

PERSONALIZED SOLUTION
IN EUROPEAN FAMILY AND
SUCCESSION LAW

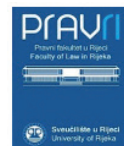
**DIRECTRICES PARA PROFESIONALES
SOBRE LOS EFECTOS PATRIMONIALES
FAMILIARES Y SUCESORIOS TRANSFRONTERIZOS**

(Una colección de formularios acompañados de comentarios
y una guía para su redacción)

**MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
LUCIA RUGGERI
EDS.**

Univerza v Ljubljani
Universitas
Labacensis

Dykinson, S.L.

Descargo de responsabilidad legal. Toda la información, el contenido y las referencias disponibles en este libro se proporcionan únicamente con fines de investigación e información general. Por tanto, la información proporcionada no constituye, ni pretende constituir, un asesoramiento legal. Los lectores de este libro deben ponerse en contacto con su abogado para obtener asesoramiento con respecto a cualquier asunto legal particular mencionado en este libro. Por ello, ningún lector de este estudio debe actuar o no en base a la información de este libro, sin antes buscar asesoramiento legal de un abogado en la jurisdicción correspondiente.

El contenido de este libro no puede constituir información legal actualizada o de otro tipo. Aunque se han tomado todas las precauciones para verificar la exactitud de la información contenida en este libro, ni los autores ni el editor asumen ninguna responsabilidad por errores u omisiones. No se asume ninguna responsabilidad por los daños que puedan resultar del uso de la información, el contenido o las referencias de este libro.

© 2020 Authors as indicated in the e-book reserve their copyright. Copying is permitted only for non-commercial purposes provided that the source is cited. Each author is responsible for his or her own chapter or part of the chapter and the publisher assumes no liability for any use of the contents or violations of third party rights.

This project was funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020)

The content of this e-book represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This e-book has been published within the EU Justice Project
“Personalized Solutions in European Family and Succession Law (PSEFS)”
No. 800821-JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017.

Este libro electrónico está disponible en croata, español, esloveno, inglés e italiano, y ha sido editado como versión adaptada para las personas con discapacidad visual.

Se puede obtener más información en el sitio web del Proyecto www.euro-family.eu.

Publication year: 2020

ISBN Obra completa: 978-84-1377-031-4

ISBN: 978-84-1377-032-1

COMITÉ CIENTÍFICO:

Isabel Espín Alba

Manuela Giobbi

Nenad Hlača

Ana María Pérez Vallejo

Neža Pogorelčnik Vogrinc

Francesco Rizzo

Traducción al Croata

Adrijana Martinović (Capítulo 1) Maja Bukovac Puvača (Capítulo 2.)

Danijela Vrbljanac (Capítulo 3.)

Traducción al italiano

Karina Zabrodina (Índice, introducción y Capítulo 1) e Ivan Allegranti (Prólogo capítulos 2 y 3).

Traducción al esloveno

Dean Zagorac

Traducción al español

María José Cazorla González

ÍNDICE

PRÓLOGO	11
<i>Ana Blanca Fernández-Tresguerres García</i>	
INTRODUCCIÓN	15
<i>María José Cazorla González</i>	
CAPÍTULO 1. DIRECTRICES PARA LA DETERMINACIÓN DEL ÓRGANO JURISDICCIONAL COMPETENTE EN MATERIA DE RÉGIMENES ECONÓMICOS MATRIMONIALES	19
<i>María José Cazorla González</i>	
I. GUIA PARA DETERMINAR LA COMPETENCIA DEL ÓRGANO JURISDICCIONAL	19
1. ¿Son los notarios órganos jurisdiccionales competentes para resolver los conflictos y cuestiones derivadas del régimen económico matrimonial?	19
2. ¿Es posible celebrar un acuerdo para elegir el órgano jurisdiccional por aplicación del Reglamento 2016/1103?	20
3. ¿Pueden las normas de competencia recogidas en el Reglamento 2016/1103 impedir que procedimientos conexos se sustancien ante el órgano jurisdiccional de un mismo Estado?	20
4. Para el régimen económico matrimonial, de los matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, ¿cuál es el órgano jurisdiccional competente?	22
5. ¿Cómo se determina la competencia del órgano jurisdiccional bajo la aplicación Reglamento 2016/1103?	22
6. La competencia del órgano jurisdiccional judicial competente ¿Dónde queda regulada en cada Estado de la UE?	25
II. FORMULARIOS	26
Acuerdo de elección del foro entre los cónyuges o futuros consortes	
Acuerdo de elección de foro en los regímenes económicos matrimoniales en relación con el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio (Art. 5.1 del Reglamento (UE) 2016/1103)	

III. DIRECTRICES SOBRE LA LEY APLICABLE AL RÉGIMEN ECONÓMICO	
MATRIMONIAL.....	26
1. A partir de su entrada en vigor, ¿es de aplicación plena el Reglamento N° 2016/1103 a todos los Estados miembros?	27
2. ¿Pueden las cónyuges elegir la Ley aplicable bajo el Reglamento 2016/1103 si el matrimonio se celebró antes del 29 de enero de 2019?	28
3. Atendiendo al principio de libre elección de ley aplicable, ¿cuáles serían los posibles escenarios que podríamos encontrar?	28
4. Los cónyuges o futuros consortes ¿podrán cambiar de común acuerdo la ley aplicable al régimen económico matrimonial? ¿se establece algún requisito para la validez material de los acuerdos?	29
5. ¿Establece el Reglamento 2016/1103 algún requisito para que el acuerdo de elección de la ley aplicable sea válido?	29
6. ¿Qué efectos produce el acuerdo de ley aplicable? ¿Cuál es el ámbito de aplicación de la ley aplicable?	30
7. El acuerdo de elección de ley ¿cómo afecta a los derechos de tercero?	31
8. ¿Cualquier tribunal de los Estados miembros está obligado por el acuerdo de elección de ley aplicable bajo el Reglamento 2016/1103?	31
9. ¿Cuál es la ley aplicable al régimen legal económico matrimonial en defecto de elección de las partes?	32
10. En defecto de un acuerdo de elección, ¿tienen todos los países un régimen económico matrimonial establecido en defecto de acuerdo?	32
11. ¿Cuál es el régimen legal aplicable en cada Estado miembro?	33
12. Además del régimen legal económico matrimonial aplicable que acabamos de ver en la pregunta anterior, ¿qué otros regímenes se regulan en cada Estado miembro para poder ser elegidos por las partes?	35
IV. FORMULARIOS	37
Acuerdo de elección de ley aplicable entre los cónyuges o futuros consortes ante notario/abogado	
Acuerdo de elección de ley aplicable a las capitulaciones matrimoniales con acuerdo de régimen económico matrimonial	
Ley aplicable según la residencia habitual en un Estado miembro en el momento de la celebración del acuerdo matrimonial	
Elección de la ley aplicable a la separación judicial o al divorcio contencioso (competencia para pronunciarse sobre cuestiones de regímenes matrimoniales que se deriven de la demanda: matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019)	
Elección de la ley aplicable a los matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019	
Elección de la ley aplicable a los bienes matrimoniales en la separación legal contenciosa o el divorcio	

CAPÍTULO 2. DIRECTRICES PARA LAS UNIONES REGISTRADAS EN VIRTUD DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104		39
<i>Autores: Filip Dougan y Jerca Kramberger Pkerl</i>		
I.	INTRODUCCIÓN	39
II.	DIRECTRICES SOBRE LOS ACUERDOS DE ELECCIÓN DE FORO EN EL MARCO DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104	40
1.	¿Es posible la elección del órgano jurisdiccional en virtud del Reglamento de las uniones registradas?	40
2.	¿Pueden las partes elegir los tribunales de cualquier Estado?	40
3.	¿Qué sucede si las partes eligen los tribunales de un Estado no participante?	41
4.	¿Cuándo pueden las partes celebrar un acuerdo de elección de foro?	41
5.	¿Hay algún requisito en cuanto a la forma del acuerdo de elección de foro?	41
6.	¿Seguirán los tribunales siempre la elección de las partes?	41
7.	¿Cuál es la relación entre la ley aplicable y el tribunal competente, de haberla?	42
8.	¿Es posible elegir un órgano jurisdiccional específico en uno de los Estados o sólo permite a las partes acordar válidamente la jurisdicción de los tribunales de un Estado general?	43
9.	¿Regula el Reglamento (EU) 2016/1104 la validez material del acuerdo de elección de foro?	43
III.	FORMULARIOS	44
	Acuerdo de elección del foro entre los miembros de la unión registrada	
	Acuerdo de elección del foro entre los futuros miembros de la unión registrada	
IV.	ACUERDOS DE ELECCIÓN DE LEY EN EL MARCO DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104.....	44
1.	¿Es posible la elección del derecho aplicable en virtud del Reglamento de uniones registradas?	44
2.	¿Pueden los miembros de la pareja registrada elegir la ley de cualquier Estado? ¿Qué sucede si las partes eligen la ley de un Estado no participante?	44
3.	¿Están todos los órganos jurisdiccionales obligados por el acuerdo de elección de ley celebrado en virtud del Reglamento (UE) 2016/1104?	45
4.	¿Cuándo pueden los miembros de la pareja registrada concertar un acuerdo de elección de la ley aplicable? ¿Pueden las partes modificar su acuerdo posteriormente?	45
5.	¿Existen requisitos en cuanto a la forma del acuerdo de elección de la ley?	45
6.	¿Regula el Reglamento (UE) 2016/1104 la validez material del acuerdo de elección de la ley?	46
7.	¿Cuáles son los efectos del acuerdo de elección de la ley?, y ¿qué cuestiones se rigen por la ley aplicable por elección de las partes?	46
8.	¿Cómo afecta un acuerdo de elección de ley a los derechos de terceros?	47
V.	FORMULARIOS	48
	Acuerdo de elección de ley entre los miembros de la unión registrada	

Acuerdo de elección de ley entre los futuros miembros de la unión registrada
Cambio del acuerdo de elección de ley

VI. DIRECTRICES SOBRE LOS ACUERDOS RELATIVOS A LOS EFECTOS PATRIMONIALES DE LA UNIÓN REGISTRADA CON ARREGLO AL REGLAMENTO (UE) 2016/1104.....	48
1. ¿Qué son las capitulaciones de la unión registrada? ¿Qué relación existe entre un acuerdo de elección de ley y las capitulaciones de la unión registrada?	48
2. ¿Existe algún requisito en cuanto a la forma de las capitulaciones de la unión registrada?	48
3. ¿Regula el Reglamento (UE) 2016/1104 la validez material de las capitulaciones de la unión registrada?	49

CAPÍTULO 3. ELECCIÓN DEL TRIBUNAL Y LEY APLICABLE SEGÚN EL REGLAMENTO (UE) 650/2012	51
<i>Ivana Kunda y Danijela Vrbljanac,</i>	

I. DIRECTRICES SOBRE LA ELECCIÓN DEL TRIBUNAL.....	51
1. ¿Se permite la elección del tribunal en virtud del Reglamento de Sucesión?	51
2. ¿Pueden las partes elegir sólo los tribunales de un Estado miembro en general, o pueden también elegir el tribunal específico que será competente en la materia?.....	51
3. ¿Pueden las partes elegir más de un tribunal para tener competencia?.....	52
4. ¿Debe celebrarse el acuerdo de elección de tribunal por escrito?	52
5. ¿Pueden las partes concertar un acuerdo de elección de foro en cualquier momento?	52
6. ¿Quiénes son las partes necesarias en el acuerdo de elección de foro?.....	53
7. ¿Es el tribunal elegido competente para todos o sólo para algunos de los bienes? .	53
8. ¿En qué circunstancias se recomienda que las partes celebren un acuerdo de elección de foro?	53
II. FORMULARIO	54
Acuerdo de elección del foro	
III. DIRECTRICES SOBRE LA ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE	54
1. ¿Está permitida la elección de la ley aplicable en virtud del Reglamento de Sucesión?	54
2. ¿Cómo se determina la elección?.....	54
3. ¿Puede elegirse la ley de cualquier Estado como aplicable?	54
4. ¿Es posible elegir la ley de un tercer Estado como aplicable?	55
5. ¿Pueden elegirse múltiples leyes?.....	55
6. ¿Puede modificarse o revocarse la elección?.....	55
7. ¿Quién puede elegir la ley aplicable?.....	55
8. ¿Tiene que figurar por escrito la cláusula de elección de la ley?	55

9. ¿Qué ley rige la validez material de la elección de la ley?	56
10. ¿En qué circunstancias se recomienda que la persona elija la ley aplicable?	56
IV. FORMULARIOS.....	57
Elección de ley aplicable	
Derogación de la ley de la nacionalidad según sea aplicable	
BIBLIOGRAFÍA.....	59
JURISPRUDENCIA.....	61
ANEXO 1. FORMULARIOS EN FORMATO PDF.....	63
ANEXO 2. FORMULARIOS EDITABLES.....	89

PRÓLOGO

Durante los últimos veinte años he tenido el honor de contribuir como experta nacional a la creación del espacio europeo de Justicia participando en la negociación de la práctica totalidad de los instrumentos, entre ellos, los tres que en este fundamental proyecto se abordan desde la perspectiva aplicada.

Por ello agradezco sobremanera la invitación de la profesora María José Cazorla a contribuir al proyecto, mediante la realización de un prólogo al excelente trabajo realizado por la Prof. Cazorla González, de la Universidad de Almería; el Prof. ayudante Dougan y la Prof. Titular Kramberber Skerl de la Universidad de Ljubljana; la catedrática Ivana Kunda y la Prof. ayudante Vrbljanac de la Universidad de Rijeka - *Directrices para profesionales sobre los efectos patrimoniales familiares y sucesorios transfronterizos* - el cual facilitará, sin duda, la comprensión y alcance de tres de los Reglamentos más complejos e importantes, desde la perspectiva patrimonial, para la vida de las familias europeas.

1. Superada la base jurídica del artículo 65 del Tratado de Ámsterdam -tras el esfuerzo del Consejo de Tampere y *Scoreboards* posteriores-, el artículo 81 del TFUE, consolidado, tras el Tratado de Lisboa, incluye expresamente la compatibilidad de las normas aplicables en los Estados miembros en materia de conflictos de leyes y de jurisdicción, si bien las medidas relativas al Derecho de familia con repercusión transfronteriza se establecerán por el Consejo, con arreglo a un procedimiento legislativo especial, requiriendo unanimidad y previa consulta al Parlamento Europeo.

2. La Unión europea avanza, paso a paso, pero firmemente, en la creación de un Derecho de familia y sucesiones propio y singular. Con ello, contribuye y mejora la movilidad internacional, mucho más allá de la libertad de circulación de los trabajadores, libertad que se encuentra en la base del mercado único.

El Tribunal de Justicia no es ajeno a esta evolución, como demuestra la Sentencia de la Gran Sala, de 5 de junio de 2018 (C- 673/ 16) sobre la extensión del concepto *cónyuge* en familias del mismo sexo.

3. Desde la perspectiva de la técnica jurídica, todos los instrumentos relativos al Derecho de Familia son Reglamentos, lo que permite su aplicación directa y uniforme en los Estados miembros y no necesariamente implementación nacional.

Su ámbito de aplicación ha ido configurándose en cada nuevo Reglamento.

4. El primero, bifronte, se refirió a la responsabilidad parental y competencia jurisdiccional matrimonial y tras unos meses de aplicación, en el que fueron puestas de manifiesto las carencias, dio lugar al primer hito: el Reglamento (CE) nº 2201/2003 del Consejo, de 27 de noviembre de 2003, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental.

Actualmente, el Reglamento (UE) 2019/1111 de 25 de junio (Bruselas II Bis) que se aplicará desde el 1 de agosto de 2022, ampliando su ámbito a la sustracción de menores internacional en línea con la aplicación del Convenio de la Haya de 1980, cuya interrelación con los Estados miembros en orden a la adhesión de terceros países dio lugar al Dictamen del Tribunal de Justicia (Gran Sala) 1/2013, de 14 de octubre de 2014.

5. El Reglamento (CE) n° 4/2009 del Consejo, de 18 de diciembre de 2008, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones y la cooperación en materia de obligaciones de alimentos constituyó el segundo paso en la creación de este espacio.

6. Ambos instrumentos permiten una expresión internacional, en la participación de los Estados miembros y posteriormente de la Unión europea como REIO (*Regional Economic Integration Organisations*) en la Conferencia de La Haya.

Concretamente, Bruselas II bis (y en su momento, su Recast) se debe poner en relación con el Convenio de 19 de octubre de 1996 Relativo a la Competencia, la Ley Aplicable, el Reconocimiento, la Ejecución y la Cooperación en materia de Responsabilidad Parental y de Medidas de Protección de los Niños sobre protección de menores, del que forman parte todos los Estados miembros.

Por su parte, el Reglamento *Alimentos*, con el Convenio de 23 de noviembre de 2007 sobre Cobro Internacional de Alimentos para los Niños y otros Miembros de la Familia 2007 y su Protocolo sobre ley aplicable, de igual fecha, de los que la Unión europea forma parte además de todos los Estados miembros (en el Protocolo, menos Dinamarca)

7. Avanzar desde entonces fue complejo.

La dificultad señalada de la base jurídica que requiere la unanimidad de los Estados miembros, motivó, además de la posición especial de Dinamarca, Reino Unido (hasta su salida) e Irlanda, la utilización del procedimiento del art. 20 TUE y 326-334 TFUE consistente en una cooperación reforzada, mediante un procedimiento que permite que, con un mínimo de nueve Estados miembros, establezcan una integración o cooperación avanzada en un ámbito de las estructuras europeas sin la participación de los demás Estados.

8. Esta geometría variable, posibilitó la aplicación del Reglamento (UE) n° 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la ley aplicable al divorcio y a la separación judicial (Roma III) y de los Reglamentos *Parejas* 2016/1103 y 2016/1104, de 4 de junio, cuyos participantes no son totalmente coincidentes.

9. El Reglamento (UE) 650/2012, de 4 de julio, sin embargo, se fundó en una base jurídica distinta al Derecho de familia, ligada al Derecho patrimonial.

Fueron, como en el caso de los Reglamentos *Parejas*, necesarios, casi cuatro años de negociación y algunas importantes concesiones, con el fin de conseguir un opt-in de Reino Unido, que finalmente no se produjo.

Este Reglamento, es uno de los más complejos de los aprobados en el ámbito civil.

Por ello, es especialmente valioso el análisis práctico que el libro realiza a fin de que su conocimiento se extienda a los operadores jurídicos y a los ciudadanos.

10. El último hito, fue la aprobación de los Reglamentos *Parejas*, (*Reglamentos (UE) 2016/1103 y (UE) 2016/1104*) gemelos, en general, en sus soluciones, en aplicación a día de hoy, en veinte Estados miembros.

Como todos los Reglamentos europeos del ámbito de la Justicia Civil que prevén normas de conflicto, puede ser designada la ley de un tercer estado, al poseer carácter universal.

El libro que se introduce pone el acento, certeramente, en los elementos más relevantes.

Entre ellos es especialmente destacable la regulación de salvaguarda a los terceros frente al cambio de la ley aplicable, dificultada por la falta de unificación de la institución del Registro Civil en la Unión Europea.

11. El último instrumento destacable en el ámbito del Derecho de Familia, de un aparente carácter auxiliar, pero de gran importancia práctica, es el Reglamento (UE) 2016/1191 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 6 de julio de 2016, en aplicación desde el 16 de febrero de 2019 por el que se facilita la libre circulación de los ciudadanos simplificando los requisitos de presentación de determinados documentos

públicos en la Unión Europea, dentro del sistema IMI (información del mercado Interior) de creciente relevancia.

Este instrumento exige de legalización o apostilla determinados documentos públicos entre los que son especialmente relevantes para los instrumentos que nos interesan de la importancia de la defunción; el matrimonio, incluidos la capacidad para contraer matrimonio y el estado civil; el divorcio, la separación judicial y la anulación del matrimonio; la unión de hecho registrada, incluidas la capacidad para inscribirse como miembro de una unión de hecho y la condición de miembro de una unión de hecho registrada; la cancelación del registro de una unión de hecho, la separación judicial o la anulación de una unión de hecho registrada.

12. ¿Cuál será el siguiente paso?

En este momento, bajo la Presidencia rotatoria alemana de la Unión Europea del segundo semestre de 2020, marcada por la crisis sanitaria, moral y económica de la pandemia Covid-19, solo se visualiza un horizonte de consolidación junto a la coordinación con la actividad de la Conferencia de La Haya, especialmente relevante en el ámbito del Derecho de familia, y que presenta nuevos problemas de Derecho Institucional e Internacional Público.

En este contexto, la Presidencia destaca como una línea de trabajo el avance en la protección internacional de adultos vulnerables, ahora recogida parcialmente en el Convenio de La Haya de 2000 y del que solo nueve Estados miembros forman parte entre los doce actuales junto a Reino Unido, Mónaco y Suiza.

Asimismo, ha presentado interés en el análisis y posible regulación de los testamentos digitales.

Avanzar en la interconexión de Registros testamentarios y de certificados sucesorios europeos, es asimismo para la Unión Europea una acción pendiente, en el contexto e-Justice.

Analizado brevemente el contexto en que se sitúa el Derecho de Familia y Sucesiones europeo, la obra que el lector podrá disfrutar a continuación, es de primordial interés e importancia, aportando un gran valor añadido a la labor informativa que realiza la Comisión al dirigirse específicamente a los profesionales jurídicos.

Encuadrada en el proyecto PSEFS (<https://www.euro-family.eu>), apoyado por la Comisión europea, está llamado a ser una imprescindible herramienta en la aplicación del Derecho de Familia europeo.

Les felicito y animo en su desarrollo.

ANA FERNÁNDEZ-TRESGUERRES

*Notaria de Madrid. Experta nacional en el Consejo de la Unión Europea
Académica de Número de la RAJYLE*

INTRODUCCIÓN

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Universidad de Almería

La familia europea es hoy en día muy diversa, y prueba de ello son los diferentes modelos y su evolución en las últimas décadas, en las que las relaciones familiares se basan no sólo en las constituidas por el matrimonio sino también en las formadas por parejas que conviven de forma estable.

En este contexto, encontramos países en Europa donde sólo se permite el matrimonio entre personas de distinto sexo, como Italia, Rumania, Eslovaquia, Grecia y Lituania, por lo que no hay actualmente regulación para personas del mismo sexo que deseen contraer matrimonio en los citados Estados.

Otros Estados miembros regulan las uniones registradas sólo entre personas del mismo sexo, como Croacia o Eslovenia; y otros en los que se alienta a las personas del mismo o diferente sexo a casarse si pueden hacerlo en lugar de unirse como pareja, como Dinamarca, Finlandia y Alemania.

Trece países de la UE en 2020: Alemania, Malta, los Países Bajos, Bélgica, España, Suecia, Portugal, Dinamarca, Francia, Luxemburgo, Finlandia, Irlanda, Austria (a partir de 2019) y el Reino Unido (incluida Irlanda del Norte a partir de 2019) han aprobado el matrimonio entre personas del mismo sexo, concediendo plenamente los mismos derechos a la familia del mismo sexo que a la familia del mismo sexo. Sin embargo, Bulgaria, Eslovaquia, Letonia, Lituania, Polonia y Rumania no reconocen ni el matrimonio ni las uniones de hecho formadas por personas del mismo sexo.

A esta situación, debemos añadir el aumento de la movilidad de los ciudadanos, que no siempre residen en el país donde nacen o son nacionales, siendo la consecuencia más inmediata el aumento cada día mayor del número de matrimonios o uniones de hecho registradas o no, transnacionales, con las dificultades añadidas ante una crisis matrimonial, una separación de la unión registrada o cuando la relación termina por fallecimiento de uno, pues el derecho privado aplicable a los efectos económicos y patrimoniales de la separación, anulación, divorcio y el derecho sucesorio varía atendiendo al Estado y a los posibles acuerdos a los que hayan llegado las partes, y para saber el órgano jurisdiccional competente y la ley aplicable hay que analizar tres Reglamentos.

Son tres los Reglamentos en la UE sobre los que nos apoyaremos, para dar respuesta y apoyo a algunas de las cuestiones que surgen en materia de regímenes económicos matrimoniales y efectos patrimoniales de las uniones registradas del patrimonio son:

- Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales
- Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de efectos patrimoniales de las uniones.

- Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones, a la aceptación y la ejecución de los documentos públicos en materia de sucesiones mortis causa y a la creación de un certificado sucesorio europeo.

La aplicación de estos Reglamentos, desconocida aún por muchos ocasiona dificultades por la complejidad que supone una materia tradicionalmente vinculada al derecho interno de cada país, y que ahora sale de nuestras fronteras nacionales para ser aplicado en un espacio de libertad, de seguridad y de justicia comunitaria que garantiza la libre circulación de personas.

Facilitar la comprensión y aplicación de los Reglamentos es nuestro objetivo, y para ello se han incluido modelos y formularios que van precedidos de una descripción que atiende a diferentes situaciones, tales como que la pareja se haya unido en matrimonio o registrado como tal en un país distinto al que residen cuando llega el momento de la ruptura, o cuando ambos o uno residen en un país del que no se es nacional, o también cuando se produce con una persona extranjera, o cuando el matrimonio es entre extranjeros que residen en un país que no es el de su origen.

Estas situaciones provocan que, en ocasiones, las personas no conozcan el órgano jurisdiccional del país competente en el ámbito de la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales y los efectos patrimoniales que se van a derivar, pues genera confusión saber que atendiendo a los Reglamentos es posible que el tribunal de un Estado pueda llegar a aplicar la Ley de otro país.

Austria, Bélgica, Bulgaria, Croacia, Chipre, Chequia, Finlandia, Francia, Alemania, Grecia, Italia, Luxemburgo, Malta, Países Bajos, Portugal, Eslovenia, España and Suecia, son los países que participan actualmente de la cooperación reforzada. Si bien el resto de países se pueden ir uniendo cuando consideren oportuno (Estonia a 11 de febrero de 2018 manifestó su intención de unirse, pero a día a junio de 2020 no ha materializado esa voluntad).

Para establecer gradualmente este espacio, la Unión viene adoptando para mejorar el buen funcionamiento del mercado interior medidas de cooperación en asuntos civiles con repercusión transfronteriza, entre las que se encuentran los tres Reglamentos citados sobre los que vamos a centrar en este libro, que pretende ser una herramienta de apoyo a las personas que quieren estar informadas sobre los efectos patrimoniales derivados del matrimonio, o por fallecimiento de uno de ellos; y a los profesionales, para que dispongan de una herramienta útil y ágil que les ayude en la preparación de sus demandas, resolución de conflictos, o redacción de acuerdos prematrimoniales, determinando cuál es el órgano jurisdiccional competente, qué ley aplicable al caso concreto, cuando tales actos tengan repercusiones transfronterizas y el resultado de la ley aplicable atendiendo al país.

Desde el proyecto JUSTICE PSEFS¹, somos conscientes de las dificultades y dudas que surgen a la hora de plantear demandas con liquidación del régimen económico cuando la nacionalidad o la residencia no es común, o cuando no han elegido la ley aplicable², o cuando nos encontramos con países de cooperación no reforzada. Por ello, hemos desarrollado esta guía en forma de preguntas con respuestas, añadiendo algunos ejemplos comparativos entre los diferentes países de la unión, que sabemos están lejos de ser un análisis pormenorizado, pero que sí suponen una muestra de la casuística con la que se van a encontrar las familias europeas transfronterizas y los profesionales que garantizarán la aplicación del marco jurídico actual, para finalizar con algunos modelos genéricos y adaptables a partir de los que poder cumplimentar una demanda, elegir el órgano jurisdiccional o la ley aplicable cuando existen elementos transfronterizos.

1 Ruggeri, L., Kunda, I. y Winkler, S. (Eds): "Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data". Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Croatia. ISBN 978-953-8034-25-1.

2 Cazorla González, M.J.: "Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, nº 21 Diciembre de 2019, pp.87-104.

Los formularios y la información práctica previa que se presenta en forma de cuestionario en este libro, viene traducido a cinco idiomas, inglés, español, italiano, croata y esloveno, con la intención facilitar su acceso y comprensión a los ciudadanos y profesionales europeos, clarificando de manera sistemática y clara la información relativa a la ley que se aplica, la existencia y regulación del régimen económico matrimonial en cada país de la UE, tanto para sus nacionales como para cónyuges de diferentes nacionalidades que se establece en los diferentes Códigos civiles europeos, si se estipula en las respectivas leyes nacionales el régimen económico con respecto a la propiedad de parejas de hecho registradas y no registradas, cuales son las consecuencias tras el fallecimiento de una de las partes y conocer cuál es la autoridad jurisdiccional competente a la que debemos acudir cuando hay conflicto.

CAPÍTULO 1

DIRECTRICES PARA LA DETERMINACIÓN DEL ÓRGANO JURISDICCIONAL COMPETENTE EN MATERIA DE RÉGIMENES ECONÓMICOS MATRIMONIALES

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
Universidad de Almería

I. GUIA PARA DETERMINAR LA COMPETENCIA DEL ÓRGANO JURISDICCIONAL

Vamos a comenzar por conocer cómo podemos determinar el órgano jurisdiccional y qué órganos son competentes atendiendo a lo regulado en el Reglamento (UE) de 24 de junio por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales nº 2016/1103, que será plenamente aplicables a partir del 29 de enero de 2019.

1. ¿Son los notarios órganos jurisdiccionales competentes para resolver los conflictos y cuestiones derivadas del régimen económico matrimonial?

Sí, siempre que hayan sido designados por su Estado como órganos jurisdiccionales en el sentido del artículo 3.2. del Reglamento 2016/1103.

Concretamente en el considerando 29 del Reglamento el término órgano jurisdiccional ha de entenderse en sentido amplio, incluyendo a **los notarios como órganos jurisdiccionales competentes en materia de régimen económico matrimonial (considerando 30 y 31), siempre que cumplan con lo establecido en el art. 3 del Reglamento**, y en sus respectivos Estados puedan ejercer sus competencias, de manera que los actos expedidos por los notarios en esta materia, deben **circular de conformidad con las disposiciones del Reglamento relativas a los documentos públicos**.

Debemos recordar que salvo que nos encontremos ante un litigio, en cuyo caso la competencia corresponderá al órgano judicial competente, los notarios han sido designados en algunos Estados miembros como órganos jurisdiccionales en el sentido del artículo 3.2 de los Reglamentos, y, en consecuencia, están obligados por estas normas de competencia, si bien pueden seguir actuando libremente en la redacción de un contrato matrimonial o un acuerdo de elección de ley. Es el caso de España, Luxemburgo o la Republica Checa entre otros³.

³ Conclusiones del Abogado General Sr. Y. Bot, presentadas el 28 de febrero de 2019. WB contra Notariusz Przemyslaw Bac. Petición de decisión prejudicial planteada por el Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim. Procedimiento prejudicial — Cooperación judicial en materia civil — Reglamento (UE) n.º 650/2012 — Artículo 3, apartado 1, letras g) e i) — Artículo 3, apartado 2 — Concepto de “tribunal” — Circunstancia de que el Estado miembro no haya realizado la notificación de los notarios como autoridades no judiciales que ejercen funciones jurisdiccionales en condiciones iguales a las de los tribunales. Asunto C-658/17. Identificador Europeo de Jurisprudencia: ECLI:EU:C: 2019:166. Código CELEX: 62017CC0.

La mayor parte de países, Alemania, Austria, Bélgica, Bulgaria, Italia, Malta, Países Bajos, Portugal, Eslovenia, los notarios no están obligados por estas normas de competencia (salvo que sean designados por su Estado cumpliendo lo dispuesto en el 3.2) y, por tanto, pueden actuar libremente, por ejemplo, en la redacción de un contrato matrimonial o un acuerdo de elección de ley. En similar situación se encuentra Grecia, donde el notario tiene la facultad de celebrar un contrato de cohabitación, pero no un contrato de matrimonio, o en Eslovenia que a partir del 15 de abril de 2019 tendrán la posibilidad de celebrar un contrato matrimonial formal (acto notarial). Si bien los notarios de los Países Bajos, no son considerados órganos jurisdiccionales en sentido de este Reglamento.

2. ¿Es posible celebrar un acuerdo para elegir el órgano jurisdiccional por aplicación del Reglamento 2016/1103?

Sí, esta posibilidad queda determinada en el artículo 7 del Reglamento 2016/1103, que permite atribuir la **competencia exclusiva al órgano jurisdiccional de un Estado miembro, siempre que participe de la cooperación reforzada**, para resolver las cuestiones relativas al régimen económico matrimonial por acuerdo formalizado (art. 7.2 del Reglamento) en dos ámbitos diferentes:

- Cuando el acuerdo se hace apoyado en alguno de los supuestos del artículo 6 del Reglamento, donde se describen situaciones vinculadas a la residencia habitual, o a la nacionalidad, para que puedan elegir el órgano jurisdiccional de un Estado miembro, cuya ley sea aplicable en virtud del artículo 22 (acuerdo válido por elección) o del artículo 26.1 letras a) o b) (acuerdo válido en defecto de elección).
- Cuando el acuerdo se hace eligiendo los órganos jurisdiccionales del Estado miembro donde se celebró el matrimonio.

3. ¿Pueden las normas de competencia recogidas en el Reglamento 2016/1103 impedir que procedimientos conexos se sustancien ante el órgano jurisdiccional de un mismo Estado?

No para aquellos **procedimientos iniciados en uno de los Estados que participan de la cooperación reforzada**, cuando las normas de **competencia funcional por conexión** son aplicables bajo el art. 4 y 5 del Reglamento. Atienden a dos situaciones:

- Para el Reglamento 2016/1103 referido al régimen económico matrimonial, serán aplicables las normas de competencia funcional o en conexión, siempre que el órgano jurisdiccional sea competente para resolver sobre el **divorcio, la separación judicial o la anulación del matrimonio bajo el Reglamento Bruselas II bis**, salvo que solo pueda basarse en motivos específicos de competencia, en cuyo caso solo podrá autorizarse la concentración de la competencia con el acuerdo de los cónyuges;
- y por **fallecimiento de uno** de los cónyuges para resolver la sucesión conforme a lo dispuesto en el **Reglamento 2012/650**. El propio Reglamento 2016/1103 en su considerando 33 remite para la conexión en materia sucesoria al Reglamento 2012/650.

En el considerando 34 del Reglamento 2016/1103, se recoge la remisión a la competencia en conexión con procedimientos pendientes bajo la aplicación del Reglamento Bruselas II bis nº 2201/2003 del Consejo de 27 de noviembre de 2003, relativo a la competencia, reconocimiento y ejecución de las resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental⁴. El cual es de aplicación sin diferenciar

⁴ Este Reglamento ha sido objeto de una reciente reforma mediante el Reglamento (UE) 2019/1111 del Consejo, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia matrimonial y de responsabilidad parental, y sobre la sustracción internacional de menores, que entrará en vigor en 2022.

si el matrimonio se celebró antes o después de del 29 de enero de 2019, para determinar las normas de competencia de cada Estado miembro donde pueden iniciarse procesos de divorcio, separación judicial o nulidad⁵.

En cuanto a la competencia para determinar el órgano jurisdiccional en asuntos relativos al divorcio, separación judicial y anulación se seguirán lo establecido en el **art. 3 del Reglamento 2201/2003**, donde constan los siete foros aplicables a cualquiera que sea la nacionalidad de los cónyuges, incluso si ninguno de ellos ostenta la nacionalidad de un Estado miembro de la UE, pudiendo recaer la competencia en los órganos jurisdiccionales del Estado miembro cuando:

- concurren en el mismo por un lado la residencia habitual de los cónyuges,
- el último lugar de residencia habitual de los cónyuges, siempre que uno de ellos aún resida allí,
- la residencia habitual del demandado,
- en caso de demanda conjunta, la residencia habitual de uno de los cónyuges,
- la residencia habitual del demandante si ha residido allí durante al menos 1 año inmediatamente antes de la presentación de la demanda,
- la residencia habitual del demandante en caso de que haya residido allí al menos los 6 meses inmediatamente anteriores a la presentación de la demanda y de que sea nacional del Estado miembro en cuestión o, en el caso de Reino Unido e Irlanda, tenga allí su domicilio,

Por último, serán competentes los Tribunales de un país comunitario cuando concorra la nacionalidad de ambos cónyuges o, en el caso del Reino Unido y de Irlanda, del domicilio común.

Criterios todos ellos que son objetivos, alternativos y flexibles, pues el objetivo es que las partes puedan elegir el foro de competencia más sencillo como será el competente donde tengan su residencia habitual, sin excluir que prefieran dirigirse a los órganos jurisdiccionales de su Estado de procedencia, bien por una cuestión de idioma o de mejor conocimiento de las normas y del sistema judicial⁶.

Todas estas normas únicamente giran en torno a la competencia internacional⁷: el órgano jurisdiccional o la autoridad en un Estado miembro con competencia en un caso en concreto se determina por las disposiciones nacionales de procedimiento. Pero, recordando que las normas de competencia internacional que existen por la legislación del Estado miembro no son aplicables, a priori, si uno de los cónyuges reside habitualmente en ese Estado miembro o es nacional de ese Estado miembro, o si, en el caso de Irlanda y el Reino Unido, tiene allí su domicilio (artículo 6 del Reglamento 2003/2201).

Por otra parte y con carácter excepcional, las normas nacionales en materia de competencia internacional entran en juego si no hay órganos jurisdiccionales en ningún Estado miembro con competencia en el

5 Gray, J. y Quinzá Redondo, P.: “Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession”. *Journal Family and Law*. November. 2013.

6 Petición de decisión prejudicial: Cour de cassation - Francia.

Asunto C-168/08. Recopilación de Jurisprudencia 2009 I-06871. Identificador Europeo de Jurisprudencia: ECLI:EU:C:2009:152. Conclusiones del Abogado General Kokott presentadas el 12 de marzo de 2009.

Cooperación judicial en materia civil - Reglamento (CE) n° 2201/2003 - Competencia, reconocimiento y ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental - Artículo 3, apartado 1 - Competencia en materia de divorcio - Puntos de conexión pertinentes - Residencia habitual - Nacionalidad - Cónyuges que residen en Francia y que tienen ambos las nacionalidades francesa y húngara.

Peiteado Marisca, P.: “Competencia internacional por conexión en materia de régimen económico matrimonial y de efectos patrimoniales de uniones registradas. relación entre los reglamentos ue 2201/2003, 650/2012, 2016/1103 y 2016/1104”. *Cuadernos de Derecho Transnacional* (Marzo 2017), Vol. 9, N° 1, pp. 300-326.

7 Caso 412/98, Grupo Josi, párrafos: 47 y 61: Un instrumento que prevé normas armonizadas sobre la jurisdicción internacional, en caso de que el demandado esté domiciliado en un Estado miembro y el demandante esté domiciliado en un tercer país, para poder aplicar la norma del Estado miembro.

asunto, en virtud de la norma de competencia residual del **artículo 7 del Reglamento Bruselas II bis**, que quedó claramente establecida por el TJUE en el caso Sundelind/López (Caso C-68/07)⁸.

4. Para el régimen económico matrimonial, de los matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, ¿cuál es el órgano jurisdiccional competente?

El órgano jurisdiccional competente será el resultante de las **normas procesales y civiles internas de cada Estado, salvo que se hayan sometido voluntariamente al órgano jurisdiccional** siguiendo lo dispuesto en el art. 22 del Reglamento⁹.

Con carácter previo, a la hora de determinar el órgano competente que ha de conocer las cuestiones derivadas de los regímenes económicos matrimoniales, hay que distinguir si el matrimonio que se celebró antes o después del 29 de enero de 2019, por ser esta la fecha en la que el Reglamento 2016/1103 entró en vigor, y conocer si hubo algún pacto o acuerdo de sometimiento a un órgano jurisdiccional la fecha del mismo.

Anterior al 29 de enero de 2019, la competencia de los órganos jurisdiccionales resultaba de las normas de competencia procesal internas de cada Estado miembro en los supuestos internacionales, si bien las partes pueden acordar el sometimiento voluntario a los órganos jurisdiccionales del Estado miembro cuya ley sea aplicable de conformidad con el artículo 22 o el artículo 26.1, 2. de cada uno de los Reglamentos.

En este ámbito debemos tener presente que, en los conflictos derivados de la clasificación o transferencia de bienes, responsabilidad de deudas) y demás contemplados en el art. 27 de cada Reglamento, también hay variables a considerar a la hora de determinar la jurisdicción competente. Por ejemplo, la ley interna en Luxemburgo, regula que las controversias en materia de regímenes matrimoniales son independientes de la ubicación de los bienes inmuebles; pero en Croacia, Eslovenia, Letonia, Malta, su ley interna determina que los conflictos derivados de los bienes inmuebles en su territorio, independientemente de la residencia, se atribuyen la jurisdicción a sus tribunales.

Por otra parte, bajo el principio de libre elección de órgano jurisdiccional se facilita una elección que atiende de manera personalizada a la situación e intereses de cada matrimonio, pero hay que saber cuándo se puede suscribir ese acuerdo.

5. ¿Cómo se determina la competencia del órgano jurisdiccional bajo la aplicación Reglamento 2016/1103?

El Reglamento es aplicable a partir del 29 de enero de 2019, por lo tanto, las demandas presentadas, sentencias u otros actos dictados ese día, en fecha posterior o por sumisión voluntaria de las partes, quedan determinados por las reglas contenidas en el Reglamento 2016/1103, para cuestiones que afectan a los regímenes que atienden a diferentes foros según las circunstancias que pasamos a exponer.

A. - Cuando la extinción de la relación jurídica se produce por fallecimiento de uno de los cónyuges, la competencia corresponderá al órgano jurisdiccional competente para la sucesión (artículo 4 en ambos Reglamentos).

1º CONEXIÓN CON EL FORO: Art. 4 del Reglamento (UE) n. 650/2012

⁸ https://www.era-comm.eu/EU_Civil_Justice_Training_Modules/kiosk/courses/Family_Law_Module_1_ES/Module%201/jurisdiction.htmlm

⁹ Giobbi, M.: *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1, pp. 213-218.

B. - En los casos de divorcio o separación según corresponda, la competencia la tendrá el órgano jurisdiccional que sea competente para resolver el litigio matrimonial.

El divorcio, la separación judicial o la anulación del matrimonio de conformidad con el art. 5 del Reglamento (CE) n. 2201/2003, con acuerdo en ciertos casos.

C. - En otros casos, hay que diferenciar si hay o no acuerdo:

* Foro de sumisión tácita o expresa: Es expresa, cuando los cónyuges acuerdan la jurisdicción correspondiente a un Estado miembro de ley aplicable (art. 6) o del lugar donde se haya celebrado el matrimonio (art.7), si bien dicho acuerdo deberá constar por escrito, estar fechado y firmado por las partes. O tácita, cuando se presenta demanda y contestación ante el mismo órgano jurisdiccional sin oposición (art. 4 o el art. 5, 1 (art.8)).

2º FOROS DE SUMISIÓN TÁCITA O EXPRESA:
Tácita Art. 4 o el art. 5.1 y art.8 de l Reglamento 2016/1103
Expresa: Art. 6 y 7 del Reglamento 2016/1103

* En ausencia de acuerdo, se presentará la demanda ante el órgano jurisdiccionales del Estado miembro la demanda para resolver cualquier cuestión relativa a su régimen económico matrimonial excepto en caso de fallecimiento de uno de los cónyuges o de conflicto matrimonial atendiendo al siguiente orden establecido¹⁰:

1. **Si el matrimonio reside al momento de presentar la demanda**, será indiferente cuál es la nacionalidad de las partes, o en qué lugar se celebró el matrimonio, porque lo importante es la residencia habitual común en ese momento.
2. **Cuando el matrimonio o pareja no reside en un Estado, porque uno de ellos vive en otro país.** En esta situación, la demanda se presentará donde ambos fijaran su residencia común siempre que uno de ellos aún resida allí.
3. **Cuando los miembros del matrimonio residen cada uno en Estados diferentes**, hay dos situaciones siendo la primera prevalente sobre la segunda, y radicando su fundamento en los casos en los que hace tiempo que no tienen residencia común habitual:
 - * Primero: En el país donde resida habitualmente el demandado.
 - * Subsidiariamente: En el país donde resida habitualmente el demandante, siempre que haya residido en ese país al menos un año antes de la presentación de la demanda.
4. **Cuando los consortes lo acuerdan conjuntamente.** Si se plantean presentar la demanda o solicitud de extinción de la pareja registrada de mutuo acuerdo, entonces elegirán a su elección el país donde cualquiera de ellos resida habitualmente, sabiendo que el acuerdo tiene fuerza de ley y que si las relaciones se complicaran posteriormente no habrá posibilidad de modificar el acuerdo.
5. **Cuando el demandante haya residido al menos seis meses en el país donde es nacional.** En este caso podrá presentar la demanda o solicitud en el país del que es nacional.
6. **Y si ambos son nacionales del mismo Estado**, podrán presentar su demanda para resolver el régimen económico matrimonial, sin requisito alguno de residencia en su país.

¹⁰ Caso C-281/02, Owusu, párrafos 25-6 y 41-3: Este instrumento es aplicable incluso cuando ambas partes están domiciliadas en el mismo MS; el tribunal del MS en cuestión no puede declinar su jurisdicción en favor del tribunal de un tercer país, incluso cuando todos los demás elementos del caso estén relacionados únicamente con ese país.

3º FOROS OBJETIVOS: Art. 6 del Reglamento 2016/1103

Advertir que el requisito de la residencia o del domicilio son variables y pueden provocar alguna distorsión, bien porque hay circunstancias que son indeterminadas como sucede con la definición de ambos términos o porque el tiempo para determinar la residencia va a variar atendiendo al país, si bien en el caso C-523/07 el TJUE¹¹ determinó que la residencia habitual se corresponde con el lugar donde la persona tenga cierta integración en un entorno social y familiar. Y a partir de aquí el órgano jurisdiccional nacional deberá determinarlo atendiendo a las circunstancias concretas. Atendiendo a esto encontramos diferencias a la hora de determinar la residencia habitual en la legislación de los Estados miembros:

- Cuando atendemos a la indeterminación del término residencia/domicilio: comprobamos que mientras en Portugal o Polonia el domicilio es donde está la residencia habitual; en Irlanda es diferente, porque hay un domicilio de origen equivalente al concepto de residencia habitual y un domicilio de elección que se identifica con el lugar donde hay intención permanente o indefinida de residir allí; en Italia el domicilio es el lugar donde está la actividad profesional e intereses de la persona y que no tiene por qué coincidir con la residencia (donde vive habitualmente).
- O bien, porque el tiempo de residencia varía atendiendo al país, que va desde la constatación de los 40 días previos a la presentación de la demanda en Escocia, a los tres meses de residencia previa exigida en Chipre, o a los 12 meses requeridos en Bélgica o Malta. Si bien, también encontramos la indeterminación temporal de la última residencia o domicilio como sucede en Grecia, Inglaterra o Gales donde basta tener domicilio en el territorio.

Pero todos los países europeos tienen en común que atienden a la residencia/domicilio y a la nacionalidad como elementos de conexión más próximos para regular en sus normas de derecho privado internacional y/o de Derecho civil, la determinación del órgano competente internacional que debe resolver los conflictos y cuestiones derivadas de los efectos patrimoniales en matrimonios, en las controversias matrimoniales con miembros de diferentes nacionalidades, así como en su división de bienes por divorcio, anulación, separación o fallecimiento.

4º FORUM NECESSITATIS: Art. 11 del Reglamento. Determina que ante la imposibilidad o dificultad de incoar el procedimiento que prospere a tendiendo a los foros expuestos, puede ser competente el órgano jurisdiccional con conexión más estrecha.

La competencia alternativa, es de naturaleza excepcional y se aplica sin dilación indebida, cuando el órgano jurisdiccional es competente bajo alguno de los foros establecidos en los arts. 4 a 8, pero entiende que en su Derecho internacional privado no está reconocido el matrimonio en cuestión a efectos del procedimiento sobre el régimen económico matrimonial, podrá inhibirse. Y en los supuestos de inhibición (bajo los arts. 4 o 6) en los que las partes acordaran atribuir la competencia a los órganos jurisdiccionales de cualquier otro Estado miembro de conformidad con el artículo 7, la competencia para resolver sobre el régimen económico matrimonial recaerá en los órganos jurisdiccionales de ese Estado miembro. Para el resto de supuestos, la competencia para resolver sobre el régimen económico matrimonial recaerá en los órganos jurisdiccionales de cualquier otro Estado miembro en virtud de los artículos 6 u 8, o en los órganos jurisdiccionales del Estado miembro de la celebración del matrimonio.

¹¹ Sentencia del Tribunal de Justicia (Sala Tercera) de 2 de abril de 2009 [petición de decisión prejudicial planteada por el Korkein hallinto-oikeus (Finlandia)] — A. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:62007CA0523&from=EN>

Nada de lo expresado en el párrafo anterior será de aplicación, cuando las partes hayan obtenido una resolución de divorcio, separación judicial o anulación del matrimonio que sea susceptible de ser reconocida en el Estado miembro del foro.

Competencia alternativa por incompetencia del órgano jurisdiccional (art. 9 del Reglamento): éste se inhibe.

En cuanto a la competencia subsidiaria, entraremos en ella cuando ningún órgano jurisdiccional de un Estado miembro sea competente en virtud de los artículos 4 a 8; o cuando todos se hayan inhibido con arreglo al artículo 9 y ninguno sea competente bajo el art. 9.2. Entonces los órganos jurisdiccionales de un Estado miembro serán competentes en la medida en que un bien inmueble de uno o ambos cónyuges se encuentre en el territorio de dicho Estado miembro, en cuyo caso el órgano jurisdiccional que conozca del asunto solo será competente para resolver sobre el bien inmueble de que se trata.

Competencia subsidiaria: atendiendo a la ubicación de bienes inmuebles (art. 10 del Reglamento)

6. La competencia del órgano jurisdiccional judicial competente ¿Dónde queda regulada en cada Estado de la UE?

ALEMANIA	AUSTRIA	BELGICA
§ 105 y 262 de la Ley de sobre el procedimiento en asuntos de familia y en asuntos de jurisdicción voluntaria (FamFG)	§ 114a Ley de Jurisdicción (JN)	Los arts. 5 y 42 de la Ley de 16 de julio de 2004, que contiene el Código de Derecho Internacional Privado
BULGARIA	CHIPRE	CHECHIA
Art. 7 del CPIL and § 105 Código de Procedimiento civil. El tribunal de familia tiene jurisdicción en todos los litigios relacionados con la familia - Artículo 572 bis del Código Judicial 2007.	Sección 11 (3) de la Ley 23/1990, modificada por la Ley 63 (I)/2006 y el Artículo 14 de la Ley 23/1990 sobre los tribunales de familia.	Sección 6, 49 and 67 de la Ley Checa de derecho internacional privado. Act No. 91/2012 Coll.
CROACIA	DINAMARCA	ESLOVAQUIA
Arts. 56 and 59 de la Ley de Derecho Internacional Privado (ZMPP)	Sección 4 y 5 Ley sobre la división de los bienes matrimoniales, y Sección 74 Ley danesa de administración de patrimonios	§ 88 del Código de Procedimiento civil (OSP)
ESLOVENIA	ESPAÑA	ESTONIA
El arts. 48 y 67 de la Ley de Derecho y Procedimiento Internacional Privado	Son de aplicación nacional a todas las Comunidades Autónomas Arts. 9.2 y 107.2 del Código civil y Arts.50-60 de la Ley de Enjuiciamiento civil (LEC) y 36 LEC.	§ 9 y 102 según el Código de Procedimiento Civil de Estonia
FINLANDIA	FRANCIA	GRECIA
§ 127 Ley de Matrimonio	El Arts. 1070 del Código de Procedimiento Civil y Arts. 14 y 15 del Código Civil.	Art. 3, 22, 39, 611 y 612 del Código de Procedimiento Civil

HUNGRÍA	IRLANDA	ITALIA
El arts. 102 y 103 de la Ley XXVIII de 2017 de Derecho Internacional Privado	Sección 31(5) de la Ley de separación judicial y reforma del Derecho de familia de 1989 y sección 38(3) Ley de Derecho de familia (divorcio) de 1996)	Arts. 3 y 32 Ley N° 218 de 31/05/1995)
LETONIA	LITUANIA	LUXEMBURGO
Art. 26.1 del Código de Procedimiento Civil de Letonia	Art. 784 del Código de Procedimiento Civil	Arts. 27-46 del Nuevo Código de Procedimiento Civil. Ley de 18 de julio de 2018 y Art. 1018 de la Ley de 27 de junio de 2018 por la que se crea el Tribunal de la Familia.
MALTA	PAÍSES BAJOS	POLONIA
Código de Organización y de Procedimiento de 16 de Diciembre de 2003. Libro I §36: Jurisdicción civil competente. Introducido en 1.2018.2. y modificado por: XVI.2019.3.	Libro 10 del Código civil holandés.	Art. 1103 y 1106 del Código de Procedimiento civil.
PORTUGAL	RUMANIA	SUECIA
Art. 82 del Código civil y Art. 75 del Código de Procedimiento civil	Arts. 170 y 173.1 de la Ley rumana de Derecho Internacional Privado N° 105/1992.	§ 2 y 18 de la Ley (1990:272) Y § 18 de la Ley (1990:272)
UK (REINO UNIDO)*		
Inglaterra/Gales Sección 21 y siguientes y 25 Ley de causas matrimoniales de 1973 Escocia Sección 39 Ley de Derecho de familia (Escocia) de 2006) Irlanda del Norte La Orden de Causas Matrimoniales de 1978 y § 1.4 (2) del Reglamento de Procedimientos Familiares de 1996: Reglamento de los Tribunales de Condado de 1981		

Fuente: *Tabla de elaboración propia.*

- Aunque el Reino Unido actualmente no es un país miembro, las relaciones matrimoniales existen, y en apoyo a estas familias decidimos introducirlo en la tabla.

II. FORMULARIOS

- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO ENTRE LOS CÓNYUGES O FUTUROS CONSORTES
- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO EN LOS RÉGIMENES ECONÓMICOS MATRIMONIALES EN RELACIÓN CON EL DIVORCIO, LA SEPARACIÓN LEGAL O LA ANULACIÓN DEL MATRIMONIO (ART. 5.1 DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1103)

III. DIRECTRICES SOBRE LA LEY APLICABLE AL RÉGIMEN ECONÓMICO MATRIMONIAL

Las reglas de jurisdicción anteriormente expuestas son diferentes a las conflictuales. Por eso, el Reglamento Roma III¹², será de aplicación cuando se produzcan conexiones por la ley aplicable a los

¹² El Reglamento (UE) n.º 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la ley aplicable al divorcio y a la separación judicial (en adelante, Reglamento Roma III), que vincula a 17 Estados miembro de la Unión Europea, entre los que se encuentra España

fundamentos legales del divorcio o separación, cuando haya la conexión con conflictos en materia de regímenes matrimoniales.

Hasta que entraron en vigor los Reglamentos 2016/1103, 2016/1104 y 2012/650, la ley aplicable era la ley del foro atendiendo a lo dispuesto en las normas de derecho internacional en cada uno de los Estados, y aunque no es el objetivo hacer ahora un análisis detallado, si es conveniente aportar los fundamentos legales sobre el régimen económico legal cada país, si existe o no libertad de elección o si hay posibilidad cambiarlo. Pues entre las muchas cuestiones que evidencian los Reglamentos citados, hay una, desde nuestro punto de vista, a destacar es la autonomía de las partes para elegir la ley aplicable.

Entendemos que aunque el Reglamento 2016/1103 no modifica el derecho sustantivo de los Estados, pues su función va dirigida a reforzar la cooperación en competencia, la ley aplicable, reconocimiento y la ejecución de resoluciones con efectos en los regímenes económicos matrimoniales, será necesario conocer el derecho sustantivo de cada uno de los Estados implicados, no solo para resolver conflictos llegado el momento, sino como información previa al ejercicio del derecho de opción que tienen las partes a elegir la ley aplicable en muchos Estados, o cuando no por el lugar de contraer matrimonio o de fijar su residencia. En este sentido, entendemos que el Derecho es más útil desde el punto de vista temporal y económico, si se informa y asesora con anterioridad al momento en el que el problema ya existe, con la crisis matrimonial, de pareja, o por fallecimiento de uno de ellos.

Las diferencias entre una ley aplicable y otra en cada Estado de la Unión Europea, es determinante en la liquidación legal del régimen económico, pues no es lo mismo el reparto en un régimen de comunidad de bienes, que cuando la liquidación de patrimonio se produce bajo el régimen de separación de bienes o por comunidad de bienes diferidos o limitada¹³.

Por otra parte, el régimen jurídico aplicable en cada país respecto a los matrimonios es distinto, pues encontramos Estados que reconocen y regulan matrimonios del mismo y de distinto sexo, mientras otros no reconocen a los contraídos entre personas del mismo sexo.

1. A partir de su entrada en vigor, ¿es de aplicación plena el Reglamento N° 2016/1103 a todos los Estados miembros?

No, la competencia territorial de los Reglamentos es de plena aplicación solo en los 18 países que participan de la cooperación reforzada¹⁴, si bien sus efectos de **aplicación *erga omnes* a través del art. 20** puede ampliarse cuándo se establece su aplicación universal: “la ley que se determine aplicable en virtud del presente Reglamento se aplicará, aunque no sea la de un Estado miembro”. Añadiendo en el art. 62 que tales Reglamentos no afectarán a los Convenios vigentes, salvo aquellos entre Estados miembros, prevaleciendo sobre los mismos. Una mención que para Palao Moreno¹⁵, desde la dimensión de la ley aplicable, se refiere principalmente al Convenio de La Haya de 1978, que continúa aplicándose en Francia, Holanda y Luxemburgo, así como los Convenios que sobre esta materia han suscritos los países escandinavos.

13 Palao Moreno, G.: “La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104”. Revista española de derecho internacional, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.

14 Alemania, Bélgica, Bulgaria, Chipre, Eslovenia, España, Francia, Grecia, Croacia, Italia, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, la República Checa, Finlandia y Suecia). Sabiendo, que sólo si un tribunal de uno de esos Estados puede determinar su competencia internacional, podrá utilizar también las normas sobre el derecho aplicable incluidas en el Reglamento.

15 Iglesias Buigues, J.L. y Palao Moreno, G.: “Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea”. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. Mota, H.: “Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio”. Núm. 21 (2019). Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. Mota, H., “La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.”, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).

A tenor de lo expuesto pareciera que las parte pudieran elegir la ley aplicable de cualquier Estado miembro bajo la aplicación del art. 20, y por el principio de libre elección regulado en el art. 22 en cada Reglamento, incluida la ley de un Estado miembro no participante, pero en tal caso habrá que tener en cuenta las limitaciones que el propio art. 22 del Reglamento 2016/1103 establece referidas a la ley del Estado participante o no de la cooperación reforzada.

El considerando 11 en cada uno de los respectivos reglamentos, donde Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Grecia, Alemania, España, Francia, Croacia, Italia, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia expresando su deseo de establecer una cooperación reforzada entre sí (durante los trabajo Chipre manifestó su deseo de participar en la cooperación reforzada) en el ámbito de los regímenes económicos de las parejas internacionales y, concretamente, de la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, y solicitaron a la Comisión que presentase una propuesta al Consejo a tal fin.

2. ¿Pueden las cónyuges elegir la Ley aplicable bajo el Reglamento 2016/1103 si el matrimonio se celebró antes del 29 de enero de 2019?

Si, pero deben pactarlo atendiendo a lo dispuesto en el art. 22 del Reglamento, modificando por tanto la ley aplicable vigente hasta ese momento, para resolver posibles conflictos de leyes con manifestación expresa de la voluntad de ambas partes, y sin efectos retroactivos, salvo disposición contraria expresa por su parte.

Pues, los efectos referidos a la aplicación temporal (retroactividad) del cambio de ley aplicable, solo surtirá efectos en el futuro, impidiéndose que haya cambios retroactivos de la ley aplicable que pudieran llegar a afectar negativamente a los derechos de terceros derivados de dicha ley.

Por tanto, el reglamento es aplicable a los matrimonios hayan sido celebrados bajo la vigencia del Reglamento (a partir del 29 de enero de 2019), y también cuando lo acuerden las partes, quienes pueden optar por el Reglamento para que le sea de aplicación a la hora de determinar la ley aplicable a los efectos económicos matrimoniales en relaciones transfronterizas, a partir de su entrada en vigor.

Esta aproximación que el Reglamento, hacia la uniformidad de la ley aplicable al régimen económico en situaciones transfronterizas en el marco de la Unión Europea, es una novedad; ya que hasta ese momento se aplicaba la normativa nacional. Pero debemos ser conscientes de las dificultades derivadas de la diversidad sustantiva y conflictual que surgirá de la normativa de cada Estado, porque las asimetrías existentes en esta materia son evidentes y las hemos querido evidenciar en las tablas que aparecen un poco más adelante, sobre el régimen económico legal aplicable a los matrimonios y la libertad que tienen a la hora de su elección o modificación.

3. Atendiendo al principio de libre elección de ley aplicable, ¿cuáles serían los posibles escenarios que podríamos encontrar?

Siguiendo lo dispuesto en el artículo 22 del Reglamento 2016/1103, la libre elección de ley aplicable se reduciría a optar hasta un máximo de seis ordenamientos estatales distintos si las partes tienen doble nacionalidad las partes y a cuatro si solo gozan de una cada uno. Una opción por cada nacionalidad y lugar de residencia habitual diferente de cada uno. Opciones que pueden verse reducidas, para los matrimonios del mismo sexo en doce países miembros de la UE que no contemplan su regulación: Bulgaria, Rep. Checa, Chipre, Eslovenia, Eslovaquia, Grecia, Hungría, Italia, Letonia, Lituania, Polonia, Croacia y Rumanía.

A partir de las posibles opciones y basándonos en los trabajos que se han realizado en el marco del proyecto PSEFS, los tres escenarios posibles que pudieran afectar a los matrimonios para determinar la ley aplicable deben atender a si hay o no cooperación reforzada: cuando ambos nacionales lo son de los países citados en el considerando 11 anteriormente enumerado, si solo uno de los nacionales de la pareja

o consorte es nacional de un Estado que forma parte de la cooperación reforzada y el otro no, y cuando ninguno de los nacionales lo es de un Estado que se somete a la cooperación reforzada, en cuyo caso atenderemos al Reglamento Roma III y a la normativa del Estado aplicable.

Este planteamiento simple en apariencia, encierra asimetrías en el ámbito material y geográfico de aplicación de ambos Reglamentos, que habrá que dilucidar atendiendo al caso concreto.

INFORMACIÓN: Se trata de un mapa interactivo en el que al seleccionar dos países y dos situaciones a elegir (matrimonio o unión registrada) se obtiene información general sobre la legislación aplicable. Sin embargo, para determinar con exactitud la ley aplicable en cada caso concreto, es necesario considerar numerosas circunstancias, ya que el criterio de la nacionalidad no basta para determinar la ley aplicable en todos los casos. En el caso de cuestiones jurídicas, le aconsejamos que busque asesoramiento profesional. La taxonomía permite buscar cómo las diferentes tipologías de matrimonios mixtos y familias transnacionales con personas de diferentes países.

🔗 ENLACE: <https://www.euro-family.eu/eu-database>

4. Los cónyuges o futuros consortes ¿podrán cambiar de común acuerdo la ley aplicable al régimen económico matrimonial? ¿se establece algún requisito para la validez material de los acuerdos?

Sí, el artículo 22 del Reglamento 2016/1103 regula la **libre elección de la ley aplicable al régimen económico matrimonial**, si bien restringida a dos opciones (residencia y nacionalidad), pudiendo sus efectos aumentar bajo la competencia material con la unidad de la ley aplicable al régimen económico matrimonial (art. 21 del Reglamento).

La elección de ley aplicable bajo el art. 22 del Reglamento 2016/1103 atiende en primer lugar a la ley del Estado en el que los cónyuges o futuros cónyuges, o uno de ellos, tengan su **residencia habitual en el momento de la celebración del acuerdo**, y en su defecto a la ley del **Estado de la nacionalidad de cualquiera de los cónyuges o futuros cónyuges** en el momento en que se celebre el acuerdo.

Añadiendo en los siguientes artículos los requisitos para la **validez formal** de elección de ley aplicable y de los contratos matrimoniales, junto con la **validez material** de los acuerdos. Aquí, debemos tener presente que la valoración sobre la certeza de haber prestado consentimiento corresponde a la ley del país donde tenga su residencia habitual en el momento de sustanciar el asunto ante el órgano jurisdiccional, siempre que no resulte razonable determinar el efecto de su conducta de conformidad con la ley especificada en el apartado 1, tal y como establece el art. 24 del Reglamento donde se regula la existencia y validez material de un acuerdo sobre la elección de ley.

Salvo acuerdo en contrario de los cónyuges, todo cambio de la ley aplicable al régimen económico matrimonial efectuado durante el matrimonio solo surtirá efectos en el futuro. Si bien, de producirse por acuerdo algún cambio retroactivo de la ley aplicable efectuado en virtud del apartado 2, éste no afectará negativamente a los derechos de terceros derivados de dicha ley.

5. ¿Establece el Reglamento 2016/1103 algún requisito para que el acuerdo de elección de la ley aplicable sea válido?

Sí, el Reglamento establece requisitos de validez material, ya vistos en la pregunta anterior, y de validez formal, a los que habrá que añadir los requisitos establecidos en la **ley del país de residencia para su formalización**, como veremos a continuación.

Los requisitos de formalización para que el acuerdo de elección pueda celebrarse en un **documento separado o incluirse como cláusula en un acuerdo sobre el régimen económico matrimonial**, se concretan en el artículo 23.1 del Reglamento (UE) 2016/1103, donde se determina que el acuerdo debe ser

expresado por escrito (haciendo valer el acuerdo realizado mediante comunicaciones electrónicas), fechado y firmado por ambas partes. Añadiendo a continuación tres requisitos formales que varían en función de la situación concreta que pudiera darse:

- Cuando el acuerdo se celebra en un Estado miembro donde **ambos cónyuges tienen su residencia habitual**, y dicho Estado establece requisitos formales adicionales para las capitulaciones matrimoniales, tales requisitos serán de aplicación.
- Cuando el acuerdo se celebra teniendo **cada cónyuge su residencia habitual en distintos Estados miembros**, y con requisitos formales diferentes para las capitulaciones matrimoniales, el acuerdo será formalmente válido si cumple los requisitos de una de las dos leyes.
- Cuando en la fecha de celebración del acuerdo, **solo uno de los cónyuges tiene su residencia habitual en un Estado miembro** y la ley de ese Estado establece requisitos formales adicionales para las capitulaciones matrimoniales, dichos requisitos serán de aplicación.

No cabe exigir requisito adicional alguno, cuando los cónyuges o futuros cónyuges no tengan su residencia en alguno de los países participantes.

Finalmente, añadir, que la mayoría de los Estados miembros regulan la libertad de pacto en sus leyes nacionales, no solo de la ley aplicable, sino de elección de régimen económico o de acuerdos en lo que a la naturaleza de los bienes afecta, pero con algunas diferencias respecto de su formalización y momento de realizarlos. Así, Austria, Croacia, Alemania, España, Alemania, Francia, Grecia, Finlandia, Italia, Lituania, Letonia, Luxemburgo, Polonia, Malta, Países Bajos, entre otros Estados, admiten los acuerdos en cualquier momento, siempre y cuando, queden debidamente formalizados ante notario e inscritos para que tengan eficacia frente a terceros a partir de ese momento.

6. ¿Qué efectos produce el acuerdo de ley aplicable? ¿Cuál es el ámbito de aplicación de la ley aplicable?

De manera expresa, el Reglamento 2016/1103 **no establece efectos concretos**, pero con carácter general **vincula la ley aplicable al régimen económico matrimonial y a sus efectos**.

Por otra parte, sí establece los ámbitos de aplicación, en sentido positivo, bajo el acuerdo de la ley aplicable al régimen económico matrimonial regulado en el art. 27, y en sentido negativo, en los considerandos 20 y 21 sobre los ámbitos de exclusión en los que no debe aplicarse.

En lo que afecta al a **los ámbitos de aplicación posible**, se regulan:

- a) la clasificación de los bienes de uno o ambos cónyuges en diferentes categorías durante la vigencia y después del matrimonio;
- b) la transferencia de bienes de una categoría a otra;
- c) la responsabilidad de uno de los cónyuges por las obligaciones y deudas del otro cónyuge;
- d) las facultades, derechos y obligaciones de cualquiera de los cónyuges o de ambos con respecto al patrimonio;
- e) la disolución del régimen económico matrimonial y el reparto, la distribución o la liquidación del patrimonio;
- f) los efectos patrimoniales del régimen económico matrimonial sobre la relación jurídica entre uno de los cónyuges y un tercero, y
- g) la validez material de las capitulaciones matrimoniales.

A partir de este listado, debemos recordar que, bajo la unidad de la ley aplicable al régimen económico matrimonial **en virtud de los artículos 22 o 26, se aplicará a todos los bienes incluidos en dicho**

régimen, con independencia del lugar en el que estén situados, con lo cual su ámbito de aplicación puede aumentar.

En sentido negativo o excluyente, **el Reglamento 2016/1103 no debe aplicarse**, según se establece en el considerando 20, a las cuestiones relativas a la capacidad jurídica general de los cónyuges (no están incluidas las facultades, derechos y obligaciones establecidas en el art. 27 d)); ni cuestiones preliminares, tales como la existencia, la validez o el reconocimiento del matrimonio, que siguen estando reguladas por el Derecho nacional de los Estados miembros, incluidas sus normas de Derecho internacional privado (considerando 21 del Reglamento).

7. El acuerdo de elección de ley ¿cómo afecta a los derechos de tercero?

Bajo el límite de la eficacia retroactiva, es decir, que el **acuerdo no le afectará en aquello que le sea perjudicial a los acuerdos con terceros realizados anteriormente**. Y en las relaciones jurídicas entre un cónyuge y un tercero referidas a los efectos patrimoniales del régimen económico matrimonial (art.27 f), la ley aplicable al régimen económico matrimonial entre los cónyuges no podrá ser invocada por uno de ellos frente a un tercero en un litigio entre el tercero y cualquiera de los cónyuges o ambos, salvo que el tercero conociera o, actuando con la debida diligencia, debiera haber tenido conocimiento de dicha ley. Es decir, ha de quedar garantizado que el acuerdo es conforme a la buena fe.

Para ello el artículo 28 del Reglamento considera que **el tercero conoce la ley aplicable al régimen económico matrimonial**¹⁶, si:

- a) dicha ley es:
 - i) la ley del Estado aplicable a la transacción entre uno de los cónyuges y el tercero,
 - ii) la ley del Estado en el que el cónyuge contratante y el tercero tengan su residencia habitual, o
 - iii) en el caso de los bienes inmuebles, la ley del Estado en el que se halle el bien,o cuando
- b) cualquiera de los cónyuges hubiera cumplido con los requisitos para la divulgación o el registro del régimen económico matrimonial especificados por:
 - i) la ley del Estado aplicable a la transacción entre uno de los cónyuges y el tercero,
 - ii) la ley del Estado en el que el cónyuge contratante y el tercero tengan su residencia habitual, o
 - iii) en el caso de los bienes inmuebles, la ley del Estado en el que se halle el bien.

Cabe la posibilidad que la ley aplicable al régimen económico matrimonial **no pueda ser invocada por uno de los cónyuges ante un tercero** de conformidad con el apartado 1, siendo regulados los efectos del régimen económico matrimonial frente a dicho tercero:

- a) por la ley del Estado aplicable a la transacción entre uno de los cónyuges y el tercero, o
- b) en el caso de los bienes inmuebles o de los bienes o derechos registrados, por la ley del Estado en el que se halle el bien inmueble o en el que estén registrados los bienes o derechos.

8. ¿Cualquier tribunal de los Estados miembros está obligado por el acuerdo de elección de ley aplicable bajo el Reglamento 2016/1103?

No, **solo los Estados miembros participantes de la cooperación reforzada**, serán quienes tendrán que establecer su competencia internacional de conformidad con las normas del Reglamento (UE)

¹⁶ Mota, H., “La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103” (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103), in Anuario Español De Derecho Internacional Privado, vol. XVIII, 2018.

2016/1103. Es decir, que en los Estados no participantes la competencia internacional corresponderá a sus respectivos tribunales. En consecuencia, no se garantiza la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 en lo que a los efectos de un acuerdo de elección aplicable resultara bajo la aplicación de sus normas. Si bien, si el acuerdo cumpliera los requisitos establecidos en las normas de Derecho internacional privado del Estado, que tiene jurisdicción internacional, continuaría válidamente produciendo efectos.

9. ¿Cuál es la ley aplicable al régimen legal económico matrimonial en defecto de elección de las partes?

Aquel que se derive de lo dispuesto en el art. 26 del Reglamento 2016/1103, que atiende, en primer lugar, a la residencia común tras la celebración del matrimonio, en su defecto a la nacionalidad común (esta disposición no tendrá aplicación si en el momento de celebración del matrimonio los cónyuges tienen más de una nacionalidad común), y finalmente, al lugar común con la conexión más estrecha en el momento de la celebración del matrimonio.

Con carácter excepcional y a instancia de cualquiera de los cónyuges, la autoridad judicial que tenga competencia para resolver sobre el régimen económico matrimonial podrá decidir que la ley de un Estado distinto del Estado cuya ley sea aplicable en virtud de la residencia común si el demandante demuestra que¹⁷:

- los cónyuges tuvieron su última residencia habitual común en ese otro Estado durante un período de tiempo considerablemente más largo que en el Estado designado
- ambos cónyuges se basaron en la ley de ese otro Estado para organizar o planificar sus relaciones patrimoniales.

La ley de ese otro Estado solo se aplicará desde la celebración del matrimonio, a menos que uno de los cónyuges no esté de acuerdo. En este último caso, la ley de ese otro Estado surtirá efecto a partir del establecimiento de la última residencia habitual común en dicho Estado y su aplicación no afectará negativamente a los derechos de terceros derivados de la ley aplicable en virtud del apartado 1, letra a).

El presente apartado no se aplicará cuando los cónyuges hayan celebrado capitulaciones matrimoniales con anterioridad al establecimiento de su última residencia habitual común en ese otro Estado.

10. En defecto de un acuerdo de elección, ¿tienen todos los países un régimen económico matrimonial establecido en defecto de acuerdo?

No. Si bien la mayor parte de países tienen un régimen económico matrimonial aplicable en defecto de acuerdo, esto no es extrapolable a todos. En este sentido, el Reino Unido no determina régimen económico en Inglaterra y Gales como tal; pero en Escocia sí, pues en defecto de acuerdo se aplica la separación de bienes.

En cuanto al régimen económico aplicable, en defecto de acuerdo, en cada uno de los Estados miembros queda evidenciado en la tabla que aparece a continuación, la riqueza jurídica existente en Europa: 18 de los países establecen la comunidad de bienes como régimen legal aplicable en defecto de acuerdo, 5 países separación de bienes, 1 país comunidad de ganancias acumuladas que es similar al de separación, 2 estados la comunidad deferida y otros 2 son plurilegislativos regulando según el territorio comunidad o separación de bienes o sin determinar un régimen económico como tal, son España y Reino Unido (aunque este último ya no es un Estado miembro, las relaciones personales y familiares de sus ciudadanos ha sido la razón de su inclusión).

¹⁷ Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100. RADEMACHER, L.: *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, Cuadernos de Derecho Transnacional, vol. 10, 1/2018, pp. 7-18.

En **España**, la diversidad existente hace que la regulación del régimen económico matrimonial se encuentre en **7 normas civiles diferentes atendiendo al territorio**. Así, además del Código civil, hay seis regiones con legislación civil propia; lo que da como resultado que la mayor parte del territorio tenga como régimen legal de comunidad de bienes, salvo en las Comunidades Autónomas de **Cataluña y Baleares**, en las que rige la separación de bienes; o en **Navarra** donde se aplica el régimen de conquistas que es similar al de comunidad de bienes, pero con algunas diferencias como es la que afecta al orden de prelación de pago de créditos; o en la Comunidad **Valenciana**, donde la ley 10/2007, de 31 de mayo de 2016, estableció como régimen legal económico en defecto de acuerdo, el de separación de bienes. Si bien, esta ley fue declarada inconstitucional, lo que provocó que solo se aplique a los matrimonios celebrados desde el 11 de julio de 2008 al 1 de junio de 2016 el régimen legal de separación de bienes en defecto de acuerdo. Y para los celebrados fuera de las fechas expuestas (antes del 11/07/2008 y después 1/07/20016), el régimen legal aplicable será el de comunidad de bienes.

11. ¿Cuál es el régimen legal aplicable en cada Estado miembro?

ALEMANIA	AUSTRIA	BELGICA
Comunidad de ganancias acumuladas – § 1363 par. 2 del Código civil alemán (BGB)	Separación de bienes – § 1233 y 1237 de la ABGB	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – Art. 1405 del Código civil
BULGARIA	CHIPRE	CHEQUIA
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – Art. 18.2 FC	Separación de bienes – Art. 13 de la Ley 232/91	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – Art. 709, 710 and 3040 Act No. 89/2012 Coll.
CROACIA	DINAMARCA	ESLOVAQUIA
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – Art. 34-39 de la Ley de Familia	Régimen de participación – Act No. 56 de la Ley danesa sobre los efectos jurídicos del matrimonio	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – Copropiedad indivisa del cónyuge Arts. 143–150 del Código civil
ESLOVENIA	ESPAÑA	
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes – DZ § 66-67 Código de Familia	<p>ESTADO PLURILEGISLATIVO. La ley aplicable depende de la Comunidad Autónoma. Andalucía, Islas Canarias, Cantabria, La Rioja, Castilla-León, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias y Castilla-La Mancha</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes/Comunidad de Bienes: Arts. 1344 et ss. Código civil español (C.c.)</p> <p>Aragón</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Decreto Legislativo 1/2011 de 22 Marzo. Art. 193</p> <p>Islas Baleares</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Decreto Legislativo 79/1990 de 6 Septiembre, que compila el Derecho civil Balear. Art. 3</p> <p>Cataluña</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Capítulo I (Sección Segunda) y II del Título III de la Ley 25/2010, de 29 Julio, del segundo Libro del Código civil catalán. Arts. 232.1-232.1.2</p> <p>Galicia</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Ley 2/2006 de 14 Junio, Código civil de Gallego. TÍTULO IX</p> <p>Navarra</p> <p>Régimen de Conquistas: Con similitudes al régimen de gananciales /Comunidad de Bienes– Ley 82 Compilación de 1973, modificado por la Ley de 1987, de Derecho civil de Navarra</p> <p>País Vasco</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Ley 5/2015 of 25 June, de Derecho civil Vasco</p> <p>Comunidad Valenciana</p> <p>Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Ley 10/2007 sobre el régimen económico matrimonial. Esta Ley fue declarada inconstitucional el 31 May 2016. Por eso, solo es aplicable este régimen a los matrimonios celebrados entre el 1 de Julio de 2008 hasta el 1 de Junio de 2016. Para los matrimonios celebrados fuera de este tiempo rige la Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes, prevista en el Código Civil español.</p>	

ESTONIA	FINLANDIA	FRANCIA
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: PKS § 25-39 Ley sobre el Derecho de Familia	Comunidad de bienes diferida/Régimen de participación: Sección 34 de la Ley matrimonial	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1400-1491 del Código civil
GRECIA	HUNGRÍA	IRLANDA
Régimen de Separación/Participación (Arts. 1397-1402 HCC)	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 4:34 (2) y 4:35 (1) del Código civil	Separación de bienes con la posibilidad de tener derecho a una participación en los bienes del otro cónyuge - Sección 16(5) de la Ley sobre el Derecho de Familia 1995 and Sección 20(5) de la Ley sobre el Derecho de Familia (Divorcio) 1996
ITALIA	LETONIA	LITUANIA
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes. Arts. 159 -177 del Código civil	Comunidad de bienes: Arts. 89-113 de la Ley civil	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 89 et ss. del Código Civil
LUXEMBURGO	MALTA	PAÍSES BAJOS
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1400 -1535 del Código civil	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1316 del Código civil	- Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes para matrimonios anteriores a 2 de enero de 2018 - Art. 1:94 del Código civil - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes limitada a matrimonios celebrados después del 1 de enero de 2018: Art. 1:94 del Código civil
POLONIA	PORTUGAL	RUMANIA
Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 31.1 del Código de Familia y de Tutela	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1721 del Código civil	Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes– Art. 339 y 359 del Código civil
SUECIA	REINO UNIDO*	
Régimen de participación: Art. (1987:230) Marriage Code ÄktB	<p style="text-align: center;">Inglaterra/Gales</p> <p style="text-align: center;">No hay un régimen económico matrimonial como tal</p> <p style="text-align: center;">Escocia</p> <p style="text-align: center;">Separación de bienes: Art. 24 Scotland Family Law 1985</p> <p style="text-align: center;">Irlanda del Norte</p> <p style="text-align: center;">Sección 25 de la Ley de Causas Matrimoniales de 1973, modificada. Véase <i>Xydhias v Xydhias</i> [1999] 2 All ER 386, por <i>Thorpe LJ</i> en 394.</p>	

Fuente: *Tabla de elaboración propia.*

*Aunque el Reino Unido actualmente no es un país miembro, las relaciones matrimoniales existen, y en apoyo a estas familias decidimos introducirlo en la tabla

12. Además del régimen legal económico matrimonial aplicable que acabamos de ver en la pregunta anterior, ¿qué otros regímenes se regulan en cada Estado miembro para poder ser elegidos por las partes?

ALEMANIA	AUSTRIA	BELGICA
<ul style="list-style-type: none"> - Separación de bienes: § 1414 BGB - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: § 1415 y ss. BGB -El régimen matrimonial franco-alemán de una comunidad facultativa de ganancias acumuladas §§ 1519 y ss. BGB 	<ul style="list-style-type: none"> -Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes. Puede ser <i>intervivos</i> o <i>mortis causa</i> §§ 1217 et seq. of the ABGB 	<ul style="list-style-type: none"> - Separación de bienes: Arts. 1466 y ss. del Código civil - Sociedad universal – Art. 1454 y ss. del Código civil
BULGARIA	CHIPRE	CHEQUIA
<ul style="list-style-type: none"> - Comunidad de bienes/gananciales: Art. 18 del Código de la Familia (FC) - Régimen de separación de bienes: Art. 33 del Código de la Familia (FC) - Régimen contractual (desde 2009): Art. 38 del Código de la Familia (FC) 	<p>Los acuerdos matrimoniales en el sentido de acuerdos prenupciales entre los cónyuges no son válidos, o al menos no son vinculantes, en virtud de la legislación chipriota: Sección 14 de la Ley 232/9</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes Arts. 709 y ss. de la Ley 89/2012 Coll. - Basado en contrato: régimen de separación de bienes. Arts. 729 y ss. - Basado en la decisión judicial. Arts. 724-728.
CROACIA	DINAMARCA	ESLOVAQUIA
<p>Hay libertad de elección del régimen económico matrimonial: Art. 40-42 Ley de Familia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Separación de bienes: § 28 a) y b) y § 30 de la Ley sobre los efectos jurídicos del matrimonio 	<p>Los acuerdos están limitados por la ley, pero es posible realizar pactos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - para ampliar o restringir el alcance de la copropiedad indivisa determinada - para cambiar las reglas de la administración de la propiedad - para posponer el establecimiento de la copropiedad indivisa hasta el momento en que el matrimonio termine
ESLOVENIA	ESPAÑA	
<p>Hay libertad de elección del régimen económico matrimonial: Art. 85 Código de Familia</p> <p>Comunidad de bienes – DZ § 66 Código de Familia</p> <p>Separación de bienes DZ 77 § 2) Código de Familia</p>	<p>Andalucía, Islas Canarias, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla-León, Comunidad Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia y Asturias</p> <p>Libertad de pacto – Art. 1315 Código civil español:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociedad de gananciales/Comunidad de bienes: Arts. 1316 y ss. del Código civil español - Separación de bienes: Art. 1435 y ss. del Código civil español - Régimen de participación: Art. 1411 y del Código civil español <p>Aragón</p> <p>Sociedad de gananciales/Comunidad de bienes: Decreto Legislativo 1/2011 of 22 Marzo, arts.203 y ss. de las leyes civiles aragonesas</p> <p>Islas Baleares</p> <p>Separación de bienes: Decreto Legislativo 79/1990 of 6 September, Art. 3, que compila el Derecho civil Balear</p> <p>Cataluña</p> <p>Régimen de participación: Arts. 232.13-232.17 Libro II del Código civil catalán</p> <p>Comunidad de bienes: Art. 232.30 y ss.</p> <p>Otros regímenes: La “asociación a compras y mejoras” en Tarragona - Art. 232-25 y ss.; el <i>agermanament</i> o pacto de “mitad por mitad” en Tortosa) Art. 232-28; el “pacto de <i>convivença</i> o mitjaguadanyeria” en el Valle de Arán: Art. 232-39</p> <p>Galicia</p> <p>Regulación relativa al régimen económico familiar y de herencia: Art. 174 Ley 2/2006 of 14 June, Código civil de Galicia</p> <p>Navarra</p> <p>Comunidad Universal: Ley 101 y ss. de la Compilación de normas civiles de Navarra</p> <p>Separación de bienes: Ley 103 y ss. de la Compilación de normas civiles de Navarra</p> <p>País Vasco</p> <p>Separación de bienes: Código civil español</p> <p>Régimen de Participación: Código civil español</p>	

ESTONIA	FINLANDIA	FRANCIA
<ul style="list-style-type: none"> - Régimen de participación: PKS § 40–56 de la Ley del Derecho de Familia - Separación de bienes: PKS § 57–58 de la Ley del derecho de Familia 	<p>Los cónyuges o futuros cónyuges pueden excluir del ámbito del derecho conyugal cualquier propiedad que cualquiera de ellos ya posea o adquiera posteriormente: Sección 41 de la Ley matrimonial</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Comunidad convencional de bienes: Art. 1497 y ss. del Código civil - Separación de bienes: Art. 1536 y ss. del Código civil -Participación de bienes: Art. 1569 y ss. del Código civil
GRECIA	HUNGRÍA	IRLANDA
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1403 to 1415 Civil Code 	<ul style="list-style-type: none"> - Régimen de adquisición de bienes conyugales: Art. 4:34 (1) de la Ley V de 2013 del Código Civil - Separación de bienes: Art. 4:69-4:73 del civil Code <p>Nota: En este momento no es obligatorio elegir un régimen económico matrimonial.</p>	<p>El régimen económico de la sociedad de gananciales/ comunidad de bienes no es de aplicación al régimen económico matrimonial en Irlanda.</p> <p>Los cónyuges no pueden elegir entre los regímenes matrimoniales.</p> <p>Todos los acuerdos matrimoniales se realizan a la luz de las disposiciones vigentes y no pueden considerarse absolutamente vinculantes para las partes, ya que siguen estando sujetos a la aprobación o modificación de los tribunales irlandeses - artículo 16(5) de la Ley del Derecho de Familia de 1995 y artículo 20(5) de la Ley del Derecho de Familia (Divorcio) de 1996, y a las repercusiones de la orden de separación/divorcio (artículo 16(2) (a)-(l) de la Ley del Derecho de Familia de 1995 y artículo 20(2)(a)-(l) de la Ley del Derecho de Familia (Divorcio) de 1996.</p>
ITALIA	LETONIA	LITUANIA
<ul style="list-style-type: none"> - Separación de bienes: Artículos 215 y ss. -Comunidad convencional: Artículos 210 y ss. Civil Code - The “fondo patrimoniale”, un fondo compuesto por activos destinado a las necesidades de la familia: Art. 167 Civil Code 	<ul style="list-style-type: none"> - Separación de bienes: Art. 116 y ss. Civil Code - Comunidad convencional: los bienes que los cónyuges compran con dinero o patrimonio común son los considerados de propiedad ganancial, común de ambos. Art. 96 Civil Code 	<ul style="list-style-type: none"> - Régimen legal obligatorio: Art. 3.87-3.100. Civil Code - Régimen legal contractual: Art. 3.101 -3.115 Civil Code
LUXEMBURGO	MALTA	PAÍSES BAJOS
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Arts. 1427-1526, Código Civil - Régimen de separación de bienes: Arts. 1536 a 1568, Código Civil -Régimen de participación: Arts. 1569-1581, Civil Code. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 1316 del Código civil -Comunidad de residuos bajo administración separada: Art. 1338-1345 del Código civil 	<p>Desde 2012, la ley ya no ofrece la posibilidad de elegir entre varios regímenes jurídicos: si bien hay libertad contractual y cada matrimonio puede adaptar su propio régimen</p>
POLONIA	PORTUGAL	RUMANIA
<ul style="list-style-type: none"> -Sociedad de Gananciales/Comunidad de Bienes: Art. 48 del Código civil - Régimen contractual (ampliando o restringiendo la comunidad estatutaria): Art. 49 del Código civil - Separación de bienes: Art. 51 et ss. del Código civil - Separación de bienes con igualación de las ganancias acumuladas: Art. 51 del Código civil 	<ul style="list-style-type: none"> -Comunidad de bienes: Art. 1717 civil Code - Separación de bienes Art. 1767 - La libertad de establecer pactos prenupciales que permiten la creación de regímenes de propiedad atípicos basados en acuerdos 	<ul style="list-style-type: none"> - Comunidad de bienes: Art. 307-327 del Código civil - Separación de bienes: Art. 360 y ss. del Código civil - Comunidad convencional: Arts. 366 y ss. del Código civil

SUECIA	REINO UNIDO*
<p>No existe un régimen alternativo, pero es posible cambiar la naturaleza de los bienes comunes conyugales o de los bienes privativos (ÅktB Capítulo 7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - sobre los regalos entre cónyuges (ÅktB Capítulo 8 y Ley (1936:83)) - sobre la división de la propiedad durante el matrimonio (ÅktB 9:1 y 9:2) - por acuerdo sobre la división de la propiedad en un divorcio inminente (ÅktB 9:13). 	<p style="text-align: center;">Inglaterra/Gales/Irlanda del Norte</p> <p style="text-align: center;">No tiene un régimen económico matrimonial propiamente dicho, .</p> <p style="text-align: center;">Escocia</p> <p>Régimen de separación de bienes: se trata de un sistema de propiedad separada modificado. La regla general es que el matrimonio no afecta a la propiedad de los bienes (sección 24 Family Law (Scotland) Act 1985</p>

Fuente: *Tabla de elaboración propia.*

* Aunque el Reino Unido actualmente no es un país miembro, las relaciones matrimoniales existen, y en apoyo a estas familias decidimos introducirlo en la tabla

IV. FORMULARIOS

- ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE ENTRE LOS CÓNYUGES O FUTUROS CONSORTES ANTE NOTARIO/ABOGADO
- ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE A LAS CAPITULACIONES MATRIMONIALES CON ACUERDO DE RÉGIMEN ECONÓMICO MATRIMONIAL
- LEY APLICABLE SEGÚN LA RESIDENCIA HABITUAL EN UN ESTADO MIEMBRO EN EL MOMENTO DE LA CELEBRACIÓN DEL ACUERDO MATRIMONIAL
- ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LA SEPARACIÓN JUDICIAL O AL DIVORCIO CONTENCIOSO (COMPETENCIA PARA PRONUNCIARSE SOBRE CUESTIONES DE RÉGIMENES MATRIMONIALES QUE SE DERIVEN DE LA DEMANDA: MATRIMONIOS CELEBRADOS ANTES DEL 29 DE ENERO DE 2019)
- ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS MATRIMONIOS CELEBRADOS ANTES DEL 29 DE ENERO DE 2019
- ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS BIENES MATRIMONIALES EN LA SEPARACIÓN LEGAL CONTENCIOSA O EL DIVORCIO

CAPÍTULO 2

DIRECTRICES PARA LAS UNIONES REGISTRADAS EN VIRTUD DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104

AUTORES: FILIP DOUGAN Y JERCA KRAMBERGER ŠKERL

I. INTRODUCCIÓN

El 24 de junio de 2016, el Consejo de la Unión Europea aprobó el Reglamento (UE) 2016/1104 por el que se por el que se establece una cooperación reforzada en el ámbito de la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones en materia de efectos patrimoniales de las uniones registradas (en adelante, “el Reglamento”: Reglamento (UE) 2016/1104).¹⁸

Esta norma se aplica a los efectos patrimoniales de las uniones registradas, es decir, al conjunto de normas relativas a las relaciones patrimoniales de las partes (entre ellos y con terceros), que son el resultado del registro de su pareja o de su disolución (artículo 1 y artículo 3.1.b) del Reglamento (UE) 2016/1104).

Cabe señalar que el Reglamento (UE) 2016/1104 sólo se aplica a las consecuencias patrimoniales de las parejas (ya sea de sexo opuesto o del mismo sexo) que se hayan **registrado**. Por lo tanto, no se aplica a las consecuencias patrimoniales de las parejas que no se han registrado (parejas de hecho) ni a las consecuencias patrimoniales del matrimonio.¹⁹

Su ámbito material también excluye las cuestiones relativas a la existencia, la validez o el reconocimiento de una pareja registrada y las relativas a las obligaciones alimentarias, la sucesión, la seguridad social, etc.

La aplicación del Reglamento (UE) 2016/1104 está aún más limitada por el hecho de que sólo se adoptó en el marco de la cooperación reforzada entre 18 Estados miembros. Estos son Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Alemania, Grecia, España, Francia, Croacia, Italia, Chipre, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia (en adelante: Estados miembros participantes). Todos los demás Estados miembros seguirán aplicando sus normas nacionales de derecho internacional privado.

El Reglamento (UE) 2016/1104 se aplica a las tres cuestiones centrales del derecho internacional privado. Incluye normas sobre jurisdicción internacional (universal), normas sobre la ley aplicable y normas sobre reconocimiento y ejecución de sentencias de otros Estados miembros participantes. Además, también permite a las parejas inscritas ejercer el libre albedrío al permitirles concertar determinados acuerdos relativos a las consecuencias patrimoniales de su relación. Así, las parejas inscritas pueden celebrar: 1) acuerdos de elección de foro, 2) acuerdos de elección de ley y/o 3) acuerdos de propiedad de la pareja.

En lo que respecta a su libertad de elección, las parejas registradas deben prestar especial atención al ámbito temporal de aplicación del Reglamento (UE) 2016/1104. Sus normas de competencia son aplicables únicamente a los procedimientos judiciales que se hayan iniciado **a partir del 29 de enero de**

¹⁸ OJ L 183, 8 July 2016, p. 30.

¹⁹ En este sentido, consultar: Dougan, F.: *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravn, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij parvo*. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019, p. 236–237.

2019. Si se ha concertado un acuerdo de elección de foro antes de esa fecha, su validez se evaluará con arreglo al Reglamento (UE) 2016/1104.

Además, las normas sobre la ley aplicable (incluidas las normas sobre los acuerdos de elección de la ley y de capitulaciones de las uniones registradas) sólo se aplican a las parejas que registraron su unión o que especificaron la ley **aplicable el 29 de enero de 2019 o después de esa fecha.** En virtud de esta norma, son posibles cuatro situaciones de hecho:

- 1) la unión ha sido registrada y el acuerdo de elección de la ley se ha celebrado **antes del 29 de enero de 2019:** es necesario aplicar las normas de derecho internacional privado nacional,
- 2) la unión se registró **antes del 29 de enero de 2019,** pero el *acuerdo de elección de la ley* se concertó **el 29 de enero de 2019 o después** de esa fecha: los tribunales deben tener en cuenta el *acuerdo de elección de la ley*, que se concertó válidamente de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1104. Sin embargo, si el *acuerdo de elección de la ley* no es válido, los tribunales deben aplicar las normas nacionales sobre la ley aplicable a los efectos patrimoniales de la unión registrada;
- 3) la unión se inscribió **el 29 de enero de 2019 o después** de esa fecha, pero el acuerdo de elección de la ley se concertó **antes del 29 de enero de 2019:** los tribunales deben aplicar el Reglamento (UE) 2016/1104 y tener en cuenta el acuerdo de elección de la ley, que cumple sus requisitos,
- 4) la unión se registró y el acuerdo de elección de ley **se celebró el 29 de enero de 2019 o después** de esa fecha: Se aplica el Reglamento (UE) 2016/1104.²⁰

II. DIRECTRICES SOBRE LOS ACUERDOS DE ELECCIÓN DE FORO EN EL MARCO DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104

1. ¿Es posible la elección del órgano jurisdiccional en virtud del Reglamento de las uniones registradas?

Sí, el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 permite a las partes **celebrar un acuerdo por el que se designan los tribunales de un Estado miembro, que tendrán competencia exclusiva para resolver las cuestiones relativas a los efectos patrimoniales de su unión registrada.**

2. ¿Pueden las partes elegir los tribunales de cualquier Estado?

No, la elección en virtud del Reglamento se limita únicamente a los 18 Estados miembros de la UE, que participan en la cooperación reforzada. Para evaluar el acuerdo de elección de tribunal con arreglo a las normas del Reglamento, sólo pueden elegirse los tribunales de los Estados miembros participantes.

Además, el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 estipula que las partes sólo pueden elegir los tribunales del Estado miembro:

- 1) cuya ley sea aplicable en virtud de un acuerdo válido de elección de ley en virtud del artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, o
- 2) cuya ley sea aplicable de conformidad con el artículo 26.1) del Reglamento (UE) 2016/1104 (*Ley aplicable a falta de elección por las partes*), es decir, la ley del Estado bajo cuya ley se creó la unión registrada.²¹

²⁰ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos.* Baden Baden. 2019, p. 286.

²¹ Cabe señalar que, por razones desconocidas, el artículo 7 prevé una tercera opción que, sin embargo, es idéntica a la segunda, es decir, la ley del Estado en que se creó la unión registrada. El artículo 26.1 del Reglamento (UE) 2016/1104 señala la ley del Estado bajo cuya legislación se creó la unión registrada.

3. ¿Qué sucede si las partes eligen los tribunales de un Estado no participante?

En tal caso, los efectos de su elección no estarán garantizados por el Reglamento. Sin embargo, esa elección podría aún concluirse válidamente de conformidad con las normas nacionales de Derecho internacional privado de ese Estado y, por lo tanto, ser respetada por los tribunales designados.

4. ¿Cuándo pueden las partes celebrar un acuerdo de elección de foro?

Ese acuerdo de elección de foro puede celebrarse **antes o después de que se haya planteado una controversia o incluso antes de que se haya registrado la unión.**

Los acuerdos de elección de foro celebrados antes de la entrada en vigor del Reglamento, el 29 de enero de 2019, se evaluarán con arreglo al Reglamento si las actuaciones judiciales se inician después de esa fecha.

El acuerdo también puede celebrarse “en silencio” al comienzo del procedimiento judicial, mediante la **comparecencia del demandado** ante un tribunal en el que el demandante haya iniciado el procedimiento (artículo 8), siempre que ese tribunal también haya podido ser elegido mediante un acuerdo expreso de elección de tribunal (artículo 7).

5. ¿Hay algún requisito en cuanto a la forma del acuerdo de elección de foro?

El acuerdo de elección de foro puede celebrarse en un **documento separado** o incluirse como **cláusula en las capitulaciones de la unión registrada.**

El artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 estipula requisitos especiales para la validez formal. Un acuerdo de elección de foro **debe ser expresado por escrito, fechado y firmado por las partes.**

Un acuerdo de elección de foro también se considera expresado por escrito cuando se celebra mediante una comunicación **por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo.** No obstante, incluso los acuerdos celebrados por medios electrónicos deben estar fechados y firmados (ya sea a mano o con una firma electrónica reconocida).²²

Los requisitos de validez formal se rigen exhaustivamente, por lo que **no se pueden imponer requisitos formales adicionales** de acuerdo con la *lex fori*.²³

Por último, también se puede elegir el tribunal mediante la **comparecencia del demandado (prorogatio tacita, submissio)** (Artículo 8). En la práctica, esto supone que el demandante presente una demanda ante un tribunal no competente y el demandado responda sin impugnar la jurisdicción (después de haber sido informado de esa posibilidad). La jurisdicción sólo puede basarse en la comparecencia del demandado si el tribunal podría haber sido elegido por las partes mediante un *acuerdo expreso de elección de tribunal.*

6. ¿Seguirán los tribunales siempre la elección de las partes?

No. En el caso de procedimientos conexos (relativamente frecuentes), es posible que un acuerdo de elección de foro celebrado de otra manera válida no surta efecto.

Sin embargo, cabe señalar que la reglamentación especial de los artículos 4 y 5 sólo se aplica si esos procedimientos conexos se iniciaron en uno de los Estados miembros participantes. Cuando los procedimientos conexos relativos a la sucesión después de que un miembro de la unión registrada o la disolución o anulación de la unión se hayan incoado en otros Estados, un *acuerdo de elección de foro* no será ineficaz: seguirá vinculando a las partes, así como a los tribunales de los Estados miembros participantes.

²² Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, pp. 65, 66.

²³ Ibid., p. 65.

6.1. *Fallecimiento de uno de los miembros de la unión registrada - prevalece la jurisdicción del Reglamento de Sucesión*

En primer lugar, el acuerdo de elección de foro no será seguido por los tribunales en los casos contemplados en el artículo 4 del Reglamento (UE) 2016/1104 (*Competencia en caso de fallecimiento de uno de los miembros de la unión*).

En esos casos, la coordinación de la jurisdicción en los procedimientos conexos tiene precedencia y la jurisdicción para decidir sobre los asuntos de consecuencias patrimoniales de las inscripciones en el registro.

Las uniones de personas quedarán bajo la competencia de los tribunales del Estado miembro, que tienen jurisdicción en asuntos sucesorios conexos, de conformidad con el Reglamento (UE) 650/2012 (a pesar de un acuerdo válido de elección de tribunal, en virtud del artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104).²⁴

6.2. *Disolución o anulación de la unión registrada - posibilidad de someterse a la jurisdicción del tribunal competente para dicha disolución o anulación*

También se prevén limitaciones en cuanto a la eficacia de un acuerdo de elección de foro en relación con el artículo 5 del Reglamento (UE) 2016/1104 (*Competencia en casos de disolución o anulación*).

Cuando se recurra a un tribunal de un Estado miembro para que se pronuncie sobre la disolución o anulación de una unión registrada, los tribunales de ese Estado miembro también serán competentes, para pronunciarse sobre los efectos patrimoniales de la unión registrada que se produzcan en relación con su disolución o anulación. Sin embargo, para lograr esta coordinación de la jurisdicción entre los casos conexos, las partes deben estar de **acuerdo** con ello.

Dicho acuerdo puede alcanzarse cuando el tribunal ya se haya pronunciado o haya conocido de la disolución o anulación de la unión o antes de ello. En este último caso, y de conformidad con el párrafo 2 del artículo 5 del Reglamento (UE) 2016/1104, este acuerdo debe cumplir los requisitos formales²⁵ del artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104. Si no se puede lograr un acuerdo entre los miembros de la unión registrada válido, el acuerdo de elección de foro celebrado previamente y de forma válida obligaría a las partes y al órgano jurisdiccional.²⁶

7. **¿Cuál es la relación entre la ley aplicable y el tribunal competente, de haberla?**

En principio, las cuestiones de la ley aplicable y del tribunal competente son dos cuestiones diferentes y un tribunal de un Estado puede ser llevado a aplicar la ley de otro Estado. Sin embargo, la unidad del foro y la *lex* (Ger. Gleichlauf) suele ser una buena idea, ya que esto simplifica los procedimientos y puede reducir sus costos y duración.

Cabe observar que el Reglamento (UE) 2016/1104 tiene por objeto lograr esa coordinación entre la jurisdicción internacional y el derecho aplicable.²⁷ Por consiguiente, promueve la autonomía de las partes,

24 Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Dougan, F.: Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (eds.): Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019, pp. 79–80.

25 El párrafo 2 del artículo 5 se refiere a los requisitos del artículo 7 en general. Sin embargo, es ilógico y contrario al paralelismo previsto en el Reglamento (UE) 2016/1103 que, además de los requisitos formales del artículo 7.2, también se establezcan los requisitos dispuestos en el párrafo primero del artículo 7, que deben ser respetados. Por lo tanto, los autores consideran que los acuerdos del párrafo 2 del artículo 5 deberían (sólo) estar en consonancia con el requisito formal del artículo 7.2.

26 Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 279.

27 Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Pogorelčnik Vogrinc, N.: Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema. In: Podjetje in delo. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.

lo que permite a los tribunales competentes aplicar su legislación nacional. Esta coordinación tiene por objeto facilitar los procedimientos.

Sin embargo, esa coordinación no está garantizada en todos los casos. Si las partes designan la ley aplicable de conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, aún pueden concertar un *acuerdo de elección de foro* que otorgue competencia exclusiva a los tribunales del Estado miembro con arreglo a cuya ley se creó la unión registrada. Ello podría dar lugar a una desconexión entre el foro y la *lex*, ya que el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 prevé varios factores de conexión,²⁸ pero en algunos casos esto puede servir mejor a los intereses de las partes y posiblemente también al tribunal competente.

Asimismo, debido al principio de aplicación universal (artículo 20 del Reglamento (UE) 2016/1104) cabe la posibilidad de que los miembros de la unión registrada designen como aplicable la ley de un tercer Estado.²⁹ En tales casos, es posible que los tribunales de ese Estado no sean designados válidamente como competentes en virtud del Reglamento (UE) 2016/1104, ya que ese Estado no está obligado por él. Sin embargo, un *acuerdo de elección de foro* podría celebrarse válidamente de conformidad con las normas nacionales de Derecho internacional privado de ese Estado.

8. ¿Es posible elegir un órgano jurisdiccional específico en uno de los Estados o sólo permite a las partes acordar válidamente la jurisdicción de los tribunales de un Estado general?

El artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 sólo se refiere a la jurisdicción internacional. Así pues, permite a las partes acordar válidamente la jurisdicción de los tribunales de un Estado en general, pero no la jurisdicción territorial de un tribunal de ese Estado.³⁰ La jurisdicción territorial se designa mediante el procedimiento civil nacional del Estado designado, que, sin embargo, en la mayoría de los casos, permitirá la elección de un tribunal dentro del Estado.

9. ¿Regula el Reglamento (EU) 2016/1104 la validez material del acuerdo de elección de foro?

En parte, tal y como ya se ha mencionado, el Reglamento designa una lista de tribunales que las partes pueden elegir. Sin embargo, no aborda las cuestiones de interpretación, de los defectos de consentimiento y otras cuestiones sustanciales. A diferencia de los acuerdos de elección de ley, en los que el Reglamento prevé una norma de conflicto de leyes en relación con la validez material (artículo 24), lamentablemente no sucede lo mismo en relación con la validez de los acuerdos de elección de tribunal, donde no prevé dicha norma (como, por ejemplo, el Reglamento (UE) 1215/2012 en el artículo 25.1).

La doctrina jurídica está dividida en cuanto a la solución de esta cuestión: algunos consideran que la validez material debe regirse por la ley aplicable, en virtud del Reglamento, a la decisión sobre la relación patrimonial³¹ y otros que ésta debe ser la ley del Estado del tribunal competente (incluidas sus normas nacionales de conflicto de leyes).³² Los autores consideran que la segunda opinión es más convincente, también en lo que respecta a la interpretación coherente de las normas de Derecho internacional privado de la UE.

28 Los autores consideran que el miembro de la unión puede elegir los tribunales del Estado miembro en el que se ha registrado la unión (aunque también hayan celebrado un acuerdo de elección de ley). Véase el Reglamento (UE) No. 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 279.

29 En relación con el Reglamento (UE) 2016/1104, los terceros Estados son tanto Estados miembros, que no participan en la cooperación reforzada, como Estados no miembros de la UE.

30 Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 65.

31 Ibid.

32 Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 278.

III. FORMULARIOS

- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO ENTRE LOS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA
- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO ENTRE LOS FUTUROS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA

IV. ACUERDOS DE ELECCIÓN DE LEY EN EL MARCO DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1104

1. ¿Es posible la elección del derecho aplicable en virtud del Reglamento de uniones registradas?

Sí. De conformidad con el **artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104**, los miembros de la unión registrada pueden celebrar un acuerdo con el que eligen la ley que se aplicará a las consecuencias patrimoniales de su unión registrada. La posibilidad de concertar un *acuerdo de elección de la ley* no se limita a las partes que hayan registrado su unión en los Estados miembros participantes.

A falta de su elección, la ley aplicable se determina de conformidad con el artículo 26 del Reglamento (UE) 2016/1104.

2. ¿Pueden los miembros de la pareja registrada elegir la ley de cualquier Estado? ¿Qué sucede si las partes eligen la ley de un Estado no participante?

En general, el **artículo 20 del Reglamento (UE) 2016/1104** permite a los tribunales aplicar la ley de cualquier Estado, designado como aplicable, sea o no la ley de un Estado miembro participante (principio de aplicación universal).

No obstante, el **artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104** estipula algunas limitaciones adicionales.

En primer lugar, los miembros de la unión sólo pueden elegir la ley de un Estado, que atribuye efectos patrimoniales a la institución de la unión registrada. Esto es necesario, ya que la legislación de algunos Estados no regula tales uniones y, por lo tanto, no prevé consecuencias patrimoniales para las mismas. Las partes también deben prestar especial atención al elegir la legislación aplicable, ya que la legislación de algunos Estados podría permitir únicamente la unión registrada de parejas del mismo sexo, y en consecuencia, no prever efectos patrimoniales para las uniones registradas formadas por personas de diferente sexo (y viceversa).

En segundo lugar, las partes sólo podrán elegir entre las siguientes leyes (siempre que atribuyan efectos patrimoniales a las uniones registradas):

1. la ley del Estado en que los miembros de la pareja (o futuros miembros), o uno de ellos, tengan su **residencia habitual** en el momento de la celebración del acuerdo; o
2. la ley de un Estado de la **nacionalidad** de cualquiera de los miembros de la unión registrada (o futuros miembros) en el momento de la celebración del acuerdo; o
3. la ley del Estado bajo cuya **ley se creó la unión registrada**.

Así pues, los miembros de la unión registrada se limitan a la ley de los Estados, con la que están estrechamente vinculados. Esta puede ser la ley de un Estado miembro participante o la ley de cualquier otro Estado (siempre que se cumplan los criterios enumerados anteriormente).

3. ¿Están todos los órganos jurisdiccionales obligados por el acuerdo de elección de ley celebrado en virtud del Reglamento (UE) 2016/1104?

No. Sólo los órganos jurisdiccionales de los Estados miembros participantes estarán obligados por un *acuerdo de elección de ley*, realizado de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1104. Por consiguiente, para que dicho acuerdo de elección de la ley aplicable sea eficaz, uno de los tribunales de los Estados miembros participantes tendrá que establecer su competencia internacional de conformidad con las normas del Reglamento (UE) 2016/1104.

Si la competencia internacional corresponde a los órganos jurisdiccionales de los Estados no participantes, no se garantizan los efectos de un acuerdo de elección de la ley aplicable realizado de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1104. No obstante, ese acuerdo podría seguir produciendo efectos si cumple los requisitos de derecho internacional privado del Estado que tiene jurisdicción internacional.

4. ¿Cuándo pueden los miembros de la pareja registrada concertar un acuerdo de elección de la ley aplicable? ¿Pueden las partes modificar su acuerdo posteriormente?

Las partes pueden concertar un *acuerdo de elección de la ley* **antes** o **después** de haber registrado su unión. Si las partes celebran un *acuerdo de elección de ley* después de haber registrado su unión, la ley elegida sólo se aplica de manera prospectiva (a menos que las partes acuerden expresamente efectos retroactivos).³³

También pueden modificar su acuerdo y elegir otra ley aplicable. Ese cambio de la ley aplicable también tendrá efectos prospectivos o futuros, a menos que los miembros de la unión registrada acuerden otra cosa.³⁴

En caso de que las partes modifiquen la ley aplicable con efectos retroactivos, dicho cambio de ley aplicable no podrá afectar negativamente a los derechos de terceros (artículo 22.3 del Reglamento 2016/1104). Para más información sobre los derechos de los terceros, véase la respuesta a la pregunta 8.

5. ¿Existen requisitos en cuanto a la forma del acuerdo de elección de la ley?

El acuerdo de elección de la ley puede celebrarse en un **documento separado** o incluirse como **cláusula en las capitulaciones de la unión registrada**.

El artículo 23 del Reglamento (UE) 2016/1104 estipula que debe ser expresado **por escrito, fechado y firmado por ambas partes**. Un *acuerdo de elección de la ley* también se considera expresado por escrito cuando se celebra mediante una comunicación por **medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo**. No obstante, incluso los acuerdos concertados por medios electrónicos deben ser fechados y firmados (ya sea a mano o con una firma electrónica reconocida).

Además, en el artículo 23 del Reglamento (UE) 2016/1104 se prevén otros requisitos de validez formal, que pueden derivarse de la legislación nacional de los Estados miembros participantes. Son posibles cuatro situaciones fácticas:

- 1) si en el momento de la celebración del acuerdo **ambas partes tienen su residencia habitual en el mismo Estado miembro participante**, el acuerdo también debe cumplir los requisitos formales adicionales que la legislación de ese Estado miembro establezca para las capitulaciones de la unión registrada;
- 2) si en el momento de la celebración del **acuerdo las partes tienen su residencia habitual en diferentes Estados miembros participantes** y la legislación nacional de dichos Estados

³³ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 295.

³⁴ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103 see also: Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. In: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 40 (2019). No. 3, p. 1092.

miembros establece diferentes requisitos formales (adicionales) para los acuerdos patrimoniales de la unión registrada, dicho acuerdo debe satisfacer los requisitos formales de cualquiera de los Estados miembros;

- 3) si en el momento de la celebración del acuerdo **sólo una de las partes tiene su residencia habitual en un Estado miembro participante**, el acuerdo debe cumplir también los requisitos formales adicionales que la legislación de ese Estado miembro establece para los acuerdos de asociación patrimonial; y
- 4) si en el momento de la celebración del acuerdo **ninguna de las dos partes tiene su residencia habitual en un Estado miembro participante**, el acuerdo no tiene que cumplir ningún requisito formal adicional.³⁵

Esos requisitos formales adicionales, como se menciona en los puntos 1) a 3), podrían, por ejemplo, estipular que el acuerdo de elección de ley debe celebrarse en forma de acta notarial o de lo contrario se considera nulo y sin efecto. Por lo tanto, el modelo de acuerdo de elección de la ley, que trataremos a continuación, sólo está completo si la ley del Estado miembro participante, en el que uno o ambos miembros de la unión tienen su residencia habitual, no prevé ningún requisito formal adicional para las capitulaciones de la unión registrada. En caso contrario, el acuerdo deberá completarse con los elementos y/o formalidades antes mencionados.

Para más información sobre los posibles requisitos formales adicionales, véase el Atlas de Legislación Nacional de los Estados Miembros de la UE: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

6. ¿Regula el Reglamento (UE) 2016/1104 la validez material del acuerdo de elección de la ley?

Sí. De conformidad con el artículo 24 del Reglamento (UE) 2016/1104, la existencia y la validez de un *acuerdo de elección de la ley* se determina por la ley que los miembros de la unión registrada hayan elegido en su acuerdo.

No obstante, **la falta de consentimiento** también puede estar determinada por la ley del país en el que uno de sus miembros tenga su residencia habitual en el momento en que se presente el caso ante el órgano jurisdiccional competente. No obstante, esto sólo es posible, si de las circunstancias del caso se desprende que no sería razonable determinar la existencia del consentimiento de conformidad con la ley que los miembros de la unión eligieron.

7. ¿Cuáles son los efectos del acuerdo de elección de la ley?, y ¿qué cuestiones se rigen por la ley aplicable por elección de las partes?

El Reglamento (UE) 2016/1104 no especifica explícitamente los efectos del acuerdo de elección de la ley. Se acepta como regla general, que al elegir la ley aplicable, las partes eligieron el régimen de propiedad (legal) por defecto de la ley aplicable elegida.³⁶ Sin embargo, ambos también pueden especificar qué régimen económico en virtud de la ley aplicable desean elegir.³⁷

La ley que se determine como aplicable de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1104 rige diversos aspectos de los efectos patrimoniales de las uniones registradas. El artículo 27 estipula, entre otros aspectos:

³⁵ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 290.

³⁶ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 100.

³⁷ *Ibid.*

- a) La clasificación de los bienes de uno o ambos miembros de la unión registrada en diferentes categorías durante la vigencia de la unión registrada y después de la misma;
- b) La transferencia de bienes de una categoría a otra,
- c) La responsabilidad de una de las partes por las obligaciones y deudas del otro miembro de la pareja,
- d) Los poderes, derechos y obligaciones de uno o ambos miembros de la unión registrada con respecto a los bienes,
- e) La partición, distribución o liquidación de los bienes en el momento de la disolución de la unión registrada,
- f) Los efectos de las consecuencias patrimoniales de las uniones inscritas en una relación jurídica entre un miembro de la unión y terceros (en las condiciones descritas en la pregunta 8), y
- g) La validez material de las capitulaciones de la unión registrada.

La lista no es exhaustiva. Además, es necesario destacar la unidad del derecho aplicable. De conformidad con el artículo 21 del Reglamento (UE) 2016/1104, la ley aplicable a los efectos patrimoniales de una unión registrada se aplicará a todos los bienes que estén sujetos a esas consecuencias, independientemente del lugar en que se encuentren los bienes. De ello se desprende que las partes no pueden celebrar un acuerdo parcial de elección de ley, es decir, designar la ley aplicable sólo a determinados efectos patrimoniales y activos de su unión.³⁸

Por otra parte, la ley aplicable, elegida en virtud del Reglamento (UE) 2016/1104, no regirá la determinación de la existencia o la validez de la unión registrada, el reconocimiento de la misma, las causas de su disolución o anulación, la capacidad jurídica de los miembros de la unión registrada o sus obligaciones de mantenimiento, la sucesión, etc.

8. ¿Cómo afecta un acuerdo de elección de ley a los derechos de terceros?

El efecto del acuerdo de elección de la ley sobre los terceros está condicionado por su (presunto) **conocimiento** de la ley elegida.

Debemos recordar que, aunque en virtud del artículo 27, letra f), la ley elegida por los miembros de la pareja rige los efectos de las uniones registradas en una relación jurídica entre un miembro y terceros (véase más arriba), el artículo 28 del Reglamento (UE) 2016/1104 establece que la ley aplicable a las consecuencias patrimoniales de la unión registrada **sólo** podrá ser invocada por un miembro contra un tercero (en un litigio entre uno de los miembros o ambos y el tercero) si el tercero **conocía** o, en el ejercicio de la diligencia debida, **debería haber conocido** dicha ley.

Se considera que el tercero conoce la ley aplicable a las consecuencias patrimoniales de la unión inscrita si:

- a) Dicha ley es:
 - i) la ley del Estado aplicable a la transacción entre uno de los miembros de la unión registrada y el tercero,
 - ii) la ley del Estado en el que el miembro de la unión registrada contratante y el tercero tengan su residencia habitual, o,
 - iii) en los casos relativos a bienes inmuebles, la ley del Estado en que se encuentre el bien;

o

³⁸ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 288.

- b) Cualquiera de los miembros de la unión registrada hubiera cumplido los requisitos para la divulgación o el registro de los efectos patrimoniales de la unión registrada especificados por:
 - i) la ley del Estado aplicable a la transacción entre uno de los miembros de la unión registrada y el tercero,
 - ii) la ley del Estado en el que el miembro de la unión registrada contratante y el tercero tengan su residencia habitual, o,
 - iii) en el caso de los bienes inmuebles, la ley del Estado en el que se halle el bien.

En los casos en que la ley aplicable **no pueda invocarse** contra un tercero, las consecuencias patrimoniales de la unión registrada con respecto al tercero se regirán por **la ley del Estado cuya legislación sea aplicable a la transacción entre una de los miembros de la unión y el tercero** o, en los casos relativos a bienes inmuebles o bienes o derechos inscritos, **por la ley del Estado en el que esté situado el bien o en el que estén inscritos los bienes o derechos**.

V. FORMULARIOS

- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE LOS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA
- ☞ ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE LOS FUTUROS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA
- ☞ CAMBIO DEL ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY

VI. DIRECTRICES SOBRE LOS ACUERDOS RELATIVOS A LOS EFECTOS PATRIMONIALES DE LA UNIÓN REGISTRADA CON ARREGLO AL REGLAMENTO (UE) 2016/1104

1. ¿Qué son las capitulaciones de la unión registrada? ¿Qué relación existe entre un acuerdo de elección de ley y las capitulaciones de la unión registrada?

El acuerdo por *el que se organizan el patrimonio por las partes*, antes o después de la unión, es cualquier acuerdo o pacto entre ellos por el que organizan las consecuencias y efectos en materia patrimonial de su unión registrada (artículo 2, apartado 1, letra c) del Reglamento (UE) 2016/1104). Consiste en disposiciones sobre los derechos y obligaciones de los miembros de la unión registrada en relación con su propiedad.

Las *capitulaciones de la unión*, también puede incluir un acuerdo sobre la ley aplicable. Sin embargo, esto no es necesario. En este último caso, la ley aplicable se determinará de conformidad con el artículo 26 del Reglamento (UE) 2016/1104, y la validez del acuerdo estará sujeta a esa ley (véase más adelante).

2. ¿Existe algún requisito en cuanto a la forma de las capitulaciones de la unión registrada?

Sí, en el artículo 25 del Reglamento (UE) 2016/1104 se establecen varios requisitos para la validez formal.

En primer lugar, los pactos o acuerdos de la unión deben expresarse **por escrito** y estar **firmado** y **firmado** por ambas partes. Esos acuerdos también se consideran expresados **por escrito cuando se celebran mediante una comunicación por medios electrónicos** que proporcionan un registro duradero del acuerdo. No obstante, incluso los acuerdos celebrados por medios electrónicos deben estar fechados y firmados (ya sea a mano o mediante una firma electrónica cualificada).

En segundo lugar, el artículo 25 del Reglamento (UE) 2016/1104 prevé otros requisitos de validez formal que pueden derivarse **del derecho nacional**:

1. si en el momento de la celebración de las capitulaciones **ambos miembros residen habitualmente en el mismo Estado miembro participante**, el acuerdo también debe cumplir los requisitos formales adicionales que la legislación de ese Estado miembro establezca para las capitulaciones de la unión;
2. si en el momento de la celebración del acuerdo las partes **tienen su residencia habitual en diferentes Estados miembros participantes** y las leyes nacionales de esos Estados miembros prevén diferentes requisitos formales (adicionales) para los acuerdos de capitulaciones de las uniones registradas, el acuerdo debe satisfacer los requisitos formales de cualquiera de los Estados miembros;
3. si en el momento de celebrarse el acuerdo **sólo uno de los miembros tiene su residencia habitual en un Estado miembro participante**, el acuerdo también debe cumplir los requisitos formales adicionales que la legislación de ese Estado miembro establece para los acuerdos de capitulaciones; y
4. si en el momento de la celebración del acuerdo **ninguna de las dos partes tiene su residencia habitual en un Estado miembro participante**, el acuerdo no tiene que cumplir ningún requisito formal adicional.³⁹

Aunque el artículo 25 del Reglamento (UE) 2016/1104 se asemeja mucho al artículo 23, estipula un requisito adicional. Si la **ley aplicable a los efectos patrimoniales de una unión inscrita** prevé requisitos formales adicionales, las capitulaciones realizadas por los miembros de la unión registrada también deberán contemplarlos.

La ley aplicable puede ser la ley que los miembros de la unión designaron en un acuerdo de elección de ley o, a falta de tal designación, la ley que se determine de conformidad con el artículo 26 del Reglamento 2016/1104.⁴⁰ Dado que el artículo 25 permite la posible acumulación de requisitos formales, aumenta el riesgo de que el acuerdo no sea válido.⁴¹

Para más información sobre los posibles requisitos formales adicionales en las leyes nacionales de los Estados Miembros, véase el Atlas de Legislación Nacional de los Estados Miembros de la UE: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

3. ¿Regula el Reglamento (UE) 2016/1104 la validez material de las capitulaciones de la unión registrada?

No. La validez material (así como la validez del consentimiento de un miembro de la unión) está sujeta a las normas de la legislación aplicable a las consecuencias patrimoniales de la unión registrada.⁴²

³⁹ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 300.

⁴⁰ Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 109.

⁴¹ *Ibid.*, p. 110.

⁴² Cf. sobre el Reglamento (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 301.

CAPÍTULO 3

ELECCIÓN DEL TRIBUNAL Y LEY APLICABLE SEGÚN EL REGLAMENTO (UE) 650/2012

IVANA KUNDA Y DANIJELA VRBLJANAC,
Universidad de Rijeka, Facultad de Derecho

I. DIRECTRICES SOBRE LA ELECCIÓN DEL TRIBUNAL

1. ¿Se permite la elección del tribunal en virtud del Reglamento de Sucesión?

Sí, el artículo 5.1 del Reglamento (UE) 650/2012⁴³ permite que las partes interesadas se pongan de acuerdo sobre un tribunal competente (*professio fori*). Sin embargo, existe una importante **limitación a la libertad de elección de las partes**: éstas sólo pueden hacerlo si el causante o *de cuius* ha elegido la ley aplicable en virtud del artículo 22. En tal caso, las partes interesadas podrán acordar que un tribunal o los tribunales del mismo Estado miembro tengan competencia exclusiva para decidir sobre cualquier asunto de sucesión. En virtud del artículo 22 del Reglamento de Sucesiones, la persona puede elegir como aplicable la ley de su nacionalidad en el momento de hacer la elección o en el momento de su fallecimiento⁴⁴. La lógica de esta limitación es que cuando las partes eligen un tribunal competente pueden elegir únicamente el órgano judicial del mismo Estado miembro que la ley aplicable, porque la idea básica del Reglamento de Sucesiones es la alineación del tribunal competente y la ley aplicable.⁴⁵

Además, en el párrafo 1 del artículo 5 se hace referencia expresa a los tribunales del “Estado miembro”; por lo tanto, en el acuerdo de elección de foro del Reglamento no se puede designar como competentes a los tribunales del tercer Estado. Además, el Reglamento sobre la sucesión tiene un alcance territorial limitado dentro de la Unión Europea. En este sentido, debemos recordar que Irlanda y Dinamarca no aplican este Reglamento. Por lo tanto, a los efectos del Reglamento sobre la sucesión, estos dos países se consideran terceros Estados.⁴⁶

2. ¿Pueden las partes elegir sólo los tribunales de un Estado miembro en general, o pueden también elegir el tribunal específico que será competente en la materia?

En virtud del Reglamento de Sucesión, las partes pueden atribuir la competencia a “un tribunal o a los tribunales de ese Estado miembro”, como se establece en la disposición del párrafo 1 del artículo 5 del Reglamento de Sucesión. Esto significa, de hecho, que es posible que el acuerdo de elección de foro esté redactado de dos maneras, para designar un tribunal determinado en un Estado miembro o, en general, los órganos jurisdiccionales de un Estado miembro.

⁴³ Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia judicial, aplicable derecho, el reconocimiento y la ejecución de decisiones y la aceptación y ejecución de instrumentos auténticos en materia de sucesión y sobre la creación de un Certificado Sucesorio Europeo, DO L 201, 27.7.2012, págs. 107-134.

⁴⁴ Sobre este contenido, véase la sección III.

⁴⁵ Ver los Considerandos 27 y 28 del Reglamento sucesorio. Ver también Marongiu Buonaiuti, Fabrizio, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, p. 150.

⁴⁶ Fuchs, Angelika, *The new EU Succession Regulation in a nutshell*, ERA Forum, Vol. 16, 2015, p. 122.

Dado que el Reglamento de Sucesión sólo se ocupa de la jurisdicción internacional, mientras que la jurisdicción territorial y la jurisdicción por razón de la materia se determinan por la legislación nacional del Estado miembro,⁴⁷ puede haber ventajas y desventajas para elegir una u otra opción. La elección dependería en la mayoría de los casos de las circunstancias de un caso, por ejemplo, si hay competencia territorial con un solo tribunal en un Estado miembro o si son competentes más órganos judiciales y, en el primer caso, si las partes conocen el tribunal exacto competente en el Estado miembro elegido, si es probable que esa competencia pueda cambiar entre la conclusión del acuerdo de elección de tribunal y el proceso de sucesión, y si el Estado miembro elegido comprende varias unidades territoriales, cada una de las cuales tiene sus propias normas jurídicas con respecto a la sucesión.

3. ¿Pueden las partes elegir más de un tribunal para tener competencia?

Las partes pueden elegir **un solo tribunal** para que sea competente en materia de sucesión, o pueden elegir los tribunales de **un solo Estado miembro**, en cuyo caso el tribunal exacto dependerá de la competencia territorial con arreglo a la legislación nacional de ese Estado miembro, como se ha explicado anteriormente.⁴⁸ En cualquiera de los casos, el tribunal o los tribunales elegidos tendrán **competencia exclusiva**. Esto implica que cuando el tribunal sea elegido como competente, los demás tribunales que conozcan del asunto deberán declinar su jurisdicción.⁴⁹

4. ¿Debe celebrarse el acuerdo de elección de tribunal por escrito?

Sí, el párrafo 2 del artículo 5 prescribe que el acuerdo de elección de foro **debe expresarse por escrito**. Además, debe estar **fehado y firmado** por las partes interesadas. De conformidad con otras normas europeas de derecho internacional privado, toda comunicación por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo se considera equivalente a la escritura.⁵⁰ Cuando se celebre en forma electrónica, el acuerdo escrito tendrá normalmente la fecha registrada como parte de la comunicación electrónica (en cualquier caso, las partes deben asegurarse que se registra), mientras que la firma debe ser una firma electrónica u otro medio técnico que identifique a la persona respectiva, según la mayoría de los comentaristas.⁵¹

5. ¿Pueden las partes concertar un acuerdo de elección de foro en cualquier momento?

Sí, el artículo 5.1 del Reglamento de Sucesiones no especifica en qué momento las partes interesadas pueden celebrar un acuerdo de elección de foro. Sin embargo, como se ha indicado anteriormente, el tribunal elegido debe coincidir con la ley escogida por el causante, quien sólo puede optar por la ley de su nacionalidad, si bien dicha elección puede hacerse entre la nacionalidad que tiene en el momento de hacer la elección o la que tiene en el momento del fallecimiento. Por lo tanto, se deduce que las partes interesadas pueden ponerse de acuerdo sobre un tribunal competente durante la vida del causante o a su muerte. Sin embargo, si las partes lo hacen en vida del causante, existe el riesgo de que éste se convierta en un nacional de otro Estado miembro y, por tanto, se produzca un cambio de acuerdo en la elección de la ley. Un escenario más probable sería cuando el causante posee dos nacionalidades y, tras elegir inicialmente la ley

47 Con relación a la jurisdicción nacional vid, Poretti, Paula, *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 37, No. 1, 2016, p. 571.

48 Ver esto en la cuestión 2.

49 Ver artículo 6 del Reglamento Europeo en materia de sucesiones *mortis causa*.

50 Véase, por ejemplo, Art. 25(2) of the Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 relativo a la competencia judicial, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil, OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32.

51 Marongiu Buonaiuti, op. cit., p. 158.

aplicable de una nacionalidad, decide cambiar la ley aplicable por la correspondiente a la otra nacionalidad. En estas circunstancias, el acuerdo de elección de la ley que se ajusta a la ley previamente elegida, pierde su validez.

6. ¿Quiénes son las partes necesarias en el acuerdo de elección de foro?

Se trata de una cuestión importante porque puede resultar difícil enumerar por adelantado todas las personas con interés en la sucesión tras el fallecimiento de una persona. Algunas partes interesadas sólo aparecen después de que se haya concertado el acuerdo de elección de foro. En realidad, **todas las partes interesadas en la sucesión son partes necesarias en el acuerdo de elección de foro**, pero la ausencia de alguna de ellas puede remediarse posteriormente bajo la estricta condición de someterse a la jurisdicción. El artículo 9 dispone, que el tribunal elegido conservará la competencia en virtud del acuerdo, sólo si las partes ajenas al acuerdo comparecen sin impugnar la jurisdicción del tribunal. Sin embargo, si las partes ajenas al acuerdo de elección de foro impugnan la jurisdicción, el tribunal elegido deberá declinar su competencia.

7. ¿Es el tribunal elegido competente para todos o sólo para algunos de los bienes?

En principio, el tribunal designado por el acuerdo de elección de foro es **competente para decidir sobre todos los bienes del causante**, independientemente de su ubicación, de conformidad con el principio general del Reglamento sobre la unidad de bienes (véase el artículo 4). No obstante, en virtud del artículo 12.1, si la sucesión del causante comprende bienes situados en un tercer Estado, el tribunal del Estado miembro al que se recurra para pronunciarse sobre la sucesión podrá, a petición de una de las partes, decidir no pronunciarse sobre uno o varios de esos bienes si se considera que su decisión sobre dichos bienes no sea reconocida y declarada ejecutiva en el tercer Estado. Además, las partes podrán convenir en que toda cuestión relativa a la sucesión podrá estar sujeta a la limitación del alcance del procedimiento en virtud de la legislación del Estado miembro del tribunal que conozca del caso.

8. ¿En qué circunstancias se recomienda que las partes celebren un acuerdo de elección de foro?

La columna vertebral de las normas jurisdiccionales del Reglamento de Sucesiones es la **residencia habitual del causante o de cuius**. Según la regla general de competencia prescrita en el artículo 4, la competencia recae en el tribunal en el que el causante tenga su residencia habitual en el momento de su fallecimiento, y esto va unido a la ley aplicable determinada por el mismo factor de conexión. Si la residencia habitual del *de cuius* en el momento del fallecimiento no se encuentra en un Estado miembro, de conformidad con el artículo 10, los tribunales de un Estado miembro en el que se encuentran los bienes de la sucesión son competentes para decidir sobre la sucesión en su conjunto, si el causante tenía la nacionalidad de ese Estado miembro en el momento del fallecimiento, o tenía previamente su residencia habitual en ese Estado miembro y, en el momento en que se presenta el caso ante el tribunal, ha transcurrido un período no superior a cinco años desde el cambio de esa residencia habitual.

De ello se desprende que, a falta de un acuerdo de elección de foro, la jurisdicción está vinculada a la residencia habitual del causante o a la ubicación de sus bienes. Si el *de cuius*, en los años anteriores a su fallecimiento, vivió en más de un Estado Miembro o a lo largo del año vivió periódicamente en diferentes Estados Miembros, puede ser dudoso que haya establecido su residencia habitual en uno o más de esos Estados Miembros.⁵² En cuanto a la localización de los bienes, si el causante tiene bienes en varios

⁵² Ver Considerandos 23 y 24 sobre la determinación de la residencia habitual a los efectos del Reglamento de Sucesión. Véase también Knol Radoja, Katarina, Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju, Pravni vjesnik, Vol. 35, No. 2, 2019, pp. 54-55.

Estados, la localización de los bienes puede resultar una tarea gravosa y que requiere mucho tiempo.⁵³ En tales circunstancias, las partes interesadas pueden beneficiarse de un acuerdo con un tribunal competente, siempre que el *de cuius* haya elegido la ley aplicable de conformidad con el artículo 22 del Reglamento sobre la sucesión, ya que la elección de la ley es ventajosa por las mismas razones.

II. FORMULARIO

ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO

III. DIRECTRICES SOBRE LA ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE

1. ¿Está permitida la elección de la ley aplicable en virtud del Reglamento de Sucesión?

Sí, como ya se ha indicado, en virtud del artículo 22.1, una persona puede elegir la ley aplicable para regir su sucesión (*professio iuris*). La posibilidad de **elegir la ley aplicable** se considera una ventaja del Reglamento en materia de sucesiones *mortis causa* y a la creación de un certificado sucesorio europeo al generar seguridad jurídica en cuanto a la ley aplicable a la sucesión,⁵⁴ así como al ofrecer la opción de que la persona organice su sucesión con antelación y de manera más eficiente.⁵⁵

2. ¿Cómo se determina la elección?

La elección de la ley aplicable puede ser **expresa o tácita**. El artículo 22.2 establece que la elección puede hacerse expresamente en una declaración en forma de disposición de bienes por causa de muerte. Además, la elección de la ley aplicable por parte del causante puede demostrarse mediante los términos de dicha disposición. El considerando 39 explica que la elección tácita de la ley puede considerarse demostrada por una disposición de bienes a causa del fallecimiento cuando, por ejemplo, el *de cuius* haya hecho referencia en su disposición a disposiciones específicas de la ley del Estado de su nacionalidad o cuando haya mencionado de otro modo dicha ley. Sin embargo, si una persona desea que la ley de su nacionalidad rija su sucesión, es aconsejable que haga una elección expresa y no se base en la remisión y la mención de esa ley en la disposición.

3. ¿Puede elegirse la ley de cualquier Estado como aplicable?

No, sólo puede elegirse la ley del Estado de la nacionalidad del causante, es decir, su nacionalidad en el momento de la elección o su nacionalidad en el momento de su fallecimiento. Si una persona posee múltiples nacionalidades en el momento de hacer la elección o en el momento de su fallecimiento, podrá elegir como aplicable la ley de cualquiera de esos Estados. La nacionalidad se elige, como única opción para la elección de la ley, a fin de asegurar la conexión entre el causante y la ley elegida y evitar que se elija una ley con la intención de frustrar las expectativas legítimas de las personas con derecho a una participación reservada.⁵⁶

⁵³ Wautelet, Patrick, Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020), p. 1.

⁵⁴ Rodríguez-Uría Suárez, Isabel, La ley aplicable a las sucesiones *mortis causa* en el Reglamento (UE) 650/2012, InDret, Vol. 2, 2013., InDret, Vol. 2, 2013, p. 11, available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).

⁵⁵ Considerando 38 del Reglamento en materia de sucesiones.

⁵⁶ Considerando 38 del Reglamento en materia de sucesiones.

El hecho de que la persona haya elegido la ley que regirá su sucesión da a los interesados la posibilidad de designar el tribunal competente situado en el Estado miembro cuya ley se ha elegido.⁵⁷ Si las partes interesadas hacen uso de esta opción, el tribunal competente y la ley aplicable se armonizarán, como suele ocurrir en situaciones en las que no se elige ninguna ley ni ningún tribunal.⁵⁸

4. ¿Es posible elegir la ley de un tercer Estado como aplicable?

Sí, el artículo 20 prevé la **aplicación universal** del Reglamento de Sucesiones. Así, cualquier ley a la que se refiera el Reglamento en materia de sucesiones *mortis causa* se aplica sea o no la ley de un Estado miembro. Además, el párrafo 1 del artículo 22 permite a la persona elegir “la ley del Estado”, por lo que no limita la elección a la ley de un Estado miembro. Sin embargo, si la persona tiene la nacionalidad de un tercer Estado, los interesados no podrán ponerse de acuerdo sobre un tribunal competente.⁵⁹

5. ¿Pueden elegirse múltiples leyes?

No, el Reglamento de Sucesiones no permite la elección de múltiples leyes, ni vertical ni horizontalmente, para una sola sucesión.⁶⁰ Esto se debe a que se basa en el principio de unidad de bienes (véanse los artículos 4 y 21).

6. ¿Puede modificarse o revocarse la elección?

Dado que la persona tiene derecho a elegir la ley aplicable en relación con su sucesión anticipada, puede **modificar esa elección o revocarla sin elegir otra ley en su lugar**.⁶¹ Sin embargo, hay cuestiones de validez relacionadas con esa modificación y revocación, que se mencionan a continuación.⁶²

Se han planteado inquietudes en relación con esta cuestión de si la modificación o revocación del acto de disposición de los bienes por causa de muerte entraña la modificación y revocación de la elección de la ley, porque sigue sin resolverse en el Reglamento sobre la Sucesión.⁶³ Por esta razón, es importante que la persona que organice su sucesión eligiendo la ley aplicable, indique siempre expresamente el lugar de la elección de la ley al modificar o revocar disposiciones anteriores que contengan la cláusula de elección de la ley.

7. ¿Quién puede elegir la ley aplicable?

Sólo la persona cuya sucesión está en juego, tiene derecho a elegir la ley aplicable a su sucesión. El Reglamento en materia de sucesiones *mortis causa* no permite que tal elección sea hecha por cualquier otra persona, incluidos los herederos, antes o después del fallecimiento de la persona o de la apertura del procedimiento de sucesión.⁶⁴

⁵⁷ Consultar la Sección I de esta parte.

⁵⁸ Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, pp. 59 et seq.

⁵⁹ Consultar la Sección I.

⁶⁰ Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rechtszeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010, pp. 609-613.

⁶¹ Ver también artículo 22.4 del Reglamento en materia de Sucesión.

⁶² Consultar la pregunta 8 de esta sección.

⁶³ Castellanoz Ruiz, Esperanza, in Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, pp. 340 et seq.

⁶⁴ Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, p. 56.

8. ¿Tiene que figurar por escrito la cláusula de elección de la ley?

El acuerdo de elección de la ley no tiene que ser por escrito. Sin embargo, la cuestión de la validez formal de las **disposiciones de propiedad a la muerte hechas oralmente, está excluida** del ámbito de aplicación del Reglamento de Sucesiones. Por lo tanto, la validez de la elección de la ley hecha oralmente se decide con sujeción a la ley aplicable en virtud del conflicto nacional de leyes del Estado miembro cuyo tribunal conoce del asunto.

Si la disposición es un testamento, la validez formal del testamento y la elección de la ley contenida en él, se determina en virtud del Convenio de La Haya de 1961, sobre el conflicto de leyes en materia de forma de las disposiciones testamentarias, siempre que el Estado miembro del tribunal que conoce del asunto sea parte en ese Convenio. Cuando se recurra al tribunal del Estado miembro que no sea parte en el presente Convenio, la validez formal del testamento y la elección de la ley en él estarán sujetas al Reglamento de Sucesiones, en particular al artículo 27, párrafo 1. El mismo artículo regula también la cuestión de la validez formal de la elección de la ley contenida en una disposición por causa de muerte, ante los tribunales del Estado miembro en el que se aplica el Reglamento de Sucesiones.⁶⁵

El apartado 1 del artículo 27 establece que una disposición por causa de muerte hecha por escrito es válida en cuanto a la forma, si ésta se ajusta al menos a una de las leyes contempladas en dicho apartado. Esta disposición tiene por objeto favorecer la validez formal y se ajusta a la Convención de La Haya de 1961.⁶⁶ Por lo tanto, a pesar de la diferenciación anterior entre los testamentos de los Estados Miembros que no son partes y los que son partes en la Convención de La Haya de 1961, en cuanto a los requisitos para la validez formal son coincidentes.

Al determinar si una disposición de bienes a raíz del fallecimiento es formalmente válida con arreglo al presente Reglamento, la autoridad competente debe hacer caso omiso de la creación fraudulenta de un elemento internacional para eludir las normas sobre validez formal.

Si la persona desea modificar o revocar la elección de la ley, de conformidad con el Artículo 22.4), las modificaciones o la revocación deben cumplir los requisitos de forma para la modificación o revocación de una disposición de bienes por causa de muerte.

9. ¿Qué ley rige la validez material de la elección de la ley?

De conformidad con el principio establecido en el derecho internacional privado, el párrafo 3 del artículo 22 prescribe que **la validez material de la elección de la ley aplicable se regirá por la ley elegida**, es decir, si se puede considerar que la persona que efectúa la elección ha comprendido y consentido lo que estaba haciendo. Lo mismo debería aplicarse al acto de modificar o revocar una elección de ley. La validez de la elección de la ley no se ve afectada por el hecho de que la ley elegida no permita una elección de ley en materia de sucesión.⁶⁷ Además, como la *professio iuris* representa un acto independiente, no se ve afectada por la invalidez de un testamento o un acuerdo en materia de sucesión del que forma parte.⁶⁸

10. ¿En qué circunstancias se recomienda que la persona elija la ley aplicable?

La norma general que se aplica a falta de elección en la mayoría de los casos es el artículo 21, según el cual es aplicable la ley del Estado en el que el causante tenga su residencia habitual en el momento de su fallecimiento. Sin embargo, en determinadas circunstancias, como cuando una persona divide su tiempo entre dos Estados durante el año o espera cambiar de residencia, la residencia habitual puede ser difícil

⁶⁵ Ver en esta parte, sección I.

⁶⁶ Considerando 52 del Reglamento en materia de Sucesiones

⁶⁷ Considerando 40 del Reglamento en materia de Sucesiones

⁶⁸ Rodríguez-Uría Suárez, op. cit., p. 13.

de establecer. En aras de la previsibilidad del resultado, podría ser beneficioso elegir la ley aplicable a la sucesión. Se ha sugerido que la opción de elegir la ley aplicable podría ser particularmente útil para las personas que se han establecido en el extranjero pero que todavía tienen fuertes vínculos con su Estado de origen y desean que la ley de ese Estado rija la sucesión.⁶⁹

En cambio, si la persona considera que la ley de su nacionalidad es desfavorable para la planificación de la sucesión, no existe la opción de “confirmar” la aplicación de la ley del Estado de su residencia habitual. Esto podría ser importante teniendo en cuenta la cláusula de salvaguarda del párrafo 2 del artículo 21 y, más importante aún, la elección tácita de la ley del párrafo 2 del artículo 22 si se interpreta que las circunstancias desencadenan su aplicación. Por consiguiente, se recomienda que la persona “deseleccione” la ley mediante una declaración que indique que no tiene la intención de que la ley de su nacionalidad (o cualquier otra ley, para el caso) rija la sucesión, eliminando así cualquier duda potencial sobre sus intenciones.⁷⁰

IV. FORMULARIOS

☒ ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE

☒ DEROGACIÓN DE LA LEY DE LA NACIONALIDAD SEGÚN SEA APLICABLE

⁶⁹ Damascelli, Domenico, I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni *mortis causa*, Giuffrè, 2013, p. 99.

⁷⁰ Wautelet, op. cit., p. 11.

BIBLIOGRAFÍA

- Andrae, M.:** *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019.
- Bergquist, U., Damascelli, D.** [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019.
- Castelanoz Ruiz, E.**, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.
- Cazorla González, M.J.:** *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*. Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, nº 21 Diciembre de 2019.
- Damascelli, D.:** *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013.
- Damascelli, D.:** *I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte*, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013.
- Dougan, F.:** *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (eds.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019.
- Dougan, F.:** *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019.
- Giobbi, M.:** *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1.
- Gray, J. and Quinzá Redondo, P.:** *Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession*. *Journal Family and Law*. November. 2013.
- Iglesias Buigues, J.L. y Palao Moreno, G.:** *Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea*. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. <http://www.reci.org/index.php/revista/num37/recensiones/iglesias-buigues-jl-palao-moreno-g-dirs-regimen-economico-matrimonial-efectos-patrimoniales-uniones-registradas-union-europea-comentario-reglamentos-ue-n-20161103-20161104-valencia-tirant-lo-blanch-2019-583-pp>
- Knol Radoja, K.:** *Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju*, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, No. 2, 2019.
- Ruggeri, L., Kunda, I. Winkler, S.** (Eds): *Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data*. Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Croatia. ISBN 978-953-8034-25-1.
- Marongiu Buonaiuti, F.**, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.

- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law**, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010..
- Mota, H.:** *Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio*. No. 21 (2019). *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Mota, H.:** *La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.*, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) *Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).
- Mota, H.:** *La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103 (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103)*, in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.
- Palao Moreno, G.:** *La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104*. *Revista española de derecho internacional*, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.
- Pérez Vallejo, A.M.:** *Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial*. *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100.
- Rademacher, L.:** *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 10, 1/2018.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. In: *Podjetje in delo*. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. In: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 40 (2019). No. 3.
- Poretti, P.:** *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 37, No. 1, 2016,
- Rodríguez-Uría Suárez, I.:** *La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012*, *InDret*, Vol. 2, 2013., *InDret*, p. 11, available at SSRN: <https://www.ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).
- Wautelet, P.:** *Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation*, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020).

JURISPRUDENCIA

SENTENCIA DEL TJUE (SALA SEXTA), de 13 de Julio de 2000. - *Group Josi Reinsurance Company SA* contra *Universal General Insurance Company (UGIC)*. - Petición de decisión prejudicial: Cour d'appel de Versailles - Francia. - Convenio de Bruselas - Ámbito de aplicación personal - Demandante domiciliado en un Estado no contratante - Ámbito de aplicación material - Normas de competencia en materia de seguros - Litigio relativo a un contrato de reaseguro. - Caso C-412/98, ECLI identificación: ECLI:EU:C:2000:399. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61998CJ0412&from=ES>

SENTENCIA DEL TJUE (SALA SEXTA), de 1 de Marzo de 2005. Caso C-281/02. *N.B. Jackson, trading as 'Villa Holidays Bal-Inn Villas' and Others*. ECLI:EU:C:2005:120 y conclusiones: ECLI:EU:C:2004:798. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-281/02>

SENTENCIA DEL TJUE (SALA TERCERA), de 2 de Abril de 2009 reference for a preliminary ruling from the *Korkein hallinto-oikeus* (Finland)) — proceedings brought by *A* (Case C-523/07) - ECLI:EU:C:2009:225 y conclusiones ECLI:EU:C:2009:39. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-523/07>

SENTENCIA DEL TJUE (SALA TERCERA), de 16 de Julio de 2009. Caso C-168/08. *European Court Reports 2009 I-06871*. ECLI identifier: ECLI:EU:C:2009:474. Conclusiones del Abogado General *Kokott* presentadas el 12 de marzo de 2009. identifier: ECLI:EU:C:2009:152. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A62008CJ0168>

SENTENCIA DEL TJUE (SALA PRIMERA), de 23 de Mayo de 2019. Caso C-658/17. Judgment: ECLI:EU:C:2019:444 y conclusiones ECLI:EU:C: 2019:166. Código CELEX: 62017CC0. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-658/17&td=ALL>

ANEXO 1
FORMULARIOS EN FORMATO PDF

**ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO
ENTRE LOS CÓNYUGES O FUTUROS CONSORTES**

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento del Consejo (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016: en los casos contemplados en el artículo 6, las partes podrán acordar que los tribunales del Estado miembro cuya ley sea aplicable en virtud del artículo 22, letras a) o b) del apartado 1 del artículo 26, o los tribunales del Estado miembro de celebración del matrimonio que tengan competencia exclusiva para resolver las cuestiones relativas a su régimen matrimonial. Hay que recordar que todo ello se expresará por escrito y será fechado y firmado por las partes.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de [INSERTAR EL ESTADO _____] tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de los futuros cónyuges, que están casados o tienen previsto contraer matrimonio en [INSERTAR EL LUGAR Y LA FECHA _____].

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO
EN LOS RÉGIMENES ECONÓMICOS MATRIMONIALES
EN RELACIÓN CON EL DIVORCIO, LA SEPARACIÓN LEGAL
O LA ANULACIÓN DEL MATRIMONIO
(ART. 5.1 DEL REGLAMENTO (UE) 2016/1103)**

La competencia en materia de regímenes económicos matrimoniales, según el artículo 5.1 del Reglamento del Consejo 2016/1103, estará sujeta al acuerdo de los cónyuges sobre el lugar en que el tribunal se pronuncie sobre la solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio:

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 5 del Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, el tribunal de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio, sobre la base del Reglamento (UE) 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el párrafo 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022, cuando el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores, pase a ser aplicable en lo que respecta a los conflictos familiares, ya que su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la anulabilidad del matrimonio, entre otros.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de [INSERTAR EL ESTADO _____] (utiliza para ello la tabla anterior, pregunta 6 apartado I del capítulo 1*) [_____] tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre el régimen económico matrimonial de los futuros cónyuges, que se casarán en [INSERTAR EL LUGAR Y LA FECHA PREVISTA _____], siguiendo lo dispuesto en el artículo 7 del Reglamento.

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE ENTRE LOS CÓNYUGES O FUTUROS CONSORTES ANTE NOTARIO/ABOGADO

Este acuerdo de elección de ley se celebra:

Ante mí, el Sr./Sra. [NOMBRE DEL NOTARIO/ABOGADO _____], Notario Público del Ilustre Colegio _____/ Ilustre Colegio de Abogados de _____]

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de [INSERTAR EL ESTADO _____] tendrán competencia exclusiva para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial de los cónyuges, ya casados o de aquellos que se casarán en [INSERTAR EL LUGAR Y LA FECHA _____].

Seleccionar:

- a) Como se establece en el artículo 22.2 del Reglamento (UE) 2016/1103, la elección de la ley aplicable sólo tendrá efecto prospectivo, es decir, en el futuro.
- b) Tal como se establece en el artículo 22.2 del Reglamento (UE) 2016/1103, la elección de la ley aplicable no tendrá ningún efecto retroactivo adverso para los terceros que se derive de dicha ley

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE A LAS CAPITULACIONES MATRIMONIALES CON ACUERDO DE RÉGIMEN ECONÓMICO MATRIMONIAL

El Reglamento (UE) 2016/1103 ofrece a los cónyuges la posibilidad de elegir la ley aplicable a las consecuencias económicas del matrimonio. Las normas a tal efecto son las establecidas en el artículo 22, apartado 1, que no dan a las partes una libertad de elección absoluta. Esta libertad está sujeta a la condición de que la ley elegida guarde una estrecha relación con ellos en razón, de su residencia habitual o de su nacionalidad.

Por lo tanto, debe ser la ley del Estado en el que una o ambas tienen su residencia habitual o la nacionalidad de una de ellas. En ambos casos, se refiere al momento de la celebración del acuerdo.

En estos modelos hay que tener en cuenta que el acuerdo requiere, para su validez, la concurrencia de requisitos de fondo (Art. 24 "Consentimiento y validez material" y de forma (Art. 23) y debe hacerse por escrito, fechado y firmado. A tal fin, toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo se considerará hecha por escrito. Esta disposición establece que, si la ley del Estado de la residencia habitual común en el momento de la celebración del acuerdo establece requisitos formales adicionales para los acuerdos, se aplicarán dichos requisitos. Si las partes tienen sus residencias habituales en diferentes Estados miembros en el momento de la celebración del acuerdo, y las leyes de ambos Estados establecen requisitos formales diferentes para la celebración del acuerdo, éste será válido desde el punto de vista formal si cumple los requisitos de una de las dos leyes. Si sólo uno de los cónyuges tiene su residencia habitual en un Estado miembro en el momento de la celebración del acuerdo, y la ley de ese Estado establece requisitos formales adicionales para el acuerdo, se aplicarán dichos requisitos.

ACUERDO MATRIMONIAL

En las capitulaciones matrimoniales se pueden incluir diferentes acuerdos para organizar los bienes de los cónyuges. La validez material de los pactos o acuerdos incluidos en las capitulaciones se regirá por las disposiciones del derecho estatal aplicable al régimen matrimonial (Art. 27, letra g). La validez formal requiere, como mínimo, que el acuerdo sea por escrito y esté fechado y firmado por ambas partes. Toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo se considerará "escrita" (párrafo 1 del artículo 25).

El siguiente modelo puede adaptarse a las exigencias de las normas de derecho privado de cada país, siempre que el país permita tales acuerdos, de modo que los futuros cónyuges o los esposos, antes o después del matrimonio, puedan establecer el régimen matrimonial que deseen, así como los acuerdos que afecten a la propiedad, la gestión o la administración de los bienes que componen los bienes matrimoniales, y determinar la responsabilidad por las deudas u obligaciones contraídas individual o conjuntamente.

ACUERDO DE RÉGIMEN ECONÓMICO PARA LOS CÓNYUGES O FUTUROS CÓNYUGES

Ante mí, el Sr./Sra. [NOMBRE DEL NOTARIO/ABOGADO _____], Notario Público del Ilustre Colegio _____ / Abogado colegiado en el Ilustre Colegio de abogados _____]

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

Dos situaciones:

Que han contraído matrimonio, el día [FECHA _____], en el [LUGAR _____], registrado en [_____] con número de registro [_____].

Que no han contraído matrimonio, pero que está previsto que se celebre el día [FECHA _____], en el [LUGAR _____].

LAS PARTES INTERVINIENTES ACUERDAN

Elegir y especificar el acuerdo sobre las decisiones en materia de regímenes matrimoniales según el interés y la voluntad de las partes.

PRIMERO: Que su matrimonio se regirá por el régimen económico de _____, regulado por la [LEY DEL ESTADO_ _____].

INFORMACIÓN:

- a. Régimen estatutario por defecto según la ley; véase el cuadro de la pregunta 11 del apartado III del capítulo 1.

b. Elegir el régimen económico matrimonial:

En virtud de la libertad de contratación, también aceptada por la legislación de algunos países, véase el cuadro de la pregunta 12 del apartado III del capítulo 1.

Comunidad de bienes: Los bienes adquiridos por cualquiera de los cónyuges pasarán a ser, en principio, propiedad de ambos, y es posible que ambos cónyuges tengan que pagar determinadas deudas, independientemente de quién las haya contraído. En caso de disolución del régimen, esta comunidad de bienes se dividirá entre los cónyuges o entre el cónyuge superviviente y el patrimonio del otro cónyuge.

Comunidad de bienes diferida: Durante el matrimonio, todos los bienes son propiedad del cónyuge o cónyuges que los adquirieron, y todas las deudas deben ser pagadas por el cónyuge o cónyuges que las contrajeron. Sin embargo, tras el fallecimiento o el divorcio, el valor neto de los bienes existentes de cualquiera de los cónyuges se dividirá normalmente entre los cónyuges o entre el cónyuge superviviente y el patrimonio del otro cónyuge.

Régimen de Participación: Todos los bienes son propiedad de los cónyuges que los adquirieron y todas las deudas deben ser pagadas por los cónyuges que las contrajeron. Al disolverse el régimen, se calculará la ganancia neta obtenida por cada uno de los cónyuges durante el matrimonio, y el cónyuge con la ganancia más alta tiene que pagar un cierto porcentaje de la diferencia al otro. El derecho aplicable puede prever soluciones fijas, flexibles o simplificadas, por ejemplo, la suma global, en particular en caso de disolución por fallecimiento.

Régimen de separación de bienes: La propiedad y las deudas de cada uno de los cónyuges no se ven afectadas por el matrimonio. En caso de divorcio y/o muerte, no se repartirán las propiedades o deudas, ni se igualará ningún valor.

Otro _____.

SEGUNDO: Que en caso de que los dos cónyuges adquieran conjuntamente alguna propiedad, su titularidad será determinada por _____ (decidir si se incluyen sólo los bienes adquiridos durante el matrimonio o lo contrario, incluyendo todos o algunos bienes premaritales).

TERCERO: Que los bienes de uno de los cónyuges no responderán a las deudas, las obligaciones y las responsabilidades contraídas por el otro cónyuge _____.

CUARTO: Que en el momento de la celebración de este acuerdo, los cónyuges tienen los bienes, activos y deudas en los países especificados _____.

QUINTO: Que en caso de separación, divorcio o anulación del matrimonio, ambas partes acuerdan _____.

SEXTO: Los siguientes acuerdos relativos al matrimonio existen y han sido recogidos en el _____.

...

Firma:

Firma:

**LEY APLICABLE SEGÚN LA RESIDENCIA HABITUAL EN UN ESTADO
MIEMBRO EN EL MOMENTO DE LA CELEBRACIÓN DEL ACUERDO
MATRIMONIAL**

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

D/Dª/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/Dª/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con los requisitos del Reglamento (UE) 2016/1103 por el que se establecen los referidos a la validez formal del acuerdo de elección de ley en el artículo 23 y los requisitos para el consentimiento y validez material en el artículo 24, para señalar a continuación en el artículo 25 la validez formal de las capitulaciones matrimoniales. Tanto el acuerdo sobre la ley aplicable como las capitulaciones deberán constar por escrito, estar fechados y firmados por ambos cónyuges, entendiéndose que se considerará escrito toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo en virtud de los "artículos 23.1 y 25.1 del Reglamento (UE) 2016/1103.

Los cónyuges podrán elegir la legislación nacional de cualquier Estado miembro siempre que sea **la del Estado de la residencia habitual de ambos o de uno de ellos** (artículos 22.1 a) y 33.1 del Reglamento (UE) 2016/1103) en el momento de la celebración del acuerdo o en las capitulaciones matrimoniales. Esta opción corresponde a las disposiciones de los artículos 23 y 25 del Reglamento 2016/1103, teniendo en cuenta los posibles requisitos formales adicionales:

a) Cuando la ley del Estado miembro en el que ambos cónyuges tengan su residencia habitual en el momento de la celebración del acuerdo, establezca requisitos formales adicionales para las capitulaciones matrimoniales, se aplicarán dichos requisitos.

Cláusula: Ambos cónyuges declaran/confirman que tienen su residencia habitual en el momento de la celebración del acuerdo en _____.

b) En caso de que los cónyuges tengan su residencia habitual en Estados miembros diferentes en el momento de la celebración del acuerdo, y las leyes de los dos Estados establezcan requisitos formales diferentes para las capitulaciones, el acuerdo será válido desde el punto de vista formal si cumple los requisitos de una de las dos leyes.

Cláusula: Los cónyuges tienen su residencia habitual en diferentes Estados miembros en el momento de la celebración del acuerdo. Uno de ellos reside en _____, y el otro en _____.

Hay dos posibilidades:

- El acuerdo satisface los requisitos de sólo uno de los dos Estados. Este Estado es: _____.

- El acuerdo satisface los requisitos de ambos estados. Las partes pueden entonces elegir. Se elige aplicar la ley del Estado: _____.

c) Cuando, en el momento de la celebración de las capitulaciones matrimoniales, sólo uno de los cónyuges tenga su residencia habitual en un Estado miembro, y la ley de ese Estado establezca requisitos formales adicionales para el acuerdo matrimonial, se aplicarán dichos requisitos.

Cláusula: Ambos cónyuges declaran/confirman que su residencia habitual en el momento de la celebración de las capitulaciones matrimoniales está en el Estado miembro _____.

Dependiendo del caso, redactaremos la cláusula adecuada para el caso concreto, y la incorporaremos a los acuerdos que las partes puedan celebrar, al procedimiento de liquidación del sistema económico o a la demanda ante el tribunal competente.

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LA SEPARACIÓN JUDICIAL O AL DIVORCIO CONTENCIOSO

(Competencia para pronunciarse sobre cuestiones de regímenes matrimoniales que se deriven de la demanda: matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019)

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre

Ante mí, el Sr./Sra. [NOMBRE DEL NOTARIO _____], Notario Público del Ilustre Colegio de [NOMBRE DEL NOTARIO _____].

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____ localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____ localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Alemania, Grecia, España, Francia, Croacia, Italia, Chipre, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia.

- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, establece en su artículo 5 que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento (EC) 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022 cuando sea aplicable el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores. En cuanto a los conflictos familiares, su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la anulación del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento (UE) 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplicará únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el

divorcio y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debe concentrar su competencia en los asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento (EC) 2201/2003 del Consejo. En cuanto a la separación y el divorcio, el artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de derecho aplicable al divorcio y la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual de los cónyuges en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar común, que en nuestro caso es un país miembro de la UE.

Las partes están de acuerdo en determinar la ley aplicable al régimen económico del matrimonio:

Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha: Según el Código Civil de _____ (Estado) Art. _____, la Ley _____ de (Ley del país que lo regula cuya información está disponible en las preguntas 11 del apartado III del capítulo 1) es aplicable como país de residencia habitual común inmediatamente después de la celebración del matrimonio.

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS MATRIMONIOS CELEBRADOS ANTES DEL 29 DE ENERO DE 2019

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre

D/Dª/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/Dª/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Alemania, Grecia, España, Francia, Croacia, Italia, Chipre, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia.

- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, establece en su artículo 5 que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento. El artículo 5 establece que el tribunal de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento (EC) 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022, cuando el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores, pase a ser aplicable a los litigios familiares, ya que su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relativos al divorcio, la separación legal y la anulación del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplica únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el

divorcio y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debería concentrar la competencia en asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento (UE) 2201/2003 del Consejo. Además, en lo que respecta a la separación y el divorcio, el artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de derecho aplicable al divorcio y la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual de los cónyuges en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar común, que en nuestro caso es un país miembro de la UE.

Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019:

- Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 y sin un acuerdo posterior de elección de ley: De acuerdo con las normas de Derecho Internacional Privado Art. del país de residencia _____, es aplicable la ley de los cónyuges en el momento del matrimonio.

Las partes se ponen de acuerdo sobre la ley aplicable al régimen económico matrimonial:

- Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 que después de esta fecha especificaron la ley aplicable, o matrimonios celebrados después de esta fecha que designaron la ley aplicable. En ambos casos, la ley del país de la UE elegida por los cónyuges según lo acordado y formalizado por las partes el día _____, es _____, de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las decisiones en los regímenes matrimoniales, Art. 22 y ss.

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS BIENES MATRIMONIALES EN LA SEPARACIÓN LEGAL CONTENCIOSA O EL DIVORCIO

El órgano jurisdiccional competente para resolver sobre el régimen económico matrimonial que surja en conexión con la demanda de separación judicial o divorcio, debe determinarse a menudo en el momento que se presenta la citada demanda (Art. 5); o en caso de fallecimiento de uno de los cónyuges (Art. 4), cuando el órgano jurisdiccional de un Estado miembro conozca de la sucesión de uno de los cónyuges en aplicación del Reglamento (UE) 650/2012.

Dado que el divorcio es el procedimiento más común en relación con la liquidación del régimen matrimonial a la hora de determinar la ley aplicable, las siguientes cláusulas pueden incorporarse a estos procedimientos.

La ley aplicable para los procedimientos de divorcio es el Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, que establece en su artículo 8 que la ley aplicable será la del lugar donde los cónyuges tuvieron su última residencia habitual hasta hace menos de un año, siempre que uno de ellos siga residiendo allí. Si ha transcurrido más de un año entre la presentación de la demanda y el cese de la convivencia, se aplicará la ley de la nacionalidad de ambos cónyuges en el momento de la presentación de la demanda si ésta fuera común, y en otro caso se aplicaría la ley del Estado ante cuyos tribunales se presenta la demanda.

LEY APLICABLE

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Alemania, Bélgica, Bulgaria, Chipre, Eslovenia, España, Francia, Grecia, Croacia, Italia, Luxemburgo, Malta, Países Bajos, Austria, Portugal, República Checa, Finlandia y Suecia.

- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales, establece en su artículo 5 que el tribunal de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento. El artículo 5 establece que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una demanda de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento (CE) n° 2201/2003, que especifica los órganos jurisdiccionales que serán competentes en dicho Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial que se derive de dicha demanda, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022, cuando el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores, pase a ser aplicable a los litigios familiares, ya que su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la anulación del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento (UE) 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplica únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el divorcio y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debe concentrar la competencia en asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento (CE) 2201/2003 del Consejo.

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

LEY APLICABLE EN LA SEPARACIÓN/DIVORCIO

El artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de ley aplicable al divorcio y a la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual del demandante en la UE en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar donde se presente la solicitud.

Este Reglamento es aplicable en dieciséis países de la UE que participan en la cooperación reforzada en esta materia: Alemania, Bélgica, Bulgaria, España, Grecia, Francia, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburgo, Hungría, Malta, Austria, Portugal, Rumania y Eslovenia.

Cláusula: De conformidad con el artículo 5 del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la ley aplicable al divorcio y a la separación judicial, los cónyuges han acordado designar [_____] (la ley del país) como la ley aplicable.

LEY APLICABLE AL RÉGIMEN MATRIMONIAL.

Elija la opción apropiada:

1. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha:

- a. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha cuando ambos cónyuges no tienen la misma nacionalidad: Se aplica el artículo _____ del Código Civil de _____ (país) y la ley de _____, ya que es el país de domicilio conyugal inmediatamente después del matrimonio.

Debe elegir el artículo correspondiente atendiendo a la regulación del país ([consultar las tablas incluidas en las preguntas 11 y 12 del apartado III del capítulo 1](#)).

b. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha cuando los cónyuges son de la misma nacionalidad en el momento del matrimonio: Se aplicará al matrimonio el derecho personal común de los cónyuges _____.

2. Matrimonios celebrados después del 29 de enero de 2019: De conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales, artículo 26, apartado 1, letra a), se aplica la ley de _____, como el Estado en el que los cónyuges tenían su residencia habitual después del matrimonio.

3. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, pero que después de esta fecha han especificado la ley aplicable, o matrimonios celebrados después de esta fecha y han designado la ley aplicable: El derecho de _____ (citar el Estado), tal como fue acordado y formalizado por las partes el día _____, es aplicable de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones relativas a los regímenes matrimoniales, Art. 22 y ss.

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO ENTRE LOS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a las consecuencias patrimoniales de las uniones registradas,

LAS PARTES ACUERDAN:

que los tribunales de [INSERTAR ESTADO MIEMBRO _____] tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de la unión registrada, que fue inscrita en la [FECHA DE INSCRIPCIÓN _____] en [LUGAR DE INSCRIPCIÓN _____].

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO ENTRE LOS FUTUROS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a las consecuencias patrimoniales de las uniones registradas,

LAS PARTES ACUERDAN:

que los tribunales de [INSERTAR EL ESTADO MIEMBRO _____] tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de la unión, que las partes pretenden registrar [INSERTAR LA FECHA Y LUGAR DEL REGISTRO DE LA UNIÓN SI SE CONOCE _____].

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE LOS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de su unión registrada

Las partes acuerdan:

que la ley de [INSERTAR EL ESTADO _____] es aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión, que las partes registraron en la [FECHA DE INSCRIPCIÓN _____] en [LUGAR DE INSCRIPCIÓN _____].

Seleccione la opción según corresponda:

- a) De conformidad con el párrafo 2 del artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará de forma prospectiva.
- b) De conformidad con el artículo 22(2) del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará retroactivamente.

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE
LOS FUTUROS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA**

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
_____ de nacionalidad _____, con domicilio
en _____, localidad
de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de su unión registrada,

Las partes acuerdan:

que la ley de [INSERTAR EL ESTADO _____] es aplicable a los efectos patrimoniales de la pareja, que las partes tienen la intención de registrar [INSERTAR LA FECHA Y LUGAR DEL REGISTRO DE LA PAREJA REGISTRADA SI SE CONOCE _____].

Firma:

Firma:

CAMBIO DEL ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY

Este cambio del acuerdo de elección de ley se celebra entre

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día _____ de _____ nacionalidad _____, con domicilio en _____, localidad de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

Las partes celebraron un acuerdo de elección de foro el [FECHA _____] en [LUGAR _____], con el que designaron la ley de [INSERTAR EL ESTADO _____] como aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión registrada.

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia judicial, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de las parejas de hecho registradas (en adelante, el Reglamento (UE) 2016/1104),

Las partes acuerdan:

al cambio de la ley aplicable y designar la ley de [INSERTAR EL ESTADO _____] como aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión, que las partes registraron en la [FECHA DE INSCRIPCIÓN _____] en [LUGAR DE INSCRIPCIÓN _____].

Seleccione la opción según corresponda:

- a) De conformidad con el artículo 22 2) del Reglamento (UE) 2016/1104, el cambio de la ley aplicable se aplicará de forma prospectiva.
- b) De conformidad con el párrafo 2 del artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, el cambio de la ley aplicable se aplicará retroactivamente.

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DEL FORO

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
 _____ de nacionalidad _____, con domicilio
 en _____, localidad
 de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
 _____ de nacionalidad _____, con domicilio
 en _____, localidad
 de _____, con documento de identidad número _____.

y

D/D^a/_ : _____, nacido/a el día
 _____ de nacionalidad _____, con domicilio
 en _____, localidad
 de _____, con documento de identidad número _____.

En _____ a _____

De conformidad con el párrafo 1 del artículo 5 del Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo,

Las partes acuerdan:

que los tribunales de [INSERTAR ESTADO MIEMBRO _____], como Estado miembro cuya ley se elige como aplicable, tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre la sucesión en relación con los bienes pertenecientes a [NOMBRE Y APELLIDO/S _____], [FECHA DE NACIMIENTO _____], [NACIONALIDAD _____], [DIRECCIÓN _____].

Firma:

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE

D/D^a/_ : _____, con documento de identidad número _____, nacida en _____ el día _____, de nacionalidad _____, con domicilio en _____, de la localidad de _____, de conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las decisiones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo, elijo la ley de [INSERTAR ESTADO _____] como aplicable a la sucesión de mis bienes.

En _____ a _____

Firma:

DEROGACIÓN DE LA LEY DE LA NACIONALIDAD SEGÚN SEA APLICABLE

Yo, D/D^a/_ : _____, con documento de identidad número _____, nacida en _____ el día _____, de nacionalidad _____, con domicilio en _____, de la localidad de _____, por la presente declaro que no tengo la intención de que me sea aplicable la ley de [INSERTAR ESTADO _____] como la ley del Estado de mi nacionalidad a la sucesión de mis bienes de conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) . 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las decisiones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo.

En _____ a _____

Firma:

ANEXO 2

FORMULARIOS EDITABLES¹

¹ Tenga en cuenta que en los formularios hay un menú desplegable en el que se enumeran todos los países de la Unión Europea para facilitar una rápida edición del modelo.

El lector también tiene la oportunidad de entrar en países que no son miembros de la UE simplemente escribiendo el nombre del estado en un recuadro que se deja en blanco.

Esta solución tecnológica facilita la edición con el máximo grado de flexibilidad y adaptabilidad al caso concreto. El lector debe tener presente que las partes tienen limitada su elección en virtud del Reglamento. La información sobre las limitaciones puede encontrarse en las Directrices sobre la elección de la jurisdicción y los acuerdos sobre la ley aplicable.

ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO ENTRE LOS CÓNYUGES O FUTUROS CONSORTES

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento del Consejo (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016: en los casos contemplados en el artículo 6, las partes podrán acordar que los tribunales del Estado miembro cuya ley sea aplicable en virtud del artículo 22, letras a) o b) del apartado 1 del artículo 26, o los tribunales del Estado miembro de celebración del matrimonio que tengan competencia exclusiva para resolver las cuestiones relativas a su régimen matrimonial. Hay que recordar que todo ello se expresará por escrito y será fechado y firmado por las partes.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción exclusiva
para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de los en
..... el día

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO EN LOS RÉGIMENES ECONÓMICOS
MATRIMONIALES EN RELACIÓN CON EL DIVORCIO, LA SEPARACIÓN LEGAL
O LA ANULACIÓN DEL MATRIMONIO**
(ART. 5.1 DEL REGLAMENTO DEL CONSEJO (UE) 2016/1103)

La competencia en materia de regímenes económicos matrimoniales, según el artículo 5.1 del Reglamento del Consejo 2016/1103, estará sujeta al acuerdo de los cónyuges sobre el lugar en que el tribunal se pronuncie sobre la solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio:

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,
y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 5 del Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, el tribunal de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio, sobre la base del Reglamento (UE) 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el párrafo 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022, cuando el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores, pase a ser aplicable en lo que respecta a los conflictos familiares, ya que su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la anulabilidad del matrimonio, entre otros.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción exclusiva
para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de los en
..... el día

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE ENTRE LOS CÓNYUGES
O FUTUROS CONSORTES ANTE NOTARIO/ABOGADO**

Este acuerdo de elección de ley se celebra:

Ante mí,,
.....,
....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,
y
....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de los en el día

Seleccionar:

- a) Como se establece en el artículo 22.2 del Reglamento (UE) 2016/1103, la elección de la ley aplicable sólo tendrá efecto prospectivo, es decir, en el futuro.
- b) Tal como se establece en el artículo 22.2 del Reglamento (UE) 2016/1103, la elección de la ley aplicable no tendrá ningún efecto retroactivo adverso para los terceros que se derive de dicha ley.

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY APLICABLE PARA LAS CAPITULACIONES MATRIMONIALES CON ACUERDO DE RÉGIMEN ECONÓMICO MATRIMONIAL

El Reglamento (UE) 2016/1103 ofrece a los cónyuges la posibilidad de elegir la ley aplicable a las consecuencias económicas del matrimonio. Las normas a tal efecto son las establecidas en el artículo 22, apartado 1, que no dan a las partes una libertad de elección absoluta. Esta libertad está sujeta a la condición de que la ley elegida guarde una estrecha relación con ellos en razón, de su residencia habitual o de su nacionalidad.

Por lo tanto, debe ser la ley del Estado en el que una o ambas tienen su residencia habitual o la nacionalidad de una de ellas. En ambos casos, se refiere al momento de la celebración del acuerdo.

En estos modelos hay que tener en cuenta que el acuerdo requiere, para su validez, la concurrencia de requisitos de fondo (Art. 24 "Consentimiento y validez material" y de forma (Art. 23) y debe hacerse por escrito, fechado y firmado. A tal fin, toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo se considerará hecha por escrito. Esta disposición establece que, si la ley del Estado de la residencia habitual común en el momento de la celebración del acuerdo establece requisitos formales adicionales para los acuerdos, se aplicarán dichos requisitos. Si las partes tienen sus residencias habituales en diferentes Estados miembros en el momento de la celebración del acuerdo, y las leyes de ambos Estados establecen requisitos formales diferentes para la celebración del acuerdo, éste será válido desde el punto de vista formal si cumple los requisitos de una de las dos leyes. Si sólo uno de los cónyuges tiene su residencia habitual en un Estado miembro en el momento de la celebración del acuerdo, y la ley de ese Estado establece requisitos formales adicionales para el acuerdo, se aplicarán dichos requisitos.

ACUERDO MATRIMONIAL

En las capitulaciones matrimoniales se pueden incluir diferentes acuerdos para organizar los bienes de los cónyuges. La validez material de los pactos o acuerdos incluidos en las capitulaciones se regirá por las disposiciones del derecho estatal aplicable al régimen matrimonial (Art. 27, letra g). La validez formal requiere, como mínimo, que el acuerdo sea por escrito y esté fechado y firmado por ambas partes. Toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo se considerará "escrita" (párrafo 1 del artículo 25).

El siguiente modelo puede adaptarse a las exigencias de las normas de derecho privado de cada país, siempre que el país permita tales acuerdos, de modo que los futuros cónyuges o los esposos, antes o después del matrimonio, puedan establecer el régimen matrimonial que deseen, así como los acuerdos que afecten a la propiedad, la gestión o la administración de los bienes que componen los bienes matrimoniales, y determinar la responsabilidad por las deudas u obligaciones contraídas individual o conjuntamente.

ACUERDO DE RÉGIMEN ECONÓMICO PARA LOS CÓNYUGES O FUTUROS CÓNYUGES

Ante mí,,
.....,
....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,
y
....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

Dos situaciones:

Que han contraído matrimonio, en el día
....., registrado en
con número de registro

Que aún no han contraído matrimonio, pero que está previsto que éste se celebre en
..... el día

Las partes acuerdan:

Elegir y especificar el acuerdo sobre las decisiones en materia de regímenes matrimoniales según el interés y la voluntad de las partes.

PRIMERO: Que su matrimonio se regirá por el régimen económico de
....., regulado
por la ley de

Información:

- a) Régimen estatutario por defecto según la ley.
- b) Elegir el régimen económico matrimonial:

Comunidad de bienes: Los bienes adquiridos por cualquiera de los cónyuges pasarán a ser, en principio, propiedad de ambos, y es posible que ambos cónyuges tengan que pagar determinadas deudas, independientemente de quién las haya contraído. En caso de disolución del régimen, esta comunidad de bienes se dividirá entre los cónyuges o entre el cónyuge superviviente y el patrimonio del otro cónyuge.

Comunidad de bienes diferida: Durante el matrimonio, todos los bienes son propiedad del cónyuge o cónyuges que los adquirieron, y todas las deudas deben ser pagadas por el cónyuge o cónyuges que las contrajeron. Sin embargo, tras el fallecimiento o el divorcio, el valor neto de los bienes existentes de cualquiera de los cónyuges se dividirá normalmente entre los cónyuges o entre el cónyuge superviviente y el patrimonio del otro cónyuge.

Régimen de Participación: Todos los bienes son propiedad de los cónyuges que los adquirieron y todas las deudas deben ser pagadas por los cónyuges que las contrajeron. Al disolverse el régimen, se calculará la ganancia neta obtenida por cada uno de los cónyuges durante el matrimonio, y el cónyuge con la ganancia más alta tiene que pagar un cierto porcentaje de la diferencia al otro. El derecho aplicable puede prever soluciones fijas, flexibles o simplificadas, por ejemplo, la suma global, en particular en caso de disolución por fallecimiento.

Régimen de separación de bienes: La propiedad y las deudas de cada uno de los cónyuges no se ven afectadas por el matrimonio. En caso de divorcio y/o muerte, no se repartirán las propiedades o deudas, ni se igualará ningún valor.

Otro

SEGUNDO: Que en caso de que los dos cónyuges adquieran conjuntamente alguna propiedad, su titularidad será determinada por

TERCERO: Que los bienes de uno de los cónyuges no responderán a las deudas, las obligaciones y las responsabilidades contraídas por el otro cónyuge

CUARTO: Que, en el momento de la celebración de este acuerdo, los cónyuges tienen los bienes, activos y deudas en los países especificados

QUINTO: Que, en caso de separación, divorcio o anulación del matrimonio, ambas partes acuerdan

SEXTO: Los siguientes acuerdos relativos al matrimonio existen y han sido recogidos en el

Firma:

Firma:

LEY APLICABLE BASADA EN LA RESIDENCIA HABITUAL EN UN ESTADO MIEMBRO EN EL MOMENTO DE LA CELEBRACIÓN DEL ACUERDO MATRIMONIAL

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con los requisitos del Reglamento (UE) 2016/1103 por el que se establecen los referidos a la validez formal del acuerdo de elección de ley en el artículo 23 y los requisitos para el consentimiento y validez material en el artículo 24, para señalar a continuación en el artículo 25 la validez formal de las capitulaciones matrimoniales. Tanto el acuerdo sobre la ley aplicable como las capitulaciones deberán constar por escrito, estar fechados y firmados por ambos cónyuges, entendiéndose que se considerará escrito toda comunicación realizada por medios electrónicos que deje constancia duradera del acuerdo en virtud de los "artículos 23.1 y 25.1 del Reglamento (UE) 2016/1103.

Los cónyuges podrán elegir la legislación nacional de cualquier estado miembro siempre que sea la del Estado de la residencia habitual de ambos o de uno de ellos (artículos 22.1 a) y 33.1 del Reglamento (UE) 2016/1103) en el momento de la celebración del acuerdo o en las capitulaciones matrimoniales. Esta opción corresponde a las disposiciones de los artículos 23 y 25 del Reglamento (UE) 2016/1103, teniendo en cuenta los posibles requisitos formales adicionales:

a) Cuando la ley del Estado miembro en el que ambos cónyuges tengan su residencia habitual en el momento de la celebración del acuerdo, establezca requisitos formales adicionales para las capitulaciones matrimoniales, se aplicarán dichos requisitos.

Cláusula: Ambos cónyuges que tienen su residencia habitual en el momento de la celebración del acuerdo en

b) En caso de que los cónyuges tengan su residencia habitual en Estados miembros diferentes en el momento de la celebración del acuerdo, y las leyes de los dos Estados establezcan requisitos formales diferentes para las capitulaciones, el acuerdo será válido desde el punto de vista formal si cumple los requisitos de una de las dos leyes.

Cláusula: Los cónyuges tienen su residencia habitual en diferentes Estados miembros en el momento de la celebración del acuerdo. Uno de ellos reside en, y el otro en

El acuerdo satisface los requisitos de sólo uno de los dos Estados. Este Estado es:

El acuerdo satisface los requisitos de ambos estados. Las partes pueden entonces elegir. Se elige aplicar la ley del Estado:

c) Cuando, en el momento de la celebración de las capitulaciones matrimoniales, sólo uno de los cónyuges tenga su residencia habitual en un estado miembro, y la ley de ese estado establezca requisitos formales adicionales para el acuerdo matrimonial, se aplicarán dichos requisitos.

Cláusula: Ambos cónyuges que su residencia habitual en el momento de la celebración de las capitulaciones matrimoniales está en el Estado miembro de:

Dependiendo del caso, redactaremos la cláusula adecuada para el caso concreto, y la incorporaremos a los acuerdos que las partes puedan celebrar, al procedimiento de liquidación del sistema económico o a la demanda ante el tribunal competente.

Firma:

Firma:

**ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LA SEPARACIÓN JUDICIAL
O AL DIVORCIO CONTENCIOSO**
(competencia para pronunciarse sobre cuestiones de regímenes matrimoniales que surjan en relación con esa solicitud: matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019)

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

Ante mí,,
.....,

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Alemania, Grecia, España, Francia, Croacia, Italia, Chipre, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia.
- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, establece en su artículo 5 que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022 cuando sea aplicable el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores. En cuanto a los conflictos familiares, su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la anulación del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento (UE) 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplicará únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el divorcio y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debe concentrar su competencia en los asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) N° 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento 2201/2003 del Consejo. En cuanto a la separación y el divorcio, el artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de derecho aplicable al divorcio y la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual de los cónyuges en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar común, que en nuestro caso es un país miembro de la UE.

Las partes están de acuerdo en determinar la ley aplicable al régimen económico del matrimonio:

Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha: según el Código Civil de ,
la Ley es aplicable como país de residencia habitual común inmediatamente después de la celebración del matrimonio.

Firma:

Firma:

**ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS MATRIMONIOS CELEBRADOS
ANTES DEL 29 DE ENERO DE 2019**

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

Ante mí,,
.....,

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Bélgica, Bulgaria, la República Checa, Alemania, Grecia, España, Francia, Croacia, Italia, Chipre, Luxemburgo, Malta, los Países Bajos, Austria, Portugal, Eslovenia, Finlandia y Suecia.
- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes económicos matrimoniales, establece en su artículo 5 que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento 2201/2003, en el que se especifican los tribunales que serán competentes en ese Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen matrimonial que se derive de dicha solicitud, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022 cuando sea aplicable el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores. En cuanto a los conflictos familiares, su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la nulidad del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento (UE) 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplicará únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el divorcio

y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debe concentrar su competencia en los asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) N° 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento 2201/2003 del Consejo. En cuanto a la separación y el divorcio, el artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de derecho aplicable al divorcio y la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual de los cónyuges en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar común, que en nuestro caso es un país miembro de la UE.

Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019:

- Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 y sin un acuerdo posterior de elección de ley: De acuerdo con las normas de Derecho Internacional Privado Art. del país de residencia, es aplicable la ley de los cónyuges en el momento del matrimonio.

Las partes se ponen de acuerdo sobre la ley aplicable al régimen económico matrimonial:

- Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 que después de esta fecha especificaron la ley aplicable, o matrimonios celebrados después de esta fecha que designaron la ley aplicable: es la ley del país de la UE elegida por los cónyuges según lo acordado y formalizado por las partes el día, de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las decisiones en los regímenes matrimoniales, Art. 22 y ss.

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE A LOS BIENES MATRIMONIALES EN LA SEPARACIÓN LEGAL CONTENCIOSA O EL DIVORCIO

El órgano jurisdiccional competente para resolver sobre el régimen económico matrimonial que surja en conexión con la demanda de separación judicial o divorcio, debe determinarse a menudo en el momento que se presenta la citada demanda (Art. 5); o en caso de fallecimiento de uno de los cónyuges (Art. 4), cuando el órgano jurisdiccional de un Estado miembro conozca de la sucesión de uno de los cónyuges en aplicación del Reglamento (UE) 650/2012.

Dado que el divorcio es el procedimiento más común en relación con la liquidación del régimen matrimonial a la hora de determinar la ley aplicable, las siguientes cláusulas pueden incorporarse a estos procedimientos.

La ley aplicable para los procedimientos de divorcio es el Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, que establece en su artículo 8 que la ley aplicable será la del lugar donde los cónyuges tuvieron su última residencia habitual hasta hace menos de un año, siempre que uno de ellos siga residiendo allí. Si ha transcurrido más de un año entre la presentación de la demanda y el cese de la convivencia, se aplicará la ley de la nacionalidad de ambos cónyuges en el momento de la presentación de la demanda si ésta fuera común, y en otro caso se aplicaría la ley del Estado ante cuyos tribunales se presenta la demanda.

LEY APLICABLE

Con carácter previo hay que aclarar algunas cuestiones:

- El Reglamento (UE) 2016/1103 es aplicable en Alemania, Bélgica, Bulgaria, Chipre, Eslovenia, España, Francia, Grecia, Croacia, Italia, Luxemburgo, Malta, Países Bajos, Austria, Portugal, República Checa, Finlandia y Suecia.
- El Reglamento (UE) 2016/1103, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales, establece en su artículo 5 que el tribunal de un Estado miembro será competente para aceptar una solicitud de divorcio, separación legal o nulidad del matrimonio sobre la base del Reglamento. El artículo 5 establece que el órgano jurisdiccional de un Estado miembro será competente para aceptar una demanda de divorcio, separación legal o anulación del matrimonio sobre la base del Reglamento (CE) nº 2201/2003, que especifica los órganos jurisdiccionales que serán competentes en dicho Estado miembro para pronunciarse sobre el régimen económico matrimonial que se derive de dicha demanda, sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 2, y que se modificará a partir del 22 de agosto de 2022, cuando el nuevo Reglamento (UE) 2019/1111, de 25 de junio de 2019, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, así como a la sustracción internacional de menores, pase a ser aplicable

a los litigios familiares, ya que su ámbito de aplicación afectará a los asuntos civiles relacionados con el divorcio, la separación legal y la nulidad del matrimonio, entre otros.

Cabe recordar también que el Reglamento (UE) 1259/2010 establece en su artículo 1 que su ámbito de aplicación se aplica únicamente a las situaciones que impliquen un conflicto de leyes, el divorcio y la separación legal y excluye las cuestiones prejudiciales como la anulación del matrimonio en el contexto de un procedimiento de divorcio o separación legal.

- Habida cuenta de los considerandos 32, 33 y 34, el Reglamento (UE) 1103/2016 debe concentrar la competencia en asuntos relativos a los regímenes matrimoniales en el Estado miembro cuyos tribunales deben pronunciarse sobre la sucesión de uno de los cónyuges de conformidad con el Reglamento (UE) 650/2012 o sobre el divorcio, la separación legal o la anulación del matrimonio de conformidad con el Reglamento (CE) 2201/2003 del Consejo.

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

LEY APLICABLE EN LA SEPARACIÓN/DIVORCIO

El artículo 8 a) del Reglamento (UE) 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, relativo a la cooperación reforzada en materia de ley aplicable al divorcio y a la separación judicial, establece que el lugar de residencia habitual del demandante en la UE en el momento de la presentación de la solicitud será el lugar donde se presente la solicitud.

Este Reglamento es aplicable en dieciséis países de la UE que participan en la cooperación reforzada en esta materia: Alemania, Bélgica, Bulgaria, España, Grecia, Francia, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburgo, Hungría, Malta, Austria, Portugal, Rumania y Eslovenia.

Cláusula:

De conformidad con el artículo 5 del Reglamento (UE) N° 1259/2010 del Consejo, de 20 de diciembre de 2010, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la ley aplicable al divorcio y a la separación judicial, los cónyuges han acordado designar como la ley aplicable la ley de

LEY APLICABLE AL RÉGIMEN MATRIMONIAL

1. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha:

- a) Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019 o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha cuando ambos cónyuges no tienen la misma nacionalidad: Se aplica la ley de, ya que es el país de domicilio conyugal inmediatamente después del matrimonio.
- b) Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, o sin acuerdo de elección de ley después de esa fecha cuando los cónyuges son de la misma nacionalidad en el momento del matrimonio: Se aplicará al matrimonio el derecho personal común de los cónyuges

2. Matrimonios celebrados después del 29 de enero de 2019: De conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable, reconocimiento y ejecución de resoluciones en materia de regímenes matrimoniales, artículo 26, apartado 1, letra a), se aplica la ley de, como el Estado en el que los cónyuges tenían su residencia habitual después del matrimonio.

3. Matrimonios celebrados antes del 29 de enero de 2019, pero que después de esta fecha han especificado la ley aplicable, o matrimonios celebrados después de esta fecha y han designado la ley aplicable: El derecho de, tal como fue acordado y formalizado por las partes el día, es aplicable de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/1103 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se establece una cooperación reforzada sobre la competencia, la ley aplicable y el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones relativas a los regímenes matrimoniales, Art. 22 y ss.

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO ENTRE LOS MIEMBROS DE
LA UNIÓN REGISTRADA**

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en
de, con documento de identidad número,
y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a las consecuencias patrimoniales de las uniones registradas,

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de de la unión registrada, que fue inscrita en el día

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO ENTRE LOS FUTUROS MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,
y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 7 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a las consecuencias patrimoniales de las uniones registradas,

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción
exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de la unión, que las partes pretenden registrar
en el día

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE LOS
MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA**

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

Ante mí,,
.....,

....., el día,

de nacionalidad, con domicilio en

de, con documento de identidad número,

y

....., el día,

de nacionalidad, con domicilio en

de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de su unión registrada.

Las partes acuerdan:

que los tribunales de es aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión, que los miembros registraron en el día

Seleccione la opción según corresponda:

- a) De conformidad con el párrafo 2 del artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará de forma prospectiva.
- b) De conformidad con el artículo 22(2) del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará retroactivamente.

Firma:

Firma:

**ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY ENTRE LOS FUTUROS
MIEMBROS DE LA UNIÓN REGISTRADA**

Este acuerdo de elección de ley se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de su unión registrada,

Las partes acuerdan:

que los tribunales de tendrán jurisdicción
exclusiva para decidir sobre las consecuencias patrimoniales de la unión, que los miembros pretenden registrar en el día

Firma:

Firma:

CAMBIO DEL ACUERDO DE ELECCIÓN DE LEY

Este cambio del acuerdo de elección de ley se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,
y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número

En a

los miembros celebraron un acuerdo de elección de foro en, el día, con el que designaron la ley de como aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión registrada.

De conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104 del Consejo, de 24 de junio de 2016, por el que se aplica la cooperación reforzada en materia de competencia judicial, ley aplicable y reconocimiento y ejecución de decisiones en asuntos relativos a los efectos patrimoniales de las uniones registradas (en adelante, el Reglamento (UE) 2016/1104),

Las partes acuerdan:

al cambio de la ley aplicable y designar la ley de como aplicable a las consecuencias patrimoniales de su unión, que los miembros registraron en el día

Seleccione la opción según corresponda:

- a) De conformidad con el párrafo 2 del artículo 22 del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará de forma prospectiva.
- b) De conformidad con el artículo 22(2) del Reglamento (UE) 2016/1104, la elección de la ley aplicable se aplicará retroactivamente.

Firma:

Firma:

ACUERDO DE ELECCIÓN DE FORO

Este acuerdo de elección de tribunal se celebra entre:

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

y

....., el día,
de nacionalidad, con domicilio en,
de, con documento de identidad número,

En a

De conformidad con el párrafo 1 del artículo 5 del Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo,

Las partes acuerdan:

que los tribunales de como Estado miembro cuya ley se elige como aplicable, tendrán jurisdicción exclusiva para decidir sobre la sucesión en relación con los bienes pertenecientes a, el día, de nacionalidad, con domicilio en de la localidad de

Firma:

Firma:

Firma:

ELECCIÓN DE LA LEY APLICABLE

Yo,, con documento de identidad número, en el día, de nacionalidad, con domicilio en, de la localidad de, de conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las decisiones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo, elijo la ley de como aplicable a la sucesión de mis bienes.

En a

Firma:

.....

DEROGACIÓN DE LA LEY DE LA NACIONALIDAD SEGÚN SEA APLICABLE

Yo, , con documento de identidad número , en el día , de nacionalidad , con domicilio en , de la localidad de , por la presente declaro que no tengo la intención de que me sea aplicable la ley de como la ley del Estado de mi nacionalidad a la sucesión de mis bienes de conformidad con el artículo 22 del Reglamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las decisiones y la aceptación y ejecución de los documentos públicos en materia de sucesión y a la creación de un certificado sucesorio europeo.

En a

Firma:

**PERSONALIZED SOLUTION
IN EUROPEAN FAMILY AND
SUCCESSION LAW**

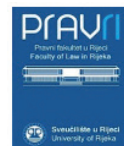
**GUIDELINES FOR PRACTITIONERS
IN CROSS-BORDER FAMILY PROPERTY
AND SUCCESSION LAW**

**(A collection of model acts accompanied
by comments and guidelines for their drafting)**

**MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
LUCIA RUGGERI
EDS.**

Univerza v Ljubljani Universitas
Labacensis

Dykinson, S.L.

Legal disclaimer. All information, content, and references available in this book are provided for research and general informational purposes only. The information provided in this book does not, and is not intended to, constitute legal advice. Readers of this book should contact their attorney to obtain advice with respect to any particular legal matter mentioned in this book. No reader of this book should act or refrain from acting on the basis of information in this book without first seeking legal advice from counsel in the relevant jurisdiction.

Information in this book may not constitute up-to-date legal or other information. Although every precaution has been taken to verify the accuracy of the information contained in this book, neither the authors nor the publisher assume any responsibility for errors or omissions. No liability is assumed for damages that may result from the use of information, content, or references in this book.

© 2020 Authors as indicated in the e-book reserve their copyright. Copying is permitted only for non-commercial purposes provided that the source is cited. Each author is responsible for his or her own chapter or part of the chapter and the publisher assumes no liability for any use of the contents or violations of third party rights.

This project was funded by the European Union's
Justice Programme (2014-2020)

The content of this e-book represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This e-book has been published within the EU Justice Project
“Personalized Solutions in European Family and Succession Law (PSEFS)”
No. 800821-JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017.

This e-book is available in Croatian, Spanish, Slovenian, English and Italian
and has been published as an adapted version for the visually impaired.

More information can be found on the project website www.euro-family.eu.

Publication year: 2020

ISBN complete work: 978-84-1377-031-4

ISBN: 978-84-1377-033-8

SCIENTIFIC COMMITTEE:

Isabel Espín Alba

Manuela Giobbi

Nenad Hlača

Ana María Pérez Vallejo

Neža Pogorelčnik Vogrinc

Francesco Rizzo

Translation into Croatian

Adrijana Martinović (Chapter 1) Maja Bukovac Puvača (Chapter 2)

Danijela Vrbljanac (Chapter 3)

Translation into Italian

Karina Zabrodina (Table, Introduction and Chapter 1) e Ivan Allegranti
(Foreword, Chapters 2 and 3)

Translation into Slovenian

Dean Zagorac

Translation into Spanish

María José Cazorla González

TABLE

FOREWORD.....	11
<i>Ana Blanca Fernández-Tresguerres García</i>	
INTRODUCTION	15
<i>María José Cazorla González</i>	
CHAPTER 1. DETERMINING WHAT COURT HAS JURISDICTION IN MATTERS RELATING TO MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES.....	19
<i>María José Cazorla González</i>	
I. GUIDELINES ON JURISDICTION	19
1. Do notaries have jurisdiction to resolve conflicts and questions arising from the matrimonial property regime?.....	19
2. Is it possible to conclude an agreement on the choice of court under Regulation (EU) 2016/1103?.....	20
3. Can the rules on jurisdiction contained in Regulation (EU) 2016/1103 prevent the concentration of the proceedings from being brought before the court of the same state?.....	20
4. For the matrimonial property regime, for marriages celebrated before 29 January 2019, which is the competent court?	21
5. How is the jurisdiction of the court determined under Regulation (EU) 2016/1103?	22
6. The jurisdiction of the competent court, where it is regulated in each EU State?..	25
II. MODEL CLAUSES	26
Choice of court agreement between spouses or future spouses	
Choice of court agreement in matrimonial property regimes in connection to divorce, legal separation or marriage annulment (Art. 5.1 of Council Regulation (EU) 2016/1103)	
III. GUIDELINES ON LAW APPLICABLE IN MATTERS OF MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES.....	26
1. Does Regulation (EU) 2016/1103 apply in full to all Member States from its entry into force?	26

2.	Can the spouses choose the applicable law under Regulation (EU) 2016/1103 if the marriage took place before 29 January 2019?.....	27
3.	Based on the principle of free choice of applicable law, what are the possible scenarios?.....	27
4.	Can spouses or future spouses change the law applicable to the matrimonial property regime by mutual agreement? Are there any requirements for the material validity of the agreements?.....	28
5.	Does Regulation (EU) 2016/1103 set out any requirements for a valid choice of law agreement?	39
6.	What are the effects of the applicable law agreement, and what is the scope of the applicable law?.....	39
7.	How does the choice of law agreement affect the rights of third parties?	30
8.	Is any court in the Member States bound by the applicable choice of law agreement under Regulation (EU) 2016/1103?.....	31
9.	What is the law applicable to the matrimonial property regime in the absence of a choice by the parties?	31
10.	In the absence of a choice agreement, do all countries have an established matrimonial property regime?	31
11.	What is the statutory matrimonial property regime in each state?.....	32
12.	What are the options that each country regulates so that spouses or future spouses can choose their matrimonial property regime in addition to the legal regime seen in the previous question?	34
IV.	MODEL CLAUSES	36
	Choice of law agreement between the spouses or future spouses before notary/lawyer	
	Choice of law agreement in marriage agreement agreement: for matrimonial property regime for spouses or future spouses	
	Applicable law based on habitual residence in a Member State at the time of the conclusion of the marriage agreement	
	Choice of law applicable to adversarial legal separation or divorce procedure (jurisdiction to rule on matters of matrimonial property regimes arising in connection with that application: marriages celebrated before 29 January 2019)	
	Choice of law applicable to marriages entered into before 29 January 2019	
	Choice of law applicable to matrimonial property in contentious legal separation or divorce	
CHAPTER 2. MODEL CLAUSES FOR REGISTERED PARTNERSHIPS UNDER		
	REGULATION (EU) 2016/1104	37
	<i>Filip Dougan and Jerca Kramberger Škerl</i>	
I.	INTRODUCTION.....	37

II. GUIDELINES ON CHOICE OF COURT AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104.....	38
1. Is choice of court possible under Regulation (EU) 2016/1104?	38
2. Can the parties choose the courts of any state?	38
3. What happens if the parties choose the courts of a nonparticipating state?	39
4. When can the parties conclude a choice of court agreement?	39
5. Are there any requirements for the form of the choice of court agreement?	39
6. Will the courts always follow the parties' choice?	39
7. What is the relation between the applicable law and the competent court, if any? ..	40
8. Is it possible to choose a specific court in one of the states or only the courts of a state in general?	41
9. Does Regulation (EU) 2016/1104 regulate the substantial validity of the choice of court agreement?	41
III. MODEL CLAUSES	41
Choice of court agreement between registered partners	
Choice of court agreement between future registered partners	
IV. GUIDELINES ON CHOICE OF LAW AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104.....	42
1. Is choice of law possible under Regulation (EU) 2016/1104?	42
2. Can the parties choose the law of any state? What happens if the parties choose the law of a nonparticipating state?	42
3. Are all courts bound by the choice of law agreement made under Regulation (EU) 2016/114?	42
4. When can the parties conclude a choice of law agreement? Can the parties later change their agreement?	43
5. Are there any requirements for the form of the choice of law agreement?	43
6. Does Regulation (EU) 2016/1104 regulate the material validity of the choice of court agreement?	44
7. What are the effects of the <i>choice of law agreement</i> , and which questions are governed by the applicable law that the partners chose?	44
8. How does a choice of law agreement affect the rights of third parties?	45
V. MODEL CLAUSES	45
Choice of law agreement between registered partners	
Choice of law agreement between future registered partners	
Change of the choice of law agreement	

VI. GUIDELINES ON PARTNERSHIP PROPERTY AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104.....	46
1. What is a partnership property agreement? What is the relation between a <i>choice of court agreement</i> and a <i>partnership property agreement</i>?	46
2. Are there any requirements for the form of the partnership property agreement?	46
3. Does the Regulation (EU) 2016/1104 regulate the material validity of partnership property agreements?	47
CHAPTER 3. CHOICE OF COURT AND APPLICABLE LAW UNDER REGULATION (EU) 650/2012	49
<i>Ivana Kunda and Danijela Vrbljanac</i>	
I. GUIDELINES ON CHOICE OF COURT.	49
1. Is choice of court allowed under the Succession Regulation?	49
2. May parties choose only the courts of a Member State in general, or may they also choose the exact court to be competent in the matter?	49
3. May the parties choose more than one court to have jurisdiction?	50
4. Does the choice-of-court-agreement have to be concluded in writing?	50
5. May the parties conclude a choice-of-court agreement at any time?	50
6. Who are the necessary parties to the choice-of-court agreement?	51
7. Is the chosen court competent for all or just some of the assets?	51
8. In what circumstances is it recommended that the parties conclude a choice-of-court agreement?	51
II. MODEL CLAUSES	52
Choice of court agreement	
III. GUIDELINES ON CHOICE OF APPLICABLE LAW	52
1. Is the choice of applicable law allowed under the Succession Regulation?	52
2. How is the choice determined?	52
3. May the law of any State be chosen as applicable?	52
4. Is it possible to choose the law of a third State as applicable?	52
5. May multiple laws be chosen?	53
6. May the choice be modified or revoked?	53
7. Who may choose the applicable law?	53
8. Does the choice of law clause have to be in writing?	53
9. What law governs the substantive validity of the choice of law?	54

10. In what circumstances is it recommended that the person choose the applicable law?	54
IV. MODEL CLAUSES	55
Choice of applicable law	
Derogation of the law of nationality as applicable	
BIBLIOGRAPHY	57
COURT JUDGEMENTS (TJUE):	59
AANNEX 1. MODEL CLAUSES IN PDF FORMAT	61
ANNEX 2. EDITABLE ON LINE FORMS TEMPLATE	87

FOREWORD

For the last twenty years, I have had the honour of contributing as a national expert in the creation of the European Justice Area, participating in the negotiations of the majority of its instruments, including the three that this fundamental project addresses from an applied perspective.

For this reason, I am immensely grateful for the invitation I have received from Prof. María José Cazorla González to contribute to the project by means of an introduction to *Guidelines for practitioners in cross-border Family property and Succession Law*, an excellent work carried out by Prof. Cazorla González, from the University of Almeria; Assist. Prof. Dougan and Assoc. Prof. Kramberger Škerl from the University of Ljubljana and Prof. Kunda and Assist. Prof. Vrbljanac from the University of Rijeka, entitled *Guidelines for practitioners in cross-border family property and succession law*, which will undoubtedly facilitate the understanding and application of three of the most complex and important European Regulations, from the patrimonial perspective, for the life of European families.

1. The legal basis of Article 65 of the Amsterdam Treaty - has been superseded - following the effort made in the Tampere Council and subsequent Scoreboards-, the Article 81 of the TFEU, consolidated after the Lisbon Treaty, expressly includes the compatibility of the Rules applicable in the Member States regarding conflicts of law and jurisdiction, although family law measures with cross-border implications shall be established by the Council, in accordance with a special legislative procedure, requiring unanimity and prior consultation of the European Parliament.

2. The European Union moves forward, step by step, but firmly, in the creation of its own and unique Family and Succession Law. In doing so, it encourages and improves international mobility, furthering the freedom of movement of workers, which is at the heart of the single market.

The Court of Justice is not indifferent to this development, as demonstrated by the judgment of the Grand Chamber of June 5, 2018 (C-673/16) on the extension of the concept of spouse in same-sex families.

3. From the perspective of legal technique, all instruments related to Family Law are Regulations, which allow their direct and uniform application in the Member States and do not require further national implementation.

Their European field of application has been shaped by each new Regulation.

4. The first one, which referred to parental responsibility and marital jurisdiction and after a few months of application, in which its deficiencies were revealed, gave rise to the first milestone: Regulation (EC) 2201/2003 of the Council, of November 27, 2003, concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judicial decisions in matrimonial matters and matters of parental responsibility.

Currently, Regulation (EU) 2019/1111 of June 25 (Brussels II Recast) that will apply from August 1, 2022, expanding its scope to international child abduction in line with the application of the Hague Convention of 1980, whose interrelation with the Member States in order to access third countries gave rise to the Opinion of the Court of Justice (Grand Chamber) 1/2013, of October 14, 2014.

5. Council Regulation (EC) 4/2009 of December 18, 2008, on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of resolutions and cooperation in matters of maintenance obligations was the second step in the creation of this area.

6. Both instruments allow an international expression, in the participation of the Member States and later of the European Union as REIO (Regional Economic Integration Organizations) in the Hague Conference.

Specifically, Brussels II bis (and at the time, its Recast) should be linked to the Convention of October 19, 1996 on Competition, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation in matters of Parental Responsibility, and of Child Protection Measures on the protection of minors, of which all member states are parties.

Also, the Regulation on Maintenance Obligations, must be seen in relation with the Convention of November 23, 2007 on the international recovery of child support and other forms of family maintenance and its Protocol on applicable law, of the same date, of which the European Union is party in addition to all its Member States (in the case of the Protocol, all member States except for Denmark)

7. Moving forward from there was a complex issue.

The already mentioned challenge that poses the legal basis that requires unanimity of the Member States caused not only the special position of Denmark, the United Kingdom (until its departure) and Ireland, but also the use of the procedure of enhanced cooperation set in art. 20 TEU and 326-334 TFEU, that is, a procedure that allows, with a minimum of nine Member States, to establish advanced integration or cooperation in an area of European structures without the participation of the other States.

8. This variable geometry enabled the application of Council Regulation (EU) 1259/2010 of December 20, 2010, which establishes enhanced cooperation in the field of law applicable to divorce and judicial separation. (Rome III) and of the *Couples Regulations* 2016/1103 and 2016/1104, of June 24, whose participants do not completely overlap.

9. Regulation (EU) 650/2012, of July 4, however, was conceived on a legal basis that was closer to property law than to family law.

Almost four years of negotiations and some important concessions were necessary, as in the case of the *Couples Regulations*, in order to get an opt-in from the United Kingdom, which finally didn't take place.

This Regulation is one of the most complex of those approved in the field of civil law.

For this reason, the practical analysis carried out by this work is especially valuable, because it ensures that such knowledge is extended to legal practitioners and citizens.

10. The latest milestone was approved by the twin *Regulations (Regulation (EU) 2016/1103 and (EU) 2016/1104)*, with the solutions to which apply today in twenty Member States.

Like in all European Regulations in the field of Civil Justice that provide for conflict rules, the law of a third state can be designated, as it is universal in nature.

This book I am to introduce puts the accent accurately on their most relevant elements.

Among them, it is especially remarkable the regulation to safeguard third parties against the change of the applicable law, made difficult by the lack of unification of the institution of the institution of a Civil Registry in the European Union.

11. The last notable instrument in the field of Family Law, of an apparent ancillary character, but of great practical importance, is Regulation (EU) 2016/1191 of the European Parliament and of the Council, of July 6, 2016, in Application since February 16, 2019, which facilitates the free movement of citizens by simplifying the requirements of submission of certain public documents in the European Union, within the increasingly relevant IMI (Internal Market Information) system.

This instrument exempts certain public documents from legalization or apostille, among which are of special relevance in the instruments that we are discussing the documents relative to defunctions; marriage, including the capacity to marry and the marital status; divorce, legal separation and marriage annulment; the registered partnership including the capacity to register as a member of a registered partnership and the membership in a registered partnership; the cancellation of the registration of a registered partnership, judicial separation or the annulment of a registered partnership.

12. What will be the next steps?

At this time, under the German rotating Presidency of the European Union in the second semester of 2020, that will be marked by the health, moral and economic crisis of the Covid-19 pandemic, one can only foresee a horizon of consolidation, together with the coordination with the activity of the Conference of the Hague, especially relevant in the field of family law, and which poses new challenges in the fields of Institutional and Public International Law.

In this context, the Presidency highlights as lines of work the advancement of the international protection of vulnerable adults, now partially included in the 2000 Hague Convention - of which only nine Member States are part of the current twelve, together with the United Kingdom, Monaco and Switzerland.

Likewise, the Presidency has shown interest in the analysis and possible regulation of digital wills.

The advancement of the interconnection of Testamentary Registries and European succession certificates is also, for the European Union, a pending action within the e-Justice context.

Having briefly analysed the context in which the European Family and Succession Law is situated, the work that the reader will be able to enjoy below is of primary interest and importance, and provides a great added value to the informative work that the Commission is already carrying out, but aims specifically to working professionals.

Framed in the PSEFS project (<https://www.euro-family.eu>), that is supported by the European Commission, it is called to be an essential tool in the application of European Family Law.

I congratulate and encourage you in this work.

ANA FERNANDEZ-TRESGUERRES

*Notary of Madrid. National Expert on the Council of the European Union
Number Academic of Spanish Royal Academy of Law.*

INTRODUCTION

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

University of Almería-Spain

The European family today is diverse, and proof of this is the different models and their evolution in recent decades, with family relationships being based not only on those constituted by marriage but also on those formed by couples living together in a stable manner.

Against this background, we find countries in Europe where the marriage only is between people of different sexes is allowed, such as Italy, Romania, Slovakia, Greece and Lithuania, so there is currently no regulation for people of the same sex who wish to get married, in the above-mentioned States.

Others Member States regulate registered unions only between people of the same sexes are regulated, such as Croatia or Slovenia; and others where people of the same or different sexes are encouraged to marry can get married, if they can do so instead of joining as a partnership such as Denmark, Finland and Germany.

Thirteen EU countries in 2020: Germany, Malta, the Netherlands, Belgium, Spain, Sweden, Portugal, Denmark, France, Luxembourg, Finland, Ireland, Austria (from 2019) and the United Kingdom (included Ireland Nord from 2019) have approved same-sex marriage, fully granting the same rights to the same-sex family as to the same-sex family. But, Bulgaria, Latvia, Lithuania, Poland, Romania and Slovakia do not recognize either marriage or de facto unions formed by persons of the same sex.

To this situation, we must add the increase in the mobility of citizens, who do not always reside in the country where they were born or are nationals, the most immediate consequence of which is the increasing number of transnational marriages, with the added difficulties of a marriage crisis. The private law applicable to the economic and matrimonial effects of separation, annulment, divorce and inheritance law varies depending on the state and the possible agreements reached by the parties, and three Regulations must be analyzed to determine the competent court and the applicable law.

The three EU Regulations on which we will rely in order to provide answers to and support for some of the questions that arise in the area of matrimonial property regimes and the property effects of registered partnerships are as follows:

- Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions concerning matrimonial property regimes
- Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matters relating to the property effects of mergers.
- Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 concerning jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions, and acceptance

and enforcement of authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession.

The application of these regulations, which are still unknown to many, causes difficulties because of the complexity of a subject that was traditionally linked to the national law of each country and that now goes beyond national borders in an area of freedom, security and justice in the Community, which guarantees the free movement of persons.

Our objective is to facilitate the understanding and application of the regulations, and to this end, models and forms have been included that are preceded by a description that deals with different situations, such as when a couple has joined in marriage or registered as such in a country other than the one in which they reside when the time comes for them to break up, when both or one of them reside in a country of which they are not nationals or are partnered with a foreign person, or when a marriage is between foreigners who reside in a country other than that of their origin.

These situations mean that people sometimes do not know which court in the country has jurisdiction in the field of applicable law, the level of recognition and enforcement of judgments on matrimonial property regimes and the property effects that will arise because it is confusing that, under the regulations, the court of one state may be able to apply the law of another country.

Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czechia, Finland, France, Germany, Greece, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Portugal, Slovenia, Spain and Sweden are the countries currently participating in enhanced cooperation. The remaining countries can join when they see fit (Estonia did on 11 February 2018 expressed its intention to join, but as of June 2020 it has not materialized that will).

To gradually establish this area, the Union has been adopting measures for cooperation in civil matters with cross-border repercussions in order to improve the good functioning of the internal market, including the three abovementioned regulations, which are the focus of this book. The book is intended to be a tool to support people who want to be informed about the property effects resulting from marriage or from the death of one of them and to provide professionals with a useful and flexible tool to help them determine which is the competent court, which law is applicable to the specific case, when such acts have cross-border repercussions and the results of the applicable law according to the country when they prepare claims, resolve conflicts, or draft premarital agreements.

Since the JUSTICE PSEFS project¹, we have been aware of the difficulties and doubts that arise when making claims in terms of agreement on the economic regime when nationality or residence is not common, when the applicable law is not chosen, or when we encounter countries with nonreinforced cooperation². Therefore, we have developed this guide in the form of questions with answers, adding examples that compare the different countries of the Union. We know this is far from a detailed analysis, but the examples represent the casuistry with which European cross-border families and professionals who guarantee the application of the current legal framework must operate. The book ends with some generic and adaptable models to use in filling out a claim or choosing a court and the applicable law when cross-border elements exist.

The forms and the prior practical information presented in the form of a questionnaire in this book have been translated into five languages, English, Spanish, Italian, Croatian and Slovenian. The intention is to facilitate access to and understanding of them by European citizens and professionals by systematically clarifying the information on the law that applies, the existence and regulation of the matrimonial property regime in each EU country for both nationals and spouses of different nationalities, what is laid down in

1 Ruggieri, L., Kunda, I, and Winkler, S. (Eds): "Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data". Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. Croatia. 2019. ISBN 978-953-8034-25-1.

2 Cazorla González, MJ.: "Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, nº 21 Diciembre de 2019, pp.87-104.

the European civil code whether national law stipulates the property regime for registered and unregistered partners, what are the consequences after the death of one of the parties and what is the competent judicial authority to which we should turn when there is a conflict.

CHAPTER 1

DETERMINING WHAT COURT HAS JURISDICTION IN MATTERS RELATING TO MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

University of Almería-Spain

I. GUIDELINES ON JURISDICTION

We will start with how we can determine the court and which bodies have jurisdiction on the basis of Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matters relating to matrimonial property regimes, which has been fully applicable since 29 January 2019.

1. Do notaries have jurisdiction to resolve conflicts and questions arising from the matrimonial property regime?

Yes, provided that they have been appointed by their state as courts within the meaning of Article 3 (2) of Regulation (EU) 2016/1103, as appropriate.

In particular, in Whereas 29 of the regulation, the term court is to be understood in a broad sense, including notaries as courts having jurisdiction in matters of matrimonial property regimes (Whereas 30 and 31), provided that they comply with Article 3 of the regulation and that in their respective states, they are able to exercise their jurisdiction. Thus, acts issued by notaries in this connection must be circulated in accordance with the provisions of the regulation relating to authentic acts.

It should be borne in mind that unless a dispute arises, in which case jurisdiction will lie with the competent court, notaries have been appointed in some Member States as courts within the meaning of Article 3(2) of the regulation and are therefore bound by these rules of jurisdiction, although they may continue to act freely in drawing up a marriage contract or a choice of law agreement. This is the case in Spain, Luxembourg and the Czech Republic³, among others.

In most countries, for example, Germany, Austria, Belgium, Bulgaria, Italy, Malta, the Netherlands, Portugal, and Slovenia, notaries are not bound by these rules of jurisdiction (unless they are appointed by their state in compliance with the provisions of 3 (2) and can therefore act freely in such cases as drawing up a marriage contract or a choice of law agreement. A similar situation is found in Greece, where a notary

³ Conclusions of Advocate General and Bot., delivered on 28 February 2019. *WB v Notariusz Przemysław Bac*. Reference for a preliminary ruling from the Court of Justice of the European Communities (Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim). Reference for a preliminary ruling - Judicial cooperation in civil matters - Regulation (EU) No 650/2012 - Article 3(1)(g) and (i) - Article 3(2) - Concept of 'court' - Circumstances in which the Member State has failed to notify notaries as non-judicial authorities exercising judicial functions on the same basis as courts. Case C-658/17. European Jurisprudence Identifier: ECLI:EU:C: 2019:166. CELEX Code: 62017CC0.

has the power to conclude a cohabitation contract but not a marriage contract, or in Slovenia, where from 15 April 2019 they have had the ability to conclude a formal marriage contract (notarial act). However, notaries in the Netherlands are not considered courts within the meaning of this regulation.

2. Is it possible to conclude an agreement on the choice of court under Regulation (EU) 2016/1103?

Yes, this possibility is determined by Article 7 of Regulation (EU) 2016/1103, which allows exclusive jurisdiction to be conferred on the court of a Member State, provided that it participates in the enhanced cooperation, to resolve questions relating to matrimonial property regimes by formalized agreement (Article 7.2) in two different areas:

- where the agreement is made on the basis of one of the cases set out in Article 6 of the regulation, which describes situations linked to habitual residence or nationality, so that the parties can choose the court of a Member State whose law is applicable by virtue of Article 22 (agreement valid by choice) or Article 26(1)(a) or (b) (agreement valid in the absence of choice).
- where the agreement is made by choosing the courts of the Member State where the marriage took place.

3. Can the rules on jurisdiction contained in Regulation (EU) 2016/1103 prevent the concentration of the proceedings from being brought before the court of the same state?

Not for **proceedings brought in one of the states participating in enhanced cooperation**, because in these states are applicable the rules of **functional jurisdiction** by connection which are provided by Articles 4 and 5 of the Regulation.

The rules of functional jurisdiction by connection are applicable to two situations:

- for Regulation (EU) 2016/1103 on matrimonial property regimes, the rules of functional or connected jurisdiction are applicable, provided that the court has jurisdiction to rule on **divorce, legal separation or marriage annulment under the Brussels IIa Regulation**, unless the proceeding can be based only on specific grounds of jurisdiction, in which case the concentration of jurisdiction can be authorized only with the agreement of the spouses, and
- **on the death of one of the spouses**, the succession is settled in accordance with **Regulation (EU) 2012/650**. Whereas 33 of Regulation (EU) 2016/1103 refers to Regulation (EU) 2012/650 for the connection in matters of succession.

Whereas 34 of Regulation (EU) 2016/1103 includes the reference to jurisdiction in connection with proceedings pending under Council Regulation Brussels IIa 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and matters of parental responsibility⁴. This regulation applies without distinction as to whether the marriage was concluded before or after 29 January 2019 in order to determine the rules of jurisdiction of each Member State in which proceedings for divorce, legal separation or marriage annulment may be initiated⁵.

Regarding the competence to determine the court in matters relating to divorce, legal separation and annulment, the provisions of **Article 3 of Regulation 2201/2003** will be followed. This article contains the

⁴ This Regulation has recently been reformed by Council Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, and on international child abduction, which will enter into force in 2022.

⁵ Gray, J. and Quinzá Redondo, P.: "Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession". Journal Family and Law. November. 2013.

seven courts applicable to any nationality of the spouses, even if none of them is a national of a Member State of the EU, and the competence may be transferred to the courts of the Member State when that state is:

- the place of the spouses' habitual residence;
- the last place of habitual residence of the spouses, provided that one of them still resides there;
- the place of the defendant's habitual residence;
- in the case of a joint application, the place of habitual residence of one of the spouses;
- the place of the claimant's habitual residence if he or she has resided there for at least 1 year immediately prior to the filing of the application; or
- the place of the applicant's habitual residence if he or she has resided there for at least six months immediately prior to the lodging of the application and is a national of the Member State in question or, in the case of the United Kingdom and Ireland, is domiciled there.

Finally, the courts of a Community country will have jurisdiction where both spouses are nationals of the same country or, in the case of the United Kingdom and Ireland, where they have a common domicile.

All these criteria are objective, alternative and flexible since the aim is to enable the parties to choose the simplest court of jurisdiction, such as the one where they have their habitual residence, without excluding the possibility that they may prefer to apply to the courts of their home state, either because of a question of language or because of a better knowledge of the rules and the judicial system⁶.

All these rules relate solely to international jurisdiction⁷: the court or authority in a Member State with jurisdiction in a particular case is determined by national procedural provisions. However, it should be noticed that the rules of international jurisdiction that exist under the law of the Member State are not applicable *a priori*. So, the court or authority will be determined depending on whether one of the spouses is habitually resident in that Member State or is a national of that Member State or if, in the case of Ireland and the United Kingdom, he or she is domiciled there (Article 6 of Regulation (EC) 2201/2003).

In addition, and exceptionally, national rules on international jurisdiction come into play if no court in any Member State has jurisdiction in the case by virtue of the rule of residual jurisdiction in Article 7 of the Brussels IIa Regulation, which was clearly established by the European Court of Justice (ECJ) in the Sundelind/López case (Case C-68/07)⁸.

4. For the matrimonial property regime, for marriages celebrated before 29 January 2019, which is the competent court?

The competent court is the one resulting from the internal **procedural and civil rules of each state unless the matrimonial property regime has been voluntarily submitted** to the court in accordance with Article 22 of the regulation⁹.

⁶ Reference for a preliminary ruling: Court of the cassation - France. Case C-168/08. European Court Reports 2009 I-06871. European Court Reports: ECLI:EU:C:2009:152. Opinion of Advocate General Kokott delivered on 12 March 2009. Judicial cooperation in civil matters - Regulation (EC) 2201/2003 - Jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility - Article 3(1) - Jurisdiction in divorce matters - Relevant connecting factors - Habitual residence - Nationality - Spouses residing in France who are both French and Hungarian nationals. Vid. Pérez Vallejo, A.M.: "Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. No 21. December. 2019.

⁷ Case 412/98, Group Josi paras 47 and 61: An instrument providing for harmonized rules on international jurisdiction in case where the defendant is domiciled in an MS is applicable even if the claimant is domiciled in a third country.

⁸ https://www.era-comm.eu/EU_Civil_Justice_Training_Modules/kiosk/courses/Family_Law_Module_1_ES/Module%201/jurisdiction.html

⁹ Giobbi, M.: *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1, pp. 213-218.

First, when determining which court has jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes, a distinction must be made between whether the marriage was concluded before or after 29 January 2019, as this is the date on which Regulation 2016/1103 entered into force, and whether there was an agreement to submit the case to a court on that date.

Prior to 29 January 2019, the jurisdiction of the courts was determined by the rules of procedural jurisdiction within each Member State in international cases, although the parties may have voluntarily agreed to submit to the courts of the Member State whose law was applicable in accordance with Article 22 or Article 26(1)(2) of each of the regulations.

In this area, we must bear in mind that in disputes arising from the classification or transfer of assets, liability for debts and other issues referred to in Article 27 of each regulation, there are also variables to be considered when determining the competent jurisdiction. For example, Luxembourg's domestic law regulates that disputes in matters of matrimonial property regimes are independent of the location of the immovable property, but in Croatia, Latvia, Malta and Slovenia, domestic law determines that their courts have jurisdiction over disputes arising from immovable property in the territory, regardless of residence.

Moreover, under the principle of free choice of court, a choice is facilitated that takes into account the situation and interests of each marriage in a personalized manner, but it is necessary to know when such an agreement can be made.

5. How is the jurisdiction of the court determined under (EU) Regulation 2016/1103?

The regulation applied as of 29 January 2019. Therefore, the claims, judgments or other acts delivered on that day, at a later date or by voluntary submission of the parties are determined by the rules contained in Regulation (EU) 2016/1103 for matters affecting the matrimonial property regimes which are dealt with by different courts according to the circumstances described above.

A. - Where the legal relationship is terminated by the death of one of the spouses, the court with jurisdiction over the succession will have jurisdiction (Article 4 in both regulations).

1st CONNECTION FORUMS: Art. 4 of Regulation (EU) 650/2012

B. - In cases of divorce or separation, as the case may be, jurisdiction shall lie with the court having jurisdiction to settle the dispute of the marriage.

Divorce, legal separation or marriage annulment pursuant to Article 5 of Regulation (EC) 2201/2003, with agreement in certain cases.

C. - In other cases, it makes a difference whether there is agreement:

* Tacit or express submission: It is express when the spouses agree on the jurisdiction corresponding to a Member State of applicable law (Article. 6) or to the place where the marriage was celebrated (Art. 7), although such agreement must be in writing, dated and signed by the parties. It is tacit when an application and defense are made to the same court without opposition (Article 4 or Article 5(1) (Article 8)

2nd FORUMS OF TACIT OR EXPRESS SUBMISSION:

Tacit: Art. 4 or Art. 5.1 and Art. 8 of Council Regulation (EU) 2016/1103

Expresses: Art. 6 and 7 of Council Regulation (EU) 2016/1103

* In the absence of an agreement, the application shall be brought before the courts of the Member State concerned to resolve any question relating to its matrimonial property regime, except in the case of the death of one of the spouses or of a matrimonial dispute in the following order¹⁰:

1. **If the spouses are resident in a state at the time when the application is lodged**, the nationality of the parties or where the marriage took place does not matter because what matters is the common habitual residence at that time.
2. **When both spouses marriage do not reside in the same State**, because one of them lives in another country, the application shall be filed where both have established their common residence, provided that one of them still resides there.
3. **Where the members of the marriage are each resident in different states**, there are two situations, the first taking precedence over the second; the basis for this is cases where the spouses have not had a common habitual residence for a long time:
 - * First: In the country where the defendant is habitually resident.
 - * Subsidiary: In the country where the claimant is habitually resident, provided that he or she has resided in that country for at least one year before the lodging of the application
4. **When the spouses agree jointly**. If they consider filing a lawsuit, then they will choose at their own discretion the country where either of them habitually resides, knowing that the agreement has the force of law and that if the relationship should subsequently become complicated, there will be no possibility of modifying the agreement.
5. **Where the claimant has resided for at least six months in the country of which he or she is a national**. In this case, he or she may file the claim or application in the country of which he or she is a national.
6. **If the spouses are both nationals of the same state**, they may submit their application to settle the matrimonial property regime without any requirement of residence in their country.

3rd FORUM IN OTHER CASES:
Art. 6 Council Regulation (EU) 2016/1103

Note that the requirements of residence or domicile are variables that may cause some distortion, either because there are circumstances that are undetermined, as with the definition of the two terms, or because the time to determine residence will vary depending on the country, although in case C-523/07¹¹, the ECJ determined that habitual residence corresponds to the place where the person has some integration into a social and family environment. From this point on, the national court will have to determine this matter on the basis of the specific circumstances. Therefore, we find differences in the determination of habitual residence in the legislation of the Member States:

- When we consider the indeterminacy of the term residence/domicile: while in Portugal or Poland, the domicile is where the habitual residence is, in Ireland, there is a domicile of origin equivalent to the concept of habitual residence and a domicile of choice that is identified with the place where there is a permanent or indefinite intention to reside, and in Italy, where the domicile is the place

¹⁰ Case C-281/02, *Owusu*, paras 25-6 and 41-3: Such an instrument is applicable even where both parties are domiciled in the same MS; the court of the MS in question may not decline jurisdiction in favour of the court of a third country, even where all other elements of the case are connected only with that country.

¹¹ Judgment of the Court (Third Chamber) of 2 April 2009 (reference for a preliminary ruling from the Korkein hallinto-oikeus (Finland)) — proceedings brought by A (Case C-523/07) - Korkein hallinto-oikeus (Finland)] — A. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:62007CA0523&from=EN>

where the professional activity and interests of the person. This place doesn't coincide with the place of the residence, because this is in the place in which the person has his/her habitual abode.

- The time of residence varies depending on the country, ranging from the 40 days prior to the filing of the application in Scotland to the three months of prior residence required in Cyprus or the 12 months required in Belgium or Malta. However, we also find the temporary indeterminacy of the last residence or domicile as it happens in Greece, England or Wales, where it is enough to have a domicile in the territory.

All European countries have in common that they take residence/domicile and nationality as the closest connecting elements to regulate in their rules of international private law and/or civil law, in determining the competent international body that must resolve conflicts and questions arising from the property effects in marriages, in matrimonial disputes with members of different nationalities and in their division of property by divorce, annulment, separation or death.

4th FORUM NECESSITATIS: Art. 11 of the regulation. It determines that before the impossibility or difficulty of initiating a procedure in a Third state with which the case is closely connected, it can be competent to choose the court of other State with sufficient connection.

The alternative jurisdiction is of an exceptional nature and applies without undue delay: when the court has jurisdiction under one of the forums set out in Articles 4 to 8 but understands that in its private international law, the marriage in question is not recognized for the purposes of the matrimonial property regime proceedings, it may decline jurisdiction. In cases of nonrecognition (under Articles 4 or 6) where the parties agree to confer jurisdiction on the courts of any other Member State in accordance with Article 7, jurisdiction to rule on matrimonial property regimes shall lie with the courts of that Member State. In all other cases, jurisdiction to rule on matrimonial property regimes shall lie with the courts of any other Member State by virtue of Article 6 or 8 or with the courts of the Member State in which the marriage takes place.

Nothing in the preceding paragraph shall apply when the parties have obtained a judgment of divorce, legal separation or marriage annulment that is likely to be recognized in the Member State of the forum.

Alternative jurisdiction: on grounds of lack of competence of the court (Article 9 Council Regulations): the court is not competent.

Regarding subsidiary jurisdiction, we will enter into it when no court of a Member State has jurisdiction under Articles 4 to 8 or when all have declined jurisdiction under Article 9 and none has jurisdiction under Article 9(2). The courts of a Member State shall then have jurisdiction insofar as immovable property belonging to one or both spouses is situated within the territory of that Member State, in which case the court seized shall have jurisdiction only over the immovable property in question.

Subsidiary jurisdiction: on the basis of the location of property (Art. 10 Council Regulation)

6. The jurisdiction of the competent court, where it is regulated in each EU State?

In a case involving more than one EU country, people need to know which court should hear their case.

AUSTRIA	BELGIUM	BULGARIA
§ 114a Act on Jurisdiction (JN)	Art. 5 and 42 of Law of 16 July 2004 holding the Code of private international law	Art. 7 of the CPIL and § 105 Code of Civil Procedure The family court has jurisdiction in all family-related disputes - Article 572 bis of the Judicial Code 2007.
CROATIA	CYPRUS	CZECHIA
Art. 56 and 59 Private International Law Act (ZMPP)	Section 11 (3) of Law 23/1990, as amended by Law 63 (I)/2006 and Section 14 of the Family Courts Law 23/1990	Section 6, 49 and 67 Law. Czech private international law is Act No. 91/2012 Coll. on Private International Law
DENMARK	ESTONIA	FINLAND
Sections 4 and 5 of Act on Division of Matrimonial Property, and Section 74 Danish Administration of Estates Act	§ 9 and 102 according to the Estonian Code of Civil Procedure.	§ 127 Marriage Act.
FRANCE	GERMANY	GREECE
Art. 1070 of the Code of Civil Procedure and Art. 14 and 15 Civil Code	§ 105 and 262 FamFG Law on the Procedure in Family Matters and in Matters of Voluntary Jurisdiction	Art. 3 and 22, 39, 611 and 612 Code of Civil Procedure
HUNGARY	IRELAND	ITALY
Art. 102 and 103 of Act XXVIII of 2017 on International Private Law	Section 31(5) Judicial Separation and Family Law Reform Act 1989 and section 38(3) Family Law (Divorce) Act 1996)	Art. 3 and 32 Law No. 218 of 31/05/1995)
LATVIA	LITHUANIA	LUXEMBOURG
Art. 26.1 Code of Civil Procedure	Art. 784 Code of Civil Procedure	Article 27-46 New Civil Procedure Code (Law of 18 July 2018) and Art. 1018 Law of 27 June 2018 instituting the family court.
MALTA	NETHERLANDS	POLAND
Code of Organization and Civil Procedure 16 December 2003. Book First §36: Competence of the Civil Court. Added by:1.2018.2. amended by:XVI.2019.3.	Book 10 of the Dutch Civil Code	Art. 1103 and 1106 of the Code of Civil Procedure.
PORTUGAL	ROMANIA	SLOVAKIA
Art. 82 Civil Code and Art. 75 Code of Civil Procedure	Art. 170 and 173.1 Romanian Law on Private International Law No. 105/1992	§ 88 Občianskeho súdneho poriadku (OSP) – Code of Civil Procedure
SLOVENIA	SPAIN	SWEDEN
Art. 48 and 67 of the Private International Law and Procedure Act	For all Autonomous Communities Art. 9.2 and 107.2 Civil Code and Art. 50-60 LEC and 36 LEC. – Civil Procedure Law	§ 2 and 18 of the Act (1990:272
UK*		
England/Wales Sections 21 ff and 25 Matrimonial Causes Act 1973 Scotland Section 39 Family Law (Scotland) Act 2006) Ireland Nord The Matrimonial Causes Order 1978 and § 1.4 (2) the Family Proceedings Rules 1996: county Court Rules 1981		

Note: Table prepared by the author.

*Although the United Kingdom is not currently a member country, marital relationships do exist, and in support of these families, we decided to include it in the table.

II. MODEL CLAUSES

- ☞ CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN SPOUSES OR FUTURE SPOUSES
- ☞ CHOICE OF COURT AGREEMENT IN MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES IN CONNECTION TO DIVORCE, LEGAL SEPARATION OR MARRIAGE ANNULMENT (ART. 5.1 OF COUNCIL REGULATION 2016/1103)

III. GUIDELINES ON LAW APPLICABLE IN MATTERS OF MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES

The jurisdiction rules set out above differ from the conflict rules. The Rome III¹² Regulation will therefore apply where there are connections under the law applicable to the legal grounds for divorce or separation or where there is a connection with conflicts of matrimonial property regimes.

Until Regulations (EU) 2016/1103, 2016/1104 and 2012/650 entered into force, the applicable law was the law of the forum in accordance with the rules of international law in each of the states. It is not the aim here to provide a detailed analysis of whether it is appropriate to provide the legal bases of the legal economic system of each country, whether there is freedom of choice or whether there is a possibility of changing the forum. However, among the many questions that the regulations cited make clear, there is one, in our view, that should be highlighted: the autonomy of the parties to choose the applicable law.

We believe that although Regulation (EU) 2016/1103 does not modify the substantive law of the states, since its function is to strengthen cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of judgments with property effects in matrimonial property regimes, it is necessary to know the substantive law of each state involved, not only to resolve conflicts when the time comes but also as information prior to the exercise of the right of option that the parties have to choose the applicable law in many states or not to do so because of the place where the marriage was contracted or the place of residence. In this sense, we understand that the law is more useful from the temporary and economic point of view if the spouses are informed and advised about it prior to the moment in which the problem of the crisis of marriage, the couple, or the death of one of them already exists.

The differences between one applicable law and another in each state of the European Union are decisive in the legal liquidation of the economic regime, since distribution in a community property regime is not the same as when the liquidation of assets takes place under the regime of separation of assets or by deferred or limited community property¹³.

Furthermore, the legal regime applicable in each country with respect to marriages is different, since some states recognize and regulate marriages of the same and different sexes, while others do not recognize those contracted between persons of the same sex.

1. Does Regulation (EU) 2016/1103 apply in full to all Member States from its entry into force?

No, the territorial competence of the regulation is fully applicable only in the 18 countries participating in enhanced cooperation¹⁴, although the *erga omnes* application effects through Article 20 can be extended

¹² Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation on the law applicable to divorce and legal separation (Rome III Regulation), which binds 17 Member States of the European Union, including Spain,

¹³ Palao Moreno, G.: “La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104”. Revista española de derecho internacional, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.

¹⁴ Belgium, Bulgaria, Cyprus, the Czech Republic, France, Germany, Greece, Croatia, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Spain, Finland and Sweden) Only if a court in one of these States can determine its international jurisdiction, can it also use the rules on applicable law contained in the Regulation.

when the universal application is established: “the law determined to be applicable under this Regulation shall apply, even if it is not the law of a Member State”. Article 62 adds that the regulation does not affect existing conventions, except those between Member States, or take precedence over them. In the case of Palao Moreno¹⁵, this refers mainly to the 1978 Hague Convention, which continues to apply in France, the Netherlands and Luxembourg, and the conventions on this subject signed by the Scandinavian countries.

It would seem that the parties may choose the applicable law of any Member State under Article 20 and by the principle of free choice regulated in Article 22 in each regulation, including the law of a nonparticipating Member State. In this case, the limitations set out in Article 22 of Regulation (EU) 2016/1103 on the law of the participating or nonparticipating state must be taken into account.

In Whereas 11 of each of the respective regulations, Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Greece, Germany, Spain, France, Croatia, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden expressed their wish to establish enhanced cooperation among themselves (during the work, Cyprus expressed a wish to participate in enhanced cooperation) in the field of the economic systems of international couples, in particular jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes, and requested that the Commission submit a proposal to the Council to this end.

2. Can the spouses choose the applicable law under Regulation (EU) 2016/1103 if the marriage took place before 29 January 2019?

Yes, but they must agree to do so in accordance with the provisions of Article 22 of the regulation, thereby modifying the applicable law in force up to that time, in order to resolve possible conflicts of law with the express manifestation of the will of both parties and without retroactive effect, unless otherwise expressly provided by them.

Therefore, the effects referred to the temporary application (retroactivity) of the change of applicable law will have only future effects, preventing any retroactive changes of the applicable law that could negatively affect the rights of third parties derived from said law.

The regulation therefore applies to marriages concluded under the regulation (from 29 January 2019 on) and when agreed upon by the parties, who may opt for the regulation to apply to them when determining the law applicable to matrimonial property effects in cross-border relations since its entry into force.

This approximation of the regulation of uniformity of the law applicable to the economic regime in cross-border situations within the European Union is a novelty, since until that time, national regulations applied. However, we must be aware of the difficulties arising from the substantive and conflictual diversity that will arise from the regulations of each state because the existing asymmetries in this area are evident, and we have tried to highlight them in the tables that appear later showing the legal economic regime applicable to marriages and the freedom the parties have in choosing or modifying it.

3. Based on the principle of free choice of applicable law, what are the possible scenarios?

According to Article 22 of Regulation (EU) 2016/1103, the free choice of applicable law is reduced to a maximum of six different state systems if the parties have dual nationality and four if they have only

¹⁵ Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.: “Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea”. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. Mota, H.: “Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio”. Núm. 21 (2019). Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. Mota, H., “La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.”, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).

one each. One option for each nationality and place of habitual residence is different from the other. The options may be reduced for same-sex marriages in twelve EU Member States that do not provide for their regulation: Bulgaria, the Czech Republic, Cyprus, Slovenia, Slovakia, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, Poland, Croatia and Romania.

On the basis of the possible options and building on the work that has been done under the PSEFS project, the three possible scenarios that could affect marriages in determining the applicable law should address whether there is enhanced cooperation: where both parties are nationals of the countries referred to in Whereas 11 above; if only one of the partners or consorts is a national of a state that is part of the enhanced cooperation, and the other is not; and where neither of the parties is a national of a state that is subject to enhanced cooperation, in which case we will take into account the Rome III Regulation and the rules of the applicable state.

This apparently simple approach contains asymmetries in the material and geographical scope of the application of both regulations, which will have to be clarified in accordance with the specific case.

INFORMATION: This is an interactive map where selecting two countries and two situations to choose from (marriage or registered partnership) provides general information on the applicable law. For an exact determination of the applicable law in each individual case, numerous circumstances must be considered because the criterion of nationality does not suffice for the determination of the applicable law in every case. In case of legal questions, we advise you to seek professional advice. The taxonomy enables the search for the different typologies of mixed marriages and transnational families with people from different countries.

 LINK: <https://www.euro-family.eu/eu-database>

4. **Can spouses or future spouses change the law applicable to the matrimonial property regime by mutual agreement? Are there any requirements for the material validity of the agreements?**

Yes, Article 22 of Council Regulation (EU) 2016/1103 regulates **the free choice of the law applicable to the matrimonial property regime**, although it is restricted to two options (residence and nationality), and its effects can be increased under material competition with the unity of the law applicable to the matrimonial property regime (Article 21 of the regulation).

The choice of applicable law under Art. 22 of Council Regulation (EU) 2016/1103 is based first on the law of the state where the spouses or future spouses, or one of them, have **their habitual residence at the time the agreement is concluded** and, failing that, on the law of the **state of nationality of either spouse or future spouse at the time the agreement is concluded**.

The following articles add requirements for the **formal validity** of choice of law and of marriage contracts, together with the **material validity** of the agreements. Here, it should be borne in mind that the assessment of whether consent has been given is a matter for the law of the country where the person has his or her habitual residence at the time that the court is dealing with the case and that it is not reasonable to determine the effect of his or her conduct in accordance with the law specified in paragraph 1, as provided for in Article 24 of the regulation governing the existence and material validity of a choice of law agreement.

Unless otherwise agreed upon by the spouses, any change in the law applicable to the matrimonial property regime made during the marriage shall have effect only in the future. However, a retroactive change of the applicable law pursuant to paragraph 2, if agreed upon, by the spouses shall not adversely affect the rights of third parties arising from that law.

5. Does Regulation (EU) 2016/1103 set out any requirements for a valid choice of law agreement?

Yes, the regulation establishes requirements of material validity, as mentioned in the previous question, and of formal validity, to which the requirements established in the **law of the country of residence must be added for its formalization**, as we will see below.

The formalization requirements for the election agreement to be concluded **in a separate document or included as a clause in an agreement on the economic matrimonial regime** are specified in Article 23.1 of Regulation (EU) 2016/1103, which determines that the agreement must be expressed in writing (including asserting the agreement by means of electronic communications) and dated and signed by both parties. It then adds three formal requirements that vary according to the specific situation that might arise:

- Where the agreement is concluded in a Member State where **both spouses have their habitual residence**, and that state lays down additional formal requirements for marriage settlements, those requirements will apply.
- Where the agreement is concluded with **each spouse having his or her habitual residence in a different Member State**, and with different formal requirements for marriage settlements, the agreement will be formally valid if it satisfies the requirements of one of the two laws.
- Where on the date of conclusion of the agreement, **only one of the spouses has his or her habitual residence in a Member State** and the law of that state lays down additional formal requirements for marriage settlements, those requirements shall apply.

No additional requirement may be imposed when the spouses or future spouses are not resident in any of the participating countries.

Finally, it should be added that most Member States regulate freedom of contract in their national laws, not only as regards the applicable law but also as regards the choice of economic system or agreement on the nature of the property. However, there are some differences as regards the formalization and time of completion of the agreement. Thus, Austria, Croatia, Germany, Spain, France, Greece, Finland, Italy, Lithuania, Latvia, Luxembourg, Poland, Malta and the Netherlands, among other states, admit agreements at any time, provided that they are duly formalized before a notary and registered so that they are effective against third parties from that moment on.

6. What are the effects of the applicable law agreement, and what is the scope of the applicable law?

Council Regulation (EU) 2016/1103 **does not expressly provide for specific effects** but generally **links the applicable law to the matrimonial property regime and its effects**.

On the other hand, it does establish the scope of application, in a positive sense, under the agreement of the law applicable to the economic matrimonial property regime regulated in Article 27, and in a negative sense, in Whereas 20 and 21 on the areas of exclusion where it should not be applied.

As far as **the possible areas of application are concerned**, they are regulated as follows:

- a) the classification of the property of one or both spouses into different categories during the period of validity and after the marriage;
- b) the transfer of property from one category to another;
- c) the liability of one spouse for the obligations and debts of the other spouse;
- d) the powers, rights and obligations of either or both spouses with respect to the estate;

- e) the dissolution of the matrimonial property regime and the distribution, division or liquidation of the estate;
- f) the property effects of the matrimonial property regime on the legal relationship between one of the spouses and a third party; and
- g) the material validity of the marriage settlements.

On the basis of this list, it should be remembered that under the unity of the law applicable to matrimonial property regimes **under Articles 22 or 26, the regulation applies to all property included in those regimes, regardless of where it is situated**, and thus its scope of application may be increased.

In a negative or exclusive sense, **Council Regulation (EU) 2016/1103 should not apply**, as set out in Whereas 20, to questions relating to the general legal capacity of the spouses (not including the powers, rights and obligations set out in Article 27(d)) or to preliminary questions such as the existence, validity or recognition of marriage, which remain governed by the national laws of the Member States, including their rules of private international law (Whereas 21 of the Council Regulation).

7. How does the choice of law agreement affect the rights of third parties?

Within the limit of retroactive effectiveness, i.e., **the agreement does not affect the parties to an extent that is detrimental to previous agreements with third parties**. In legal relations between a spouse and a third party concerning the property effects of the matrimonial property regime (Article 27 f), the law applicable to the matrimonial property regime between the spouses cannot be invoked by one of them against a third party in a dispute between the third party and either or both spouses unless the third party knew or, acting with due diligence, should have known of that law. In other words, it must be ensured that the agreement is in accordance with good faith.

To this end, Article 28 of the regulation considers that the third party knows the law applicable to the matrimonial property regime¹⁶ if

- a) that law is
 - i) the law of the state applicable to the transaction between one of the spouses and the third party;
 - ii) the law of the state where the contracting spouse and the third party have their habitual residences; or
 - iii) in the case of immovable property, the law of the state in which the property is situatedor when
- b) either spouse has complied with the requirements for disclosure or registration of the matrimonial property regime specified by
 - i) the law of the state applicable to the transaction between one of the spouses and the third party;
 - ii) the law of the state where the contracting spouse and the third party have their habitual residences; or
 - iii) in the case of immovable property, the law of the state in which the property is located.

The law applicable to the matrimonial property regime **may not be relied on by one of the spouses against a third party** pursuant to paragraph 1, the effects of the matrimonial property regime against that third party being regulated

¹⁶ MOTA, Helena, “La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103” (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103), in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.

- a) by the law of the state applicable to the transaction between one of the spouses and the third party or
- b) in the case of immovable property or registered property or rights, by the law of the state in which the immovable property is located or in which the property or rights are registered.

8. Is any court in the Member States bound by the applicable choice of law agreement under Regulation (EU) 2016/1103?

No, only the Member States participating in enhanced cooperation will have to establish their international jurisdiction in accordance with the rules of Regulation (EU) 2016/1103. This means that in nonparticipating states, international jurisdiction will lie with their respective courts, and consequently, the application of Regulation (EU) 2016/1103 is not guaranteed as far as the effects of an applicable choice of law agreement under the application of its rules. However, if the agreement were to meet the requirements of the rules of private international law of the state, which has international jurisdiction, it would continue to produce valid effects.

9. What is the law applicable to the matrimonial property regime in the absence of a choice by the parties?

That which derives from Article 26 of Council Regulation (EU) 2016/1103, which deals, first, with the common residence after the celebration of the marriage; failing that, with the common nationality (this provision does not apply if at the time of the celebration of the marriage, the spouses have more than one common nationality); and finally, with the common place with the closest connection at the time of the celebration of the marriage.

Exceptionally, at the request of either spouse, the judicial authority having jurisdiction to rule on matrimonial property regimes may decide that the law of a state other than the state whose law is applicable by virtue of the spouses' common residence shall apply if the applicant proves that¹⁷:

- the spouses had their last common habitual residence in that other state for a significantly longer period than in the designated state, and
- both spouses relied on the law of that other state to organize or plan their property relations.

The law of that other state shall apply only from the time of the conclusion of the marriage unless one of the spouses disagrees. In the latter case, the law of that other state takes effect from the time of the establishment of the last common habitual residence in that state, and its application does not adversely affect the rights of third parties under the law applicable by virtue of paragraph 1 a).

This paragraph shall not apply where the spouses have entered into a marriage contract prior to the establishment of their last common habitual residence in that other state.

10. In the absence of a choice agreement, do all countries have an established matrimonial property regime?

No, although the countries participating in the enhanced cooperation have one, as do some of those not participating in it. Most, but not all, countries have a matrimonial property regime applicable in the absence of an agreement. In this respect, the United Kingdom does not determine the economic regime

¹⁷ Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100. RADEMACHER, I.: *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, Cuadernos de Derecho Transnacional, vol. 10, 1/2018, pp. 7-18.

in England and Wales as such, but in Scotland, it does, since in the absence of agreement, separation of property applies.

For the economic regime applicable in the absence of agreement, the table below shows the legal wealth existing in Europe: in the absence of agreement, 18 countries establish community of goods as the applicable legal regime; 5 countries establish separate goods; 1 country establishes community of accumulated earnings, which is similar to separation; 2 states defer community; and another 2 are plurilegislative, regulating according to the territory community or separation of goods or without determining an economic regime as such. These are Spain and the United Kingdom (although the latter is no longer a Member State, the personal and family relations of its citizens are the reason for its inclusion).

In Spain, the existing diversity means that the regulation of the economic matrimonial regime occurs in 7 different civil regulations, depending on the territory. Thus, in addition to the **Spanish Civil Code**, there are six regions with their own civil legislation, which means that most of the territory has the legal **regime of a community of property**. The exceptions are the Autonomous Communities of **Catalonia** and the **Balearic Islands**, which govern the separation of property; **Navarre**, where the system of conquests is similar to that of a community of property but with some differences, such as the order of priority for the payment of credits; and **Community of Valencia**, where Law 10/2007 of 31 May 2016 established the separation of property as the legal economic system in the absence of an agreement. However, this law was declared unconstitutional, which led to the legal regime of separation of property in the absence of agreement being applied only to marriages celebrated from July 1, 2008 to June 1, 2016. For those celebrated outside the above dates (before 11/07/2008 and after 1/07/20016), the applicable legal regime is that of community of property.

11. What is the statutory matrimonial property regime in each state?

AUSTRIA	BÉLGIUM	BULGARIA
Separation of property: § 1233 and 1237 of the ABGB	Community of property: Art. 1405 Civil Code	Community of property: Art. 18.2 FC
CROATIA	CYPRUS	CZEQUIA
Community of property: Art. 34-39 of the Family Act	Separation of property: Art. 13 de la Ley 232/91	Community of property: Art. 709, 710 and 3040 Act No. 89/2012 Coll
DENMARK	ESTONIA	FINLAND
Deferred community of property: Act No. 56 Danish Act on the Legal Effects of Marriage	Community of property: PKS § 25-39 Family Law Act	Deferred community of property Section 34 Marriage Law Act
FRANCE	GERMANY	GREECE
Community of property: Art. 1400-1491 Civil Code	Community of accrued gains: § 1363 par. 2 BGB German Civil Code	Separation of property/participation in acquisitions system: Art. 1397-1402 HCC
HUNGARY	IRELAND	ITALY
Community of property: Art. 4:34 (2) and 4:35 (1) Civil Code	Separation of property with possibility of entitlement to a share in the property of the other spouse: Section 16(5) Family Law Act 1995 and Section 20(5) Family Law (Divorce) Act 1996	Community of property: Arts. 159 and 177 Civil Code
LATVIA	LITHUANIA	LUXEMBOURG

Community of property: Arts. 89-113 Civil Law	Community of property: Art. 89 et seq. Civil Code	Community of property: Art. 1400-1535 Civil Code
MALTA	NETHERLANDS	POLAND
Community of property: Art. 1316 Civil Code	- Community of property for marriages before January 1, 2018 Art. 1:94 Civil Code. - A limited community of property for marriages after January 1, 2018: Art. 1:94 Civil Code	Community of property: Art. 31 Para. 1 of the Family and Guardianship Code
PORTUGAL	ROMANIA	SLOVAKIA
Community of property: Art. 1721 Civil Code	Community of property: Arts 339-359 Civil Code	Community of property – undivided co-ownership of spouse Arts. 143–150 Civil Code
SLOVENIA	SPAIN	
Sociedad de Gananciales /Comunidad de Bienes – DZ, § 66 and 67 Family Code	<p>PLURILEGISLATIVE STATE. Depending on the territory:</p> <p>Andalusia, Canary Islands, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla and León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias</p> <p>Community of property: Arts. 1344 et seq. Spanish Civil Code</p> <p>Aragón</p> <p>Community of property: Legislative Decree 1/2011 of 22 March. Art. 193</p> <p>Baleares Island</p> <p>Separation of property: Legislative Decree 79/1990 of 6 September. Art. 3</p> <p>Catalonia</p> <p>Separation of property: Chapters I (Second Section) and II of Title III of Law 25/2010, of 29 July, of the second book of the Civil Code. Arts. 232.1-232.1.2</p> <p>Galicia</p> <p>Community of property: Law 2/2006 of 14 June, Civil Code of Galicia. TÍTULO IX</p> <p>Navarra</p> <p>Conquest regime: Similar community of property – Law 82 Compilation of 1973, modified by the Law of 1987</p> <p>País Vasco</p> <p>Community of property: Law 5/2015 of 25 June</p> <p>Valencian Community</p> <p>Separation of property: Law 10/2007 on economic matrimonial regime. This law was declared unconstitutional on 31 May 2016. It applied from 1 July 2008 until 1 June 2016</p> <p>Outside this time: community of property provided for in the Spanish Civil Code</p>	
UK*		SWEDEN
<p>England/Wales</p> <p>No matrimonial property regime as such. There is a division of property attend the circumstances of the cases.</p> <p>Scotland</p> <p>Separation of property: Art. 24 Scotland Family Law 1985</p> <p>Northern Ireland</p> <p>Section 25 of the Matrimonial Causes Act 1973 as amended see Xydhias v Xydhias [1999] 2 All ER 386, per Thorpe LJ at 394.</p>		Deferred community of property: Art. (1987:230) Marriage Code (ÄktB)

Note: Table prepared by the author.

*Although the United Kingdom is not currently a member country, marital relationships do exist, and in support of these families, we decided to include it in the table.

12. What are the options that each country regulates so that spouses or future spouses can choose their matrimonial property regime in addition to the legal regime seen in the previous question?

AUSTRIA	BELGIUM	BULGARIA
-Community of property: can be <i>inter vivos</i> or <i>mortis causa</i> §§ 1217 et seq. of the ABGB	- Separation of property: Articles 1466 et seq. of the Civil Code - Universal community of property – Articles 1454 et seq. of the Civil Code	- Statutory property (community): Art. 18 FC matrimonial regime - Statutory separate matrimonial regime: Art. 33 FC - Contractual regime (since 2009): Art. 38 FC
CROATIA	CYPRUS	CZECHIA
There is freedom of choice of matrimonial property regime: Marriage contract art. 40-42 of the Family Act	Marriage settlements in the sense of prenuptial agreements between the spouses are not valid, or at least not binding, under Cypriot law: Section 14 of Law 232/9	- Community of property: Arts. 709 et seq. Law no 89/2012 Coll. - Contractual one: separate property regime. Arts 729 et seqq. - One based on the court decision: Arts. 724 et 728.
DENMARK	ESTONIA	FINLAND
- Separation of assets: § 28 a) and b) and 30 Act on the Legal Effects of Marriage	- Community of accrued gains regime: PKS § 40–56 Family Law Act - Separate property regime: PKS § 57–58 Family Law Act	Spouses or future spouses are able to exclude from the scope of the marital right any property that either of them already owns or later acquires: Section 41 Marriage Law Act
FRANCE	GERMANY	GREECE
-Conventional community: Art. 1497 et seqq. Civil Code - Separation of property: Art. 1536 et seqq. Civil Code -Participation in acquisitions: Art. 1569 et seqq. Civil Code	- Separation of assets: § 1414 BGB - Full community of property: § 1415 et seq. BGB - The Franco-German matrimonial property regime of an optional community of accrued gains §§ 1519 et seq. BGB	- Community of property: Art. 1403 to 1415 Civil Code
HUNGARY	IRELAND	ITALY
-Marital property acquisition regime: Art. 4:34 (1) of Act V of 2013 of the Civil Code -Separation of property system, Art. 4:69-4:73 of the Civil Code NOTE: However, in a matrimonial property contract, it is not mandatory to choose one of these systems.	The principle of community of property does not apply under Irish law and property. The spouses do not have a choice of matrimonial property regimes. All marital agreements are made in light of the governing provisions and cannot be regarded as absolutely binding upon the parties, as they remain subject to the approval of/amendment by the Irish courts – Section 16(5) Family Law Act 1995 and Section 20(5) Family Law (Divorce) Act 1996, and the impact of the separation/divorce order (section16(2)(a)-(l) Family Law Act 1995 and section 20(2)(a)-(l) Family Law (Divorce) Act 1996.	- Separation of assets: Articles 215 et seq. -Conventional community: Articles 210 et seq. Civil Code - The “fondo patrimoniale”, a fund made up of assets destined for the needs of the family: Art. 167 Civil Code
LATVIA	LITHUANIA	LUXEMBOURG
- Separation of assets: Art. 116 et seq. Civil Code - The conventional community: the spouses buy a property with common funds, and this property will be in common: Art. 89-110 Civil Code	- Statutory legal regime: Arts. 3.87 to 3.100 Civil Code - Contractual legal regime: Art. 3.101-3.115.	- Conventional community of property Arts. 1427-1526, Civil Code - Separate property regime: Art. 1536 to 1568, Civil Code -Participation in acquisitions: Art. 1569-1581, Civil Code.

MALTA	NETHERLANDS	POLAND
<ul style="list-style-type: none"> - Community of property: Art. 1316 - Community of residue under separate administration: Art. 1338-1345 Civil Code 	<p>Since 2012, the law no longer offers a choice of legal regimes: contractual freedom and can tailor their own regime</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Community of property regime: Art. 48 Civil Code - Contractual property regime (by extending or restricting statutory community): Art. 49 Civil Code - Separation of property regime: Art. 51 et seq. Civil Code - Separation of property regime with equalization of gains accrued: Art. 51 Civil Code
PORTUGAL	ROMANIA	SLOVAKIA
<ul style="list-style-type: none"> - General community of assets: Article 1717 Civil Code; - Separation of assets: Art. 1767 - Freedom to establish antenuptial pacts allows the creation of agreement-based atypical property regimes 	<ul style="list-style-type: none"> - Communion of assets: Articles 307-327 Civil Code - Separation of assets: Art. 360 et seqq. Civil Code - Conventional communion Arts. 366 et seqq. Civil Code 	<p>The agreements are limited by law, but it is possible</p> <ul style="list-style-type: none"> - to extend or restrict the scope of undivided co-ownership determined - to change the rules of property administration - to postpone the establishment of undivided co-ownership until the moment when the marriage terminates
SLOVENIA	SPAIN – (plurilegislative state)	
<p>The principle of free choice of the spouses is regulated so that they can freely choose the matrimonial property regime: Arts. 85 Family Code.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Community property – DZ § 66 Family Code - Separation of property DZ 77 § 2) Family Code 	<p>Andalusia, Canary Islands, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla and León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias and Valencia.</p> <p>Marriage contract – Art. 1315 Spanish Civil Code:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Community of property: Arts. 1316 et seqq. Spanish Civil Code - Separation of property: Art. 1435 et seqq. Spanish Civil Code - Participation system: Art. 1411 et seqq. Spanish Civil Code <p>Aragón</p> <p>Community of property: Legislative Decree 1/2011 of 22 March, 203 et seq.</p> <p>Baleares Island</p> <p>Separation of property: Legislative Decree 79/1990 of 6 September, Art. 3</p> <p>Catalonia</p> <p>Participation Regime: Arts. 232.13-232.17 Second book of the Civil Code</p> <p>Community of property: Art. 232.30 et seq.</p> <p>Other regime: Association with purchases and improvements (in Tarragona) Art. 232-25 et seq; agermanament or half-for-half pact (in Tortosa) Art. 232-28; pact of agreement the half gain (in Valle de Arán): Art. 232-39</p> <p>Galicia</p> <p>Any stipulation regarding the family economic and inheritance regime: Art. 174 Law 2/2006 of 14 June, Civil Code of Galicia</p> <p>Navarra</p> <p>Universal community: Law 101 et seq. Navarra Compilation</p> <p>Separation of property: Law 103 et seq. Navarra Compilation</p> <p>País Vasco</p> <p>Separation of property: Spanish Civil Code</p> <p>Participation: Spanish Civil Code.</p>	
SWEDEN	UK (plurilegislative state)*	
<p>There is no alternative regime, but it is possible to change the nature of marital property or separate property (ÄktB Chapter 7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - concerning gifts between spouses (ÄktB Chapter 8 and Act (1936:83)) - concerning division of property during marriage (ÄktB 9:1 and 9:2) - by agreement on the division of property at an imminent divorce (ÄktB 9:13). 	<p>England/Wales/Northern Ireland</p> <p>No matrimonial property regime as such</p> <p>Scotland</p> <p>A modified separate property system. The general rule is that marriage does not affect the ownership of property (section 24 Family Law (Scotland) Act 1985</p>	

Note: Table prepared by the author.

*Although the United Kingdom is not currently a member country, marital relationships do exist, and in support of these families, we decided to include it in the table.

IV. MODEL CLAUSES

- ☞ CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN THE SPOUSES O FUTURE SPOUSES BEFORE NOTARY/LAWYER
- ☞ CHOICE OF LAW AGREEMENT IN MARRIAGE AGREEMENT WITH AGREEMENT FOR MATRIMONIAL PROPERTY REGIME FOR SPOUSES OR FUTURE SPOUSES
- ☞ APPLICABLE LAW BASED ON HABITUAL RESIDENCE IN A MEMBER STATE AT THE TIME OF THE CONCLUSION OF THE MARRIAGE AGREEMENT
- ☞ CHOICE OF LAW APPLICABLE TO ADVERSARIAL LEGAL SEPARATION OR DIVORCE PROCEDURE (JURISDICTION TO RULE ON MATTERS OF MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES ARISING IN CONNECTION WITH THAT APPLICATION: MARRIAGES CELEBRATED BEFORE 29 JANUARY 2019)
- ☞ CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MARRIAGES ENTERED INTO BEFORE 29 JANUARY 2019
- ☞ CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MATRIMONIAL PROPERTY IN CONTENTIOUS LEGAL SEPARATION OR DIVORCE

CHAPTER 2

MODEL CLAUSES FOR REGISTERED PARTNERSHIPS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104

FILIP DOUGAN AND JERCA KRAMBERGER ŠKERL

University of Ljubljana-Slovenia

I. INTRODUCTION

On 24 June 2016, the Council of the European Union adopted *Regulation (EU) 2016/1104, implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships* (hereinafter Regulation (EU) 2016/1104).¹⁸

The regulation applies to the property consequences of registered partnerships, namely, the set of rules concerning the property relations of the partners (between themselves and with third parties) that are the result of the registration of their partnership or its dissolution (Article 1 and Article 3(1)(b) of Regulation (EU) 2016/1104).

It should be noted that Regulation (EU) 2016/1104 applies only to property consequences of partnerships (either of opposite sex or same sex) that have been **registered**. Thus, it does not apply to property consequences of partnerships that have not been registered (de facto partnerships) or to property consequences of marriage.¹⁹

Its material scope also excludes questions regarding the existence, validity or recognition of a registered partnership and those regarding maintenance obligations, succession, social security, etc.

The application of Regulation (EU) 2016/1104 is further limited by the fact that it was adopted only within the enhanced cooperation among 18 Member States: Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia, Italy, Cyprus, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden (hereinafter participating Member States). All other Member States continue to apply their national rules on private international law.

Regulation (EU) 2016/1104 applies to all three central questions of private international law. It includes rules on international (universal) jurisdiction, rules on applicable law and rules on recognition and enforcement of judgments from other participating Member States. Furthermore, it also enables registered partners to exercise free will by allowing them to conclude certain agreements regarding the property consequences of their relationship. Thus, registered partners may conclude (1) *choice of court agreements*, (2) *choice of law agreements* and/or (3) *partnership property agreements*.

With regard to their freedom of choice, registered partners should pay special attention to the temporal scope of application of Regulation (EU) 2016/1104. Its rules on jurisdiction are, namely, applicable only

¹⁸ OJ L 183, 8 July 2016, p. 30.

¹⁹ See also: Dougan, F.: Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019. P. 236–237.

to legal proceedings that were instituted **on or after 29 January 2019**. If a *choice of court agreement* was concluded before that date, its validity will be assessed under Regulation (EU) 2016/1104.

Furthermore, the rules on applicable law (including the rules on *choice of law agreements* and *partnership property agreements*) apply only to partners who registered their partnership or who specified the applicable law **on or after 29 January 2019**. Under this rule, 4 factual situations are possible:

- (1) the partnership was registered and the *choice of law agreement* was concluded **before 29 January 2019**: rules of national private international law need to be applied;
- (2) the partnership was registered **before 29 January 2019**, but the *choice of law agreement* was concluded on or **after 29 January 2019**: the courts need to take into account the *choice of law agreement*, which was validly concluded in accordance with Regulation (EU) 2016/1104. However, if the *choice of law agreement* is not valid, the courts need to apply national rules on applicable law to the property consequences of the registered partnership;
- (3) the partnership was registered on or **after 29 January 2019**, but the *choice of law agreement* was concluded **before 29 January 2019**: the courts need to apply Regulation (EU) 2016/1104 and take into account the *choice of law agreement*, which fulfills its requirements; or
- (4) the partnership was registered and the *choice of law agreement* was concluded on or **after 29 January 2019**: Regulation (EU) 2016/1104 applies.²⁰

II. GUIDELINES ON CHOICE OF COURT AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104

1. Is choice of court possible under Regulation (EU) 2016/1104?

Yes, Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104 allows the parties to enter into an **agreement designating the courts of a Member State, which will have exclusive jurisdiction to rule on matters of the property consequences of their registered partnership**.

2. Can the parties choose the courts of any state?

No, the choice under the regulation is limited to only the 18 EU Member States that participate in the enhanced cooperation. For the *choice of court agreement* to be assessed under the rules of the regulation, only courts of the participating Member States may be chosen.

Additionally, Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104 stipulates that parties may choose only the courts of the Member State

- (1) whose law is applicable pursuant to a valid *choice of law agreement* under Article 22 of Regulation (EU) 2016/1104 or
- (2) whose law is applicable pursuant to Article 26(1) of Regulation (EU) 2016/1104 (*Applicable law in the absence of choice by the parties*), i.e., the law of the state under whose law the registered partnership was created.²¹

²⁰ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 286.

²¹ It should be noted that, for unknown reasons, Article 7 provides for a third option, which is, however, identical to the second option, i.e. the law of the State in which the registered partnership was created. Article 26(1) of Regulation (EU) 2016/1104 points to the law of the State under whose law the registered partnership was created.

3. What happens if the parties choose the courts of a nonparticipating state?

In such cases, the effects of their choice will not be guaranteed by the regulation. However, such a choice might still be validly concluded in accordance with the national rules of private international law of that state and thus respected by the designated courts.

4. When can the parties conclude a choice of court agreement?

Such *choice of court agreement* may be concluded **before or after a dispute has arisen** or even **before the partnership was registered**.

The choice of court agreements concluded before the entry into force of the regulation on 29 January 2019 will be assessed under the regulation if the legal proceedings are instituted after that date.

The agreement can also be concluded “silently” at the beginning of the legal proceedings by the **defendant’s appearance** before a court where the plaintiff instituted the proceedings (Article 8), provided that this court could also have been chosen by an express choice of court agreement (Article 7).

5. Are there any requirements for the form of the choice of court agreement?

The *choice of court agreement* may be concluded in a **separate document** or included as a **clause in a partnership property agreement**.

Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104 stipulates special requirements for formal validity. A *choice of court agreement* must be **expressed in writing** and **dated** and **signed by the parties**.

An agreement on the choice of court is also deemed to be expressed in writing when it is concluded through communication **by electronic means that provide a durable record of the agreement**. Even agreements concluded by electronic means must be dated and signed (either by hand or by a qualified electronic signature).²²

Requirements for formal validity are governed exhaustively, so **no additional formal requirements may be imposed according to *lex fori***.²³

Lastly, the court can also be chosen by way of **the appearance of the defendant (*prorogatio tacita, submissio*)** (Article 8). In practice, this entails that the plaintiff files a lawsuit before a noncompetent court, and the defendant responds without contesting the jurisdiction (after having been informed of that possibility). The jurisdiction can be based on the appearance of the defendant only if the court could have been chosen by the parties by an express *choice of court agreement*.

6. Will the courts always follow the parties’ choice?

No. In the case of (relatively frequent) connected proceedings, an otherwise validly concluded *choice of court agreement* might not take effect.

It should, however, be noted that special regulation from Article 4 and Article 5 applies only if such connected proceedings were instituted in one of the participating Member States. When connected proceedings concerning succession after the death of a partner or dissolution or annulment of partnership were instituted in other states, a *choice of court agreement* will not be ineffective: it will still bind the parties, as well as the courts of the participating Member States.

²² Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, pp. 65, 66.

²³ Ibid., p. 65.

6.1. *Death of one of the partners – the jurisdiction under the Succession Regulation prevails*

First, the choice of court agreement will not be followed by the courts in cases that are covered by Article 4 of Regulation (EU) 2016/1104 (*Jurisdiction in the event of the death of one of the partners*).

In such cases, coordination of jurisdiction in connected proceedings takes precedence, and the jurisdiction to decide on the matters of property consequences of registered partnerships will lie with the courts of the Member State that has jurisdiction in connected matters of succession, pursuant to Regulation (EU) 650/2012 (despite a valid choice of court agreement under Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104).²⁴

6.2. *Dissolution or annulment of the registered partnership – possibility of submission to the jurisdiction of the court competent for such dissolution or annulment*

Limitations on the effectivity of a choice of court agreement are also envisaged regarding Article 5 of Regulation (EU) 2016/1104 (*Jurisdiction in cases of dissolution or annulment*).

Where a court of a Member State is seized to rule on the dissolution or annulment of a registered partnership, the courts of that Member State will also have jurisdiction to rule on the property consequences of registered partnership arising in connection with its dissolution or annulment. However, in order to achieve this coordination of jurisdiction between connected cases, the parties must **agree** to it.

Such agreement might be achieved either when the court was already seized concerning the dissolution or annulment of partnership or before that. In the latter case and according to Article 5(2) of Regulation (EU) 2016/1104, this agreement must comply with (the formal requirements of)²⁵ Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104. If no agreement can be achieved between the parties, a previously and validly concluded *choice of court agreement* will bind the parties and the courts.²⁶

7. **What is the relation between the applicable law and the competent court, if any?**

In principle, the questions of applicable law and of the competent court are two different questions, and a court of one state can be brought to apply the law of another state. However, unity of the *forum* and *lex* (Ger. *Gleichlauf*) is often a good idea, since this simplifies the proceedings and can reduce their costs and length.

Regulation (EU) 2016/1104 aims to achieve such coordination between international jurisdiction and applicable law.²⁷ It therefore promotes party autonomy, which enables the competent courts to apply their national law. This coordination is intended to facilitate the proceedings.

However, such coordination is not ensured in all cases. If the parties designate applicable law pursuant to Article 22 of Regulation (EU) 2016/1104, they may still conclude a *choice of court agreement* granting exclusive jurisdiction to the courts of the Member State under whose law the registered partnership was

²⁴ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Dougan, F.: Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (eds.): Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019, pp. 79–80.

²⁵ Article 5(2) refers to the requirements from Article 7 in general. However, it is illogical and contrary to the parallel provision of the Regulation (EU) 2016/1103 that, beside the formal requirements from Article 7(2), also the requirements of Article 7(1) should be respected. Therefore, the authors deem that the agreements from Article 5(2) should (only) be in line with the formal requirement of Article 7(2).

²⁶ Cf., regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 279.

²⁷ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: POGORELČNIK VOGRINC, N.: Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema. In: Podjetje in delo. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.

created. This might lead to a disconnection between *forum* and *lex*, since Article 22 of Regulation (EU) 2016/1104 envisages various connecting factors,²⁸ but it can in some cases better serve the interests of the parties and possibly also the competent court.

Additionally, due to the principle of universal application (Article 20 of Regulation (EU) 2016/1104), it is possible for the partners to designate as applicable the law of a third state.²⁹ In such cases, the courts of that state may not be validly designated competent under Regulation (EU) 2016/1104 since that state is not bound by the regulation. However, a *choice of court agreement* might still be validly concluded in accordance with the national rules of private international law of that state.

8. Is it possible to choose a specific court in one of the states or only the courts of a state in general?

Article 7 of Regulation (EU) 2016/1104 refers only to international jurisdiction. Thus, it allows parties to validly agree on the jurisdiction of the courts of one state in general but not on the territorial jurisdiction of a court within that state.³⁰ The territorial jurisdiction is designated by the national civil procedure of the designated state, which will, however, in most cases allow for an in-state choice of court.

9. Does Regulation (EU) 2016/1104 regulate the substantial validity of the choice of court agreement?

Partly. As mentioned above, it designates a list of courts that the parties can choose. However, it does not address the questions of interpretation, defects of consent and other substantial issues. Contrary to the choice of law agreements, where the regulation provides for a conflict-of-law rule regarding material validity (Article 24), the regulation unfortunately does not provide such a rule regarding the material validity of the choice of court agreements (e.g., Article 25(1) of Regulation (EU) 1215/2012). Legal doctrine is divided regarding the solution to this issue: some deem that substantial validity should be governed by the law that is applicable, under the regulation, to the decision on the patrimonial relationship³¹, whereas others deem that this should be the law of the state of the competent court (including its national conflict-of-law rules)³². The authors deem that the second opinion is more convincing with regard to both validity and the coherent interpretation of the EU private international law rules.

III. MODEL CLAUSES

☞ CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS

☞ CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS

²⁸ The authors deem that the partner can choose the courts of the Member State in which the partnership was registered (even if they also concluded a choice of law agreement). Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 279.

²⁹ In relation to Regulation (EU) 2016/1104, third States are both Member States, which do not participate in the enhanced cooperation as well as non-Member States of the EU.

³⁰ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 65.

³¹ Ibid.

³² Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 278.

IV. GUIDELINES ON CHOICE OF LAW AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104

1. Is choice of law possible under Regulation (EU) 2016/1104?

Yes. According to **Article 22 of Regulation (EU) 2016/1104**, the partners may enter into an agreement with which they choose the law that will apply to the property consequences of their registered partnership. The possibility of concluding a *choice of law agreement* is not limited to partners who register their partnerships in participating Member States.

In the absence of their choice, the applicable law is determined pursuant to Article 26 of Regulation (EU) 2016/1104.

2. Can the parties choose the law of any state? What happens if the parties choose the law of a nonparticipating state?

Generally, **Article 20 of Regulation (EU) 2016/1104** allows the courts to **apply the law of any state** that was designated as applicable, whether or not it is the law of a participating Member State (*the principle of universal application*).

Nonetheless, **Article 22 of Regulation (EU) 2016/1104** stipulates some further limitations.

First, the partners may choose only the law of a state that attaches property consequences to the institution of registered partnership. This is necessary since the law of some states does not regulate registered partnerships and therefore envisages no property consequences for such unions. Parties also need to pay special attention when choosing the applicable law, since the law of some states might allow only same-sex registered partnerships; therefore, no property consequences will be envisaged for different-sex registered partnerships (and *vice versa*).

Second, the parties may choose between only the following laws (provided that they attach property consequences to registered partnerships):

1. the law of the state where the partners (or future partners), or one of them, are **habitually resident** at the time the agreement is concluded;
2. the law of a state of **nationality** of either partner (or future partner) at the time the agreement is concluded; or
3. the law of the state under whose law the **registered partnership was created**.

Thus, the partners are limited to the laws of states with which they are closely connected. This can be either the law of a participating Member State or the law of any other state (as long as the criteria listed above are fulfilled).

3. Are all courts bound by the choice of law agreement made under Regulation (EU) 2016/1104?

No. Only the courts of participating Member States are bound by a *choice of law agreement* made in accordance with Regulation (EU) 2016/1104. Therefore, in order for such a *choice of law agreement* to be effective, one of the courts in a participating Member State will have to establish its international jurisdiction pursuant to the rules of Regulation (EU) 2016/1104.

If the international jurisdiction lies with the courts of nonparticipating states, the effects of a *choice of law agreement* made in accordance with Regulation (EU) 2016/1104 are not guaranteed. Such an agreement

might, however, still produce effects if it fulfills the requirements of the private international law of the state that has international jurisdiction.

4. When can the parties conclude a choice of law agreement? Can the parties later change their agreement?

The parties may conclude a *choice of law agreement* either **before** or **after** they have registered their partnership. If the partners conclude a *choice of law agreement* after registering their partnership, the chosen law applies only prospectively (unless the partners explicitly agree on retrospective effects).³³

The parties may also change their agreement and choose another law as applicable. Such change of the applicable law will also have prospective effects unless the partners agree otherwise.³⁴

If the partners change the applicable law with retroactive effects, such change of applicable law may not adversely affect the rights of third parties (Article 22(3) of Regulation (EU) 2016/1104). For more information on the rights of third parties, see the answer to question 8.

5. Are there any requirements for the form of the choice of law agreement?

The *choice of law agreement* may be concluded in a **separate document** or included as a **clause in a partnership property agreement**.

Article 23 of Regulation (EU) 2016/1104 stipulates that it must be expressed **in writing** and **dated** and **signed by both parties**. A *choice of law agreement* is also deemed to be expressed in writing when it is concluded through communication **by electronic means that provide a durable record of the agreement**. However, even agreements concluded by electronic means must be dated and signed (either by hand or by a qualified electronic signature).

Furthermore, Article 23 of Regulation (EU) 2016/1104 envisages further requirements for formal validity that may stem from the national law of participating Member States. Four factual situations are possible:

- (1) if at the time the agreement is concluded **both partners are habitually resident in the same participating Member State**, the agreement also must satisfy any additional formal requirements that the law of that Member State lays down for partnership property agreements;
- (2) if at the time the agreement is concluded the **partners are habitually resident in different participating Member States** and the national law of those Member States provides for different (additional) formal requirements for partnership property agreements, the agreement must satisfy the formal requirements of *either* Member State;
- (3) if at the time the agreement is concluded **only one of the partners is habitually resident in a participating Member State**, the agreement also must satisfy additional formal requirements that the law of that Member State lays down for partnership property agreements; and
- (4) if at the time the agreement is concluded **neither partner is habitually resident in a participating Member State**, the agreement does not need to satisfy any additional formal requirements³⁵.

³³ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 295.

³⁴ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103 see also: Pogorelčnik Vogrinc, N.: Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes. In: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Vol. 40 (2019). No. 3, p. 1092.

³⁵ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 290.

Such additional formal requirements, as mentioned in points (1) to (3), might, for example, stipulate that the choice of law agreement needs to be concluded in the form of a notarial deed or else is considered null and void. Therefore, the model for the *choice of law agreement*, proposed below, is complete only if the law of the participating Member State, where one or both partners is habitually resident, envisages no additional formal requirements for partnership property agreements. Otherwise, the agreement will need to be completed with the abovementioned elements and/or formalities.

For more information on the possible additional formal requirements, see the *Atlas of National Legislation of the EU Member States*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

6. Does Regulation (EU) 2016/1104 regulate the material validity of the choice of court agreement?

Yes. According to Article 24 of Regulation (EU) 2016/1104, the existence and validity of a *choice of law agreement* is determined by the law that the partners chose in their agreement.

Nonetheless, **lack of consent** might also be determined by the law of the country in which the partner has his or her habitual residence at the time the court is seized. This is, however, possible only if it appears from the circumstances of the case that it would not be reasonable to determine the existence of consent in accordance with the law that the partners chose.

7. What are the effects of the *choice of law agreement*, and which questions are governed by the applicable law that the partners chose?

Regulation (EU) 2016/1104 does not explicitly specify the effects of the choice of law agreement. It is generally accepted that by choosing the applicable law, the partners chose the default (legal) property regime of the chosen applicable law.³⁶ However, the partners are also allowed to specify which property regime under the applicable law they wish to choose.³⁷

The law that is determined to be applicable in accordance with Regulation (EU) 2016/1104 governs various aspects of the property consequences of registered partnerships. Article 27 stipulates that it governs, *inter alia*,

- (a) the classification of property of either or both partners into different categories during and after the registered partnership,
- (b) the transfer of property from one category to another,
- (c) the responsibility of one partner for the liabilities and debts of the other partner,
- (d) the powers, rights and obligations of either or both partners with regard to property,
- (e) the partition, distribution or liquidation of the property upon dissolution of the registered partnership,
- (f) the effects of the property consequences of registered partnerships on a legal relationship between a partner and third parties (under the conditions described under Question 8), and
- (g) the material validity of a partnership property agreement.

The list is not exhaustive. Furthermore, the unity of applicable law needs to be emphasized. According to Article 21 of Regulation (EU) 2016/1104, the law applicable to the property consequences of a registered partnership shall apply to all assets that are subject to those consequences, regardless of where

³⁶ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 100.

³⁷ *Ibid.*

the assets are located. From this, it follows that partners cannot conclude a partial *choice of law agreement*, namely, designating applicable law only to certain property consequences and assets of their partnership.³⁸

On the other hand, the applicable law, chosen under Regulation (EU) 2016/1104, will not govern the determination of the existence or validity of the registered partnership, the recognition of the registered partnership, the grounds for dissolution or annulment of the registered partnership, the legal capacity of the partners or their maintenance obligations, succession, etc.

8. How does a choice of law agreement affect the rights of third parties?

The effect of the choice of law agreement on third parties is conditioned by their (presumed) **knowledge** of the chosen law.

Namely, although under Article 27, point f), the law chosen by the partners governs the effects of the property consequences of registered partnerships on a legal relationship between a partner and third parties (*see above*), Article 28 of Regulation (EU) 2016/1104 provides that the law applicable to the property consequences of the registered partnership may be invoked by a partner against a third party (in a dispute between either or both partners and the third party) **only** if the third party **knew** or, in the exercise of due diligence, **should have known** of that law.

The third party is deemed to know the law applicable to the property consequences of registered partnership if

- (a) that law is the law of
 - (i) the state whose law is applicable to the transaction between a partner and the third party,
 - (ii) the state where the contracting partner and the third party have their habitual residence, or,
 - (iii) in cases involving immovable property, the state in which the property is situated,

or

- (b) either partner had complied with the applicable requirements for disclosure or registration of the property consequences of the registered partnership specified by the law of
 - (i) the state whose law is applicable to the transaction between a partner and the third party,
 - (ii) the state where the contracting partner and the third party have their habitual residence, or,
 - (iii) in cases involving immovable property, the state in which the property is situated.

In cases where the applicable law **cannot be invoked** against a third party, the property consequences of the registered partnership with respect to the third party are governed either **by the law of the state whose law is applicable to the transaction between a partner and the third party** or, in cases involving immovable property or registered assets or rights, **by the law of the state in which the property is situated or in which the assets or rights are registered.**

V. MODEL CLAUSES

- ☞ CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS
- ☞ CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS
- ☞ CHANGE OF THE CHOICE OF LAW AGREEMENT

³⁸ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 288.

VI. GUIDELINES ON PARTNERSHIP PROPERTY AGREEMENTS UNDER REGULATION (EU) 2016/1104

1. What is a partnership property agreement? What is the relation between a choice of court agreement and a partnership property agreement?

A *partnership property agreement* is any agreement between the partners or future partners by which they organize the property consequences of their registered partnership (Article 2(1)(c) of Regulation (EU) 2016/1104). It consists of provisions on the rights and obligations of the partners concerning their property.

A *partnership property agreement* may also include an agreement on the applicable law. This is, however, not necessary. In the latter case, the applicable law will be determined in accordance with Article 26 of Regulation (EU) 2016/1104, and the validity of the agreement will be subject to that law (*see below*).

2. Are there any requirements for the form of the partnership property agreement?

Yes. Article 25 of Regulation (EU) 2016/1104 sets out several requirements for formal validity.

First, a *partnership property agreement* must be expressed **in writing** and **dated** and **signed by both parties**. Such agreements are also deemed to be expressed in writing when they are concluded through communication **by electronic means that provide a durable record of the agreement**. Nonetheless, even agreements concluded by electronic means must be dated and signed (either by hand or by a qualified electronic signature).

Second, Article 25 of Regulation (EU) 2016/1104 envisages further requirements for formal validity that may stem **from national law**

1. if at the time the agreement is concluded **both partners are habitually resident in the same participating Member State**, the agreement also needs to satisfy any additional formal requirements that the law of that Member State lays down for partnership property agreements;
2. if at the time the agreement is concluded the **partners are habitually resident in different participating Member States** and the national laws of those Member States provide for different (additional) formal requirements for partnership property agreements, the agreement needs to satisfy the formal requirements of *either* Member State;
3. if at the time the agreement is concluded **only one partner is habitually resident in a participating Member State**, the agreement also needs to satisfy additional formal requirements that the law of that Member State lays down for partnership property agreements; and
4. if at the time the agreement is concluded **neither partner is habitually resident in a participating Member State**, the agreement does not need to satisfy any additional formal requirements³⁹.

Although Article 25 of Regulation (EU) 2016/1104 closely resembles Article 23, it stipulates one further requirement. If the **law applicable to the property consequences of a registered partnership** envisages additional formal requirements, the *partnership property agreement* also must satisfy those requirements.

The applicable law may either be the law that the partners designated in a *choice of law agreement* or, in the absence of such a designation, the law that is determined in accordance with Article 26 of Regulation

³⁹ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 300.

2016/1104.⁴⁰ Since Article 25 enables the potential accumulation of formal requirements, the risk that the agreement is invalid increases.⁴¹

For more information on the possible additional formal requirements in national laws of the Member States, see the *Atlas of National Legislation of the EU Member States*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

3. Does the Regulation (EU) 2016/1104 regulate the material validity of partnership property agreements?

No. The material validity (as well as the validity of a partner's consent) is subject to the rules of the law that is applicable to the property consequences of the registered partnership.⁴²

⁴⁰ Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 109.

⁴¹ *Ibid.*, p. 110.

⁴² Cf. regarding the Regulation (EU) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht. Nomos*. Baden Baden. 2019, p. 301.

CHAPTER 3

CHOICE OF COURT AND APPLICABLE LAW UNDER REGULATION (EU) 650/2012

IVANA KUNDA AND DANIJELA VRBLJANAC

University of Rijeka, Faculty of Law

I. GUIDELINES ON CHOICE OF COURT

1. Is choice of court allowed under the Succession Regulation?

Yes, Article 5(1) of Regulation (EU) 650/2012⁴³ allows the parties concerned to agree on a competent court (*professio fori*). However, there is an important **limitation to the freedom of the parties' choice**: the parties may do so only if the deceased has chosen the applicable law under Article 22. If this is the case, the concerned parties may agree that a court or the courts of the same Member State are to have exclusive jurisdiction to rule on any succession matter. Under Article 22 of the Succession Regulation, the person may choose as applicable the law of his or her nationality at the time of making the choice or at the time of death.⁴⁴ The logic behind this limitation is that when the parties choose a competent court they may choose only the court of the same Member State as the applicable law because the basic idea of the Succession Regulation is the alignment of the competent court and applicable law.⁴⁵

In addition, Article 5(1) expressly refers to the courts of “the Member State”; therefore, the choice-of-court agreement under the Regulation may not designate the courts of the third State as competent. In addition, the Succession Regulation has a limited territorial scope within the European Union. Namely, Ireland and Denmark do not apply this Regulation. Therefore, for the purposes of the Succession Regulation, these two countries are considered third States.⁴⁶

2. May parties choose only the courts of a Member State in general, or may they also choose the exact court to be competent in the matter?

Under the Succession Regulation, the parties may confer jurisdiction on “a court or the courts of that Member State”, as stated in the provision of Article 5(1) of the Succession Regulation. This in fact means

43 Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, OJ L 201, 27.7.2012, p. 107–134.

44 See this part, section III.

45 See Whereas 27 and 28 of the Succession Regulation. See also Marongiu Buonaiuti, Fabrizio, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, p. 150.

46 Fuchs, Angelika, *The new EU Succession Regulation in a nutshell*, ERA Forum, Vol. 16, 2015, p. 122.

that it is possible that the choice-of-court agreement is phrased in **either of two ways**, to designate a named court in a Member State or, generally, the courts of a Member State.

Since the Succession Regulation deals only with international jurisdiction, whereas territorial and subject-matter jurisdiction are determined by the national law of the Member State,⁴⁷ there may be pros and cons for choosing one or the other option. The choice would in most cases depend on the circumstances of a case, such as whether there is territorial competence with a single court in a Member State or whether more courts are competent and, in the former case, whether the parties know the exact court competent in the chosen Member State, whether it is likely that such competence might change between the conclusion of the choice-of-court agreement and the succession proceedings, and whether the chosen Member State comprises several territorial units, each of which has its own rules of law with respect to succession.

3. May the parties choose more than one court to have jurisdiction?

The parties may choose **only one court** to have jurisdiction over the succession matter, or they may choose the courts of **only one Member State**, in which case the exact court will depend on the territorial jurisdiction pursuant to the national law of that Member State, as explained above.⁴⁸ In either case, the chosen court(s) will have **exclusive jurisdiction**. This entails that whenever the court is chosen as competent, other courts seized with the matter must decline jurisdiction.⁴⁹

4. Does the choice-of-court-agreement have to be concluded in writing?

Yes, Article 5(2) prescribes that the choice-of-court agreement **must be expressed in writing**. Moreover, it must be **dated and signed** by the parties concerned. In line with other European private international law regulations, any communication by electronic means that provides a durable record of the agreement is deemed equivalent to writing.⁵⁰ When concluded in the electronic form, the written agreement will normally have the date recorded as part of the electronic communication (in any case, the parties should ensure that it is recorded), while the signature should be an electronic signature or another technical means that identifies the respective person, as per most commentators.⁵¹

5. May the parties conclude a choice-of-court agreement at any time?

Yes, Article 5(1) of the Succession Regulation does not specify at what point in time the parties concerned may enter into a choice-of-court agreement. However, as previously indicated, the chosen court must coincide with the law chosen by the deceased. The deceased may choose only the law of his or her nationality, and he or she may choose between the nationality he or she has at the time of making the choice or that at the time of death. Therefore, it follows that the parties concerned may agree on a competent court during the deceased's life or upon his or her death. However, if the parties do so during the deceased's life, there is a risk that he or she may become a national of another Member State and thus trigger an according change in the choice of law. A more likely scenario could involve a deceased who possesses two nationalities and, after initially choosing the applicable law of one nationality, decides to change the applicable law to the one corresponding to the other nationality. In these circumstances, the choice-of-court agreement aligned with the previously chosen law becomes invalid.

47 See in relation to territorial, Poretti, P., *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 37, No. 1, 2016, p. 571.

48 See this section, question 2.

49 See Article 6 of the Succession Regulation.

50 See for instance Art. 25(2) of the Regulation (EU) 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32.

51 Marongiu Buonaiuti, *op. cit.*, p. 158.

6. Who are the necessary parties to the choice-of-court agreement?

This is an important issue because it might prove to be a difficult task to list in advance all persons with an interest in the succession following the death of a person. Some interested parties appear only after the choice-of-court agreement is concluded. Actually, **all parties interested in succession are necessary parties to the choice-of-court agreement**, but the absence of any of them may be remedied subsequently under the strict condition of submission to the jurisdiction. Article 9 provides that the chosen court will retain competence under the agreement only if parties external to the agreement enter an appearance without contesting the jurisdiction of the court. If, however, the parties external to the choice-of-court agreement contest the jurisdiction, the chosen court must decline jurisdiction.

7. Is the chosen court competent for all or just some of the assets?

In principle, the court designated by the choice-of-court agreement has the **competence to decide on all assets of the deceased**, regardless of their location, pursuant to the general principle of the Regulation on unity of assets (see Article 4). However, under Article 12(1), if the estate of the deceased comprises assets located in a third State, the Member State court seized to rule on the succession may, at the request of one of the parties, decide not to rule on one or more of such assets if it may be expected that its decision about those assets will not be recognized and declared enforceable in the third State. In addition, the parties may agree that any issue of succession may be subject to the limitation of the scope of the proceedings under the law of the Member State of the court seized.

8. In what circumstances is it recommended that the parties conclude a choice-of-court agreement?

The backbone of the Succession Regulation jurisdictional rules is the **deceased's habitual residence**. According to the general rule of jurisdiction prescribed in Article 4, jurisdiction lies with the court in which the deceased has his habitual residence at the time of death, and this is coupled with the applicable law determined by the same connecting factor. If the habitual residence of the deceased at the time of death is not located in a Member State, pursuant to Article 10, the courts of a Member State in which assets of the estate are located are competent to rule on the succession as a whole if the deceased either had the nationality of that Member State at the time of death or previously had his or her habitual residence in that Member State and, at the time the court is seized, a period of not more than five years has elapsed since that habitual residence changed.

It follows that in the absence of the choice-of-court agreement, jurisdiction is linked with the deceased's habitual residence or the location of his or her assets. If the deceased, in the years preceding his or her death, lived in more than one Member State or throughout the year lived periodically in different Member States, it may be questionable whether he or she had established habitual residence in one or more of these Member States.⁵² With regard to localization of assets, if the deceased has assets in multiple states, the localization of the assets may prove to be a burdensome and time-consuming task.⁵³ In such circumstances, the parties concerned may benefit from agreeing on a competent court, provided that the deceased chose the applicable law in accordance with Article 22 of the Succession Regulation, the choice of law being advantageous for the same reasons.

⁵² See Whereas 23 and 24 on determining habitual residence of the purposes of the Succession Regulation. See also Knol Radoja, Katarina, Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, No. 2, 2019, pp. 54-55.

⁵³ Wautelet, Patrick, Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020), p. 1.

II. MODEL CLAUSES

☞ CHOICE-OF-COURT AGREEMENT

III. GUIDELINES ON CHOICE OF APPLICABLE LAW

1. Is the choice of applicable law allowed under the Succession Regulation?

Yes, as was already indicated, under Article 22(1), a person may choose applicable law to govern his or her succession (*professio iuris*). The possibility of **choosing applicable law** is considered an advantage of the Succession Regulation in generating legal certainty as to the law applicable to succession,⁵⁴ as well as providing the option for the person to organize his or her succession in advance and more efficiently.⁵⁵

2. How is the choice determined?

The choice of applicable law may be **explicit or tacit**. Article 22(2) lays down that the choice can be made expressly in a declaration in the form of a disposition of property upon death. In addition, the deceased's choice of applicable law may be demonstrated by the terms of such a disposition. Whereas 39 explains that a tacit choice of law can be regarded as demonstrated by a disposition of property upon death where, for instance, the deceased had referred in his or her disposition to specific provisions of the law of the State of his or her nationality or where he or she had otherwise mentioned that law. However, if a person wishes the law of his or her nationality to govern his or her succession, it is advisable that he or she make an express choice and not rely on the referral and mention of that law in disposition.

3. May the law of any State be chosen as applicable?

No, **only the law of the State of the deceased's nationality may be chosen**, meaning either his or her nationality at the time of making the choice or his or her nationality at the time of his or her death. If a person possesses multiple nationalities at the time of making the choice or at the time of death, he or she may choose as applicable the law of any of those States. Nationality is chosen as a sole option for the choice of law in order to ensure a connection between the deceased and the law chosen and to avoid a law being chosen with the intention of frustrating the legitimate expectations of persons entitled to a reserved share.⁵⁶

The fact that the person chose the law to govern his or her succession gives the concerned parties possibility of designating the competent court located in the Member State whose law has been chosen.⁵⁷ If the parties concerned use this option, the competent court and applicable law will be aligned, as generally occurs in situations where no law and no court are chosen.⁵⁸

4. Is it possible to choose the law of a third State as applicable?

Yes, Article 20 provides for the **universal application** of the Succession Regulation. Thus, any law referred to by the Succession Regulation is applied whether or not it is the law of a Member State.

⁵⁴ Rodríguez-Uría Suárez, Isabel, La ley aplicable a las sucesiones *mortis causa* en el Reglamento (UE) 650/2012, InDret, Vol. 2, 2013., p. 11, available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).

⁵⁵ Whereas 38 of the Succession Regulation.

⁵⁶ Whereas 38 of the Succession Regulation.

⁵⁷ See section I.

⁵⁸ Damascelli, Domenico, Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte, Giuffrè, 2013, pp. 59 et seq.

Furthermore, Article 22(1) allows the person to choose “the law of the State”, thus not restricting the choice to the law of a Member State. However, if the person has the nationality of a third State, the persons concerned will not be able to agree on a competent court.⁵⁹

5. May multiple laws be chosen?

No, the Succession Regulation does not allow for the choice of multiple laws, either vertically or horizontally, for a single succession.⁶⁰ This is because it is founded on the principle of unity of assets (see Articles 4 and 21).

6. May the choice be modified or revoked?

Given that the person has the right to choose the applicable law in relation to his or her anticipated succession, he or she may **modify that choice or revoke it** without choosing another law instead.⁶¹ However, there are issues of validity related to such modification and revocation, which are mentioned below.⁶²

Concerns have been raised in relation to this issue of whether a modification or revocation of the act of disposition of property upon death entails the modification and revocation of the choice of law, because it remains unresolved in the Succession Regulation.⁶³ For this reason, it is important for the person organizing his or her succession by choosing applicable law to always explicitly state the destiny of the choice of law when modifying or revoking previous dispositions containing the choice-of-law clause.

7. Who may choose the applicable law?

Only the person, whose succession is at stake, has the right to choose the applicable law for his or her succession. The Succession Regulation does not allow such a choice to be made by any other person, including heirs, before or after the death of the person or opening of the succession proceedings.⁶⁴

8. Does the choice-of-law clause have to be in writing?

The choice-of-law agreement does not have to be in writing. However, the issue of the formal validity of **dispositions of property upon death made orally is excluded from the scope** of the Succession Regulation. Therefore, whether orally made choice of law is valid is decided subject to the law applicable under the national conflict of laws of the Member State whose court is seized with the matter.

If the disposition is a will, the formal validity of the will and the choice of law contained therein is determined by the 1961 Hague convention on the conflict of laws relating to the form of testamentary dispositions, provided that the Member State of the court seized is a party to that Convention. When the court of the Member State, that is not a party to this Convention, is seized, the formal validity of the will and the choice of law in it are subject to the Succession Regulation, in particular Article 27(1). The

⁵⁹ See this part, section I.

⁶⁰ Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission’s Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010, pp. 609-613.

⁶¹ See also Article 22(4) of the Succession Regulation.

⁶² See this section, question 8.

⁶³ Castelanoz Ruiz, Esperanza, in Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, pp. 340 et seq.

⁶⁴ Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, p. 56.

same Article also governs the issue of the formal validity of a choice of law contained in a disposition of property upon death, before the courts of the Member State in which the Succession Regulation applies.⁶⁵

Article 27(1) lays down that a disposition of property upon death made in writing is valid in form if its form complies with at least one of the laws referred to in that paragraph. This provision is designed to favor formal validity and is consistent with the 1961 Hague convention.⁶⁶ Hence, despite the above differentiation between wills in the Member States not parties and Member States being parties to the 1961 Hague convention, the outcome should be the same.

When determining whether a given disposition of property upon death is formally valid under this Regulation, the competent authority should disregard the fraudulent creation of an international element to circumvent the rules on formal validity.

If the person wishes to modify or revoke the choice of law, according to Article 22(4), the modifications or revocation must meet the requirements of form for the modification or revocation of a disposition of property upon death.

9. What law governs the substantive validity of the choice of law?

In line with the principle established in private international law, Article 22(3) prescribes that the **substantive validity of the choice of applicable law is governed by the chosen law**, that is, whether the person making the choice may be considered to have understood and consented to what he or she was doing. The same should apply to the act of modifying or revoking a choice of law. The validity of choice of law is not affected by the fact that the chosen law does not allow a choice of law in matters of succession.⁶⁷ Furthermore, as *professio iuris* represents an independent act, it is not affected by the invalidity of a will or an agreement regarding succession of which it is part.⁶⁸

10. In what circumstances is it recommended that the person choose the applicable law?

The general rule that applies in the absence of choice in the majority of cases is Article 21, according to which the law of the State in which the deceased has his or her habitual residence at the time of death is applicable. However, in certain circumstances, such as those in which a person divides his or her time between two States during the year or expects to change his or her residence, the habitual residence might be difficult to establish. For the sake of the predictability of the result, it might be beneficial to choose the law applicable to succession. It has been suggested that the option of choosing the applicable law could be particularly useful for persons who have settled abroad but still have strong connections with their State of origin and wish for the law of that State to govern succession.⁶⁹

In contrast, if the person finds the law of his or her nationality unfavorable for estate planning, there is no option to “confirm” the application of the law of the State of his or her habitual residence. This might become important in view of the escape clause in Article 21(2) and, more importantly, the tacit choice of law in Article 22(2) should the circumstances be interpreted to trigger their operation. Therefore, it is recommended that the person “unchooses” the law by a statement indicating that he or she in no way intends for the law of his or her nationality (or any other law, for that matter) to govern the succession, thus removing any potential doubt regarding his or her intentions.⁷⁰

⁶⁵ See this part, section I.

⁶⁶ Whereas 52 of the Succession Regulation.

⁶⁷ Whereas 40 of the Succession Regulation.

⁶⁸ Rodríguez-Uría Suárez, *op. cit.*, p. 13.

⁶⁹ Damascelli, Domenico, I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013, p. 99.

⁷⁰ Wautelet, *op. cit.*, p. 11.

IV. MODEL CLAUSES

☞ CHOICE OF APPLICABLE LAW

☞ DEROGATION OF THE LAW OF NATIONALITY AS APPLICABLE

BIBLIOGRAPHY

- Andrae, M.:** *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019.
- Bergquist, U., Damascelli, D.** [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019.
- Castelanoz Ruiz, E.,** in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.
- Cazorla González, M.J.:** *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*. Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, n° 21 Diciembre de 2019.
- Damascelli, D.:** *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013.
- Damascelli, D.:** *I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte*, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013.
- Dougan, F.:** *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (eds.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019.
- Dougan, F.:** *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019.
- Giobbi, M.:** *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1.
- Gray, J. and Quinzá Redondo, P.:** *Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession*. *Journal Family and Law*. November. 2013.
- Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.:** *Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea*. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. <http://www.reci.org/index.php/revista/num37/recensiones/iglesias-buigues-jl-palao-moreno-g-dirs-regimen-economico-matrimonial-efectos-patrimoniales-uniones-registradas-union-europea-comentario-reglamentos-ue-n-20161103-20161104-valencia-tirant-lo-blanch-2019-583-pp>
- Knol Radoja, K.:** *Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju*, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, No. 2, 2019.
- Ruggeri, L., Kunda, I. Winkler, S.** (Eds): *Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data*. Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Croatia. ISBN 978-953-8034-25-1.
- Marongiu Buonaiuti, F.,** in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.

- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law**, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010..
- Mota, H.:** *Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio*. No. 21 (2019). *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Mota, H.:** *La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.*, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) *Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).
- Mota, H.:** *La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103 (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 1103/2016)*, in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.
- Palao Moreno, G.:** *La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104*. *Revista española de derecho internacional*, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.
- Pérez Vallejo, A.M.:** *Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial*. *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100.
- Rademacher, L.:** *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 10, 1/2018.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. In: *Podjetje in delo*. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. In: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 40 (2019). No. 3.
- Poretti, P.:** *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 37, No. 1, 2016,
- Rodríguez-Uría Suárez, I.:** *La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012*, *InDret*, Vol. 2, 2013., *InDret*, p. 11, available at SSRN: <https://www.ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).
- Wautelet, P.:** *Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation*, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020).

COURT JUDGEMENTS (CJEU):

JUDGMENT OF THE COURT (SIXTH CHAMBER) of 13 July 2000. - Group Josi Reinsurance Company SA v Universal General Insurance Company (UGIC). - Reference for a preliminary ruling: Cour d'appel de Versailles - France. - Brussels Convention - Personal scope - Plaintiff domiciled in a non-Contracting State - Material scope - Rules of jurisdiction in matters relating to insurance - Dispute concerning a reinsurance contract. - Case C-412/98, ECLI identifier: ECLI:EU:C:2000:399.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61998CJ0412&from=ES>

JUDGMENT OF THE COURT (SIXTH CHAMBER) of 1 March 2005. No. Judgment: C-281/02. N.B. Jackson, trading as 'Villa Holidays Bal-Inn Villas' and Others. ECLI:EU:C:2005:120 and conclusion ECLI:EU:C:2004:798.

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-281/02>

JUDGMENT OF THE COURT (THIRD CHAMBER) of 2 de Abril 2009 reference for a preliminary ruling from the Korkein hallinto-oikeus (Finland)) — proceedings brought by A (Case C-523/07) - ECLI:EU:C:2009:225 and conclusion ECLI:EU:C:2009:39. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-523/07>

JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) 16 of July 2009. Case C-168/08. European Court Reports 2009 I-06871. ECLI identifier: ECLI:EU:C:2009:474. Conclusion of the Advocate General Kokott: 12 March 2009. identifier: ECLI:EU:C:2009:152.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A62008CJ0168>

JUDGMENT OF THE COURT (Firts Chamber) of 23 May 2019. Case C-658/17. Judgment: ECLI:EU:C:2019:444 and conclusion ECLI:EU:C: 2019:166. Código CELEX: 62017CC0. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=es&num=C-658/17&td=ALL>

ANNEX 1
MODEL CLAUSES IN PDF FORMAT

CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN SPOUSES OR FUTURE SPOUSES

This choice of court agreement is entered into between:

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____ with date of birth _____ from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____], with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____ with date of birth _____ from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____], with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016: In cases covered by Article 6, the parties may agree that the courts of the Member State whose law is applicable pursuant to Article 22, point (a) or (b) of Article 26(1), or the courts of the Member State of the conclusion of the marriage shall have exclusive jurisdiction to rule on matters of their matrimonial property regime. We must remember that all this shall be expressed in writing and dated and signed by the parties.

The parties agree:

that the courts of [INSERT STATE _____] shall have exclusive jurisdiction to rule on the property consequences of the future spouses, who are married / will be married in [INSERT place and date _____].

Signature:

Signature:

CHOICE OF COURT AGREEMENT IN MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES IN CONNECTION TO DIVORCE, LEGAL SEPARATION OR MARRIAGE ANNULMENT (ART. 5.1 OF COUNCIL REGULATION (EU) 2016/1103)

Jurisdiction in matters of matrimonial property regimes under Article 5.1 of Council Regulation (EU) 2016/1103 shall be subject to the spouses agreement on where the court is seized to rule on the application for divorce, legal separation or marriage annulment:

This choice of court agreement is entered into between:

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,
and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY _____] of [MONTH _____] of [YEAR _____]

Pursuant to Article 5 of Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended as of 22 August 2022, when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable as far as family disputes are concerned, since its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

The parties agree:

that the courts of [INSERT STAT _____] shall have exclusive jurisdiction to rule on the property consequences of the future spouses, who will be married in [INSERT place and planned date _____].

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN THE SPOUSES OR FUTURE SPOUSE BEFORE NOTARY/LAWYER

This choice of law agreement is entered into between:

Before me, Mr./Mrs. [NAME OF NOTARY/LAWYER_____], Notary Public of the
Illustrious College_____/Bar Association of _____]

Mr./Mrs. NAME and SURNAME_____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS_____], [LOCALITY_____,
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME_____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS_____], [LOCALITY_____,
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION_____] on [DAY_____] of [MONTH_____] of [YEAR_____]

Pursuant to Article 22 of Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016, implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes.

The parties agree:

that the courts of [INSERT STATE AND STATE LAW _____] shall to rule on
the property consequences of the future spouses, who are married / will be married in [INSERT
place and date_____].

Choose:

1. As set out in Article 22.2 of Regulation (EU) 2016/1103, the choice of applicable law shall have prospective effect only, in other words, in the future.
2. As set out in Article 22.2 of Regulation (EU) 2016/1103, the choice of applicable law shall not have any adverse retroactive effect for third parties deriving from that law.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT IN MARRIAGE AGREEMENT: AGREEMENT FOR MATRIMONIAL PROPERTY REGIME FOR SPOUSES OR FUTURE SPOUSES

Regulation (EU) 2016/1103 gives spouses the possibility to choose the law applicable to the substance of the economic consequences of the marriage. The rules for this purpose are those laid down in Article 22(1), which do not give the parties absolute freedom of choice. That freedom is subject to the condition that the law chosen has a close connection with them by reason of their habitual residence or nationality.

It must therefore be the law of the state in which one or both of them have their habitual residence or the nationality of either of them. In both cases, refer to the time of the conclusion of the agreement.

In these models, we must bear in mind that the agreement requires, for its validity, the concurrence of requirements of substance (Art. 24 "Consent and material validity" and of form (Art. 23) and must be made in writing, dated and signed. For this purpose, any communication made by electronic means that provides a durable record of the agreement shall be deemed to be in writing. This provision states that if the law of the state of the common habitual residence at the time of the conclusion of the agreement lays down additional formal requirements for settlements, those requirements apply. If the parties have their habitual residences in different Member States at the time of the conclusion of the agreement, and the laws of both states provide for different formal requirements for the conclusion of the agreement, the agreement is formally valid if it meets the requirements of one of the two laws. If only one of the spouses has his or her habitual residence in a Member State at the time of the conclusion of the agreement, and the law of that state lays down additional formal requirements for the settlement, those requirements shall apply.

MARRIAGE AGREEMENT

Different agreements can be included in marriage contracts to organize the couple's assets. The substantive validity of the pacts or agreements included in settlements will be governed by the provisions of the state law applicable to the matrimonial property regime (Art. 27, Letter g). Formal validity requires at least that the agreement be in writing and be dated and signed by both parties. Any communication made by electronic means that provide a durable record of the agreement is deemed to be "writing" (Art. 25 (1)).

The following model can be adapted to the requirements of each country's private law rules, provided that the country allows for such agreements, so that future spouses or partners, before or after marriage, can establish their desired matrimonial property regime, as well as agreements affecting the ownership, management or administration of the assets that comprise the matrimonial property, and determine liability for debts or obligations contracted individually or jointly.

MODEL OF AGREEMENT FOR ECONOMIC REGIME FOR SPOUSES OR FUTURE SPOUSES

Before me, Mr./Mrs. [NAME OF NOTARY/LAWYER_____] of the Illustrious College_____/Bar _____

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
 from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
 with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
 from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
 with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Two situations:

Who have entered into a marriage on [DATE _____], in
 [PLACE _____], registered in [_____] with registration number
 [_____].

Who have not entered into a marriage on [DATE SCHEDULED _____],
 in [PLACE SCHEDULED _____].

THE PARTIES INTERVENING AGREE

Choose and specify the agreement about decisions in matters of matrimonial property regimes according to the interest and will of the parties.

FIRST: That your marriage will be governed by the economic regime of _____,
 regulated by [STATE LAW _____].

INFORMATION:

1. Default statutory regime under the law; see the table in question 11.
2. Choose the economic matrimonial regime:

By virtue of freedom to contract, also accepted under the law of some countries, see the table in question 12.

Community of property: Property acquired by either spouse will, in principle, become the property of both, and both spouses may have to pay for particular debts regardless of who incurred them. In case of dissolution of the regime, this community property will be split between the spouses or between the surviving spouse and the other spouse's estate.

Deferred community of property: During the marriage, all property is owned by the spouse(s) who acquired it, and all debts have to be paid by the spouse(s) who incurred them. However, upon death or divorce, the net value of the existing property of either spouse will normally be split between the spouses or between the surviving spouse and the other spouse's estate.

Participation in accrued gain: All property is owned by the spouse(s) who acquired it, and all debts have to be paid by the spouse(s) who incurred them. Upon dissolution of the regime, the net gain made by each spouse during the marriage will be calculated, and the spouse with the higher gain has to pay a certain percentage of the difference to the other. The applicable law

may provide fixed, flexible or simplified solutions, e.g., lump sum, in particular in the case of dissolution by death.

Separation of property: The property and debts of each spouse remain entirely unaffected by the marriage. In the case of divorce and/or death, no property or debts will be shared, nor will any value be equalized.

Other_____.

SECOND: That, in the event that the two spouses jointly acquire any property, its ownership will be determined by _____ (decide whether to include only property acquired during the marriage or the opposite, including all or some premarital property).

THIRD: That the goods of one of the spouses will not respond to the debts, the obligations and the responsibilities contracted by the other spouse_____.

FOURTH: At the time this agreement is concluded, the spouses have the property, assets and debts in countries specified in Annex_____

FIFTH: That in the event of separation, divorce or marriage annulment, both parties agree _____

SIXTH: The following agreements relating to the marriage exist and have been copied in ____

...

Signature

Signature

**APPLICABLE LAW BASED ON HABITUAL RESIDENCE IN A MEMBER STATE
AT THE TIME OF THE CONCLUSION OF THE MARRIAGE AGREEMENT**

This choice of law agreement is entered into between:

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,
and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

In accordance with the requirements of Regulation (EU) 2016/1103 establishing Articles 23 and 24 on the choice of law agreement and Article 25 on marriage agreement. Both the agreement on the applicable law and the marriage agreement shall be in writing, dated and signed by both spouses, it being understood that any communication made by electronic means that provides a durable record of the agreement under "Articles 23.1 and 25.1 of Regulation (EU) 2016/1103" shall be considered writing.

The spouses may choose the national law of any Member State provided that it is the law of the state of the habitual residence of both or one of them (Articles 22.1(a) and 33.1 of Regulation (EU) 2016/1103) at the time of the conclusion of the agreement. The option corresponds to the provisions of Articles 23 and 25 of Regulation (EU) 2016/1103 considering the possible additional formal requirements:

1. Where the law of the Member State in which both spouses have their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract lays down additional formal requirements for marriage contracts, those requirements shall apply.

Clause: Both spouses declare/confirm that they have their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract in _____.

2. Where the spouses have their habitual residence in different Member States at the time of the conclusion of the marriage contract, and the laws of the two states provide different formal requirements for marriage contracts, the agreement is formally valid if it satisfies the requirements of one of the two laws.

Clause: The spouses have their habitual residence in different Member States at the time of the conclusion of the marriage contract. One of them resides in _____, and the other resides in _____.

There are two possibilities:

- The agreement satisfies the requirements of only one of the two states. This state will apply: _____.

- The agreement satisfies the requirements of both states. The parties can then choose to apply the law of state_____.

3. Where, at the time of the conclusion of the marriage agreement, only one of the spouses has his or her habitual residence in a Member State, and the law of that state lays down additional formal requirements for marriage agreement, those requirements shall apply.

Clause: Both spouses declares/confirms that their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract is in Member State _____.

Depending on the case, we will draft the appropriate clause for the specific case, and we will incorporate it into the agreements that the parties may enter into, into the procedure for the liquidation of the economic system or into the lawsuit before the competent court.

Signature

Signature

**CHOICE OF LAW APPLICABLE TO ADVERSARIAL LEGAL SEPARATION OR
DIVORCE PROCEDURE**
(jurisdiction to rule on matters of matrimonial property regimes arising in connection
with that application: marriages celebrated before 29 January 2019)

This choice of law agreement is entered into between:

Before me, Mr./Mrs. [NAME OF NOTARY_____], Notary Public of the Illustrious
College of [COLLEGE OF NOTARY_____].

Mr./Mrs. NAME and SURNAME_____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS_____], [LOCALITY_____,
with IDENTITY CARD NUMBER _____,
and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME_____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS_____], [LOCALITY_____,
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION_____] on [DAY_____] of [MONTH_____] of [YEAR_____]

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia, Italy, Cyprus, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.

- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022 when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable. Regarding family disputes, its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 sets out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereas 32, 33 and 34, Regulation (EU) 2016/1103 should concentrate its jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts

are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC) 2201/2003. For separation and divorce, Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the spouses at the time when the application is lodged shall be the common place, which in our case is an EU member country.

The parties agree regarding law applicable to the patrimonial property regime:

Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date: According to the Civil Code of _____ (State) Art. _____, the Law _____ of (the country) is applicable as the country of common habitual residence immediately after the celebration of the marriage.

Signature

Signature

CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MARRIAGES ENTERED INTO BEFORE 29 JANUARY 2019

This choice of law agreement is entered into between:

Before me, Mr./Mrs. [NAME OF NOTARY _____], Notary Public of the Illustrious College of [COLLEGE OF NOTARY _____].

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____ from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____], with IDENTITY CARD NUMBER _____,
and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____ from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____], with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia, Italy, Cyprus, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.

- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022, when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable to family disputes, since its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 set out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereas 32, 33 and 34, Regulation (EU) 2016/1103 should concentrate jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC)

2201/2003. In addition, for separation and divorce, Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the spouses at the time when the application is lodged shall be the common place, which in our case is an EU member country.

Marriages celebrated before 29 January 2019:

- Marriages celebrated before 29 January 2019 and without a later choice of law agreement: According to the Private International Law Rules Art. ____ of the country of residence____, is applicable the law of the spouses at the time of the marriage.

The parties agree regarding the law applicable to the matrimonial property regime:

- Marriages celebrated before 29 January 2019 that after this date specified the applicable law or marriages celebrated after this date that designated the applicable law: the law of the EU country chosen by the spouses as agreed and formalized by the parties on _____ in _____, in accordance with Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, Art. 22 et seq.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MATRIMONIAL PROPERTY IN CONTENTIOUS LEGAL SEPARATION OR DIVORCE

The competent court to rule on the matrimonial property regime must often be determined at the time of the judicial separation or divorce proceedings (Art. 5) or on the death of one of the spouses (Art. 4).

Since divorce is the most common procedure in connection with the liquidation of the matrimonial property regime when determining the applicable law, the following clauses can be incorporated into these procedures.

The applicable law for divorce proceedings is Council Regulation (EU) 1259/2010, which establishes in Article 8 that the applicable law shall be that of the place where the spouses had their last habitual residence until less than one year ago, provided that one of them continues to reside there. If more than one year has elapsed between the filing of the lawsuit and the termination of cohabitation, the law of the nationality of both spouses at the time the lawsuit is filed applies if it were common, and in another case, would apply the law of the State before whose courts the lawsuit is filed.

APPLICABLE LAW

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, Cyprus, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.

- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022, when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable to family disputes, since its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 set out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereass 32, 33 and 34, Regulation (EU) 2016/1103 should concentrate jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC) 2201/2003

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
 from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
 with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
 from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
 with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

APPLICABLE LAW IN SEPARATION/DIVORCE

Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the plaintiff in the EU at the time when the application is lodged shall be the place where the application is lodged.

This regulation is applicable in sixteen EU countries participating in enhanced cooperation on this issue: Belgium, Bulgaria, Germany, Greece, Spain, France, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Hungary, Malta, Austria, Portugal, Romania and Slovenia.

Clause: In accordance with Article 5 of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 establishing enhanced cooperation on the law applicable to divorce and legal separation, the spouses have agreed to designate [_____] (the law of the country) as the applicable law.

LAW APPLICABLE TO THE MATRIMONIAL PROPERTY REGIME

Choose the appropriate option:

1. Marriages celebrated before 29 January 2019 or without a choice of law agreement after that date:

a. Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date when both spouses are not of the same nationality: Article _____ of the Civil Code of _____ (country) and the law of ____ is applicable, as it is the country of marital domicile immediately after the marriage.

You must choose the article according to the country ([see tables in questions 11 and 12-chapter 1](#)).

b. Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date when the spouses are of the same nationality at the time of the marriage: The common personal law of the spouses shall apply to the marriage_____.

2. Marriages concluded after 29 January 2019: Pursuant to Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, Article 26(1)(a), the law of _____ applies, as the state in which the spouses had their habitual residence after the marriage.

3. Marriages celebrated before 29 January 2019 that after this date have specified the applicable law or marriages that were celebrated after this date and have designated the applicable law: The law of ____ (e.g., Spain), as agreed and formalized by the parties on _____, is applicable in accordance with Regulation (EU) 2016/1103 of the Council of 24 June 2016, establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions concerning matrimonial property regimes, Art. 22 et seq.

Signature:

Signature:

CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS

This *choice of court agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 7 of *Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships,*

The parties agree

that the courts of **[INSERT MEMBER STATE]** shall have exclusive jurisdiction to rule on the property consequences of the partnership, which was registered on the **[DATE OF REGISTRATION]** in **[LOCATION OF REGISTRATION]**.

Signature:

Signature:

**CHOICE OF COURT AGREEMENT
BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS**

This *choice of court agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 7 of *Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships,*

The parties agree

that the courts of **[INSERT MEMBER STATE]** shall have exclusive jurisdiction to rule on the property consequences of the partnership, which the parties intend to register **[INSERT THE DATE AND LOCATION OF THE REGISTRATION OF PARTNERSHIP IF KNOWN]**.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS

This *choice of law agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 22 of *Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships*,

The parties agree

that the law of **[INSERT THE STATE]** is applicable to the property consequences of their partnership, which the parties registered on the **[DATE OF REGISTRATION]** in **[LOCATION OF REGISTRATION]**.

CHOOSE:

- . In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply prospectively.
- . In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply retrospectively.

Signature:

Signature:

**CHOICE OF LAW AGREEMENT
BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS**

This *choice of law agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,
and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 22 of *Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships,*

The parties agree

that the law of **[INSERT THE STATE]** is applicable to the property consequences of their partnership, which the parties intend to register **[INSERT THE DATE AND LOCATION OF THE REGISTRATION OF PARTNERSHIP IF KNOWN]**.

Signature:

Signature:

CHANGE OF THE CHOICE OF LAW AGREEMENT

This *change of the choice of law agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

The parties concluded a *choice of court agreement* on [DATE] in [LOCATION], with which they designated the law of [INSERT THE STATE] as applicable to the property consequences of their registered partnership.

Pursuant to Article 22 of *Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships* (hereinafter Regulation (EU) 2016/1104),

The parties agree

to the change of applicable law and designate the law of [INSERT THE STATE] as applicable to the property consequences of their partnership, which the parties registered on the [DATE OF REGISTRATION] in [LOCATION OF REGISTRATION].

Choose:

In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the change of applicable law shall apply prospectively.

In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the change of applicable law shall apply retrospectively.

Signature:

Signature:

CHOICE-OF-COURT AGREEMENT

This *choice-of-court agreement* is entered into between

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____,

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

and

Mr./Mrs. NAME and SURNAME _____, with date of birth _____
from [NATIONALITY _____], living at [ADDRESS _____], [LOCALITY _____],
with IDENTITY CARD NUMBER _____.

In [LOCATION _____] on [DAY ____] of [MONTH ____] of [YEAR ____]

Pursuant to Article 5(1) of *Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession*,

The parties agree

that the courts of **[INSERT MEMBER STATE]**, as the Member State whose law is chosen as applicable, shall have exclusive jurisdiction to rule on succession regarding assets belonging to **[FIRST AND SECOND NAME], [DATE OF BIRTH], [NATIONALITY], [ADDRESS]**.

Signature:

Signature:

Signature:

CHOICE OF APPLICABLE LAW

I, **[FIRST AND SECOND NAME]**, **[DATE OF BIRTH]**, **[ADDRESS]**, living at **[ADDRESS_____]**, **[LOCALITY_____]**, with IDENTITY CARD NUMBER _____, national of **[INSERT STATE]**, pursuant to Article 22 of *Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession*, choose the law of **[INSERT STATE]** as applicable to succession of my assets.

On the **[DATE]** in **[LOCATION]**

Signature:

DEROGATION OF THE LAW OF NATIONALITY AS APPLICABLE

on the **[DATE]** in **[LOCATION]**

I, **[FIRST AND SECOND NAME]**, **[DATE OF BIRTH]**, **[ADDRESS]**, living at **[ADDRESS_____]**, **[LOCALITY_____]**, with IDENTITY CARD NUMBER _____national of **[INSERT STATE_____]**, hereby declare that I in no way intend for the law of **[INSERT STATE_____]** as the law of the State of my nationality to be applicable to succession of my assets pursuant to Article 22 of *Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession*.

Signature:

ANNEX 2

EDITABLE MODELS CLAUSE¹

¹ Please note that the forms include a drop-down menu in which are listed all States of the European Union for the sole purpose of facilitating a quick editing of the model.

The reader is also given the opportunity to enter States which are different from those of the European Union simply by writing the name of the State in a specific empty box.

This technological solution facilitates the drafting with the maximum degree of flexibility and adaptability to the specific case”. The reader should bear in mind that the parties are limited in their choice by the Regulation. Information on limitations can be found in the Guidelines on choice of jurisdiction and applicable law agreements.

CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN SPOUSES OR FUTURE SPOUSES

This choice of court agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (UE) 2016/1103 of 24 June 2016: In cases covered by Article 6, the parties may agree that the courts of the Member State whose law is applicable pursuant to Article 22, point (a) or (b) of Article 26(1), or the courts of the Member State of the conclusion of the marriage shall have exclusive jurisdiction to rule on matters of their matrimonial property regime. We must remember that all this shall be expressed in writing and dated and signed by the parties.

The parties agree:

that the courts of shall have exclusive jurisdiction
to rule on the property consequences of the in
on

Signature:

Signature:

CHOICE OF COURT AGREEMENT IN MATRIMONIAL PROPERTY REGIMES IN CONNECTION TO DIVORCE, LEGAL SEPARATION OR MARRIAGE ANNULMENT (ART. 5.1 OF COUNCIL REGULATION (EU) 2016/1103)

Jurisdiction in matters of matrimonial property regimes under Article 5.1 of Council Regulation (EU) 2016/1103 shall be subject to the spouses agreement on where the court is seized to rule on the application for divorce, legal separation or marriage annulment:

This choice of court agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 5 of Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EU) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended as of 22 August 2022, when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable as far as family disputes are concerned, since its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

The parties agree:

that the courts of shall have exclusive jurisdiction
to rule on the property consequences of the in
on

Signature:

Signature:

**CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN THE SPOUSES OR FUTURE SPOUSE
BEFORE NOTARY/LAWYER**

This choice of law agreement is entered into between:

Before me,,
.....,

....., with date of birth,

from, living at

in, with identity card number,

and

....., with date of birth,

from, living at

in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 22 of Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016, implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes.

The parties agree:

that the courts of shall have exclusive jurisdiction

to rule on the property consequences in

on

Choose:

a) As set out in Article 22.2 of Regulation (EU) 2016/1103, the choice of applicable law shall have prospective effect only, in other words, in the future.

b) As set out in Article 22.2 of Regulation (EU) 2016/1103, the choice of applicable law shall not have any adverse retroactive effect for third parties deriving from that law.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT IN MARRIAGE AGREEMENT: AGREEMENT FOR MATRIMONIAL PROPERTY REGIME FOR SPOUSES OR FUTURE SPOUSES

Regulation (EU) 2016/1103 gives spouses the possibility to choose the law applicable to the substance of the economic consequences of the marriage. The rules for this purpose are those laid down in Article 22(1), which do not give the parties absolute freedom of choice. That freedom is subject to the condition that the law chosen has a close connection with them by reason of their habitual residence or nationality.

It must therefore be the law of the state in which one or both of them have their habitual residence or the nationality of either of them. In both cases, refer to the time of the conclusion of the agreement.

In these models, we must bear in mind that the agreement requires, for its validity, the concurrence of requirements of substance (Art. 24 "Consent and material validity" and of form (Art. 23) and must be made in writing, dated and signed. For this purpose, any communication made by electronic means that provides a durable record of the agreement shall be deemed to be in writing. This provision states that if the law of the state of the common habitual residence at the time of the conclusion of the agreement lays down additional formal requirements for settlements, those requirements apply. If the parties have their habitual residences in different Member States at the time of the conclusion of the agreement, and the laws of both states provide for different formal requirements for the conclusion of the agreement, the agreement is formally valid if it meets the requirements of one of the two laws. If only one of the spouses has his or her habitual residence in a Member State at the time of the conclusion of the agreement, and the law of that state lays down additional formal requirements for the settlement, those requirements shall apply.

MARRIAGE AGREEMENT

Different agreements can be included in marriage contracts to organize the couple's assets. The substantive validity of the pacts or agreements included in settlements will be governed by the provisions of the state law applicable to the matrimonial property regime (Art. 27, Letter g). Formal validity requires at least that the agreement be in writing and be dated and signed by both parties. Any communication made by electronic means that provide a durable record of the agreement is deemed to be "writing" (Art. 25 (1)).

The following model can be adapted to the requirements of each country's private law rules, provided that the country allows for such agreements, so that future spouses or partners, before or after marriage, can establish their desired matrimonial property regime, as well as agreements affecting the ownership, management or administration of the assets that comprise the matrimonial property, and determine liability for debts or obligations contracted individually or jointly.

**MODEL OF AGREEMENT FOR ECONOMIC REGIME FOR SPOUSES
OR FUTURE SPOUSES**

Before me,,
.....,
....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Two situations:

Who have entered into a marriage in on
....., registered in
with registration number

Who have not entered into a marriage in on
.....

The parties intervening agree:

Choose and specify the agreement about decisions in matters of matrimonial property regimes according to the interest and will of the parties.

FIRST: That your marriage will be governed by the economic regime of
....., regulated
by the laws of

Information:

- a) Default statutory regime under the law.
- b) Choose the economic matrimonial regime:

Community of property: Property acquired by either spouse will, in principle, become the property of both, and both spouses may have to pay for particular debts regardless of who incurred them. In case of dissolution of the regime, this community property will be split between the spouses or between the surviving spouse and the other spouse's estate.

Deferred community of property: During the marriage, all property is owned by the spouse(s) who acquired it, and all debts have to be paid by the spouse(s) who incurred them. However, upon death or divorce, the net value of the existing property of either spouse will normally be split between the spouses or between the surviving spouse and the other spouse's estate.

Participation in accrued gain: All property is owned by the spouse(s) who acquired it, and all debts have to be paid by the spouse(s) who incurred them. Upon dissolution of the regime, the net gain made by each spouse during the marriage will be calculated, and the spouse with the higher gain has to pay a certain percentage of the difference to the other. The applicable law may provide fixed, flexible or simplified solutions, e.g., lump sum, in particular in the case of dissolution by death.

Separation of property: The property and debts of each spouse remain entirely unaffected by the marriage. In the case of divorce and/or death, no property or debts will be shared, nor will any value be equalized.

Other

SECOND: That, in the event that the two spouses jointly acquire any property, its ownership will be determined by (decide whether to include only property acquired during the marriage or the opposite, including all or some premarital property)

THIRD: That the goods of one of the spouses will not respond to the debts, the obligations and the responsibilities contracted by the other spouse

FOURTH: At the time this agreement is concluded, the spouses have the property, assets and debts in countries specified in annex

FIFTH: That in the event of separation, divorce or marriage annulment, both parties agree

SIXTH: The following agreements relating to the marriage exist and have been copied in

Signature:

Signature:

**APPLICABLE LAW BASED ON HABITUAL RESIDENCE IN A MEMBER STATE AT
THE TIME OF THE CONCLUSION OF THE MARRIAGE AGREEMENT**

This choice of law agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

In accordance with the requirements of Regulation (EU) 2016/1103 establishing Articles 23 and 24 on the choice of law agreement and Article 25 on marriage agreement. Both the agreement on the applicable law and the marriage agreement shall be in writing, dated and signed by both spouses, it being understood that any communication made by electronic means that provides a durable record of the agreement under "Articles 23.1 and 25.1 of Regulation (EU) 2016/1103" shall be considered writing.

The spouses may choose the national law of any Member State provided that it is the law of the state of the habitual residence of both or one of them (Articles 22.1(a) and 33.1 of Regulation 2016/1103) at the time of the conclusion of the agreement. The option corresponds to the provisions of Articles 23 and 25 of Regulation 2016/1103 considering the possible additional formal requirements:

a) Where the law of the Member State in which both spouses have their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract lays down additional formal requirements for marriage contracts, those requirements shall apply.

Cláusula: Clause: Both spouses that they have their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract in

b) Where the spouses have their habitual residence in different Member States at the time of the conclusion of the marriage contract, and the laws of the two states provide different formal requirements for marriage contracts, the agreement is formally valid if it satisfies the requirements of one of the two laws.

Clause: The spouses have their habitual residence in different Member States at the time of the conclusion of the marriage contract. One of them resides in, and the other resides in

The agreement satisfies the requirements of only one of the two states. This state will apply:
.....

The agreement satisfies the requirements of both states. The parties can then choose to apply the law of state:

c) Where, at the time of the conclusion of the marriage agreement, only one of the spouses has his or her habitual residence in a Member State, and the law of that state lays down additional formal requirements for marriage agreement, those requirements shall apply.

Clause: Both spouses that their habitual residence at the time of the conclusion of the marriage contract is in Member State:

Depending on the case, we will draft the appropriate clause for the specific case, and we will incorporate it into the agreements that the parties may enter into, into the procedure for the liquidation of the economic system or into the lawsuit before the competent court.

Signature:

Signature:

.....

**CHOICE OF LAW APPLICABLE TO ADVERSARIAL LEGAL SEPARATION
OR DIVORCE PROCEDURE**

**(jurisdiction to rule on matters of matrimonial property regimes arising in connection
with that application: marriages celebrated before 29 January 2019)**

This choice of law agreement is entered into between:

Before me,,
.....,

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia, Italy, Cyprus, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.
- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022 when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable. Regarding family disputes, its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 sets out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereas 32, 33 and 34, Regulation (EU) 1103/2016 should concentrate its jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC) 2201/2003. For separation and divorce, Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the spouses at the time when the application is lodged shall be the common place, which in our case is an EU member country.

The parties agree regarding law applicable to the patrimonial property regime:

Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date: According to the Civil Code of, the Law is applicable as the country of common habitual residence immediately after the celebration of the marriage.

Signature:

Signature:

**CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MARRIAGES ENTERED
INTO BEFORE 29 JANUARY 2019**

This choice of law agreement is entered into between:

Before me,,
.....,

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia, Italy, Cyprus, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.
- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022 when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable. Regarding family disputes, its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 sets out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding

preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereas 32, 33 and 34, Regulation (EU) 1103/2016 should concentrate its jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC) 2201/2003. For separation and divorce, Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the spouses at the time when the application is lodged shall be the common place, which in our case is an EU member country.

Marriages celebrated before 29 January 2019:

- Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date: According to the Private International Law Rules of, is applicable the law of the spouses at the time of the marriage.

The parties agree regarding the law applicable to the matrimonial property regime:

- Marriages celebrated before 29 January 2019 that after this date specified the applicable law or marriages celebrated after this date that designated the applicable law: is the law of the EU country chosen by the spouses as agreed and formalized by the parties on, in accordance with Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, Art. 22 et seq.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW APPLICABLE TO MATRIMONIAL PROPERTY IN CONTENTIOUS LEGAL SEPARATION OR DIVORCE

The competent court to rule on the matrimonial property regime must often be determined at the time of the judicial separation or divorce proceedings (Art. 5) or on the death of one of the spouses (Art. 4).

Since divorce is the most common procedure in connection with the liquidation of the matrimonial property regime when determining the applicable law, the following clauses can be incorporated into these procedures.

The applicable law for divorce proceedings is Council Regulation (EU) 1259/2010, which establishes in Article 8 that the applicable law shall be that of the place where the spouses had their last habitual residence until less than one year ago, provided that one of them continues to reside there. If more than one year has elapsed between the filing of the lawsuit and the termination of cohabitation, the law of the nationality of both spouses at the time the lawsuit is filed applies if it were common, and in another case, would apply the law of the State before whose courts the lawsuit is filed.

APPLICABLE LAW

Several issues should be clarified beforehand:

- Regulation (EU) 2016/1103 is applicable in Belgium, Bulgaria, Cyprus, the Czech Republic, Germany, Greece, Spain, France, Croatia Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Finland and Sweden.
- Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes states in Article 5 that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of the regulation. Article 5 states that the court of a Member State shall have jurisdiction to accept an application for divorce, legal separation or marriage annulment on the basis of Regulation (EC) 2201/2003, which specifies the courts that shall have jurisdiction in that Member State to rule on the matrimonial property regime arising in connection with such an application, without prejudice to paragraph 1 of Article 2, and that will be amended from 22 August 2022, when the new Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and in matters of parental responsibility, as well as on international child abduction, becomes applicable to family disputes, since its scope will affect civil matters relating to divorce, legal separation and marriage annulment, among others.

It should also be remembered that Regulation (EU) 1259/2010 set out its scope in Article 1 as applying only to situations involving a conflict of laws, divorce and legal separation and excluding preliminary ruling questions such as marriage annulment in the context of a divorce or legal separation procedure.

- In view of Whereas 32, 33 and 34, Regulation (EU) 1103/2016 should concentrate jurisdiction in matters relating to matrimonial property regimes on the Member State whose courts are to rule on the succession of one of the spouses in accordance with Regulation (EU) 650/2012 or on divorce, legal separation or marriage annulment in accordance with Council Regulation (EC) 2201/2003.

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

APPLICABLE LAW IN SEPARATION/DIVORCE

Article 8 a) of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation states that the place of habitual residence of the plaintiff in the EU at the time when the application is lodged shall be the place where the application is lodged.

This regulation is applicable in sixteen EU countries participating in enhanced cooperation on this issue: Belgium, Bulgaria, Germany, Greece, Spain, France, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Hungary, Malta, Austria, Portugal, Romania and Slovenia.

Clause:

In accordance with Article 5 of Council Regulation (EU) 1259/2010 of 20 December 2010 establishing enhanced cooperation on the law applicable to divorce and legal separation, the spouses have agreed to designate as the applicable law.

LAW APPLICABLE TO THE MATRIMONIAL PROPERTY REGIME

1. Marriages celebrated before 29 January 2019 or without a choice of law agreement after that date:

- a) Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date when both spouses are not of the same nationality: the applicable is the law of,
..... as it is the country of marital domicile immediately after the marriage.

b) Marriages celebrated before 29 January 2019, or without a choice of law agreement after that date when the spouses are of the same nationality at the time of the marriage: The common personal law of the spouses shall apply to the marriage

2. Marriages concluded after 29 January 2019: Pursuant to Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions in matrimonial property regimes, Article 26(1)(a), the law of, applies, as the state in which the spouses had their habitual residence after the marriage.

3. Marriages celebrated before 29 January 2019 that after this date have specified the applicable law or marriages that were celebrated after this date and have designated the applicable law: The law of, as agreed and formalized by the parties on, is applicable in accordance with Regulation (EU) 2016/1103 of the Council of 24 June 2016, establishing enhanced cooperation on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of decisions concerning matrimonial property regimes, Art. 22 et seq.

Signature:

Signature:

CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS

This choice of court agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships.

The parties agree:

that the courts of shall have exclusive jurisdiction
to rule on the property consequences of the partnership, which was registered in
on

Signature:

Signature:

CHOICE OF COURT AGREEMENT BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS

This choice of court agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships.

The parties agree:

that the courts of shall have exclusive jurisdiction
to rule on the property consequences of the partnership, which the parties intend to register in
..... on

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN REGISTERED PARTNERS

This choice of law agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships.

The parties agree:

that the law of is applicable to the property consequences of their partnership, which the parties registered in on

Choose:

- a) In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply prospectively.
- b) In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply retrospectively.

Signature:

Signature:

CHOICE OF LAW AGREEMENT BETWEEN FUTURE REGISTERED PARTNERS

This choice of law agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 7 of Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships.

The parties agree:

that the law of is applicable to the property consequences of their partnership, which the parties intend to register in
on

Signature:

Signature:

CHANGE OF THE CHOICE OF LAW AGREEMENT

This change of the choice of law agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number

In on

Pursuant to Article 22 of Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships (hereinafter Regulation (EU) 2016/1104)

The parties agree:

to the change of applicable law and designate the law of
as applicable to the property consequences of their partnership, which the parties registered in
..... on

Choose:

- a) In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply prospectively.
- b) In accordance with Article 22(2) of Regulation (EU) 2016/1104, the choice of applicable law shall apply retrospectively.

Signature:

Signature:

CHOICE-OF-COURT AGREEMENT

This choice-of-court agreement is entered into between:

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

and

....., with date of birth,
from, living at,
in, with identity card number,

In on

Pursuant to Article 5(1) of Regulation (EU) 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession,

The parties agree:

that the courts of as the Member State whose law is chosen as applicable, shall have exclusive jurisdiction to rule on succession regarding assets belonging to, with date of birth, living at in

Signature:

Signature:

Signature:

CHOICE OF APPLICABLE LAW

I,, with identity card number
....., national of, living at,
in, pursuant to Article 22 of Regulation (EU) 650/2012 of the
European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and
enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of
succession and on the creation of a European Certificate of Succession, choose the law
of as applicable to succession of my assets.

In on

Signature:

DEROGATION OF THE LAW OF NATIONALITY AS APPLICABLE

I, , with identity card number
..... , national of , living at ,
in , hereby declare that I in no way intend for the law
of as the law of the State of my nationality
to be applicable to succession of my assets pursuant to Article 22 of Regulation (EU) 650/2012 of the
European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and
enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of
succession and on the creation of a European Certificate of Succession.

In on

Signature:

.....

**PERSONALIZED SOLUTION
IN EUROPEAN FAMILY AND
SUCCESSION LAW**

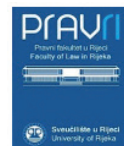
**LINEE GUIDA PER PROFESSIONISTI
NEL DIRITTO PATRIMONIALE DI
FAMIGLIA E SUCCESSORIO TRANSNAZIONALE**

(Una collezione di modelli di atti accompagnati da
commenti e linee guida per la loro redazione)

**MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
LUCIA RUGGERI
(A CURA DI)**

Univerza v Ljubljani Universitas
Labacensis

Dykinson, S.L.

Esclusione di responsabilità legale. Tutte le informazioni, i contenuti e i riferimenti disponibili in questo libro sono forniti solo a scopo di ricerca e di informazione generale. Pertanto, le informazioni fornite non costituiscono, né intendono costituire, una consulenza legale. I lettori di questo libro devono contattare il loro avvocato per una consulenza su qualsiasi particolare questione legale menzionata in questo libro. Pertanto, nessun lettore di questo studio dovrebbe agire in base alle informazioni contenute in questo libro senza aver prima chiesto un parere legale ad un avvocato nella giurisdizione appropriata.

Il contenuto di questo libro non può costituire un'informazione legale o di altro tipo. Sebbene sia stata presa ogni precauzione per verificare l'accuratezza delle informazioni contenute in questo libro, né gli autori né l'editore si assumono alcuna responsabilità per errori o omissioni. Non si assume alcuna responsabilità per i danni che possono derivare dall'uso delle informazioni, dei contenuti o dei riferimenti contenuti in questo libro.

© 2020 Authors as indicated in the e-book reserve their copyright. Copying is permitted only for non-commercial purposes provided that the source is cited. Each author is responsible for his or her own chapter or part of the chapter and the publisher assumes no liability for any use of the contents or violations of third party rights.

This project was funded by the European Union's
Justice Programme (2014-2020)

The content of this e-book represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This e-book has been published within the EU Justice Project
“Personalized Solutions in European Family and Succession Law (PSEFS)”
No. 800821-JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017.

Questo e-book è disponibile in croato, spagnolo, sloveno, inglese e italiano
ed è stato pubblicato in versione adattata per gli ipovedenti.

Ulteriori informazioni sono disponibili sul sito web del progetto www.euro-family.eu.

Publication year: 2020

ISBN opera completa: 978-84-1377-031-4

ISBN: 978-84-1377-034-5

COMITATO SCIENTIFICO:

Isabel Espín Alba

Manuela Giobbi

Nenad Hlača

Ana María Pérez Vallejo

Neža Pogorelčnik Vogrinc

Francesco Rizzo

Traduzione in croato

Adrijana Martinović (Capitolo 1) Maja Bukovac Puvača (Capitolo 2)

Danijela Vrbljanac (Capitolo 3)

Traduzione in italiano

Karina Zabrodina (Indice, Introduzione e Capitolo 1) e Ivan Allegranti (Prefazione e Capitoli 2 e 3)

Traduzione in sloveno

Dean Zagorac

Traduzione in spagnolo

María José Cazorla González

INDICE

PREFAZIONE.....	11
<i>Ana Blanca Fernández-Tresguerres García</i>	
INTRODUZIONE	15
<i>María José Cazorla González</i>	
CAPITOLO I. DETERMINAZIONE DELLA COMPETENZA IN MATERIA RELATIVA AI DIRITTI PATRIMONIALI MATRIMONIALI.....	19
<i>María José Cazorla González</i>	
I. LINEE GUIDA SULLA COMPETENZA	19
1. I notai sono competenti a risolvere i conflitti e le questioni relativi al regime patrimoniale tra coniugi?	19
2. È possibile concludere un accordo sulla scelta dell'autorità competente ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?	20
3. Le norme in materia di competenza contenute nel Regolamento (UE) 2016/1103 possono impedire la concentrazione di procedimenti connessi dinanzi all'autorità dello stesso Stato?	20
4. Qual è l'autorità giurisdizionale competente per il regime patrimoniale tra coniugi in caso di matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019?	22
5. Come viene determinata la competenza dell'autorità giurisdizionale ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?.....	22
6. Dove è disciplinata la competenza del giudice in ciascun Stato dell'Unione europea?	25
II. MODELLI CONTRATTUALI.....	26
Accordo sull'elezione del foro tra coniugi o futuri coniugi	
Accordo sull'elezione del foro nei regimi patrimoniali tra coniugi in relazione al divorzio, alla separazione personale o all'annullamento del matrimonio (art. 5.1 del Regolamento (UE) 2016/1103)	
III. LINEE GUIDA SULLA LEGGE APPLICABILE IN MATERIA DI REGIMI PATRIMONIALI TRA CONIUGI.....	26

1. Il Regolamento (UE) 2016/1103 si applica integralmente a tutti gli Stati membri a decorrere dalla sua entrata in vigore?	27
2. I coniugi possono scegliere la legge applicabile ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103 se il matrimonio ha avuto luogo prima del 29 gennaio 2019?	28
3. Sulla base del principio della libera scelta della legge applicabile, quali sono gli scenari possibili?	28
4. I coniugi o i futuri coniugi possono modificare di comune accordo la legge applicabile al loro regime patrimoniale? Esistono requisiti per la validità sostanziale degli accordi?	29
5. Il Regolamento (UE) 2016/1103 stabilisce i requisiti per una validità dell'accordo sulla scelta di legge?	29
6. Quali sono gli effetti dell'accordo sulla legge applicabile e qual è l'ambito di applicazione di tale legge?	30
7. Come incide sui diritti di terzi l'accordo sulla scelta della legge?	31
8. Negli Stati membri ciascuna autorità giurisdizionale è vincolata dall'accordo sulla scelta della legge applicabile ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?	31
9. Qual è la legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi in assenza della scelta delle parti?	32
10. In assenza di un accordo sulla scelta, tutti i Paesi hanno un regime patrimoniale legale?	32
11. Qual è il regime legale di proprietà matrimoniale in ogni Stato?	33
12. In ciascun Stato, quali sono le opzioni ulteriori rispetto al regime patrimoniale legale tra cui i coniugi o i futuri coniugi possono scegliere?	34
IV. MODELLI CONTRATTUALI	36
Accordo sulla scelta della legge applicabile tra coniugi o futuri coniugi davanti al notaio/avvocato	
Accordo sulla scelta della legge applicabile all'interno dell'accordo matrimoniale: modello di accordo sul regime patrimoniale dei coniugi o dei futuri coniugi	
Legge applicabile in base alla residenza abituale in uno Stato membro al momento della conclusione dell'accordo matrimoniale	
Scelta della legge applicabile alla separazione personale giudiziale o alla procedura di divorzio (competenza a pronunciarsi su questioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi derivanti da tale domanda: matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019)	
Scelta della legge applicabile ai matrimoni conclusi prima del 29 gennaio 2019	
Scelta della legge applicabile ai beni coniugali in caso di contenzioso sulla separazione personale o di divorzio	

CAPITOLO 2. LE UNIONI REGISTRATE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104....	39
<i>Filip Dougan e Jerca Kramberger Škerl</i>	
I. INTRODUZIONE	39
II. LINEE GUIDA SUGLI ACCORDI SULL'ELEZIONE DEL FORO AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104	40
1. È possibile scegliere la competenza ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104?.....	40
2. Le parti possono scegliere l'autorità giurisdizionale di qualsiasi Stato?	40
3. Cosa succede se le parti optano per la competenza di uno Stato che non è parte del Regolamento?	41
4. Le parti quando possono concludere l'accordo sulla scelta del foro?	41
5. Vi sono alcuni vincoli circa la forma che l'accordo sulla scelta del foro deve avere?	41
6. Le autorità giurisdizionali seguiranno sempre la volontà delle parti?	41
7. Qual è (se sussiste) il rapporto tra la legge applicabile e l'autorità giurisdizionale competente?	42
8. È possibile scegliere una determinata autorità giurisdizionale in uno degli Stati oppure solo, in generale, l'autorità giurisdizionale di uno Stato?	43
9. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità sostanziale dell'accordo sulla scelta del foro?	43
III. MODELLI CONTRATTUALI.....	44
Accordo sull'elezione del foro tra partner la cui unione è registrata	
Accordo sull'elezione del foro di un'unione che deve ancora essere registrata	
IV. LINEE GUIDA SUGLI ACCORDI SULLA LEGGE DA APPLICARE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104	44
1. Ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104 è possibile scegliere la legge da applicare (circa gli effetti patrimoniali dell'unione registrata)?	44
2. Le parti possono scegliere la legge di ogni Stato? Cosa succede se scelgono di applicare la legge di uno Stato non firmatario del Regolamento?	44
3. Tutte le autorità giurisdizionali sono vincolate dall'accordo sulla scelta della legge stipulato ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104?	45
4. Le parti quando possono concludere un accordo sulla scelta della legge da applicare? Le parti possono in seguito modificare il loro accordo?	45
5. Esistono requisiti per la forma dell'accordo sulla scelta della legge?	45
6. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità materiale dell'accordo sulla scelta della legge da applicare?	46
7. Quali sono gli effetti dell'accordo sulla scelta della legge da applicare e quali questioni sono disciplinate dalla legge applicabile scelta dai partner?	46

8. In che modo un accordo sulla scelta della legge applicabile incide sui diritti dei terzi?	47
V. MODELLI CONTRATTUALI.....	48
Accordo sulla scelta della legge da applicare fra partner la cui unione è registrata	
Accordo sulla scelta della legge da applicare fra partner la cui unione deve ancora essere registrata	
Accordo di modifica della scelta della legge da applicare	
VI. LINEE GUIDA SULLE CONVENZIONI PATRIMONIALI DELLE UNIONI REGISTRATE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104.....	48
1. Che cos'è una <i>convenzione patrimoniale di un'unione registrata</i> ? Qual è il rapporto tra una <i>convenzione patrimoniale di un'unione registrata</i> e un <i>accordo sulla scelta della legge da applicare</i> ?	48
2. Esistono requisiti per la forma della convenzione patrimoniale di un'unione registrata?	48
3. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità materiale delle convenzioni patrimoniali di un'unione registrata?	49
CAPITOLO 3. LA SCELTA DELLA COMPETENZA E DELLA LEGGE APPLICABILE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 650/2012.....	51
<i>Ivana Kunda e Danijela Vrbljanac</i>	
I. LINEE GUIDA SULLA SCELTA DELLA COMPETENZA	51
1. La scelta dell'autorità giurisdizionale è consentita dal Regolamento successorio?	51
2. Le parti possono scegliere soltanto gli organi giurisdizionali di uno Stato membro in generale o possono anche scegliere gli organi giurisdizionali competenti per materia?.....	52
3. Le parti possono scegliere più di un organo giurisdizionale competente?	52
4. L'accordo sulla scelta del foro deve essere concluso per iscritto?	52
5. Le parti possono concludere un accordo sulla scelta del foro in qualsiasi momento?	52
6. Chi sono le parti necessarie per stipulare un accordo sull'elezione del foro?.....	53
7. L'organo giurisdizionale prescelto è competente per tutti i beni o solo per alcuni di essi?	53
8. In quali circostanze si raccomanda alle parti di concludere un accordo di scelta del foro?	53
II. MODELLI CONTRATTUALI.....	54
Accordo sull'elezione del foro	

III. LINEE GUIDA SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE	54
1. La scelta della legge applicabile è consentita dal Regolamento successorio?	54
2. Come viene determinata la scelta?	54
3. Può la legge di qualsiasi Stato essere scelta come applicabile?	54
4. È possibile scegliere come applicabile la legge di uno Stato terzo?	55
5. Possono essere scelte più leggi?	55
6. La scelta può essere modificata o revocata?	55
7. Chi può scegliere la legge applicabile?	55
8. La clausola sulla scelta della legge deve essere scritta?	56
9. Quale legge disciplina la validità sostanziale dell'accordo sulla scelta della legge?	56
10. In quali circostanze si raccomanda alla persona stipulare un accordo sulla legge da applicare?	56
IV. MODELLI CONTRATTUALI.....	57
Accordo sulla legge applicabile	
Accordo di deroga alla legge nazionale per quanto applicabile	
BIBLIOGRAFIA.....	59
GIURISPRUDENZA DELLA CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA	61
ALLEGATO 1. MODELLI CONTRATTUALI IN PDF.....	63
ALLEGATO 2. MODELLI CONTRATTUALI MODIFICABILI	89

PREFAZIONE

Negli ultimi vent'anni ho avuto l'onore di contribuire, come esperto nazionale, alla creazione dello Spazio europeo di giustizia mediante la partecipazione alla negoziazione della maggior parte dei suoi strumenti, compresi i tre che questo importante progetto affronta in ottica applicativa.

Per questo motivo sono molto grata per l'invito della prof. María José Cazorla a contribuire al progetto attraverso la prefazione alle *Linee guida per professionisti nel diritto di famiglia e successorio transnazionale*, un eccellente lavoro corale della prof. Cazorla dell'Università di Almeria, della prof. Kramberger Škerl e dell'assistente Dougan dell'Università di Lubiana, come pure della prof. Kunda e prof. Vrbljanac dell'Università di Rijeka, il quale indubbiamente faciliterà alle famiglie europee la comprensione delle tre tra le più complesse e importanti normative dal punto di vista patrimoniale:

Ora che la base giuridica dell'articolo 65 del Trattato di Amsterdam è stata superata - in seguito agli sforzi del Consiglio di Tampere e dei successivi quadri di valutazione - l'articolo 81 del TFUE, consolidato dal Trattato di Lisbona, include espressamente la compatibilità delle norme applicabili negli Stati membri in materia di conflitto di leggi e di competenza, sebbene le misure relative al diritto di famiglia con implicazioni transfrontaliere saranno stabilite dal Consiglio secondo una procedura legislativa speciale che richiede l'unanimità e la consultazione preventiva del Parlamento Europeo.

2. L'Unione europea procede, passo dopo passo ma con fermezza, nella creazione di un proprio diritto di famiglia e di successione, unico nel suo genere. Così facendo, contribuisce e migliora la mobilità internazionale, ben oltre la libertà di circolazione dei lavoratori che è al centro del mercato unico.

La Corte Europea di Giustizia non è del tutto estranea a tale evoluzione, come dimostrato dalla sentenza della Grande Camera del 5 giugno 2018 (C-673/16) in merito all'estensione del concetto di coniuge alle famiglie dello stesso sesso.

3. Dal punto di vista della tecnica giuridica, tutti gli strumenti relativi al diritto di famiglia sono Regolamenti e, in quanto tali, ne consentono l'applicazione diretta e uniforme negli Stati membri senza la necessità della loro attuazione a livello nazionale.

Il loro ambito di applicazione geografica è stato definito con ciascun Regolamento.

4. Il primo, era uno strumento duplice poiché riguardava la responsabilità genitoriale e la competenza matrimoniale. Tuttavia, dopo alcuni mesi della sua applicazione sono state rilevate diverse lacune e ciò ha determinato la costituzione della prima pietra miliare: il Regolamento (CE) 2003/2201 del Consiglio, del 27 novembre 2003, relativo alla competenza, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale.

Attualmente, occorre fare riferimento al Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno (revisione di Bruxelles II) che si applicherà a partire dal 1° agosto 2022, estendendo il suo campo di applicazione alla sottrazione internazionale di minori in linea con l'applicazione della Convenzione dell'Aia del 1980, la cui interazione con gli Stati membri in vista dell'adesione di Paesi terzi ha dato luogo al parere della Corte di Giustizia (Grande Sezione) 1/2013 del 14 ottobre 2014.

5. Il secondo passo nella creazione di questo spazio è rappresentato dal Regolamento (CE) 2009/4 del Consiglio, del 18 dicembre 2008, relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e alla cooperazione in materia di obbligazioni alimentari.

6. Entrambi gli strumenti consentono di godere di una rappresentanza a livello internazionale attraverso la partecipazione sia degli Stati membri che dell'Unione Europea come REIO (Regional Economic Integration Organizations) alla Conferenza dell'Aia.

In particolare, Bruxelles II bis (e a tempo debito la sua revisione) dovrebbe essere considerato in relazione alla Convenzione del 19 ottobre 1996 sulla competenza, la legge applicabile, il riconoscimento, l'applicazione e la cooperazione in materia di responsabilità genitoriale e di misure per la protezione dei minori, di cui tutti gli Stati membri sono parti contraenti.

Da parte sua, il Regolamento sulle obbligazioni alimentari deve essere considerato in relazione alla Convenzione del 23 novembre 2007 sul recupero internazionale degli alimenti nei confronti dei figli e di altri membri della famiglia e il relativo Protocollo sulla legge applicabile, della stessa data, di cui l'Unione europea è parte contraente oltre a tutti gli Stati membri (nel caso del Protocollo, tutti gli Stati membri ad eccezione della Danimarca)

7. Procedere da lì è stato un compito complesso.

La già citata sfida che presuppone la base giuridica che richiede l'unanimità degli Stati membri ha comportato, oltre la posizione speciale della Danimarca, del Regno Unito (fino al suo recesso) e dell'Irlanda, il ricorso alla procedura di cooperazione rafforzata di cui all'articolo 20 TUE e 326-334 TFUE, che consiste in una procedura che consente, con un minimo di nove Stati membri, di instaurare un'integrazione avanzata o la cooperazione in un settore delle strutture europee senza la partecipazione degli altri Stati membri.

8. Questa geometria variabile ha consentito l'applicazione del Regolamento (UE) 2010/1259 del Consiglio, del 20 dicembre 2010, relativo alla cooperazione rafforzata in materia di legge applicabile al divorzio e alla separazione personale (Roma III) e dei Regolamenti gemelli 2016/1103 e 2016/1104 del 4 giugno, i cui partecipanti non coincidono.

9. Il Regolamento (UE) 2012/650 del 4 luglio 2012, tuttavia, è stato concepito su una base giuridica diversa, più vicina al diritto di proprietà piuttosto che al diritto di famiglia.

Sono stati necessari quasi quattro anni di negoziati e alcune importanti concessioni, come nel caso dei Regolamenti gemelli, per ottenere un opt-in del Regno Unito che alla fine non ha avuto luogo.

Il presente Regolamento è uno dei più complessi tra quelli approvati in materia civile.

Pertanto, l'analisi pratica svolta da questo contributo è particolarmente preziosa perché assicura che tale conoscenza sia estesa ai professionisti legali e ai cittadini.

10. L'ultima pietra miliare è costituita dai Regolamenti gemelli (Regolamento (UE) 2016/1103 e Regolamento (UE) 2016/1104), che attualmente sono applicabili in 18 Stati membri.

Come in tutti i Regolamenti europei in materia di giustizia civile che prevedono norme di conflitto, è possibile designare la legge di uno Stato terzo in virtù del loro ambito di applicazione universale.

Il libro che viene presentato pone l'accento sugli aspetti più rilevanti.

Tra questi, è particolarmente degna di nota la tutela dei terzi di fronte alle modifiche della legge applicabile, poiché la sua regolamentazione è stata resa più difficile dalla mancata unificazione del Registro Civile nell'Unione Europea.

11. L'ultimo strumento di rilievo in materia di diritto di famiglia, di natura apparentemente ausiliaria ma di grande importanza pratica, è il Regolamento (UE) 2016/1191 del Parlamento europeo e del Consiglio del 6 luglio 2016, in vigore dal 16 febbraio 2019, che facilita la libera circolazione dei cittadini semplificando

i requisiti per la presentazione di alcuni documenti pubblici nell'Unione europea nell'ambito del sempre più importante sistema IMI (Internal Market Information).

Questo strumento esenta dalla legalizzazione alcuni documenti pubblici tra i quali, sono di particolare rilevanza per gli strumenti di nostro interesse, i documenti relativi al decesso; matrimonio, compresa la capacità di contrarre il matrimonio e lo stato civile, il divorzio, la separazione e l'annullamento del matrimonio; l'unione registrata, compresa la capacità di registrarsi come membro di un'unione registrata e l'appartenenza a un'unione registrata; l'annullamento della registrazione di un'unione registrata; separazione giudiziaria o annullamento di un'unione registrata.

12. Quale sarà il prossimo passo?

Attualmente, sotto la Presidenza tedesca a rotazione dell'Unione Europea nella seconda metà del 2020 che sarà segnata dalla crisi sanitaria, morale ed economica della pandemia Covid-19 da un lato, è possibile prospettare un orizzonte di consolidamento insieme al coordinamento con l'attività della Conferenza dell'Aia, particolarmente rilevante nel campo del diritto di famiglia, dall'altro invece, sarà necessario affrontare nuovi problemi di diritto internazionale istituzionale e pubblico.

In questo contesto, la Presidenza evidenzia i progressi compiuti nella protezione internazionale degli adulti vulnerabili, che ora è parzialmente inclusa nella Convenzione dell'Aia del 2000, di cui solo 9 Stati membri fanno parte degli attuali dodici, insieme al Regno Unito, a Monaco e alla Svizzera.

La Presidenza ha, inoltre, mostrato l'interesse per l'analisi e la possibile regolamentazione dei testamenti digitali.

I progressi nell'interconnessione dei Registri dei Testamenti e dei Certificati Successori Europei sono anch'essi un'azione in corso per l'Unione europea nel contesto della giustizia elettronica.

Dopo una breve analisi del contesto in cui si colloca il diritto europeo della famiglia e del diritto successorio, il contributo di cui il lettore potrà godere in seguito è di interesse e importanza primaria poiché fornisce un grande valore aggiunto al lavoro di informazione, che la Commissione sta svolgendo, ma allo stesso tempo aiuta in modo specifico i professionisti del diritto.

Fa parte del progetto PSEFS (<https://www.euro-family.eu>), cofinanziato dalla Commissione Europea, e vuole essere uno strumento essenziale nell'applicazione del diritto di famiglia europeo.

Mi congratulo con voi e vi incoraggio a proseguire in questo lavoro.

ANA FERNÁNDEZ-TRESGUERRES

Notaio di Madrid. Esperto nazionale nel Consiglio dell'Unione Europea

Number Academic of Spanish Royal Academy of Law

INTRODUZIONE

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Università di Almería - Spagna

Al giorno d'oggi la famiglia europea è mutata: i differenti modelli e la loro evoluzione negli ultimi decenni ne rappresentano la prova. Le relazioni familiari non si basano più soltanto sul matrimonio, ma sono frutto anche delle coppie che convivono stabilmente. In tale contesto, ci sono Paesi europei in cui le persone dello stesso sesso non hanno possibilità di sposarsi poiché è consentito soltanto il matrimonio tra persone di diverso sesso, come ad esempio l'Italia, la Romania, la Slovacchia, la Grecia e la Lituania; altri, in cui sono regolamentate le unioni registrate tra persone dello stesso sesso come ad esempio la Croazia (le unioni registrate soltanto tra persone dello stesso sesso) e la Slovenia (le unioni civili formali tra persone dello stesso sesso); o ancora, quelli in cui le persone dello stesso sesso o di sesso diverso possono sposarsi come, ad esempio, la Danimarca, la Finlandia e la Germania.

Quattordici Paesi dell'Unione europea nel 2020: Germania, Malta, Paesi Bassi, Belgio, Spagna, Svezia, Portogallo, Danimarca, Francia, Lussemburgo, Finlandia, Irlanda, Austria (dal 2019) e Regno Unito (inclusa Irlanda Nord dal 2019) hanno approvato il matrimonio tra persone dello stesso sesso, concedendo alla famiglia composta da coniugi dello stesso sesso i medesimi diritti della famiglia composta da coniugi di sesso opposto. Invece, la Bulgaria, la Lettonia, la Lituania, la Polonia, la Romania e la Slovacchia non riconoscono né il matrimonio né le unioni di fatto costituite da persone dello stesso sesso.

Ad una simile situazione occorre aggiungere, poi, l'aumento della mobilità dei cittadini i quali non sempre risiedono nel Paese in cui sono nati o di cui sono cittadini. La conseguenza più immediata è il crescente numero di matrimoni transnazionali con difficoltà ulteriori in caso di crisi matrimoniale. Il diritto privato applicabile agli effetti, economici e matrimoniali, della separazione, dell'annullamento, del divorzio e del diritto successorio varia a seconda dello Stato e degli eventuali accordi raggiunti dalle parti. Sicché è necessario analizzare tre Regolamenti per determinare l'autorità giurisdizionale competente e la legge applicabile.

Al fine di fornire sostegno e risposte ad alcune delle domande che potrebbero sorgere in relazione ai regimi patrimoniali tra coniugi e agli effetti patrimoniali delle unioni registrate, i tre Regolamenti dell'Unione europea a cui si farà riferimento sono i seguenti:

- Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi.
- Regolamento (UE) 2016/1104 del Consiglio del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.
- Regolamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo e del Consiglio del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e

all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo.

L'applicazione di tali Regolamenti, i quali sono ancora a molti sconosciuti, comporta molteplici difficoltà a causa della complessità della materia che tradizionalmente era legata al diritto nazionale di ciascun Paese e che ora, invece, va oltre i confini nazionali in uno spazio di libertà, sicurezza e giustizia dell'Unione che garantisce la libera circolazione delle persone.

Il nostro obiettivo è quello di facilitare la comprensione e l'applicazione dei Regolamenti. A tal fine, sono stati inclusi modelli e schemi accompagnati dalla descrizione di diverse situazioni che riguardano, ad esempio, una coppia che si è unita in matrimonio o si è registrata come tale in un Paese diverso da quello in cui risiede al momento della cessazione del rapporto; oppure quando entrambe, o una delle parti, risiede in un Paese diverso dalla loro cittadinanza o sono partner di una persona straniera; o ancora, quando il matrimonio è tra stranieri residenti in un Paese diverso da quello di origine.

Queste situazioni implicano che a volte le persone non sanno quale autorità è competente in materia di legge applicabile, di riconoscimento e di esecuzione delle decisioni sui regimi patrimoniali tra coniugi e gli effetti patrimoniali che ne deriveranno. Ciò in quanto, alla luce dei Regolamenti, l'eventualità che l'autorità di uno Stato possa essere in grado di applicare la legge di un altro Stato genera sicuramente confusione.

Austria, Belgio, Bulgaria, Croazia, Cipro, Repubblica Ceca, Finlandia, Francia, Germania, Grecia, Italia, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Portogallo, Slovenia, Spagna e Svezia partecipano attualmente alla cooperazione rafforzata. I restanti Paesi possono aderire quando lo ritengono opportuno, come ha manifestato di voler fare l'Estonia l'11 febbraio 2018.

Per istituire gradualmente questo settore, con l'obiettivo di migliorare il buon funzionamento del mercato interno, l'Unione ha adottato misure di cooperazione in materia civile con le implicazioni transfrontaliere tra cui anche i tre Regolamenti di cui sopra, i quali sono al centro del presente libro. Il libro costituisce un mezzo a supporto delle persone che desiderano di conoscere gli effetti patrimoniali derivanti dal matrimonio o dalla morte di uno di loro. Inoltre, fornisce ai professionisti uno strumento utile e flessibile per aiutarli a individuare l'autorità giurisdizionale competente, la legge applicabile al caso specifico, le implicazioni transfrontaliere e le conseguenze della legge applicabile a secondo del Paese in cui vengono preparate le domande giudiziali, risolte le controversie o stipulati gli accordi prematrimoniali.

Fin dall'inizio del progetto JUSTICE PSEFS¹, si è stati consapevoli delle difficoltà e dei dubbi che possono sorgere in relazione alle domande in termini di accordo sul regime patrimoniale quando la nazionalità o la residenza non è comune, quando la legge applicabile non è stata scelta o quando sono coinvolti i Paesi con la cooperazione non rafforzata². Pertanto, è stata sviluppata questa guida sotto forma di domande e risposte aggiungendo esempi che mettono a confronto i diversi Paesi dell'Unione. Pur non trattandosi di un'analisi dettagliata, gli esempi rappresentano la casistica con cui devono confrontarsi le famiglie europee con le implicazioni transfrontaliere e i professionisti che garantiscono l'applicazione dell'attuale quadro giuridico. Il libro si conclude con alcuni modelli generici e adattabili da utilizzare per la compilazione di una domanda giudiziale o per la scelta dell'autorità competente e della legge applicabile in presenza di elementi transfrontalieri.

I moduli e le precedenti informazioni pratiche presentate sotto forma di questionario in questo libro sono stati tradotti in cinque lingue: inglese, spagnolo, italiano, croato e sloveno. L'intenzione è quella di facilitare l'accesso e la loro comprensione da parte di cittadini e di professionisti europei chiarendo, in modo sistematico, le informazioni sulla legge applicabile; sull'esistenza e sulla disciplina del regime patrimoniale

1 Ruggieri, L., Kunda, I. e Winkler, S. (a cura di): "Family Property and Succession in EU Member States. National Reports on the Collected Data". Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. Croazia. 2019. ISBN 978-953-8034-25-1.

2 Cazorla González, M.J.: "Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, n° 21, dicembre 2019, pp. 87-104.

tra coniugi alla luce dei diversi Codici Civili europei in ciascun Paese dell'Unione europea con riguardo sia ai cittadini che ai coniugi di nazionalità diversa; se il diritto nazionale stabilisce il regime di proprietà per i partner registrati e non; quali sono le conseguenze dopo la morte di una delle parti; e quale è l'autorità giurisdizionale competente a cui rivolgersi in caso di conflitto.

CAPITOLO I

DETERMINAZIONE DELLA COMPETENZA IN MATERIA RELATIVA AI DIRITTI PATRIMONIALI MATRIMONIALI

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Università di Almería - Spagna

I. LINEE GUIDA SULLA COMPETENZA

Inizieremo con il modo in cui è possibile individuare l'autorità giurisdizionale e organi competenti in base al Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi il quale è pienamente applicabile da 29 gennaio 2019.

1. I notai sono competenti a risolvere i conflitti e le questioni relativi al regime patrimoniale tra coniugi?

Sì, purché siano stati designati dal loro Stato come autorità giurisdizionale ai sensi dell'art. 3 (2) del Regolamento (UE) 2016/1103, ove opportuno.

In particolare, secondo il Considerando 29 del Regolamento, il termine autorità giurisdizionale va inteso in senso lato, compresi i notai quali autorità giudiziarie competenti in materia di regimi patrimoniali tra coniugi (Considerando 30 e 31) purché nel rispetto dell'art. 3 del Regolamento e in grado di esercitare la loro competenza nei rispettivi Stati. Pertanto, gli atti così emessi da notai devono essere diffusi conformemente alle disposizioni del Regolamento relativo agli atti autentici.

Occorre ricordare che, salvo il verificarsi di una controversia nel qual caso la competenza spetta all'autorità competente, in alcuni Stati membri i notai sono stati designati come autorità giudiziarie ai sensi dell'art. 3, paragrafo 2, del Regolamento e sono, pertanto, vincolati dalle presenti norme sulla competenza sebbene possono continuare ad agire liberamente nella redazione di un contratto matrimoniale o di un accordo sulla scelta della legge. È il caso, tra l'altro, della Spagna, del Lussemburgo e della Repubblica Ceca³.

Nella maggior parte dei Paesi, ad esempio Germania, Austria, Belgio, Bulgaria, Italia, Malta, Paesi Bassi, Portogallo e Slovenia, i notai non sono vincolati da queste norme sulla competenza (a meno che siano stati designati dai rispettivi Stati in conformità con le disposizioni di cui all'art. 3, paragrafo 2) e possono,

³ Conclusioni dell'avvocato generale e Bot., presentate il 28 febbraio 2019, WB c. Notariusz Przemyslaw Bac. Domanda di pronuncia pregiudiziale proposta dalla Corte di giustizia delle Comunità europee (Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim). Domanda di pronuncia pregiudiziale - Cooperazione giudiziaria in materia civile - Regolamento (UE) 650/2012 - Art. 3(1)(g) e (i) - Art. 3(2) - Nozione di autorità giurisdizionale - Mancata notifica alla Commissione europea, da parte dello Stato membro, dei notai in quanto autorità non giudiziarie che esercitano funzioni giudiziarie come gli organi giurisdizionali. Causa C-658/17. Raccolta della giurisprudenza: ECLI:EU:C: 2019:166. CELEX Code: 62017CC0.

quindi, agire liberamente in caso di redazione di un contratto matrimoniale o di un accordo sulla scelta della legge. Una simile situazione è possibile riscontrare in Grecia, dove un notaio ha il potere di concludere un contratto di convivenza ma non un contratto di matrimonio, o in Slovenia, dove dal 15 aprile 2019 i notai possono concludere un contratto di matrimonio formale (atto notarile). Tuttavia, i notai olandesi non sono considerati autorità ai sensi del presente Regolamento.

2. È possibile concludere un accordo sulla scelta dell'autorità competente ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?

Sì, tale possibilità è determinata dall'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1103 che consente di attribuire la competenza esclusiva all'autorità giurisdizionale di uno Stato membro, purché partecipi alla cooperazione rafforzata, di risolvere le questioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi sulla base di un accordo formalizzato (art. 7, paragrafo 2) in due casi diversi:

- quando l'accordo è concluso sulla base di uno dei casi di cui all'art. 6 del Regolamento che descrive situazioni legate alla residenza abituale o alla cittadinanza, in modo che le parti possano scegliere l'autorità di uno Stato membro la cui legge è applicabile in virtù dell'art. 22 (accordo valido per scelta) o art. 26, paragrafo 1, lettera a) o b) (accordo valido in mancanza di scelta).
- quando l'accordo è concluso scegliendo l'autorità dello Stato membro in cui è stato contratto il matrimonio.

3. Le norme in materia di competenza contenute nel Regolamento (UE) 2016/1103 possono impedire la concentrazione di procedimenti connessi dinanzi all'autorità dello stesso Stato?

Non per i procedimenti avviati in uno degli Stati partecipanti alla cooperazione rafforzata perché in tali Stati si applicano le norme sulla competenza funzionale per connessione, di cui agli artt. 4 e 5 del Regolamento.

Le norme della competenza funzionale per connessione sono applicabili in due situazioni:

- per il Regolamento (UE) 2016/1103 sui regimi patrimoniali tra coniugi, si applicano le norme sulla competenza funzionale o per connessione nella misura in cui l'autorità sia competente a decidere in materia di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio ai sensi del Regolamento Bruxelles II *bis*, salvo che il procedimento possa fondarsi unicamente su specifici motivi di competenza, nel qual caso la concentrazione della competenza può essere autorizzata solo con l'accordo dei coniugi, e
- in caso di decesso di uno dei coniugi, la successione è regolata secondo il Regolamento 650/2012. Il Considerando 33 del Regolamento (UE) 2016/1103 fa riferimento al Regolamento 650/2012 per la connessione in materia di successioni.

Il Considerando 34 del Regolamento (UE) 2016/1103 include il riferimento alla competenza in relazione a procedimenti pendenti ai sensi del Regolamento Bruxelles II *bis* 2201/2003 del Consiglio del 27 novembre 2003 relativo alla competenza, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale⁴. Al fine di determinare le norme sulla competenza di ciascuno Stato membro in cui possono essere avviate procedure di divorzio, separazione personale

⁴ Il presente Regolamento è stato recentemente riformato dal Regolamento (UE) 2019/1111 del Consiglio del 25 giugno 2019 relativo alla competenza giurisdizionale, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale e alla sottrazione internazionale di minori, che entrerà in vigore nel 2022.

o annullamento del matrimonio, il presente Regolamento si applica indipendentemente dal fatto che il matrimonio sia stato concluso prima o dopo il 29 gennaio 2019⁵.

Per la determinazione dell'autorità competente in materia di divorzio, separazione personale e annullamento, si seguiranno le disposizioni dell'art. 3 del Regolamento 2201/2003. Questo articolo contiene l'indicazione di sette autorità ed è applicabile qualunque sia la cittadinanza dei coniugi, anche se nessuno di essi è cittadino di uno Stato membro dell'Unione europea, e la competenza può essere trasferita alle autorità dello Stato membro quando tale Stato è:

- il luogo della residenza abituale dei coniugi;
- il luogo dell'ultima residenza abituale dei coniugi se uno di essi vi risiede ancora;
- il luogo della residenza abituale del convenuto;
- in caso di domanda congiunta, il luogo della residenza abituale di uno dei coniugi;
- il luogo della residenza abituale dell'attore se questi vi ha risieduto almeno per un anno immediatamente prima della domanda;
- il luogo della residenza abituale dell'attore se questi vi ha risieduto almeno per sei mesi immediatamente prima della domanda ed è cittadino dello Stato membro stesso o, nel caso del Regno Unito e dell'Irlanda, ha ivi il proprio domicilio.

Infine, le autorità giurisdizionali di uno Stato dell'Unione saranno competenti quando entrambi i coniugi sono cittadini dello stesso Stato o, nel caso del Regno Unito e dell'Irlanda, quando hanno il domicilio comune.

Tutti questi criteri sono oggettivi, alternativi e flessibili, poiché l'obiettivo è quello di consentire alle parti di scegliere l'autorità più semplice, come quella del luogo in cui hanno la residenza abituale, senza escludere la possibilità che possano preferire di rivolgersi alle autorità del loro Stato d'origine per una questione di lingua o per una migliore conoscenza delle norme e del sistema giudiziario⁶.

Tutte queste norme riguardano esclusivamente la competenza internazionale⁷. In altri casi particolari, l'organo o l'autorità competente di uno Stato membro saranno determinati dalle disposizioni procedurali nazionali. Tuttavia, occorre notare che le norme sulla competenza internazionale vigenti secondo il diritto di ciascuno Stato membro non sono applicabili *a priori*. Pertanto, l'autorità giurisdizionale competente sarà determinata in funzione del fatto che uno dei coniugi abbia la residenza abituale in tale Stato membro o sia suo cittadino o, nel caso dell'Irlanda e del Regno Unito, vi sia domiciliato (art. 6 del Regolamento 2201/2003).

Inoltre, e in via eccezionale, se nessuna autorità giurisdizionale di uno Stato membro è competente in materia entrano in vigore le norme nazionali sulla competenza internazionale in virtù della regola della competenza residuale di cui all'art. 7 del Regolamento Bruxelles II *bis*, la quale è stata chiaramente precisata dalla Corte di giustizia europea (CGUE) nella causa Sundelind/López (Causa C-68/07)⁸.

5 Gray, J., Quinzá Redondo, P.: "Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Cooperation between EU private international law instruments on family matters and succession". *Journal Family and Law*. Novembre 2013.

6 Domanda di pronuncia pregiudiziale: Corte di cassazione - Francia. Causa C-168/08. Raccolta di giurisprudenza 2009 I-06871. Raccolta di giurisprudenza: ECLI:EU:C:2009:152. Conclusioni dell'avvocato generale Kokott presentate il 12 marzo 2009. Cooperazione giudiziaria in materia civile - Regolamento (CE) 2003/2201 - Competenza, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale - Art. 3, paragrafo 1 - Competenza in materia di divorzio - Fattori di collegamento pertinenti - Residenza abituale - Cittadinanza - Coniugi residenti in Francia e aventi, entrambi, la cittadinanza francese e ungherese.

7 Causa 412/98, gruppo Josi, paragrafi 47 e 61: Uno strumento che prevede norme armonizzate sulla competenza internazionale, nel caso in cui il convenuto sia domiciliato in uno Stato membro, è applicabile anche se il ricorrente è domiciliato in un Paese terzo.

8 Divorzio transfronterizo: competencia y procedimiento: https://www.era-comm.eu/EU_Civil_Justice_Training_Modules/kiosk/courses/Family_Law_Module_1_ES/Module%201/jurisdiction.html

4. Qual è l'autorità giurisdizionale competente per il regime patrimoniale tra coniugi in caso di matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019?

L'autorità giurisdizionale competente è quella risultante dalle norme procedurali e civili interne di ogni Stato a meno che il regime patrimoniale tra coniugi non sia stato volontariamente sottoposto all'autorità ai sensi dell'art. 22 del Regolamento⁹.

In primo luogo, nel determinare quale autorità giurisdizionale sia competente per le questioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi, occorre capire se il matrimonio sia stato concluso prima o dopo il 29 gennaio 2019, poiché si tratta della data di entrata in vigore del Regolamento (UE) 2016/1103, e se vi sia un accordo per sottoporre il caso a un giudice in tale data.

Prima del 29 gennaio 2019, in casi internazionali la competenza delle autorità giurisdizionali era determinata dalle norme interne sulla competenza procedurale di ciascuno Stato membro, sebbene le parti avessero volontariamente accettato di adire le autorità dello Stato membro la cui legge è applicabile ai sensi dell'art. 22 o art. 26, paragrafi 1 e 2 di ciascuno dei Regolamenti.

In questo ambito, dobbiamo tenere presente che nelle controversie derivanti dalla classificazione o dal trasferimento dei beni, dalla responsabilità per debiti e altre questioni di cui all'art. 27 di ogni Regolamento vi sono alcune variabili da tenere in considerazione al momento della determinazione dell'autorità competente. Ad esempio, il diritto nazionale del Lussemburgo prevede che le controversie in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sono indipendenti dall'ubicazione dei beni immobili, mentre in Croazia, Lettonia, Malta e la Slovenia, il diritto nazionale stabilisce che le loro autorità giurisdizionali sono competenti per le controversie derivanti da beni immobili nel territorio, indipendentemente dalla residenza.

Inoltre, secondo il principio della libera scelta dell'autorità giurisdizionale, la scelta è più agevole laddove tenga conto della situazione e degli interessi di ogni matrimonio in modo personalizzato. Tuttavia, è necessario sapere quando tale accordo può essere fatto.

5. Come viene determinata la competenza dell'autorità giurisdizionale ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?

Il Regolamento è in vigore dal 29 gennaio 2019. Pertanto, le domande giudiziali, le sentenze o altri atti emanati in quel giorno, a una data successiva o su presentazione volontaria delle parti, sono determinati dalle norme contenute nel Regolamento (UE) 2016/1103 per le questioni che riguardano i regimi patrimoniali tra coniugi, le quali saranno trattate da autorità giurisdizionali diverse a seconda delle circostanze sopra descritte.

- Qualora il rapporto giuridico si concluda con la morte di uno dei coniugi, sarà competente l'autorità per la successione (art. 4 in entrambi i Regolamenti).

1) FORO DI COLLEGAMENTO: Art. 4 del Regolamento (UE) 650/2012

A. - In caso di divorzio o separazione, a seconda dei casi, la competenza spetta all'autorità competente a dirimere la controversia sul matrimonio.

Divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio ai sensi dell'art. 5 del Regolamento (CE) 2201/2003, con accordo in alcuni casi.

⁹ Giobbi, M.: *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1, pp. 213-218.

B. - In altri casi, fa differenza se esiste un accordo:

* **Accordo tacito o espresso:** è espresso quando i coniugi concordano sulla competenza corrispondente a uno Stato membro della legge applicabile (art. 6) o al luogo in cui è stato celebrato il matrimonio (art. 7), anche se tale accordo deve essere scritto, datato e firmato dalle parti. È tacito quando sia l'attore che il convenuto intraprendono il processo di fronte alla medesima autorità senza opposizione (art. 4 o art. 5, paragrafo 1) (art. 8).

2) ACCORDO TACITO O ESPRESSO SULLA SCELTA DEL FORO:

Tacito: Art. 4 o Art. 5, paragrafo 1 e Art. 8 del Regolamento (UE) 2016/1103

Espresso: Artt. 6 e 7 del Regolamento (UE) 2016/1103

* In mancanza di accordo, la domanda è proposta dinanzi all'autorità giurisdizionale dello Stato membro competente per la risoluzione di qualsiasi questione relativa al regime patrimoniale tra coniugi, salvo il caso di decesso di uno dei coniugi o di controversia matrimoniale, nell'ordine seguente¹⁰:

1. Se i coniugi sono residenti in uno Stato al momento del deposito della domanda, la cittadinanza delle parti o dove il matrimonio ha avuto luogo non è rilevante, perché ciò che conta è la residenza abituale comune in quel momento.
2. Quando entrambi i coniugi non risiedono in uno Stato, perché una delle parti vive in un altro Paese, la domanda deve essere presentata nel luogo in cui entrambi hanno stabilito la loro residenza comune, a condizione che uno di loro vi risieda ancora.
3. Quando i coniugi risiedono ciascuno in Stati diversi, esistono due situazioni, la prima delle quali ha la precedenza sulla seconda; il fondamento di tale ipotesi è costituito dai casi in cui i coniugi non hanno una residenza abituale comune da molto tempo:
 - * In primis: nel Paese in cui il convenuto ha la residenza abituale.
 - * Sussidiariamente: nel Paese in cui il richiedente ha la residenza abituale, purché abbia risieduto in tale Paese per almeno un anno prima della presentazione della domanda.
4. Quando i coniugi sono entrambi d'accordo. Se pensano di intentare una causa, allora sceglieranno a loro discrezione il Paese in cui entrambi risiedono abitualmente sapendo che l'accordo ha forza di legge e che se il rapporto dovesse successivamente complicarsi, non vi sarà alcuna possibilità di modificare l'accordo.
5. Quando l'attore ha risieduto per almeno sei mesi nel Paese di cui è cittadino. In tal caso, egli può presentare la domanda o il ricorso nel Paese di cui ha la cittadinanza.
6. Se i coniugi sono entrambi cittadini dello stesso Stato, essi possono presentare la loro domanda per regolare il regime patrimoniale tra coniugi senza alcun obbligo di residenza nel loro Paese.

3) FORO NEGLI ALTRI CASI: Art. 6 del Regolamento (UE) 2016/1103

Si noti che i requisiti di residenza o domicilio sono variabili che possono causare una certa distorsione, o perché vi sono circostanze che sono indeterminate, come la definizione dei due termini, oppure perché

¹⁰ Causa C-281/02, Owusu, paragrafi 25-6 e 41-3: tale lo strumento è applicabile anche quando entrambe le parti sono domiciliate nel medesimo Stato membro; l'autorità giurisdizionale dello Stato membro in questione non può declinare la propria competenza a favore del giudice di un Paese terzo, anche se tutti gli altri elementi del caso sono collegati solo a tale Stato.

il periodo per determinare la residenza può variare a seconda del Paese sebbene, nel caso C-523/07¹¹, la Corte di giustizia europea ha stabilito che la residenza abituale corrisponde al luogo in cui la persona si integra in un ambiente sociale e familiare. D'ora in avanti, le autorità giurisdizionali nazionali dovranno pronunciarsi sulla questione in base alle circostanze specifiche. Pertanto, è possibile individuare alcune differenze nella determinazione della residenza abituale nella legislazione degli Stati membri:

- Quando si considera l'indeterminatezza del termine residenza/domicilio: in Portogallo o in Polonia il domicilio corrisponde alla residenza abituale; in Irlanda, vi è un domicilio di origine equivalente al concetto di residenza abituale e un domicilio di scelta identificato con il luogo in cui vi è un'intenzione permanente o indeterminata di residenza; mentre in Italia, il domicilio è il luogo in cui viene svolta l'attività professionale o ci siano gli interessi personali. Invece, la residenza è il luogo in cui la persona vive abitualmente.
- Il periodo di residenza varia a seconda del Paese, spaziando dai 40 giorni prima del deposito della domanda in Scozia ai tre mesi di residenza preventiva richiesta a Cipro o ai 12 mesi richiesti in Belgio o a Malta. Tuttavia, troviamo anche l'indeterminatezza temporanea dell'ultima residenza o domicilio come accade in Grecia, Inghilterra o Galles, dove è sufficiente avere un domicilio nel territorio.

Un elemento comune tra tutti i Paesi europei consiste nel fatto di considerare la residenza/il domicilio e la cittadinanza come gli elementi di collegamento più stretti da regolamentare nelle loro norme di diritto internazionale privato e/o civile, nel determinare l'organismo internazionale competente che deve risolvere i conflitti e le questioni derivanti dagli effetti patrimoniali nei matrimoni, nelle controversie matrimoniali con parti di nazionalità diversa e nella divisione dei beni in caso di divorzio, annullamento, separazione o morte.

4) FORUM NECESSITATIS: art. 11 del Regolamento. Esso stabilisce che, di fronte all'impossibilità o alla difficoltà di avviare un procedimento in uno Stato terzo con il quale il caso è strettamente connesso, è possibile scegliere il giudice di un altro Stato con un collegamento sufficiente.

Art. 11 del Regolamento. Essa stabilisce che, prima dell'impossibilità o della difficoltà di avviare un procedimento in uno Stato terzo con il quale il caso è strettamente connesso, può essere competente a scegliere il giudice di un altro Stato con un collegamento sufficiente.

La competenza alternativa è di natura eccezionale e si applica senza indebito ritardo: qualora l'autorità competente secondo uno dei fori di cui agli artt. da 4 a 8 rileva che il diritto internazionale privato interno non riconosce il matrimonio in questione ai fini del procedimento relativo al regime patrimoniale tra coniugi, può declinare la propria competenza. Nei casi di non riconoscimento (a norma degli artt. 4 o 6) in cui le parti convengono di attribuire la competenza all'autorità di qualsiasi altro Stato membro conformemente all'art. 7, la competenza a decidere sui regimi patrimoniali tra coniugi spetta all'autorità di tale Stato membro. In tutti gli altri casi, la competenza a decidere sui regimi patrimoniali tra coniugi spetta alle autorità di qualsiasi altro Stato membro in virtù dell'art. 6 o dell'art. 8, o all'autorità dello Stato membro in cui ha avuto luogo il matrimonio.

Nessuna disposizione del paragrafo precedente si applica quando le parti hanno ottenuto una sentenza di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio che può essere riconosciuta nello Stato membro del foro.

¹¹ Sentenza del Tribunale di Giustizia (Terza sezione) del 2 aprile del 2009 [domanda di pronuncia pregiudiziale proposta da Korkein hallinto-oikeus (Finlandia)] — A. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:62007CA0523&from=EN>

Competenza alternativa: in assenza di competenza dell'autorità giurisdizionale (art. 9 del Regolamento): l'autorità non è competente.

Si ricorre alla competenza sussidiaria quando nessun organo giurisdizionale di uno Stato membro ha competenza ai sensi degli artt. da 4 a 8, o quando tutti hanno declinato la competenza ai sensi dell'art. 9, paragrafo 2. Le autorità giurisdizionali di uno Stato membro sono competenti nella misura in cui i beni immobili appartenenti a uno o a entrambi i coniugi siano situati nel territorio di tale Stato. In tal caso l'autorità giurisdizionale adita sarà competente soltanto per i beni immobili in questione.

Competenza sussidiaria: in base all'ubicazione dei beni (Art. 10 del Regolamento)

6. Dove è disciplinata la competenza del giudice in ciascun Stato dell'Unione europea?

In un caso che coinvolge più di uno Stato dell'Unione europea, le persone devono conoscere quale autorità giurisdizionale dovrebbe trattare il loro caso.

AUSTRIA	BELGIO	BULGARIA
§ 114a della Legge sulla Giurisdizione	Artt. 5 e 42 della Legge del 16 luglio del 2004 recante il Codice di Diritto Internazionale Privato	Art. 7 del Codice di Diritto Internazionale Privato e § 105 del Codice di Procedura Civile Il tribunale di famiglia è competente per tutte le controversie familiari – Art. 572 <i>bis</i> del Codice Giudiziario del 2007
CROAZIA	CIPRO	REPUBBLICA CECA
Artt. 56-59 della Legge sul Diritto Internazionale Privato	Sezione 11 (3) della Legge 23/1990, come riformato dalla Legge 63 (I)/2006 e Sezione 14 del Diritto forense della famiglia 23/1990	- Sezioni 6, 49 e 67 della Legge. La legge sul Diritto Internazionale Privato N. 91/2012 Coll.
DANIMARKA	ESTONIA	FINLANDIA
- Artt. 4 e 5 della Legge sulla Divisione dei beni coniugali - Art. 74 della Legge Danese sull'amministrazione delle proprietà	§ 9 e 102 del Codice di Procedura Civile Estone	§ 127 della Legge sul Matrimonio
FRANCIA	GERMANIA	GRECIA
- Art. 1070 del Codice Processuale Civile - Artt. 14 e 15 del Codice Civile	§ 105 e 262 della Legge sul Processo relativo alle Questioni Familiari e alle Questioni di Volontaria Giurisdizione, (FamFG)	Artt. 3, 22, 39, 611 e 612 del Codice di Procedura Civile
UNGHERIA	IRLANDA	ITALIA
Artt. 102 e 103 della Legge XXVIII del 2017 sul Diritto Internazionale Privato	- Sezione 31(5) della Legge sulla Riforma della Separazione Giudiziale e del Diritto di Famiglia del 1989 - Sezione 38(3) della Legge sulla Famiglia (Divorzio) del 1996	Artt. 3 e 32 della Legge N. 218 del 31 maggio 1995

LETTONIA	LITUANIA	LUSSEMBURGO
Art. 26.1 del Codice di Procedura Civile	Art. 784 del Codice di Procedura Civile	- Artt. 27-46 del Nuovo Codice di Procedura Civile (Legge del 18 luglio 2018) - Art. 1018 della Legge del 27 giugno 2018 che istituisce il tribunale di famiglia
MALTA	PAESI BASSI	POLONIA
- Codice dell'Organizzazione e di Procedura Civile del 16 dicembre 2003. Libro Primo § 36: competenza della Corte Civile. Aggiunto: 1.2018.2 successivamente modificato: XVI.2019.3	- Libro 10 del Codice Civile	Artt. 1103 e 1106 del Codice di Procedura Civile
PORTOGALLO	ROMANIA	SLOVACCHIA
- Art. 82 del Codice Civile - Art. 75 del Codice di Procedura Civile	Art. 170 e Art. 173, paragrafo 1 della Legge sul Diritto Internazionale Privato N. 105/1992	§ 88 del Codice di Procedura Civile
SLOVENIA	SPAGNA	SVEZIA
Artt. 48 e 67 della Legge sul Diritto Internazionale Privato e Processuale	<u>Per tutte le Comunità Autonome</u> Artt. 9.2 e 107.2 del Codice Civile e Artt. 50-60 LEC e 36 LEC. - Legge sul diritto processuale civile	§ 2 e 18 della Legge (1990:272)
REGNO UNITO*		
<p style="text-align: center;">Inghilterra/Galles Sezioni 21 ss. e 25 della Legge sulle cause Matrimoniali del 1973</p> <p style="text-align: center;">Scozia Sezione 39 della Legge sul Diritto di Famiglia del 2006</p> <p style="text-align: center;">Irlanda del Nord Ordinanza sulle Cause Matrimoniali 1978 e § 1.4 (2) delle Norme sui procedimenti familiari 1996: county Court Rules 1981</p>		

Nota: La tabella è stata realizzata dall'autore.

*Anche se il Regno Unito non è attualmente un Paese membro, esistono relazioni coniugali che lo coinvolgono e a sostegno di queste coppie, si è deciso di includerlo nella tabella.

II. MODELLI CONTRATTUALI

- ☞ ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA CONIUGI O FUTURI CONIUGI
- ☞ ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO NEI REGIMI PATRIMONIALI TRA CONIUGI IN RELAZIONE AL DIVORZIO, ALLA SEPARAZIONE PERSONALE O ALL'ANNULLAMENTO DEL MATRIMONIO (ART. 5.1 DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1103)

III. LINEE GUIDA SULLA LEGGE APPLICABILE IN MATERIA DI REGIMI PATRIMONIALI TRA CONIUGI

Le norme sulla competenza di cui sopra differiscono dalle norme sul conflitto. Il Regolamento Roma III¹² si applicherà, pertanto, qualora vi siano collegamenti, ai sensi della legge applicabile, ai motivi giuridici

¹² Il Regolamento (UE) 1259/2010 del 20 dicembre sulla cooperazione rafforzata in materia di legge applicabile al divorzio e alla separazione legale (Il Regolamento Roma III), il quale vincola 17 Stati Membri dell'Unione europea, tra cui anche la Spagna.

del divorzio o della separazione o qualora vi sia un collegamento con conflitti sui regimi patrimoniali tra coniugi.

Fino all'entrata in vigore dei Regolamenti (UE) 2016/1103, (UE) 2016/1104 e 650/2012, la legge applicabile era quella del foro in conformità alle norme di diritto internazionale in ciascuno degli Stati. In questa sede non ci occuperemo dell'analisi dettagliata circa l'opportunità di fornire le basi giuridiche del sistema economico legale di ciascun Paese, la sussistenza della libertà di scelta o circa la possibilità di modificare il foro. Tuttavia, tra le numerose questioni che i Regolamenti citati chiariscono, ce n'è una, a nostro avviso, che dovrebbe essere evidenziata: l'autonomia delle parti nella scelta della legge applicabile.

Riteniamo che, sebbene il Regolamento (UE) 2016/1103 non modifichi il diritto sostanziale degli Stati, la sua funzione consiste nel rafforzare la cooperazione in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni aventi effetti patrimoniali nei regimi patrimoniali tra coniugi, è necessario conoscere il diritto sostanziale di ciascuno Stato interessato, non solo per risolvere i conflitti nel caso concreto, ma anche a scopo informativo prima di esercitare il diritto di opzione che consiste nella scelta, delle parti, della legge applicabile tra molti Stati o nella scelta di non farlo a causa del luogo in cui il matrimonio è stato contratto o del luogo di residenza. In questo senso, comprendiamo che la legge è più utile dal punto di vista temporaneo ed economico se i coniugi ne sono informati prima che possa nascere il problema della crisi del matrimonio, della coppia o della morte di uno di loro.

Le differenze tra una legge applicabile e l'altra in ogni Stato dell'Unione europea sono decisive nella liquidazione legale del regime economico, dal momento che la distribuzione in un regime di comunione dei beni varia rispetto alla liquidazione dei beni sotto il del regime di separazione o di comunione dei beni differita o limitata¹³.

Inoltre, il regime giuridico applicabile per quanto riguarda i matrimoni è diverso in ogni Paese, dal momento che alcuni Stati riconoscono e regolano i matrimoni dello stesso e di diversi sessi, mentre altri non riconoscono quelli contratti tra persone dello stesso sesso.

1. Il Regolamento (UE) 2016/1103 si applica integralmente a tutti gli Stati membri a decorrere dalla sua entrata in vigore?

No, la competenza territoriale del Regolamento è pienamente applicabile solo nei 18 Paesi che partecipano alla cooperazione rafforzata¹⁴, anche se gli effetti di applicazione *erga omnes* di cui all'art. 20 possono essere estesi quando è stabilita l'applicazione universale: "si applica la legge determinata ai sensi del presente Regolamento, anche se non è la legge di uno Stato membro". L'art. 62 aggiunge che il Regolamento non incide sulle convenzioni esistenti, ad eccezione di quelle tra Stati membri, o prevale su di esse. Come osservato da Palao Moreno¹⁵, ciò si riferisce soprattutto alla Convenzione dell'Aia del 1978 che continua ad applicarsi in Francia, nei Paesi Bassi e nel Lussemburgo, e alle Convenzioni in materia sottoscritte dai Paesi Scandinavi.

13 Palao Moreno, G.: "La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104". Revista española de derecho internacional, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.

14 Germania, Belgio, Bulgaria, Cipro, Slovenia, Spagna, Francia, Grecia, Croazia, Italia, Lussemburgo, Malta, Olanda, Austria, Portogallo, la Repubblica Ceca, Finlandia e Svezia. Sapendo che se solo un tribunale di uno di questi Stati può determinare la propria competenza internazionale, esso potrà anche applicare le norme di diritto applicabile contenute nel Regolamento.

15 Palao Moreno, G., art. 62, in: Iglesias Buigues, J.L. E Palao Moreno, G. (a cura di), "Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea". Ed. Editorial. Tirant lo Blanch. 2019. Mota, H.: "Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio". Núm. 21 (2019). Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. Mota, H., "La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.", in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017.

Sembra che le parti possano scegliere la legge applicabile di qualsiasi Stato membro ai sensi dell'art. 20 e del principio di libera scelta disciplinato dall'art. 22 in ciascun Regolamento, compresa la legge di uno Stato membro non partecipante. In tal caso, devono essere prese in considerazione le limitazioni di cui all'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103 sulla legge dello Stato partecipante o non partecipante.

Nel Considerando 11 di ciascuno dei rispettivi Regolamenti, Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Grecia, Germania, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Il Portogallo, la Slovenia, la Finlandia e la Svezia hanno espresso il desiderio di instaurare tra loro una cooperazione rafforzata (durante i lavori, Cipro ha espresso il desiderio di partecipare a una cooperazione rafforzata) nel settore dei regimi economici delle coppie internazionali, in particolare della competenza, la legge applicabile, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi e hanno chiesto alla Commissione di presentare una proposta al Consiglio a tal fine.

2. I coniugi possono scegliere la legge applicabile ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103 se il matrimonio ha avuto luogo prima del 29 gennaio 2019?

Sì, ma devono concordare di farlo conformemente alle disposizioni dell'art. 22 del Regolamento, modificando in tal modo la legge applicabile in vigore fino a quel momento, al fine di risolvere eventuali conflitti di legge con l'esplicita manifestazione della volontà di entrambe le parti e senza effetto retroattivo, salvo quanto da esse espressamente previsto.

Pertanto, gli effetti riferiti all'applicazione temporanea (retroattività) della modifica della legge applicabile avranno solo effetti futuri, impedendo qualsiasi modifica retroattiva della legge applicabile che potrebbe incidere negativamente sui diritti di terzi derivati dalla suddetta legge.

Il Regolamento si applica quindi ai matrimoni conclusi ai sensi del Regolamento (dal 29 gennaio 2019 in poi) e su accordo delle parti, le quali possono optare per l'applicazione del Regolamento, dalla sua entrata in vigore, al fine di determinare la legge applicabile agli effetti patrimoniali tra coniugi nel caso di implicazioni transfrontaliere.

Questo ravvicinamento della regolamentazione dell'uniformità del diritto applicabile al regime economico nelle situazioni transfrontaliere all'interno dell'Unione europea è una novità, poiché fino a quel momento si applicavano le normative nazionali. Tuttavia, dobbiamo essere consapevoli delle difficoltà risultanti dalla diversità sostanziale e conflittuale che deriverà dalle normative di ogni Stato perché le asimmetrie esistenti in questo settore sono evidenti, e abbiamo cercato di evidenziarle nelle tabelle che appaiono in seguito mostrando il regime economico legale applicabile ai matrimoni e la libertà delle parti nella sua scelta o nella modifica.

3. Sulla base del principio della libera scelta della legge applicabile, quali sono gli scenari possibili?

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103, la libera scelta della legge applicabile è ridotta a un massimo di sei diversi sistemi statali se le parti hanno la doppia cittadinanza e quattro se ne hanno solo una ciascuno. Una opzione per ogni nazionalità e luogo di residenza abituale è diversa dall'altra. Le opzioni possono essere ridotte per i matrimoni tra persone dello stesso sesso in dodici Stati membri dell'Unione europea che non prevedono la loro regolamentazione: Bulgaria, Repubblica Ceca, Cipro, Slovenia, Slovacchia, Grecia, Ungheria, Italia, Lettonia, Lituania, Polonia, Croazia e Romania.

Sulla base delle possibili opzioni e sulla base del lavoro svolto nell'ambito del progetto PSEFS, i tre possibili scenari che potrebbero influire sui matrimoni nel determinare la legge applicabile devono essere distinti a secondo del fatto che vi sia una cooperazione rafforzata: quando entrambe le parti sono cittadini dei Paesi di cui al Considerando 11; se solo uno dei partner o coniugi è cittadino di uno Stato che fa parte della cooperazione rafforzata e l'altro no; e se nessuna delle parti è cittadino di uno Stato soggetto a

cooperazione rafforzata, nel qual caso terremo conto del Regolamento Roma III e delle regole dello Stato applicabile.

Questo approccio apparentemente semplice contiene asimmetrie nell'ambito materiale e geografico dell'applicazione di entrambi i Regolamenti che dovranno essere chiarite in base al caso specifico.

INFORMAZIONE: Questa è una mappa interattiva in cui la selezione di due Paesi e due situazioni tra cui scegliere (matrimonio o unione registrata) fornisce informazioni generali sulla legge applicabile. Per la determinazione esatta della legge applicabile in ogni singolo caso, devono essere considerate numerose circostanze poiché il criterio della nazionalità non è sufficiente per la determinazione della legge applicabile in ogni caso. In caso di questioni legali, vi consigliamo di chiedere una consulenza professionale. La tassonomia permette la ricerca delle diverse tipologie di matrimoni misti e di famiglie transnazionali con persone provenienti da diversi paesi.

 LINK: <https://www.euro-family.eu/eu-database>

4. I coniugi o i futuri coniugi possono modificare di comune accordo la legge applicabile al loro regime patrimoniale? Esistono requisiti per la validità sostanziale degli accordi?

Sì, l'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio disciplina la libera scelta della legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi, sebbene questa sia limitata a due opzioni (residenza e cittadinanza) e i suoi effetti possono essere estesi nell'ambito della concorrenza materiale con l'uniformità della legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi (art. 21 del Regolamento).

La scelta della legge applicabile ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio si basa in primo luogo sulla legge dello Stato in cui i coniugi o i futuri coniugi, o uno di essi, hanno la residenza abituale al momento della conclusione dell'accordo e, in caso contrario, sulla legge dello Stato di cittadinanza di uno dei coniugi o futuri coniugi al momento della conclusione dell'accordo.

I seguenti articoli aggiungono i requisiti per la validità formale della scelta della legge e dei contratti di matrimonio, insieme con la validità sostanziale degli accordi. In questo caso, si deve tenere presente che la valutazione dell'esistenza di un consenso è di competenza della legge del Paese in cui la persona ha la residenza abituale nel momento in cui l'autorità giurisdizionale si occupa della causa e che non è ragionevole determinare l'effetto del suo comportamento in conformità alla legge di cui al paragrafo 1, così come previsto dall'art. 24 del Regolamento che disciplina l'esistenza e la validità sostanziale di un accordo di scelta della legge.

Salvo diverso accordo dei coniugi, qualsiasi modifica della legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi intervenuta durante il matrimonio ha effetto solo in futuro. Tuttavia, una modifica retroattiva della legge applicabile ai sensi del paragrafo 2, se concordata dai coniugi, non pregiudica i diritti di terzi derivanti da tale legge.

5. Il Regolamento (UE) 2016/1103 stabilisce i requisiti per una validità dell'accordo sulla scelta di legge?

Sì, il Regolamento stabilisce requisiti di validità sostanziale, come menzionato nella precedente domanda, e di validità formale ai quali devono essere aggiunti, come vedremo di seguito, i requisiti per la sua formalizzazione stabiliti dalla legge del Paese di residenza.

I requisiti di formali per l'accordo da concludere in un documento separato o da includere come clausola in un accordo sul regime patrimoniale tra coniugi sono specificati nell'art. 23.1 del Regolamento

(UE) 2016/1103 che stabilisce che l'accordo deve essere espresso per iscritto (compresa la conclusione dell'accordo mediante comunicazioni elettroniche), datato e firmato da entrambe le parti. Si aggiungono poi tre requisiti formali che variano a seconda della situazione specifica che potrebbe sorgere:

- Quando l'accordo è concluso in uno Stato membro in cui entrambi i coniugi hanno la residenza abituale e tale Stato stabilisce requisiti formali supplementari per accordi matrimoniali, tali requisiti devono essere applicati.
- Se l'accordo è concluso con ciascun coniuge che abbia la residenza abituale in uno Stato membro diverso e che presenti requisiti formali diversi per gli accordi matrimoniali, l'accordo è formalmente valido se soddisfa i requisiti di una delle due leggi.
- Se alla data della conclusione dell'accordo solo uno dei coniugi ha la residenza abituale in uno Stato membro e la legge di tale Stato stabilisce requisiti formali supplementari per gli accordi matrimoniali, tali requisiti devono essere applicati.

Non possono essere imposti requisiti supplementari quando i coniugi o i futuri coniugi non risiedono in nessuno dei Paesi partecipanti.

Infine, occorre aggiungere che la maggior parte degli Stati membri disciplina la libertà contrattuale nelle rispettive legislazioni nazionali non solo per quanto riguarda la legge applicabile, ma anche per quanto riguarda la scelta del regime economico o l'accordo sulla natura della proprietà. Tuttavia, vi sono alcune differenze per quanto riguarda la formalizzazione e il tempo di completamento dell'accordo. Così, Austria, Croazia, Germania, Spagna, Estonia, Francia, Grecia, Finlandia, Italia, Lituania, Lettonia, Lussemburgo, Polonia, Malta e Paesi Bassi, tra gli altri Stati, ammettono accordi in qualsiasi momento, a condizione che siano debitamente formalizzati davanti a un notaio e registrati in modo che siano efficaci nei confronti di terzi da quel momento in poi.

6. Quali sono gli effetti dell'accordo sulla legge applicabile e qual è l'ambito di applicazione di tale legge?

Il Regolamento (UE) 2016/1103 non prevede espressamente effetti specifici, ma in generale collega la legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi e ai suoi effetti.

D'altro canto, stabilisce l'ambito di applicazione, in senso positivo, in base all'accordo sulla legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi disciplinato dall'art. 27, e in senso negativo, alla luce dei Considerando 20 e 21 che prevedono ambiti di esclusione nei quali non dovrà essere applicato.

Per quanto riguarda i possibili ambiti di applicazione, essi sono disciplinati nel modo seguente:

- a. la classificazione dei beni di uno o entrambi i coniugi in varie categorie durante e dopo il matrimonio;
- b. il passaggio dei beni da una categoria all'altra;
- c. la responsabilità di un coniuge per le passività e i debiti dell'altro coniuge;
- d. i poteri, i diritti e gli obblighi di uno dei coniugi o di entrambi i coniugi con riguardo ai beni;
- e. lo scioglimento del regime patrimoniale tra coniugi e la divisione, distribuzione o liquidazione dei beni;
- f. gli effetti del regime patrimoniale tra coniugi sui rapporti giuridici tra un coniuge e i terzi;
- g. la validità sostanziale di una convenzione matrimoniale.

Sulla base di tale elenco, va ricordato che in base all'uniformità della legge applicabile ai regimi patrimoniali tra coniugi ai sensi degli artt. 22 o 26, il Regolamento si applica a tutti i beni compresi in tali regimi, a prescindere dal luogo in cui si trovano e, quindi, il suo campo di applicazione può essere esteso.

In senso negativo o esclusivo, il Regolamento (UE) 2016/1103 non dovrebbe applicarsi, come indicato al Considerando 20, alle questioni relative alla capacità giuridica generale dei coniugi (esclusi i poteri, i diritti e gli obblighi di cui all'art. 27(d)) o a questioni preliminari quali l'esistenza, la validità o il riconoscimento del matrimonio, che restano disciplinate dal diritto nazionale degli Stati membri, comprese le loro norme di diritto internazionale privato (Considerando 21 del Regolamento).

7. Come incide sui diritti di terzi l'accordo sulla scelta della legge?

Entro il limite dell'efficacia retroattiva. In altri termini, l'accordo non incide sulle parti in misura pregiudizievole rispetto a precedenti accordi con terzi. Nei rapporti giuridici tra un coniuge e un terzo, relativi agli effetti patrimoniali del regime patrimoniale tra coniugi (art. 27 *septies*), la legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi non può essere invocata da uno di essi nei confronti del terzo in una controversia tra il terzo e uno, o entrambi i coniugi, a meno che il terzo non ne sia a conoscenza o, agendo con la dovuta diligenza, avrebbe dovuto essere a conoscenza di tale legge. In altre parole, occorre garantire che l'accordo sia conforme alla buona fede.

A tal fine, l'art. 28 del Regolamento presume che il terzo sia a conoscenza della legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi¹⁶, se:

- a) la legge è la legge:
 - i) dello Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra un coniuge e il terzo;
 - ii) dello Stato in cui il coniuge contraente e il terzo hanno la loro residenza abituale;
 - iii) in casi riguardanti beni immobili, dello Stato in cui sono ubicati i beni;
- b) uno dei coniugi ha adempiuto gli obblighi applicabili in materia di pubblicità o registrazione del regime patrimoniale tra coniugi prescritti dalla legge:
 - i) dello Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra un coniuge e il terzo;
 - ii) dello Stato in cui il coniuge contraente e il terzo hanno la loro residenza abituale;
 - iii) in casi riguardanti beni immobili, dello Stato in cui sono ubicati i beni.

Se la legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi non può essere fatta valere da un coniuge contro un terzo in virtù del paragrafo 1, gli effetti del regime patrimoniale tra coniugi rispetto al terzo sono disciplinati:

- a) dalla legge dello Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra un coniuge e il terzo;
- b) in casi riguardanti beni immobili o beni o diritti registrati, dalla legge dello Stato in cui è ubicato il bene o in cui sono registrati i beni o i diritti.

8. Negli Stati membri ciascuna autorità giurisdizionale è vincolata dall'accordo sulla scelta della legge applicabile ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103?

No, solo gli Stati membri che partecipano alla cooperazione rafforzata dovranno stabilire la propria competenza internazionale conformemente alle norme del Regolamento (UE) 2016/1103. Ciò significa che negli Stati non partecipanti, la competenza internazionale spetterà alle rispettive autorità giurisdizionali e, di conseguenza, l'applicazione del Regolamento (UE) 2016/1103 in relazione agli effetti di un accordo sulla scelta della legge applicabile non sarà garantita in base alle sue norme. Tuttavia, se l'accordo dovesse soddisfare i requisiti delle norme di diritto internazionale privato dello Stato che ha competenza internazionale, continuerebbe a produrre effetti validi.

¹⁶ Mota, H.: "La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103" (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103), in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.

9. Qual è la legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi in assenza della scelta delle parti?

Quella che risulta dall'art. 26 del Regolamento (UE) 2016/1103, il quale si riferisce, in primo luogo, alla residenza comune dopo la celebrazione del matrimonio; in mancanza, alla cittadinanza comune (questa disposizione non si applica se al momento della celebrazione del matrimonio i coniugi hanno più di una cittadinanza comune); e infine, al luogo comune con il quale si ha il più stretto legame al momento della celebrazione del matrimonio.

In via eccezionale, su richiesta di uno dei coniugi, l'autorità giudiziaria competente a pronunciarsi sui regimi patrimoniali tra coniugi può decidere che la legge di uno Stato diverso da quello la cui legge è applicabile in virtù della residenza comune dei coniugi si applichi se il richiedente dimostra che¹⁷:

- i coniugi hanno avuto l'ultima residenza abituale comune in tale altro Stato per un periodo significativamente più lungo rispetto allo Stato designato, e
- entrambi i coniugi hanno fatto affidamento sulla legge di tale altro Stato nell'organizzazione o pianificazione dei loro rapporti patrimoniali.

La legge di tale altro Stato si applica solo dal momento della conclusione del matrimonio, salvo disaccordo di uno dei coniugi. In quest'ultimo caso, la legge di suddetto Stato ha effetto a decorrere dallo stabilimento dell'ultima residenza abituale comune in tale Stato e la sua applicazione non pregiudica i diritti dei terzi derivanti dalla legge applicabile ai sensi del paragrafo 1, lettera a).

Il presente paragrafo non si applica se i coniugi hanno concluso una convenzione matrimoniale prima della data di stabilimento dell'ultima residenza abituale comune in tale altro Stato.

10 In assenza di un accordo sulla scelta, tutti i Paesi hanno un regime patrimoniale legale?

No, sebbene i Paesi che partecipano alla cooperazione rafforzata ne hanno uno, così come alcuni di quelli che non vi partecipano. La maggior parte dei Paesi, ma non tutti, hanno un regime patrimoniale tra coniugi applicabile in assenza di un accordo. A questo proposito, il Regno Unito non determina il regime patrimoniale in Inghilterra e nel Galles in quanto tale, ma lo fa in Scozia, poiché in assenza di accordo si applica la separazione dei beni.

Per quanto riguarda il regime patrimoniale applicabile in assenza di accordo, la tabella che segue mostra la ricchezza giuridica esistente in Europa: in assenza di accordo, 18 Paesi istituiscono una comunione di beni come regime legale applicabile; 5 Paesi prevedono la separazione dei beni; 1 Paese stabilisce la comunione di guadagni accumulati, che è simile alla separazione; 2 Stati deferiscono la comunione; e altri 2 sono plurilegislativi, poiché prevedono a seconda delle territorio o la separazione dei beni o non determinare affatto un regime patrimoniale. Si tratta della Spagna e del Regno Unito (sebbene quest'ultimo non sia più uno Stato membro, le relazioni personali e familiari dei suoi cittadini sono la ragione della sua inclusione).

In Spagna, l'esistenza delle diversità implica che la regolamentazione del regime patrimoniale tra coniugi avviene attraverso 7 diversi regolamenti civili, a seconda del territorio. Così, oltre al Codice Civile Spagnolo, ci sono sei Regioni con la propria legislazione civile: il che significa che la maggior parte del territorio ha il regime legale della comunione dei beni. Le eccezioni sono le Comunità Autonome della Catalogna e le Isole Baleari che prevedono la separazione dei beni; Navarra, dove il regime di conquista è simile a quello di una comunione dei beni ma con alcune differenze, come l'ordine di priorità per il pagamento dei crediti;

¹⁷ Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100. RADEMACHER, L.: *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, Cuadernos de Derecho Transnacional, vol. 10, 1/2018, pp. 7-18.

e Valencia, dove la legge 10/2007 del 31 maggio 2016 ha stabilito la separazione dei beni come regime patrimoniale legale in assenza di un accordo. Tuttavia, questa legge è stata dichiarata incostituzionale con la conseguenza che ora il regime legale di separazione dei beni è applicabile, in assenza di un accordo, solo ai matrimoni celebrati dal 1° luglio 2008 al 1° giugno 2016. Per i matrimoni conclusi al di fuori delle date di cui sopra (prima del 11/07/2008 e dopo il 1/07/2016), il regime legale applicabile è quello della comunità di beni.

11. Qual è il regime legale di proprietà matrimoniale in ogni Stato?

AUSTRIA	BELGIO	BULGARIA
Separazione dei beni – § 1233 e 1237 del ABGB	Comunione dei beni – Art. 1405 del Codice Civile	Comunione dei beni – Art. 18.2 FC
CROAZIA	CIPRO	REPUBBLICA CECA
Comunione dei beni – Artt. 34-39 della Legge sulla Famiglia	Separazione dei beni – Art. 13 della Legge 232/91	Comunione dei beni – Artt. 709, 710 e 3040 della Legge N. 89/2012 Coll.
DANIMARCA	ESTONIA	FINLANDIA
Comunione dei beni differita – Legge N. 56 sugli Effetti Legali del Matrimonio	Comunione dei beni: PKS § 25-39 Legge sul Diritto di Famiglia	Comunione dei beni differita: Sezione 34 della Legge sul Matrimonio
FRANCIA	GERMANIA	GRECIA
Comunione dei beni: Artt. 1400-1491 del Codice Civile	Comunione dei guadagni accumulati – § 1363 par. 2 BGB (Codice Civile Tedesco)	Separazione dei beni /partecipazione ai beni acquisiti (Artt. 1397-1402 HCC)
UNGHERIA	IRLANDA	ITALIA
Comunione dei beni: Artt. 4:34 (2) e 4:35 (1) del Codice Civile	Separazione dei beni con la possibilità di rivendicare il diritto su alcuni o tutti i beni detenuti legalmente dall'altro coniuge – Sezione 16 (5) della Legge sul Diritto di Famiglia del 1995 e Sezione 20 (5) della Legge sul Diritto di Famiglia (Divorzio) del 1996.	Comunione dei beni: Art. 159 e Art. 177 del Codice Civile
LETTONIA	LITUANIA	LUSSEMBURGO
Comunione dei beni: Artt. 89-113 della Legge Civile	Comunione dei beni: Art. 89 <i>et seq.</i> del Codice Civile	Comunione dei beni: Art. 1400-1535 del Codice Civile
MALTA	PAESE BASSI	POLONIA
Comunione dei beni: Art. 1316 del Codice Civile	- Comunione dei beni per i matrimoni conclusi prima del 1° gennaio 2018: Art. 1:94 paragrafo 1 del Codice Civile. - Comunione dei beni limitata per matrimoni successive alla data del 1° gennaio 2018: Art. 1:94 del Codice civile	Comunione dei beni: Art. 31 paragrafo 1 del Codice di Famiglia e di Tutela
PORTOGALLO	ROMANIA	SLOVACCHIA
Comunione dei beni: Art. 1721 del Codice Civile	Comunione dei beni: Artt. 339-359 del Codice Civile	Comunione dei beni – Comproprietà indivisa del coniuge: Artt. 143-150 del Codice Civile

SLOVENIA	SPAGNA
Comunione dei beni – DZ § 66-67 del Codice di Famiglia	<p>STATO PLURILEGISLATIVO. In base al territorio: Andalusia, Isole Canarie, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla e León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias</p> <p>Comunione dei beni: Artt. 1344 ss del Codice Civile Spagnolo Aragona</p> <p>Comunione dei beni: Decreto Legislativo 1/2011 del 22 Marzo, Art. 193 Isole Baleari</p> <p>Separazione dei beni: Decreto Legislativo 79/1990 del 6 Settembre. Art. 3 Catalogna</p> <p>Separazione dei beni: Capitolo I (Sezione seconda) e II del Titolo III della Legge 25/2010, del 29 luglio, del secondo libro del Codice Civile, Artt. 232.1-232.1.2 Galizia</p> <p>Comunione dei beni: Legge 2/2006 del 14 giugno, Codice Civile di Galizia. Titolo IX Navarra</p> <p>Regime di conquista: simile alla comunione dei beni – Legge 82 Compilazione del 1973, modificata dalla Legge del 1987 Paesi Baschi</p> <p>Comunione dei beni: Legge 5/2015 del 25 giugno Comunità Valenziana</p> <p>Separazione dei beni: Legge 10/2007 sul regime patrimoniale tra coniugi. Questa legge è stata dichiarata incostituzionale il 31 maggio 2016. Si applica dal 1° luglio 2008 fino al 1° giugno 2016. Al di fuori di questo periodo: comunione dei beni in base al Codice Civile Spagnolo</p>
REGNO UNITO*	SVEZIA
<p>Inghilterra/Galles Nessun regime patrimoniale legale in quanto tale. Vigé la separazione dei beni a secondo dei casi.</p> <p>Scozia Separazione dei beni: Art. 24 della Legge Scozzese sulla Famiglia del 1985</p> <p>Irlanda del Nord Sezione 25 della Legge sulle Cause Matrimoniali del 1973 e successive modifiche (in particolare, vedi il caso <i>Xydhias v Xydhias</i> [1999] 2 All ER 386, per Thorpe LJ at 394.)</p>	Comunione dei beni differita: Art. (1987:230) del Codice sul Matrimonio (ÄktB)

Nota: La tabella è stata preparata dall'autore.

* Anche se il Regno Unito non è attualmente un Paese membro, esistono relazioni coniugali che lo coinvolgono e a sostegno di queste coppie, si è deciso di includerlo nella tabella.

12. In ciascun Stato, quali sono le opzioni ulteriori rispetto al regime patrimoniale legale tra cui i coniugi o i futuri coniugi possono scegliere?

AUSTRIA	BELGIO	BULGARIA
- Comunione dei beni che può essere <i>inter vivos</i> o <i>mortis causa</i> . §§ 1217 <i>et seq.</i> del ABGB	- Separazione dei beni: Art. 1466 <i>et seq.</i> del Codice Civile; - Comunione dei beni universale: Art. 1454 <i>et seq.</i> del Codice Civile.	- Comunione dei beni: Art. 18 del Codice della Famiglia; - Separazione dei beni: Art. 33 del Codice della Famiglia - Regime contrattuale (dal 2009): Art. 38 del Codice della Famiglia
CROAZIA	CIPRO	REPUBBLICA CECA
Vigé la libertà di scelta del regime patrimoniale tra coniugi: Artt. 40-42 della Legge sulla Famiglia	In base al diritto del Cipro, gli accordi matrimoniali in termini di accordi prematrimoniali tra coniugi non sono validi, o comunque non vincolanti: Sezione 14 della Legge 232/9	- Comunione dei beni: Art. 709 <i>et seqq.</i> Legge N. 89/2012 Coll. - Regime contrattuale: separazione dei beni, Artt. 729 <i>et seqq.</i> - Regime basato sulla decisione giudiziale: Artt. 724-728

DANIMARCA	ESTONIA	FINLANDIA
- Separazione dei beni: § 28 a), b) e § 30 della Legge sugli Effetti Legali del Matrimonio	- Comunione dei guadagni accumulati: PKS § 40-56 della Legge sul Diritto di Famiglia; - Separazione dei beni: PKS § 57-58 della Legge sul Diritto di Famiglia	I coniugi o futuri coniugi possono escludere dal campo di applicazione del diritto coniugale qualsiasi bene che uno di loro già possiede o acquisisce successivamente: Sezione 41 della Legge sul Diritto Matrimoniale
FRANCIA	GERMANIA	GRECIA
- Comunione convenzionale: Art. 1497 <i>et seqq.</i> del Codice Civile; - Separazione dei beni: Art. 1536 <i>et seqq.</i> del Codice Civile; - Partecipazione ai beni acquisiti: Art. 1569 <i>et seqq.</i> del Codice Civile	- Separazione dei beni: § 1414 del BGB; - Comunione totale dei beni: § 1415 <i>et seqq.</i> del BGB; - Il regime patrimoniale Franco-Tedesco di una comunione facoltativa dei guadagni maturati: §§ 1519 <i>et seq.</i> del BGB	- Comunione dei beni: Artt. 1403-1415 del Codice Civile
UNGHERIA	IRLANDA	ITALIA
- Regime di acquisizione dei beni coniugali: Art. 4:34 (1) dell'Atto V del 2013 del Codice Civile; - Separazione dei beni: Artt. 4:69-4:73 del Codice Civile. NOTA: Tuttavia, non è obbligatorio scegliere uno dei sistemi nel contratto matrimoniale.	Il principio della comunione dei beni non si applica secondo il diritto Irlandese. I coniugi non hanno la possibilità di scegliere il regime patrimoniale. Tutti gli accordi matrimoniali sono conclusi alla luce delle leggi vigenti e non possono essere considerati assolutamente vincolanti per le parti in quanto restano soggetti all'approvazione/modifica da parte delle autorità giurisdizionali Irlandesi - Sezione 16(5) della Legge sulla Famiglia e Sezione 20(5) della Legge sulla Famiglia (Divorzio) 1996, inoltre, l'impatto dell'ordinanza sulla separazione/divorzio Sezione 16(2)(a) - (1) Legge sulla Famiglia 1995 e Sezione 20(2)(a) - (1) della Legge sulla Famiglia (Divorzio) 1996	- Separazione dei beni: Art. 215 <i>et seq.</i> del Codice Civile; - Comunione convenzionale: Art. 210 <i>et seq.</i> del Codice Civile; - Il "fondo patrimoniale", si tratta di un fondo composto dai beni destinati ai bisogni della famiglia: Art. 167 del Codice Civile
LETTONIA	LITUANIA	LUSSEMBURGO
- Separazione dei beni: Art. 116 <i>et seq.</i> del Codice Civile - Comunione convenzionale: gli sposi acquistano i beni con i fondi comuni e tali beni saranno sottoposti alla comunione: Artt. 89-110 del Codice Civile	- Regime legale obbligatorio: Artt. 3.87-3.100 del Codice Civile; - Regime legale contrattuale: Artt. 3.101-3.115 del Codice civile	- Comunione dei beni convenzionale: Artt. 1427-1526 del Codice Civile; - Separazione dei beni: Artt. 1536-1568 del Codice Civile; - Partecipazione agli acquisti: Artt. 1569-1581 del Codice Civile.
MALTA	PAESI BASSI	POLONIA
- Comunione dei beni: Art. 1316 del Codice Civile; - Comunione dei beni residuali in virtù dell'amministrazione separata: Artt. 1338-1345 del Codice Civile	Dal 2012, la legge non prevede più la scelta del regime legale: vige la libertà contrattuale e i coniugi possono adattare il proprio regime	- Comunione dei beni: Art. 48 del Codice Civile; - Regime patrimoniale contrattuale (con la possibilità di estendere o limitare la comunione legale dei beni): Art. 49 del Codice Civile; - Separazione dei beni: Art. 51 <i>et seq.</i> del Codice Civile; - Separazione dei beni con la distribuzione dei guadagni maturati: Art. 51 del Codice Civile
PORTOGALLO	ROMANIA	SLOVACCHIA
- Comunione generale dei beni: Art. 1717 del Codice Civile; - Separazione dei beni: Art. 1767 del Codice Civile; - La libertà di concludere accordi prematrimoniali consente la creazione di regimi atipici basati su tali accordi	- Comunione dei beni: Artt. 307-327 del Codice Civile; - Separazione dei beni: Art. 360 <i>et seq.</i> del Codice Civile; - Comunione convenzionale: Artt. 366 <i>et seq.</i> del Codice Civile	Gli accordi sono limitati dalla legge ma è possibile: - estendere o restringere la portata della comproprietà indivisa determinata; - modificare le norme di amministrazione dei beni - differire l'instaurazione di una comproprietà indivisa fino alla cessazione del matrimonio

SLOVENIA	SPAGNA – (Stato plurilegislativo)
<p>I coniugi sono liberi a determinare il loro regime patrimoniale e non sono limitati dai modelli previsti dalla Legge (Art. 85 del Codice di Famiglia)</p> <p>- Comunione dei beni – DZ § 66 Codice di Famiglia</p> <p>- Separazione dei beni DZ 77 § 2) Codice di Famiglia</p>	<p>Andalusia, Isole Canarie, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla e León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias e Valencia.</p> <p>Contratto matrimoniale – Art. 1315 del Codice Civile Spagnolo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunione dei beni: Art. 1316 <i>et seq.</i> del Codice Civile Spagnolo; - Separazione dei beni: Art. 1435 <i>et seq.</i> del Codice Civile Spagnolo; - Sistema di partecipazione: Art. 1411 <i>et seq.</i> del Codice Civile Spagnolo. <p>Aragona</p> <p>Comunione dei beni: Decreto Legislativo 1/2011 del 22 Marzo, 203 <i>et seq.</i></p> <p>Isole Baleari</p> <p>Separazione dei beni: Decreto Legislativo 79/1990 del 6 Settembre, Art. 3</p> <p>Catalogna</p> <p>Regime di partecipazione: Artt. 232.13-232.17 Libro secondo del Codice Civile;</p> <p>Comunione dei beni: Artt. 232.30 <i>et seq.</i>;</p> <p>Altri regimi: Associazione con acquisti e miglioramenti (in Tarragona) Artt. 232-25 <i>et seq.</i>; accordo o il patto metà-per-metà (in Tortosa) Artt. 232-28; patto sulla metà del guadagno (in Valle de Arán): Artt. 232-39.</p> <p>Galizia</p> <p>Disposizioni relative al regime familiare patrimoniale e successorio: Art. 174 Legge 2/2006 del 14 Giugno, Codice Civile di Galizia</p> <p>Navarra</p> <p>Comunione universale: Legge 101 <i>et seq.</i> Raccolta di Navarra</p> <p>Separazione dei beni: Legge 103 <i>et seq.</i> Raccolta di Navarra</p> <p>Paesi Baschi</p> <p>Separazione dei beni: Codice Civile Spagnolo;</p> <p>Partecipazione: Codice Civile Spagnolo.</p>
REGNO UNITO – (Stato plurilegislativo)*	SVEZIA
<p>Inghilterra/Galles/ Irlanda del Nord</p> <p>Non ci sono regimi patrimoniali in quanto tali</p> <p>Scozia</p> <p>Scozia ha un sistema di proprietà separato. La regola generale è che il matrimonio non influisce sulla proprietà (Art. 24 della Legge sul Diritto di Famiglia del 1985)</p>	<p>Non esiste un regime alternativo ma è possibile cambiare la natura della proprietà dei beni, coniugale o separata (ÅktB Capitolo 7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - relativamente ai doni tra coniugi (ÅktB Capitolo 8 (1936:83)) - relativamente alla divisione dei beni durante il matrimonio (ÅktB 9:1 e 9:2) - mediante accordo sulla divisione dei beni in caso di divorzio (ÅktB 9:13)

Nota: La tabella è stata preparata dall'autore.

* Anche se il Regno Unito non è attualmente un Paese membro, esistono relazioni coniugali che lo coinvolgono e a sostegno di queste coppie, si è deciso di includerlo nella tabella.

IV. MODELLI CONTRATTUALI

- ☞ ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE TRA CONIUGI O FUTURI CONIUGI DAVANTI AL NOTAIO/AVVOCATO
- ☞ ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE ALL'INTERNO DELL'ACCORDO MATRIMONIALE: MODELLO DI ACCORDO SUL REGIME PATRIMONIALE DEI CONIUGI O DEI FUTURI CONIUGI
- ☞ LEGGE APPLICABILE IN BASE ALLA RESIDENZA ABITUALE IN UNO STATO MEMBRO AL MOMENTO DELLA CONCLUSIONE DELL'ACCORDO MATRIMONIALE
- ☞ SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE ALLA SEPARAZIONE PERSONALE GIUDIZIALE O ALLA PROCEDURA DI DIVORZIO (COMPETENZA A PRONUNCIARSI SU QUESTIONI RELATIVE AI REGIMI PATRIMONIALI TRA CONIUGI DERIVANTI DA TALE DOMANDA: MATRIMONI CELEBRATI PRIMA DEL 29 GENNAIO 2019)

- ☞ SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE AI MATRIMONI CONCLUSI PRIMA DEL 29 GENNAIO 2019
- ☞ SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE AI BENI CONIUGALI IN CASO DI CONTENZIOSO SULLA SEPARAZIONE PERSONALE O DI DIVORZIO

CAPITOLO 2

LE UNIONI REGISTRATE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104

FILIP DOUGAN E JERCA KRAMBERGER ŠKERL

Università di Ljubljana-Slovenia

I. INTRODUZIONE

Il 24 giugno 2016, il Consiglio dell'Unione europea ha adottato il *Regolamento (UE) 2016/1104 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate* (da qui in avanti Regolamento (UE) 2016/1104).

Il Regolamento si applica agli effetti patrimoniali delle unioni registrate; esso cioè, pone le regole relative ai rapporti patrimoniali delle coppie (fra di loro e con i terzi) che sono il risultato della registrazione della loro unione o del loro scioglimento (art. 1 e art. 3(1)(b) del Regolamento (UE) 2016/1104)¹⁸.

Si noti come il Regolamento (UE) 2016/1104 si applica solo in materia di effetti patrimoniali nascenti dalle unioni (fra persone di sesso opposto o dello stesso sesso) che sono state **registrate**. Esso non si applica in materia di effetti patrimoniali per le unioni che non sono state registrate (coppie di fatto) o di effetti patrimoniali derivanti dal matrimonio.¹⁹

Il suo scopo materiale esclude anche le questioni relative all'esistenza, alla validità o al riconoscimento di un'unione registrata e quelle relative alle obbligazioni alimentari, alla successione a causa di morte del partner, alla sicurezza sociale, etc.

L'applicazione del Regolamento (UE) 2016/1104 è significativamente limitata dal fatto che questo è stato adottato solo tramite la cooperazione rafforzata fra 18 Stati membri: Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Olanda, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia (da qui in avanti Stati membri partecipanti). Tutti gli altri Stati membri continuano ad applicare le proprie norme nazionali di diritto internazionale privato.

Il Regolamento (UE) 2016/1104 si applica alle tre questioni centrali del diritto internazionale privato. Esso include regole sulla competenza (universale) internazionale e regole sulla legge applicabile in ordine al riconoscimento ed alla esecutività delle sentenze di altri Stati membri. Inoltre, il Regolamento in esame permette alle coppie registrate di esercitare la propria autonomia per concludere specifici accordi relativi agli effetti patrimoniali della loro unione. Pertanto, le coppie registrate possono concludere (1) *accordi in materia di competenza*, (2) *accordi sulla legge applicabile* e/o (3) *convenzioni patrimoniali*.

Con riguardo alla loro autonomia, le coppie registrate devono prestare particolare attenzione all'ambito temporale di applicazione del Regolamento (UE) 2016/1104. Le sue regole sulla competenza infatti sono

¹⁸ OJ L 183, 8 luglio 2016, p. 30.

¹⁹ Si veda: Dougan, F.: *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij parvo*. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (a cura di): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019, p. 236–237.

applicabili solo nel contenzioso istruito **il 29 gennaio 2019, o successivamente**. Se l'*accordo sulla scelta del foro* è stato concluso prima di quella data, la sua validità sarà valutata ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104. Infatti, le regole sulla legge applicabile (fra cui anche le regole relative agli *accordi sulla legge applicabile e le convenzioni patrimoniali* tra le coppie registrate) si applicano solo alle coppie che hanno registrato la propria unione o che hanno specificato la legge applicabile **il 29 gennaio 2019, o successivamente**. In virtù di questa regola possono verificarsi 4 situazioni possibili:

- (1) L'unione è stata registrata e l'*accordo sulla legge applicabile* è stato concluso **prima del 29 gennaio 2019**: si applicheranno le regole interne di diritto internazionale privato;
- (2) L'unione è stata registrata **prima del 29 gennaio 2019**, ma l'*accordo sulla legge applicabile* è stato concluso **il 29 gennaio 2019, o successivamente**: le autorità giurisdizionali dovranno tenere in conto l'*accordo sulla scelta della legge applicabile*, che è stato concluso validamente, in accordo con il Regolamento (UE) 2016/1104. Tuttavia, se l'*accordo sulla scelta della legge applicabile* non è valido, le autorità giurisdizionali dovranno applicare le leggi nazionali sulla legge applicabile in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate;
- (3) L'unione è stata registrata **il 29 gennaio 2019, o successivamente**, ma l'*accordo sulla scelta della legge applicabile* è stato concluso **prima del 29 gennaio 2019**: le autorità giurisdizionali dovranno applicare il Regolamento (UE) 2016/1104 e tenere in conto l'*accordo sulla scelta della legge applicabile* che adempia ai suoi requisiti; o
- (4) L'unione è stata registrata e l'*accordo sulla scelta della legge applicabile* è stato concluso **il 29 gennaio 2019, o successivamente**: si applica il Regolamento (UE) 2016/1104.²⁰

II. LINEE GUIDA SUGLI ACCORDI SULL'ELEZIONE DEL FORO AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104

1. È possibile scegliere la competenza ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104?

Sì, l'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 permette alle parti di stipulare un **accordo mediante il quale possono scegliere un'autorità giurisdizionale di uno Stato Membro, la quale avrà giurisdizione esclusiva in materia di effetti patrimoniali sulla loro unione registrata**.

2. Le parti possono scegliere l'autorità giurisdizionale di qualsiasi Stato?

No, ai sensi del Regolamento la scelta riguardo alla competenza è limitata ai soli 18 Stati membri dell'Unione europea che partecipano alla cooperazione rafforzata. Per l'*accordo sulla scelta del foro*, questa deve essere valutata in virtù delle norme del Regolamento e, quindi, possono essere scelte solo le autorità giurisdizionali degli Stati membri che hanno aderito allo stesso.

Si aggiunga inoltre che l'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 sancisce che le parti possono scegliere le autorità giurisdizionali di uno Stato membro

- (1) il cui diritto è applicabile in virtù di un valido accordo circa la legge da applicare ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 o
- (2) il cui diritto è applicabile ai sensi dell'art. 26(1) del Regolamento (UE) 2016/1104 (*Legge applicabile in mancanza di scelta delle parti*), per es., la legge dello Stato ai sensi della cui legge l'unione registrata è stata costituita.²¹

²⁰ Cfr. In materia di Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 286.

²¹ Bisogna rilevare che, per motivi sconosciuti, l'art. 7 menziona anche una terza opzione che, però, è identica alla seconda opzione, per es. la legge dello Stato ai sensi della cui legge l'unione registrata è stata costituita. L'art. 26(1) del Regolamento (UE) 2016/1104 puntualizza proprio la legge dello Stato ai sensi della cui legge l'unione registrata è stata costituita.

3. Cosa succede se le parti optano per la competenza di uno Stato che non è parte del Regolamento?

In questi casi, gli effetti della loro scelta non saranno garantiti (e tutelati) dal Regolamento. Tuttavia, una scelta siffatta può avere una valenza se conclusa in coerenza con le regole nazionali di diritto internazionale privato dello Stato adito e per ciò rispettate dalle Corti territoriali designate.

4. Le parti quando possono concludere l'accordo sulla scelta del foro?

L'accordo sulla scelta del foro può essere concluso **prima o dopo che sia sorta una lite**, o anche **prima che l'unione sia registrata**.

Gli *accordi sulla scelta del foro* conclusi prima dell'entrata in vigore del Regolamento il 29 gennaio 2019 saranno disciplinati ai sensi del Regolamento se sarà iniziata una controversia dopo quella data.

L'accordo può essere anche concluso "tacitamente" all'inizio della controversia tramite la **comparsa del convenuto** presso una autorità giurisdizionale nella quale l'attore ha avviato la causa (art. 8), prevedendo così che l'autorità giurisdizionale può anche essere scelta da un espresso accordo sulla competenza (art. 7).

5. Vi sono alcuni vincoli circa la forma che l'accordo sulla scelta del foro deve avere?

L'accordo sulla scelta del foro può essere redatto su un **documento separato** oppure essere incluso in una **clausola dell'accordo relativo alla materia patrimoniale di un'unione registrata**.

L'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 sancisce alcuni requisiti di forma speciali per la validità. Un *accordo sulla scelta del foro* deve essere **scritto, datato e firmato** dalle parti. L'accordo sull'elezione del foro è idoneo a produrre i suoi effetti anche se concluso tramite **mezzo di comunicazione elettronico che consenta una registrazione durevole dello stesso**. Anche in tal caso, però, questo deve essere datato e firmato (o a mano o tramite firma certificata).²²

I requisiti per la validità formale sono regolati esaurientemente, **pertanto non sono richieste ulteriori formalità imposte ai sensi della *lex fori***.²³

Da ultimo, la competenza può anche essere scelta tramite **la comparsa stessa del convenuto (*prorogatio tacita, submissio*)** (art. 8). In pratica, ciò fa sì che l'attore possa avviare il giudizio di fronte ad un'autorità giurisdizionale non competente ed il convenuto costituendosi non eccepisca il difetto di competenza (dopo essere stato però informato di tale possibilità). In questo caso la competenza può essere incardinata sulla comparsa del convenuto solo se l'autorità giurisdizionale sarebbe potuta essere scelta dalle parti tramite un espresso *accordo sulla scelta del foro*.

6. Le autorità giurisdizionali seguiranno sempre la volontà delle parti?

No. Nel caso (piuttosto frequente) di procedimenti connessi, un altrettanto valido *accordo sulla scelta del foro* può non produrre effetto.

Dovrebbe, tuttavia, essere notato come la normativa speciale di cui all'art. 4 e 5 si applica solo se tali procedimenti connessi erano stati istituiti in uno degli Stati membri partecipanti. Quando i procedimenti connessi relativi alla successione dopo la morte del partner o concernenti lo scioglimento o l'annullamento

²² Cfr. Regolamento (UE) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, pp. 65, 66

²³ Ibid., p. 65.

dell'unione sono stati istituiti in altri Stati, *l'accordo sulla scelta del foro* non sarà senza effetti: questo sarà comunque valida fra le parti, così come fra le autorità giurisdizionali degli Stati membri partecipanti.

6.1. *La morte di uno dei partner - prevale la giurisdizione a cui soggiace il Regolamento Successorio*

In primis, la scelta circa la competenza non verrà attuata dalle autorità giurisdizionali nei casi ricompresi all'art. 4 del Regolamento (UE) 2016/1104 (*Competenza in caso di morte di un partner*).

In tali casi, il coordinamento tra procedimenti connessi ha la precedenza e la competenza a decidere delle questioni inerenti gli effetti patrimoniali dell'unione registrata sarà quella dell'autorità giurisdizionale dello Stato membro che ha la competenza in materie connesse alla successione, ai sensi del Regolamento (UE) 650/2012 (a dispetto delle valide scelte circa gli accordi sulla competenza di cui all'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104).²⁴

6.2. *Scioglimento o annullamento dell'unione registrata - la possibilità di adire l'autorità giurisdizionale competente per lo scioglimento o l'annullamento*

Sono previste limitazioni all'efficacia di un accordo sull'elezione del foro in relazione all'art. 5 del Regolamento (UE) 2016/1104 (*Competenza in caso di scioglimento o annullamento*).

Quando l'autorità giurisdizionale di uno Stato membro è adita per pronunciarsi sullo scioglimento o sull'annullamento di un'unione registrata, le autorità giurisdizionali di tale Stato membro saranno altresì competenti a pronunciarsi sugli effetti patrimoniali dell'unione registrata derivanti dal suo scioglimento o annullamento. Tuttavia, per realizzare tale coordinamento delle competenze tra le cause connesse, le parti devono **accettarlo**.

Tale accordo potrebbe essere raggiunto quando l'autorità sia già stata adita in merito allo scioglimento o all'annullamento di un'unione o prima di tale data. In quest'ultimo caso e ai sensi dell'art. 5 (2) del Regolamento (UE) 2016/1104 l'accordo deve essere in linea con i requisiti formali²⁵ di cui all'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104. In caso le parti non raggiungano un accordo, un *accordo sulla scelta del foro* validamente concluso in precedenza vincola le parti e le autorità giurisdizionali.²⁶

7. Qual è (se sussiste) il rapporto tra la legge applicabile e l'autorità giurisdizionale competente?

In linea di principio, le questioni relative al diritto applicabile e all'autorità giurisdizionale competente sono due questioni diverse e l'autorità giurisdizionale di uno Stato può essere adita per applicare la legge di un altro Stato. Tuttavia, la coincidenza del *forum* e della *lex* (in tedesco: *Gleichlauf*) è spesso auspicabile, dal momento che questo semplifica i procedimenti e può ridurre i costi e la durata degli stessi.

Il Regolamento (UE) 2016/1104 mira a raggiungere il coordinamento tra giurisdizione internazionale e diritto applicabile.²⁷ Ciò promuove pertanto l'autonomia delle parti, che consente alle autorità giurisdizionali competenti di applicare il loro diritto nazionale. Tale coordinamento è volto ad agevolare i procedimenti.

24 Cfr. relativamente al Regolamento (UE) 2016/1103: Dougan, F.: Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (a cura di): Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019, pp. 79–80.

25 L'art. 5(2) fa in generale riferimento ai requisiti di cui all'art. 7. Tuttavia, è illogico e discordante rispetto a quanto statuito parallelamente dal Regolamento (UE) 2016/1103 che, accanto ai requisiti formali di cui all'art. 7(2), richiede che anche i requisiti di cui all'art. 7(1) siano rispettati. Perciò, gli autori ritengono che gli accordi di cui all'art. 5(2) debbano (soltanto) essere in linea con i requisiti formali richiesti dall'art. 7(2).

26 Cfr. in merito al Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 279.

27 Cfr. in merito al Regolamento (UE) 2016/1103: Pogorelčnik Vogrinc, N.: Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakonca. In: Podjetje in delo. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.

Tuttavia, il coordinamento non è garantito in tutti i casi. Se le parti designano la legge applicabile ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104, esse possono ancora concludere *un accordo di scelta della competenza* che conceda la competenza esclusiva all'autorità giurisdizionale dello Stato membro in base al cui diritto è stata creata l'unione registrata. Ciò potrebbe portare a una disconnessione tra *forum* e *lex*, dal momento che l'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 prevede vari fattori di collegamento²⁸, ma può in alcuni casi servire meglio gli interessi delle parti ed eventualmente anche dell'autorità giurisdizionale competente.

Inoltre, a causa del principio di applicazione universale (art. 20 del Regolamento (UE) 2016/1104), è possibile per i partner designare come applicabile la legge di uno Stato terzo.²⁹ In tali casi, le autorità giurisdizionali di tale Stato non possono essere validamente designate come competenti ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104 in quanto tale Stato non è vincolato dal Regolamento. Tuttavia, un *accordo sulla scelta del foro* può ancora essere validamente concluso conformemente alle norme nazionali di diritto internazionale privato di tale Stato.

8. È possibile scegliere una determinata autorità giurisdizionale in uno degli Stati oppure solo, in generale, l'autorità giurisdizionale di uno Stato?

L'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 si riferisce solo alla competenza internazionale. Pertanto, è consentito alle parti di convenire validamente sulla competenza dell'autorità giurisdizionale di uno Stato in generale, ma non sulla competenza per territorio di un'autorità giurisdizionale all'interno di tale Stato.³⁰ La competenza per territorio è designata dalla procedura civile nazionale dello Stato designato, che, tuttavia, nella maggior parte dei casi, consentirà una scelta dell'autorità giurisdizionale all'interno dello Stato adito.

9. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità sostanziale dell'accordo sulla scelta del foro?

Parzialmente. Come accennato in precedenza, esso designa un elenco di autorità giurisdizionali che le parti possono scegliere. Tuttavia, non affronta le questioni di interpretazione, i difetti di consenso e le altre questioni sostanziali. Contrariamente agli *accordi sulla legge da applicare*, laddove il Regolamento prevede una norma di conflitto di leggi per quanto riguarda la validità materiale (art. 24), il Regolamento purtroppo non prevede tale norma per quanto riguarda la validità materiale degli accordi sulla scelta della competenza (ad esempio art. 25(1) del Regolamento (UE) 1215/2012). La dottrina è divisa per quanto riguarda la soluzione di questo problema: alcuni ritengono che la validità sostanziale dovrebbe essere disciplinata dalla legge applicabile, ai sensi del Regolamento, alla decisione sui rapporti patrimoniali³¹; altri invece ritengono che questa debba essere la legge dello Stato dell'autorità giurisdizionale competente (comprese le norme nazionali in materia di conflitto di leggi)³². Gli autori ritengono che la seconda impostazione dottrinale sia più convincente per quanto riguarda sia la validità, sia l'interpretazione coerente delle norme di diritto internazionale privato dell'Unione europea.

28 Gli autori ritengono che il partner possa scegliere l'autorità giudiziaria dello Stato membro in cui l'unione è stata registrata (anche se hanno anche concluso un accordo di scelta della legge applicabile). Cfr. per quanto riguarda il Regolamento (UE) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, pag. 279.

29 In relazione al Regolamento (UE) 2016/1104, gli Stati terzi sono entrambi Stati membri, che non partecipano alla cooperazione rafforzata, nonché Stati non membri dell'Unione europea.

30 Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 65.

31 Ibidem

32 Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 278.

III. MODELLI CONTRATTUALI

- ☞ ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA PARTNER LA CUI UNIONE E' REGISTRATA
- ☞ ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO DI UN'UNIONE CHE DEVE ANCORA ESSERE REGISTRATA

IV. LINEE GUIDA SUGLI ACCORDI SULLA LEGGE DA APPLICARE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104

1. Ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104 è possibile scegliere la legge da applicare (circa gli effetti patrimoniali dell'unione registrata)?

Sì. Ai sensi dell'**art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104**, i partner possono concludere un accordo con il quale scelgono la legge applicabile agli effetti patrimoniali della loro unione registrata. La possibilità di concludere un *accordo sulla scelta della legge da applicare* non è limitata ai partner che registrano le loro unioni negli Stati membri partecipanti.

In mancanza di scelta, la legge applicabile è determinata ai sensi dell'art. 26 del Regolamento (UE) 2016/1104.

2. Le parti possono scegliere la legge di ogni Stato? Cosa succede se scelgono di applicare la legge di uno Stato non firmatario del Regolamento?

In generale, **l'art. 20 del Regolamento (UE) 2016/1104** permette alle autorità giurisdizionali di applicare la legge **di ogni Stato** che è stata ritenuta applicabile, anche se è la legge di uno Stato, indipendentemente dal fatto che si tratti o meno della legge di uno Stato membro partecipante (principio di applicazione universale). Tuttavia, **l'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104** stabilisce alcune ulteriori limitazioni.

In primo luogo, i partner possono scegliere solo la legge di uno Stato che attribuisce gli effetti patrimoniali all'istituzione dell'unione registrata. Ciò si rende necessario in quanto la legge di alcuni Stati non disciplina le unioni registrate e pertanto non prevede effetti patrimoniali per tali unioni. Le parti devono inoltre prestare particolare attenzione nella scelta della legge applicabile, in quanto la legge di alcuni Stati potrebbe consentire solo unioni registrate dello stesso sesso; pertanto, non saranno previsti effetti patrimoniali per unioni registrate di sesso diverso (e viceversa).

In secondo luogo, le parti possono scegliere solo tra le seguenti leggi (in quanto attribuiscono effetti patrimoniali alle unioni registrate):

1. la legge dello Stato in cui i partner (o i futuri partner) o uno di essi hanno la **residenza abituale** al momento della conclusione dell'accordo;
2. la legge di uno Stato di cui uno dei partner (o il futuro partner) ha la **nazionalità** al momento della conclusione dell'accordo; oppure
3. la legge dello Stato in base alla cui legge **è stata registrata l'unione**.

Pertanto, i partner sono limitati alle leggi degli Stati con i quali sono strettamente connessi. Può trattarsi della legge di uno Stato membro partecipante o della legge di qualsiasi altro Stato (purché siano soddisfatti i criteri di cui sopra).

3. Tutte le autorità giurisdizionali sono vincolate dall'accordo sulla scelta della legge stipulato ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104?

No. Solo le autorità giurisdizionali degli Stati membri partecipanti sono vincolate da un *accordo sulla scelta della legge da applicare* stipulato conformemente al Regolamento (UE) 2016/1104. Pertanto, affinché tale accordo sulla scelta della legge da applicare sia efficace, una delle autorità giurisdizionali di uno Stato membro partecipante dovrà stabilire la propria competenza internazionale ai sensi delle norme del Regolamento (UE) 2016/1104.

Se la competenza internazionale spetta alle autorità giurisdizionali degli Stati non partecipanti non sono garantiti gli effetti di un *accordo sulla scelta della legge da applicare* (anche se) stipulato in conformità al Regolamento (UE) 2016/1104. Tale accordo, tuttavia, potrebbe ancora produrre effetti se soddisfa i requisiti del diritto internazionale privato dello Stato che ha competenza internazionale.

4. Le parti quando possono concludere un accordo sulla scelta della legge da applicare? Le parti possono in seguito modificare il loro accordo?

Le parti possono concludere un *accordo sulla scelta della legge da applicare* **prima o dopo** aver registrato la loro unione. Se i partner concludono un *accordo sulla scelta della legge da applicare* dopo aver registrato la loro unione, la legge scelta si applica solo in prospettiva (a meno che i partner non concordino esplicitamente di attribuire allo stesso effetti retroattivi).³³

Le parti possono anche modificare il loro accordo e scegliere un'altra legge come applicabile. Tale modifica della legge applicabile avrà anche effetti futuri a meno che i partner non convengano diversamente³⁴.

Se i partner modificano la legge applicabile con effetti retroattivi, tale modifica della legge applicabile può non incidere negativamente sui diritti dei terzi (art. 22(3) del Regolamento (UE) 2016/1104). Per maggiori informazioni sui diritti di terzi si rimanda alla risposta alla domanda 8.

5. Esistono requisiti per la forma dell'accordo sulla scelta della legge?

L'*accordo sulla scelta della legge da applicare* può essere redatto in un **documento separato** o incluso **come clausola in un accordo sulle condizioni patrimoniali in una unione registrata**.

L'art. 23 del Regolamento (UE) 2016/1104 stabilisce che esso deve essere espresso per **iscritto** e **datato** e **firmato da entrambe le parti**. Un *accordo sulla scelta della legge da applicare* si considera espresso anche per iscritto quando è concluso mediante **comunicazione elettronica che fornisce una registrazione durevole dell'accordo**. Tuttavia, anche gli accordi conclusi per via elettronica devono essere datati e firmati (a mano o con una firma elettronica qualificata).

Inoltre, l'art. 23 del Regolamento (UE) 2016/1104 prevede ulteriori requisiti di validità formale che possono derivare dal diritto nazionale degli Stati membri partecipanti.

Si possono verificare quattro possibili scenari:

- (1) se, al momento della conclusione dell'accordo, **entrambi i partner risiedono abitualmente nello stesso Stato membro partecipante**, l'accordo deve altresì soddisfare i requisiti formali supplementari che la legge di tale Stato membro stabilisce per gli accordi di natura patrimoniale tra i partner;

³³ Cfr. in proposito Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 295.

³⁴ Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103 si veda anche: Pogorelčnik Vogrinc, N.: Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes. In: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Vol. 40 (2019). No. 3, p. 1092.

- (2) se al momento della conclusione dell'accordo **i partner risiedono abitualmente in Stati membri partecipanti diversi** e il diritto nazionale di tali Stati membri prevede requisiti formali diversi (supplementari) per gli accordi di natura patrimoniale tra partner, l'accordo deve soddisfare i requisiti formali di uno Stato membro;
- (3) se al momento della conclusione dell'accordo **solo uno dei partner ha la residenza abituale in uno Stato membro partecipante**, l'accordo deve inoltre soddisfare requisiti formali supplementari che la legge di tale Stato membro stabilisce per gli accordi di natura patrimoniale tra partner; e
- (4) se al momento della conclusione dell'accordo **nessuno dei due partner ha la residenza abituale in uno Stato membro partecipante**, l'accordo non deve soddisfare alcun requisito formale aggiuntivo³⁵.

Tali requisiti formali supplementari, come menzionati ai punti da (1) a (3), potrebbero, ad esempio, stabilire che *l'accordo sulla legge da applicare* debba essere concluso sotto forma di atto notarile pena la sua nullità. Pertanto, il modello di contratto per *l'accordo sulla legge da applicare*, proposto di seguito, è completo solo se la legge dello Stato membro partecipante, in cui uno o entrambi i partner sono abitualmente residenti, non prevede requisiti formali aggiuntivi per gli accordi di natura patrimoniale tra partner. In caso contrario, l'accordo dovrà essere completato con i summenzionati elementi e/o formalità.

Per maggiori informazioni sui possibili requisiti formali si veda l'*Atlas of National Legislation of the EU Member States*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

6. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità materiale dell'accordo sulla scelta della legge da applicare?

Sì. Ai sensi dell'art. 24 del Regolamento (UE) 2016/1104, l'esistenza e la validità di *un accordo sulla scelta della legge da applicare* è determinata dalla legge che i partner decidono di adottare nel loro accordo.

Tuttavia, l'**assenza di consenso** può anche essere determinata dalla legge del Paese in cui il partner ha la residenza abituale nel momento in cui è stabilita la competenza. Ciò è tuttavia possibile solo se dalle circostanze del caso risulta che non sarebbe ragionevole determinare l'esistenza del consenso conformemente alla legge scelta dai partner.

7. Quali sono gli effetti dell'accordo sulla scelta della legge da applicare e quali questioni sono disciplinate dalla legge applicabile scelta dai partner?

Il Regolamento (UE) 2016/1104 non specifica esplicitamente gli effetti dell'accordo sulla scelta della legge da applicare. In linea generale si ritiene che, scegliendo la legge applicabile di un determinato Stato, i partner hanno scelto di default il regime (legale) in materia di proprietà della legge applicabile scelta³⁶. Tuttavia, i partner sono anche autorizzati a specificare quale regime patrimoniale adottare fra loro ai sensi della legge applicabile che hanno scelto³⁷.

La legge che si stabilisce applicabile in conformità al Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina vari aspetti degli effetti patrimoniali delle unioni registrate. L'art. 27 stabilisce che esso disciplina, tra l'altro:

- (a) la classificazione dei beni di uno o di entrambi i partner in diverse categorie durante e dopo l'unione registrata,
- (b) il passaggio dei beni da una categoria all'altra,

³⁵ Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 290.

³⁶ Cfr. relativamente al Regolamento (UE) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 100.

³⁷ *Ibidem*.

- (c) la responsabilità di un partner per le passività e i debiti dell'altro partner,
- (d) i poteri, i diritti e gli obblighi di uno o di entrambi i partner con riguardo ai beni,
- (e) la divisione, la distribuzione o la liquidazione dei beni in seguito allo scioglimento dell'unione registrata,
- (f) le conseguenze degli effetti patrimoniali delle unioni registrate sui rapporti giuridici tra un coniuge e i terzi (alle condizioni descritte nella domanda 8), e
- (g) la validità formale della convenzione tra partner.

L'elenco non è esaustivo. Inoltre, l'unità del diritto applicabile deve essere sottolineata. A norma dell'art. 21 del Regolamento (UE) 2016/1104, la legge applicabile agli effetti patrimoniali di un'unione registrata si applica alla totalità dei beni soggetti a tali conseguenze, indipendentemente dal luogo in cui questi sono situati. Ne consegue che i partner non possono concludere un accordo parziale sulla legge applicabile, ossia designare la legge applicabile solo a determinati effetti patrimoniali e/o alcuni beni inclusi nella loro unione³⁸.

D'altro canto, la legge applicabile, scelta ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1104, non disciplina l'esistenza o la validità dell'unione registrata, il riconoscimento dell'unione registrata, i motivi dello scioglimento o dell'annullamento dell'unione registrata, la capacità giuridica dei soci o le loro obbligazioni alimentari, la successione, etc.

8. In che modo un accordo sulla scelta della legge applicabile incide sui diritti dei terzi?

L'effetto dell'accordo sulla scelta della legge applicabile sui terzi è condizionato dalla loro (presunta) **conoscenza** della legge scelta fra i partner.

Ciò significa che, anche se ai sensi dell'art. 27 lettera f), la legge scelta dai partner disciplina gli effetti patrimoniali della loro unione registrata su un rapporto giuridico tra i partner e i terzi (*vedi sopra*), l'art. 28 del Regolamento (UE) 2016/1104 prevede che la legge applicabile agli effetti patrimoniali dell'unione registrata possa essere invocata da un partner nei confronti di un terzo (in una controversia tra uno o entrambi i partner e il terzo) **solo** se il terzo **sapeva** o, applicando la normale diligenza, **avrebbe dovuto conoscere** la legge che i partner hanno scelto di adottare per regolare i propri effetti patrimoniali. Si considera che il terzo conosca la legge applicabile agli effetti patrimoniali dell'unione registrata se

- (a) tale legge è la legge di:
 - (i) lo Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra un partner e il terzo,
 - (ii) dello Stato in cui il partner contraente e il terzo hanno residenza abituale, o
 - (iii) in casi riguardanti beni immobili, dello Stato in cui sono ubicati i beni,

oppure

- (b) uno dei partner ha adempiuto gli obblighi applicabili in materia di pubblicità o registrazione degli effetti patrimoniali dell'unione registrata prescritti dalla legge:
 - (i) dello Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra un partner e il terzo,
 - (ii) dello Stato in cui la parte contraente e il terzo hanno la loro residenza abituale, o
 - (iii) in caso si tratti di beni immobili, lo Stato in cui sono ubicati i beni.

³⁸ Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 288.

Nei casi in cui la legge applicabile **non può essere invocata** contro un terzo, gli effetti patrimoniali dell'unione registrata nei confronti del terzo sono disciplinati **dalla legge dello Stato la cui legge è applicabile alla transazione tra il partner e il terzo**, oppure nei casi relativi a beni immobili o a beni o diritti registrati, **dalla legge dello Stato in cui tali beni o diritti sono registrati**.

V. MODELLI CONTRATTUALI

- ☞ ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER LA CUI UNIONE È REGISTRATA
- ☞ ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER LA CUI UNIONE DEVE ANCORA ESSERE REGISTRATA
- ☞ ACCORDO DI MODIFICA DELLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE

VI. LINEE GUIDA SULLE CONVENZIONI PATRIMONIALI DELLE UNIONI REGISTRATE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 2016/1104

1. *Che cos'è una convenzione patrimoniale di un'unione registrata? Qual è il rapporto tra una convenzione patrimoniale di un'unione registrata e un accordo sulla scelta della legge da applicare?*

Una *convenzione patrimoniale di un'unione registrata* è qualsiasi accordo tra i partner o futuri partner mediante il quale essi organizzano gli effetti patrimoniali della loro unione registrata (art. 2(1)(c) del Regolamento (UE) 2016/1104). Si tratta di disposizioni relative ai diritti e agli obblighi dei partner sulle proprietà incluse nella convenzione.

Una *convenzione patrimoniale di un'unione registrata* può anche includere un accordo sulla legge applicabile. Questo, tuttavia, non è necessario. In quest'ultimo caso, la legge applicabile sarà determinata ai sensi dell'art. 26 del Regolamento (UE) 2016/1104, e la validità dell'accordo sarà soggetta a tale legge (*vedi sotto*).

2. **Esistono requisiti per la forma della convenzione patrimoniale di un'unione registrata?**

Sì. L'art. 25 del Regolamento (UE) 2016/1104 stabilisce diversi requisiti di validità formale.

In primo luogo, una *convenzione patrimoniale di un'unione registrata* deve essere redatta per **iscritto** e deve essere **datata e firmata da entrambe le parti**. Tali convenzioni si considerano equivalenti (in quanto a validità) alla forma scritta quando sono conclusi mediante **comunicazione elettronica che fornisce una registrazione durevole dell'accordo**. Tuttavia, anche le convenzioni concluse per via elettronica devono essere datate e firmate (a mano o con una firma elettronica qualificata).

In secondo luogo, l'art. 25 del Regolamento (UE) 2016/1104 prevede ulteriori requisiti di validità formale che possono derivare dal **diritto nazionale**

1. se, al momento della conclusione della convenzione, **entrambi i partner risiedono abitualmente nello stesso Stato membro partecipante**, la convenzione deve anche soddisfare i requisiti formali supplementari previsti dalla legge di tale Stato membro per la *convenzione patrimoniale di un'unione registrata*;
2. se al momento della conclusione della convenzione **i partner risiedono abitualmente in Stati membri partecipanti diversi** e la legislazione nazionale di tali Stati membri prevede requisiti

formali diversi (supplementari) per le *convenzioni patrimoniali di un'unione registrata*, la convenzione deve soddisfare i requisiti formali di uno Stato membro;

3. se al momento della conclusione della convenzione **un solo partner ha la residenza abituale in uno Stato membro partecipante**, la convenzione deve anche soddisfare requisiti formali supplementari che la legge di tale Stato membro stabilisce per la *convenzione patrimoniale di un'unione registrata*; e
4. se al momento della conclusione della convenzione **nessuno dei due partner ha la residenza abituale in uno Stato membro partecipante**, la convenzione non deve soddisfare alcun requisito formale aggiuntivo³⁹.

Sebbene l'art. 25 del Regolamento (UE) 2016/1104 sia molto simile all'art. 23, esso stabilisce un ulteriore requisito. **Se la legge applicabile agli effetti patrimoniali di un'unione registrata** prevede requisiti formali supplementari, anche la *convenzione patrimoniale di un'unione registrata* deve soddisfare tali requisiti.

La legge applicabile può essere quella designata dai partner in un accordo sulla scelta della legge da applicare o, in mancanza di tale designazione, la legge che è determinata ai all'art. 26 del Regolamento (UE) 2016/1104⁴⁰. Poiché l'art. 25 consente il cumulo potenziale di requisiti formali, si corre il rischio che aumentino le possibilità che la convenzione non sia valida⁴¹.

Per ulteriori informazioni sui possibili requisiti formali supplementari nelle legislazioni nazionali degli Stati membri, si consulti l'*Atlas of National Legislation of the EU Member States*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

3. Il Regolamento (UE) 2016/1104 disciplina la validità materiale delle convenzioni patrimoniali di un'unione registrata?

No. La validità materiale (così come la validità del consenso di un partner) è soggetta alle regole della legge applicabile agli effetti patrimoniali dell'unione registrata⁴².

³⁹ Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 300.

⁴⁰ Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Bergquist, U., Damascelli, D. [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, p. 109.

⁴¹ *Ibidem*, p. 110.

⁴² Cfr. in proposito il Regolamento (UE) 2016/1103: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, p. 301.

CAPITOLO 3

LA SCELTA DELLA COMPETENZA E DELLA LEGGE APPLICABILE AI SENSI DEL REGOLAMENTO (UE) 650/2012

IVANA KUNDA E DANIJELA VRBLJANAC

Università di Rijeka, Facoltà di Giurisprudenza

I. LINEE GUIDA SULLA SCELTA DELLA COMPETENZA

1. La scelta dell'autorità giurisdizionale è consentita dal Regolamento successorio?

Sì, l'art. 5(1) del Regolamento (UE) 650/2012⁴³ consente alle parti interessate di concordare un'autorità giurisdizionale competente (*professio fori*). Tuttavia, esiste un'importante **limitazione alla libertà di scelta delle parti**: le parti possono fare ciò solo se il defunto ha scelto la legge applicabile ai sensi dell'art. 22. In tal caso, le parti interessate possono convenire che un organo giurisdizionale o gli organi giurisdizionali dello stesso Stato membro abbiano competenza esclusiva per decidere su qualsiasi questione attinente la successione. Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento successorio, la persona può scegliere, come applicabile, la legge della sua nazionalità al momento della scelta o al momento della morte⁴⁴. La logica alla base di questa limitazione risiede nel fatto che quando le parti scelgono un organo giurisdizionale competente possono scegliere solo l'organo giurisdizionale dello stesso Stato membro la cui legge è applicabile, in quanto l'idea di base del Regolamento successorio è l'allineamento dell'organo giurisdizionale competente con la legge applicabile⁴⁵.

Inoltre, l'art. 5(1) fa esplicito riferimento agli organi giurisdizionali dello "Stato membro"; pertanto, l'accordo sulla scelta del foro ai sensi del Regolamento non può designare gli organi di uno Stato terzo come competenti. Oltre a ciò, il Regolamento Successorio ha una portata territoriale limitata all'interno dell'Unione europea. Vale a dire, l'Irlanda e la Danimarca non applicano questo Regolamento. Pertanto, ai fini del Regolamento Successorio, questi due Paesi sono considerati Stati terzi⁴⁶.

43 Il Regolamento (UE) 650/2012 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo, OJ L 201, 27.7.2012, p. 107-134.

44 Si veda in questo capitolo la sezione III.

45 Si vedano le considerazioni 27 e 28 del Regolamento Successorio. Si veda anche Marongiu Buonaiuti, Fabrizio, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (a cura di) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, p. 150.

46 Fuchs, Angelika, *The new EU Succession Regulation in a nutshell*, ERA Forum, Vol. 16, 2015, p. 122.

2. Le parti possono scegliere soltanto gli organi giurisdizionali di uno Stato membro in generale o possono anche scegliere gli organi giurisdizionali competenti per materia?

Ai sensi del Regolamento Successorio, le parti possono attribuire la competenza a “un organo giurisdizionale o gli organi giurisdizionali di tale Stato membro”, come stabilito nell’art. 5 (1) del Regolamento Successorio. Ciò significa che è possibile che l’accordo di scelta della competenza sia formulato **in entrambe i modi**, designare un organo giurisdizionale ben preciso che abbia sede in uno Stato membro o, in generale, gli organi giurisdizionali di uno Stato membro.

Poiché il Regolamento Successorio riguarda solo la giurisdizione internazionale, mentre la competenza per territorio e la competenza per materia sono determinate dal diritto nazionale dello Stato membro⁴⁷, possono esservi pro e contro per la scelta dell’una o dell’altra opzione. Nella maggior parte dei casi la scelta dipenderebbe dalle circostanze di un caso, ad esempio se vi sia competenza territoriale presso un organo giurisdizionale unico in uno Stato membro o se vi siano più organi giurisdizionali competenti e nel primo caso, se le parti conoscano l’organo giurisdizionale competente nello Stato membro scelto, se è probabile che tale competenza possa cambiare tra la conclusione dell’accordo di scelta della competenza e la procedura della successione, e se lo Stato membro scelto comprende più unità territoriali, ciascuna delle quali ha proprie norme di diritto per quanto riguarda il diritto successorio.

3. Le parti possono scegliere più di un organo giurisdizionale competente?

Le parti possono scegliere **un solo organo giurisdizionale** competente in materia di successione o possono scegliere gli organi giurisdizionali di un solo Stato membro, nel qual caso l’organo giurisdizionale esatto dipenderà dalla competenza territoriale ai sensi del diritto nazionale di tale Stato membro, come spiegato sopra⁴⁸. In entrambi i casi, l’organo giurisdizionale scelto avrà **competenza esclusiva**. Ciò comporta che, ogni qualvolta l’organo giurisdizionale sia ritenuto competente, gli altri organi giurisdizionali aditi devono declinare la propria competenza⁴⁹.

4. L’accordo sulla scelta del foro deve essere concluso per iscritto?

Sì, l’art. 5 (2) stabilisce che l’accordo sulla scelta del foro deve essere espresso per **iscritto**. Soprattutto esso deve essere **datato e firmato** dalle parti interessate. In linea con altri Regolamenti europei di diritto internazionale privato, qualsiasi comunicazione per via elettronica che fornisca una registrazione duratura dell’accordo è considerata equivalente al documento cartaceo scritto⁵⁰. Una volta concluso in forma elettronica, l’accordo scritto registrerà di norma la data come parte della comunicazione elettronica (in ogni caso le parti dovrebbero garantirne la registrazione), mentre la firma dovrebbe essere una firma elettronica o un altro mezzo tecnico che identifica la persona in questione, come afferma la maggior parte della dottrina⁵¹.

5. Le parti possono concludere un accordo sulla scelta del foro in qualsiasi momento?

Sì, l’art. 5 (1) del Regolamento Successorio non specifica in quale momento le parti interessate possono concludere un accordo di scelta della competenza. Tuttavia, come precedentemente indicato, l’organo

47 Si veda a proposito della competenza per territorio, Poretti, Paula, Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 37, No. 1, 2016, p. 571.

48 Si veda la domanda 2 questa sezione.

49 Si legga l’art. 6 del Regolamento Successorio.

50 Si legga per l’art. 25(2) del Regolamento (UE) 1215/2012 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell’Unione europea del 12 dicembre 2012 sulla giurisdizione e sul riconoscimento ed esecuzione delle sentenze in materia civile e commerciale, OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32.

51 Marongiu Buonaiuti, op. cit., p. 158.

giurisdizionale adito deve coincidere con la legge scelta dal defunto. Il defunto può scegliere solo la legge della sua nazionalità e può scegliere tra la cittadinanza di cui dispone al momento della scelta o alla cittadinanza che questi possiede al momento del decesso. Ne consegue pertanto che le parti interessate possono accordarsi su un organo giurisdizionale competente durante la vita del defunto o al momento della sua morte. Tuttavia, se le parti lo fanno durante la vita del defunto, vi è il rischio che egli possa diventare cittadino di un altro Stato membro e quindi innescare un cambiamento nella scelta della legge. Uno scenario più probabile potrebbe riguardare un defunto che possiede due nazionalità e, dopo aver inizialmente scelto la legge applicabile di una nazionalità, decide di modificare la legge applicabile a quella corrispondente all'altra nazionalità. In tali circostanze, l'accordo sulla scelta del foro in linea con la legge precedentemente scelta diventa nullo.

6. Chi sono le parti necessarie per stipulare un accordo sull'elezione del foro?

Si tratta di una questione importante perché potrebbe rivelarsi un compito difficile elencare in anticipo tutte le persone interessate alla successione a seguito della morte di una persona. Alcune parti interessate compaiono solo dopo la conclusione dell'accordo sull'elezione del foro. In realtà, **tutte le parti interessate alla successione sono parti necessarie all'accordo sulla scelta del foro**, ma l'assenza di una di esse può essere risolta successivamente alla stretta condizione di sottomissione alla competenza. L'art. 9 stabilisce che l'organo giurisdizionale manterrà la competenza ai sensi dell'accordo solo se parti esterne all'accordo compaiono senza contestare la competenza dell'organo giurisdizionale adito. Se, tuttavia, le parti esterne all'accordo sulla scelta del foro contestano la competenza, l'organo giurisdizionale prescelto deve negare la propria competenza.

7. L'organo giurisdizionale prescelto è competente per tutti i beni o solo per alcuni di essi?

In linea di principio, l'organo giurisdizionale designato dall'accordo sulla scelta del foro ha la competenza di decidere su tutti i beni appartenuti al defunto, indipendentemente dalla loro ubicazione, conformemente al principio generale del regolamento sull'unità dei beni (vedere art. 4). Tuttavia, ai sensi dell'art. 12(1) l'organo giurisdizionale può pronunciarsi (e negare la competenza) su uno o più beni se si può prevedere che la sua decisione su tali beni non sarà riconosciuta e dichiarata esecutiva nello Stato terzo. Inoltre, le parti possono convenire che qualsiasi questione di successione può essere soggetta alla limitazione della portata del procedimento a norma del diritto dello Stato membro dell'autorità giudiziaria adita.

8. In quali circostanze si raccomanda alle parti di concludere un accordo di scelta del foro?

Il nocciolo delle regole giurisdizionali del Regolamento Successorio è la **residenza abituale del defunto**. Secondo la norma generale di competenza di cui all'art. 4, la competenza spetta all'organo giurisdizionale in cui il defunto ha la residenza abituale al momento del decesso, e ciò è associato alla legge applicabile determinata dallo stesso fattore di collegamento. Se la residenza abituale del defunto al momento del decesso non è situata in uno Stato membro, ai sensi dell'art. 10, gli organi giurisdizionali dello Stato membro in cui si trovano i beni ereditari sono competenti a decidere sull'insieme della successione se il defunto aveva la cittadinanza di tale Stato membro al momento del decesso o aveva precedentemente la residenza abituale in tale Stato membro e al momento in cui è stata adita l'organo giurisdizionale, è trascorso un periodo non superiore a cinque anni dal cambiamento di residenza abituale.

Ne consegue che, in assenza dell'accordo sulla scelta del foro, la competenza è legata alla residenza abituale del defunto o all'ubicazione del suo patrimonio. Se il defunto, negli anni precedenti la sua morte, ha vissuto in più di uno Stato membro o durante tutto l'anno ha vissuto periodicamente in diversi Stati

membri, può essere discutibile se egli abbia stabilito la residenza abituale in uno o più Stati membri del Regolamento successorio⁵². Per quanto riguarda la localizzazione dei beni, se il defunto ha beni in più stati, questa può rivelarsi un compito oneroso e dispendioso in termini di tempo⁵³. In tali circostanze, le parti interessate possono beneficiare dell'accordo sulla scelta dell'organo giurisdizionale, purché il defunto abbia scelto la legge applicabile conformemente all'art. 22 del Regolamento Successorio, e tale scelta sulla legge da applicare sia vantaggiosa per gli stessi motivi.

II. MODELLI CONTRATTUALI

☞ ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO

III. LINEE GUIDA SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE

1. La scelta della legge applicabile è consentita dal Regolamento successorio?

Sì, come già indicato all'art. 22(1), una persona può scegliere la legge applicabile per regolare la sua successione (*professio iuris*). La possibilità di scegliere la legge applicabile è considerata un vantaggio del Regolamento Successorio nel generare certezza giuridica per quanto riguarda la legge applicabile alla successione⁵⁴, nonché nel far sì che la persona possa organizzare la sua successione in anticipo e in modo più efficiente⁵⁵.

2. Come viene determinata la scelta?

La scelta sulla legge applicabile può essere **esplicita o tacita**. L'art. 22(2) stabilisce che la scelta può essere fatta espressamente in una dichiarazione sotto forma di disposizione a causa di morte. Inoltre, la scelta sulla legge applicabile da parte del defunto può essere dimostrata dai termini di tale disposizione. Il paragrafo 39 del preambolo spiega che una scelta tacita sulla legge da applicare può essere considerata come dimostrata da una disposizione a causa di morte quando, ad esempio, il defunto nella sua disposizione, ha fatto esplicita menzione a disposizioni specifiche della legge dello Stato di sua nazionalità o altrimenti abbia menzionato tale legge. Tuttavia, se una persona desidera che la legge della sua nazionalità disciplini la sua successione, è consigliabile che faccia una scelta esplicita e che non faccia affidamento sul rinvio e menzione di tale legge nella propria disposizione.

3. Può la legge di qualsiasi Stato essere scelta come applicabile?

No, può essere scelta **solo la legge dello Stato di cui il defunto ha la cittadinanza**, cioè la sua nazionalità al momento della scelta o la sua nazionalità al momento del decesso. Se una persona possiede più nazionalità al momento della scelta o al momento del decesso, può scegliere come applicabile la legge di uno di tali Stati. La cittadinanza è individuata come unica opzione per la scelta della legge, al fine di

⁵² Si veda in proposito il preambolo 23 e 24 sulla determinazione della residenza abituale ai fini del Regolamento Successorio. Si veda anche Knol Radoja, Katarina, Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, No. 2, 2019, pp. 54-55.

⁵³ Wautelet, Patrick, Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020), p. 1.

⁵⁴ Rodríguez-Uría Suárez, Isabel, La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012, *InDret*, Vol. 2, 2013, p. 11, available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).

⁵⁵ Così il paragrafo 38 del preambolo del Regolamento Successorio.

garantire un collegamento tra il defunto e la legge scelta e di evitare che una legge sia scelta con l'intento di vanificare il legittimo affidamento delle persone aventi diritto ad una quota riservata (c.d. legittima)⁵⁶.

Il fatto che la persona abbia scelto la legge che regola la sua successione dà alle parti interessate la possibilità di designare l'autorità giurisdizionale competente situata nello Stato membro di cui è stata scelta la legge⁵⁷. Se le parti coinvolte usano questa opzione, l'organo giurisdizionale competente e la legge applicabile saranno allineati, come avviene generalmente nelle situazioni in cui non si sceglie né la legge né l'organo giurisdizionale⁵⁸.

4. È possibile scegliere come applicabile la legge di uno Stato terzo?

Sì, l'art. 20 prevede l'**applicazione universale** del Regolamento Successorio. Pertanto, qualsiasi legge cui si fa riferimento nel Regolamento successorio si applica indipendentemente dal fatto che sia o meno la legge di uno Stato membro. Inoltre, l'art. 22(1) consente alla persona di scegliere "la legge dello Stato", non limitando quindi la scelta alla legge di uno Stato membro. Tuttavia, se la persona ha la cittadinanza di uno Stato terzo, le persone interessate non potranno accordarsi su un organo giurisdizionale competente⁵⁹.

5. Possono essere scelte più leggi?

No, il Regolamento Successorio non consente la scelta di più leggi, sia verticalmente che orizzontalmente, per una sola successione⁶⁰. Questo perché il Regolamento si fonda sul principio dell'unità dei beni (vedere artt. 4 e 21)

6. La scelta può essere modificata o revocata?

Dato che la persona ha il diritto di scegliere la legge applicabile in relazione alla sua successione anticipata, può **modificare tale scelta o revocarla** senza scegliere un'altra legge⁶¹. Tuttavia, ci sono questioni di validità relative a tale modifica e revoca, che sono menzionati di seguito⁶².

Sono state sollevate preoccupazioni in merito alla questione se la modifica o la revoca dell'atto di disposizione a causa di morte comporti la modifica e la revoca sulla scelta della legge, in quanto rimane irrisolta nel Regolamento Successorio⁶³. Per questo motivo, è importante che la persona che organizza la sua successione scegliendo la legge applicabile indichi sempre esplicitamente il destino sulla scelta della legge della propria disposizione quando modifica o revoca disposizioni precedenti contenenti la clausola sulla scelta della legge.

7. Chi può scegliere la legge applicabile?

Solo la persona, la cui successione è in gioco, ha il diritto di scegliere la legge applicabile per la sua successione. Il Regolamento Successorio non consente che tale scelta sia fatta da qualsiasi altra persona, compresi gli eredi, prima o dopo la morte della persona o all'apertura della successione⁶⁴.

⁵⁶ Così il paragrafo 38 del preambolo del Regolamento Successorio.

⁵⁷ Si veda sezione I

⁵⁸ Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, pp. 59 ss.

⁵⁹ Si veda in questa parte la sezione I.

⁶⁰ Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rechtszeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010, pp. 609-613.

⁶¹ Si veda anche art. 22(4) del Regolamento Successorio.

⁶² Si veda questa sezione, domanda 8.

⁶³ Castelano Ruiz, Esperanza, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (a cura di) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, pp. 340 ss.

⁶⁴ Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, p. 56.

8. La clausola sulla scelta della legge deve essere scritta?

L'accordo sulla scelta della legge non deve essere scritto. Tuttavia, la questione della validità formale delle **disposizioni a causa di morte pronunciate oralmente è esclusa dal campo di applicazione** del Regolamento successorio. Pertanto, la validità della scelta orale della legge è determinata in base alla legge applicabile ai sensi del conflitto di leggi nazionale dello Stato membro il cui organo giurisdizionale è adito.

Se la disposizione è una volontà, la validità formale della volontà e la scelta della legge ivi contenuta è determinata dalla Convenzione dell'Aia del 1961 sul conflitto di leggi relativo alla forma delle disposizioni testamentarie, a condizione che lo Stato membro dell'organo giurisdizionale adito sia parte di tale Convenzione. Quando l'organo giurisdizionale dello Stato membro, che non è parte della presente Convenzione, è adito, la validità formale della volontà e sulla scelta della legge in esso contenuta sono soggetti al Regolamento Successorio, in particolare all'art. 27(1). Lo stesso art. disciplina anche la questione della validità formale sulla scelta di legge contenuta in una disposizione a causa di morte, dinanzi agli organi giurisdizionali dello Stato membro in cui si applica il Regolamento Successorio⁶⁵.

L'art. 27(1) stabilisce che una disposizione a causa di morte scritta è valida nella forma se la sua forma è conforme ad almeno una delle leggi di cui a tale paragrafo. Questa disposizione è intesa a favorire la validità formale ed è coerente con la Convenzione dell'Aia del 1961⁶⁶. Da qui, la differenza dell'incontro delle volontà in uno Stato membro aderente e uno Stato membro non aderente, il risultato dovrebbe comunque essere lo stesso.

Nel determinare se una determinata disposizione a causa di morte sia formalmente valida ai sensi del presente Regolamento, l'autorità competente dovrebbe ignorare la creazione fraudolenta di un elemento internazionale per eludere le norme sulla validità formale.

Se la persona desidera modificare o revocare la scelta della legge, ai sensi dell'art. 22(4), le modifiche o la revoca devono avere i requisiti di forma per la modifica o la revoca di una disposizione a causa di morte.

9. Quale legge disciplina la validità sostanziale dell'accordo sulla scelta della legge?

In linea con il principio stabilito nel diritto internazionale privato, l'art. 22(3) prescrive che **la validità sostanziale sulla scelta della legge applicabile è disciplinata dalla legge scelta**, cioè, se la persona che ha fatto la scelta può essere considerata aver capito e acconsentito a ciò che stava facendo. Lo stesso dovrebbe valere per l'atto di modifica o revoca sulla scelta della legge. La validità sulla scelta della legge non è inficiata dal fatto che la legge scelta non consente una scelta della legge in materia di successione⁶⁷. Inoltre, poiché la *professio iuris* rappresenta un atto indipendente, essa non è inficiata dall'invalidità di una volontà o di un accordo successorio di cui fa parte⁶⁸.

10. In quali circostanze si raccomanda alla persona stipulare un accordo sulla legge da applicare?

La norma generale che si applica in mancanza di scelta nella maggior parte dei casi è l'art. 21, secondo il quale si applica la legge dello Stato in cui il defunto ha la residenza abituale al momento del decesso. Tuttavia, in determinate circostanze, come quelle in cui una persona divide il suo tempo durante l'anno tra due Stati o prevede di cambiare la sua residenza, la residenza abituale potrebbe essere difficile da stabilire. Ai fini della prevedibilità del risultato, potrebbe essere utile scegliere la legge applicabile alla successione.

⁶⁵ Si veda questa parte, sezione I.

⁶⁶ Si legga il paragrafo 52 del preambolo del Regolamento Successorio.

⁶⁷ Si legga il paragrafo 40 del preambolo del Regolamento Successorio.

⁶⁸ Rodríguez-Uría Suárez, op. cit., p. 13.

È stato suggerito che la possibilità di scegliere la legge applicabile potrebbe essere particolarmente utile per le persone che si sono stabilite all'estero ma hanno ancora forti legami con il loro Stato di origine e desiderano che la legge di tale Stato disciplini la successione⁶⁹.

Al contrario, se la persona trova la legge della sua nazionalità sfavorevole per la pianificazione immobiliare, non vi è alcuna opzione per “confermare” l'applicazione della legge dello Stato della sua residenza abituale. Ciò potrebbe diventare importante in vista della clausola di salvaguardia di cui all'art. 21(2) e, cosa ancora più importante, sulla scelta tacita della legge di cui all'art. 22(2) qualora le circostanze siano interpretate in modo da innescare il funzionamento. Pertanto, si raccomanda che la persona “svincoli” la legge da una dichiarazione che indica che questi in alcun modo intenda che la legge della sua nazionalità (o qualsiasi altra legge, per quella materia) governi la successione, eliminando così ogni potenziale dubbio sulle sue intenzioni⁷⁰.

IV. MODELLI CONTRATTUALI.

☞ ACCORDO SULLA LEGGE APPLICABILE

☞ ACCORDO DI DEROGA ALLA LEGGE NAZIONALE PER QUANTO APPLICABILE

⁶⁹ Damascelli, Domenico, I criteri di collegamento impiegati dal Regolamento (UE) 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (a cura di), Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni *mortis causa*, Giuffrè, 2013, p. 99.

⁷⁰ Wautelet, op. cit., p. 11.

BIBLIOGRAFIA

- Andrae, M.:** *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019;
- Bergquist, U., Damascelli, D.** [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019;
- Castelanoz Ruiz, E.**, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016;
- Cazorla González, M.J.:** *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*. Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, n° 21 Diciembre de 2019;
- Damascelli, D.:** *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013;
- Damascelli, D.:** *I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte*, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013;
- Dougan, F.:** *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. In: KRAMBERGER ŠKERL, J., RUGGERI, L., VITERBO, F. (eds.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019;
- Dougan, F.:** *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. In: GALIČ, A., KRAMBERGER ŠKERL, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019;
- Giobbi, M.:** *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1;
- Gray, J. e Quinzá Redondo, P.:** *Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession*. Journal Family and Law. November. 2013;
- Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.:** *Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea*. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. <http://www.reci.org/index.php/revista/num37/recensiones/iglesias-buigues-jl-palao-moreno-g-dirs-regimen-economico-matrimonial-efectos-patrimoniales-uniones-registradas-union-europea-comentario-reglamentos-ue-n-20161103-20161104-valencia-tirant-lo-blanch-2019-583-pp>;
- Knol Radoja, K.:** *Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju*, Pravni vjesnik, Vol. 35, No. 2, 2019;
- Ruggeri, L., Kunda, I., Winkler, S.** (Eds): *Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data*. Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Croatia. ISBN 978-953-8034-25-1;
- Marongiu Buonaiuti, F.**, in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016;

- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law**, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010;
- Mota, H.**: *Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio*. No. 21 (2019). *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*;
- Mota, H.**: *La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.*, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) *Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017;
- Mota, H.**: *La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103 (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103)*, in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018;
- Palao Moreno, G.**: *La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104*. *Revista española de derecho internacional*, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019;
- Pérez Vallejo, A.M.**: *Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial*. *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*;
- Pogorelčnik Vogrinc, N.**: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100;
- Rademacher, L.**: *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 10, 1/2018;
- Pogorelčnik Vogrinc, N.**: *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. In: *Podjetje in delo*. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198;
- Pogorelčnik Vogrinc, N.**: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. In: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 40 (2019). No. 3;
- Poretti, P.**, *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 37, No. 1, 2016;
- Rodríguez-Uría Suárez, I.**: *La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012*, *InDret*, Vol. 2, 2013., *InDret*, p. 11, disponible al SSRN: <https://www.ssrn.com/abstract=2266493>;
- Wautelet, P.**: *Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation*, *Quindici domane e alcune risposte sono disponibili nel sito: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf>*.

GIURISPRUDENZA DELLA CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

CORTE GIUST., (Sesta sezione) 13 luglio 2000. - Gruppo Josi Reinsurance Company SA v Universal General Insurance Company (UGIC). – Riferimento per il giudizio preliminare: Corte d'Appello di Versailles - Francia. – Convenzione di Bruxelles – Ambito di applicazione ratione personae - Attore domiciliato in uno Stato non contraente - Ambito di applicazione ratione materiae - Norme sulla competenza in materia di assicurazioni - Controversia relativa ad un contratto di riassicurazione. - Caso C-412/98, ECLI identifier: ECLI:EU:C:2000:399.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ITA/TXT/HTML/?uri=CELEX:61998CJ0412&from=ITA>;

CORTE GIUST., (Sesta sezione) 1° marzo 2005. Sentenza: C-281/02. ECLI:EU:C:2005:120 e le conclusioni ECLI:EU:C:2004:798. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=it&num=C-281/02>;

CORTE GIUST., (Terza sezione) 2 aprile 2009. Sentenza ECLI:EU:C:2009:225 e le conclusioni ECLI:EU:C:2009:39. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=it&num=C-523/07>.

CORTE GIUST., (Terza sezione) 16 luglio 2009. Caso C-168/08. European Court Reports 2009 I-06871. ECLI identifier: ECLI:EU:C:2009:474. Conclusioni dell'Avvocato Generale Kokott: 12 marzo/2009.identifier:ECLI:EU:C:2009:152.[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/ALL/?uri=CELEX%3A62008CJ0168](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/ALL/?uri=CELEX:%3A62008CJ0168);

CORTE GIUST., (Prima sezione) 23 maggio 2019. Caso C-658/17. Sentenza: ECLI:EU:C:2019:444 e le conclusioni ECLI:EU:C: 2019:166. Codice CELEX: 62017CC0. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=it&num=C-658/17&td=ALL>;

ALLEGATO 1.
MODELLI CONTRATTUALI IN PDF

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA CONIUGI O FUTURI CONIUGI

Tale accordo sull'elezione del foro è concluso tra:

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di nascita _____,
[NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA
D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di
nascita _____, [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] Il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO _____]

Ai sensi dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016: nei casi contemplati dall'art. 6, le parti possono convenire che l'autorità dello Stato membro la cui legge è applicabile ai sensi dell'art. 22, lettera (a) o (b) dell'art. 26(1) o l'autorità dello Stato membro di conclusione del matrimonio ha competenza esclusiva per decidere in merito a questioni inerenti al regime patrimoniale tra coniugi. Dobbiamo ricordare che tutto questo sarà espresso per iscritto, datato e firmato dalle parti.

Le parti convengono:

che l'autorità giurisdizionale [INSERIRE LO STATO _____] avrà competenza esclusiva per pronunciarsi sugli effetti patrimoniali dei coniugi/futuri coniugi che si sono sposati/si sposteranno in [INSERIRE luogo e la data stabilita _____].

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO NEI REGIMI PATRIMONIALI TRA
CONIUGI IN RELAZIONE AL DIVORZIO, ALLA SEPARAZIONE PERSONALE O
ALL'ANNULLAMENTO DEL MATRIMONIO (ART. 5.1 DEL REGOLAMENTO DEL
CONSIGLIO 2016/1103)**

La competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi ai sensi dell'art. 5.1 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio sarà soggetta all'accordo dei coniugi quando l'autorità è adita per pronunciarsi sulla domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio:

Tale accordo sull'elezione del foro è concluso tra:

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Ai sensi dell'art. 5 del Regolamento del Consiglio (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi, l'autorità di uno Stato membro sarà competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, il quale indica l'autorità competente in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi risultante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022, quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 relativo alla competenza giurisdizionale, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale e alla sottrazione internazionale di minori, sarà applicabile alle controversie familiari, poiché il suo ambito di applicazione riguarderà, tra l'altro, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio,

le parti convengono:

che l'autorità giurisdizionale [INSERIRE LO STATO _____] avrà competenza esclusiva per pronunciarsi sugli effetti patrimoniali dei futuri coniugi che si sposteranno in [INSERIRE luogo e la data stabilita _____].

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE TRA CONIUGI O FUTURI CONIUGI DAVANTI AL NOTAIO/AVVOCATO

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, Sig./Sig.ra [NOME DEL NOTAIO/AVVOCATO _____],
Notaio/Avvocato dell'Illustre Collegio _____/Ordine degli Avvocati di _____]

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____ data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile e del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi,

le parti convengono:

che la legge dello Stato [INSERIRE LO STATO _____] sarà applicabile agli effetti patrimoniali dei coniugi/futuri coniugi che si sono sposati/si sposteranno in [INSERIRE luogo e la data stabilita _____].

Scelgono:

- a) Come stabilito all'art. 22.2 del Regolamento (UE) 2016/1103, la scelta della legge applicabile avrà soltanto effetto potenziale, in altri termini, per il futuro.
- b) Come stabilito all'art. 22.2 del Regolamento (UE) 2016/1103, la scelta della legge applicabile non ha alcun effetto retroattivo negativo per i terzi derivante da tale legge.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE ALL'INTERNO DELL'ACCORDO MATRIMONIALE: MODELLO DI ACCORDO SUL REGIME PATRIMONIALE DEI CONIUGI O DEI FUTURI CONIUGI

Il Regolamento (UE) 2016/1103 dà ai coniugi la possibilità di scegliere la legge applicabile al contenuto delle conseguenze patrimoniali del matrimonio. Le norme, a tal fine, sono quelle di cui all'art. 22(1) le quali non conferiscono alle parti assoluta libertà di scelta. Tale libertà è subordinata alla condizione che la legge scelta abbia con loro uno stretto legame connesso alla residenza abituale o alla cittadinanza.

Deve essere, quindi, la legge dello Stato in cui uno o entrambi hanno la residenza abituale o la cittadinanza al momento della conclusione dell'accordo.

In questi modelli, si deve tenere presente che l'accordo richiede, per la sua validità, il concorso di requisiti sostanziali (art. 24 "Consenso e validità sostanziale") e di forma (art. 23) e deve essere fatto per iscritto, datato e firmato. A tal fine, è considerata scritta qualsiasi comunicazione effettuata per via elettronica che fornisca una registrazione durevole dell'accordo. Questa disposizione stabilisce che se la legge dello Stato di residenza abituale comune al momento della conclusione dell'accordo prevede i requisiti formali supplementari, tali requisiti devono essere applicati. Se le parti hanno la loro residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione dell'accordo e la legislazione di entrambi gli Stati prevede requisiti formali diversi per la sua conclusione, l'accordo è formalmente valido se soddisfa i requisiti di una delle due leggi. Se uno solo dei coniugi ha la residenza abituale in uno Stato membro al momento della conclusione dell'accordo e la legge di tale Stato stabilisce requisiti di forma supplementari, tali requisiti devono essere applicati.

ACCORDO MATRIMONIALE

L'accordo matrimoniale può includere diverse clausole al fine di organizzare i beni della coppia. La validità sostanziale dei patti o degli accordi inclusi nelle transazioni sarà regolata dalle disposizioni della legge statale applicabile al regime patrimoniale tra coniugi (Art. 27, lettera g). La validità formale presuppone che l'accordo sia almeno scritto, datato e firmato da entrambe le parti. Qualsiasi comunicazione effettuata con mezzi elettronici che fornisca una registrazione duratura del contratto si considera "scritta" (Art. 25 (1)).

Il seguente modello può essere adattato ai requisiti delle norme di diritto privato di ciascun Paese, a condizione che il Paese consenta tali accordi, in modo che i futuri coniugi o partner, prima o dopo il matrimonio, possano stabilire il regime di proprietà matrimoniale desiderato, nonché gli accordi che incidono sulla proprietà, la gestione o l'amministrazione dei beni che comprendono i beni coniugali e determinano la responsabilità per debiti o obbligazioni contratti individualmente o congiuntamente.

MODELLO DI ACCORDO SUL REGIME PATRIMONIALE DEI CONIUGI O DEI FUTURI CONIUGI

In mia presenza, Sig./Sig.ra [NOME DEL NOTAIO/AVVOCATO _____],
Notaio/Avvocato dell'Illustre Collegio _____/Ordine degli Avvocati di _____

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____
[NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con
CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Due situazioni:

- Coloro che hanno concluso il matrimonio il [DATA _____], a [LUOGO _____], registrato a [_____] con il numero di registrazione [_____].
- Coloro che non hanno concluso il matrimonio il [LA DATA PREVISTA _____], a [LUOGO PREVISTO _____].

LE PARTI CONVENGONO

Scegliere e specificare l'accordo sulle decisioni in materia di regimi patrimoniali matrimoniali secondo l'interesse e la volontà delle parti¹.

PRIMO: Che il vostro matrimonio sarà soggetto al regime patrimoniale di _____, regolato da [LEGGE DELLO STATO _____].

INFORMAZIONE:

- a. Il regime patrimoniale legale in base alla legge; vedi tabelle nella domanda 11.
- b. Scegliere il regime patrimoniale matrimoniale²:

In virtù della libertà contrattuale, la quale è riconosciuta dalla legge di alcuni Paesi, si veda la tabella 12.

¹ I modelli di clausole elaborate da Ana Mª Pérez Vallejo e adattate in questo modello per il matrimonio da María José Cazorla González.

² "Toolkit for advising European Families Married Couples". Austria. 2019. Le definizioni sui regimi patrimoniali sono state prese dal suddetto libro.

La comunione dei beni: i beni acquisiti da uno dei coniugi diventeranno, in linea di principio, di proprietà di entrambi e ciascun coniuge dovrà rispondere per debiti particolari indipendentemente da chi li ha contratti. In caso di scioglimento del regime, la comunione dei beni sarà suddivisa tra i coniugi o tra il coniuge superstite e i beni dell'altro coniuge.

La comunione dei beni differita: durante il matrimonio tutti beni sono di proprietà del coniuge che li ha acquisiti, e tutti i debiti devono essere pagati dal coniuge che li ha contratti. Tuttavia, in caso di decesso o di divorzio, il valore netto dei beni esistenti di uno dei coniugi sarà di norma ripartito tra i coniugi o tra il coniuge superstite e i beni dell'altro coniuge.

La partecipazione al guadagno maturato: tutti i beni sono di proprietà del coniuge che li ha acquisiti, e tutti i debiti devono essere pagati dal coniuge che li ha contratti. Al momento dello scioglimento del regime, verrà calcolato il guadagno netto fatto da ogni coniuge durante il matrimonio, e il coniuge con il guadagno più alto dovrà pagare una certa percentuale rispetto alla differenza per l'altro. La legge applicabile può prevedere soluzioni fisse, flessibili o semplificate. Ad esempio, una somma forfettaria, in caso di scioglimento per decesso.

La separazione dei beni: i beni e i debiti di ogni coniuge rimangono interamente inalterati dal matrimonio. In caso di divorzio e/o morte, nessuna proprietà o debito sarà condivisa, né alcun valore sarà equalizzato.

Altro _____.

SECONDO: Che, nel caso in cui i due coniugi acquisiscono congiuntamente qualsiasi bene, la sua proprietà sarà determinata da _____ (decidere se includere solo i beni acquisiti durante il matrimonio o il contrario, compresi tutti o alcuni beni prematrimoniali).

TERZO: Che i beni di uno dei coniugi non rispondano ai debiti, agli obblighi e alle responsabilità contratti dall'altro coniuge _____.

QUARTO: Al momento della conclusione del presente accordo, i coniugi hanno i beni, gli attivi e i debiti nei Paesi specificati nell'Allegato _____.

QUINTO: Che in caso di separazione, divorzio o annullamento del matrimonio, entrambe le parti convengono _____.

SESTO: I seguenti accordi relativi al matrimonio esistono e sono stati copiati in Allegato _____.

...

Firma:

Firma:

**LEGGE APPLICABILE IN BASE ALLA RESIDENZA ABITUALE IN UNO STATO
MEMBRO AL MOMENTO DELLA CONCLUSIONE DELL'ACCORDO
MATRIMONIALE**

Accordo sulla scelta della legge concluso tra:

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____
[NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con
CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Conformemente ai requisiti del Regolamento (UE) 2016/1103 di cui agli artt. 23 e 24, con riferimento all'accordo sulla legge, e dell'art. 25 sull'accordo matrimoniale. Sia l'accordo sulla legge applicabile che il contratto di matrimonio devono essere in forma scritta, datati e firmati da entrambi i coniugi, fermo restando che qualsiasi comunicazione effettuata con mezzi elettronici che fornisca una registrazione durevole dell'accordo ai sensi "degli artt. 23.1 e 25.1 del Regolamento (UE) 2016/1103" sono considerati scritti.

I coniugi possono scegliere la legge nazionale di qualsiasi Stato membro a condizione che sia la legge dello Stato di residenza abituale di entrambi o di uno di essi (artt. 22.1(a) e 33.1 del Regolamento (UE) 2016/1103) al momento della conclusione dell'accordo. L'opzione corrisponde alle disposizioni degli artt. 23 e 25 del Regolamento (UE) 2016/1103 tenendo conto dei possibili requisiti formali supplementari:

a) Se la legge dello Stato membro in cui entrambi i coniugi hanno la residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio stabilisce requisiti formali supplementari per i contratti di matrimonio, tali requisiti saranno applicabili.

Clausola: Entrambi i coniugi dichiarano/confermano di avere la residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio in _____.

b) Qualora i coniugi abbiano la residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione del contratto di matrimonio e le leggi dei due Stati prevedano requisiti formali diversi per i contratti di matrimonio, l'accordo è formalmente valido se soddisfa i requisiti di una delle due leggi.

Clausola: i coniugi hanno la residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione del contratto di matrimonio. Uno di loro risiede in _____, e l'altro in _____.

Ci sono due possibilità:

- L'accordo soddisfa i requisiti di uno solo dei due Stati. Si applicherà la legge di tale Stato:_____.
 - L'accordo soddisfa i requisiti di entrambi gli Stati. Le parti possono quindi scegliere di applicare la legge dello Stato _____.
- c) Qualora, al momento della conclusione del contratto di matrimonio, solo uno dei coniugi abbia la residenza abituale in uno Stato membro e la legge di tale Stato stabilisca requisiti formali supplementari per il contratto di matrimonio, tali requisiti si applicheranno.

Clausola: Entrambi i coniugi dichiarano/confermano che la loro residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio si trova nello Stato membro _____.

A seconda del caso, elaboreremo la clausola appropriata per il caso specifico e la inseriremo negli accordi che le parti possono stipulare, nella procedura per la liquidazione del regime patrimoniale o nella causa dinanzi all'autorità competente.

Firma:

Firma:

**SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE ALLA SEPARAZIONE PERSONALE
GIUDIZIALE O ALLA PROCEDURA DI DIVORZIO (competenza a pronunciarsi su
questioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi derivanti da tale domanda: matrimoni
celebrati prima del 29 gennaio 2019)**

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, Sig./Sig.ra [NOME DEL NOTAIO _____], Notaio dell'Illustre Collegio [ORDINE DI APPARTENENZA_____].

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] Il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile. Per quanto riguarda le controversie familiari, il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento (UE) 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla separazione personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201. Per la separazione e il divorzio, art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, sulla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale stabilisce che il luogo di residenza abituale dei coniugi al momento della presentazione della domanda è il luogo comune, che nel nostro caso è un Paese membro dell'Unione europea.

In merito alla legge applicabile al regime patrimoniale le parti convengono:

Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019, oppure quelli conclusi dopo ma senza un accordo sulla scelta della legge: In base al Codice civile di _____ (indicare lo Stato) Art. _____, la Legge _____ dello (Stato) è applicabile poiché è quella dello Stato di residenza abituale comune immediatamente dopo la celebrazione del matrimonio.

Si scelga l'articolo in base allo Stato: cerca l'articolo nelle tabelle incluse nelle risposte alla domanda 11 – capitolo 1 (regimi patrimoniali legali in ogni Stato). Si scelga quello più appropriato.

SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE AI MATRIMONI CONCLUSI PRIMA DEL 29 GENNAIO 2019

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, Sig./Sig.ra [NOME DEL NOTAIO/AVVOCATO _____],
Notaio/Avvocato dell'Illustre Collegio _____/Ordine degli Avvocati di _____

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile. Per quanto riguarda le controversie familiari, il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento (UE) 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla separazione personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al

Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201. Per la separazione e il divorzio, art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, sulla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale stabilisce che il luogo di residenza abituale dei coniugi al momento della presentazione della domanda è il luogo comune, che nel nostro caso è un Paese membro dell'Unione europea.

Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019:

- Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 e senza successivo accordo sulla scelta della legge: Ai sensi della _____ [Legge di Diritto Privato Internazionale] Art. ____ del Paese di residenza, si applica la legge dei coniugi al momento del matrimonio.

In merito alla legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi, le parti convengono:

- Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 ma con la successiva determinazione della legge applicabile, o i matrimoni celebrati dopo tale data con la relativa designazione della legge applicabile: la legge del Paese dell'Unione europea scelta dai coniugi come concordato e formalizzato dalle parti il _____ a _____, conformemente al Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi, art. 22 ss.

Firma:

Firma:

Si scelga l'articolo in base allo Stato: cerca l'articolo nelle tabelle incluse nelle risposte alla domanda 11 – capitolo 1 (regimi patrimoniali legali in ogni Stato). Si scelga quello più appropriato.

SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE AI BENI CONIUGALI IN CASO DI CONTENZIOSO SULLA SEPARAZIONE PERSONALE O DI DIVORZIO

L'autorità giurisdizionale competente a pronunciarsi sulle questioni relative al regime patrimoniale tra coniugi deve essere spesso determinata al momento della separazione giudiziale o del procedimento di divorzio (art. 5) o alla morte di uno dei coniugi (art. 4).

Poiché il divorzio è la procedura più comune in relazione alla liquidazione del regime patrimoniale tra coniugi, nel determinare la legge applicabile, le seguenti clausole possono essere incorporate in queste procedure.

La legge applicabile alle procedure di divorzio è il Regolamento (UE) 2010/1259 che stabilisce, all'art. 8, che la legge applicabile sarà quella del luogo in cui i coniugi hanno avuto l'ultima residenza abituale nell'ultimo anno, a condizione che uno di loro continui a risiedervi. Se è trascorso più di un anno tra il deposito della domanda e la cessazione della coabitazione, sarà applicabile, qualora in comune, la legge del luogo di cittadinanza di entrambi i coniugi al momento del deposito della domanda; altrimenti, verrà applicata la legge dello Stato in cui è stata depositata la domanda.

LEGGE APPLICABILE

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile alle controversie familiari, poiché il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla separazione personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui

organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201.

LEGGE APPLICABILE ALLA SEPARAZIONE/DIVORZIO

Art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, relativo alla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale, stabilisce che il luogo di residenza abituale dell'attore nell'Unione europea, al momento della presentazione della domanda, è il luogo in cui la domanda è presentata.

Il presente Regolamento si applica a sedici Paesi dell'Unione europea che partecipano alla cooperazione rafforzata in materia: Belgio, Bulgaria, Germania, Grecia, Spagna, Francia, Italia, Lettonia, Lituania, Lussemburgo, Ungheria, Malta, Austria, Portogallo, Romania e Slovenia.

Clausola: Conformemente all'art. 5 del Regolamento (UE) 2010/1259 del Consiglio, del 20 dicembre 2010, che istituisce la cooperazione rafforzata in materia di legge applicabile al divorzio e alla separazione personale, i coniugi hanno convenuto di designare [_____] (la legge del Paese) come legge applicabile.

LEGGE APPLICABILE AL REGIME PATRIMONIALE TRA CONIUGI

Scegliere l'opzione appropriata:

1. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo sulla scelta della legge:
 - a. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo quando i coniugi non sono della stessa nazionalità: Art. _____ del Codice civile di _____ (Paese) e la legge di _____ è applicabile, poiché è il Paese del domicilio coniugale immediatamente dopo il matrimonio.

È necessario scegliere l'articolo in base al Paese ([VEDI TABELLE NELLE DOMANDE 11 E 12](#)).

- b. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo sulla scelta della legge quando i coniugi sono della stessa nazionalità al momento del matrimonio: è applicabile al matrimonio la legge comune ai coniugi.
2. Matrimoni conclusi dopo il 29 gennaio 2019: ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce la cooperazione rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi, art. 26(1)(a), la legge di _____ si applica, poiché è la legge dello Stato in cui i coniugi avevano la loro residenza abituale dopo il matrimonio.
3. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 per i quali, in seguito a tale data, è stata determinata la legge applicabile o i matrimoni che sono stati celebrati dopo tale data e per i quali è stata designata la legge applicabile: La legge di _____ (ad esempio, Spagna), come concordato e formalizzato dalle parti su _____, è applicabile conformemente al Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce la cooperazione

rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi, art. 22 e ss.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA PARTNER LA CUI UNIONE E' REGISTRATA

Questo *accordo sulla scelta del foro* è concluso tra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

A norma dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate,

le parti convengono e stipulano

che l'autorità giudiziaria di **[INSERIRE STATO MEMBRO]** abbia la competenza esclusiva per decidere sugli effetti patrimoniali dell'unione registrata il **[DATA DI REGISTRAZIONE]** in **[LUOGO DI REGISTRAZIONE]**.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO DI UN' UNIONE CHE DEVE ANCORA ESSERE REGISTRATA

Questo accordo sulla scelta del foro è stipulato fra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO _____]

A norma dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate,

le parti convengono e stipulano

che l'autorità giudiziaria di **[INSERIRE STATO MEMBRO]** avrà competenza esclusiva a decidere sugli effetti patrimoniali dell'unione, che le parti intendono registrare **[INSERIRE, SE CONOSCIUTA, LA DATA ED IL LUOGO DELLA REGISTRAZIONE DELL'UNIONE]**.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER LA CUI UNIONE È REGISTRATA

Questo *accordo sulla scelta della legge da applicare* è stipulato fra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate,

le parti convengono e stipulano

che la legge di **[INSERIRE STATO]** è applicabile sugli effetti patrimoniali della loro unione registrata, che le parti hanno registrato il **[DATA DELLA REGISTRAZIONE]** in **[LUOGO DELLA REGISTRAZIONE]**

ed inoltre stabiliscono:

- a) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile si applica per il futuro.
- b) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile ha effetti retroattivi.

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER LA CUI
UNIONE DEVE ANCORA ESSERE REGISTRATA**

Questo accordo sulla scelta della legge da applicare è stipulato fra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di
nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA,
CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate,

le parti convengono e stipulano

che la legge di **[INSERIRE STATO]** è applicabile sugli effetti patrimoniali della loro unione registrata, che le parti hanno intenzione di registrare **[INSERIRE, SE CONOSCIUTA, LA DATA ED IL LUOGO IN CUI L'UNIONE VERRÀ REGISTRATA]**

Firma:

Firma:

ACCORDO DI MODIFICA DELLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE

Questo *accordo di modifica della scelta della legge da applicare* è stipulato fra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO ____]

Le parti conclusero un *accordo sull'elezione del foro* il [DATA] in [LUOGO], con le quali hanno scelto di applicare la legge di [INSERIRE NOME DELLO STATO] per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione registrata.

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate,

le parti convengono e stipulano

di voler cambiare la legge ora applicabile per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione e designare la legge di [INSERIRE NOME DELLO STATO] come legge applicabile per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione, che le parti hanno registrato il [DATA DELLA REGISTRAZIONE] in [LUOGO DELLA REGISTRAZIONE].

Ed inoltre stabiliscono:

- a)** che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile si applica per il futuro.
- b)** che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile ha effetti retroattivi.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO

Questo accordo *sulla scelta dell'organo giurisdizionale* è fra

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

e

Sig./Sig.ra. NOME e COGNOME _____, data di nascita _____ [NAZIONALITÀ _____], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ _____], con CARTA D'IDENTITÀ N. _____.

[LUOGO _____] il [GIORNO ____] [MESE ____] del [ANNO _____]

Ai sensi dell'art. 5(1) del *Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo*,

le parti convengono e stipulano

che l'organo giurisdizionale di **[INSERIRE STATO MEMBRO]**, quale Stato membro la cui legge è stata scelta come applicabile, abbia competenza esclusiva a regolare la successione relativa ai beni appartenuti a **[NOME E COGNOME]**, **[DATA DI NASCITA]**, **[NAZIONALITÀ]**, **[INDIRIZZO DI RESIDENZA]**

Firma:

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA LEGGE APPLICABILE

Il sottoscritto **[NOME E COGNOME]**, **[DATA DI NASCITA]**, residente in **[VIA, CITTÀ/LOCALITÀ_____]**, con CARTA D'IDENTITÀ _____, di nazionalità **[INSERIRE LO STATO]**,

ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo, scelgo la legge di **[INSERIRE NOME STATO]** come legge applicabile alla successione relativa ai miei beni.

il **[DATA]** li **[LUOGO]**

Firma:

**ACCORDO DI DEROGA ALLA LEGGE NAZIONALE PER QUANTO
APPLICABILE**

il [DATA] lì [LUOGO]

Il sottoscritto [NOME E COGNOME], [DATA DI NASCITA], residente in [VIA, CITTÀ/LOCALITÀ_____], con CARTA D'IDENTITÀ _____, di nazionalità [INSERIRE LO STATO], dichiaro da qui in avanti che in nessun modo intendo che la legge di [INSERIRE NOME STATO] in quanto legge dello Stato di cui io sono cittadino sia applicabile alla successione relativa ai miei beni ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo.

Firma:

ANEXO 2.

MODELLI CONTRATTUALI MODIFICABILI¹

¹ Si segnala che nei form è presente un menù a tendina in cui sono elencati tutti gli Stati dell'Unione Europea al solo fine di agevolare una rapida editazione del modello.

Al lettore è lasciata altresì l'opportunità di inserire anche Stati diversi da quelli membri dell'Unione Europea semplicemente scrivendo il nome dello Stato in una casella lasciata appositamente vuota.

Questa soluzione tecnologica agevola la redazione con il massimo grado di flessibilità e di adattabilità al caso concreto. Il lettore deve tenere presente che le parti sono limitate nella loro scelta in virtù dei Regolamenti. Le informazioni circa le limitazioni possono essere reperite nelle Linee guida riguardanti gli accordi sulla scelta del foro competente e della legge applicabile.

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA CONIUGI O FUTURI CONIUGI

Tale accordo sull'elezione del foro è concluso tra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

Ai sensi dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016: nei casi contemplati dall'art. 6, le parti possono convenire che l'autorità dello Stato membro la cui legge è applicabile ai sensi dell'art. 22, lettera (a) o (b) dell'art. 26(1) o l'autorità dello Stato membro di conclusione del matrimonio ha competenza esclusiva per decidere in merito a questioni inerenti al regime patrimoniale tra coniugi. Dobbiamo ricordare che tutto questo sarà espresso per iscritto, datato e firmato dalle parti.

Le parti convengono:

che l'autorità giurisdizionale avrà competenza
esclusiva per pronunciarsi sugli effetti patrimoniali dei in
..... il

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO NEI REGIMI PATRIMONIALI TRA
CONIUGI IN RELAZIONE AL DIVORZIO, ALLA SEPARAZIONE PERSONALE O
ALL'ANNULLAMENTO DEL MATRIMONIO
(ART. 5.1 DEL REGOLAMENTO DEL CONSIGLIO 2016/1103)**

La competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi ai sensi dell'art. 5.1 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio sarà soggetta all'accordo dei coniugi quando l'autorità è adita per pronunciarsi sulla domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio:

Tale accordo sull'elezione del foro è concluso tra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

il

Ai sensi dell'art. 5 del Regolamento del Consiglio (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi, l'autorità di uno Stato membro sarà competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, il quale indica l'autorità competente in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi risultante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022, quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 relativo alla competenza giurisdizionale, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale e alla sottrazione internazionale di minori, sarà applicabile alle controversie familiari, poiché il suo ambito di applicazione riguarderà, tra l'altro, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Le parti convengono:

che l'autorità giurisdizionale avrà competenza
esclusiva per pronunciarsi sugli effetti patrimoniali dei in
..... il

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE TRA CONIUGI
O FUTURI CONIUGI DAVANTI AL NOTAIO/AVVOCATO**

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, _____,
_____,
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____,

e
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____.

_____ il _____.

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile e del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di regimi patrimoniali tra coniugi.

Le parti convengono:

che la legge dello Stato _____ sarà applicabile agli effetti patrimoniali dei _____ in _____ il _____.

Scelgono:

- a) Come stabilito all' art. 22.2 del Regolamento (UE) 2016/1103, la scelta della legge applicabile avrà soltanto effetto potenziale, in altri termini, per il futuro.
- b) Come stabilito all' art. 22.2 del Regolamento (UE) 2016/1103, la scelta della legge applicabile non ha alcun effetto retroattivo negativo per i terzi derivante da tale legge.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE APPLICABILE ALL'INTERNO DELL'ACCORDO MATRIMONIALE: MODELLO DI ACCORDO SUL REGIME PATRIMONIALE DEI CONIUGI O DEI FUTURI CONIUGI

Il Regolamento (UE) 2016/1103 dà ai coniugi la possibilità di scegliere la legge applicabile al contenuto delle conseguenze patrimoniali del matrimonio. Le norme, a tal fine, sono quelle di cui all'art. 22(1) le quali non conferiscono alle parti assoluta libertà di scelta. Tale libertà è subordinata alla condizione che la legge scelta abbia con loro uno stretto legame connesso alla residenza abituale o alla cittadinanza.

Deve essere, quindi, la legge dello Stato in cui uno o entrambi hanno la residenza abituale o la cittadinanza al momento della conclusione dell'accordo.

In questi modelli, si deve tenere presente che l'accordo richiede, per la sua validità, il concorso di requisiti sostanziali (art. 24 "Consenso e validità sostanziale") e di forma (art. 23) e deve essere fatto per iscritto, datato e firmato. A tal fine, è considerata scritta qualsiasi comunicazione effettuata per via elettronica che fornisca una registrazione durevole dell'accordo. Questa disposizione stabilisce che se la legge dello Stato di residenza abituale comune al momento della conclusione dell'accordo prevede i requisiti formali supplementari, tali requisiti devono essere applicati. Se le parti hanno la loro residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione dell'accordo e la legislazione di entrambi gli Stati prevede requisiti formali diversi per la sua conclusione, l'accordo è formalmente valido se soddisfa i requisiti di una delle due leggi. Se uno solo dei coniugi ha la residenza abituale in uno Stato membro al momento della conclusione dell'accordo e la legge di tale Stato stabilisce requisiti di forma supplementari, tali requisiti devono essere applicati.

ACCORDO MATRIMONIALE

L'accordo matrimoniale può includere diverse clausole al fine di organizzare i beni della coppia. La validità sostanziale dei patti o degli accordi inclusi nelle transazioni sarà regolata dalle disposizioni della legge statale applicabile al regime patrimoniale tra coniugi (Art. 27, lettera g). La validità formale presuppone che l'accordo sia almeno scritto, datato e firmato da entrambe le parti. Qualsiasi comunicazione effettuata con mezzi elettronici che fornisca una registrazione duratura del contratto si considera "scritta" (Art. 25 (1)).

Il seguente modello può essere adattato ai requisiti delle norme di diritto privato di ciascun Paese, a condizione che il Paese consenta tali accordi, in modo che i futuri coniugi o partner, prima o dopo il matrimonio, possano stabilire il regime di proprietà matrimoniale desiderato, nonché gli accordi che incidono sulla proprietà, la gestione o l'amministrazione dei beni che comprendono i beni coniugali e determinano la responsabilità per debiti o obbligazioni contratti individualmente o congiuntamente.

**MODELLO DI ACCORDO SUL REGIME PATRIMONIALE DEI CONIUGI
O DEI FUTURI CONIUGI**

In mia presenza, _____, _____,
_____, _____,
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____,

e
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____.

_____ il _____.

Due situazioni:

Coloro che hanno concluso il matrimonio in _____
il _____, registrato in _____
con il numero di registrazione _____.

Coloro che non hanno concluso il matrimonio e intendono concluderlo il _____
in _____.

Le parti convengono:

Scegliere e specificare l'accordo sulle decisioni in materia di regimi patrimoniali matrimoniali secondo l'interesse e la volontà delle parti.

PRIMO: Che il vostro matrimonio sarà soggetto al regime patrimoniale di _____,
_____, regolato da _____.

Informazione:

- a) Il regime patrimoniale legale in base alla legge.
- b) Scegliere il regime patrimoniale matrimoniale:

La comunione dei beni: i beni acquisiti da uno dei coniugi diventeranno, in linea di principio, di proprietà di entrambi e ciascun coniuge dovrà rispondere per debiti particolari indipendentemente da chi li ha contratti. In caso di scioglimento del regime, la comunione dei beni sarà suddivisa tra i coniugi o tra il coniuge superstite e i beni dell'altro coniuge.

La comunione dei beni differita: durante il matrimonio tutti beni sono di proprietà del coniuge che li ha acquisiti, e tutti i debiti devono essere pagati dal coniuge che li ha contratti. Tuttavia, in caso di decesso o di divorzio, il valore netto dei beni esistenti di uno dei coniugi sarà di norma ripartito tra i coniugi o tra il coniuge superstite e i beni dell'altro coniuge.

La partecipazione al guadagno maturato: tutti i beni sono di proprietà del coniuge che li ha acquisiti, e tutti i debiti devono essere pagati dal coniuge che li ha contratti. Al momento dello scioglimento del regime, verrà calcolato il guadagno netto fatto da ogni coniuge durante il matrimonio, e il coniuge con il guadagno più alto dovrà pagare una certa percentuale rispetto alla differenza per l'altro. La legge applicabile può prevedere soluzioni fisse, flessibili o semplificate. Ad esempio, una somma forfettaria, in caso di scioglimento per decesso.

La separazione dei beni: i beni e i debiti di ogni coniuge rimangono interamente inalterati dal matrimonio. In caso di divorzio e/o morte, nessuna proprietà o debito sarà condivisa, né alcun valore sarà equalizzato.

Altro

SECONDO: Che, nel caso in cui i due coniugi acquisiscono congiuntamente qualsiasi bene, la sua proprietà sarà determinata da (decidere se includere solo i beni acquisiti durante il matrimonio o il contrario, compresi tutti o alcuni beni prematrimoniali)

TERZO: Che i beni di uno dei coniugi non rispondano ai debiti, agli obblighi e alle responsabilità contratti dall'altro coniuge

QUARTO: Al momento della conclusione del presente accordo, i coniugi hanno i beni, gli attivi e i debiti nei Paesi specificati nell'Allegato

QUINTO: Che in caso di separazione, divorzio o annullamento del matrimonio, entrambe le parti convengono

SESTO: I seguenti accordi relativi al matrimonio esistono e sono stati copiati in Allegato

Firma:

Firma:

**LEGGE APPLICABILE IN BASE ALLA RESIDENZA ABITUALE IN UNO STATO
MEMBRO AL MOMENTO DELLA CONCLUSIONE DELL'ACCORDO
MATRIMONIALE**

Accordo sulla scelta della legge concluso tra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

Conformemente ai requisiti del Regolamento (UE) 2016/1103 di cui agli artt. 23 e 24, con riferimento all'accordo sulla legge, e dell'art. 25 sull'accordo matrimoniale. Sia l'accordo sulla legge applicabile che il contratto di matrimonio devono essere in forma scritta, datati e firmati da entrambi i coniugi, fermo restando che qualsiasi comunicazione effettuata con mezzi elettronici che fornisca una registrazione durevole dell'accordo ai sensi "degli artt. 23.1 e 25.1 del Regolamento (UE) 2016/1103" sono considerati scritti.

I coniugi possono scegliere la legge nazionale di qualsiasi Stato membro a condizione che sia la legge dello Stato di residenza abituale di entrambi o di uno di essi (artt. 22.1(a) e 33.1 del Regolamento (UE) 2016/1103) al momento della conclusione dell'accordo. L'opzione corrisponde alle disposizioni degli artt. 23 e 25 del Regolamento (UE) 2016/1103 tenendo conto dei possibili requisiti formali supplementari:

a) Se la legge dello Stato membro in cui entrambi i coniugi hanno la residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio stabilisce requisiti formali supplementari per i contratti di matrimonio, tali requisiti saranno applicabili.

Clausola: Entrambi i coniugi di avere la residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio in

b) Qualora i coniugi abbiano la residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione del contratto di matrimonio e le leggi dei due Stati prevedano requisiti formali diversi per i contratti di matrimonio, l'accordo è formalmente valido se soddisfa i requisiti di una delle due leggi.

Clausola: i coniugi hanno la residenza abituale in Stati membri diversi al momento della conclusione del contratto di matrimonio. Uno di loro risiede in, e l'altro in

L'accordo soddisfa i requisiti di uno solo dei due Stati. Si applicherà la legge di tale Stato:

L'accordo soddisfa i requisiti di entrambi gli Stati. Le parti possono quindi scegliere di applicare la legge dello Stato:

c) Qualora, al momento della conclusione del contratto di matrimonio, solo uno dei coniugi abbia la residenza abituale in uno Stato membro e la legge di tale Stato stabilisca requisiti formali supplementari per il contratto di matrimonio, tali requisiti si applicheranno.

Clausola: Entrambi i coniugi che la loro residenza abituale al momento della conclusione del contratto di matrimonio si trova nello Stato membro:

A seconda del caso, elaboreremo la clausola appropriata per il caso specifico e la inseriremo negli accordi che le parti possono stipulare, nella procedura per la liquidazione del regime patrimoniale o nella causa dinanzi all'autorità competente.

Firma:

Firma:

**SCelta DELLA LEGGE APPLICABILE ALLA SEPARAZIONE PERSONALE
GIUDIZIALE O ALLA PROCEDURA DI DIVORZIO**

(competenza a pronunciarsi su questioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi
derivanti da tale domanda: matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019)

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, _____, _____,
_____,
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____,

e
_____, data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____, con Carta d'Identità N. _____.

_____ il _____.

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile. Per quanto riguarda le controversie familiari, il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento (UE) 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla separazione personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201. Per la separazione e il divorzio, art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, sulla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale stabilisce che il luogo di residenza abituale dei coniugi al momento della presentazione della domanda è il luogo comune, che nel nostro caso è un Paese membro dell'Unione europea.

In merito alla legge applicabile al regime patrimoniale le parti convengono:

Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019, oppure quelli conclusi dopo ma senza un accordo sulla scelta della legge: In base al Codice civile di la Legge è applicabile poiché è quella dello Stato di residenza abituale comune immediatamente dopo la celebrazione del matrimonio.

Firma:

Firma:

**SCelta DELLA LEGGE APPLICABILE AI MATRIMONI CONCLUSI
PRIMA DEL 29 GENNAIO 2019**

Tale accordo sulla scelta della legge è concluso tra:

In mia presenza, _____, _____,

_____ , data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____ , con Carta d'Identità N. _____,

e

_____ , data di nascita _____,
nazionalità _____, residente in _____,
_____ , con Carta d'Identità N. _____,

il _____

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile. Per quanto riguarda le controversie familiari, il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento (UE) 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla

separazione personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201. Per la separazione e il divorzio, art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, sulla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale stabilisce che il luogo di residenza abituale dei coniugi al momento della presentazione della domanda è il luogo comune, che nel nostro caso è un Paese membro dell'Unione europea.

Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019:

- Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 e senza successivo accordo sulla scelta della legge: Ai sensi della, del Paese di residenza, si applica la legge dei coniugi al momento del matrimonio.

In merito alla legge applicabile al regime patrimoniale tra coniugi, le parti convengono:

- Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 ma con la successiva determinazione della legge applicabile, o i matrimoni celebrati dopo tale data con la relativa designazione della legge applicabile: è la legge del Paese dell'Unione europea scelta dai coniugi come concordato e formalizzato dalle parti il, conformemente al Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi, art. 22 ss.

Firma:

Firma:

SCelta DELLA LEGGE APPLICABILE AI BENI CONIUGALI IN CASO DI CONTENZIOSO SULLA SEPARAZIONE LEGALE O DI DIVORZIO

L'autorità giurisdizionale competente a pronunciarsi sulle questioni relative al regime patrimoniale tra coniugi deve essere spesso determinata al momento della separazione giudiziale o del procedimento di divorzio (art. 5) o alla morte di uno dei coniugi (art. 4).

Poiché il divorzio è la procedura più comune in relazione alla liquidazione del regime patrimoniale tra coniugi, nel determinare la legge applicabile, le seguenti clausole possono essere incorporate in queste procedure.

La legge applicabile alle procedure di divorzio è il Regolamento (UE) 2010/1259 che stabilisce, all'art. 8, che la legge applicabile sarà quella del luogo in cui i coniugi hanno avuto l'ultima residenza abituale nell'ultimo anno, a condizione che uno di loro continui a risiedervi. Se è trascorso più di un anno tra il deposito della domanda e la cessazione della coabitazione, sarà applicabile, qualora in comune, la legge del luogo di cittadinanza di entrambi i coniugi al momento del deposito della domanda; altrimenti, verrà applicata la legge dello Stato in cui è stata depositata la domanda.

LEGGE APPLICABILE

Prima di procedere occorre chiarire alcune questioni:

- Il Regolamento (UE) 2016/1103 è applicabile in Belgio, Bulgaria, Repubblica Ceca, Germania, Grecia, Spagna, Estonia, Francia, Croazia, Italia, Cipro, Lussemburgo, Malta, Paesi Bassi, Austria, Portogallo, Slovenia, Finlandia e Svezia.
- Il Regolamento (UE) 2016/1103 del 24 giugno 2016 che istituisce una cooperazione rafforzata in materia di competenza, la legge applicabile, nonché il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi stabilisce, all'art. 5, che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento. L'art. 5 stabilisce che il giudice di uno Stato membro è competente ad accettare una domanda di divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio sulla base del Regolamento (CE) 2003/2201, che specifica le autorità competenti in tale Stato membro a pronunciarsi sul regime patrimoniale tra coniugi derivante da tale domanda, fatto salvo l'art. 2, paragrafo 1, e che sarà modificato a decorrere dal 22 agosto 2022 quando il nuovo Regolamento (UE) 2019/1111 del 25 giugno 2019 sulla competenza, il riconoscimento e l'esecuzione delle decisioni in materia matrimoniale e in materia di responsabilità genitoriale, nonché sulla sottrazione internazionale di minori, diventerà applicabile alle controversie familiari, poiché il suo ambito di applicazione riguarderà, tra le altre, le questioni civili relative al divorzio, alla separazione personale e all'annullamento del matrimonio.

Va, inoltre, ricordato che il Regolamento 2010/1259 indica, all'art. 1, il suo campo di applicazione specificando che si applica solo alle situazioni di conflitto di leggi, al divorzio e alla separazione

personale, escluse questioni pregiudiziali come l'annullamento del matrimonio nell'ambito di una procedura di divorzio o separazione personale.

- Alla luce dei Considerando 32, 33 e 34, il Regolamento (UE) 2016/1103 dovrebbe concentrare la propria competenza in materia di regimi patrimoniali tra coniugi sullo Stato membro i cui organi giurisdizionali devono pronunciarsi sulla successione di uno dei coniugi in conformità al Regolamento (UE) 2012/650 o sul divorzio, separazione personale o annullamento del matrimonio conformemente al Regolamento (CE) 2003/2201.

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

LEGGE APPLICABILE ALLA SEPARAZIONE/DIVORZIO

Art. 8, lettera a) del Regolamento (UE) 2010/1259, del Consiglio, del 20 dicembre 2010, relativo alla cooperazione rafforzata nel settore della legge applicabile al divorzio e alla separazione personale, stabilisce che il luogo di residenza abituale dell'attore nell'Unione europea, al momento della presentazione della domanda, è il luogo in cui la domanda è presentata.

Il presente Regolamento si applica a sedici Paesi dell'Unione europea che partecipano alla cooperazione rafforzata in materia: Belgio, Bulgaria, Germania, Grecia, Spagna, Francia, Italia, Lettonia, Lituania, Lussemburgo, Ungheria, Malta, Austria, Portogallo, Romania e Slovenia.

Clausola:

Conformemente all'art. 5 del Regolamento (UE) 2010/1259 del Consiglio, del 20 dicembre 2010, che istituisce la cooperazione rafforzata in materia di legge applicabile al divorzio e alla separazione personale, i coniugi hanno convenuto di designare come legge applicabile.

LEGGE APPLICABILE AL REGIME PATRIMONIALE TRA CONIUGI

1. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo sulla scelta della legge:

- a) Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo quando i coniugi non sono della stessa nazionalità: è applicabile la legge di, poiché è il Paese del domicilio coniugale immediatamente dopo il matrimonio.
- b) Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 o, dopo tale data, ma senza accordo sulla scelta della legge quando i coniugi sono della stessa nazionalità al momento del matrimonio: è applicabile al matrimonio la legge comune ai coniugi

2. Matrimoni conclusi dopo il 29 gennaio 2019: ai sensi del Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce la cooperazione rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni nei regimi patrimoniali tra coniugi, art. 26(1)(a), la legge di, si applica, poiché è la legge dello Stato in cui i coniugi avevano la loro residenza abituale dopo il matrimonio.

3. Matrimoni celebrati prima del 29 gennaio 2019 per il quali, in seguito a tale data, è stata determinata la legge applicabile o i matrimoni che sono stati celebrati dopo tale data e per i quali è stata designata la legge applicabile: La legge di, come concordato e formalizzato dalle parti su, è applicabile conformemente al Regolamento (UE) 2016/1103 del Consiglio, del 24 giugno 2016, che istituisce la cooperazione rafforzata in materia di competenza, legge applicabile, riconoscimento ed esecuzione delle decisioni relative ai regimi patrimoniali tra coniugi, art. 22 e ss.

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO TRA PARTNER LA CUI UNIONE
E' REGISTRATA**

Questo accordo sulla scelta del foro è concluso tra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

A norma dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.

Le parti convengono e stipulano:

che l'autorità giudiziaria di avrà la competenza
esclusiva per decidere sugli effetti patrimoniali dell'unione registrata in
il

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO DI UN' UNIONE CHE DEVE ANCORA
ESSERE REGISTRATA**

Questo accordo sulla scelta del foro è stipulato fra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

A norma dell'art. 7 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016 che attua la cooperazione rafforzata nel settore della competenza, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.

Le parti convengono:

che l'autorità giudiziaria di avrà competenza esclusiva
a decidere sugli effetti patrimoniali dell'unione, che le parti intendono registrare in
il

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER
LA CUI UNIONE È REGISTRATA**

Questo accordo sulla scelta della legge da applicare è stipulato fra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.

Le parti convengono e stipulano:

che la legge di è applicabile agli effetti patrimoniali dell'unione registrata, che le parti hanno registrato in, il

Ed inoltre stabiliscono:

- a) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile si applica per il futuro.
- b) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile ha effetti retroattivi.

Firma:

Firma:

**ACCORDO SULLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE FRA PARTNER LA CUI
UNIONE DEVE ANCORA ESSERE REGISTRATA**

Questo accordo sulla scelta della legge da applicare è stipulato fra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.

Le parti convengono e stipulano:

che la legge di è applicabile agli effetti patrimoniali
dell'unione registrata, che le parti hanno intenzione di registrare in
il

Firma:

Firma:

ACCORDO DI MODIFICA DELLA SCELTA DELLA LEGGE DA APPLICARE

Questo accordo di modifica della scelta della legge da applicare è stipulato fra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.

..... il

Le parti conclusero un accordo sull'elezione del foro in, il
con il quale hanno scelto di applicare la legge di
per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione registrata.

Ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2016/1104 del 24 giugno 2016, che attua la cooperazione rafforzata nel settore della giurisdizione, della legge applicabile, del riconoscimento e dell'esecuzione delle decisioni in materia di effetti patrimoniali delle unioni registrate.

Le parti convengono e stipulano:

di voler cambiare la legge ora applicabile per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione e designare la legge di come legge applicabile per quanto attiene agli effetti patrimoniali della loro unione, che le parti hanno registrato in il

Ed inoltre stabiliscono:

- a) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile si applica per il futuro.
- b) che ai sensi dell'art. 22(2) del Regolamento (UE) 2016/1104, la scelta sulla legge applicabile ha effetti retroattivi.

Firma:

Firma:

ACCORDO SULL'ELEZIONE DEL FORO

Questo accordo sulla scelta dell'organo giurisdizionale è fra:

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

e

....., data di nascita,
nazionalità, residente in,
....., con Carta d'Identità N.,

..... il

Ai sensi dell'art. 5(1) del Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo.

Le parti convengono e stipulano:

che l'organo giurisdizionale di quale Stato membro
la cui legge è stata scelta come applicabile, abbia competenza esclusiva a regolare la successione relativa ai
beni appartenuti a, data di nascita,
nazionalità, residente in,

Firma:

Firma:

Firma:

ACCORDO SULLA LEGGE APPLICABILE

Io sottoscritto , data di nascita ,
residente in ,
con Carta d'Identità N. , di nazionalità ,
ai sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4 luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo, scelgo la legge di come legge applicabile alla successione relativa ai miei beni.

..... il

Firma:

ACCORDO DI DEROGA ALLA LEGGE NAZIONALE PER QUANTO APPLICABILE

Io sottoscritto , data di nascita ,
residente in , ,
con Carta d'Identità N. , di nazionalità ,
dichiaro da qui in avanti che in nessun modo intendo che la legge di ,
in quanto legge dello Stato di cui io sono cittadino sia applicabile alla successione relativa ai miei beni ai
sensi dell'art. 22 del Regolamento (UE) 2012/650 del Parlamento Europeo e del Consiglio dell'Unione europea del 4
luglio 2012 relativo alla competenza, alla legge applicabile, al riconoscimento e all'esecuzione delle decisioni e all'accettazione
e all'esecuzione degli atti pubblici in materia di successioni e alla creazione di un certificato successorio europeo.

..... il

Firma:

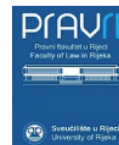

PERSONALIZED SOLUTION
IN EUROPEAN FAMILY AND
SUCCESSION LAW

SMJERNICE ZA PRAKTIČARE U PREKOGRANIČNOM OBITELJSKOM IMOVINSKOM I NASLJEDNOM PRAVU

(zbirka modela sporazuma i odredbi s pripadajućim komentarima i smjernicama)

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
LUCIA RUGGERI
UR.

Dykinson, S.L.

Pravne napomene. Sve informacije, sadržaji i upute koji su sadržani u ovoj knjizi navedeni su samo radi istraživanja i općeg informiranja. Informacije u ovoj knjizi nisu pravni savjet niti su tome namijenjene. Čitatelji ove knjige trebaju se obratiti svojem odvjetniku kako bi dobili pravni savjet u pogledu bilo kojeg posebnog pravnog pitanja spomenutog u ovoj knjizi. Čitatelji ove knjige ne bi trebali poduzeti bilo koju radnju ili se suzdržati od bilo koje radnje na temelju informacija u ovoj knjizi, a da prethodno nisu potražili pravni savjet svoga odvjetnika u pravnom sustavu odnosno države.

Informacije u ovoj knjizi ne predstavljaju ažurirane pravne ili druge informacije. Iako su poduzete sve mjere da bi se provjeri točnost svih informacija sadržanih u ovoj knjizi, ni autori ni izdavač ne preuzimaju bilo kakvu odgovornost za greške ili propuste. Ne preuzimaju nikakvu odgovornost za štetu koja može nastati kao posljedica uporabe informacija, sadržaja ili uputa u ovoj knjizi.

© 2020 Autori kao što je navedeno u e-knjizi pridržavaju svoja autorska prava. Kopiranje je dopušteno samo u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede izvor. Svaki je autor odgovoran za svoje poglavlje ili dio poglavlja, a izdavač ne preuzima odgovornost za bilo kakvu upotrebu sadržaja ili povredu prava trećih strana.

This project was funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020)

The content of this e-book represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This e-book has been published within the EU Justice Project
“Personalized Solutions in European Family and Succession Law (PSEFS)”
No. 800821-JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017.

Ova knjiga dostupna je na engleskom, hrvatskom, slovenskom, španjolskom i talijanskom jeziku i objavljena je u inačici prilagođenoj slabovidnim osobama.

Više informacija dostupno je na web stranici projekta PSEFS www.euro-family.eu.

Publication year: 2020

ISBN (celota): 978-84-1377-031-4

ISBN: 978-84-1377-036-9

ZNANSTVENI SAVJET

Isabel Espín Alba

Manuela Giobbi

Nenad Hlača

Ana María Pérez Vallejo

Neža Pogorelčnik Vogrinc

Francesco Rizzo

Prijevod na hrvatski

Adrijana Martinović (poglavlje 1) Maja Bukovac Puvača (poglavlje 2)

Danijela Vrbljanac (poglavlje 3)

Prijevod na talijanski

Karina Zabrodina (sadržaj, uvod i poglavlje 1) i Ivan Allegranti (predgovor, poglavlja 2 i 3)

Prijevod na slovenski

Dean Zagorac

Prijevod na španjolski

María José Cazorla González

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
<i>Ana Blanca Fernández-Tresguerres García</i>	
UVOD	13
<i>María José Cazorla González</i>	
1. POGLAVLJE. IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 2016/1103	15
<i>María José Cazorla González</i>	
I. SMJERNICE O ODREĐIVANJU NADLEŽNOSTI	15
1. Jesu li javni bilježnici nadležni za rješavanje sporova i pitanja koja proizlaze iz bračnoimovinskog režima?	15
2. Je li dopušteno sklopiti sporazum o izboru nadležnog suda prema Uredbi 2016/1103?	16
3. Mogu li pravila o nadležnosti iz Uredbe 2006/1103 onemogućiti pokretanje povezanog postupka pred sudom u istoj državi članici?	16
4. Koji je sud nadležan za bračnoimovinski režim brakova sklopljenih prije 29. siječnja 2019. godine?	17
5. Kako se određuje nadležnost suda prema Uredbi 2016/1103?.....	18
6. Pravila o nadležnosti u zakonodavstvu pojedinih država članica.....	21
II. MODELI SPORAZUMA.	22
Sporazum o izboru nadležnog suda između bračnih drugova ili budućih bračnih drugova Sporazum o izboru nadležnog suda u stvarima bračnoimovinskih režima u vezi s razvodom, zakonskom rastavom ili poništenjem braka (Čl. 5. st. 1. Uredbe 2016/1103)	
III. SMJERNICE O MJERODAVNOM PRAVU U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH REŽIMA.....	22
1. Primjenjuje li se Uredba 2016/1103 u potpunosti u svim državama članicama od svog stupanja na snagu?	22
2. Mogu li bračni drugovi izabrati mjerodavno pravo sukladno Uredbi 2016/1103 ako je brak sklopljen prije 29. siječnja 2019. godine?	23
3. Temeljem načela slobodnog izbora mjerodavnog prava, koji su mogući scenariji?	23

4.	Mogu li sadašnji ili budući bračni drugovi promijeniti pravo mjerodavno za bračnoimovinske režime međusobnim sporazumom? Postoje li zahtjevi vezani uz materijalnu valjanost sporazuma?	24
5.	Propisuje li Uredba 2016/1103 zahtjeve za valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava?	24
6.	Koji su učinci sporazuma o izboru mjerodavnog prava te koje je područje primjene mjerodavnog prava?	25
7.	Kako sporazum o izboru mjerodavnog prava utječe na prava trećih osoba?	26
8.	Jesu li sudovi u drugim državama članicama vezani sporazumom o izboru mjerodavnog prava sukladno Uredbi 2016/1103?	26
9.	Koje je pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim u nedostatku sporazuma o izboru mjerodavnog prava?	27
10.	Imaju li sve države članice pravno uređeni bračnoimovinski režim koji se primjenjuje u nedostatku sporazuma o izboru mjerodavnog prava?	27
11.	Koji zakonski bračnoimovinski režim vrijedi u svakoj državi?	28
12.	Koje su opcije uređene u državama kako bi bračni drugovi ili budući bračni drugovi izabrali bračnoimovinski režim uz pravni režim predviđen u prethodnom pitanju?	29
IV.	MODELI SPORAZUMA.	31
	Sporazum o izboru mjerodavnog prava između bračnih drugova ili budućih bračnih drugova sklopljen kod javnog bilježnika/odvjetnika	
	Sporazum o izboru mjerodavnog prava u bračnom ugovoru: model ugovora za bračnoimovinski režim	
	Mjerodavno pravo temeljem uobičajenog boravišta u državi članici u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma	
	Sporazum o izboru mjerodavnog prava u sudskom postupku zakonske rastave ili razvoda (nadležnost za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima u vezi s primjenom prava: brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine)	
	Sporazum o izboru mjerodavnog prava za brakove sklopljene prije 29. siječnja 2019.	
	Sporazum o izboru prava mjerodavnog za bračnoimovinski režim u sudskom postupku zakonske rastave ili razvoda	
2.	POGLAVLJE. IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 2016/1104.....	33
	<i>Filip Dougan i Jerca Kramberger Škerl</i>	
I.	UVOD.....	33
II.	SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU SUDA.....	34
1.	Je li prema Uredbi 2016/1104 moguć izbor suda?	34
2.	Mogu li stranke izabrati sud bilo koje države?	34
3.	Što kada stranke izaberu sud nesudjelujuće države?	34
4.	Kada stranke mogu zaključiti sporazum o izboru suda?	35

5.	Koje su pretpostavke valjanosti u pogledu oblika sporazuma o izboru suda?	35
6.	Hoće li sudovi uvijek slijediti izbor stranaka?.....	35
7.	Postoji li i ako da, kakav odnos između mjerodavnog prava i nadležnog suda?	36
8.	Je li moguće izabrati određeni sud u jednoj od država ili samo općenito sudove određene države?.....	37
9.	Regulira li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o izboru suda?	37
III.	MODELI SPORAZUMA.	37
	Sporazum registriranih partnera o izboru suda	
	Sporazum budućih registriranih partnera o izboru suda	
IV.	SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA.	37
1.	Je li prema Uredbi 2016/1104 moguć izbor mjerodavnog prava?.....	37
2.	Mogu li stranke izabrati pravo bilo koje države? Što ako stranke izaberu pravo nesudjelujuće države?	37
3.	Jesu li svi sudovi vezani sporazumom o izboru mjerodavnog prava zaključenim u skladu s Uredbom 2016/114?	38
4.	Kada stranke mogu zaključiti sporazum o izboru mjerodavnog prava? Mogu li stranke kasnije izmijeniti svoj sporazum?	38
5.	Postoje li pretpostavke za formu sporazuma o izboru mjerodavnog prava?	38
6.	Uređuje li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava?.....	39
7.	Koji su učinci sporazuma o izboru mjerodavnog prava i koja su pitanja uređena mjerodavnim pravom koje su partneri izabrali?	39
8.	Koje učinke ima sporazum o izboru mjerodavnog prava na prava trećih osoba?	40
V.	MODELI SPORAZUMA	41
	Sporazum registriranih partnera o izboru mjerodavnog prava	
	Sporazum budućih registriranih partnera o izboru mjerodavnog prava	
	Izmjena sporazuma o izboru mjerodavnog prava	
VI.	SMJERNICE O SPORAZUMIMA O PARTNERSKOJ IMOVINI.....	41
1.	Što je sporazum o partnerskoj imovini? Koji je odnos između sporazuma o izboru mjerodavnog prava i sporazuma o partnerskoj imovini?	41
2.	Postoje li pretpostavke za valjanost forme sporazuma o partnerskoj imovini?	41
3.	Uređuje li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o partnerskoj imovini?	42
3.	POGLAVLJE. IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 650/2012.....	43
	<i>Ivana Kunda i Danijela Vrbljanac</i>	

I. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU NADLEŽNOG SUDA.....	43
1. Je li izbor suda dopušten prema Uredbi o nasljeđivanju?.....	43
2. Mogu li stranke izabrati samo općenito sudove države članice ili mogu izabrati određen sud kao nadležan u nekoj stvari?	43
3. Mogu li stranke izabrati nadležnost više od jednog suda?	44
4. Mora li sporazum o izboru suda biti sastavljen u pisanom obliku?.....	44
5. Mogu li stranke sklopiti sporazum o izboru suda u bilo kojem trenutku?	44
6. Tko su nužne stranke sporazuma o izboru suda?	45
7. Je li izabrani sud nadležan za svu imovinu ili samo njezin dio?	45
8. U kojim se okolnostima preporuča da stranke sklope sporazum o izboru suda?	45
II. MODEL SPORAZUM	46
Sporazum o izboru suda	
III. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA.	46
1. Je li izbor mjerodavnog prava dopušten prema Uredbi o nasljeđivanju?	46
2. Kako se određuje izbor?	46
3. Može li pravo bilo koje države biti izabrano kao mjerodavno?	46
4. Je li moguće izabrati pravo treće države kao mjerodavno?.....	46
5. Može li biti izabrano više prava?	47
6. Može li se izbor izmijeniti ili opozvati?.....	47
7. Tko može izabrati mjerodavno pravo?	47
8. Mora li klauzula o izboru mjerodavnog prava biti u pisanom obliku?.....	47
9. Kojem pravu je podvrgnuta materijalna valjanost izbora prava?	48
10. U kojim se okolnostima preporuča osobi da izabere mjerodavno pravo?.....	48
IV. MODELI ODREDBI.....	48
Izbor mjerodavnog prava	
Derogacija prava državljanstva kao mjerodavnog	
BIBLIOGRAFIJA	49
PRESUDE SUDA EU-a.....	51
DODATAK I. MODELI SPORAZUMA I KLAUZULA U PDF-U	53
DODATAK II. MODELI SPORAZUMA I KLAUZULA U PDF-U ZA UREĐIVANJE.....	79

PREDGOVOR

Posljednjih dvadeset godina imam čast kao nacionalna stručnjakinja doprinijeti stvaranju Europskog pravosudnog prostora, sudjelujući u pregovorima o donošenju mnogih pravnih instrumenata EU uključivši tri Uredbe koje su predmetom analize u ovom važnom projektu.

Stoga sam neizmjerljivo zahvalna na pozivu kojeg mi je uputila profesorica María José Cazorla kako bih iznijela nekoliko mojih razmatranja na početku ovog izuzetnog zajedničkog pothvata kojeg potpisuje više autora: prof. dr. Cazorla sa Sveučilišta u Almeriji, izv. prof. dr. Kramberger Škerl i asistent Dougan sa Sveučilišta u Ljubljani, te prof. dr. Kunda i doc. dr. Vrbljanac sa Sveučilišta u Rijeci, Pravnog fakulteta. *Smjernice za praktičare u prekograničnom obiteljskom imovinskom i nasljednom pravu*, zasigurno olakšati razumijevanje i tumačenje triju složenih i važnih propisa EU ponuđenih u kontekstu uređenja imovinskih odnosa europskih obitelji.

1. Nakon što je pravni temelj ranije postavljen člankom 65. Ugovora iz Amsterdama napušten – uslijed napora uložениh u tom pogledu prilikom posebnog zasjedanja Europskog vijeća u Tampereu – čl. 81. Ugovora o funkcioniranju EU sada uključuje i mogućnost uređenja obiteljskopравnih odnosa s prekograničnim implikacijama u pogledu međunarodnoprivatnopravnih pitanja, iako je u tom pogledu propisan poseban zakonodavni postupak.

2. EU napreduje, korak po korak, ali čvrsto, prema stvaranju vlastitog i jedinstvenog obiteljskog i nasljednog prava. Pritom potiče i unaprjeđuje međunarodnu mobilnost, potičući slobodu kretanja radnika, koja čini jednu od temeljnih gospodarskih sloboda za ostvarenje jedinstvenog tržišta. SEU dokazuje svojom sudskom praksom da je aktivan u tom procesu kao što potvrđuje nedavna odluka od 5. lipnja 2018. u predmetu C-673/16 o proširenju pojma bračnog druga i na osobe istog spola.

3. Iz perspektive pravne tehnike, svi pravni instrumenti povezani s obiteljskim pravom su uredbe koje se izravno primjenjuju u državama članicama i ne zahtijevaju daljnju nacionalnu provedbu. Njihovo je europsko područje primjene oblikovano svakom novom Uredbom.

4. Prva je ključna uredba bila o nadležnosti, priznanju i ovrsi sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, a nakon nekog vremena primjene ona je unaprjeđena i došlo je do prve velike prekretnice u europeizaciji obiteljskoga prava – Uredba (EZ) br. 2201/2003 Vijeća od 27. studenog 2003. Valja također spomenuti Uredbu (EU) 2019/1111 (Bruxelles II*bis* preinačenu) koja će se početi primjenjivati 1. kolovoza 2022. te će proširiti područje primjene i na međunarodne otmice djece u skladu s primjenom Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. U tom pogledu valja posjetiti i na mišljenje SEU (Veliko vijeće) 1/2013 od 14. listopada 2014. o međuodnosu s državama članicama u pogledu pristupa trećih država toj Haškoj konvenciji.

5. Drugi korak u stvaranju tog prostora ostvaren je uvođenjem Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008., o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i ovrsi sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja.

6. Oba instrumenta omogućuju međunarodni izraz, u sudjelovanju država članica i kasnije EU, kao regionalne organizacije za gospodarsku integraciju, pri Haškoj konferenciji za međunarodno privatno pravo.

7. Konkretno, Uredbu Bruxelles II *bis* valjalo bi promatrati u svijetlu Haške konvencije iz 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, čije su stranke sve države članice. S druge strane, Uredbu o uzdržavanju trebalo bi se promatrati u vezi s Konvencijom o međunarodnom namirenju uzdržavanja djeteta i drugim oblicima obiteljskog uzdržavanja te povezanim Protokolom, s obzirom na to da je EU zajedno sa svim svojim državama članicama, stranka te Konvencije (osim Danske).

8. Postavljeni zahtjev jednoglasnosti pri donošenju pravnih instrumenata, kao i poseban položaj Danske, Ujedinjene Kraljevine (do njezinog izlaska iz EU) i Irske doveli su do značajnih izazova. Učestalo se stoga koristi mehanizam pojačane suradnje prema čl. 20. Ugovora o EU te čl. 326.-334. Ugovora o funkcioniranju EU. Tim se mehanizmom omogućuje, pod uvjetom sudjelovanja najmanje devet država članica, uspostavljanje napredne integracije ili suradnje u području europskih struktura mimo sudjelovanja ostalih država članica.

9. Tim je mehanizmom omogućeno donošenje Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. (Rim III) kojom se provodi pojačana suradnja u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu. Također je nekoliko godina kasnije zahvaljujući tom mehanizmu bilo moguće donijeti Uredbu Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima te Uredbu Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznanja i ovrhe odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.

10. Nasuprot tomu, Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i ovrsi odluka i prihvaćanju i ovrsi javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju počiva na znatno drugačijoj pravnoj osnovi. Naime, ova je Uredba jedna od složenijih među onima donesenima u području građanskog prava. Zbog tog razloga, praktična analiza provedena ovim radom posebno je vrijedna, jer osigurava da se takvo znanje proširi na pravne stručnjake i građane.

11. Posljednju prekretnicu obilježile su ranije spomenute Uredbe br. 2016/1103 i 2016/1104, a primjenjuju se u osamnaest država članica. Ovaj rad točno naglašava njihova najvažnija obilježja, elemente i pravna rješenja. Među njima, posebno je značajna pravna zaštita trećih strana od promjena u mjerodavnom pravu, što se nameće kao vrlo složeno pitanje s obzirom na to da unutar EU ne postoji usklađeno uređenje upisnika prava nad pokretninama i nekretninama.

12. Posljednji instrument u području obiteljskog prava kojeg valja istaknuti je Uredba (EU) 2016/1191 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjeva za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji i o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012. Radi se o izvoru koji se doima tek akcesornog karaktera, ali je od velike praktične važnosti jer olakšava slobodno kretanje građana pojednostavljuvanjem zahtjeva za podnošenje određenih javnih dokumenata u EU, u okviru sve relevantnijeg sustava IMI (informacijski sustav unutarnjeg tržišta).

Ovaj instrument izuzima određene javne dokumente od legalizacije ili pribavljanja apostila, među kojima su i oni koji se odnose na smrt, brak, razvod, poništaj braka, uspostavljanje registriranog partnerstva, raskid ili poništaj registriranog partnerstva.

13. Koji će biti sljedeći koraci? U ovom trenutku, pod njemačkim predsjedavanjem EU u drugom semestru 2020. godine, a koje će neminovno biti obilježeno zdravstvenom, moralnom i ekonomskom krizom uzrokovanom pandemijom Covid-19, može se predvidjeti samo obzor konsolidacije, odnosno koordinacije s aktivnostima Haške konferencije, što je posebno relevantno u području obiteljskog prava i predstavlja nove izazove na područjima institucionalnog i međunarodnog javnog prava. U tom kontekstu, Predsjedništvo kao smjer rada ističe unapređenje međunarodne zaštite ranjivih odraslih osoba, koji je sada djelomično uključen u Hašku konvenciju iz 2000. Isto tako, Predsjedništvo je pokazalo interes za analizu i moguću regulaciju digitalnih oporuka, kao i o unaprjeđenju kretanja Europskih potvrda o nasljeđivanju.

Nakon kratke uvodne analize europskih rješenja u pogledu obiteljskog i nasljednog prava, čitatelj će u ovom radu pronaći brojne korisne informacije i pojašnjenja. To čini dodanu vrijednost ove publikacije, koja pokazuje da slijedi smjer Komisije. Svoje težnje Komisija usmjerava upravo informiranju pravnika koji se u svojem profesionalnom radu bave tim pitanjima.

Ovaj rad koji je nastao u sklopu projektnih aktivnosti europskog projekta PSEFS (<https://www.euro-family.eu>), kojeg sufinancira Europska komisija, predstavlja ključni alat u primjeni europskog obiteljskog i nasljednog prava.

Upućujem moje čestitke autorima te ih potičem da nastave raditi na isti način!

ANA FERNÁNDEZ-TRESGUERRES

*Javna bilježnica u Madridu; nacionalna stručnjakinja pri Vijeću Europske unije;
redovita članica španjolske Kraljevske akademije za jurisprudenciju i legislativu*

UVOD

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Sveučilište Almería – Španjolska

Suvremene europske obitelji su međusobno vrlo različite. Obiteljski se odnosi više ne temelje isključivo na tradicionalnom braku kao zajednici života osoba različitoga spola, već i na drukčijim oblicima zajedničkog života određenog trajanja i stabilnosti. Posljednjih desetljeća u europskim pravnim sustavima dolazi do priznavanja sve širih učinaka takvim, različitim modelima zajednica koje nisu brak. S tim u vezi, postoje pravni sustavi u Europi u kojima je uređen isključivo brak među osobama različitog spola kao primjerice u Grčkoj, Italiji, Litvi, Rumunjskoj i Slovačkoj, drugi pravni sustavi u kojima su uređene registrirane zajednice osoba istog ili različitog spola poput Austrije, ili samo osoba istog spola poput Hrvatske ili Slovenije, ili oni pravni sustavi u kojima osobe istog ili različitog spola mogu sklopiti brak, kao primjerice u Danskoj, Finskoj ili Njemačkoj.

Neposredna posljedica pojačane mobilnosti građana i njihovog boravka u državi, koja nije država njihova rođenja niti su njeni državljani, je porast broja brakova i veza koje imaju međunarodni element. Kod takvih brakova i s njima usporedivih zajednica života bitno je koje se pravo primjenjuje na njihove imovinskopravne posljedice, kako za vrijeme njihova trajanja, tako posebno u slučaju njihova prestanka. Kako bi bračnim drugovima i partnerima pružila pravnu sigurnost u pogledu njihove imovine i ponudila određeni stupanj predvidivosti pitanja njihovih međusobnih imovinskopравnih odnosa i odnosa prema trećim osobama, Europska je unija uređila novi međunarodnoprivatnopravni okvir imovine njihovih zajednica.

U želji da se odgovori na najčešća pitanja koja bi mogla nastati glede imovinskih odnosa bračnih drugova i registriranih partnera koji bilježe element prekograničnosti, sljedeće će se Uredbe uzeti u obzir:

- Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.
- Uredba Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.
- Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

Primjena navedenih uredbi, još uvijek nepoznatih brojnim građanima, izaziva značajne poteškoće s obzirom na kompleksnost materije koja je tradicionalno bila vezana uz nacionalno zakonodavstvo pojedinih država članica, a koja sada jednim dijelom izlazi iz tih nacionalnih okvira ulazeći u prostor slobode, sigurnosti i pravde kojim Unija jamči građanima slobodu kretanja.

Naš je cilj nastojati pojednostaviti razumijevanje i primjenu uredbi. S tom namjerom predlažu se modeli i sheme uz opis različitih mogućih situacija, primjerice kada je par sklopio brak ili je registrirao partnerstvo

u državi različitoj od one u kojoj boravi u trenutku prestanka odnosa, ili kada jedna ili obje strane borave u državi različitoj od matične (čiji su državljani) ili su partneri stranca, ili kada su brak sklopile osobe koje su stranci u državi različitoj od one čiji su državljani. Takve okolnosti dovode do toga da ponekad partneri ne znaju koje je tijelo nadležno, koje je mjerodavno pravo ili koja su pravila priznanja i ovrhe stranih odluka u stvarima bračnoimovinskih režima ili imovinskih režima registriranog partnerstva. Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Slovenija, Španjolska i Švedska stoga trenutno surađuju u pojačanoj suradnji. Ostale države mogu se pridružiti kada to smatraju prigodnim, a takvu je namjeru do sada iskazala Estonija.

S namjerom postepenog zbližavanja u ovom sektoru, a s ciljem unaprjeđenja djelovanja unutarnjeg tržišta, Unija je poduzela mjere suradnje u građanskim stvarima s prekograničnim elementom, a među njima su i tri navedene uredbe. Ova publikacija predstavlja instrument za pružanje potpore osobama koje žele saznati o imovinskim posljedicama prouzrokovanim brakom odnosno registriranim partnerstvom ili smrću jednog od bračnih drugova odnosno partnera. Ujedno, ova publikacija nudi pravnicima koristan i fleksibilan alat s ciljem definiranja nadležnosti, mjerodavnog prava u određenom slučaju, kao i prekograničnih implikacija.

Od samo početka projekta EU JUSTICE PSEFS¹, postojala je svijest o poteškoćama i dvojabama koje nastaju u pogledu sporazuma glede imovinskog režima kada bračni drugovi ili registrirani partneri nemaju zajedničko državljanstvo ili uobičajeno boravište, odnosno kada se nisu sporazumjeli oko mjerodavnog prava ili kada su u pitanju pravni poredci koji ne sudjeluju u pojačanoj suradnji². Stoga su nastale ove smjernice u obliku pitanja i odgovora uz primjere kojima se uspoređuju različiti pravni poredci Unije. Premda se ne radi o detaljnoj analizi, primjeri ukazuju na situacije s kojima se suočavaju europske obitelji koje bilježe prekogranične elemente, kao i pravni praktičari koji jamče primjenu postojećeg normativnog okvira. Završni dio smjernica nudi nekoliko općih modela koji mogu biti korisni prilikom odabira nadležnosti i mjerodavnog prava u situacijama s elementom prekograničnosti.

Obrasci i navedene informacije ponuđene u obliku odgovora na upitnik prevedeni su na pet jezika: engleski, španjolski, talijanski, hrvatski i slovenski. Želja je olakšati pristup i razumijevanje tih informacija europskim građanima i praktičarima. Nude se osnovne informacije o mjerodavnom pravu, kao i o uređenju imovinskih režima bračnih drugova i registriranih partnera u svijetlu različitih privatnopravnih uređenja u Uniji po pitanju bračnoimovinskih režima, imovinskih odnosa registriranih partnera, posljedica smrti, te nadležnosti za slučaj nastanka spora.

1 Ruggeri, L., Kunda, I. Winkler, S. (ur.), *Family Property and Succession in EU Member States: National Reports on the Collected Data*, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, 2019.

2 Cazorla González, M. J., *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*, *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*, br. 21, 2019., str. 87-104.

1. POGLAVLJE

IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 2016/1103

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Sveučilište Almería – Španjolska

I. SMJERNICE O ODREĐIVANJU NADLEŽNOSTI

Započet ćemo s pitanjima kako definiramo sud i koja tijela su nadležna na temelju Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (dalje u tekstu: Uredbe ili Uredbe (EU) 2016/1103), koja je u primjeni od 29. siječnja 2019. godine.

1. Jesu li javni bilježnici nadležni za rješavanje sporova i pitanja koja proizlaze iz bračnoimovinskog režima?

Da, pod uvjetom da je na njih država prenijela ovlasti zbog kojih se mogu smatrati sudovima u smislu čl. 3. st. 2. Uredbe 2016/1103.

Sukladno uvodnoj izjavi 29. Uredbe, pojmu suda treba dati široko značenje kako bi obuhvatio ne samo sudove u strogom smislu riječi, koji izvršavaju sudske funkcije, nego i, primjerice, javne bilježnike u nekim državama članicama koji u određenim stvarima bračnoimovinskog režima izvršavaju sudske funkcije te javne bilježnike i pravne stručnjake koji, u nekim državama članicama, izvršavaju sudske funkcije u okviru određenog bračnoimovinskog režima na temelju ovlasti prenesenih od suda. Sukladno uvodnoj izjavi 30., javnim bilježnicima koji su nadležni u stvarima bračnoimovinskog režima u državama članicama treba omogućiti izvršavanje nadležnosti, ukoliko su obuhvaćeni pojmom „sud“, kako je to definirano u čl. 3. Uredbe. Ukoliko javni bilježnici izvršavaju sudske funkcije, obvezuju ih pravila nadležnosti iz Uredbe te su odluke koje donose u optjecaju u skladu s pravilima Uredbe o priznanju, ovršnosti i ovrsi odluka. Kada javni bilježnici ne izvršavaju sudske funkcije, javne isprave koje izdaju trebale bi biti u optjecaju u skladu s odredbama Uredbe o javnim ispravama (uvodna izjava 31.).

Treba voditi računa o tome da osim u slučaju nastanka spora, kada će nadležan biti sud, javni bilježnici u nekim državama članicama mogu izvršavati sudske funkcije ili postupati na temelju ovlasti prenesenih od strane pravosudnog tijela ili pod njegovim nadzorom, uz uvjete propisane čl. 3. st. 2. Uredbe. Osim te nadležnosti, javni bilježnici u tim državama, poput Španjolske, Luksembourga i Češke,³ mogu također sastavljati bračne ugovore ili sporazume o izboru mjerodavnog prava.

U većini država, primjerice u Njemačkoj, Austriji, Belgiji, Bugarskoj, Italiji, Malti, Nizozemskoj, Portugalu i Sloveniji, javni bilježnici nisu vezani tim pravilima nadležnosti (osim ukoliko su na njih

³ V. Mišljenje Nezavisnog odvjetnika Bota od 28. veljače 2019. u predmetu C-658/17, WB protiv Notariusz Przemysława Bac. Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EU) br. 650/2012 – Članak 3. stavak 1. točke (g) i (i) – Pojam ‚odluka‘ u nasljednim stvarima – Pojam ‚javna isprava‘ u nasljednim stvarima – Pravna kvalifikacija nacionalne potvrde o nasljeđivanju – Članak 3. stavak 2. – Pojam ‚sud‘ – Izostanak obavijesti o javnim bilježnicima kao nesudskim tijelima koja izvršavaju sudske funkcije poput sudova koju država članica nije dostavila Europskoj komisiji. Oznaka ECLI: ECLI:EU:C:2019:166

prenesene u skladu s čl. 3. st. 2.) te stoga mogu postupati slobodno glede sastavljanja bračnih ugovora ili sporazuma o izboru mjerodavnog prava. Slično je u Grčkoj, gdje javni bilježnik ima ovlast sklopiti ugovor o kohabitaciji, ali ne i bračni ugovor, te u Sloveniji, gdje od 15. travnja 2019. javni bilježnici imaju ovlast sklopiti formalne bračne ugovore (javnobilježnički akt). Međutim, u Nizozemskoj se javni bilježnici ne smatraju sudovima u smislu Uredbe.

2. Je li dopušteno sklopiti sporazum o izboru nadležnog suda prema Uredbi 2016/1103?

Da, ova je mogućnost propisana čl. 7. Uredbe 2016/1103, prema kojem se stranke mogu sporazumjeti da će sud države članice, ako ta država sudjeluje u pojačanoj suradnji, imati isključivu nadležnost odlučivati u stvarima bračnoimovinskog režima temeljem pisanog sporazuma (čl. 7. st. 2.) u dva različita područja:

- ukoliko se sporazum temelji na jednom od slučajeva obuhvaćenih u čl. 6. Uredbe, koji su vezani uz uobičajeno boravište ili državljanstvo, tako da stranke mogu izabrati sud države članice čije je pravo mjerodavno u skladu s čl. 22. (sporazumni izbor mjerodavnog prava) ili čl. 26. st. 1.(a) ili (b) (mjerodavno pravo kada stranke nisu izvršile izbor).
- ukoliko je sporazumno odabran sud države članice u kojoj je brak sklopljen.

3. Mogu li pravila o nadležnosti iz Uredbe 2006/1103 onemogućiti pokretanje povezanog postupka pred sudom u istoj državi članici?

Ne, Uredba teži koncentraciji nadležnosti. Za postupke pokrenute u jednoj od država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji, pravila o funkcionalnoj nadležnosti po povezanosti u skladu s čl. 4. i 5. Uredbe primjenjuju se u sljedeća dva slučaja:

- kod Uredbe 2016/1103 o bračnoimovinskim režimima primjenjuju se pravila funkcionalnoj ili povezanoj nadležnosti ukoliko je sud nadležan za razvod braka, zakonsku rastavu ili poništaj braka prema Uredbi br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju presuda u bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću (Uredbi Bruxelles II bis),⁴ osim ukoliko se postupak temelji na posebnim razlozima za nadležnost, kada se koncentracija nadležnosti može odobriti jedino uz suglasnost bračnih drugova, i
- u slučaju smrti jednog bračnog druga, nasljeđivanje je uređeno Uredbom 650/2012. Uvodna izjava 33. Uredbe 2016/1103 upućuje na povezivanje s predmetom u kojem sud nadležan prema Uredbi 650/2012 za odlučivanje u predmetu nasljeđivanja.

Uvodna izjava 34. Uredbe 2016/1103 upućuje na nadležnost u vezi s postupkom na temelju Uredbe Bruxelles II bis. Ova se uredba primjenjuje bez obzira je li brak sklopljen prije ili nakon 29. siječnja 2019. kako bi se utvrdilo koja je država nadležna za pokretanje postupka razvoda, zakonske rastave ili poništaja braka.⁵

Kod određivanja nadležnosti suda u predmetima vezanima uz razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, primjenjuje se čl. 3. Uredbe 2201/2003. Ova odredba sadrži sedam kriterija za nadležnost suda koji se primjenjuju bez obzira na državljanstvo bračnih drugova, čak i ukoliko niti jedan od njih nije državljanin neke države članice EU. Nadležan je sud države članice na čijem je području:

- uobičajeno boravište bračnih drugova;

⁴ Ova je Uredba nedavno izmijenjena Uredbom Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece, koja stupa na snagu 2022. godine.

⁵ Gray, J., Quinzá Redondo, P., Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession, *Journal Family and Law*, studeni 2013.

- zadnje uobičajeno boravište bračnih drugova, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište;
- uobičajeno boravište protustranke;
- u slučaju zajedničkog prijedloga, uobičajeno boravište bilo kojeg bračnog druga;
- uobičajeno boravište stranke koja pokreće postupak, ako u toj državi ima boravište najmanje jednu godinu prije pokretanja postupka; ili
- uobičajeno boravište stranke koja pokreće postupak, ako u toj državi ima boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka i državljanin je te države ili, u slučaju Irske, ima „domicile“ na državnom području jedne od tih država.

Konačno, sudovi u državi članici su nadležni ako su oba bračna druga državljani te države, ili u slučaju Irske, imaju zajednički „domicile“ u tim državama.

Ovi kriteriji su objektivni, alternativni i fleksibilni jer im je cilj omogućiti strankama najjednostavniji izbor nadležnog suda, poput onog gdje imaju uobičajeno boravište, a da se time ne isključuje mogućnost izbora nadležnosti suda u državi čiji su državljani, zbog jezika ili boljeg poznavanja pravila i sudskog sustava u toj državi.⁶

Sva se ova pravila odnose isključivo na međunarodnu nadležnost sudova:⁷ sud ili drugo tijelo u nadležnoj državi članici određuje se u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima. Međutim, nadležnost u skladu s čl. 3., 4. i 5. Uredbe Bruxelles II bis je isključive prirode: protiv bračnog druga koji ima uobičajeno boravište u toj državi članici ili je državljanin te države članice, odnosno, u slučaju Irske, ima „domicile“ na državnom području jedne od tih država članica može se pokrenuti postupak u drugoj državi članici samo u skladu s pravilima iz tih odredbi (čl. 6. Uredbe Bruxelles II bis).

Iznimno, nacionalna pravila o međunarodnoj nadležnosti mogu se primijeniti ako niti jedan sud u državi članici nije nadležan, sukladno pravilu o supsidijarnoj nadležnosti iz čl. 7. Uredbe Bruxelles II bis, što je potvrđeno u praksi Suda EU u predmetu *Sundelind protiv López*:⁸

4. Koji je sud nadležan za bračnoimovinski režim brakova sklopljenih prije 29. siječnja 2019. godine?

Nadležan je sud prema internim nacionalnim postupovnim pravilima i pravilima građanskog prava svake države, osim ako se bračnoimovinski režim dobrovoljno podvrgne nadležnosti suda u skladu s čl. 22. Uredbe.⁹

Kod utvrđenja nadležnosti suda u predmetima bračnoimovinskih režima, potrebno je razlikovati situacije u kojima je brak sklopljen prije ili nakon 29. siječnja 2019., kao dana kada je Uredba 2016/1103 stupila na snagu, te postoji li sporazum o izboru nadležnosti suda na taj dan.

Prije 29. siječnja 2019., nadležnost suda određivala se prema postupovnim pravilima o nadležnosti svake države članice u predmetima s međunarodnim obilježjem, iako su stranke mogle sporazumno odrediti nadležnost suda države članice čije je pravo mjerodavno u skladu s čl. 22. ili čl. 26. st. 1. toč. 2. Uredbe.

⁶ Sud EU, predmet C-168/08, *Laszlo Hadadi (Hadady) protiv Csille Marte Mesko, udane Hadadi (Hadady)*, EU:C:2009:152.

⁷ Sud EU, predmet C-412/98, *Group Josi Reinsurance Company SA protiv Universal General Insurance Company (UGIC)*, EU:C:2000:399, t. 47 i 61: Instrument koji propisuje usklađena pravila međunarodne nadležnosti ako protivna stranka ima boravište u državi članici primjenjuje se i ako tužitelj ima boravište u trećoj državi.

⁸ Sud EU, predmet C-68/07, *Kerstin Sundelind Lopez protiv Miguel Enrique Lopez Lizaso*, EU:C:2007:740. Vidi i https://www.era-comm.eu/EU_Civil_Justice_Training_Modules/kiosk/courses/Family_Law_Module_1_ES/Module%201/jurisdiction.html.

⁹ Giobbi, M.: *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, vol. 6, br. 1, str. 213-218.

Pri utvrđivanju nadležnosti u sporovima o razvrstavanju ili prijenosu imovine, odgovornosti za obveze i dugove te drugih pitanja obuhvaćenih područjem primjene mjerodavnog prava u skladu s čl. 27. Uredbe, moraju se razmotriti određene nacionalne posebnosti. Na primjer, nacionalno pravo u Luksemburgu propisuje kako sporovi u predmetima bračnoimovinskih režima ne ovise o lokaciji nekretnine, ali u Latviji, Malti i Sloveniji nacionalnim pravom je propisano kako su sudovi u tim državama nadležni u sporovima vezanima uz nekretnine na državnom području tih država, bez obzira na boravište.

Iako se u skladu s načelom slobodnog izbora suda uvažava osobna situacija i interesi svakog braka u pojedinom slučaju, nužno je znati u kojim se slučajevima može sklopiti takav sporazum.

5. Kako se određuje nadležnost suda prema Uredbi 2016/1103?

Uredba se primjenjuje od 29. siječnja 2019. godine na pravne postupke koji su započeti, na javne isprave koje su službeno sastavljene ili registrirane i na sudske nagodbe koje su odobrene ili sklopljene tog dana ili kasnije. Ako je postupak započet prije 29. siječnja 2019. godine, odluke donesene nakon tog datuma priznaju se i izvršavaju u skladu s poglavljem IV. Uredbe, sve dok su primijenjena pravila nadležnosti iz Uredbe (čl. 69. st. 2. Uredbe). Poglavlje III. Uredbe koje predviđa pravila o mjerodavnom pravu primjenjuje se samo ma bračne drugove koji stupe u brak ili koji odrede prvo mjerodavno za bračnoimovinski režim nakon 29. siječnja 2019. godine (čl. 69. st. 3. Uredbe).

A. Kada je pravni odnos prekinut uslijed smrti jednog bračnog druga, sud pred kojim je pokrenut postupak u stvarima nasljeđivanja na temelju Uredbe 650/2012 nadležan je za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanim s tim predmetom nasljeđivanja (čl. 4. Uredbe 2016/1103; čl. 4. Uredbe br. 650/2012).

1. FORUM PO POVEZANOSTI: čl. 4 Uredbe 650/2012.

B. U slučajevima razvoda ili rastave braka, nadležan je sud koji je nadležan za bračni spor.

Kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanog s tim zahtjevom: čl. 5. st. 1. Uredbe 2016/1103, uz mogućnost sporazuma u određenim slučajevima.

C. U ostalim slučajevima, na određivanje nadležnosti utječe pitanje postoji li sporazum:

* Prešutni ili izričiti odabir: Odabir je izričit ukoliko bračni drugovi sporazumno odrede nadležnost koja odgovara mjerodavnom pravu države članice (čl. 6.) ili mjesta gdje je brak sklopljen (čl. 7.), iako taj sporazum mora biti u pisanom obliku, datiran i potpisan od stranaka. Odabir je prešutan kada se tužba i odgovor podnesu istom sudu bez prigovora (tj. kada se tuženik upusti u postupak bez prigovora), s time da to pravilo ne vrijedi ako se tuženik upustio u postupak kako bi osporio nadležnost ili u slučajevima obuhvaćenima čl. 4. i ili čl. 5. st. 1. Uredbe 2016/1103 (čl. 8. Uredbe 2016/1103).

2. FORUM PREŠUTNOG ILI IZRIČITOG ODABIRA:

Prešutno: čl. 4. ili čl. 5. st. 1. te čl. 8. Uredbe 2016/1103

Izričito: čl. 6. i 7. Uredbe 2016/1103

* Ako ne postoji sporazum, postupak se pokreće pred sudovima predmetne države u svim pitanjima bračnoimovinskog režima, osim u slučaju smrti jednog bračnog druga ili bračnog spora, prema sljedećem redoslijedu:¹⁰

1. Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u državi članici u vrijeme pokretanja postupka, državljanstvo bračnih drugova ili mjesto sklapanja braka ne utječe na nadležnost, jer je važan kriterij uobičajenog boravišta.
2. Ako bračni drugovi ili partneri nemaju uobičajeno boravište u istoj državi članici, jer jedan bračni drug živi u drugoj državi, postupak se pokreće u državi članici u kojoj su imali zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek ima uobičajeno boravište u toj državi.
3. Ako bračni drugovi imaju boravište u različitim državama, postoje dvije situacije, u kojoj prva prevladava; pod uvjetom da bračni drugovi nisu imali zajedničko uobičajeno boravište u duljem vremenskom razdoblju:
 - * Prvo: u državi članici u kojoj tuženik ima uobičajeno boravište.
 - * Supsidijarno: U državi članici u kojoj tužitelj ima uobičajeno boravište, pod uvjetom da u toj državi boravi najmanje jednu godinu prije pokretanja postupka.
4. Temeljem sporazuma bračnih drugova: ukoliko razmatraju mogućnost pokretanja postupka, odabiru prema vlastitoj odluci sud države članice u kojoj bilo koji od njih ima uobičajeno boravište, svjesni da ih takav sporazum obvezuje i da neće biti mogućnosti naknadnih izmjena u slučaju neslaganja s tim odabirom.
5. Ako tužitelj ima boravište najmanje šest mjeseci u državi članici čiji je državljanin, može pokrenuti postupak u toj državi.
6. Ako su oba bračna druga državljani iste države članice, postupak radi razrješenja bračnoimovinskih odnosa mogu pokrenuti u toj državi, bez potrebe da ijedan od njih ima uobičajeno boravište u toj državi.

3. FORUM U OSTALIM SLUČAJEVIMA: čl. 6. Uredbe 2016/1103

Valja primijetiti da poveznica uobičajenog boravišta može dovesti do poteškoća u praksi, bilo zato što su relevantne okolnosti neutvrđene, bilo zbog neodređenosti tog pojma, te zbog toga što je vrijeme potrebno za utvrđenje boravišta različito od države do države. No, tumačenje bi trebalo biti ujednačeno jer je Sud EU u predmetu *A*¹¹ istaknuo da je to autonomni pojam (koji ne bi trebalo miješati s pojmom prebivališta) i da uobičajeno boravište predstavlja mjesto gdje osoba ima određeni stupanj integracije u društveni i obiteljski život. Nacionalni sudovi dužni su odrediti ovo pitanje na temelju specifičnih okolnosti svakog pojedinog slučaja. Mogu se ipak primijetiti sljedeće razlike u određivanju uobičajenog boravišta u pravima različitih država:

- Neodređenost pojma boravišta/prebivališta: u Portugalu ili Poljskoj prebivalište je mjesto gdje je uobičajeno boravište. S druge strane, u Irskoj postoji izvorno prebivalište koje je ekvivalentno pojmu uobičajenog boravišta i prebivalište izbora kao mjesta gdje osoba ima namjeru trajnog ili privremenog boravka. U Italiji, prebivalište je mjesto gdje postoji profesionalna djelatnost i interesi osobe. Boravište je mjesto gdje osoba uobičajeno živi.

¹⁰ Sud EU, predmet C-281/02, *Andrew Owusu protiv N. B. Jackson* ("Villa Holidays Bal-Inn Villas") i dr., EU:C:2005:120, t. 25-26 i 41-43: Taj se instrument primjenjuje i ako obje strane imaju boravište u istoj državi članici; sud u toj državi ne smije otkloniti nadležnost u korist suda treće države, čak i kada svi elementi slučaja upućuju na povezanost s tom trećom državom.

¹¹ Sud EU, predmet C-523/07, *A*, EU:C.2009 :225.

- Vrijeme boravišta: ovisi o državi, u rasponu od 40 dana prije pokretanja postupka u Škotskoj do tri mjeseca prethodnog boravišta u Cipru ili 12 mjeseci u Belgiji ili Malti. Također, postoji vremenska neodređenost posljednjeg boravišta ili prebivališta, primjerice u Grčkoj, Engleskoj ili Walesu, gdje je dovoljno imati prebivalište na državnom teritoriju.

Svim je europskim državama zajedničko da uzimaju uobičajeno boravište/prebivalište i državljanstvo kao najbliže kriterije u svojim pravilima međunarodnog privatnog prava i/ili građanskog prava kod određivanja nadležnog međunarodnog tijela za sporove i pitanja koja proizlaze iz imovinskih odnosa u braku, bračnih sporova s međunarodnim elementom te kod razdiobe imovine u slučaju razvoda, poništaja braka, rastave ili smrti.

4. FORUM NECESSITATIS: čl. 11. Uredbe 2016/1103. Njime se utvrđuje da u slučaju da nije moguće postupak pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima ili bi bio nemoguć u trećoj državi, može iznimno biti nadležan sud države članice ako je u dovoljnoj mjeri povezan predmetom.

Alternativna nadležnost je iznimna i primjenjuje se bez odgode: ako je sud nadležan sukladno nekom od kriterija iz čl. 4. do 8., ali smatra da se prema pravilima međunarodnog privatnog prava te države brak ne može priznati u svrhu postupka o bračnoimovinskim režimima, može se proglasiti nenadležnim. Ako se sud nadležan sukladno čl. 4. i 6. proglašio nenadležnim i ako su stranke sporazumne prenijeti nadležnost na sudove bilo koje druge države članice u skladu s čl. 7., nadležnost u stvarima bračnoimovinskih režima imaju sudovi u toj državi. U svim ostalim slučajevima, nadležnost u stvarima bračnoimovinskih režima imaju sudovi bilo koje druge države primjenom čl. 6. i 8. ili sudovi države članice u kojoj je brak sklopljen.

Navedeno se ne primjenjuje u slučaju kada su stranke dobile odluku o razvodu, zakonskoj rastavi ili poništaju braka koja bi trebala biti priznata u državi članici foruma.

Alternativna nadležnost: zbog nedostatka nadležnosti suda
(čl. 9. Uredbe 2016/1103): sud nije nadležan.

Supsidijarna nadležnost postoji kada nijedan sud države članice nije nadležan sukladno čl. 6. do 8. ili kada su svi otklonili nadležnost sukladno čl. 9. te nijedan nije nadležan temeljem čl. 9. st. 2. Sudovi države članice bit će nadležni ako se nekretnina u vlasništvu jednog ili oba bračna druga nalazi na državnom teritoriju te države, te će u tom slučaju sud biti nadležan za odlučivanje samo u pogledu dotične nekretnine.

Supsidijarna nadležnost: temeljem mjesta na kojem se nalazi nekretnina
(čl. 10. Uredbe 2016/1103).

6. Pravila o nadležnosti u zakonodavstvu pojedinih država članica

U predmetima s prekograničnim elementom potrebno je poznavati nacionalna pravila pojedine države članice kojima je regulirana nadležnost sudova.

AUSTRIJA	BELGIJA	BUGARSKA
§ 114a Zakona o nadležnosti (JN)	Čl. 5. i 42. Zakona o međunarodnom privatnom pravu	Čl. 7. Zakona o međunarodnom privatnom pravu i § 105. Zakona o građanskom postupku Za obiteljske sporove – čl. 572 bis Zakona o sudovima iz 2007.
HRVATSKA	CIPAR	ČEŠKA
Čl. 56.-59. Zakona o međunarodnom privatnom pravu (ZMPP)	Čl. 11.3. Zakona 23/1990, kako je izmijenjen Zakonom 63 (I)/2006 i čl. 14. Zakona 23/1990 o obiteljskim sudovima	Čl. 6., 49. i 67. Zakona o međunarodnom privatnom pravu 91/2012
DANSKA	ESTONIJA	FINSKA
Čl. 4. i 5. Zakona o podjeli bračne imovine i čl. 74. Zkona o upravljanju ostavinom	§ 9. i 102. Zakona o građanskom postupku	§ 127. Zakona o braku
FRANCUSKA	NJEMAČKA	GRČKA
Čl. 1070. Zakonika o građanskom postupku i čl. 14. i 15. Građanskog zakonika	§ 105. i 262. Zakona o postupku u obiteljskim stvarima i izvanparničnim stvarima (FamFG)	Čl. 3. i 22., 39., 611. i 612. Zakonika o građanskom postupku
MAĐARSKA	IRSKA	ITALIJA
Čl. 102. i 103. Zakona XXVIII iz 2017. o međunarodnom privatnom pravu	Čl. 31.5. Zakona o reformi zakonske rastave i obiteljskog zakona iz 1989. i čl. 38.3. Obiteljskog zakona (razvod) iz 1996.	čl. 3. i 32. Zakona 218 iz 1995. O međunarodnom privatnom pravu
LATVIJA	LITVA	LUKSEMBURG
Čl. 26.1. Zakonika o građanskom postupku	Čl. 784. Zakonika o građanskom postupku	Čl. 27.-46. novog Zakonika o građanskom postupku (Zakon od 18. srpnja 2018.) i čl. 1018. Zakona od 27. lipnja 2018. O osinvanju obiteljskog suda
MALTA	NIZOZEMSKA	POLJSKA
Zakonik o organizaciji građanskog postupka od 16. prosinca 2003. Prva knjiga §36: Nadležnost građanskog suda (dodano 1.2018.2. izmijenjeno: XVI.2019.3.)	Knjiga 10. Građanskog zakonika	Čl. 1103. i 1106. Zakonika o građanskom postupku
PORTUGAL	RUMUNJSKA	SLOVAČKA
Čl. 82. Građanskog zakonika i čl. 75. Zakonika o građanskom postupku	Čl. 170. i 173. Zakona o međunarodnom privatnom pravu 105/1992	§ 88 Zakonika o građanskom postupku (OSP)
SLOVENIJA	ŠPANJOLSKA	ŠVEDSKA
Čl. 48. i 67. Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku (ZMZPP)	Za sve autonomne pokrajine Čl. 9.2. i 107.2. Građanskog zakonika i čl. 50.-60. i 36. Zakona o građanskom postupku (LEC)	§ 2 i 18 Zakona (1990:272) i § 18 Zakona (1990:272)
UK*		
Engleska/Wales Čl. 21 i dalje i 25. Zakon o bračnim stvarima iz 1973. Škotska Čl. 39. Obiteljskog zakona (Škotska) iz 2006. Sjeverna Irska Uredba o bračnim stvarima iz 1978. i § 1.4(2) Pravilnika o obiteljskom postupku 1996., Pravilnik okružnih sudova iz 1981.		

Napomena: tablicu pripremila autorica poglavlja.

*Iako Ujedinjena Kraljevina više nije država članica EU, i dalje postoje mnogobrojni bračni odnosi s prekograničnim elementom pa su uključeni u tablicu radi informacije tim obiteljima.

II. MODELI SPORAZUMA

- ☞ SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA IZMEĐU BRAČNIH DRUGOVA ILI BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA
- ☞ SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH REŽIMA U VEZI S RAZVODOM, ZAKONSKOM RASTAVOM ILI PONIŠTENJEM BRAKA (ČL. 5. ST. 1. UREDBE 2016/1103)

III. SMJERNICE O MJERODAVNOM PRAVU U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH REŽIMA

Prethodno navedena pravila o nadležnosti razlikuju se od pravila o mjerodavnom pravu. Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Uredba Rim III)¹² primjenjuje se za mjerodavno pravo za razvod braka ili rastavu braka.

Prije stupanja na snagu Uredbi 2016/1103, 2016/1104 i 2012/650, mjerodavno je bilo pravo države nadležnog suda u skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava svake države. Ovdje se neće analizirati prikladnost primjene različitih imovinskopravnih uređenja svake države, postoji li sloboda izbora ili mogućnost promjene nadležnog suda. Međutim, među mnogim pitanjima koja se ističu u navedenim uredbama treba naglasiti najvažniji element, a to je autonomija stranaka glede izbora mjerodavnog prava.

Vjerujemo da je, iako Uredba 2016/1103 ne modificira materijalno pravo država jer je njen cilj ojačati suradnju glede nadležnosti, priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, nužno poznavati materijalnopravne odredbe nacionalnog prava svake države, ne samo radi rješavanja sukoba zakona, već i radi informiranosti stranaka prije izbora mjerodavnog prava o tome, ovisno o mjestu sklapanja braka ili boravišta. U tom smislu je s ekonomskog aspekta korisno da su bračni drugovi upoznati i svjesni zakonskih posljedica svog izbora prije negoli doista nastupi kriza u braku ili partnerstvu ili smrt jednog od bračnih drugova¹³.

Razlike između mjerodavnih prava država članica EU igraju odlučujuću ulogu u razrješenju imovinskih odnosa, jer se raspodjela u zajedničkom imovinskom režimu može razlikovati ovisno o tome vrši li se prema režimu vlastite imovine ili prema režimu odgođene ili ograničene bračne stečevine.

Nadalje, pravni režim koji se primjenjuje u pojedinim državama s obzirom na brak se razlikuje, jer neke države priznaju i reguliraju brakove između bračnih drugova istog i različitog spola, dok se u drugim državama ne priznaju brakovi između osoba istog spola.

1. Primjenjuje li se Uredba 2016/1103 u potpunosti u svim državama članicama od svog stupanja na snagu?

Ne, teritorijalni opseg primjene Uredbe u potpunosti obuhvaća 18 država koje sudjeluju u pojačanoj suradnji¹⁴, iako se *erga omnes* učinak može proširiti preko čl. 20. koji uspostavlja opću primjenu: „Pravo koje je ovom Uredbom određeno kao mjerodavno primjenjuje se bez obzira je li to pravo države članice“. Člankom 62. propisuje se da Uredba ne utječe na primjenu postojećih bilateralnih ili multilateralnih

¹² SL L 343, 29.12.2010., str. 10.-16.

¹³ Palao Moreno, G.: “La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104”. Revista española de derecho internacional, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.

¹⁴ Belgium, Bulgaria, Cyprus, the Czech Republic, France, Germany, Greece, Croatia, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Spain, Finland and Sweden) Only if a court in one of these States can determine its international jurisdiction, can it also use the rules on applicable law contained in the Regulation.

konvencija, osim onih sklopljenih između država članica, niti ima prednost nad njima¹⁵. U praksi se uglavnom se upućuje na Hašku konvenciju iz 1978. godine, koja se nastavlja primjenjivati između Francuske, Nizozemske i Luksemburga te na konvencije o ovim pitanjima koje obvezuju skandinavske države.

Stranke mogu odabrati mjerodavno pravo bilo koje države članice sukladno čl. 20. te načelu slobodnog izbora iz čl. 22. Uredbe, uključujući i pravo države članice koja ne sudjeluje u pojačanoj suradnji. U tom se slučaju moraju uzeti u obzir ograničenja iz čl. 22. Uredbe 2016/1103 glede zakonodavstva države koja ne sudjeluje u pojačanoj suradnji.

U Recitalima 11 Preambuli Uredbe (EU) 2016/1103 i Uredbe (EU) 2016/1104, Belgija, Bugarska, Češka, grčka, Njemačka, Španjolska, Estonija, Francuska, Hrvatska, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Austrija, Portugal, Slovenija, Finska i Švedska izrazile su svoju želju međusobnog sudjelovanja u pojačanoj suradnji (Cipar je tu želju izrazio tijekom rada Vijeća) u pogledu imovinskih režima međunarodnih parova, a osobito u pogledu nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima koje se odnose na bračnoimovinske režime te je od Komisije zatraženo da s tim u vezi podnese prijedlog Vijeću.

2. Mogu li bračni drugovi izabrati mjerodavno pravo sukladno Uredbi 2016/1103 ako je brak sklopljen prije 29. siječnja 2019. godine?

Da, ali se moraju sporazumjeti u skladu s čl. 22. Uredbe i tako izmijeniti mjerodavno pravo koje je vrijedilo do tog trenutka, kako bi razriješili moguće sukobe zakona, uz izričitu manifestaciju volje obje strane. Taj je izbor bez retroaktivnog učinka, osim ukoliko se bračni drugovi drukčije ne dogovore. Stoga će promjena mjerodavnog prava imati samo buduće učinke, kako bi se onemogućili štetni učinci na prava trećih osoba koja proizlaze iz tog prava.

Uredba se stoga primjenjuje na brakove sklopljene nakon njenog stupanja na snagu (29. siječnja 2019. godine) te kada se stranke o tome dogovore te izaberu primjenu Uredbe kod određivanja mjerodavnog prava na bračnoimovinske učinke u prekograničnim odnosima nakon njenog stupanja na snagu.

Ovakvo približavanje pravila primjenjivih na imovinske režime u prekograničnim situacijama u EU je novina, jer su se do sada primjenjivala nacionalna pravila. Međutim, i dalje se mora voditi računa o mogućim poteškoćama koje proizlaze iz materijalnih razlika u zakonodavstvima država članica. Postojeće razlike u ovom području istaknute su u tablici s pregledom pravnih režima primjenjivih na brak i slobode stranaka glede odabira ili promjene tih režima.

3. Temeljem načela slobodnog izbora mjerodavnog prava, koji su mogući scenariji?

Sukladno čl. 22. Uredbe 2016/1103, slobodan izbor mjerodavnog prava ograničen je na najviše šest različitih državnih sustava ako stranke imaju dvojno državljanstvo te četiri ukoliko svaka stranka ima po jedno državljanstvo. Razlikuju se opcije za svako državljanstvo i uobičajeno boravište. Opcije su ograničene za istospolne brakove u državama članicama koje ne reguliraju istospolne brakove, primjerice Bugarska, Cipar, Češka, Hrvatska, Grčka, Italija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Temeljem mogućih opcija i nastavljajući se na rad u okviru projekta PSEFS, mogu se identificirati tri moguća scenarija kod kojih je potrebno utvrditi primjenjuje li se pojačana suradnja pri određivanju mjerodavnog prava koje bi moglo utjecati na bračne režime. Jedan se odnosi na situaciju u kojoj su oba

¹⁵ Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.: “Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea”. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. Mota, H.: “Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio”. Núm. 21 (2019). Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. Mota, H., “La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.”, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).

bračna druga državljanin država navedenih u uvodnoj izjavi 11. Preambule Uredbe 2016/1103; u drugom scenariju samo je jedan bračni drug ili partner državljanin države članice koja sudjeluje u pojačanoj suradnji te treći scenarij, u kojem niti jedan bračni drug ili partner nije državljanin države koja sudjeluje u pojačanoj suradnji, u kojem se slučaju primjenjuje Uredba Rim III i mjerodavno pravo sukladno tome.

Na ovaj naizgled jednostavan pristup ipak utječu nejednakosti u materijalnom i teritorijalnom opsegu primjene uredbe, što će se morati razjasniti u skladu s okolnostima svakog pojedinog slučaja.

OBAVIJEST: Dolje je poveznica na interaktivnu mapu kod koje se odabirom dviju država i dviju situacija (brak ili registrirano partnerstvo) otvaraju opće informacije o mjerodavnom pravu. Za precizno određenje mjerodavnog prava u individualnim slučajevima važne su brojne okolnosti jer poveznica državljanstva nije dovoljna za određivanje mjerodavnog prava u svakom slučaju. Ako imate pravnih pitanja, savjetujemo da potražite pomoć pravnog stručnjaka. Taksonomija omogućava pretragu različitih tipova miješanih brakova i prekograničnih obitelji koje uključuju osobe osobno povezane s različitim državama.

 POVEZNICA: <https://www.euro-family.eu/cu-database>

4. Mogu li sadašnji ili budući bračni drugovi promijeniti pravo mjerodavno za bračnoimovinske režime međusobnim sporazumom? Postoje li zahtjevi vezani uz materijalnu valjanost sporazuma?

Da, čl. 22. Uredbe 2016/1103 uređuje pitanje odabira mjerodavnog prava za bračnoimovinske režime. Iako je ograničeno na dvije poveznice (uobičajeno boravište i državljanstvo), učinak odabira širi se u skladu s jedinstvom mjerodavnog prava na svu imovinu koja podliježe tom režimu, bez obzira gdje se nalazi (čl. 21. Uredbe).

Izbor mjerodavnog prava sukladno čl. 22. Uredbe 2016/1103 može se odnositi na pravo države gdje bračni drugovi ili budući bračni drugovi, odnosno jedan od njih ima uobičajeno boravište u trenutku kada je sporazum sklopljen; ili na pravo države čije državljanstvo ima jedan od bračnih drugova ili budućih bračnih drugova u trenutku kada je sporazum sklopljen.

Daljnje odredbe Uredbe propisuju uvjete za formalnu valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava te bračnoimovinskih sporazuma, kao i za materijalnu valjanost sporazuma. Postojanje i valjanost sporazuma o izboru prava ili bilo koje njegove odredbe određuje se pravom koje bi uređivalo taj sporazum da je valjan. Međutim, bračni se drug može, radi utvrđivanja da nije dao suglasnost, pozvati na pravo države u kojoj ima uobičajeno boravište u trenutku kada je pred sudom pokrenut postupak, ako iz okolnosti proizlazi da ne bi bilo razumno odrediti učinak njegova ponašanja u skladu s pravom koje se primjenjuje na sporazum (čl. 24. st. 2. Uredbe).

Osim ukoliko se bračni drugovi ne dogovore drukčije, promjena mjerodavnog prava za bračnoimovinski režim učinjena tijekom braka proizvodi učinak tek u budućnosti. Svaka retroaktivna primjena mjerodavnog prava, ukoliko je dogovorena, ne smije imati štetan učinak na prava trećih strana koja proizlaze iz tog prava.

5. Propisuje li Uredba 2016/1103 zahtjeve za valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava?

Da, Uredba propisuje zahtjeve za materijalnu valjanost, navedene u prethodnom odgovoru, te za formalnu valjanost. Tome su dodani i zahtjevi za formalnu valjanost sporazuma prema pravu države boravišta.

Sporazum o izboru mjerodavnog prava može biti sklopljen u obliku posebnog dokumenta ili u obliku odredbe u bračnoimovinskom sporazumu. Čl. 23. st. 1. Uredbe 2016/1103 propisuje da sporazum mora biti izražen u pisanom obliku (što uključuje komunikaciju elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni

zapis sporazuma) te datiran i potpisan od strane oba bračna druga. K tomu se dodaju tri zahtjeva za formalnu valjanost, ovisno o specifičnim okolnostima:

- Ako je sporazum sklopljen u državi članici u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, a pravom te države propisuju se dodatni formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.
- Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama u trenutku sklapanja sporazuma i ako su pravima tih država predviđeni različiti formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, sporazum je formalno valjan ako zadovoljava zahtjeve bilo kojeg od tih prava.
- Ako samo jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku sklapanja sporazuma i ako ta država predviđa dodatne formalne zahtjeve za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Ne mogu biti nametnuti dodatni zahtjevi ako bračni drugovi ili budući bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište u niti jednoj državi koja sudjeluje u pojačanoj suradnji.

Konačno, treba istaknuti da većina država članica priznaje slobodu ugovaranja u svojim nacionalnim pravima, ne samo glede mjerodavnog prava, već i glede izbora imovinskog režima ili sporazuma o naravi imovine. Međutim, postoje određena odstupanja u vezi s formalnim zahtjevima i vremenom sklapanja sporazuma. Austrija, Hrvatska, Njemačka, Španjolska, Estonija, Francuska, Grčka, Finska, Italija, Litva, Latvija, Luksemburg, Poljska, Malta i Nizozemska, između ostalih država, priznaju sporazume sklopljene u bilo kojem trenutku, pod uvjetom da su propisno ovjereni kod javnog bilježnika i registrirani kako bi od tog trenutka proizvodili učinke prema trećim osobama.

6. Koji su učinci sporazuma o izboru mjerodavnog prava te koje je područje primjene mjerodavnog prava?

Uredba 2016/1103 ne propisuje specifične učinke, već općenito upućuje na regulaciju bračnoimovinskog režima i njegove učinke.

S druge strane, u područje primjene mjerodavnog prava ulaze područja neiscrpno nabrojana u čl. 27. Uredbe. Pitanja i područja na koja se Uredba ne bi trebala primjenjivati nabrojana su u uvodnim izjavama 20. i 21. Uredbe.

Pravom mjerodavnim za bračnoimovinski režim na temelju Uredbe 2016/1103 uređuje se, među ostalim, sljedeće:

- a) razvrstavanje imovine jednog ili oba bračna druga po različitim kategorijama tijekom i nakon braka;
- b) prijenos imovine iz jedne kategorije u drugu;
- c) odgovornost jednog bračnog druga za obveze i dugove drugog bračnog druga;
- d) ovlasti, prava i obveze jednog ili oba bračna druga u odnosu na imovinu;
- e) razvrgnuće bračnoimovinskog režima te podjela, distribucija ili likvidacija imovine;
- f) učinci bračnoimovinskog režima na pravni odnos između bračnog druga i trećih strana; i
- g) materijalna valjanost bračnoimovinskog sporazuma.

U vezi s ovim popisom bitno je naglasiti da se u skladu s jedinstvom mjerodavnog prava pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim na temelju čl. 22. ili 26. Uredbe primjenjuje na svu imovinu koja podliježe tom režimu, bez obzira na to gdje se ta imovina nalazi. Time se širi područje primjene.

U negativnom ili isključujućem smislu, Uredba 2016/1103 ne bi se trebala primjenjivati, sukladno uvodnoj izjavi 20., na pitanja koja se tiču opće pravne sposobnosti bračnih drugova, što ne uključuje posebne ovlasti i prava bilo kojeg bračnog druga ili oba bračna druga u odnosu na imovinu u skladu s čl.

27. (d) Uredbe. Također, u skladu s uvodnom izjavom 21., Uredba se ne bi trebala primjenjivati na druga preliminarna pitanja poput postojanja, valjanosti ili priznavanja braka, koja i dalje pokriva nacionalno pravo država članica, uključujući njihova pravila međunarodnog prava.

7. Kako sporazum o izboru mjerodavnog prava utječe na prava trećih osoba?

Retroaktivni učinak izbora prava ograničen je u odnosu na treće osobe. Svaka retroaktivna primjena izabranog mjerodavnog prava ne smije imati štetan učinak na prava trećih strana. U pravnim odnosima između bračnog druga i treće strane u pogledu učinka bračnoimovinskog režima (čl. 27. (f) Uredbe), ne može se pozvati na pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim između bračnih drugova u sporu između bračnih drugova ili jednog bračnog druga protiv treće osobe, osim ako je treća strana znala, ili postupajući s dužnom pažnjom, trebala znati za to mjerodavno pravo. Drugim riječima, mora se osigurati da je sporazum sklopljen i izvršava se u dobroj vjeri.

U skladu s čl. 28. Uredbe, smatra se da treća strana poznaje pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim ako¹⁶ je:

- a) to pravo:
 - i. pravo države čije je pravo mjerodavno za transakciju između bračnog druga i treće strane;
 - ii. pravo države u kojoj bračni drug koji sklapa ugovor i treća strana imaju svoje uobičajeno boravište; ili
 - iii. pravo države u kojoj se nalazi imovina, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinu;ili
- b) jedan bračni drug zadovoljio zahtjeve koji se primjenjuju za objavu ili registraciju bračnoimovinskog režima kako je utvrđeno pravom:
 - i. države čije je pravo mjerodavno za transakciju između bračnog druga i treće strane;
 - ii. države u kojoj bračni drug koji sklapa ugovor i treća strana imaju svoje uobičajeno boravište; ili
 - iii. države u kojoj se nalazi imovina, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinu.

Kada se bračni drug ne može pozvati na pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim između bračnih drugova protiv treće strane na temelju prethodnih pravila, učinke bračnoimovinskog režima u odnosu na treću stranu uređuje:

- a) pravo države čije je pravo mjerodavno za transakciju između bračnog druga i treće strane; ili
- b) pravo države u kojoj se imovina nalazi ili u kojoj su imovina ili prava registrirani, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinu ili registriranu imovinu ili prava.

8. Jesu li sudovi u drugim državama članicama vezani sporazumom o izboru mjerodavnog prava sukladno Uredbi 2016/1103?

Ne, samo države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji imaju obvezu uspostaviti međunarodnu nadležnost u skladu s pravilima Uredbe 2016/1103. To znači da u državama koje ne sudjeluju u pojačanoj suradnji, međunarodno su nadležni njihovi sudovi prema nacionalnim propisima te se stoga ne može jamčiti primjena Uredbe 2016/1103 glede učinka sporazuma o izboru mjerodavnog prava. Međutim, ako sporazum zadovoljava zahtjeve međunarodnog privatnog prava te države, može proizvesti valjane pravne učinke.

¹⁶ MOTA, Helena, "La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103" (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103), in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.

9. Koje je pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim u nedostatku sporazuma o izboru mjerodavnog prava?

Ovo je pitanje uređeno čl. 26. Uredbe 2016/1103. U tom je slučaju primarno primjenjivo pravo države prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka. U suprotnome, mjerodavno je pravo države zajedničkog državljanstva bračnih drugova u trenutku sklapanja braka. Ovo se pravilo ne primjenjuje ako u trenutku sklapanja braka bračni drugovi imaju više od jednog zajedničkog državljanstva. Konačno, mjerodavno je pravo države s kojim su bračni drugovi zajedno najbliže povezani u trenutku sklapanja braka, uzimajući u obzir sve okolnosti.

Iznimno, na zahtjev bilo kojeg bračnog druga, pravosudno tijelo nadležno za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima može odlučiti da bračnoimovinski režim uređuje pravo države koja nije država čije je pravo mjerodavno na temelju prvog zajedničkog uobičajenog boravišta ako podnositelj dokaže sljedeće:¹⁷

- bračni drugovi imali su posljednje zajedničko uobičajeno boravište u toj drugoj državi tijekom znatno duljeg razdoblja nego u državi prvog zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka i
- oba su se bračna druga oslanjala na pravo te druge države u uređivanju ili planiranju svojih imovinskih odnosa.

Pravo te druge države primjenjuje se od sklapanja braka, osim ako se tome usprotivi jedan bračni drug. U potonjem slučaju, pravo te druge države proizvodi učinke od uspostave posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta u toj drugoj državi. Primjena tog prava ne smije imati štetan učinak na prava trećih strana koja proizlaze iz prava mjerodavnog temeljem prvog zajedničkog uobičajenog boravišta.

Ovo se pravilo ne primjenjuje kada su bračni drugovi sklopili bračnoimovinski sporazum prije uspostave posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta u toj drugoj državi (čl. 26. st. 3., zadnja točka Uredbe 2016/1103).

10. Imaju li sve države članice pravno uređeni bračnoimovinski režim koji se primjenjuje u nedostatku sporazuma o izboru mjerodavnog prava?

Ne, iako sve države koje sudjeluju u pojačanoj suradnji imaju uređene takve režime, kao i neke države koje ne sudjeluju u pojačanoj suradnji, postoje izuzetci. Tablica u nastavku prikazuje imovinske režime koji se primjenjuje u nedostatku sporazuma. Ti su režimi vrlo raznoliki: ako nema sporazuma stranaka, u 18 država mjerodavan je pravni režim bračne stečevine; u pet država režim vlastite imovine; u jednoj državi vrijedi režim zajednice akumuliranih dohodaka, što je slično vlastitoj imovini; u dvije države vrijedi režim odgođene bračne stečevine; a daljnje dvije države su plurilegislativne, odnosno režim je reguliran različito u pojedinim pokrajinama kao bračna stečevina ili vlastita imovina ili čak i bez određivanja imovinskog režima. To su Španjolska, a ranije je to bila i Ujedinjena Kraljevina.

U Španjolskoj, raznolikost se ogleda u činjenici da se bračnoimovinski režim uređuje u sedam različitih propisa, ovisno o teritoriju. Tako, uz španjolski Građanski zakonik, postoji šest regija s vlastitim građanskim zakonodavstvom. Većina teritorija prihvaća pravni režim bračne stečevine. Iznimke su Autonomne zajednice Katalonija i Balearski otoci, u kojima vrijedi režim vlastite imovine; Navarre, gdje je sustav sličan bračnoj zajednici, ali s određenim odstupanjima, poput reda prioriteta kod plaćanja kredita; te Valencia, gdje je Zakonom 10/2007 od 31. svibnja 2016. uspostavljen sustav vlastite imovine kao bračnoimovinski režim u nedostatku sporazuma. Međutim, ovaj je zakon proglašen neustavnim, što je dovelo do toga da se

¹⁷ Pogorelčnik Vogrinc, N., *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, br. 3, 2019., 1075.-1100.; Rademacher, L., *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, Cuadernos de Derecho Transnacional, vol. 10, br. 1, 2018., str. 7.-18.

režim vlastite imovine u nedostatku sporazuma primjenjuje samo na brakove sklopljene od 1. srpnja 2008. do 1. lipnja 2016. godine. Za sve ostale brakove sklopljene izvan tog razdoblja, primjenjuje se režim bračne imovine.

11. Koji zakonski bračnoimovinski režim vrijedi u svakoj državi?

AUSTRIJA	BELGIJA	BUGARSKA
Vlastita imovina: § 1233. i 1237. Općeg građanskog zakonika (ABGB)	Bračna stečevina: čl. 1405. Građanskog zakonika	Bračna stečevina: čl. 18.2 Obiteljskog zakonika
HRVATSKA	CIPAR	ČEŠKA
Bračna stečevina i vlastita imovina: čl. 34.-39. Obiteljskog zakona	Vlastita imovina: čl. 13. Zakona 232/91	Bračna stečevina: čl. 709., 710. i 3040. Zakona 89/2012
DANSKA	ESTONIJA	FINSKA
Odgođena bračna stečevina: Zakon 56 o pravnim učincima braka	Bračna stečevina: PKS § 25-39 Obiteljskog zakona	Odgođena bračna stečevina: čl. 34. Zakona o braku
FRANCUSKA	NJEMAČKA	GRČKA
Bračna stečevina: čl. 1400-1491. Građanskog zakonika	Zajednica stečene imovine 1363 par. 2 BGB (njemački građanski zakonik)	Vlastita imovina/zajednica stečene imovine (čl. 1397-1402 HCC)
MAĐARSKA	IRSKA	ITALIJA
Bračna stečevina: čl. 4:34(2) i 4:35(1) Građanskog zakonika	Vlastita imovina s mogućnošću prava na udio u imovini drugog bračnog druga: čl. 16(5) Obiteljskog zakona iz 1995. i čl. 20(5) Obiteljskog zakona (razvod) iz 1996.	Bračna stečevina: Čl. 159. i 177. Građanskog zakonika
LATVIJA	LITVA	LUKSEMBURG
Bračna stečevina: čl. 89.-113. Građanskog zakona	Bračna stečevina: čl. 89. i dalje Građanskog zakonika	Bračna stečevina: čl. 1400.-1535. Građanskog zakonika
MALTA	NIZOZEMSKA	POLJSKA
bračna stečevina: čl. 1316 Građanskog zakonika	- bračna stečevina za brakove sklopljene do 1. siječnja 2018 čl. 1:94 paragraf 1 Građanskog zakonika - ograničena bračna stečevina za brakove sklopljene nakon 1. Siječnja 2018 Građanskog zakona	Bračna stečevina: čl. 31. st. 1. Zakonika o obiteljski i skrbništvu

PORTUGAL	RUMUNJSKA	SLOVAČKA
Bračna stečevina: čl. 1721. Građanskog zakonika	Bračna stečevina: čl. 339.-359. Građanskog zakonika	Bračna stečevina (nepodijeljeno suvlasništvo bračnog druga): čl. 143.–150. Građanskog zakonika
SLOVENIJA	ŠPANJOLSKA	
Bračna stečevina: čl. 66. Obiteljskog zakonika	<p>Andalusia, Canary Islands, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla and León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias</p> <p>Bračna stečevina: Čl. 1344. i dalje španjolski Građanski zakonik</p> <p>Aragón</p> <p>Bračna stečevina: Zakonodavna uredba 1/2011 od 22. ožujka, čl. 193.</p> <p>Baleari</p> <p>Vlastita imovina: Zakonodavna uredba 79/1990 od 6. rujna, čl. 3.</p> <p>Katalonija</p> <p>Vlastita imovina: Poglavlje I (Drugi odjeljak) i II Glave III Zakona 25/2010, od 29. srpnja, Dru-ga knjiga Građanskog zakonika, čl. 232.1-232.1.2.</p> <p>Galicia</p> <p>Bračna stečevina: Zakon 2/2006 od 14. lipnja, Građanski zakonik Galicij, Glava IX.</p> <p>Navarra</p> <p>Režim „Conquest“ (slično bračnoj stečevini): Zakon 82, Compilacija iz 1973., izmijenjeno zakonom iz 1987.</p> <p>País Vasco</p> <p>Bračna stečevina: Zakon 5/2015 od 25. lipnja</p> <p>Valencian Community</p> <p>Vlastita imovina: Zakon 10/2007 o ekonomskom bračnom režimu. Ovaj je zakon proglašen neustavnim 31. svibnja 2016. Bio je u primjeni od 1. srpnja 2008. do 1. lipnja 2016. Izvan navedenog razdoblja: bračna stečevina prema Građanskom zakoniku.</p>	
UK*		ŠVEDSKA
<p>England/Wales</p> <p>Nema bračnoimovinskog režima.</p> <p>Škotska</p> <p>Vlastita imovina: Čl. 24. Scotland Family Law 1985</p>		Odgođena Bračna stečevina: Čl. (1987:230) Marriage Code ÄktB

Napomena: tablicu pripremio autorica poglavlja.

*Iako Ujedinjena Kraljevina trenutno nije država članica, i dalje postoje mnogobrojni bračni odnosi s prekograničnim elementom pa su uključeni u tablicu radi informacije tim obiteljima.

12. Koje su opcije uređene u državama kako bi bračni drugovi ili budući bračni drugovi izabrali bračnoimovinski režim uz pravni režim predviđen u prethodnom pitanju?

AUSTRIJA	BELGIJA	BUGARSKA
Bračna stečevina, može biti <i>inter vivos</i> ili <i>mortis causa</i> : 1217. Općeg građanskog zakonika (ABGB)	<ul style="list-style-type: none"> - Vlastita imovina: čl. 1454. i dalje Građanskog zakonika - Univerzalna bračna stečevina: čl. 1454. i dalje Građanskog zakonika 	<ul style="list-style-type: none"> - Zakonska imovina (stečevina): čl. 18. Obiteljskog zakonika - Zakonska vlastita imovina: čl. 33. Obiteljskog zakonika - Ugovorni režim (od 2009.): čl. 38. Obiteljskog zakonika
CIPAR	ČEŠKA	DANSKA
Bračne nagodbe u smislu predbračnih sporazuma između bračnih drugova nisu valjani, ili barem nisu obvezujući, prema ciparskom pravu: čl. 14 Zakona 232/9	<ul style="list-style-type: none"> - Bračna stečevina: čl. 709. i dalje Zakona 89/2012 - Ugovorna regulacija režima odvojene imovine: čl. 729. i dalje Zakona 89/2012 - Regulacija na temelju sudske odluke: čl. 724.-728. Zakona 89/2012 	Vlastita imovina: § 28. a) i b) i čl. 30. Zakona o pravnim učincima braka

ESTONIJA	FINSKA	FRANCUSKA
<ul style="list-style-type: none"> - Režim zajednice akumulirane dobiti: PKS § 40.-56. Obiteljskog zakona - Režim vlastite imovine: PKS § 57.-58. Obiteljskog zakona 	<p>Bračni drugovi ili budući bračni drugovi mogu iz bračnoimovinskog režima isključiti postojeću imovinu ili imovinu koja će se steći u budućnosti: čl. 41. Zakona o braku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Konvencionalna zajednica: čl. 1497. i dalje Građanskog zakonika - Vlastita imovina: čl. 1536. i dalje Građanskog zakonika - Sudjelovanje u dobiti: Čl. 1569. i dalje Građanskog zakonika
GRČKA	HRVATSKA	IRSKA
<p>Bračna stečevina: čl. 1403. -1415. Građanskog zakonika</p>	<p>Bračni ugovor sa slobodnim sadržajem: čl. 40-42. Obiteljskog zakona</p>	<p>Načelo bračne stečevine ne primjenjuje se prema irskom pravu. Bračni drugovi nemaju pravo izbora bračnoimovinskog režima. Svi bračnoimovinski sporazumi sklapaju se u skladu s primjenjivim pravilima i ne smatraju se apsolutno obvezujućim za stranke, jer podliježu odobrenju/izmjeni od strane irskih sudova - Section 16(5) Family Law Act 1995 and Section 20(5) Family Law (Divorce) Act 1996, te učinak odluke o rastavi/razvodu (section 16(2)(a)-(l) Family Law Act 1995 i section 20(2)(a)-(l) Family Law (Divorce) Act 1996.</p>
ITALIJA	LATVIJA	LITVA
<ul style="list-style-type: none"> - Vlastita imovina: čl. 215. i dalje Građanskog zakonika - Konvencionalna zajednica: čl. 210. i dalje Građanskog zakonika - "Fondo patrimoniale", fond imovine namijenjene zadovoljavanju potreba obitelji: čl. 167. Građanskog zakonika 	<ul style="list-style-type: none"> - Vlastita imovina: čl. 116. i dalje Građanskog zakonika - Konvencionalna zajednica (bračni drugovi kupuju imovinu zajedničkim sredstvima, što postaje bračna stečevina): čl. 96. Građanskog zakonika 	<ul style="list-style-type: none"> - Zakonski režim: čl. 89. i dalje Građanskog zakonika - Ugovorni režim: čl. 114. i dalje Građanskog zakonika
LUKSEMBURG	MAĐARSKA	MALTA
<ul style="list-style-type: none"> - Konvencionalna zajednica imovine: čl. 1527.-1526. Građanskog zakonika - Režim vlastite imovine: čl. 1536.-1568. Građanskog zakonika - Sudjelovanje u stjecanju: čl. 1569.-1581. Građanskog zakonika 	<ul style="list-style-type: none"> - Režim stjecanja bračne imovine: čl. 4:34(1) Zakon V Građanskog zakonika iz 2013. - Sustav vlastite imovine, Čl. 4:69-4:73 Civil Code <p>NAPOMENA: U bračnoimovinskim sporazumima, ne postoji obveza izbora jednog od ovih sustava</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bračna stečevina: čl. 1316. Građanskog zakonika - Zajednica ostatka pod odvojenim upravljanjem: čl. 1338.-1345. Građanskog zakonika
NIZOZEMSKA	NJEMAČKA	POLJSKA
<p>Od 2012. zakonom se više ne propisuje izbor pravnog režima: vrijedi ugovorna sloboda i stranke mogu odabrati pravni režim.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vlastita imovina: § 1414. Građanskog zakonika (BGB) - Potpuna bračna stečevina: § 1415. i dalje Građanskog zakonika (BGB) - Francusko-njemački bračnoimovinski režim kao opcionalni režim zajednice akumulirane dobiti: §§ 1519 et seq. Građanskog zakonika (BGB) 	<ul style="list-style-type: none"> - Režim bračne stečevine: čl. 48. Građanskog zakonika - Režim ugovorne imovine (proširenje ili ograničavanje zakonske stečevine): čl. 49. Građanskog zakonika - Režim vlastite imovine: čl. 51. i dalje Građanskog zakonika - Režim vlastite imovine s izjednačavanjem stečene dobiti: čl. 51. Građanskog zakonika
PORTUGAL	RUMUNJSKA	SLOVAČKA
<ul style="list-style-type: none"> - Opća bračna stečevina - Vlastita imovina: čl. 1767. - Sloboda predbračnih ugovora omogućuje stvaranje sporazumnih, atipičnim imovinskih režima. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bračna stečevina: čl. 307.-327. Građanskog zakonika - Vlastita imovina: čl. 360. i dalje Civil Code - Ugovorna stečevina: čl. 366. i dalje Građanskog zakonika 	<p>Sporazumi su ograničeni zakonom, ali moguće je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proširiti ili ograničiti opseg nepodijeljenog suvlasništva - izmijeniti pravila o upravljanju imovinom - odgoditi uspostavu nepodijeljenog suvlasništva do trenutka prestanka braka.

SLOVENIJA	ŠPANJOLSKA
<p>Bračni drugovi su slobodni izabrati bračnoimovinski režim i nisu ograničeni modelima iz propisa: čl. 85. Obiteljskog zakonika</p>	<p>Andalusia, Canary Islands, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla and León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias and Valencia</p> <p>Bračni ugovor – čl. 1315. španjolskog Građanskog zakonika: - Bračna stečevina: čl. 1316. i dalje španjolskog Građanskog zakonika - Vlastita imovina: čl. 1435. i dalje španjolskog Građanskog zakonika - Sustav sudjelovanja: čl. 1411. i dalje španjolskog Građanskog zakonika</p> <p>Aragón</p> <p>Bračna stečevina: Zakonodavna uredba 1/2011 od 22. ožujka, čl. 203. i dalje.</p> <p>Baleares Island</p> <p>Vlastita imovina: Zakonodavna uredba 79/1990 od 6. rujna, čl. 3.</p> <p>Catalonia</p> <p>Režim sudjelovanja: čl. 232.13-232.17 Druga knjiga Građanskog zakonika Bračna stečevina: Art. 232.30 et seq.</p> <p>Drugi režim: u vezi s kupnjom i poboljšanjima (u Tarragoni) čl. 232-25. i dalje; ugovaranje ili sporazum pola-pola (u Tortosi) Čl. 232-28.; sporazum o pola dobiti (u Valle de Arán): Čl. 232-39.</p> <p>Galicia</p> <p>Bilo koja odredba u vezi s obiteljskim imovinskim i nasljednim režimom: čl. 174. Zakona 2/2006 od 14. lipnja, Građanski zakonik Galicije</p> <p>Navarra</p> <p>Univerzalna stečevina: Zakon 101 i dalje, Kompilacija Navarra Vlastita imovina: Zakon 103 i dalje, Kompilacija Navarra</p> <p>País Vasco</p> <p>Vlastita imovina: španjolski Građanski zakonik Sudjelovanje: španjolski Građanski zakonik</p>
UK*	ŠVEDSKA
<p>Engleska/Wales Nema bračnoimovinskog režima.</p> <p>Škotska</p> <p>Modificirani sustav vlastite imovine. Opće pravilo je da brak ne utječe na vlasništvo imovine (section 24 Family Law (Scotland) Act 1985).</p>	<p>Ne postoji alternativni režim, ali moguće je promijeniti narav bračne stečevine ili vlastite imovine (ÅktB, Poglavlje7):</p> <ul style="list-style-type: none"> - glede darova između bračnih drugova (ÅktB, Poglavlje 8 i Zakon (1936:83)) - glede podjele imovine tijekom braka (ÅktB 9:1 i 9:2) - sporazumom o podjeli imovine u slučaju skorog razvoda (ÅktB 9:13).

Napomena: tablicu pripremila autorica poglavlja.

*Iako Ujedinjena Kraljevina trenutno nije država članica, i dalje postoje mnogobrojni bračni odnosi s prekograničnim elementom pa su uključeni u tablicu radi informacije tim obiteljima.

IV. MODELI SPORAZUMA

- ☞ SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA IZMEĐU BRAČNIH DRUGOVA ILI BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA SKLOPLJEN KOD JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA
- ☞ SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U BRAČNOM UGOVORU: MODEL UGOVORA ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM
- ☞ MJERODAVNO PRAVO TEMELJEM UOBIČAJENOG BORAVIŠTA U DRŽAVI ČLANICI U TRENUTKU SKLAPANJA BRAČNOIMOVINSKOG SPORAZUMA
- ☞ SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA (NADLEŽNOST ZA ODLUČIVANJE U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH REŽIMA U VEZI S PRIMJENOM PRAVA: BRAKOV I SKLOPLJENI PRIJE 29. SIJEČNJA 2019. GODINE)
- ☞ SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA ZA BRAKOVE SKLOPLJENE PRIJE 29. SIJEČNJA 2019

☞ SPORAZUM O IZBORU PRAVA MJERODAVNOG ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM U
SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA

2. POGLAVLJE

IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 2016/1104

FILIP DOUGAN I JERCA KRAMBERGER ŠKERL

Sveučilište u Ljubljani – Slovenija

I. UVOD

Dana 24. lipnja 2016. godine Vijeće Europske unije donijelo je Uredbu (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.¹⁸ Uredba se primjenjuje na imovinskopravne posljedice registriranih partnerstava, tj. na pravila kojima su regulirani imovinskopravni odnosi partnera (međusobni i oni prema trećim osobama) koja su posljedica registracije ili raskida njihovih partnerstava (članak 1. i članak 3. stavak 1. točka (b) Uredbe 2016/1104).

Uredba 2016/1104 se primjenjuje samo na imovinske posljedice **registriranih** partnerstava (partnera suprotnog ili istog spola). Dakle, ne primjenjuje se na imovinske posljedice partnerstava koja nisu registrirana (*de facto* partnerstva) ili imovinske posljedice braka.¹⁹ Iz područja njezine primjene isključena su također i pitanja koja se tiču postojanja, valjanost ili priznanja registriranog partnerstva i ona koja se tiču obveza uzdržavanja, nasljeđivanja, socijalne sigurnosti itd.

Primjena Uredbe 2016/1104 je nadalje ograničena činjenicom da je usvojena samo u okviru pojačane suradnje 18 država članica: Belgije, Bugarske, Češke, Njemačke, Grčke, Španjolske, Francuske, Hrvatske, Italije, Cipra, Luksemburga, Malte, Nizozemske, Austrije, Portugala, Slovenije, Finske i Švedske (dalje: sudjelujućih država članica). Sve ostale države članice nastavljaju primjenjivati nacionalna pravila svog međunarodnog privatnog prava.

Uredba 2016/1104 se primjenjuje na sva tri temeljna pitanja međunarodnog privatnog prava. Uključuje pravila međunarodne (opće) nadležnosti, pravila mjerodavnog prava i pravila o priznavanju i izvršenju odluka drugih sudjelujućih država članica. Nadalje, ona štiti autonomiju volje stranaka dopuštajući im zaključenje određenih sporazuma koji reguliraju imovinske posljedice njihovog partnerstva. Tako registrirani partneri mogu zaključiti (1) sporazume o izboru suda (2) sporazume o izboru mjerodavnog prava i/ili (3) sporazume o partnerskoj imovini.

S obzirom na njihovu slobodu izbora, registrirani partneri trebaju posvetiti posebnu pozornost na vremensko važenje Uredbe 2016/1104. Njezine odredbe o nadležnosti se naime primjenjuju samo na pravne postupke koji su pokrenuti **29. siječnja 2019. ili kasnije**. Ukoliko je sporazum o izboru suda zaključen prije toga datuma, njegova će se valjanost procjenjivati prema Uredbi 2016/1104. Nadalje, odredbe o mjerodavnom pravu (uključujući odredbe o sporazumima o izboru mjerodavnog prava i

¹⁸ SL L 183, 8. 6. 2016., str. 30.

¹⁹ Vidi i Dougan, F., *Nova europska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*, u: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (ur.), *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*, Pravni fakultet. Ljubljana, 2019, str. 236–237.

sporazumima o partnerskoj imovini) primjenjuju se samo na partnere koji su registrirali partnerstvo ili odredili mjerodavno pravo **29. siječnja 2019. ili kasnije**.

Prema tom pravilu, moguće su četiri faktične situacije:

- (1) partnerstvo je registrirano i zaključen sporazum o izboru mjerodavnog prava **prije 29. siječnja 2019.**: treba primijeniti nacionalna pravila međunarodnog privatnog prava;
- (2) partnerstvo je registrirano **prije 29. siječnja 2019.**, ali je sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen **29. siječnja 2019. ili kasnije**: sudovi trebaju uzeti u obzir sporazum o izboru mjerodavnog prava, koji je valjano zaključen u skladu s Uredbom 2016/1104. Međutim, ukoliko sporazum o izboru mjerodavnog prava nije valjan, sudovi na imovinske posljedice registriranog partnerstva trebaju primijeniti nacionalna pravila o mjerodavnom pravu.
- (3) partnerstvo je registrirano **29. siječnja 2019. ili kasnije**, ali je sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen **prije 29. siječnja 2019.**: sudovi trebaju primijeniti Uredbu 2016/1104 i uzeti u obzir sporazum o izboru mjerodavnog prava koji ispunjava njome propisane pretpostavke; ili
- (4) partnerstvo je registrirano i sporazum o izboru mjerodavnog prava je zaključen **29. siječnja 2019. ili kasnije**: primjenjuje se Uredba 2016/1104.²⁰

II. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU SUDA

1. Je li prema Uredbi 2016/1104 moguć izbor suda?

Da, članak 7. Uredbe 2016/1104 dopušta da stranke zakluče **sporazum o izboru sudova država članica koji će imati isključivu nadležnost odlučivati o imovinskim posljedicama njihova registriranog partnerstva**.

2. Mogu li stranke izabrati sud bilo koje države?

Ne, izbor prava Uredbom je ograničen na samo 18 država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji. Jedino sudovi sudjelujućih država članica mogu biti izabrani u sporazumu o izboru suda.

Nadalje, članak 7. Uredbe 2016/1104 propisuje da stranke mogu izabrati samo sudove država članica:

- (1) čije pravo mjerodavno prema valjanom sporazumu o izboru prava prema članak 22. Uredbe 2016/1104 ili
- (2) čije pravo je mjerodavno prema članku 26. stavku 1. Uredbe 2016/1104 (Mjerodavno pravo kada stranke nisu izvršile izbor), odnosno pravo države prema čijem je pravu registrirano partnerstvo uspostavljeno.²¹

3. Što kada stranke izaberu sud nesudjelujuće države?

U takvom slučaju, učinak tog njihova izbora neće biti obuhvaćen ni jamčen Uredbom. Međutim, takav izbor još uvijek može biti valjano zaključen prema nacionalnim pravilima međunarodnog privatnog prava te države i zato prihvaćen od strane izabranog suda.

²⁰ Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 286.

²¹ Treba naglasiti da, iz nepoznatih razloga, članak 7. predviđa treću opciju, koja je, međutim, identična drugoj, tj. pravo države u kojoj je registrirano partnerstvo uspostavljeno. Članak 26. stavak 1. Uredbe 2016/1104 upućuje na pravo države prema čijem je pravu registrirano partnerstvo uspostavljeno.

4. Kada stranke mogu zaključiti sporazum o izboru suda?

Takav sporazum o izboru suda može se zaključiti **prije ili nakon nastanka spora** ili čak **prije nego što je partnerstvo registrirano**.

Sporazumi o izboru suda zaključeni prije stupanja na snagu Uredbe 29. siječnja 2019. biti će procjenjivani prema Uredbi ako su pravni postupci pokrenuti nakon toga datuma. Sporazumi mogu također biti zaključeni „prešutno“ na početku pravnog postupka **tuženikovim upuštanjem u postupak** pred sudom na kojem je tužitelj pokrenuo postupak (članak 8.), pod pretpostavkom da je taj sud mogao biti izabran izričitim sporazumom o izboru suda (članak 7.).

5. Koje su pretpostavke valjanosti u pogledu oblika sporazuma o izboru suda?

Sporazum o izboru suda može biti zaključen u **posebnom dokumentu** ili uključen kao **odredba u sporazumu o partnerskoj imovini**.

Članak 7. Uredbe 2016/1104 propisuje posebne pretpostavke za njegovu formalnu valjanost. Sporazum o izboru suda mora biti **u pisanom obliku, datiran i stranke ga moraju potpisati**. Sporazum o izboru suda smatra se zaključenim u pisanom obliku i kada je zaključen **komunikacijom elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajni zapis sporazuma**. I sporazumi zaključeni elektroničkim sredstvima komunikacije moraju biti datirani i potpisani (ručno ili kvalificiranim elektroničkim potpisom).²² Pretpostavke formalne valjanosti taksativno su propisane i **nikakav dodatni zahtjev u pogledu forme ne može biti nametnut prema *lex fori***.²³

Konačno, sud može također biti izabran **upuštanjem tuženika u postupak (*prorogatio tacita, submissio*)** (članak 8). U praksi to podrazumijeva da je tužitelj podnio tužbu nenadležnom sudu, a tuženik odgovorio bez osporavanja nadležnosti (nakon što je bio obaviješten o tom svom pravu). Nadležnost se može temeljiti na upuštanju tuženika u postupak samo ako su taj sud stranke mogle izričito izabrati sporazumom o izboru suda.

6. Hoće li sudovi uvijek slijediti izbor stranaka?

Ne. U (relativno čestom) slučaju povezanih postupaka, inače valjano zaključen sporazum o izboru suda neće imati učinak. Međutim, treba naglasiti da se posebna pravila iz članak 4. i 5. primjenjuju samo ako je takav povezani postupak pokrenut u jednoj od sudjelujućih država članica. Kada je povezani postupak u slučaju smrti jednog od partnera ili u slučajevima raskida ili poništaja registriranog partnerstva pokrenut u drugim državama, sporazum o izboru suda neće biti bez učinka: i dalje će obvezivati stranke kao i sudove sudjelujućih država članaka.

6.1. Smrt jednog od partnera – nadležnost prema Uredbi o nasljeđivanju ima prednost

Kao prvo, sporazum o izboru suda sudovi neće uzimati u obzir u slučajevima reguliranim članak 4. Uredbe 2016/1104 (Nadležnost u slučaju smrti jednog od partnera). U takvim slučajevima, koordinacija nadležnosti u povezanim slučajevima ima prednost i nadležnost za odlučivanje o pitanjima imovinskih posljedica registriranog partnerstva imati će sud koji je nadležan za povezani postupak u stvarima nasljeđivanja prema Uredbi 650/2012 (usprkos valjanom sporazumu o izboru suda prema članak 7. Uredbe 2016/1104).²⁴

²² Usp. za Uredbu 2016/1103 Bergquist, U., Damascelli, D. et al., *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 65.-66.

²³ *Ibid.*, str. 65.

²⁴ Usp. za Uredbu 2016/1103 Dougan, F., *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*, u: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (ur.), *Case Studies and Best*

6.2. *Raskid ili poništaj registriranog partnerstva – mogućnost prijenosa nadležnosti na sud nadležan za taj raskid ili poništenje*

Ograničenja učinaka sporazuma o izboru suda također su predviđena članak 5. Uredbe 2016/1104 (Nadležnost u slučaju raskida ili poništenja). Kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o raskidu ili poništaju registriranog partnerstva, sudovi te države članice nadležni su odlučivati o imovinskim posljedicama registriranog partnerstva povezanim s njegovim raskidom ili poništajem. Međutim, da bi se ostvarila takva koordinacija nadležnosti između povezanih slučajeva, stranke na to **moraju pristati**.

Takav sporazum može biti postignut prije ili nakon pokretanja postupka raskida ili poništaja registriranog partnerstva. U prvom slučaju, sukladno članak 5. stavak 2. Uredbe 2016/1104, takav sporazum mora biti u skladu s članak 7. Uredbe 2016/1104, odnosno udovoljavati formalnih zahtjevima iz toga članka.²⁵ Ukoliko među strankama ne može bit postignut sporazum, raniji valjano zaključen sporazum o izboru suda obvezivat će stranke i sudove.²⁶

7. **Postoji li i ako da, kakav odnos između mjerodavnog prava i nadležnog suda?**

U načelu, pitanja mjerodavnog prava i nadležnog suda su dva odvojena pitanja i sud jedne države može biti u situaciji primjenjivati pravo druge države. Međutim, podudarnost suda i prava (njem. *Gleichlauf*) često je dobra ideja, budući da pojednostavljuje postupke i može smanjiti njihove troškove i dužinu trajanja.

Uredba 2016/1104 teži postići takvu koordinaciju između međunarodne nadležnosti i mjerodavnog prava.²⁷ Ona stoga promovira autonomiju stranaka koja omogućuje nadležnim sudovima primjenu njihova nacionalnog prava. Ova je koordinacija usmjerena na olakšavanje postupanja. Međutim, ta koordinacija nije osigurana u svim slučajevima.

Ako stranke odrede mjerodavno pravo prema članak 22. Uredbe 2016/1104, one i dalje mogu zaključiti sporazum o izboru suda dodjeljujući isključivu nadležnost sudu države članice prema čijem je pravu registrirano partnerstvo uspostavljeno. To može dovesti do odvajanja suda i prava, budući da članak 22. Uredbe 2016/1104 predviđa različite poveznice,²⁸ ali može u nekim slučajevima bolje udovoljavati interesima stranaka a moguće i nadležnoga suda.

Nadalje, prema načelu opće primjene (članak 20. Uredbe 2016/1104), moguće je da partneri kao mjerodavno pravo izaberu pravo treće države.²⁹ U takvim slučajevima, sudovi te države ne mogu valjano biti izabrani kao nadležni prema Uredbi 2016/1104 budući da ta država nije obvezana Uredbom. Međutim, sporazum o izboru suda može i dalje biti valjano zaključen u skladu s nacionalnim pravilima međunarodnog privatnog prava te države.

Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law; Working paper, University of Camerino, Camerino, 2019., str. 79.–80.

²⁵ Članak 5. stavak 2. upućuje na pretpostavke iz članak 7. općenito. Međutim, nelogično je i suprotno paralelnim odredbama Uredbe 2016/1103 da, osim formalnih zahtjeva iz članak 7. stavak 2., također i oni iz članka 7. stavka 1. budu ispunjeni. Stoga autori smatraju da sporazumi iz članka 5. stavka 2. trebaju biti u skladu (samo) s formalnim zahtjevima iz članak 7. stavak 2.

²⁶ Usp. za Uredbu 2016/1103, Andrae, M., *Internationales Familienrecht*, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 279.

²⁷ Usp. za Uredbu 2016/1103, Pogorelčnik Vogrinc, N., *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*, Podjetje in delo, vol. 46, br. 1, 2020., str. 198.

²⁸ Autori smatraju da partner može izabrati sud države članice u kojoj je partnerstvo registrirano (čak i ako su zaključili sporazum o izboru mjerodavnog prava). Usp. za Uredbu 2016/1103, Bergquist, U., Damascelli, D. et al., *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 279.

²⁹ U odnosu na Uredbu 2016/1104, treće države su države koje ne sudjeluju u pojačanoj suradnji, kao i države koje nisu članice EU.

8. Je li moguće izabrati određeni sud u jednoj od država ili samo općenito sudove određene države?

Članak 7. Uredbe 2016/1104 odnosi se samo na međunarodnu nadležnost. Stoga omogućava strankama da se valjano sporazumiju o nadležnosti sudova jedne države općenito, ali ne i o mjesnoj nadležnosti sudova u toj državi.³⁰ Mjesna nadležnost je određena nacionalnim pravilima građanskog postupka izabrane države, koja će, međutim, u većini slučajeva dopuštati izbor suda unutar teritorija te države.

9. Regulira li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o izboru suda?

Djelomično. Kako je već ranije rečeno, određuje listu sudova koje stranke mogu izabrati. Međutim, ne uključuje pitanja tumačenja, mana suglasnosti i druga temeljna pitanja. Suprotno sporazumima o izboru mjerodavnog prava, gdje Uredba propisuje kolizijsko pravilo za procjenu njihove materijalne valjanosti (članak 24.), uredba nažalost ne predviđa takvo pravilo za materijalnu valjanost sporazuma o izboru suda (npr., članak 25. stavak 1. Uredbe 1215/2012). Pravna znanost je podijeljena u odnosu na rješenje ovog pitanja: neki drže da materijalna valjanost treba biti određena pravom koje je, prema Uredbi, mjerodavno za odluku o bračnoimovinskom režimu,³¹ dok drugi smatraju da bi to trebalo biti pravo države nadležnoga suda (uključujući njegove nacionalna kolizijska pravila).³² Autori smatraju da je drugo mišljenje uvjerljivije s obzirom na valjanost i koherentno tumačenje pravila europskog međunarodnog privatnog prava.

III. MODELI SPORAZUMA

☞ SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

☞ SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

IV. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA.

1. Je li prema Uredbi 2016/1104 moguć izbor mjerodavnog prava?

Da. Sukladno članak 22. Uredbe 2016/1104 partneri mogu zaključiti sporazum kojim će izabrati pravo koje će se primjenjivati na imovinske posljedice njihovog registriranog partnerstva. Mogućnost zaključivanja sporazuma o izboru mjerodavnog prava nije ograničena na partnere koji su registrirali svoje partnerstvo u sudjelujućoj državi članici. U slučaju izostanka njihova izbora mjerodavnog prava, ono se određuje sukladno članku 26. Uredbe 2016/1104.

2. Mogu li stranke izabrati pravo bilo koje države? Što ako stranke izaberu pravo nesudjelujuće države?

Općenito, članak 20. Uredbe 2016/1104 dopušta sudovima da primjenjuju pravo bilo koje države koje je izabrano kao mjerodavno, bez obzira je li to pravo sudjelujuće države članice (načelo opće primjene). Ipak, članak 22. Uredbe 2016/1104 propisuje određena daljnja ograničenja.

Prvo, partneri mogu izabrati samo pravo one države koja institutu registriranog partnerstva pridaje imovinske posljedice. Ovo je nužno budući da prava nekih država ne reguliraju registrirana partnerstva i stoga takve zajednice ne proizvode imovinske posljedice. Stranke također trebaju posvetiti posebnu

³⁰ Usp. za Uredbu 2016/1103 Bergquist, U., Damascelli, D. et al., *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 65.

³¹ Ibid.

³² Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., *Internationales Familienrecht*, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 278.

pozornost pri izboru mjerodavnog prava činjenici da neke države dopuštaju samo registrirana partnerstva osoba istoga spola i stoga će samo takva partnerstva proizvoditi imovinske posljedice, dok partnerstva osoba različitog spola neće proizvoditi imovinske posljedice (*i vice versa*). **Drugo**, stranke mogu birati samo između sljedećih prava (pod pretpostavkom da ona priznaju imovinskopravne posljedice registriranih partnerstava):

1. prava države u kojoj partneri (ili budući partneri) ili jedan od njih ima **uobičajeno boravište** u trenutku kada je sporazum sklopljen;
2. prava države čije **državljanstvo** ima jedan od partnera (ili budući partner) u trenutku kada je sporazum sklopljen; ili
3. prava države prema čijem pravu je **registrirano partnerstvo uspostavljeno**.

Stoga, partneri su ograničeni na izbor prava država s kojima su blisko povezani. To može biti pravo sudjelujuće države ili pravo bilo koje druge države (ako su ispunjeni gore navedeni kriteriji).

3. Jesu li svi sudovi vezani sporazumom o izboru mjerodavnog prava zaključenim u skladu s Uredbom 2016/114?

Ne. Samo sudovi sudjelujućih država članica su vezani sporazumom o izboru mjerodavnog prava zaključenim u skladu s Uredbom 2016/1104. Stoga, da bi sporazum o izboru mjerodavnog prava imao učinak, jedan od sudova sudjelujućih država treba uspostaviti svoju međunarodnu nadležnost prema pravilima Uredbe 2016/1104.

Ako su nadležni sudovi nesudjelujućih država članica učinak sporazuma o izboru mjerodavnog prava zaključenog u skladu s Uredbom nije garantiran. Takav sporazum, međutim, i dalje proizvodi učinke ukoliko ispunjava pretpostavke međunarodnog privatnog prava države koja ima međunarodnu nadležnost.

4. Kada stranke mogu zaključiti sporazum o izboru mjerodavnog prava? Mogu li stranke kasnije izmijeniti svoj sporazum?

Stranke mogu zaključiti sporazum o izboru mjerodavnog prava **prije** ili **nakon** što su registrirale svoje partnerstvo. Ukoliko stranke zakluče sporazum o izboru mjerodavnog prava nakon što registriraju svoje partnerstvo, izabrano pravo se primjenjuje samo ubuduće (osim ukoliko se partneri izričito ne suglase o retroaktivnim učincima).³³

Stranke mogu izmijeniti svoj sporazum i izabrati neko drugo pravo kao mjerodavno. Takva promjena mjerodavnog prava također ima učinak ubuduće osim ako se stranke drugačije ne suglase.³⁴ Ako partneri promijene mjerodavno pravo s retroaktivnim učinkom, takva promjena mjerodavnog prava ne smije imati štetan učinak na prava trećih osoba (članak 22. stavak 3. Uredbe 2016/1104). Za više informacija o pravima trećih osoba, vidi odgovor na pitanje 8.

5. Postoje li pretpostavke za formu sporazuma o izboru mjerodavnog prava?

Sporazum o izboru mjerodavnog prava može biti zaključen u **posebnom dokumentu** ili uključen kao **odredba u sporazumu o partnerskoj imovini**.

Članak 23. Uredbe 2016/1104 propisuje da sporazum o izboru mjerodavnog prava mora biti u **pisanom obliku, datiran i potpisan od oba partnera**. Smatra se da je u pisanom obliku ukoliko je zaključen

³³ Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 295.

³⁴ Usp. za Uredbu 2016/1103 Pogorelčnik Vogrinc, N., Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, br. 3, 2019., str. 1092.

putem **komunikacije elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis sporazuma**. Međutim, čak i sporazumi zaključeni elektroničkim sredstvima moraju biti datirani i potpisani (ručno ili kvalificiranim elektroničkim potpisom).

Osim toga, članak 23. Uredbe 2016/1104 predviđa daljnje pretpostavke za formalnu valjanost koje mogu proizlaziti iz nacionalnih prava sudjelujućih država članica. Moguće su četiri faktične situacije:

- (1) ukoliko su pravom države u kojoj **oba partnera imaju uobičajeno boravište u trenutku zaključenja sporazuma** predviđeni dodatni formalni zahtjevi za sporazume o partnerskoj imovini, sporazumi moraju tim zahtjevima udovoljiti;
- (2) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **partneri imaju uobičajeno boravište u različitim sudjelujućim državama članicama** i nacionalna prava tih država članica predviđaju različite (dodatne) formalne zahtjeve za sporazume o partnerskoj imovini, sporazum mora udovoljavati formalnim zahtjevima bilo kojeg od tih prava;
- (3) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **samo jedan od partnera ima uobičajeno boravište u sudjelujućoj državi članici**, sporazum također mora udovoljiti dodatnim formalnim zahtjevima za sporazume o partnerskoj imovini prava te države članice; i
- (4) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **niti jedan od partnera nema uobičajeno boravište u sudjelujućoj državi članici**, sporazum ne treba udovoljiti nikakvim dodatnim formalnim zahtjevima.³⁵

Takvi dodatni formalni zahtjevi, spomenuti u točkama od (1) do (3), mogu, npr., propisivati da sporazum o izboru mjerodavnog prava treba biti zaključen u obliku javnobilježničkog akta ili će u protivnom biti ništetan. Stoga je model za sporazum o izboru mjerodavnog prava, predložen u nastavku, potpun samo ukoliko pravo sudjelujuće države članice, u kojoj jedan ili oba partnera imaju uobičajeno boravište, ne predviđa dodatne formalne pretpostavke za sporazum o partnerskoj imovini. U suprotnom sporazum mora biti upotpunjen spomenutim elementima i/ili formalnostima.

Za više informacija o mogućim dodatnim formalnim pretpostavkama, vidi također Atlas of National Legislation of the EU Member States: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

6. Uređuje li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava?

Da. U skladu s člankom 24. Uredbe 2016/1104, postojanje i valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava određuje se pravom koje su partneri u svom sporazumu izabrali.

Međutim, **nepostojanje suglasnosti** može također biti utvrđeno pravom države u kojoj partner ima svoje uobičajeno boravište u trenutku kada je pokrenut postupak. Ovo je, međutim, moguće samo ukoliko iz okolnosti proizlazi da ne bi bilo razumno odrediti postojanje suglasnosti u skladu s pravom koje su partneri izabrali.

7. Koji su učinci sporazuma o izboru mjerodavnog prava i koja su pitanja uređena mjerodavnim pravom koje su partneri izabrali?

Uredba 2016/1104 izričito ne specificira učinke sporazuma o izboru mjerodavnog prava. Općenito je prihvaćeno da birajući mjerodavno pravo partneri biraju zadani imovinskoopravni režim izabranog mjerodavnog prava.³⁶ Međutim, partneri također mogu specificirati koji imovinskoopravni režim prema mjerodavnom pravu žele izabrati.³⁷

³⁵ Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 290.

³⁶ Usp. za Uredbu 2016/1103 Bergquist, U., Damascelli, D. et al., The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 100.

³⁷ Ibid.

Pravo koje je određeno kao mjerodavno u skladu s Uredbom 2016/1104 uređuje različite aspekte imovinskih posljedica registriranog partnerstva. Članak 27. propisuje da uređuje, između ostalog,

- (a) razvrstavanje imovine jednog ili oba partnera u različite kategorije tijekom i nakon registriranog partnerstva,
- (b) prijenos imovine iz jedne u drugu kategoriju,
- (c) odgovornost jednog partnera za obveze i dugove drugog partnera,
- (d) ovlasti, prava i obveze jednog ili oba partnera u odnosu na imovinu,
- (e) podjelu, distribuciju ili likvidaciju imovine nakon raskida registriranog partnerstva,
- (f) učinke imovinskih posljedica registriranog partnerstva na pravni odnos između partnera i trećih strana (pod pretpostavkama opisanim pod 8. pitanjem), i
- (g) materijalnu valjanost sporazuma o partnerskoj imovini.

Popis nije taksativan. Nadalje, treba naglasiti jedinstvo mjerodavnog prava. Prema članku 21. Uredbe 2016/1104, pravo mjerodavno za imovinske posljedice registriranog partnerstva primjenjuje se na svu imovinu na koju se te posljedice odnose, bez obzira gdje se ta imovina nalazi. Iz toga proizlazi da partneri ne mogu zaključiti djelomični sporazum o izboru mjerodavnog prava, odnosno, odrediti mjerodavno pravo samo za određene imovinske posljedice i imovinu svog partnerstva.³⁸

S druge strane, mjerodavno pravo, izabrano u skladu s Uredbom 2016/1104, neće određivati postojanje ili valjanost registriranog partnerstva, priznanje registriranog partnerstva, razloge za raskid ili poništenje registriranog partnerstva, pravnu sposobnost partnera, obveze uzdržavanja partnera, nasljeđivanje itd.

8. Koje učinke ima sporazum o izboru mjerodavnog prava na prava trećih osoba?

Učinak sporazuma o izboru mjerodavnog prava na prava trećih osoba uvjetovan je njihovim (pretpostavljenim) **znanjem** za to izabrano pravo. Naime, iako prema članku 27. točki (f), pravo koje su partneri izabrali uređuje učinke imovinskih posljedica registriranog partnerstva na pravni odnos između partnera i trećih strana (vidi gore), članak 28. Uredbe 2016/1104 propisuje da se na pravo mjerodavno za imovinske posljedice registriranog partnerstva partner može pozvati protiv treće strane (u sporu između treće strane i jednog ili oba partnera) **samo** ako je treća strana **znala** ili je, postupajući s dužnom pažnjom **trebala znati** za to pravo.

Smatra se da treća strana poznaje pravo mjerodavno za imovinske posljedice registriranog partnerstva ako je:

- (a) to pravo
 - (i) pravo države čije je pravo mjerodavno za transakciju između partnera i treće strane;
 - (ii) pravo države u kojoj partner koji sklapa ugovor i treća strana imaju svoje uobičajeno boravište, ili,
 - (iii) pravo države u kojoj se nalazi imovina, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinuili
- (b) jedan partner zadovoljio zahtjeve koji se primjenjuju za objavu ili registraciju imovinskih posljedica registriranog partnerstva kako je utvrđeno pravom:
 - (i) države čije je pravo mjerodavno za transakciju između partnera i treće strane,
 - (ii) države u kojoj partner koji sklapa ugovor i treća strana imaju svoje uobičajeno boravište, ili,

³⁸ Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 288.

(iii) države u kojoj se nalazi imovina, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinu.

U slučajevima kada se partner protiv treće strane **ne može pozvati** na pravo mjerodavno za imovinske posljedice registriranog partnerstva, imovinske posljedice registriranog partnerstva u odnosu na treću stranu uređuje **pravo države čije je pravo mjerodavno za transakciju između partnera i treće strane**, ili, u slučajevima koji uključuju nepokretnu imovinu ili registriranu imovinu ili prava, **pravo države u kojoj se imovina nalazi ili u kojoj su imovina ili prava registrirani**.

V. MODELI SPORAZUMA

- ☞ SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA
- ☞ SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA
- ☞ IZMJENA SPORAZUMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

VI. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O PARTNERSKOJ IMOVINI

1. Što je sporazum o partnerskoj imovini? Koji je odnos između sporazuma o izboru mjerodavnog prava i sporazuma o partnerskoj imovini?

Sporazum o partnerskoj imovini je svaki sporazum između partnera ili budućih partnera kojim oni uređuju imovinske posljedice svojeg registriranog partnerstva (članak 3. stavak 1. točka (c) Uredbe 2016/1104). Sastoji se od odredbi o pravima i obvezama partnera u pogledu njihove imovine.

Sporazum o partnerskoj imovini može također uključivati i sporazum o izboru mjerodavnog prava. To, međutim, nije nužno. U ovom drugom slučaju, mjerodavno pravo će biti određeno u skladu s članak 26. Uredbe 2016/1104 i valjanost sporazuma će se procjenjivati prema tom pravu (vidi dalje).

2. Postoje li pretpostavke za valjanost forme sporazuma o partnerskoj imovini?

Da. Članak 25. Uredbe 2016/1104 propisuje nekoliko pretpostavki za formalnu valjanost tih sporazuma.

Prvo, sporazumi o partnerskoj imovini moraju biti u **pisanom obliku, datirani, i potpisani od oba partnera**. Smatra se da su u pisanom obliku ukoliko su zaključeni putem **kommunikacije elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis sporazuma**. Međutim, čak i sporazumi zaključeni elektroničkim sredstvima moraju biti datirani i potpisani (ručno ili kvalificiranim elektroničkim potpisom).

Drugo, članak 25. Uredbe 2016/1104 propisuje daljnje zahtjeve za formalnu valjanost koji mogu proizlaziti iz nacionalnog prava:

- (1) ukoliko su pravom države u kojoj **oba partnera imaju uobičajeno boravište u trenutku zaključenja sporazuma** predviđeni dodatni formalni zahtjevi za sporazume o partnerskoj imovini, sporazumi moraju tim zahtjevima udovoljiti;
- (2) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **partneri imaju uobičajeno boravište u različitim sudjelujućim državama članicama** i nacionalna prava tih država članica predviđaju različite (dodatne) formalne zahtjeve za sporazume o partnerskoj imovini, sporazum mora udovoljavati formalnim zahtjevima bilo kojeg od tih prava;
- (3) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **samo jedan od partnera ima uobičajeno boravište u sudjelujućoj državi članici**, sporazum također mora udovoljiti dodatnim formalnim zahtjevima za sporazume o partnerskoj imovini prava te države članice; i

- (4) ukoliko u trenutku zaključivanja sporazuma **niti jedan od partnera nema uobičajeno boravište u sudjelujućoj državi članici**, sporazum ne treba udovoljiti nikakvim dodatnim formalnim zahtjevima.³⁹

Iako članak 25. Uredbe 2016/1104 vrlo nalikuje članku 23., on propisuje još jednu dodatnu pretpostavku. Ako pravo mjerodavno za imovinske posljedice registriranog partnerstva nameće dodatne formalne zahtjeve, sporazum o partnerskoj imovini mora i tim zahtjevima udovoljiti.

Mjerodavno pravo može biti ono koje su partneri u sporazumu o izboru prava odredili ili, u slučaju izostanka takvog izbora, pravo koje se određuje u skladu s člankom 26. Uredbe 2016/1104.⁴⁰ Budući da članak 25 omogućuje potencijalnu akumulaciju formalnih zahtjeva, rizik nevaljanosti sporazuma raste.⁴¹

Za više informacija o mogućim dodatnim formalnim zahtjevima u nacionalnim pravima država članica vidi Atlas of National Legislation of the EU Member States: <https://www.euro-family.eu/atlas>

3. Uređuje li Uredba 2016/1104 materijalnu valjanost sporazuma o partnerskoj imovini?

Ne. Materijalna valjanost (kao i valjanost suglasnosti partnera) podvrgnuta je pravilima prava mjerodavnog za imovinske posljedice registriranog partnerstva.⁴² Mogući su dodatni formalni zahtjevi prema nacionalnim pravima.

³⁹ Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 300.

⁴⁰ Usp. za Uredbu 2016/1103 Bergquist, U., Damascelli, D. et al., The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 109.

⁴¹ Ibid., str. 110.

⁴² Usp. za Uredbu 2016/1103 Andrae, M., Internationales Familienrecht, Nomos, Baden Baden, 2019., str. 301.

3. POGLAVLJE

IZBOR SUDA I MJERODAVNOG PRAVA PREMA UREDBI 650/2012

IVANA KUNDA I DANIJELA VRBLJANAC

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet – Hrvatska

I. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU NADLEŽNOG SUDA.

1. Je li izbor suda dopušten prema Uredbi o nasljeđivanju?

Da, članak 5. stavak 1. Uredbe 650/2012⁴³ dopušta strankama na koje se nasljeđivanje odnosi sklapanje sporazuma o nadležnom sudu (*professio fori*). No, postoji važno **ograničenje autonomije volje stranaka**: stranke to mogu učiniti jedino ako je umrli bio izabrao mjerodavno pravo prema članku 22. U tom slučaju, zainteresirane stranke mogu se sporazumjeti da su sud ili sudovi te države članice isključivo nadležni odlučivati u svim nasljednim stvarima. Prema članku 22. Uredbe o nasljeđivanju, osoba može kao mjerodavno pravo izabrati pravo svojeg državljanstva u trenutku izbora ili trenutku smrti.⁴⁴ Logika u pozadini ovog ograničenja je da stranke, u slučaju kada izabiru nadležni sud, mogu izabrati samo sud iste države članice čije pravo je mjerodavno budući da je temeljna misao vodilja Uredbe o nasljeđivanju podudarnost nadležnoga suda i mjerodavnog prava.⁴⁵

Osim toga, članak 5. stavak 1. izričito spominje sudove „države članice“; stoga se sporazumom o izboru suda prema Uredbi ne može odrediti sud treće države kao nadležan. Dodatno, Uredba o nasljeđivanju ima ograničeno teritorijalno polje primjene u Europskoj uniji. Naime, Irska i Danska ne primjenjuju ovu Uredbu. Stoga se, za potrebe Uredbe o nasljeđivanju, ove dvije države smatraju trećim državama.⁴⁶

2. Mogu li stranke izabrati samo općenito sudove države članice ili mogu izabrati određen sud kao nadležan u nekoj stvari?

Prema Uredbi o nasljeđivanju, stranke mogu povjeriti nadležnost „sudu ili sudovima te države članice“, kako navodi članak 5. stavak 1. Uredbe o nasljeđivanju. To u biti znači da sporazum o izboru suda može biti formuliran na **dva načina**: određivanjem konkretnog suda u državi članici ili općenito sudova određene države članice.

⁴³ Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL L 201, 27.7.2012., str. 107.–134.

⁴⁴ Vidi ovo pogl., dio III.

⁴⁵ Vidi uvodne izjave 27. i 28. Uredbe o nasljeđivanju. Vidi također Marongiu Buonaiuti, Fabrizio, u: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (ur.), *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016., str. 150.

⁴⁶ Fuchs, Angelika, *The new EU Succession Regulation in a nutshell*, ERA Forum, vol. 16, 2015., str. 122.

Budući da Uredba o nasljeđivanju uređuje samo međunarodnu nadležnost, a mjesnu i stvarnu nadležnost određuje nacionalno pravo država članica,⁴⁷ postoje prednosti i nedostaci izbora jedne ili druge mogućnosti. Izbor u većini slučajeva ovisi o okolnostima predmeta, poput toga je li jedan ili su više sudova države članice mjesno nadležni, u slučaju da je jedan sud izabrane države članice mjesno nadležan, znaju li stranke koji je to sud, je li izgledno da će se nadležnosti promijeniti između sklapanja sporazuma o izboru suda i nasljednopravnog postupka te sastoji li se izabrana država članica od više teritorijalnih jedinica, od kojih svaka ima vlastita pravila o nasljeđivanju.

3. Mogu li stranke izabrati nadležnost više od jednog suda?

Stranke mogu izabrati **samo jedan nadležni sud** u nasljednoj stvari ili mogu izabrati sudove **samo jedne države članice**, s time da će u potonjem slučaju konkretan sud ovisiti o mjesnoj nadležnosti prema nacionalnom pravu te države članice, kao što je prethodno objašnjeno.⁴⁸ U oba slučaja, **izabrani sud odnosno sudovi će biti isključivo nadležan odnosno nadležni**. To podrazumijeva da se, čim je sud izabran kao nadležan, ostali sudovi pred kojima je pokrenut postupak o toj stvari moraju oglasiti nenadležnima.⁴⁹

4. Mora li sporazum o izboru suda biti sastavljen u pisanom obliku?

Da, članak 5. stavak 2. propisuje da sporazum o izboru suda **mora biti u pisanom obliku**. Povrh toga, moraju ga **datirati i potpisati** zainteresirane stranke. U skladu s ostalim uredbama međunarodnoga privatnog prava, svako priopćenje elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajni zapis sporazuma smatra se jednakovrijednim pisanom obliku.⁵⁰ Kada je sklopljen u elektroničkom obliku, pisani sporazum će u pravilu imati zabilježen datum kao dio elektroničke komunikacije (u svakom slučaju, stranke bi trebale osigurati da je zabilježen), dok bi prema većini komentatora potpis trebao biti elektronički potpis ili drugo tehnološko sredstvo koje identificira određenu osobu.⁵¹

5. Mogu li stranke sklopiti sporazum o izboru suda u bilo kojem trenutku?

Da, članak 5. stavak 1. Uredbe o nasljeđivanju ne određuje u kojem trenutku zainteresirane stranke mogu sklopiti sporazum o izboru suda. No, kao što je prethodno istaknuto, izabrani sud se mora podudarati s pravom koje je umrli bio izabrao. Umrli je mogao izabrati samo pravo svojeg državljanstva i mogao je birati između državljanstava koje ima u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Iz toga slijedi da se zainteresirane stranke mogu sporazmijeti o nadležnom sudu tijekom života umrloga ili nakon njegove smrti. No, ako se stranke sporazume tijekom života umrloga, postoji rizik da bi on mogao postati državljanin druge države i posljedično promijeniti izbor mjerodavnog prava u skladu s time. Izgledniji scenarij uključuje umrloga koji u trenutku izbora prava ima dva državljanstva i koji, nakon inicijalnog izbora mjerodavnog prava države jednog državljanstva, odluči promijeniti mjerodavno pravo u ono koje odgovara drugom državljanstvu. U ovim okolnostima, sporazum o izboru suda usklađen s ranijim izborom mjerodavnog prava postaje nevaljan.

⁴⁷ Vezano uz mjesnu nadležnost, Poretti, Paula, Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 37, br. 1, 2016., str. 571.

⁴⁸ Vidi ovo pogl., ovaj dio, pitanje 2.

⁴⁹ Vidi članak 6. Uredbe o nasljeđivanju.

⁵⁰ Vidi primjerice članak 25. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 351, 20.12.2012., str. 1–32.

⁵¹ Marongiu Buonaicuti, op. cit., str. 158.

6. Tko su nužne stranke sporazuma o izboru suda?

Ovo je pitanje od velikog značaja jer se određivanje unaprijed svih osoba s interesom u nasljednoj stvari nakon smrti osobe može pokazati kao zahtjevan zadatak. Neke zainteresirane stranke se mogu pojaviti nakon sklapanja sporazuma o izboru suda. Zapravo su **sve stranke s interesom u nasljednoj stvari nužne stranke sporazuma o izboru suda**, no izostanak nekih od njih može biti nadomješten ispunjavanjem strogog uvjeta upuštanja u postupak. Članak 9. predviđa da će izabrani sud nastaviti biti nadležan temeljem sporazuma samo ako se stranke koje nisu sudjelovale u sporazumu upuste u postupak bez osporavanja nadležnosti suda. Ako pak stranke koje nisu sudjelovale u sporazumu osporavaju nadležnost, izabrani sud se mora oglasiti nenadležnim.

7. Je li izabrani sud nadležan za svu imovinu ili samo njezin dio?

U pravilu, sud kojem je sporazumom o izboru suda povjerena nadležnost, **nadležan je odlučivati o čitavoj imovini umrloga**, novisno i lokaciji imovine, u skladu s općim načelom jedinstva ostavine (članak 4.). No, prema članku 12. stavku 1., ako se ostavina umrlog sastoji od imovine smještene u trećoj državi, sud države članice koji odlučuje o nasljeđivanju može, na zahtjev jedne od stranaka, odlučiti da neće donijeti odluku o nekom dijelu te imovine ako se može očekivati da njegova odluka u pogledu tog dijela imovine neće biti priznata i proglašena ovršnom u toj trećoj državi. Uz to, stranke se mogu sporazumjeti da bilo koje pitanje u pogledu nasljeđivanja bude podvrgnuto ograničenju opsega postupka po pravu države članice suda pred kojim se postupak vodi.

8. U kojim se okolnostima preporuča da stranke sklope sporazum o izboru suda?

Okosnica pravila o nadležnosti u Uredbi o nasljeđivanju je **uobičajeno boravište umrloga**. Prema pravilu o općoj nadležnosti propisanom u članku 4., nadležnost je povjerena sudu države članice u kojoj je umrli imao uobičajeno boravište u trenutku smrti, a i mjerodavno pravo se određuje na temelju iste poveznice. Ako se uobičajeno boravište umrloga u trenutku smrti ne nalazi u državi članici, prema članku 10., sudovi države članice u kojoj se imovina nalazi nadležni su odlučivati o imovini u cijelosti, ako je umrli bio državljanin te države u trenutku smrti ili je prethodno imao uobičajeno boravište u toj državi te, u trenutku kada je postupak pokrenut, nije proteklo više od pet godina od promjene tog uobičajenog boravišta.

Proizlazi da se, u nedostatku sporazuma o izboru suda, nadležnost vezuje uz uobičajeno boravište umrloga ili lokaciju njegove imovine. Ako je umrli u godinama koje su prethodile njegovoj smrti živio u više država članica ili je tijekom godine periodično živio u različitim državama članicama, može biti upitno je li stekao uobičajeno boravište u jednoj ili više tih država članica.⁵² U pogledu utvrđivanja smještaja imovine, ako umrli posjeduje imovinu u više država, utvrđivanje njezinof smještaja može se pokazati kao težak i dugotrajan zadatak.⁵³ U takvim okolnostima, stranke na koje se nasljeđivanje odnosi mogu imati koristi od izbora nadležnog suda, pod uvjetom da je umrli bio odabrao mjerodavno pravo u skladu s člankom 22. Uredbe o nasljeđivanju, pri čemu i izbor mjerodavnog prava predstavlja prednost zbog istih razloga.

⁵² Vidi uvodne izjave 23. i 24. o određivanju uobičajenog boravišta za potrebe Uredbe o nasljeđivanju. Vidi također Knol Radoja, Katarina, Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju, Pravni vjesnik, vol. 35, br. 2, 2019., str. 54.-55.

⁵³ Wautelet, Patrick, Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation, Fifteen questions and some answers, dostupno na: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020.), str. 1.

II. MODEL SPORAZUM

☞ SPORAZUM O IZBORU SUDA

III. SMJERNICE O SPORAZUMIMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA.

1. Je li izbor mjerodavnog prava dopušten prema Uredbi o nasljeđivanju?

Da, kao što je već naznačeno, u skladu s člankom 22. stavkom 1., osoba može odabrati mjerodavno pravo kojemu će biti podvrgnuta njezina ostavina (*profesio iuris*). Mogućnost **izbora mjerodavnog prava** smatra se prednošću Uredbe o nasljeđivanju u osiguravanju pravne sigurnosti u odnosu na pravo mjerodavno na nasljeđivanje,⁵⁴ kao i pružanje mogućnosti osobi da unaprijed i učinkovitije organizira svoje nasljeđivanje.⁵⁵

2. Kako se određuje izbor?

Izbor mjerodavnog prava može biti **izričit ili prešutan**. Članak 22. stavak 2. propisuje da se izbor vrši izričito u izjavi u obliku raspolaganja imovinom zbog smrti. Uz to, izbor mjerodavnog prava umrloga može slijediti iz odredaba takvog raspolaganja. Uvodnom izjavom 39. objašnjeno je da prešutni izbor mjerodavnog prava može proizlaziti iz raspolaganja imovinom zbog smrti ako je, primjerice, umrli u svojem raspolaganju bio uputio na određene odredbe prava države čiji je državljanin ili ako je na drugi način bio spomenuo to pravo. Međutim, ako osoba želi da pravo njezinog državljanstva bude mjerodavno za njezino nasljeđivanje, poželjno je da izrijeком odabere mjerodavno pravo te se ne oslanja na upućivanje i spominjanje tog prava u raspolaganju.

3. Može li pravo bilo koje države biti izabrano kao mjerodavno?

Ne, **odabrati se može samo pravo države državljanstva umrloga**, i to državljanstva u vrijeme izbora prava ili u vrijeme smrti ostavitelja. Ako osoba posjeduje više državljanstva u vrijeme izbora ili u vrijeme smrti, može odabrati kao mjerodavno pravo bilo koje od tih država. Državljanstvo je odabrano kao jedina opcija za izbor mjerodavnog prava kako bi se osigurala veza između umrloga i izabranog prava te izbjeglo da pravo bude izaberano s namjerom zaobilaženja legitimnih očekivanja osoba koje imaju pravo na nužni dio.⁵⁶

Činjenica da je osoba izabrala mjerodavno pravo za njezinu ostavinu daje zainteresiranim strankama mogućnost određivanja nadležnog suda koji se nalazi u državi članici čije pravo je izabrano.⁵⁷ Ako stranke na koje se nasljeđivanje odnosi iskoriste ovu mogućnost, nadležni sud i mjerodavno pravo će se podudarati, što se obično događa u situacijama kada nisu odabrani nadležan sud i mjerodavno pravo.⁵⁸

4. Je li moguće izabrati pravo treće države kao mjerodavno?

Da, člankom 20. propisana je **univerzalna primjena** Uredbe o nasljeđivanju. Dakle, pravo na koje upućuje Uredba o nasljeđivanju primjenjuje se bez obzira je li riječ o pravu države članice ili ne. Nadalje, članak 22. stavak 1. omogućava osobi da odabere „pravo države“, pritom ne ograničavajući izbor na pravo države članice. Međutim, ako osoba ima državljanstvo treće države, zainteresirane osobe neće moći izabrati nadležan sud.⁵⁹

⁵⁴ Rodríguez-Uría Suárez, Isabel, La ley aplicable a las sucesiones *mortis causa* en el Reglamento (UE) 650/2012, InDret, vol. 2, 2013., InDret, str. 11., dostupno na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020.).

⁵⁵ Uvodna izjava 38. Uredbe o nasljeđivanju.

⁵⁶ Uvodna izjava 38. Uredbe o nasljeđivanju.

⁵⁷ Vidi ovo pogl., dio I.

⁵⁸ Damascelli, Domenico, Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte, Giuffrè, 2013., str. 59. et seq.

⁵⁹ Vidi ovo pogl., dio I.

5. Može li biti izabrano više prava?

Ne, Uredba o nasljeđivanju ne dopušta izbor više prava za jedno nasljeđivanje, bilo vertikalno ili horizontalno.⁶⁰ Razlog tomu je što se Uredba temelji na načelu jedinstva ostavine (vidi članke 4. i 21.).

6. Može li se izbor izmijeniti ili opozvati?

S obzirom na to da osoba ima pravo odabrati mjerodavno pravo u odnosu na očekivanu ostavinu, ona može **izmijeniti taj izbor u neko drugo pravo ili ga opozvati bez izbora drugog mjerodavnog prava**.⁶¹ Međutim, pojavljuje se pitanje valjanosti takve izmjene ili opoziva, kao što je navedeno u nastavku.⁶²

U vezi s ovim pitanjem iskazana je dvojba oko toga povlači li izmjena ili opoziv akta o raspolaganju imovinom zbog smrti za sobom ujedno i izmjenu ili opoziv izbora mjerodavnog prava jer to pitanje nije riješeno Uredbom o nasljeđivanju.⁶³ Zbog tog je razloga važno da se osoba koja organizira svoju ostavinu izborom mjerodavnog prava uvijek izričito očituje o izboru mjerodavnog prava prilikom izmjene ili opoziva prethodnog raspolaganja koje sadrži klauzulu o izboru mjerodavnog prava.

7. Tko može izabrati mjerodavno pravo?

Samo osoba čija ostavina je u pitanju ima pravo izbora mjerodavnog prava za svoju ostavinu. Uredba o nasljeđivanju ne dopušta takav izbor bilo kojoj drugoj osobi, uključujući nasljednicima, prije ili nakon smrti osobe ili otvaranja nasljedstva.⁶⁴

8. Mora li klauzula o izboru mjerodavnog prava biti u pisanom obliku?

Sporazum o izboru mjerodavnog prava ne mora biti u pisanom obliku. Međutim, pitanje formalne valjanosti **raspolaganja imovinom zbog smrti u usmenom obliku isključeno je iz polja primjene** Uredbe o nasljeđivanju. Stoga će pitanje je li izbor mjerodavnog prava u usmenom obliku valjan biti podvrgnuto pravu mjerodavnom prema nacionalnim kolizijskim odredbama države članice pred čijim sudom se vodi postupak.

Ako je raspolaganje oporuka, formalna valjanost oporuke i izbora mjerodavnog prava sadržanog u njoj uređeni su Haškom konvencijom iz 1961. o pravu mjerodavnom za oblik oporučnih raspolaganja, pod uvjetom da je država članica pred čijim sudom je postupak pokrenut stranka te Konvencije. Kad se postupak vodi pred sudom države članice koja nije stranka ove Konvencije, formalna valjanost oporuke i izbora mjerodavnog prava u njoj podliježu Uredbi o nasljeđivanju, konkretno članku 27. stavku 1. Istim se člankom također uređuje pitanje formalne valjanosti izbora mjerodavnog prava sadržanog u raspolaganju imovinom zbog smrti, pred sudovima države članice u kojoj se primjenjuje Uredba o nasljeđivanju.⁶⁵

Članak 27. stavak 1. određuje da je raspolaganje imovinom zbog smrti u pisanom obliku valjano ako je oblik u skladu s barem jednim od prava navedenih u tom stavku. Ova je odredba sročena na način da ide u prilog formalnoj valjanosti i u skladu je s Haškom konvencijom iz 1961. godine.⁶⁶ Stoga, usprkos gore

60 Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rechtszeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, vol. 74, 2010., str. 609.-613.

61 Vidi također članak 22. stavak 4. Uredbe o nasljeđivanju.

62 Vidi ovo pogl., ovaj dio, pitanje 8.

63 Castelanoz Ruiz, Esperanza, u: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (ur.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016., str. 340. et seq.

64 Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013., str. 56.

65 Vidi ovo pogl., dio I.

66 Uvodna izjava 52. Uredbe o nasljeđivanju.

navedenom razlikovanju oporuka kod država članica koje nisu i država članica koje jesu stranke Haške konvencije iz 1961., ishod bi trebao biti isti.

Prilikom utvrđivanja je li određeno raspolaganje imovinom zbog smrti formalno valjano prema ovoj Uredbi, nadležno tijelo treba zanemariti lažno stvaranje međunarodnog elementa da bi se zaobišla pravila o formalnoj valjanosti.

Ako osoba želi izmijeniti ili opozvati izbor mjerodavnog prava, u skladu s člankom 22. stavkom 4., izmjena ili opoziv moraju u pogledu oblika ispunjavati uvjete izmjene ili opoziva raspolaganja imovinom zbog smrti.

9. Kojem pravu je podvrgnuta materijalna valjanost izbora prava?

U skladu s načelom utvrđenim u međunarodnom privatnom pravu, članak 22. stavak 3. propisuje da je **materijalna valjanost izbora mjerodavnog prava podvrgnuta izabranom pravu**, što se odnosi na pitanje može li se smatrati da je osoba koja je odabrala mjerodavno pravo to razumjela i da je to izraz njezine volje. Isto bi se trebalo primjenjivati na akt izmjene ili opoziva izbora prava. Na valjanost izbora mjerodavnog prava ne utječe činjenica da izabrano pravo ne dopušta izbor mjerodavnog prava u nasljednim stvarima.⁶⁷ Nadalje, budući da *professio iuris* predstavlja neovisno raspolaganje, na njega ne utječe nevaljanost oporuke ili sporazuma o nasljeđivanju čiji je on dio.⁶⁸

10. U kojim se okolnostima preporuča osobi da izabere mjerodavno pravo?

Opće kolizijsko pravilo koje se primjenjuje u nedostatku izbora mjerodavnog prava je članak 21. stavak 1., prema kojem je mjerodavno pravo države u kojoj umrli ima uobičajeno boravište u vrijeme smrti. Međutim, u određenim okolnostima, poput onih u kojima osoba provodi svoje vrijeme u dvije države članice tijekom godine ili očekuje da će se njezino boravište promijeniti, uobičajeno boravište može biti teško utvrdivo. U svrhu predvidljivosti rezultata, moglo bi biti korisno odabrati mjerodavno pravo za nasljeđivanje. Mogućnost izbora mjerodavnog prava osobito se čini korisnom osobama koje su se nastanile u inozemstvu, ali još uvijek imaju jaku povezanost sa svojom državom podrijetla i žele da ostavina bude podvrgnuta pravu te države.⁶⁹

Suprotno tome, ako osoba smatra da je pravo države njezinog državljanstva napovoljno za organizaciju ostavine, ne postoji mogućnost „potvrđivanja“ primjene prava države uobičajenog boravišta. To bi moglo biti od značaja s obzirom na izbjegavajuću klauzulu iz članka 21. stavka 2. i, još važnije, prešutni izbor mjerodavnog prava iz članka 22. stavka 2. u slučaju da se okolnosti tumače na način da su te odredbe primjenjive. Stoga se preporučuje da osoba „derogira“ primjenu prava izjavom koja upućuje na to da ni u kojem slučaju nije iskazala namjeru da se pravo države njezinog državljanstva (ili bilo koje drugo pravo) primjenjuje na nasljeđivanje, uklanjajući na taj način eventualnu sumnju glede njezine namjere ili volje.⁷⁰

IV. MODELI ODREDBI

☞ IZBOR MJERODAVNOG PRAVA

☞ DEROGACIJA PRAVA DRŽAVLJANSTVA KAO MJERODAVNOG

⁶⁷ Uvodna izjava 40. Uredbe o nasljeđivanju.

⁶⁸ Rodríguez-Uría Suárez, op. cit., str. 13.

⁶⁹ Damascelli, Domenico, I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte, u: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (ur.), Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni *mortis causa*, Giuffrè, 2013., str. 99.

⁷⁰ Wautelet, op. cit., str. 11.

BIBLIOGRAFIJA

- Andrae, M.:** *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019.
- Bergquist, U., Damascelli, D.** [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019.
- Castelanoz Ruiz, E.,** in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.
- Cazorla González, M.J.:** *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*. Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, n° 21 Diciembre de 2019.
- Damascelli, D.:** *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013.
- Damascelli, D.:** *I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte*, in: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (eds.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013.
- Dougan, F.:** *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. In: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (eds.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019.
- Dougan, F.:** *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. In: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (eds.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019.
- Giobbi, M.:** *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, volume 6, issue 1.
- Gray, J. and Quinzá Redondo, P.:** *Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession*. *Journal Family and Law*. November. 2013.
- Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.:** *Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea*. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. <http://www.reci.org/index.php/revista/num37/recensiones/iglesias-buigues-jl-palao-moreno-g-dirs-regimen-economico-matrimonial-efectos-patrimoniales-uniones-registradas-union-europea-comentario-reglamentos-ue-n-20161103-20161104-valencia-tirant-lo-blanch-2019-583-pp>
- Knol Radoja, K.:** *Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju*, *Pravni vjesnik*, Vol. 35, No. 2, 2019.
- Ruggeri, L., Kunda, I., Winkler, S.** (Eds): *Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data*. Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Croatia. ISBN 978-953-8034-25-1.
- Marongiu Buonaiuti, F.,** in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (eds.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.

- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law**, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 74, 2010..
- Mota, H.:** *Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio*. No. 21 (2019). *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Mota, H.:** *La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.*, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) *Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).
- Mota, H.:** *La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103 (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 1103/2016)*, in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.
- Palao Moreno, G.:** *La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104*. *Revista española de derecho internacional*, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.
- Pérez Vallejo, A.M.:** *Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial*. *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, 2019, br. 3, 1075-1100.
- Rademacher, L.:** *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 10, 1/2018.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. In: *Podjetje in delo*. Vol. 46 (2020). No. 1, p. 198.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. In: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 40 (2019). No. 3.
- Poretti, P.:** *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 37, No. 1, 2016,
- Rodríguez-Uría Suárez, I.:** *La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012*, *InDret*, Vol. 2, 2013., *InDret*, p. 11, available at SSRN: <https://www.ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).
- Wautelet, P.:** *Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation*, Fifteen questions and some answers, available at: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020).

PRESUDE SUDA EU-a

JUDGMENT OF THE COURT (SIXTH CHAMBER) of 13 July 2000. - Group Josi Reinsurance Company SA v Universal General Insurance Company (UGIC). - Reference for a preliminary ruling: Cour d'appel de Versailles - France. - Brussels Convention - Personal scope - Plaintiff domiciled in a non-Contracting State - Material scope - Rules of jurisdiction in matters relating to insurance - Dispute concerning a reinsurance contract. - Case C-412/98, ECLI identifier: ECLI:EU:C:2000:399.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61998CJ0412&from=ES>

JUDGMENT OF THE COURT (SIXTH CHAMBER) of 1 March 2005. No. Judgment: C-281/02. ECLI:EU:C:2005:120 and conclusion ECLI:EU:C:2004:798. No. <http://curia.europa.eu/juris/liste.js-f?language=hr&num=C-281/02>

JUDGMENT OF THE COURT (THIRD CHAMBER) of 2 de Abril 2009 reference for a preliminary ruling from the Korkein hallinto-oikeus (Finland)) — proceedings brought by A (Case C-523/07) - ECLI:EU:C:2009:225 and conclusion ECLI:EU:C:2009:39. <http://curia.europa.eu/juris/liste.js-f?language=hr&num=C-523/07>

JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) 16 of July 2009. Case C-168/08. European Court Reports 2009 I-06871. ECLI identifier: ECLI:EU:C:2009:474. Conclusion of the Advocate General Kokott: 12 March 2009. identifier: ECLI:EU:C:2009:152. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A62008CJ0168>

JUDGMENT OF THE COURT (Firts Chamber) of 23 May 2019. Case C-658/17. Judgment: ECLI:EU:C:2019:444 and conclusion ECLI:EU:C: 2019:166. Código CELEX: 62017CC0. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hr&num=C-658/17&td=ALL>

DODATAK I
MODELI SPORAZUMA I KLAUZULA U PDF-U

**SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA IZMEĐU BRAČNIH
DRUGOVA ILI BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA**

Ovaj sporazum o izboru nadležnog suda sklapaju:

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica
[DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica
[DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

Dana [DATUM] u [MJESTO].

Sukladno čl. 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103: U slučajevima obuhvaćenim čl. 6. stranke se mogu sporazumjeti da su sudovi države članice čije je pravo mjerodavno na temelju čl. 22. ili čl. 26. st. 1. toč. (a) ili (b) ili sudovi države članice u kojoj je brak sklopljen su isključivo nadležni odlučivati u stvarima njihova bračnoimovinskog režima. Sporazum se sastavlja u pisanom obliku te ga stranke datiraju i potpisuju.

Ugovorne strane su se sporazumjele:

da će sudovi u [NAVESTI DRŽAVU] biti isključivo nadležni odlučivati u stvarima imovinskog režima bračnih drugova ili budućih bračnih drugova, koji su brak sklopili ili će ga sklopiti u [NAVESTI mjesto i planirani datum].

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH REŽIMA U VEZI S RAZVODOM, ZAKONSKOM RASTAVOM ILI PONIŠTENJEM BRAKA (ČL. 5. ST. 1. UREDBE 2016/1103)

U stvarima bračnoimovinskih režima sukladno čl. 5. st. 1. Uredbe 2016/1103 koje su povezane sa zahtjevom za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka nadležni su sudovi države članice u kojoj je pokrenut postupak za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe 2201/2003. Nadležnost podliježe sporazumu bračnih drugova ako je sud pred kojim je pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka sud države članice sukladno čl. 5. st. 2. Uredbe 2016/1103.

Ovaj sporazum o izboru nadležnog suda sklapaju:

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

u [MJESTO] dana [DATUM]

Sukladno čl. 5. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, sudovi države članice pred kojima je pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe (EZ) br. 2201/2003 nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanim s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece kada je riječ o obiteljskim sporovima, jer će, između ostalog, obuhvaćati i predmete vezane uz razvod, zakonsku rastavu i poništaj braka.

Ugovorne strane su se sporazumjele:

da će sudovi u [NAVESTI DRŽAVU] biti isključivo nadležni odlučivati u stvarima imovinskog režima budućih bračnih drugova, koji će brak sklopiti u [NAVESTI MJESTO I PLANIRANI DATUM].

Potpis:

Potpis:

**SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA IZMEĐU BRAČNIH DRUGOVA
ILI BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA SKLOPLJEN KOD JAVNOG
BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA**

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti, g./gđa. [IME I PREZIME JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA], javnog bilježnika/odvjetnika u [MJESTO], člana komore [NAZIV KOMORE],

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

U [MJESTO] dana [DATUM]

Sukladno čl. 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanju i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima,

ugovorne strane su se sporazumjele:

da je pravo [NAVESTI DRŽAVU] mjerodavno za imovinske odnose bračnih drugova ili budućih bračnih drugova, koji su sklopili brak ili će ga sklopiti u [NAVESTI MJESTO I DATUM SKLAPANJA BRAKA].

Odabrati:

a) U skladu s čl. 22. st. 2. Uredbe 2016/1103, izbor mjerodavnog prava proizvodi učinke samo u budućnosti.

b) U skladu s čl. 22. st. 2. Uredbe 2016/1103, izbor mjerodavnog prava proizvodi retroaktivne učinke bez štetnih retroaktivnih učinaka na prava trećih strana koja proizlaze iz tog prava.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U BRAČNOM UGOVORU: MODEL UGOVORA ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM

Uredba 2016/1103 bračnim drugovima pruža mogućnost izbora mjerodavnog prava za regulaciju imovinskog režima u braku. Pravila su sadržana u čl. 22. st. 1. Uredbe, koji ugovornim stranama ipak ne daje potpunu slobodu izbora. Sloboda izbora uvjetovana je bliskom vezom između bračnih drugova i mjerodavnog prava temeljem uobičajenog boravišta ili državljanstva.

Bračni drugovi mogu sporazumno odabrati mjerodavno pravo države u kojoj oboje ili jedan od njih ima uobičajeno boravište ili čije državljanstvo ima jedan od bračnih drugova. U oba slučaja, ove okolnosti moraju postojati u vrijeme sklapanja sporazuma.

Kod ovih modela mora se voditi o materijalnim (čl. 24. „Suglasnost i materijalna valjanost“) i formalnim (čl. 23.) zahtjevima za valjanost sporazuma o izboru prava. Sporazum mora biti u pisanom obliku, a datiraju ga i potpisuju oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis sporazuma smatra se istovrijednom pisanom obliku. Ako su pravom države članice u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma predviđeni dodatni formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti. Ako bračni drugovi u trenutku sklapanja sporazuma imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama i ako su u pravima tih država predviđeni različiti formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, sporazum je formalno valjan ako zadovoljava zahtjeve bilo kojeg od tih prava. Ako samo jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku sklapanja sporazuma i ako ta država predviđa dodatne formalne zahtjeve za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Bračnoimovinski sporazumi mogu sadržavati različite odredbe kojima se reguliraju imovinski odnosi između bračnih drugova. Materijalna valjanost tih pogodbi ovisi o pravilima zakonodavstva koje je mjerodavno za bračnoimovinski režim (čl. 27. toč. (g)). Zahtjevi za formalnu valjanost odnose se na pisani oblik, datiranje i potpis oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis također se smatra pisanim oblikom (čl. 25. st. 1.).

Sljedeći model može se prilagoditi pravilima međunarodnog privatnog prava svake države, ukoliko su takvi sporazumi dopušteni. Na taj način budući bračni drugovi ili partneri, prije ili nakon braka, mogu uspostaviti željeni bračnoimovinski režim, te sklopiti sporazume o vlasništvu, upravljanju i raspolaganju sredstvima koja predstavljaju bračnu imovinu, kao i uspostaviti pravila odgovornosti za zajedničke ili individualne dugove ili obveze.

U mojoj nazočnosti, g./gđa. [IME I PREZIME JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA], javnog bilježnika/odvjetnika u [MJESTO], člana komore [NAZIV KOMORE],

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

U [MJESTO] dana [DATUM]

Odabрати između dvije situacije:

- a) koji su sklopili brak [DATUM], u [MJESTO], upisan u [NAZIV UPISNIKA] pod brojem [BROJ].
- b) koji planiraju sklopiti brak [PLANIRANI DATUM], u [PLANIRANO MJESTO SKLAPANJA BRAKA].

Ugovorne strane su se sporazumjele

odabrati i precizirati sporazum o stvarima bračnoimovinskog režima sukladno interesima i izraženoj volji ugovornih strana.

1. Imovinski odnosi u braku uređuju se u skladu s pravom države [NAZIV DRŽAVE], temeljem [NAZIV NACIONALNOG ZAKONA].

INFORMACIJE:

- a. Zadani zakonom predviđeni režim.
- b. Odabrati bračnoimovinski režim:

Na temelju slobode ugovaranja bračnih drugova, primijenjuje se sljedeći režim:

- (a) **Bračna stečevina:** Imovina stečena voljom bilo kojeg bračnog druga načelno postaje vlasništvo oba bračna druga te oba bračna druga odgovaraju za dugove, bez obzira tko ih je prouzročio. U slučaju razvrgnuća režima, bračna stečevina dijeli se između bračnih drugova, odnosno nadživjelog bračnog druga i ostavine preminulog bračnog druga.
- (b) **Odgođena bračna stečevina:** Tijekom braka, imovina je vlasništvo onog bračnog druga koji ju je stekao, a za dug odgovara onaj bračni drug koji ga je prouzročio. Međutim, nakon smrti ili razvoda, neto vrijednost postojeće imovine bilo kojeg bračnog druga dijeli se između bračnih drugova, odnosno nadživjelog bračnog druga i ostavine preminulog bračnog druga.
- (c) **Udio u akumuliranoj dobiti:** Imovina je vlasništvo bračnog druga koji ju je stekao, a za dugove odgovara bračni drug koji ih je prouzročio. Nakon razvrgnuća režima, obračunava se neto dobit svakog bračnog druga ostvarena tijekom braka, a bračni drug s višom dobiti dužan je platiti određeni postotak razlike drugom bračnom drugu. Mjerodavnim pravim može biti propisana isplata fiksnog, fleksibilnog ili pojednostavljenog iznosa, npr. paušalnog iznosa, osobito u slučaju razvrgnuća smrću.
- (d) **Vlastita imovina:** Brak nema učinka na imovinu i dugove svakog bračnog druga. U slučaju razvoda i/ili smrti, nema raspodjele imovine ili dugova, niti izjednačavanja vrijednosti.
- (e) **Ostalo [NAVESTI].**

2. U slučaju da oba bračna druga zajedno steknu imovinu, vlasništvo će se utvrditi sukladno režimu [NAVESTI DETALJNO]; ODLUČITI HOĆE LI SE ODNOSITI SAMO NA IMOVINU

STEČENU TIJEKOM BRAKA, ILI I ODREĐENU ILI SVU IMOVINU STEČENU PRIJE BRAKA].

3. Imovina jednog bračnog druga ne služi za pokriće dugova, obveza i odgovornosti drugog bračnog druga.

4. U vrijeme sklapanja ovog sporazuma, bračni drugovi imaju imovinu, sredstva i dugove u državama navedenim u Dodatku [NAVESTI].

5. U slučaju rastave, razvoda ili poništenja braka, obje ugovorne strane su suglasne da [NAVESTI].

6. Sljedeće pogodbe u vezi s brakom postoje i prenesene su u Dodatku [NAVESTI].

MJERODAVNO PRAVO TEMELJEM UOBIČAJENOG BORAVIŠTA U DRŽAVI ČLANICI U TRENUTKU SKLAPANJA BRAČNOIMOVINSKOG SPORAZUMA

Ovaj sporazum o mjerodavnom pravu sklapaju:

U mojoj nazočnosti, g./gđa. [IME I PREZIME JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA], javnog bilježnika/odvjetnika u [MJESTO], člana komore [NAZIV KOMORE],

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

Dana [DATUM] u [MJESTO].

Ovaj sporazum temelji se na zahtjevima iz čl. 23. i 24. Uredbe (EU) 2016/1103 o sporazumu o mjerodavnom pravu te čl. 25. Uredbe (EU) 2016/1103 o bračnoimovinskim sporazumima. Sporazum o mjerodavnom pravu i bračnoimovinski sporazum sklapaju se u pisanom obliku te ga datiraju i potpisuju oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis smatra se istovrijednom pisanom obliku (čl. 23. st. 1. i čl. 25. st. 1. Uredbe (EU) 2016/1103).

Bračni drugovi mogu izabrati mjerodavno pravo bilo koje države članice, pod uvjetom da je to država uobičajenog boravišta oba bračna druga u trenutku sklapanja sporazuma (čl. 22. st. 1. i čl. 33. st. 1. Uredbe (EU) 2016/1103). Izbor mjerodavnog prava mora zadovoljiti sljedeće formalne zahtjeve iz čl. 23. i 25. Uredbe (EU) 2016/1103:

a) Ako su pravom države članice u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma predviđeni dodatni formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Odredba: Oba bračna druga izjavljuju/potvrđuju da u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma imaju uobičajeno boravište u [NAVESTI DRŽAVU].

b) Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama u trenutku sklapanja sporazuma i ako su pravima tih država predviđeni različiti formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, sporazum je formalno valjan ako zadovoljava zahtjeve bilo kojeg od tih prava.

Odredba:

Bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma. Jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u [NAVESTI DRŽAVU], a drugi bračni drug ima uobičajeno boravište u [NAVESTI DRŽAVU].

Postoje dvije mogućnosti:

- Sporazum zadovoljava zahtjeve jedne države. Ta država primjenjuje: [NAVESTI].

- Sporazum zadovoljava zahtjeve obje države. Ugovorne strane mogu odabrati primjenu prava [NAVESTI DRŽAVU].

c) Ako samo jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma i ako ta država predviđa dodatne formalne zahtjeve za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Odredba: Oba bračna druga izjavljuju/potvrđuju da je njihovo uobičajeno boravište u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma u državi članici [NAVESTI DRŽAVU].

[Ovisno o slučaju, koristi se odgovarajuća odredba za specifičnu situaciju te ugrađuje u sporazum između stranaka, postupak likvidacije imovine ili tužbu koja se podnosi nadležnom sudu.]

SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA

**(nadležnost za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima u vezi s primjenom prava:
brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine)**

[Potrebno je unaprijed razjasniti nekoliko pitanja:

- Uredba 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Cipru, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.

- Sukladno čl. 5. Uredbe 2016/1103, kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima povezanih s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece. U obiteljskim sporovima, njeno područje primjene utječe na predmete razvoda, zakonske rastave i poništaja braka.

Također valja napomenuti da se Uredba Rim III sukladno čl. 1. primjenjuje na razvod braka i zakonsku rastavu u situacijama koje uključuju sukob zakona, te se ne primjenjuje, primjerice, na poništaj braka, čak i ako nastane isključivo kao prethodno pitanje u kontekstu postupaka razvoda braka ili zakonske rastave.

- U svjetlu uvodnih izjava 32., 33. i 34. Uredbe 2016/1103, pravila o nadležnosti iz te Uredbe trebala bi težiti koncentraciji nadležnosti u odnosu na bračnoimovinski režim u državi članici čiji su sudovi pozvani postupati s nasljeđivanjem bračnog druga u skladu s Uredbom. 650/2012 ili razvodom, zakonskom rastavom ili poništajem braka u skladu s Uredbom 2201/2003. Sukladno čl. 8. toč. (a) Uredbe Rim III poveznica za određivanje mjerodavnog prava u nedostatku odabira stranaka je uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka pred sudom, što će u našem slučaju biti država članica EU.]

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti, g./gđa. [IME I PREZIME JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA], javnog bilježnika/odvjetnika u [MJESTO], člana komore [NAZIV KOMORE],

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], po zanimanju [ZANIMANJE], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

U [MJESTO] dana [DATUM]

Ugovorne strane suglasno određuju pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim:

[brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine, odnosno oni kod kojih ne postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava nakon tog datuma:] sukladno [NAZIV ZAKONA I DRŽAVE], mjerodavno je pravo [NAZIV DRŽAVE], kao države zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka.

SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA ZA BRAKOVE SKLOPLJENE PRIJE 29. SIJEČNJA 2019.

[Potrebno je unaprijed razjasniti nekoliko pitanja:

- Uredba 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Cipru, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.

- Sukladno čl. 5. Uredbe 2016/1103, kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima povezanih s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece. U obiteljskim sporovima, njeno područje primjene utječe na predmete razvoda, zakonske rastave i poništaja braka.

Također valja napomenuti da se Uredba Rim III sukladno čl. 1. primjenjuje na razvod braka i zakonsku rastavu u situacijama koje uključuju sukob zakona, te se ne primjenjuje, primjerice, na poništaj braka, čak i ako nastane isključivo kao prethodno pitanje u kontekstu postupaka razvoda braka ili zakonske rastave.

- U svjetlu uvodnih izjava 32., 33. i 34. Uredbe 2016/1103, pravila o nadležnosti iz te Uredbe trebala bi težiti koncentraciji nadležnosti u odnosu na bračnoimovinski režim u državi članici čiji su sudovi pozvani postupati s nasljeđivanjem bračnog druga u skladu s Uredbom. 650/2012 ili razvodom, zakonskom rastavom ili poništajem braka u skladu s Uredbom 2201/2003. Sukladno čl. 8. toč. (a) Uredbe Rim III poveznica za određivanje mjerodavnog prava u nedostatku odabira stranaka je uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka pred sudom, što će u našem slučaju biti država članica EU.]

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti, g./gđa. [IME I PREZIME JAVNOG BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA], javnog bilježnika/odvjetnika u [MJESTO], člana komore [NAZIV KOMORE],

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ],

i

g./gđa. [IME i PREZIME], rođen(a) dana [DATUM], državljanin/državljanica [DRAVLJANSTVO], s adresom [ADRESA], BROJ OSOBNE ISKAZNICE [BROJ].

U [MJESTO] dana [DATUM]

Ugovorne strane suglasno određuju pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim:

Odabрати opciju:

- a) **[brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine i kod kojih ne postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava nakon tog datuma:]** sukladno [NAZIV ZAKONA I DRŽAVE], mjerodavno je pravo [NAZIV DRŽAVE] kao države zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka.

- b) **[brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine kod kojih postoji naknadni sporazum o izboru mjerodavnog prava, odnosno za brakove sklopljene nakon tog dana kod kojih postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava:]** mjerodavno je pravo države članice koje su bračni drugovi odabrali te o tome sklopili sporazum dana [DATUM], u skladu s odredbama čl. 22. i dalje Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.

SPORAZUM O IZBORU PRAVA MJERODAVNOG ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM U SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA

Sud nadležan za raspravljavanje bračnoimovinskog režima mora se, često, utvrđivati u postupku sudske rastave ili razvoda (čl. 5) ili povodom smrti jednog od supružnika (čl. 4).

Budući da je razvod najčešći postupak u vezi s likvidacijom bračne imovine, prilikom određivanja mjerodavnog prava, u ovim se postupcima mogu primjenjivati sljedeće klauzule.

Mjerodavno pravo na za razvod određeno je Uredbom Vijeća (EU) 1259/2010 koja u članku 8. predviđa da je mjerodavno pravo države u kojoj su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, pod uvjetom da boravište nije završilo više od 1 godine prije pokretanja postupka pred sudom, ako jedan bračni drug i dalje ima boravište u toj državi u trenutku pokretanja postupka pred sudom. Ako je između podnošenja tužbe i prestanka zajedničkog života proteklo više od jedne godine, primjenjuje se pravo državljanstva bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka, ako je ono zajedničko, a u drugom slučaju primjenjivat će se pravo države pred čijim sudovima je pokrenut postupak.

MJERODAVNO PRAVO

Nekoliko pitanja treba prethodno razjasniti:

- Uredba (EU) 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Cipru, Češkoj Republici, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.

- U Uredbi (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima u članku 5. određuje da je sud države članice koji je nadležan za postupak razvoda, zakonske rastave ili poništaja braka na temelju Uredbe (EZ) 2201/2003, nadležan odlučivati o bračnoimovinskom režimu povezanim s tim postupkom, ne dovodeći u pitanje stavak 1. članka 2., koji će biti izmijenjen od 22. kolovoza 2022., kada se nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece počinje primjenjivati budući da će njezino polje primjene, između ostalog, utjecati na građanske stvari koje se odnose na razvod braka, zakonsku rastavu i poništaj braka.

Treba također imati na umu da je u Uredbi (EU) 1259/2010 člankom 1. određeno njezino polje primjene tako da obuhvaća samo situacije koje uključuju sukob zakona, razvod i zakonsku rastavu, isključujući preliminarna pitanja poput poništaja braka u kontekstu razvoda ili zakonske rastave.

- Uzimajući u obzir 32, 33 i 34, Uredba (EU) br. 1103/2016 bi trebala koncentrirati nadležnost u pitanjima bračnoimovinskih režima na državu članicu čiji sudovi trebaju odlučivati o nasljeđivanju

jednog od supružnika u skladu s Uredbom (EU) br. 650/2012 ili o razvodu, zakonskoj rastavi ili poništaju braka u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 2201/2003.

G./Gđa IME i PREZIME _____, datum rođenja _____ iz [DRŽAVLJANSTVO _____], s adresom na [ADRESA _____], [MJESTO _____], s BROJEM OSOBNE ISKAZNICE _____,

i

G./Gđa IME i PREZIME _____, datum rođenja _____ iz [DRŽAVLJANSTVO _____], s adresom na [ADRESA _____], [MJESTO _____], s BROJEM OSOBNE ISKAZNICE _____.

U [MJESTO _____] [DAN _____] [MJESEC _____] [GODINA _____]

MJERODAVNO PRAVO U POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE/RAZVODA

Članak 8. točka a) Uredbe Vijeća (EU) 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava mjerodavnog za razvod braka i zakonsku rastavu navodi da je mjerodavno pravo mjesta uobičajenog boravišta tužitelja u EU-u u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Ova uredba primjenjuje se u šesnaest država EU-a koje sudjeluju u pojačanoj suradnji po ovom pitanju: Belgija, Bugarska, Njemačka, Grčka, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Austrija, Portugal, Rumunjska i Slovenija.

Klauzula: U skladu s člankom 5. Uredbe Vijeća (EU) 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava mjerodavnog za razvod braka i zakonsku rastavu, bračni drugovi su se sporazumjeli odrediti [_____] (pravo države) kao mjerodavno pravo.

PRAVO MJERODAVNO ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM

Odaberite odgovarajuću mogućnost:

1. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru mjerodavnog prava:

a. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru prava, kada bračni drugovi nemaju zajedničko državljanstvo: primjenjuje se članak _____ Građanskog

zakonika _____ (država) i pravo ____ je mjerodavno, kao pravo države zajedničkog domicila bračnih drugova neposredno nakon sklapanja braka.

Potrebno je odabrati članak ovisno o državi (vidi tablice u pitanjima 11 i 12-poglavlje I).

b. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru prava kada bračni drugovi imaju zajedničko državljanstvo u trenutku sklapanja braka: Na brak se primjenjuje pravo zajedničkog osobnog statuta bračnih drugova. _____.

2. Brakovi sklopljeni nakon 29. siječnja 2019. godine: U skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima,

članak 26. stavak 1. točka (a), primjenjuje se pravo _____, kao države u kojoj su bračni drugovi imali zajedničko uobičajeno boravište nakon braka.

3. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine kod kojih je izabrano pravo nakon tog datuma ili sklopljeni nakon tog datuma kod kojih je izabrano pravo: Pravo ____ (npr. Španjolske), kao što su se stranke sporazumjele i formalizirale _____, mjerodavno je u skladu Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačan suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, čl. 22 et seq.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

Ovaj sporazum o izboru suda zaključen je između

1. **[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]**

i

2. **[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]**

u **[MJESTO], [DATUM]**.

Sukladno članku 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava,

STRANKE SU SUGLASNE

da je sud **[NAVESTI DRŽAVU ČLANICU]** isključivo nadležan odlučivati o imovinskim posljedicama partnerstva koje je registrirano dana **[DATUM REGISTRACIJE]** u **[MJESTO REGISTRACIJE]**.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

Ovaj *sporazum o izboru suda* zaključen je između

1. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

i

2. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

u [MJESTO], [DATUM].

Sukladno članku 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava,

STRANKE SU SUGLASNE

da je sud [NAVESTI DRŽAVU ČLANICU] isključivo nadležan odlučivati o imovinskim posljedicama partnerstva koje stranke namjeravaju registrirati [DATUM I MJESTO REGISTRACIJE PARTNERSTVA AKO JE POZNATO].

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen je između

1. **[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]**

i

2. **[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]**

u **[MJESTO], [DATUM]**.

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (dalje: Uredba (EU) 2016/1104),

STRANKE SU SUGLASNE

da je pravo **[NAVESTI DRŽAVU]** mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje su stranke registrirale dana **[DATUM REGISTRACIJE]** u **[MJESTO REGISTRACIJE]**.

IZABRATI:

- (a) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke ubuduće.
- (b) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke retroaktivno.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen je između

1. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

i

2. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

u [MJESTO], [DATUM].

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava,

STRANKE SU SUGLASNE

da je pravo [NAVESTI DRŽAVU] mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje su stranke namjeravaju registrirati [DATUM I MJESTO REGISTRACIJE PARTNERSTVA UKOLIKO JE POZNATO].

Potpis:

Potpis:

IZMJENA SPORAZUMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ova izmjena sporazuma o izboru mjerodavnog prava je zaključena između

1. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

i

2. [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]

u [MJESTO], [DATUM].

Stranke su zaključile sporazum o izboru mjerodavnog prava dana [DATUM] u [MJESTO], kojim su pravo [NAVESTI DRŽAVU] odredili mjerodavnim za imovinske posljedice njihovog registriranog partnerstva.

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (dalje: Uredba (EU) 2016/1104),

STRANKE SU SUGLASNE

s izmjenom mjerodavnog prava i određuju pravo [NAVESTI DRŽAVU] kao mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje su stranke registrirale dana [DATUM REGISTRACIJE] u [MJESTO REGISTRACIJE].

IZABRATI:

- (a) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke ubuduće.
- (b) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke retroaktivno.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU SUDA

Ovaj sporazum o izboru suda sklapaju

[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]
AND
[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]
AND
[IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA]
....

U [MJESTO], [DATUM].

U skladu s člankom 5. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i pribvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju,

STRANKE SU SE SPORAZUMIJELE

da su sudovi [NAVESTI DRŽAVU ČLANICU], kao sudovi države članice čije pravo je mjerodavno, isključivo nadležni odlučivati o nasljeđivanju imovine koja pripada [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [DRŽAVLJANSTVO], [ADRESA].

Potpis:

Potpis:

Potpis:

IZBOR MJERODAVNOG PRAVA

U [MJESTO], [DATUM]

Ja, [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [ADRESA], državljanin/državljanica [NAVESTI DRŽAVU], prema članku 22. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, izabirem pravo [NAVESTI DRŽAVU] kao mjerodavno za nasljeđivanje moje imovine.

Potpis:

DEROGACIJA PRAVA DRŽAVLJANSTVA KAO MJERODAVNOG

U [MJESTO], [DATUM]

Ja, [IME I PREZIME], [DATUM ROĐENJA], [ADRESA], državljanin/državljanica [NAVESTI DRŽAVU], ovime izjavljujem da ni u kom slučaju nisam iskazao/iskazala namjeru da pravo [NAVESTI DRŽAVU] kao pravo države mojeg državljanstva bude mjerodavno za nasljeđivanje moje imovine prema članku 22. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

Potpis:

DODATAK II

MODELI SPORAZUMA I KLAUZULA U PDF-U ZA UREĐIVANJE¹

¹ Napominjemo da obrasci uključuju padajući izbornik u kojem su navedene sve države članice Europske unije s jedinom svrhom da olakšaju brzo ispunjavanje predloška.

Čitatelju je također omogućeno unijeti države koje nisu države članice Europske unije jednostavnim upisivanjem imena države u prazno polje.

Ovo tehnološko rješenje olakšava ispunjavanje maksimalnim stupnjem fleksibilnosti i prilagodljivosti konkretnom slučaju. Čitatelj mora uzeti u obzir da su stranke ograničene u svom izboru u skladu s Uredbama. Informacije u vezi ograničenja mogu se naći u Smjernicama o izboru suda i mjerodavnog prava.

SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA IZMEĐU BRAČNIH DRUGOVA ILI BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA

Ovaj sporazum o izboru nadležnog suda sklapaju:

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno čl. 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103: U slučajevima obuhvaćenim čl. 6. stranke se mogu sporazumjeti da su sudovi države članice čije je pravo mjerodavno na temelju čl. 22. ili čl. 26. st. 1. toč. (a) ili (b) ili sudovi države članice u kojoj je brak sklopljen isključivo nadležni odlučivati u stvarima njihova bračnoimovinskog režima. Sporazum se sastavlja u pisanom obliku te ga stranke datiraju i potpisuju.

Ugovorne strane su se sporazumjele:

da će sudovi u biti isključivo nadležni odlučivati u
stvarima imovinskog režima dana

u

Potpis:

Potpis:

**SPORAZUM O IZBORU NADLEŽNOG SUDA U STVARIMA BRAČNOIMOVINSKIH
REŽIMA U VEZI S RAZVODOM, ZAKONSKOM RASTAVOM ILI PONIŠTENJEM
BRAKA (ČL. 5. ST. 1. UREDBE 2016/1103)**

U stvarima bračnoimovinskih režima sukladno čl. 5. st. 1. Uredbe 2016/1103 koje su povezane sa zahtjevom za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka nadležni su sudovi države članice u kojoj je pokrenut postupak za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe 2201/2003. Nadležnost podliježe sporazumu bračnih drugova ako je sud pred kojim je pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka sud države članice sukladno čl. 5. st. 2. Uredbe 2016/1103.

Ovaj sporazum o izboru nadležnog suda sklapaju:

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno čl. 5. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, sudovi države članice pred kojima je pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe (EZ) br. 2201/2003 nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanim s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece kada je riječ o obiteljskim sporovima, jer će, između ostalog, obuhvaćati i predmete vezane uz razvod, zakonsku rastavu i poništaj braka.

Ugovorne strane su se sporazumjele:

da će sudovi u biti isključivo nadležni odlučivati u
stvarima imovinskog režima dana

u

Potpis:

Potpis:

**SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA IZMEĐU BRAČNIH DRUGOVA ILI
BUDUĆIH BRAČNIH DRUGOVA SKLOPLJEN KOD JAVNOG
BILJEŽNIKA/ODVJETNIKA**

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti,, ,
.....,

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno čl. 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanju i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima

ugovorne strane su se sporazumjele:

da je pravo mjerodavno za imovinske odnose

dana

Odabrati:

- a) U skladu s čl. 22. st. 2. Uredbe (EU) 2016/1103, izbor mjerodavnog prava proizvodi u činke samo u budućnosti.
- b) U skladu s čl. 22. st. 2. Uredbe (EU) 2016/1103, izbor mjerodavnog prava proizvodi retroaktivne učinke bez štetnih učinaka na prava trećih strana koja proizlaze iz tog prava.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U BRAČNOM UGOVORU: MODEL UGOVORA ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM

Uredba 2016/1103 bračnim drugovima pruža mogućnost izbora mjerodavnog prava za regulaciju imovinskog režima u braku. Pravila su sadržana u čl. 22. st. 1. Uredbe, koji ugovornim stranama ipak ne daje potpunu slobodu izbora. Sloboda izbora uvjetovana je bliskom vezom između bračnih drugova i mjerodavnog prava temeljem uobičajenog boravišta ili državljanstva.

Bračni drugovi mogu sporazumno odabrati mjerodavno pravo države u kojoj oboje ili jedan od njih ima uobičajeno boravište ili čije državljanstvo ima jedan od bračnih drugova. U oba slučaja, ove okolnosti moraju postojati u vrijeme sklapanja sporazuma.

Kod ovih modela mora se voditi o materijalnim (čl. 24. „Suglasnost i materijalna valjanost“) i formalnim (čl. 23.) zahtjevima za valjanost sporazuma o izboru prava. Sporazum mora biti u pisanom obliku, a datiraju ga i potpisuju oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis sporazuma smatra se istovrijednom pisanom obliku. Ako su pravom države članice u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma predviđeni dodatni formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti. Ako bračni drugovi u trenutku sklapanja sporazuma imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama i ako su u pravima tih država predviđeni različiti formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, sporazum je formalno valjan ako zadovoljava zahtjeve bilo kojeg od tih prava. Ako samo jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku sklapanja sporazuma i ako ta država predviđa dodatne formalne zahtjeve za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

BRAČNOIMOVINSKI SPORAZUMI

Bračnoimovinski sporazumi mogu sadržavati različite odredbe kojima se reguliraju imovinski odnosi između bračnih drugova. Materijalna valjanost tih pogodbi ovisi o pravilima zakonodavstva koje je mjerodavno za bračnoimovinski režim (čl. 27. toč. (g)). Zahtjevi za formalnu valjanost odnose se na pisani oblik, datiranje i potpis oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis također se smatra pisanim oblikom (čl. 25. st. 1.).

Sljedeći model može se prilagoditi pravilima međunarodnog privatnog prava svake države, ukoliko su takvi sporazumi dopušteni. Na taj način budući bračni drugovi ili partneri, prije ili nakon braka, mogu uspostaviti željeni bračnoimovinski režim, te sklapati sporazume o vlasništvu, upravljanju i raspolaganju sredstvima koja predstavljaju bračnu imovinu, kao i uspostaviti pravila odgovornosti za zajedničke ili individualne dugove ili obveze.

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti,,
.....,

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Odabrati između dvije situacije:

a) koji su sklopili brak u dana
....., upisan u
pod brojem

b) koji planiraju sklopiti brak u
dana

Ugovorne strane su se sporazumjele:

Odabrati i precizirati sporazum o stvarima bračnoimovinskog režima sukladno interesima i izraženoj volji ugovornih strana.

1: Imovinski odnosi u braku uređuju se u skladu s pravom države,
temeljem nacionalnog zakona

Informacije:

- a) Zadani zakonom predviđeni režim.
- b) Odabrati bračnoimovinski režim:

Na temelju slobode ugovaranja bračnih drugova, primijenjuje se sljedeći režim:

Bračna stečevina: Imovina stečena voljom bilo kojeg bračnog druga načelno postaje vlasništvo oba bračna druga te oba bračna druga odgovaraju za dugove, bez obzira tko ih je prouzročio. U

slučaju razvrgnuća režima, bračna stečevina dijeli se između bračnih drugova, odnosno nadživjelog bračnog druga i ostavine preminulog bračnog druga.

Odgodena bračna stečevina: Tijekom braka, imovina je vlasništvo onog bračnog druga koji ju je stekao, a za dug odgovara onaj bračni drug koji ga je prouzročio. Međutim, nakon smrti ili razvoda, neto vrijednost postojeće imovine bilo kojeg bračnog druga dijeli se između bračnih drugova, odnosno nadživjelog bračnog druga i ostavine preminulog bračnog druga.

Udio u akumuliranoj dobiti: Imovina je vlasništvo bračnog druga koji ju je stekao, a za dugove odgovara bračni drug koji ih je prouzročio. Nakon razvrgnuća režima, obračunava se neto dobit svakog bračnog druga ostvarena tijekom braka, a bračni drug s višom dobiti dužan je platiti određeni postotak razlike drugom bračnom drugu. Mjerodavnim pravim može biti propisana isplata fiksnog, fleksibilnog ili pojednostavljenog iznosa, npr. paušalnog iznosa, osobito u slučaju razvrgnuća smrću.

Vlastita imovina: Brak nema učinka na imovinu i dugove svakog bračnog druga. U slučaju razvoda i/ili smrti, nema raspodjele imovine ili dugova, niti izjednačavanja vrijednosti.

Ostalo

2.: U slučaju da oba bračna druga zajedno steknu imovinu, vlasništvo će se utvrditi sukladno režimu

3.: Imovina jednog bračnog druga ne služi za pokriće dugova, obveza i odgovornosti drugog bračnog druga

4.: U vrijeme sklapanja ovog sporazuma, bračni drugovi imaju imovinu, sredstva i dugove u državama navedenim u Dodatku

5.: U slučaju rastave, razvoda ili poništenja braka, obje ugovorne strane su suglasne da

6.: Sljedeće pogodbe u vezi s brakom postoje i prenesene su u Dodatku

Potpis:

Potpis:

MJERODAVNO PRAVO TEMELJEM UOBIČAJENOG BORAVIŠTA U DRŽAVI ČLANICI U TRENUTKU SKLAPANJA BRAČNOIMOVINSKOG SPORAZUMA

Ovaj sporazum o mjerodavnom pravu sklapaju:

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Ovaj sporazum temelji se na zahtjevima iz čl. 23. i 24. Uredbe (EU) 2016/1103 o sporazumu o mjerodavnom pravu te čl. 25. Uredbe (EU) 2016/1103 o bračnoimovinskim sporazumima. Sporazum o mjerodavnom pravu i bračnoimovinski sporazum sklapaju se u pisanom obliku te ga datiraju i potpisuju oba bračna druga. Svaka komunikacija elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis smatra se istovrijednom pisanom obliku (čl. 23. st. 1. i čl. 25. st. 1. Uredbe (EU) 2016/1103).

Bračni drugovi mogu izabrati mjerodavno pravo bilo koje države članice, pod uvjetom da je to država uobičajenog boravišta oba bračna druga u trenutku sklapanja sporazuma (čl. 22. st. 1. i čl. 33. st. 1. Uredbe (EU) 2016/1103). Izbor mjerodavnog prava mora zadovoljiti sljedeće formalne zahtjeve iz čl. 23. i 25. Uredbe (EU) 2016/1103:

- a) Ako su pravom države članice u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma predviđeni dodatni formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Odredba: Oba bračna druga da u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma imaju uobičajeno boravište u

- b) Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama u trenutku sklapanja sporazuma i ako su pravima tih država predviđeni različiti formalni zahtjevi za bračnoimovinske sporazume, sporazum je formalno valjan ako zadovoljava zahtjeve bilo kojeg od tih prava.

Odredba: Bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma. Jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u, a drugi bračni drug ima uobičajeno boravište u

Sporazum zadovoljava zahtjeve jedne države. Ta država primjenjuje:

.....

Sporazum zadovoljava zahtjeve obje države. Ugovorne strane mogu odabrati primjenu prav:

- c) Ako samo jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma i ako ta država predviđa dodatne formalne zahtjeve za bračnoimovinske sporazume, ti se zahtjevi moraju zadovoljiti.

Odredba: Oba bračna druga da je njihovo uobičajeno boravište u trenutku sklapanja bračnoimovinskog sporazuma u državi članici:

Ovisno o slučaju, koristi se odgovarajuća odredba za specifičnu situaciju te ugrađuje u sporazum između stranaka, postupak likvidacije imovine ili tužbu koja se podnosi nadležnom sudu.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA U SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA

**(nadležnost za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima u
vezi s primjenom prava: brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine)**

Potrebno je unaprijed razjasniti nekoliko pitanja:

- Uredba 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Cipru, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.
- Sukladno čl. 5. Uredbe 2016/1103, kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima povezanih s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece. U obiteljskim sporovima, njeno područje primjene utječe na predmete razvoda, zakonske rastave i poništaja braka.

Također valja napomenuti da se Uredba Rim III sukladno čl. 1. primjenjuje na razvod braka i zakonsku rastavu u situacijama koje uključuju sukob zakona, te se ne primjenjuje, primjerice, na poništaj braka, čak i ako nastane isključivo kao prethodno pitanje u kontekstu postupaka razvoda braka ili zakonske rastave.

- U svjetlu uvodnih izjava 32., 33. i 34. Uredbe 2016/1103, pravila o nadležnosti iz te Uredbe trebala bi težiti koncentraciji nadležnosti u odnosu na bračnoimovinski režim u državi članici čiji su sudovi pozvani postupati s nasljeđivanjem bračnog druga u skladu s Uredbom. 650/2012 ili razvodom, zakonskom rastavom ili poništajem braka u skladu s Uredbom 2201/2003. Sukladno čl. 8. toč. (a) Uredbe Rim III poveznica za određivanje mjerodavnog prava u nedostatku odabira stranaka je uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka pred sudom, što će u našem slučaju biti država članica EU.

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

U mojoj nazočnosti,, ,
.....,

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Ugovorne strane suglasno određuju pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim:

brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine, odnosno oni kod kojih ne postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava nakon tog datuma: sukladno mjerodavno je pravo, kao države zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka

Potpis:

Potpis:

**SPORAZUM O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA ZA BRAKOVE SKLOPLJENE
PRIJE 29. SIJEČNJA 2019**

Potrebno je unaprijed razjasniti nekoliko pitanja:

- Uredba 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Cipru, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.
- Sukladno čl. 5. Uredbe 2016/1103, kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskih režima povezanih s tim zahtjevom. Time se ne dovodi u pitanje čl. 2. st. 1., koji će biti izmijenjen 22. kolovoza 2022. godine, kada na snagu stupa nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece. U obiteljskim sporovima, njeno područje primjene utječe na predmete razvoda, zakonske rastave i poništaja braka.

Također valja napomenuti da se Uredba Rim III sukladno čl. 1. primjenjuje na razvod braka i zakonsku rastavu u situacijama koje uključuju sukob zakona, te se ne primjenjuje, primjerice, na poništaj braka, čak i ako nastane isključivo kao prethodno pitanje u kontekstu postupaka razvoda braka ili zakonske rastave.

- U svjetlu uvodnih izjava 32., 33. i 34. Uredbe 2016/1103, pravila o nadležnosti iz te Uredbe trebala bi težiti koncentraciji nadležnosti u odnosu na bračnoimovinski režim u državi članici čiji su sudovi pozvani postupati s nasljeđivanjem bračnog druga u skladu s Uredbom. 650/2012 ili razvodom, zakonskom rastavom ili poništajem braka u skladu s Uredbom 2201/2003. Sukladno čl. 8. toč. (a) Uredbe Rim III poveznica za određivanje mjerodavnog prava u nedostatku odabira stranaka je uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka pred sudom, što će u našem slučaju biti država članica EU.

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava sklapaju:

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019:

- Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine i kod kojih ne postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava nakon tog datuma: sukladno mjerodavno je pravo, države zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka.

Ugovorne strane suglasno određuju pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim:

- Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine kod kojih postoji naknadni sporazum o izboru mjerodavnog prava, odnosno za brakove sklopljene nakon tog dana kod kojih postoji sporazum o izboru mjerodavnog prava: mjerodavno je pravo države članice koje su bračni drugovi odabrali te o tome sklopili sporazum dana, u skladu s odredbama čl. 22. i dalje Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.

Potpis:**Potpis:**

SPORAZUM O IZBORU PRAVA MJERODAVNOG ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM U SUDSKOM POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE ILI RAZVODA

Sud nadležan za raspravljanje bračnoimovinskog režima mora se, često, utvrđivati u postupku sudske rastave ili razvoda (čl. 5) ili povodom smrti jednog od supružnika (čl. 4).

Budući da je razvod najčešći postupak u vezi s likvidacijom bračne imovine, prilikom određivanja mjerodavnog prava, u ovim se postupcima mogu primjenjivati sljedeće klauzule.

Mjerodavno pravo na za razvod određeno je Uredbom Vijeća (EU) 1259/2010 koja u članku 8. predviđa da je mjerodavno pravo države u kojoj su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, pod uvjetom da boravište nije završilo više od 1 godine prije pokretanja postupka pred sudom, ako jedan bračni drug i dalje ima boravište u toj državi u trenutku pokretanja postupka pred sudom. Ako je između podnošenja tužbe i prestanka zajedničkog života proteklo više od jedne godine, primjenjuje se pravo državljanstva bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka, ako je ono zajedničko, a u drugom slučaju primjenjivat će se pravo države pred čijim sudovima je pokrenut postupak.

MJERODAVNO PRAVO

Nekoliko pitanja treba prethodno razjasniti:

- Uredba (EU) 2016/1103 primjenjuje se u Belgiji, Bugarskoj, Cipru, Češkoj Republici, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji, Finskoj i Švedskoj.
- U Uredbi (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima u članku 5. određuje da je sud države članice koji je nadležan za postupak razvoda, zakonske rastave ili poništaja braka na temelju Uredbe (EZ) 2201/2003, nadležan odlučivati o bračnoimovinskom režimu povezanim s tim postupkom, ne dovodeći u pitanje stavak 1. članka 2., koji će biti izmijenjen od 22. kolovoza 2022., kada se nova Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece počinje primjenjivati budući da će njezino polje primjene, između ostalog, utjecati na građanske stvari koje se odnose na razvod braka, zakonsku rastavu i poništaj braka.

Treba također imati na umu da je u Uredbi (EU) 1259/2010 člankom 1. određeno njezino polje primjene tako da obuhvaća samo situacije koje uključuju sukob zakona, razvod i zakonsku rastavu, isključujući preliminarna pitanja poput poništaja braka u kontekstu razvoda ili zakonske rastave.

- Uzimajući u obzir 32, 33 i 34, Uredba (EU) br. 1103/2016 bi trebala koncentrirati nadležnost u pitanjima bračnoimovinskih režima na državu članicu čiji sudovi trebaju odlučivati o nasljeđivanju jednog od supružnika u skladu s Uredbom (EU) br. 650/2012 ili o razvodu, zakonskoj rastavi ili poništaju braka u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 2201/2003.

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

MJERODAVNO PRAVO U POSTUPKU ZAKONSKE RASTAVE/RAZVODA

Članak 8. točka a) Uredbe Vijeća (EU) 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava mjerodavnog za razvod braka i zakonsku rastavu navodi da je mjerodavno pravo mjesta uobičajenog boravišta tužitelja u EU-u u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Ova uredba primjenjuje se u šesnaest država EU-a koje sudjeluju u pojačanoj suradnji po ovom pitanju: Belgija, Bugarska, Njemačka, Grčka, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Austrija, Portugal, Rumunjska i Slovenija.

Klauzula:

U skladu s člankom 5. Uredbe Vijeća (EU) 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava mjerodavnog za razvod braka i zakonsku rastavu, bračni drugovi su se sporazumjeli odrediti kao mjerodavno pravo.

PRAVO MJERODAVNO ZA BRAČNOIMOVINSKI REŽIM

1. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru mjerodavnog prava:
 - a) Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru prava, kada bračni drugovi nemaju zajedničko državljanstvo: primjenjuje se članak,
je mjerodavno, kao pravo države zajedničkog domicila bračnih drugova neposredno nakon sklapanja braka.
 - b) Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. ili nakon tog datuma bez sporazuma o izboru prava kada bračni drugovi imaju zajedničko državljanstvo u trenutku sklapanja braka: Na brak se primjenjuje pravo zajedničkog osobnog statuta bračnih drugova

2. Brakovi sklopljeni nakon 29. siječnja 2019. godine: U skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, članak 26. stavak 1. točka (a), primjenjuje se pravo, kao države u kojoj su bračni drugovi imali zajedničko uobičajeno boravište nakon braka.
3. Brakovi sklopljeni prije 29. siječnja 2019. godine kod kojih je izabrano pravo nakon tog datuma ili sklopljeni nakon tog datuma kod kojih je izabrano pravo: Pravo de, kao što su se stranke sporazumjele i formalizirale, mjerodavno je u skladu Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačan suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, čl. 22 et seq.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

Ovaj sporazum o izboru suda zaključen je između:

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno članku 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.

Stranke su suglasne:

da je sud isključivo nadležan odlučivati o imovinskim posljedicama
partnerstva koje je registrirano u dana

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU SUDA

Ovaj sporazum o izboru suda zaključen je između:

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno članku 7. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.

Stranke su suglasne:

da je sud isključivo nadležan odlučivati o imovinskim posljedicama partnerstva koje stranke namjeravaju registrirati u dana

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen je između:

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta,
i
....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta,
U dana

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (dalje: Uredba (EU) 2016/1104).

Stranke su suglasne:

da je pravo mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje su stranke namjeravaju registrirati u dana

Izabrati:

- a) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke ubuduće.
- b) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke retroaktivno.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM BUDUĆIH REGISTRIRANIH PARTNERA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ovaj sporazum o izboru mjerodavnog prava zaključen je između:

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava.

Stranke su suglasne:

da je pravo mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje stranke namjeravaju registrirati u dana

Potpis:

Potpis:

IZMJENA SPORAZUMA O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA

Ova izmjena sporazuma o izboru mjerodavnog prava je zaključena između:

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

i

....., dana

....., s adresom

u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

Sukladno članku 22. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104, o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i ovrhe odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (dalje: Uredba (EU) 2016/1104).

Stranke su suglasne:

s izmjenom mjerodavnog prava i određuju pravo kao mjerodavno za imovinske posljedice njihovog partnerstva, koje su stranke registrirale u dana

Izabrati:

- a) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke ubuduće.
- b) Sukladno članku 22., stavku 2. Uredbe (EU) 2016/1104, izbor mjerodavnog prava proizvodit će učinke retroaktivno.

Potpis:

Potpis:

SPORAZUM O IZBORU SUDA

Ovaj sporazum o izboru suda sklapaju:

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta,

i

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta

i

....., dana,
....., s adresom,
u, s brojem osobnog dokumenta

U dana

U skladu s člankom 5. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i ovrsi odluka i prihvaćanju i ovrsi javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

Stranke su se sporazumjele:

da su sudovi kao sudovi države članice
čije pravo je mjerodavno, isključivo nadležni odlučivat i o nasljeđivanju imovine koja pripada
....., dana,
....., s adresom u

Potpis:

Potpis:

Potpis:

IZBOR MJERODAVNOG PRAVA

Ja, , s brojem osobnog dokumenta ,
..... , s prebivalištem u ,
u , prema članku 22. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta
i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i ovrsci odluka i prihvaćanju i
ovrsi javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, izabirem pravo
..... kao mjerodavno za nasljeđivanje moje imovine.

U dana

Potpis:

DEROGACIJA PRAVA DRŽAVLJANSTVA KAO MJERODAVNOG

Ja,, s brojem osobnog dokumenta,
....., s prebivalištem u,
u, ovime izjavljujem da ni u kom slučaju nisam iskazao/iskazala namjeru da
pravo, kao pravo države mojeg državljanstva bude
mjerodavno za nasljeđivanje moje imovine prema članku 22. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog
parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i ovrši odluka i
prihvaćanju i ovrši javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

U,

Potpis:

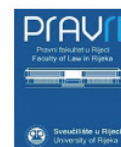

PERSONALIZED SOLUTION
IN EUROPEAN FAMILY AND
SUCCESSION LAW

PRIROČNIK ZA PRAKSO S PODROČJA ČEZMEJNIH PREMOŽENJSKIH IN DEDNOPRAVNIH RAZMERIJ PAROV

(Zbirka vzorčnih dokumentov s komentarji in smernicami)

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ
LUCIA RUGGERI
UR.

Dykinson, S.L.

Izjava o omejitvi odgovornosti: Vse informacije, sklici in vsebine, ki so podane v tej knjigi, so pripravljene kot splošne informacije ter za raziskovalne namene. Podatki v tej knjigi ne predstavljajo pravnih nasvetov. Za pridobitev pravnega nasveta glede katerega koli pravnega vprašanja, omenjenega v tej knjigi, se morajo bralci obrniti na svojega odvetnika. Noben bralec ne sme ukrepati ali opustiti ravnanja na podlagi informacij v tej knjigi, ne da bi prej poiskal pravni nasvet odvetnika v ustrezni državi.

Informacije v tej knjigi morda ne predstavljajo posodobljenih pravnih ali drugih informacij. Čeprav so bili sprejeti vsi previdnostni ukrepi za preverjanje točnosti informacij v tej knjigi, niti avtorji niti založnik ne prevzemajo nobene odgovornosti za napake ali opustitve. Za škodo, ki bi lahko nastala zaradi uporabe informacij, vsebine ali sklicev v tej knjigi, avtorji in založnik ne prevzemamo nobene odgovornosti.

© 2020 Authors as indicated in the e-book reserve their copyright. Copying is permitted only for non-commercial purposes provided that the source is cited. Each author is responsible for his or her own chapter or part of the chapter and the publisher assumes no liability for any use of the contents or violations of third party rights.

This project was funded by the European Union's
Justice Programme (2014-2020)

The content of this e-book represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This e-book has been published within the EU Justice Project
“Personalized Solutions in European Family and Succession Law (PSEFS)”
No. 800821-JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017.

Ta e-knjiga je na voljo v hrvaškem, španskem, slovenskem, angleškem in italijanskem jeziku in je bila objavljena s prilagoditvami za slabovidne.

Več informacij je na voljo na spletni strani projekta: www.euro-family.eu.

Publication year: 2020

ISBN (celota): 978-84-1377-031-4

ISBN: 978-84-1377-035-2

ZNANSTVENI ODBOR

Isabel Espín Alba

Manuela Giobbi

Nenad Hlača

Ana María Pérez Vallejo

Neža Pogorelčnik Vogrinc

Francesco Rizzo

Prevod v hrvaščino

Adrijana Martinović (1. poglavje) Maja Bukovac Puvača (2. poglavje)

Danijela Vrbljanac (3. poglavje)

Prevod v italijanščino

Karina Zabrodina (kazalo, uvod in 1. poglavje), Ivan Allegranti (predgovor, 2. in 3. poglavje)

Prevod v slovenščino

Dean Zagorac

Prevod v španščino

María José Cazorla González

KAZALO

PREDGOVOR	9
<i>Ana Blanca Fernández-Tresguerres García</i>	
UVOD	13
<i>María José Cazorla González</i>	
1. POGLAVJE. DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 2016/1103	15
<i>María José Cazorla González</i>	
I. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA	15
1. Ali so notarji pristojni za reševanje sporov in vprašanja glede premoženjskih razmerij med zakoncema oziroma partnerjema?	15
2. Ali je mogoče v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 skleniti dogovor o izbiri sodišča?	16
3. Ali lahko pravila o pristojnosti iz Uredbe (EU) 2016/1103 preprečijo koncentracijo povezanih postopkov pred sodišči iste države?	16
4. Katero sodišče je pristojno za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema v primeru zakonske zveze, ki je bila sklenjena pred 29. januarjem 2019?	17
5. Kako se v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 določa pristojnost sodišča?	18
6. Katero sodišče je pristojno, če je to področje urejeno v vsaki državi članici EU?	21
II. VZORČNI DOGOVORI	22
Dogovor o izbiri sodišča med zakoncema ali bodočima zakoncema Dogovor o izbiri sodišča glede premoženjskih razmerij med zakoncema v povezavi z razvezo zakonske zveze, prenehanjem življenjske skupnosti ali razveljavitvijo zakonske zveze (Prvi odstavek 5. Člena Uredbe (EU) 2016/1103)	
III. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA	22
1. Ali se Uredba (EU) 2016/1103 uporablja v vseh državah članicah od začetka njene veljavnosti?	22
2. Ali zakonca lahko izbereta pravo, ki se uporablja, v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103, če je bila zakonska zveza sklenjena pred 29. januarjem 2019?	23

3.	Kakšni so možni scenariji glede na načelo proste izbire prava, ki se uporablja?.....	23
4.	Ali lahko zakonca ali bodoča zakonca sporazumno spremenita pravo, ki se uporablja za njuna medsebojna premoženjska razmerja? Ali obstajajo kakšne zahteve za materialno veljavnost njunega dogovora?	24
5.	Ali Uredba (EU) 2016/1103 določa kakršne koli zahteve za veljavnost dogovora o izbiri prava?	24
6.	Kakšni so učinki dogovora o pravu, ki se uporablja, in kakšen je obseg prava, ki se uporablja?.....	25
7.	Kako dogovor o izbiri prava vpliva na pravice tretjih strank?	26
8.	Ali vsako sodišče v državah članicah zavezuje dogovor o izbiri prava v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103?	26
9.	Katero pravo se uporablja za urejanje premoženjskih razmerij med zakoncema, če prava nista izbrala?.....	27
10.	Če se zakonca o izbiri prava nista dogovorila, ali poznajo vse države veljaven premoženjski režim med zakoncema?	27
11.	Kakšen je zakoniti premoženjski režim med zakoncema v državah članicah?	28
12.	Kakšne možnosti vsaka država članica ponuja (bodočima) zakoncema glede izbire njunega premoženjskega režima poleg zakonitega režima iz prejšnjega vprašanja?	29
IV.	VZORČNI DOGOVORI	32
	Dogovor o izbiri prava med zakoncema ali bodočima zakoncema, sklenjen pred notarjem/odvetnikom	
	Dogovor o izbiri prava v pogodbi o ureditvi premoženjskopravnih razmerij (vzorec sporazuma o premoženjskih razmerjih zakoncev ali bodočih zakoncev)	
	Dogovor o izbiri prava, ki se uporablja, na podlagi običajnega prebivališča v državi članici ob sklenitvi dogovora o ureditvi premoženjskopravnih razmerij	
	Dogovor o izbiri prava za postopek prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze (pristojnost za odločanje o premoženjskopravnih režimih med zakoncema, ki se vzpostavi s tožbo: zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019)	
	Dogovor o izbiri prava, ki se uporablja za zakonske zveze, sklenjene pred 29. Januarjem 2019	
	Dogovor o izbiri prava, ki se uporablja glede skupnega premoženja v postopku za prenehanje življenjske skupnosti ali za razvezo zakonske zveze	
2.	POGLAVJE. DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 2016/1104.....	33
	<i>Filip Dougan in Jerca Kramberger Škerl</i>	
I.	UVOD.....	33
II.	SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA	34
1.	Ali Uredba (EU) 2016/1104 omogoča izbiro sodišča?.....	34
2.	Ali lahko stranki izbereta sodišča katere koli države?.....	34

3.	Kaj se zgodi, če se stranki odločita za sodišča države, ki ne sodeluje?	35
4.	Kdaj lahko stranki skleneta dogovor o izbiri sodišča?	35
5.	Ali obstajajo kakšne zahteve glede obličnosti dogovora o izbiri sodišča?	35
6.	Ali bodo sodišča vedno spoštovala izbiro strank?	35
7.	Kakšno je razmerje med pravom, ki se uporablja, in mednarodno pristojnostjo, če tako razmerje sploh obstaja?	36
8.	Ali je mogoče izbrati točno določeno sodišče v eni od držav ali le sodišča države na splošno?	37
9.	Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o izbiri prava? ...	37
III. VZORČNI DOGOVORI		37
Dogovor o izbiri sodišča med registriranima partnerjema		
Dogovor o izbiri sodišča med bodočima registriranima partnerjema		
IV. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA		37
1.	Ali je izbira prava po Uredbi (EU) 2016/1104 mogoča?	37
2.	Ali lahko stranki izbereta pravo katere koli države? Kaj se zgodi, če se stranki odločita za pravo države, ki ne sodeluje v okrepljenem sodelovanju?	38
3.	Ali vsa sodišča držav članic zavezuje dogovor o izbiri prava v skladu z Uredbo 2016/1104?	38
4.	Kdaj lahko stranki skleneta dogovor o izbiri prava? Ali lahko stranki svoj dogovor pozneje spremenita?	38
5.	Ali Uredba vsebuje zahteve glede obličnosti dogovora o izbiri prava?	39
6.	Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o izbiri prava? ...	39
7.	Kakšni so učinki dogovora o izbiri prava in katera vprašanja ureja pravo, ki se uporablja in ki sta ga izbrala partnerja?	40
8.	Kako dogovor o izbiri prava vpliva na pravice tretjih strank?	40
V. VZORČNI DOGOVORI		41
Dogovor o izbiri prava med registriranima partnerjema		
Dogovor o izbiri prava med bodočima registriranima partnerjema		
Sprememba dogovora o izbiri prava		
VI. SMERNICE GLEDE DOGOVORA O UREDITVI PREMOŽENJSKIH RAZMERIJ MED PARTNERJEMA		41
1.	Kaj je dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema? Kakšno je razmerje med dogovorom o izbiri prava in dogovorom o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema?	41
2.	Ali obstajajo kakšne zahteve za obliko dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema?	41
3.	Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema?	42

3. POGLAVJE. DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 650/2012.....	43
<i>Ivana Kunda in Danijela Vrbljanac,</i>	
I. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA	43
1. Ali je dovoljena izbira sodišča po Uredbi o dedovanju?	43
2. Ali lahko stranke izberejo le sodišča države članice na splošno ali pa se lahko odločijo tudi za točno določeno sodišče, ki naj bo v njihovi zadevi pristojno?	43
3. Ali stranke lahko izberejo več kot eno pristojno sodišče?	44
4. Ali mora biti dogovor o izbiri sodišča sklenjen v pisni obliki?	44
5. Ali lahko stranke kadar koli sklenejo dogovor o izbiri sodišča?	44
6. Kdo so nujne stranke dogovora o izbiri sodišča?	44
7. Ali je izbrano sodišče pristojno za vse ali le za del premoženja?	45
8. V kakšnih okoliščinah je priporočljivo, da stranke sklenejo dogovor o izbiri sodišča?	45
II. VZORČNI DOGOVORI.	45
Dogovor o izbiri sodišča	
III. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA.....	46
1. Ali je dovoljena izbira prava po Uredbi o dedovanju?	46
2. Kako se izbira izrazi?	46
3. Ali je mogoče izbrati pravo katere koli države?	46
4. Ali je mogoče izbrati pravo tretje države?	46
5. Ali je mogoče izbrati več prav?	47
6. Ali je mogoče izbiro spremeniti ali preklicati?	47
7. Kdo lahko izbere pravo, ki se uporablja?	47
8. Ali mora biti izbira prava v pisni obliki?	47
9. Katere pravo ureja materialno veljavnost izbire prava?	48
10. V kakšnih okoliščinah je priporočljivo, da oseba izbere pravo, ki se uporablja?	48
IV. VZORČNI DOGOVORI.	48
Izbira prava	
Odstop od izbire prava	
BIBLIOGRAFIJA	49
SODBE SODIŠČA EU (SEU).....	51
PRILOGA I, VZORČNE DOLOČBE V FORMATU PDF	53
PRILOGA II, VZORČNE DOLOČBE V FORMATU PDF, KI OMOGOČA VNOS SPREMEMB.....	77

PREDGOVOR

V preteklih dvajsetih letih sem imela čast, da sem kot nacionalna strokovnjakinja lahko prispevala k oblikovanju evropskega pravosodnega prostora in sodelovala v pogajanjih ob sprejemanju večine pravnih instrumentov, ki so bili sprejeti v tem okviru. Mednje sodijo tudi tri uredbe, ki so predmet podrobnejše obravnave pri projektu *Personalized Solution in European Family and Succession Law (PSEFS)*, v okviru katerega je bilo pripravljeno tudi to delo.

Prav zaradi tega sem hvaležna profesorici Marií José Cazorla za vabilo in za priložnost, da lahko s tem predgovorom prispevam k projektu PSEFS. *Priročnik za prakso s področja čezmejnih premoženjskih in dednopravnih razmerij parov*, ki so ga pripravili prof. dr. María José Cazorla z Univerze v Almeriji, izr. prof. dr. Jerca Kramberger Škerl in as. Filip Dougan z Univerze v Ljubljani ter prof. dr. Ivana Kunda in doc. dr. Danijela Vrbljanac z Univerze na Reki, bo nedvomno olajšal razumevanje treh najpomembnejših uredb, ki zadevajo premoženjska razmerja evropskih družin.

1. Ob upoštevanju 65. člena Amsterdamske pogodbe in po prizadevanjih Evropskega sveta na zasedanju v Tampereju ter na podlagi 81. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije, je slednja pristojna za harmonizacijo kolizijskih pravil in pravil o mednarodni pristojnosti. Na področju družinskega prava s čezmejnimi učinki o tovrstni harmonizaciji odloča Svet soglasno po posvetovanju z Evropskim parlamentom.

2. Kljub tej omejitvi Evropska unija korak za korakom, a odločno napreduje pri oblikovanju lastnega in edinstvenega družinskega in dednega prava. S tem izboljšuje mednarodno mobilnost in spodbuja prosti pretok delavcev, svoboščino, ki je temelj notranjega trga. Tudi Sodišče Evropske unije prispeva k razvoju tega področja, kar dokazuje sodba velikega senata z dne 5. junija 2018 (C-673/16), ki je razširila koncept zakoncev tudi na istospolne pare.

3. S pravno-tehničnega vidika so vsi instrumenti, ki so povezani z evropskim družinskim in dednim pravom, uredbe, ki omogočajo neposredno in enotno uporabo v državah članicah in ne zahtevajo nadaljnega prenosa v nacionalno zakonodajo.

4. Prvi pomembni korak na področju evropskega družinskega prava je predstavljala Uredba Bruselj II, ki je urejala pristojnost ter priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo. Že po nekaj mesecih njene uporabe pa so se pokazale pomanjkljivosti, kar je vodilo k njeni prenovi in sprejemu Uredbe 2201/2003 (t. i. Uredba Bruselj II bis). Slednjo pa bo kmalu nadomestila Uredba 2019/1111, ki se bo uporabljala od 1. avgusta 2022 in prinaša razširitev določb na področju mednarodne ugrabitev otrok.

5. Drugi pomemben korak pri ustvarjanju evropskega družinskega prava je bila Uredba 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah.

6. Uredbo Bruselj II bis je treba obravnavati v povezavi s Konvencijo z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, izvrševanju in sodelovanju v zadevah starševske odgovornosti in ukrepih za zaščito otrok, ki je bila sprejeta v okviru Haaške konference za mednarodno zasebno pravo in katere podpisnice so vse države članice EU.

Uredbo 4/2009 pa je treba obravnavati v povezavi s Konvencijo z dne 23. novembra 2007 o mednarodni izterjavi preživnin otrok in drugih oblik družinskih preživnin ter s Protokolom z istega dne o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti. Podpisnica obeh instrumentov, ki sta bila sprejeta v okviru Haaške konference za mednarodno pravo, je tudi Evropska unija in njene države članice (z izjemo Danske).

7. Pri sprejemanju instrumentov na področju evropskega družinskega prava pa se je EU srečevala tudi s težavami pri iskanju soglasja med državami članicami. V teh primerih je rešitev predstavljala uporaba postopka okrepljenega sodelovanja. Ta omogoča povezovanje vsaj devetih držav članic, ki želijo vzpostaviti poglobljeno sodelovanje v okviru evropskih struktur, ne da bi bilo za to potrebno soglasje vseh držav članic.

8. Prav postopek okrepljenega sodelovanja je omogočil sprejem Uredbe 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti (t. i. Uredba Rim III).

9. Končno je treba omeniti še Uredbo 650/2012 z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (t. i. Uredba o dedovanju). Tudi njen sprejem je bil zahteven in je terjal sklepanje številnih kompromisov. Uredba o dedovanju je ena najkompleksnejših uredb na področju civilnega prava, zaradi česar je njena praktična analiza, ki jo vsebuje to delo, še posebej dragocena. Zagotavlja namreč, da se poznavanje Uredbe o dedovanju širi tako med pravnimi strokovnjaki, kot med posamezniki.

10. Zadnji mejnik na področju evropskega družinskega in dednega prava pa predstavljata Uredba 2016/1103 in Uredba 2016/1104 z dne 24. junija, ki vsebujeta pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema oziroma na področju premoženjskopravnih posledic registrirane partnerske skupnosti (t. i. Premoženjski uredbi). Obe uredbi sta bili sprejeti v okviru okrepljenega sodelovanja med 18 državami članicami.

Poleg Uredbe o dedovanju sta prav Premoženjski uredbi predmet podrobnejše analize v tem delu. Med različnimi določbami, ki jih vsebujeta, želim kot posebno zanimive izpostaviti tiste, ki se nanašajo na varstvo tretjih oseb pred spremembami prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja parov. Sprejemanje teh določb je bilo namreč zahtevno, saj v Evropski uniji ne obstaja enoten register, v katerega bi se vpisovali podrobnejši podatki o ureditvi premoženjskih razmerij parov.

11. Zadnji instrument na področju evropskega družinskega prava, ki ga želim izpostaviti, je na videz pomožnega značaja, vendar velikega praktičnega pomena. To je Uredba 2016/1191 z dne 6. julija 2016, ki se uporablja od 16. februarja 2019. Omenjena uredba olajšuje prosti pretok državljanov s poenostavitvijo zahtev po predložitvi nekaterih javnih listin v Evropski uniji v okviru vse bolj relevantnega sistema IMI (informacijski sistem za notranji trg).

12. Kateri bodo naslednji koraki na področju evropskega družinskega in dednega prava?

V okviru nemškega predsedstva Svetu EU v drugi polovici leta 2020 je mogoče predvideti predvsem usklajevanje dejavnosti s Haaško konferenco o mednarodnem zasebnem pravu. To usklajevanje je še posebej pomembno na področju družinskega prava. Nemško predsedstvo v tej luči poudarja mednarodno zaščito ranljivih odraslih oseb. To področje je trenutno delno že zajeto s Haaško konvencijo z dne 13. januarja 2000. Pozornost naj bi bila posvečena tudi analizi in morebitni ureditvi digitalnih oporok. Sicer pa medsebojna povezanost registrov oporok in evropskih potrdil o dedovanju za EU ostaja še nerešen izziv.

Ob upoštevanju trenutnega konteksta evropskega družinskega in dednega prava lahko sklenem, da je pričujoče delo zanimivo in pomembno, saj prinaša veliko dodano vrednost predvsem za pravne strokovnjake.

Delo, pripravljeno v okviru projekta *Personalized Solution in European Family and Succession Law* (<https://www.euro-family.eu>), ki ga sofinancira Evropska komisija, predstavlja pomembno orodje pri uporabi evropskega družinskega in dednega prava.

Avtorjem iskreno čestitam in jih spodbujam pri nadaljnjem delu.

ANA FERNANDEZ-TRESGUERRES,
*notarka v Madridu, nacionalna strokovnjakinja pri Svetu EU,
redna članica Španske kraljeve akademije za pravo*

UVOD

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Univerza v Almeriji, Španija

Evropske družine so danes raznolike, o čemer pričajo različne oblike družin in njihov razvoj v zadnjih desetletjih, saj družinska razmerja ne temeljijo samo na razmerjih, ki jih tvori zakonska zveza, ampak tudi na razmerjih med pari, ki živijo skupaj v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti. Glede na to najdemo države v Evropi, v katerih je dovoljena sklenitev zakonske zveze le med posameznikoma različnih spolov. Take države so Italija, Romunija, Slovaška, Grčija in Litva. V nekaterih drugih državah so pravno urejene registrirane skupnosti med posamezniki istega ali različnega spola, na primer v Avstriji, na Hrvaškem (registrirana partnerska skupnost je omogočena le istospolnim parom) in v Sloveniji (partnerska zveza za istospolne pare). Spet v nekaterih drugih državah, kot so Danska, Finska in Nemčija, lahko osebe istega ali različnega spola sklenejo zakonsko zvezo.

K temu je treba dodati še okrepljeno mobilnost državljanov, ki ne živijo vedno v državi, v kateri so bili rojeni ali katere državljanji so, kar je neposredna posledica čedalje večjega števila čezmejnih zakonskih zvez, h katerim je treba dodati še težave zaradi kriz med zakoncema. Zasebno pravo, ki se uporablja za premoženjske in zakonske učinke prenehanja življenjske skupnosti, razveljavitve zakonske zveze, razveze zakonske zveze in dedovanja, se razlikuje glede na državo in morebitne dogovore, ki sta jih sklenili stranki. Za določitev pristojnega sodišča in prava, ki se uporablja, pa je treba analizirati tri uredbe.

Tri uredbe Evropske unije (v nadaljevanju EU), na katere se bomo opirali pri iskanju odgovorov na nekatera vprašanja, ki se pojavljajo na področju premoženjskih režimov med zakoncema in premoženjskih učinkov registriranih partnerstev, so:

- Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema,
- Uredba Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopравnih posledic registriranih partnerskih skupnosti in
- Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.

Uporaba teh predpisov, ki jih mnogi še vedno ne poznajo, povzroča težave zaradi zapletenosti teme, ki je bila tradicionalno povezana z nacionalnim pravom vsake države in zdaj sega onkraj državnih meja na t. i. območju svobode, varnosti in pravice v EU, ki zagotavlja prosti pretok oseb.

Naš cilj je olajšati razumevanje in uporabo teh predpisov. V ta namen smo vključili vzorce in obrazce, ki so opremljeni z opisom različnih situacij, na primer ko se par odloči za prenehanje življenjske skupnosti, ki je bila sklenjena ali registrirana v državi, ki ni tista, v kateri par prebiva v času prenehanja, ali ko oba ali eden

od partnerjev prebiva v državi, katere državljan ni, ali pa je v partnerstvu z osebo s tujim državljanstvom, ali kadar gre za zakonsko zvezo med osebama, ki prebivata v državi, ki ni država njunega izvora.

V takih primerih posamezniki včasih ne vedo, katero sodišče je pristojno, katero pravo bo uporabilo, kako je urejeno priznavanje in izvrševanje sodnih odločb o premoženjskih razmerjih, kakšni so premoženjskopravni učinki, ki bodo nastali, ker lahko dejstvo, da sodišče ene države uporabi pravo druge države, povzroči zmedo.

Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Italija, Luksemburg, Malta, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Slovenija, Španija in Švedska so države, ki trenutno sodelujejo v okrepljenem sodelovanju. Preostale države se lahko pridružijo, ko presodijo, da je to primerno, kot je to storila Estonija 11. februarja 2018.

Za postopno vzpostavitev takega območja je EU sprejela ukrepe v zvezi s pravosodnim sodelovanjem v civilnih zadevah s čezmejnimi posledicami za izboljšanje pravnega delovanja notranjega trga, vključno s tremi zgoraj omenjenimi uredbami, ki so obravnavane v tej knjigi. Ta je zamišljena kot orodje za podporo osebam, ki iščejo informacije o premoženjskopravnih učinkih, ki so posledica sklenitve zakonske zveze ali smrti enega od zakoncev, ter kot uporabno in prilagodljivo orodje za strokovnjake, s pomočjo katerega bodo lahko ugotovili, katero sodišče je pristojno, katero pravo se uporablja v posameznem primeru, če imajo taka razmerja čezmejne posledice, in posledice prava, ki se uporablja, glede na državo, in sicer pri pripravi zahtevkov, reševanju sporov ali pripravi predporočnih sporazumov.

Od začetka projekta JUSTICE PSEFS¹ smo se zavedali težav in dvomov, ki se pojavljajo pri vlaganju zahtevkov glede dogovorov o premoženjskopravnem režimu, kadar državljanstvi ali prebivališči zakoncev nista isti, kadar ni izbrano pravo, ki se uporablja, ali kadar gre za države, ki niso del okrepljenega sodelovanja.² Zato smo ta priročnik razvili v obliki vprašanj z odgovori in dodali primere s primerjavo različnih držav članic EU. Zavedamo se, da še zdaleč ne gre za popolno analizo, vendar primeri ponazarjajo vprašanja, s katerimi se srečujejo evropske čezmejne družine in strokovnjaki, ki zagotavljajo uporabo trenutnega pravnega okvira. Na koncu knjige je nekaj splošnih in prilagodljivih vzorcev, ki jih je mogoče uporabiti pri izbiri sodišča in prava, ki se uporablja, kadar so prisotni čezmejni elementi.

Obrazci in spremljajoče praktične informacije, predstavljene v obliki vprašanj in odgovorov v tej knjigi, so dostopni v petih jezikih – angleščini, španščini, italijanščini, hrvaščini in slovenščini. Namen priročnika je evropskim državljanom in strokovnjakom olajšati dostop do informacij in okrepiti razumevanje s sistematično razlago veljavnega prava, predstavitev ureditve premoženjskih razmerij med zakoncema v vsaki državi EU tako za državljane kot tudi zakonce z različnimi državljanstvi, tudi predstavitev določb različnih evropskih civilnih zakonikov (ali posamezno nacionalno pravo določa premoženjskopravni režim za registrirane in neregistrirane partnerje, kakšne so posledice po smrti enega od njiju in na kateri pristojni pravosodni organ se je mogoče obrniti v primeru spora).

1 Ruggeri, L., Kunda, I., in Winkler, S. (ur.): "Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data". Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. Hrvaška. 2019. ISBN 978-953-8034-25-1.

2 Cazorla Gonzalez, M. J.: "Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, št. 21. december 2019, str. 87–104.

1. POGLAVJE

DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 2016/1103

MARÍA JOSÉ CAZORLA GONZÁLEZ

Univerza v Almeriji, Španija

I. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA

Začeli bomo s tem, kako lahko ugotovimo, katero sodišče in kateri organi so pristojni v skladu z Uredbo Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema.

1. Ali so notarji pristojni za reševanje sporov in vprašanja glede premoženjskih razmerij med zakoncema oziroma partnerjema?

Da, vendar pod pogojem, da jih je njihova država ustrezno določila za sodne organe v smislu drugega odstavka 3. člena Uredbe (EU) 2016/1103.

Zlasti glede na uvodno izjavo 29 Uredbe je treba izraz sodišče razumeti v širšem smislu, vključno z notarji kot organi, ki so pristojni za premoženjska razmerja med zakoncema (uvodni izjavi 30 in 31), če v skladu s 3. členom Uredbe in v svojih državah lahko izvajajo sodno funkcijo. Tako morajo biti listine, ki jih notarji izdajo v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema v državah članicah, v obtoku v skladu z določbami Uredbe o javnih listinah.

Upoštevati je treba, da če ne pride do spora, v primeru katerega je pristojno sodišče, notarji v nekaterih državah članicah opravljajo funkcijo sodnih organov v smislu drugega odstavka 3. člena Uredbe in jih zato zavezujejo njena pravila o pristojnosti, čeprav lahko še naprej prosto delujejo pri sestavljanju dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema ali dogovora o izbiri prava. Tako je med drugim v Španiji in Luksemburgu ter na Češkem.³

V večini držav, na primer v Nemčiji, Avstriji, Belgiji, Bolgariji, Italiji, na Malti, na Nizozemskem, Portugalskem in v Sloveniji, notarjev ne zavezujejo pravila o pristojnosti iz Uredbe (razen če jih njihova država imenuje v skladu z določbami drugega odstavka 3. člena), zato lahko prosto delujejo v primerih, kot sta sklepanje dogovorov o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema ali dogovorov o izbiri prava.

³ Sklepi generalnega pravobranilca Bota, predstavljeni 28. februarja 2019. WB v Notariusz Przemysława Bac. Predlog za sprejetje predhodne odločbe Sodišča Evropskih skupnosti (Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim. Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (EU) št. 650/2012 – Člen 3(1)(g) in (i) – Pojem ‚odločba‘ v dednih zadevah – Pojem ‚javna listina‘ v dednih zadevah – Pravna opredelitev nacionalnega potrdila o dedovanju – Člen 3(2) – Pojem ‚sodišče‘ – Neobvestitev Evropske komisije s strani države članice o notarjih, ki kot nesodni organi tako kot sodišča izvajajo sodno funkcijo Zadeva C-658/17. Identifikator evropske sodne prakse: ECLI:EU:C:2019:166. CELEX koda: 62017CC0.

Podobno velja v Grčiji, kjer je notar pooblaščen za sklenitev pogodbe o sobivanju, ne pa tudi za sklenitev dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema, ali v Sloveniji, kjer imata zakonca oziroma partnerja od 15. aprila 2019 možnost skleniti pogodbo o ureditvi medsebojnih premoženjskih razmerij v obliki notarske listine. Notarji na Nizozemskem ne štejejo za sodišča v smislu Uredbe.

2. Ali je mogoče v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 skleniti dogovor o izbiri sodišča?

Da, to omogoča 7. člen Uredbe (EU) 2016/1103, ki dovoljuje dogovor o izključni pristojnosti sodišča države članice pod pogojem, da ta država sodeluje v okrepljenem sodelovanju, za reševanje vprašanj v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema v obliki formaliziranega dogovora (drugi odstavek 7. člena), in sicer v naslednjih dveh primerih:

- če je dogovor sklenjen na podlagi enega od primerov iz 6. člena Uredbe, povezanih z običajnim prebivališčem ali državljanstvom, tako da lahko stranki izbereta sodišče države članice, katere pravo se uporablja na podlagi 22. člena (dogovor, ki je veljaven glede na izbiro), ali na podlagi točk (a) ali (b) prvega odstavka 26. člena (dogovor, ki je veljaven ob odsotnosti izbire);
- če so z dogovorom izbrana sodišča države članice, v kateri je bila zakonska zveza sklenjena.

3. Ali lahko pravila o pristojnosti iz Uredbe (EU) 2016/1103 preprečijo koncentracijo povezanih postopkov pred sodišči iste države?

Ne, če gre za povezane postopke v eni od držav, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju, saj se uporabijo pravila iz 4. in 5. člena Uredbe, in sicer:

- do koncentracije postopkov bo prišlo pod pogojem, da je drugo sodišče pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze po Uredbi Bruselj IIa, razen če je lahko pristojnost utemeljena samo na natančno določenih razlogih za pristojnost; v takem primeru se koncentracija pristojnosti lahko dovoli le s soglasjem zakoncev; in
- ob smrti enega od zakoncev se dedovanje opravi v skladu z Uredbo (EU) 2012/650. Uvodna izjava 33 Uredbe (EU) 2016/1103 se nanaša na Uredbo (EU) 2012/650 glede dednopravnih zadev.

Uvodna izjava 34 Uredbe (EU) 2016/1103 se sklicuje na pristojnost v povezavi s postopki, ki tečejo po Uredbi Sveta št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo.⁴ Pri ugotavljanju pravil o pristojnosti vsake države članice, v kateri se lahko sproži postopek za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze, se ta uredba uporablja ne glede na to, ali je bila zakonska zveza sklenjena pred 29. januarjem 2019 ali pozneje.⁵

Pri ugotavljanju pristojnega sodišča glede razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti in razveljavitve zakonske zveze se bodo upoštevale določbe 3. člena Uredbe 2201/2003. Ta člen našteva sedem možnosti za pristojnost sodišč ne glede na državljanstvo zakoncev, tudi če nobeden od njiju ni državljan države članice EU, in sicer so lahko pristojna sodišča v državi, kjer je:

- kraj običajnega prebivališča zakoncev;
- zadnje prebivališče zakoncev, če eden od njiju tam še vedno prebiva;

⁴ Ta uredba je bila pred kratkim spremenjena z Uredbo Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok, ki bo začela veljati v letu 2022.

⁵ Gray, J., in Quinzá Redondo, P.: "Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession". *Journal Family and Law*. November 2013.

- kraj običajnega prebivališča nasprotne stranke;
- v primeru skupne vloge kraj običajnega prebivališča enega od zakoncev;
- kraj vlagateljevega stalnega prebivališča, če je tam prebival najmanj eno leto neposredno pred vložitvijo vloge; ali
- kraj vlagateljevega običajnega prebivališča, če je tam prebival najmanj šest mesecev neposredno pred vložitvijo vloge in je državlján zadevne države članice ali v primeru Združenega kraljestva in Irske ima tam »domicile«.

Poleg tega so lahko pristojna tudi sodišča države članice, katere državljána sta oba zakonca ali, v primeru Združenega kraljestva in Irske, kjer imata oba zakonca svoj »domicile«.

Vsa ta merila so objektivna, alternativna in prožna, saj je cilj strankam omogočiti izbiro najugodnejšega pristojnega sodišča, kot je denimo tisto, kjer imata običajno prebivališče, ne da bi ob tem izključevali možnost, da se obrneta na sodišče v njuni matični državi, bodisi zaradi jezika bodisi zaradi boljšega poznavanja pravil in sodnega sistema.⁶

Vsa ta pravila se nanašajo izključno na mednarodno pristojnost:⁷ sodišče ali organ v državi članici, ki je za konkretni primer pristojno, določajo nacionalni postopkovni predpisi. Pri tem je treba upoštevati, da se proti zakoncu, ki običajno prebiva na ozemlju države članice ali je državlján države članice ali ima – v primeru Združenega kraljestva in Irske – na ozemlju ene od teh dveh držav članic »domicile«, lahko začne postopek v drugi državi članici samo v skladu s členi 3, 4 in 5 Uredbe 2201/2003 (6. člen Uredbe 2201/2003).

Poleg tega in izjemoma začnejo veljati nacionalni predpisi o mednarodni pristojnosti, če nobeno sodišče države članice ni pristojno za zadevo, in sicer na podlagi pravila o subsidiarni pristojnosti iz 7. člena Uredbe Bruselj II a, kar je Sodišče Evropskih skupnosti pojasnilo v zadevi *Sundelind/López* (zadeva C-68/07).⁸

4. Katero sodišče je pristojno za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema v primeru zakonske zveze, ki je bila sklenjena pred 29. januarjem 2019?

Pristojno sodišče se določi na podlagi notranjih procesnih in civilnopравnih pravil vsake države, razen če izbira prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja med zakoncema, ni bila prostovoljno predložena sodišču po 22. členu Uredbe.⁹

Prvič, pri določitvi sodišča, pristojnega za zadeve v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema, je treba razlikovati med tem, ali je bila zakonska zveza sklenjena pred 29. januarjem 2019 ali pozneje, saj je na ta dan začela veljati Uredba 2016/1103, in ali je na ta dan obstajal dogovor o izbiri sodišča.

6 Sistem predhodnega odločanja: Kasacijsko sodišče - Francija. Zadeva C-168/08. Zbirka odločb 2009, I-06871. Zbirka odločb: ECLI:EU:C:2009:152. Sklepni predlogi generalne pravobranilke Kokotta, predstavljeni 12. marca 2009. Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah - Uredba (ES) št. 2201/2003 - Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo - Člen 64 - Prehodne določbe - Uporaba za odločbo države članice, ki je k Evropski uniji pristopila leta 2004 - Člen 3(1) - Pristojnost v zadevah, povezanih z razvezo zakonske zveze - Upoštevne navezne okoliščine - Običajno prebivališče - Državljanstvo - Zakonca, ki prebivata v Franciji ter imata oba francosko in madžarsko državljanstvo. Vid. Pérez Vallejo, A.M.: "Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial". Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. N 21. December. 2019.

7 Zadeva 412/98, *Group Josi*, točki 47 in 61: Instrument, ki zagotavlja usklajena pravila o mednarodni pristojnosti, če ima toženec stalno prebivališče v državi članici, se uporablja, tudi če ima tožnik stalno prebivališče v tretji državi.

8 https://www.era-comm.eu/EU_Civil_Justice_Training_Modules/kiosk/courses/Family_Law_Module_1_ES/Module%201/jurisdiction.html

9 GIOBBI, M.: *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, let. 6, št. 1, str. 213–218.

Pred 29. januarjem 2019 je bila v mednarodnih zadevah pristojnost sodišč določena z nacionalnimi pravili o pristojnosti v vsaki državi članici, čeprav sta se stranki morda prostovoljno dogovorili glede pristojnosti sodišča države članice, katere pravo se je uporabljalo v skladu z 22. členom ali prvim in drugim odstavkom 26. člena Uredbe.

Na tem področju je treba upoštevati, da je treba pri sporih, ki izhajajo iz razvrstitve ali prehoda premoženja, odgovornosti za dolgove in drugih vprašanj iz 27. člena Uredbe, pri ugotavljanju pristojnosti upoštevati tudi nekatere druge spremenljivke. Na primer, notranje pravo Luksemburga ureja, da spori v zadevah glede premoženjskih razmerij med zakoncema niso odvisni od kraja lege nepremičnin; notranja prava Hrvaške, Latvije, Malte in Slovenije pa denimo določajo, da so njihova sodišča pristojna za spore, ki izhajajo iz nepremičnin na njihovem ozemlju, ne glede na prebivališče strank.

Poleg tega je po načelu svobodne izbire sodišča olajšana izbira, ki upošteva položaj in interese v vsaki posamezni zakonski zvezi, vendar pa je treba vedeti, kdaj je mogoče tak dogovor skleniti.

5. Kako se v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104 določa pristojnost sodišča?

Uredba se je začela uporabljati 29. januarja 2019. Zato za tožbe, sodbe ali druga dejanja na ta dan ali kasneje ali če gre za prostovoljno izbiro strank, veljajo pravila iz Uredbe 2016/1103, ki se nanašajo na premoženjska razmerja med zakoncema, ki jih obravnavajo različna sodišča glede na zgoraj opisane okoliščine.

A. Kadar se pravno razmerje konča s smrtjo enega od zakoncev, je pristojno sodišče, ki je pristojno za dedovanje (4. člen Uredbe).

1. SODIŠČE, PRISTOJNO PO KONEKSITETI: 4. člen Uredbe (EU) št. 650/2012

B. V zadevah razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti, odvisno od primera, je pristojno tisto sodišče, ki je pristojno za reševanje spora o zakonski zvezi.

Razveza zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu s 5. členom Uredbe (ES) št. 2201/2003, v nekaterih primerih z dogovorom.

C. V drugih primerih je pomembno, ali obstaja dogovor.

* Tiha ali izrecna izjava volje: za izrecno izjavo volje gre takrat, ko se zakonca dogovorita o pristojnosti, ki ustreza pravu države članice, ki se uporablja (6. člen) ali kraju sklenitve zakonske zveze (7. člen), čeprav mora biti tak dogovor v pisni obliki, datiran in podpisan. Za tiho izjavo volje gre takrat, ko sta tožba in odgovor nanjo predložena istemu sodišču brez ugovora (4. člen ali prvi odstavek 5. člena ali 8. člen).

2. SODIŠČE TIHE ALI IZRECNE IZJAVE VOLJE:

Tiha: 4. člen ali prvi odstavek 5. člena in 8. člen Uredbe (EU) 2016/1103.

Izrecna: 6. in 7. člen Uredbe (EU) 2016/1103

* Če dogovora ni, se vloži tožba pred sodiščem zadevne države članice za rešitev katerega koli vprašanja premoženjskih razmerij med zakoncema, razen v primeru smrti enega zakoncev ali primeru spora za razvezo po naslednjem vrstnem redu:¹⁰

¹⁰ Zadeva C-281/02, *Owusu*, točke 25–26 in 41–43: Tak instrument se uporablja tudi, kadar imata obe stranki stalno prebivališče v isti državi članici; zadevno sodišče države članice se ne sme izreči za nepristojno v korist sodišča tretje države, tudi če so vsi drugi elementi zadeve povezani samo s to državo.

1. Ni pomembno, ali je bila zakonska zveza sklenjena v državi ali par v času vložitve tožbe prebiva v državi in ali gre za državo državljanstva strank, pomembno je le običajno prebivališče v tistem času.
2. Če zakonca nimata običajnega prebivališča v eni državi, ker eden od zakoncev ali partnerjev prebiva v drugi državi, je treba tožbo vložiti pred sodiščem države njunega skupnega prebivališča, vendar pod pogojem, da eden od njiju tam še vedno prebiva.
3. Kadar zakonca prebivata v različnih državah, poznamo dve situaciji, pri čemer ima prva prednost pred drugo; za to gre v primerih, ko zakonca že dolgo nimata skupnega običajnega prebivališča:
 - * najprej: v državi, v kateri običajno prebiva toženec.
 - * podrejeno: v državi, v kateri običajno prebiva tožnik, vendar pod pogojem, da je v tej državi prebival vsaj eno leto pred vložitvijo tožbe.
4. Ko se zakonca dogovorita. Če zakonec razmišlja o vložitvi tožbe, si bo po lastni presoji izbral državo, v kateri eden od obeh zakoncev običajno prebiva, vedoč, da je dogovor med njima pravno veljaven in da če se razmerje naknadno zaplete, tega dogovora ne bo mogoče spremeniti.
5. Če tožnik prebiva vsaj šest mesecev v državi, katere državljan je, lahko vloži tožbo ali zahtevek v državi, katere državljan je.
6. Če sta oba zakonca državljana iste države, lahko sprožita postopek za ureditev premoženjskih razmerij med njima brez zahteve po prebivanju v svoji državi.

3. PRISTOJNOST V DRUGIH PRIMERIH: 6. člen Uredbe Sveta 2016/1103

Upoštevati je treba, da sta navezni okoliščini običajnega prebivališča ali domicila spremenljivki, ki lahko povzročita nekaj težav, bodisi zato, ker obstajajo okoliščine, ki niso določene, kot je denimo opredelitev obeh izrazov, ali ker se čas za določitev prebivališča razlikuje glede na državo, čeprav je Sodišče EU v zadevi C-523/07¹¹ presodilo, da običajno prebivališče ustreza kraju, kjer je oseba vključena v družbeno in družinsko okolje. Od tega trenutka dalje mora nacionalno sodišče o tej zadevi odločiti na podlagi posebnih okoliščin. V zakonodajah držav članic tako ugotavljamo razlike pri določanju običajnega prebivališča:

- glede nedoločenosti izraza prebivališče/domicil je treba upoštevati naslednje: na Portugalskem ali na Poljskem je stalno prebivališče tam, kjer je običajno prebivališče, na Irskem poznamo domicil izvora, ki je enak pojmu običajnega prebivališča, in domicil izbire, ki je povezan s krajem namena stalnega ali nedoločeno dolgega prebivanja, v Italiji pa je stalno prebivališče kraj opravljanja poklicne dejavnosti in uveljavljanja interesov osebe in mora sovpadati s prebivališčem, kjer oseba običajno živi.
- glede zahteve časa prebivanja; razlike segajo od 40 dni pred vložitvijo tožbe na Škotskem do treh mesecev predhodnega prebivanja na Cipru ali zahtevanih 12 mesecev v Belgiji ali na Malti. Vendar pa srečamo tudi časovno nedoločenost zadnjega prebivališča ali domicila, kot je denimo v Grčiji, Angliji ali Walesu, kjer je dovolj imeti domicil na ozemlju.

Vsem evropskim državam je skupno to, da prebivališče oziroma domicil in državljanstvo štejejo kot najbližje povezovalne elemente v svojih pravnih ureditvah mednarodnega zasebnega prava in/ali civilnega prava pri ugotavljanju mednarodnega organa, pristojnega za reševanje sporov in vprašanj, ki izhajajo iz premoženjskih vidikov zakonskih zvez, zakonskih sporov z zakoncema različnih državljanstev in delitve njunega skupnega premoženja pri razvezi zakonske zveze, njeni razveljavitvi, prenehanju življenjske skupnosti ali smrti.

¹¹ Sodba Sodišča EU (tretji senat) z dne 29. aprila 2009 (zahteva za predhodno odločanje Korkein hallinto-oikeus (Finska)) — zadeva, začeta na predlog A (Zadeva C-523/07), dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:62007CA0523&from=EN>

4. FORUM NECESSITATIS: 11. člen Uredbe. Določa, da lahko o zadevi izjemoma odločajo sodišča države članice, če v tretji državi, s katero je zadeva tesno povezana, postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih ali če postopek tam ni mogoč.

Alternativna pristojnost je izjema in se uporablja brez nepotrebnega odlašanja: kadar je sodišče pristojno po enem od pravil iz 4. do 8. člena, vendar oceni, da v mednarodnem zasebnem pravu njegove države zadevna zakonska zveza ni priznana za namene postopka za ureditev premoženjskih razmerij med zakoncema, se lahko izreče za nepristojno. V primerih nepristojnosti (na podlagi 4. do 6. člena), ko se stranki dogovorita, da se pristojnost v skladu s 7. členom podeli sodiščem katere koli druge države članice, so za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema pristojna sodišča te države članice. V vseh drugih primerih so za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema pristojna sodišča katere koli druge države članice na podlagi 6. ali 8. člena ali sodišča države članice, v kateri je bila zakonska zveza sklenjena.

Nič od naštetega v prejšnjem odstavku se ne uporablja, kadar sta stranki pridobili odločbo o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze, ki jo je mogoče priznati v državi članici sodišča, pred katerim teče postopek.

Alternativna pristojnost: zaradi nepristojnosti sodišča
(9. člen Uredbe Sveta): sodišče ni pristojno.

Subsidiarna pristojnost nastopi, kadar nobeno sodišče države članice ni pristojno na podlagi 4. do 8. člena ali če so se vsa sodišča izrekla za nepristojna po 9. členu in nobeno ni pristojno po drugem odstavku 9. člena. Sodišča države članice so tako pristojna, če je nepremično premoženje enega ali obeh zakoncev na ozemlju te države članice, vendar je v tem primeru sodišče, ki je začelo postopek, pristojno samo za odločanje o tem nepremičnem premoženju.

Subsidiarna pristojnost: na podlagi kraja nepremičnine (10. člen Uredbe Sveta)

6. Katero sodišče je pristojno, če je to področje urejeno v vsaki državi članici EU?

V čezmejnih primerih se zastavlja vprašanje, katero sodišče je pristojno.

AVSTRIJA	BELGIJA	BOLGARIJA
§114a Jurisdiktionsnorm (JN)	5. in 42. člen Zakonika o mednarodnem zasebnem pravu (16. julij 2004)	7. člen CPIL § 105 Zakonika o civilnem postopku Družinsko sodišče ima pristojnost v vseh družinskih zadevah (572. člen bis Zakona o sodiščih 2007).
HRVAŠKA	CIPER	ČEŠKA
56. in 59. člen Zakona o mednarodnem zasebnem pravu (ZMPP)	Razdelek 11 (3) zakona 23/1990, kakor je bil spremenjen z zakonom 63 (I)/2006 in Razdelek 14 Zakona o družinskih sodiščih 23/1990	Razdelki 6, 49 in 67 češkega Zakona o mednarodnem zasebnem pravu (uzakonjeno z Zakonom št. 91/2012, Zbirka o mednarodnem zasebnem pravu)
DANSKA	ESTONIJA	FINSKA
Razdelka 4 in 5 Zakona o razdelitvi skupnega premoženja in razdelek 74 Zakona o upravljanju premoženja	§ 9 in 102 Zakonika o civilnem postopku.	§ 127 Zakona o zakonski zvezi.
FRANCIJA	NEMČIJA	GRČIJA
1070. člen Zakonika o civilnem postopku ter 14. in 15. člen Državlanskega zakonika	§ 105 in 262 FamFG o postopku v družinskih zadevah in o zadevah prostovoljne pristojnosti	3., 22., 39., 611. in 612. člen Zakonika o civilnem postopku
MADŽARSKA	IRSKA	ITALIJA
102. in 103. člen Zakona XXVIII iz leta 2017 o mednarodnem zasebnem pravu	Razdelek 31 (5) Zakona o razvezi zakonske zveze in reformi družinskega prava iz leta 1989 ter razdelek 38 (3) Zakona o družinskem pravu iz leta 1996	3. in 32. člen Zakona št. 218 z dne 31. 5. 1995
LATVIJA	LITVA	LUKSEMBURG
26.1. člen Zakonika o civilnem postopku	784. člen Zakonika o civilnem postopku	27. – 46.. člen Novega zakonika o civilnem postopku (Zakon z dne 18. julija 2018) in 1018. člen Zakona o ustanovitvi družinskega sodišča (Zakon z dne 27. 6. 2018)
MALTA	NIZOZEMSKA	POLJSKA
Zakonik o organizaciji in pravnem postopku (16. december 2003), prva knjiga, §36 (Pristojnost civilnega sodišča)	Knjiga 10 nizozemskega Državlanskega zakonika	1103. in 1106. člen Zakonika o civilnem postopku
PORTUGALSKA	ROMUNIJA	SLOVAŠKA
82. člen Državlanskega zakonika in 75. člen Zakonika o civilnem postopku	170. in 173.1 člen romunskega Zakona o mednarodnem zasebnem pravu št. 105/1992	§ 88 Občianskeho súdneho poriadku (OSP) – Zakonik o civilnem postopku
SLOVENIJA	ŠPANIJA	ŠVEDSKA
48. in 67. člen Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku	Za vse avtonomne skupnosti 9.2. in 107.2. člen Državlanskega zakonika in 50. do 60. LEC ter 36. člen LEC. - Zakon o pravnem postopku	§ 2 in 18 zakona (1990:272)
ZK*		
Anglija in Wales Razdelka 21 ff in 25 Zakona o zakonskih zadevah iz leta 1973 Škotska Razdelek 39 (škotskega) Zakona o družinskem pravu iz leta 2006 Severna Irska Matrimonial Causes Order 1978 in člen 1.4. (2) Pravil v družinskih postopkih 1996; county Court Rules 1981		

Opomba: Tabela je pripravila avtorica.

* Čeprav Združeno kraljestvo ni več država članica, zakonska razmerja vendarle obstajajo, zato smo se v podporo tem družinam odločili, da ga vključimo v tabelo.

II. VZORČNI DOGOVORI

- ☞ DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA GLEDE PREMOŽENJSKIH RAZMERIJ MED ZAKONCEMA V POVEZAVI Z RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE, PRENEHANJEM ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI RAZVELJAVITVIJO ZAKONSKE ZVEZE (PRVI ODSTAVEK 5. ČLENA UREDBE (EU) 2016/1103)

III. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA

Zgoraj navedena pravila o pristojnosti se razlikujejo od kolizijskih pravil. Uredba Rim III¹² (Uredba Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti) se bo zato uporabljala, kadar obstajajo povezave po pravu, ki se uporablja za pravne razloge za razvezo zakonske zveze ali prenehanje življenjske skupnosti ali kadar obstaja povezava s konflikti premoženjskih razmerij med zakoncema.

Do uveljavitve Uredb (EU) 2016/1103, 2016/1104 in 650/2012 se je za spore s področja uporabe teh uredb uporabljalo pravo, ki so ga določala nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava v vsaki od držav. Na tem mestu ne želimo podrobneje analizirati vseh relevantnih pravil, vendar pa je treba med številnimi vprašanji, ki jih urejajo omenjeni predpisi, poudariti eno: avtonomija strank pri izbiri prava, ki se uporablja.

Menimo, da čeprav Uredba (EU) 2016/1103 ne spreminja materialnega prava držav, saj je njena naloga krepiti sodelovanje na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja sodnih odločb z učinki glede premoženjskih razmerij med zakoncema, je treba poznati materialno pravo vsake vpletene države, in sicer ne le za reševanje sporov, ko do njih pride, ampak tudi kot informacijo pred uveljavljanjem pravice do izbire prava, ki se uporablja, ki jo uživajo stranke. Pravna pravila so učinkovitejša, če sta zakonca o njih obveščena pred nastankom težav v zakonski zvezi ali smrtjo enega od zakoncev.

Razlike med pravom, ki se uporablja v eni državi članici Evropske unije, in pravom, ki se uporablja v drugi državi članici, so odločilne pri reševanju premoženjskega razmerja, saj porazdelitev v režimu skupnega premoženja ni enaka kot v režimu z ločenim premoženjem ali s podrejenim ali omejenim skupnim premoženjem¹³.

Poleg tega se pravne ureditve zakonskih zvez od države do države razlikujejo, saj nekatere države priznavajo in urejajo poroke istega in različnega spola, druge pa ne priznavajo zvez, sklenjenih med osebami istega spola.

1. Ali se Uredba (EU) 2016/1103 uporablja v vseh državah članicah od začetka njene veljavnosti?

Ne, Uredba se uporablja le v 18 državah članicah, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju, čeprav se lahko učinki uporabe na podlagi 20¹⁴, člena razširijo zaradi univerzalne uporabe: »Pravo, ki se uporablja po tej uredbi, se uporablja ne glede na to, ali je pravo države članice ali ne.« Člen 62 dodaja, da Uredba ne vpliva

¹² Council Regulation (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 on enhanced cooperation on the law applicable to divorce and legal separation (Rome III Regulation), which binds 17 Member States of the European Union, including Spain,

¹³ Palao Moreno, G.: "La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104". Revista española de derecho internacional, ISSN 0034-9380, Vol. 71, N° 1, 2019.

¹⁴ Belgium, Bulgaria, Cyprus, the Czech Republic, France, Germany, Greece, Croatia, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Austria, Portugal, Slovenia, Spain, Finland and Sweden) Only if a court in one of these States can determine its international jurisdiction, can it also use the rules on applicable law contained in the Regulation.

na uporabo konvencij, katerih pogodbenice so ena ali več držav članic v času sprejetja te Uredbe, razen tistih, sklenjenih med državami članicami. Kot izpostavlja Palao Moreno,¹⁵ se določba nanaša predvsem na Haško konvencijo iz leta 1978, ki se še naprej uporablja v Franciji, na Nizozemskem in v Luksemburgu, ter na konvencije s tega področja, ki so jih sklenile skandinavske države.

Za premoženjska razmerja med zakoncema se lahko v skladu z 20. členom Uredbe uporabi pravo katerekoli države, ravno tako pa lahko stranki izbereta pravo katerekoli države v skladu z 22. členom Uredbe, torej tudi pravo države članice, ki ne sodeluje v okrepljenem sodelovanju. V tem primeru je treba upoštevati omejitve iz 22. člena Uredbe glede prava sodelujoče ali nesodelujoče države.

Iz uvodne izjave 11 izhaja, da so Belgija, Bolgarija, Češka, Grčija, Nemčija, Španija, Estonija, Francija, Hrvaška, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Slovenija, Finska in Švedska izrazile željo med seboj vzpostaviti okrepljeno sodelovanje (med pripravami je željo po udeležbi v okrepljenem sodelovanju izrazil tudi Ciper) na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov, natančneje o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema in pristojnosti, pravu, ki se uporablja, ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskopравnih posledic zakonskih zvez, in so Komisijo prosile, naj Svetu predloži predlog v zvezi s tem.

2. Ali zakonca lahko izbereta pravo, ki se uporablja, v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103, če je bila zakonska zveza sklenjena pred 29. januarjem 2019?

Da, vendar se morata strinjati, da to storita v skladu z določbami 22. člena Uredbe in tako spremenita pravo, ki se je do tedaj uporabljalo, ter tako rešita morebitna vprašanja kolizije zakonov z izrecno izraženo voljo obeh strank in brez retroaktivnega učinka, razen če tega izrecno ne izrazita.

Sprememba prava, ki se uporablja, bo učinkovala le v prihodnosti, s čimer se preprečijo kakršne koli retroaktivne spremembe prava, ki se uporablja, ki bi lahko negativno vplivale na pravice tretjih oseb, ki izhajajo iz tega prava.

Uredba se torej uporablja za zakonske zveze, sklenjene po začetku uporabe te Uredbe (od 29. januarja 2019 dalje), in za dogovore strank o pravu, ki se uporablja za urejanje vprašanj glede njunega premoženja v čezmejnih odnosih od začetka njene veljavnosti.

Poenotenje pravil, ki se uporabljajo za določanje prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja med zakoncema v čezmejnih razmerjih znotraj Evropske unije, je novost, saj so se do začetka uporabe Uredbe uporabljali nacionalni predpisi. Vendar se moramo zavedati težav, ki izhajajo raznolikosti predpisov različnih držav, saj so obstoječe asimetrije na tem področju očitne, na kar smo si prizadevali opozoriti v tabelah v nadaljevanju tega prispevka, v katerih so predstavljeni zakoniti premoženjski režimi med zakoncema in stopnja svobode, ki jo imata stranki pri njegovem izbiranju ali spreminjanju.

3. Kakšni so možni scenariji glede na načelo proste izbire prava, ki se uporablja?

V skladu z 22. členom Uredbe 2016/1103 se prosta izbira prava, ki se uporablja, reducira na največ šest različnih državnih pravnih sistemov, če imata stranki dvojno državljanstvo, in štiri, če imata vsaka le enega. Teh možnosti je manj za istospolne zakonske zveze v naslednjih dvanajstih državah članicah EU,

¹⁵ Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.: “Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea”. Ed. Tirant lo Blanch. 2019. Mota, H.: “Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio”. Núm. 21 (2019). Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia. Mota, H., “La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.”, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).

ki je ne omogočajo: v Bolgariji, na Češkem, na Hrvaškem, na Cipru, v Sloveniji, na Slovaškem, v Grčiji, na Hrvaškem, na Madžarskem, v Italiji, Latviji, Litvi, na Poljskem in v Romuniji.

Na podlagi vseh možnosti in na podlagi dela, opravljenega v okviru projekta PSEFS, bi lahko izluščili tri možne scenarije, ki bi lahko vplivali na ugotavljanje prava, ki se uporablja za zakonske zveze: če sta oba partnerja državljana katere od držav, omenjenih v uvodni izjavi 11; če je le eden od partnerjev državljan države, ki je del okrepljenega sodelovanja, drugi pa ne; in kadar nobena od strank ni državljan države udeleženke v okrepljenem sodelovanju, v tem primeru bo treba upoštevati uredbo Rim III in pravila zadevne države.

Ta na videz preprost pristop vsebuje asimetrije na vsebinskem in geografskem področju uporabe obeh uredb 2016/1103 in 2016/1104, kar bo treba razjasniti v vsakem primeru posebej.

OPOMBA: Spodaj je povezava do interaktivnega zemljevida, na katerem lahko z izbiro dveh držav in dveh situacij, med katerima lahko izbirate (zakonska zveza ali registrirano partnerstvo), dostopate do splošnih podatkov o pravu, ki se uporablja. Za natančno določitev prava, ki se uporablja v vsakem posameznem primeru, je treba upoštevati številne okoliščine, ker merilo državljanstva za določitev prava, ki se uporablja, ne zadostuje v vsakem primeru. V primeru pravnih vprašanj vam svetujemo, da poiščete strokovni nasvet. Taksonomija omogoča iskanje različnih tipologij mešanih zakonskih zvez in čezmejnih družin s posamezniki iz različnih držav.

☞ POVEZAVA: <https://www.euro-family.eu/eu-database>

4. Ali lahko zakonca ali bodoča zakonca sporazumno spremenita pravo, ki se uporablja za njuna medsebojna premoženjska razmerja? Ali obstajajo kakšne zahteve za materialno veljavnost njunega dogovora?

Da, 22. člen Uredbe (EU) 2016/1103 ureja svobodno izbiro prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja med zakoncema, čeprav je omejena na dve možnosti (prebivališče in državljanstvo), njeni učinki pa so okrepljeni z enotnostjo prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja med zakoncema (21. člen Uredbe).

Izbira prava, ki se uporablja, po 22. členu Uredbe Sveta 2016/1103 je utemeljena najprej na pravu države, v kateri imata zakonca ali bodoča zakonca ali eden od njiju običajno prebivališče ob sklenitvi dogovora in, če tega ni, na pravu države državljanstva katerega koli od obeh zakoncev ali bodočih zakoncev v času sklepanja dogovora.

Naslednji členi dodajajo zahteve za formalno veljavnost izbire prava in dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema, skupaj z materialno veljavnostjo dogovorov. Pri tem je treba upoštevati, da se vprašanje, ali je bilo podano soglasje, presoja po pravu države, v kateri ima oseba običajno prebivališče v času, ko sodišče obravnava zadevo, in ni smiselno ugotavljati učinka ravnanja osebe po pravu iz prvega odstavka, kot je določeno v 24. členu Uredbe, ki ureja obstoj in materialno veljavnost soglasja o izbiri prava.

Če se zakonca ne dogovorita drugače, vsaka sprememba prava, ki se uporablja za premoženjska razmerja med zakoncema, do katere je prišlo med zakonsko zvezo, velja le za naprej. Nobena sprememba prava, ki se uporablja, z učinkom za nazaj na podlagi drugega odstavka ne sme škodovati pravicam tretjih oseb, ki izhajajo iz tega prava.

5. Ali Uredba (EU) 2016/1103 določa kakršne koli zahteve za veljavnost dogovora o izbiri prava?

Da, uredba določa zahteve za materialno veljavnost, kot je bilo omenjeno v odgovoru na prejšnje vprašanje, kot tudi zahteve za formalno veljavnost, ki jim je treba dodati zahteve, ki jih določa pravo države prebivališča, kot bomo videli v nadaljevanju.

Obličnostne zahteve pri sklepanju dogovora bodisi v ločenem dokumentu ali v obliki klavzule v dogovoru o premoženjskih razmerjih med zakoncema so opredeljene v prvem odstavku 23. člena Uredbe (EU) 2016/1103, ki določa, da mora biti dogovor sklenjen pisno (kar vključuje tudi dogovor prek elektronskih medijev, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora) in datiran, podpišeta pa ga oba zakonca. Nato doda tri obličnostne zahteve, ki se razlikujejo glede na posamično situacijo, ki se lahko pojavi:

- če je dogovor sklenjen v državi članici, v kateri imata oba zakonca običajno prebivališče in ta država določa dodatne obličnostne zahteve za dogovore med zakoncema, veljajo te zahteve;
- če je dogovor sklenjen med zakoncema, ki imata svoji običajni prebivališči v različnih državah članicah z različnimi obličnostnimi zahtevami za dogovore med zakoncema, je dogovor formalno veljaven, če izpolnjuje zahteve ene od teh držav;
- kadar ima na dan sklenitve dogovora le eden od zakoncev običajno prebivališče v državi članici in pravo te države določa dodatne obličnostne zahteve za dogovore med zakoncema, veljajo te zahteve.

Če zakonca ali bodoča zakonca nimata prebivališča v kateri od sodelujočih držav, ni dovoljeno postavljati dodatnih zahtev.

Končno je treba dodati, da večina držav članic v svojih nacionalnih pravnih ureditvah pozna svobodo sklepanja pogodb, ne le glede prava, ki se uporablja, temveč tudi glede izbire premoženjskega režima. Vendar pa obstajajo nekatere razlike glede formalizacije in časa sklenitve dogovora. Tako Avstrija, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Italija, Litva, Latvija, Luksemburg, Malta Nemčija, Nizozemska, Poljska in Španija, med drugimi državami, priznajo dogovore med zakoncema, pod pogojem, da so pravilno formalizirani pred notarjem in registrirani tako, da lahko od tega trenutka učinkujejo tudi proti tretjim osebam.

6. Kakšni so učinki dogovora o pravu, ki se uporablja, in kakšen je obseg prava, ki se uporablja?

Uredba (EU) 2016/1103 izrecno ne določa posebnih učinkov, ampak na splošno veže pravo, ki se uporablja, s premoženjskim režimom med zakoncema in njegovimi učinki.

Po drugi strani pa določa področje uporabe v pozitivnem smislu po dogovoru o pravu, ki se uporablja za urejanje premoženjskih razmerij med zakoncema iz 27. člena, in v negativnem smislu, v skladu z uvodnima izjavama 20 in 21 glede področij, na katerih se ne sme uporabljati.

Možna področja uporabe so:

- a) razvrstitev premoženja enega ali obeh zakoncev v različne kategorije med trajanjem zakonske zveze in po njenem prenehanju;
- b) prehod premoženja iz ene kategorije v drugo;
- c) odgovornost enega zakonca za obveznosti in dolgove drugega zakonca;
- d) pooblastila, pravice in obveznosti enega ali obeh zakoncev v zvezi s premoženjem;
- e) prenehanje premoženjskih razmerij med zakoncema ter razdelitev ali likvidacija premoženja;
- f) učinki premoženjskih razmerij med zakoncema na pravno razmerje med zakoncem in tretjimi osebami ter
- g) materialna veljavnost dogovorov med zakoncema.

Na podlagi tega seznama je treba spomniti, da se v skladu z enotnostjo prava, ki se uporablja za premoženjski režim med zakoncema po 22. in 26. členu, Uredba uporablja za vse premoženje, ki je del teh režimov, ne glede na to, kje se nahaja, zaradi česar je lahko obseg uporabe širši.

V negativnem smislu se Uredba (EU) 2016/1103 ne bi smela uporabljati, kot je določeno v uvodni izjavi 20, za vprašanja splošne pravne in poslovne sposobnosti zakoncev (ne vključuje posebnih pooblastil, pravic in obveznosti iz točke d 27. člena), ali za predhodna vprašanja, kot so obstoj, veljavnost ali priznanje zakonske zveze, kar še naprej ureja nacionalno pravo držav članic in njihova pravila mednarodnega zasebnega prava (uvodna izjava 21 Uredbe Sveta).

7. Kako dogovor o izbiri prava vpliva na pravice tretjih strank?

V mejah retroaktivnega učinkovanja, kar pomeni, da dogovor ne vpliva na stranke v obsegu, ki škodi že veljavnim dogovorom s tretjimi strankami. V pravnih razmerjih med zakoncem in tretjo osebo v zvezi z učinki premoženjskega režima med zakoncema na pravno razmerje med zakoncem in tretjimi osebami (točka f 27. člena) zakonec v sporu med tretjo osebo in enim ali obema zakoncema ne sme uporabiti prava, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema, proti tretji osebi, razen če je tretja oseba vedela ali bi ob ustrezni skrbnosti morala vedeti za to pravo. Z drugimi besedami, zagotoviti je treba, da je dogovor sklenjen v dobri veri.

V ta namen 28. člen Uredbe šteje, da tretja oseba ve za pravo, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema¹⁶, če

- a) je to pravo
 - (i) države, ki se uporablja za pravni posel med zakoncem in tretjo osebo, ali
 - (ii) države, v kateri imata zakonec, ki sklenu pravni posel, in tretja oseba običajno prebivališče, ali
 - (iii) v zadevah, povezanih z nepremičnim premoženjem, pravo države, v kateri je premoženje.ali kadar
- b) je eden od zakoncev izpolnil veljavne zahteve za javno objavo ali registracijo premoženjskih razmerij med zakoncema, ki jih določa pravo:
 - (i) države, ki se uporablja za pravni posel med zakoncem in tretjo osebo, ali
 - (ii) države, v kateri imata zakonec, ki sklenu pravni posel, in tretja oseba običajno prebivališče, ali
 - (iii) v zadevah, povezanih z nepremičnim premoženjem, pravo države, v kateri je premoženje.

Če zakonec ne more uporabiti prava, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema, proti tretji osebi v skladu s prvim odstavkom, učinke premoženjskih razmerij med zakoncema za tretjo osebo ureja:

- a) pravo države, ki se uporablja za pravni posel med zakoncem in tretjo osebo, ali
- b) v zadevah, povezanih z nepremičnim premoženjem ali vpisanim premoženjem ali pravicami, pravo države, v kateri je nepremičnina ali v kateri so vpisano premoženje ali pravice.

8. Ali vsako sodišče v državah članicah zavezuje dogovor o izbiri prava v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103?

Ne, samo države članice, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju, bodo morale vzpostaviti svojo mednarodno pristojnost v skladu s pravili Uredbe (EU) 2016/1103. To pomeni, da bodo v državah, ki ne sodelujejo, pristojna njihova sodišča in posledično uporaba Uredbe (EU) 2016/1103 glede učinkov veljavnega dogovora o izbiri prava ni zagotovljena. Če pa bi dogovor izpolnjeval zahteve pravil mednarodnega zasebnega prava države, ki ima mednarodno pristojnost, bi še naprej imel veljavne učinke.

¹⁶ MOTA, Helena, "La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103" (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 2016/1103), in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, vol. XVIII, 2018.

9. Katero pravo se uporablja za urejanje premoženjskih razmerij med zakoncema, če prava nista izbrala?

Uporablja se tisto pravo, ki izhaja iz 26. člena Uredbe (EU) 2016/1103, ki upošteva najprej prvo skupno prebivališče po sklenitvi zakonske zveze; če tega ni, pravo države, katere skupno državljanstvo imata zakonca v času sklenitve zakonske zveze (ta določba ne velja, če imata zakonca ob sklenitvi zakonske zveze več kot eno skupno državljanstvo); in končno pravo države, s katero sta oba zakonca v času sklenitve zakonske zveze ob upoštevanju vseh okoliščin najtesneje povezana.

Sodni organ, ki je pristojen za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, lahko izjemoma in na zahtevo enega od zakoncev odloči, da se za premoženjska razmerja med zakoncema uporabi pravo države, ki ni država, katere pravo se uporablja, če vlagatelj dokaže, da:¹⁷

- sta imela zakonca v tej drugi državi zadnje običajno skupno prebivališče znatno dalj časa kot v zadevni državi; in
- sta se oba zakonca pri urejanju ali načrtovanju svojih premoženjskih razmerij sklicevala na pravo te druge države.

Pravo te druge države se uporablja od sklenitve zakonske zveze, razen če eden od zakoncev temu nasprotuje. V slednjem primeru pravo te druge države učinkuje od trenutka zadnjega skupnega običajnega prebivališča v tej državi, njegova uporaba pa ne škoduje pravicam tretjih oseb po pravu, ki se uporablja na podlagi točke (a) prvega odstavka.

Ta odstavek se ne uporablja, kadar zakonca pred določitvijo zadnjega običajnega skupnega prebivališča v tej drugi državi skleneta dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema.

10. Če se zakonca o izbiri prava nista dogovorila, ali poznajo vse države veljaven premoženjski režim med zakoncema?

Ne, čeprav ga države, ki so del okrepljenega sodelovanja, imajo, pa tudi nekatere tiste, ki v njem niso udeležene. V večini držav, vendar ne v vseh, obstaja premoženjski režim med zakoncema, ki velja, če dogovora ni. Glede tega je treba omeniti, da v Združenem kraljestvu tak režim ni določen v Angliji in Walesu, na Škotskem pa je, saj v primeru odsotnosti dogovora velja ločitev premoženja.

Iz spodnje razpredelnice, v kateri so navedeni premoženjski režimi, ki veljajo v odsotnosti dogovora, je razvidna velika raznovrstnost teh pravil: če dogovora ni, v 18 državah velja režim premoženjske skupnosti kot zakoniti premoženjski režim; pet držav pozna ločeno premoženje; ena država pozna skupnost povečanega premoženja, ki je podobna ločenemu premoženju; dve državi imata režim omejenega skupnega premoženja; še dve pa imata več pravnih redov in ta vprašanja urejata glede na ozemeljsko enoto. Slednji sta Španija in Združeno kraljestvo (slednja sicer ni več država članica, vendar so osebni in družinski odnosi njenih državljanov razlog, da jo vendarle obravnavamo).

V Španiji je zaradi raznolikosti premoženjski režim urejen v sedmih različnih civilnih predpisih, odvisno od ozemeljske enote. Tako ima v Španiji poleg španskega civilnega zakonika šest regij svojo lastno civilno zakonodajo, kar pomeni, da na večini ozemlja kot zakoniti premoženjski režim velja premoženjska skupnost. Izjeme so avtonomni skupnosti Katalonija in Balearski otoki, ki poznata režim ločenega premoženja; Navarra, kjer velja sistem, podoben režimu premoženjske skupnosti, vendar z nekaterimi razlikami, kot je denimo prednostni vrstni red za vračilo posojil; in Valencia, kjer je Zakon 10/2007 z dne 31. maja 2016 določil režim ločenega premoženja kot zakoniti premoženjski režim. Vendar je bil ta zakon

¹⁷ Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 40, 2019, št. 3, str. 1075–1100. RADEMACHER, L.: *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, Cuadernos de Derecho Transnacional, vol. 10, št. 1/2018, str. 7–18.

razglašen za neustaven, zaradi česar zakonski režim ločitve premoženja ob odsotnosti dogovora velja le za zakonske zveze, sklenjene od 1. julija 2008 do 1. junija 2016. Za tiste zakonske zveze, ki so bile sklenjene zunaj tega obdobja (pred 1. julijem 2007 in po 1. juniju 2006), pa je zakoniti premoženjski režim med zakoncema režim premoženjske skupnosti

11. Kakšen je zakoniti premoženjski režim med zakoncema v državah članicah?

AVSTRIJA	BELGIJA	BOLGARIJA
Ločitev premoženja – § 1233 in 1237 ABGB	Premoženjska skupnost – 1405. člen Državlanskega zakonika	Premoženjska skupnost – 18.2. člen FC
HRVAŠKA	CIPER	ČEŠKA
Premoženjska skupnost – 34 - 39. člen Družinskega zakona	Ločitev premoženja – 13. člen Zakona 232/91	Premoženjska skupnost – 709., 710. in 3040. člen Zakona št. 89/2012
DANSKA	ESTONIJA	FINSKA
Podrejeno skupno premoženje – Zakon št. 56 danskega Zakona o pravnih učinkih zakonske zveze	Premoženjska skupnost: PKS § 25–39 Zakon o družinskem pravu	Ločitev premoženja Razdelek 34 Zakona o zakonski zvezi
FRANCIJA	NEMČIJA	GRČIJA
Premoženjska skupnost: Členi 1400–1491 Državlanskega zakonika	Skupno povečano premoženje – § 1363 par. 2 BGB nemški Državlanski zakonik	Ločitev premoženja / udeležba v sistemu za pridobivanje (1397. do 1402. člen HCC)
MADŽARSKA	IRSKA	ITALIJA
Premoženjska skupnost: Člena 4:34 (2) in 4:35 (1) Državlanskega zakonika	Ločitev premoženja z možnostjo pridobitve deleža v premoženju drugega zakonca – razdelek 16(5) Zakona o družinskem pravu iz leta 1995 in razdelek 20(5) Zakona o družinskem pravu (razveza) iz leta 1996	Premoženjska skupnost – 159. in 177. člen Državlanskega zakonika
LATVIJA	LITVA	LUKSEMBURG
Premoženjska skupnost: 89.–113. člen Državlanskega zakona	Premoženjska skupnost: 89. člen in nasl. Državlanski zakonik	Premoženjska skupnost: členi 1400 - 1535 Državlanskega zakonika
MALTA	NIZOZEMSKA	POLJSKA
Premoženjska skupnost: 1316. člen Državlanskega zakonika	- premoženjska skupnost za zakonske zveze, sklenjene pred 1. januarjem 2018, člen 1:94 Državlanskega zakonika. - omejena premoženjska skupnost za zakonske zveze, sklenjene po 1. januarju 2018: Člen 1:94 Državlanskega zakonika	Premoženjska skupnost: Prvi odstavek 31. člena Družinskega in skrbniškega zakonika
PORTUGALSKA	ROMUNIJA	SLOVAŠKA
Premoženjska skupnost: 1721. člen Državlanskega zakonika	Premoženjska skupnost – 354. in 359. člen Državlanskega zakonika	Premoženjska skupnost – nedeljeno solastništvo premoženja zakonca, 143.–150. člen Državlanskega zakonika

SLOVENIJA	ŠPANIJA
Premoženjska skupnost: 66.-67. člen Družinskega zakonika (DZ)	DRŽAVA Z VEČ PRAVNIMI SISTEMI. Odvisno od ozemeljske enote: Andaluzija, Kanarski otoki, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla in León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias Premoženjska skupnost: 1344. člen in nasl. španskega Državlanskega zakonika Aragón Premoženjska skupnost: Zakonodajni odlok 1/2011 z dne 22. marca. 193. člen Balearski otoki Ločitev premoženja: Zakonodajni odlok 79/1990 z dne 6. septembra. 3. člen Katalonija Ločitev premoženja: Poglavlji I (drugi razdelek) in II naslova III Zakona 25/2010 z dne 29. julija druge knjige Državlanskega zakonika. Členi 232.1–232.1.2 Galicija Premoženjska skupnost: Zakon 2/2006 z dne 14. junija, Civilni zakonik Galicije. TÍTULO IX Navarra Režim osvojitve: Podobno premoženjska skupnost – Zakon 82, prečiščen leta 1973 in spremenjen z zakonom iz leta 1987 Baskija Premoženjska skupnost: Zakon 5/2015 z dne 25. junija Avtonomna skupnost Valencia Ločitev premoženja: Zakon 10/2007 o premoženjskih razmerjih med zakoncema. Ta zakon je bil 31. maja 2016 razglašen za neustaven. Uporabljal se je od 1. julija 2008 do 1. junija 2016. Zunaj tega obdobja: režim premoženjske skupnosti, kot je urejeno v španskem Državlanskem zakoniku
ZK*	ŠVEDSKA
Anglija in Wales Premoženjski režim kot tak ni predpisan Škotska Ločitev premoženja: 24. člen škotskega Družinskega zakona iz leta 1985 Severna Irska Odsek 25 Matrimonial Causes Act 1973 s spremembami, glej: Xydhias v Xydhias [1999] 2 All ER 386, per Thorpe LJ at 394.	Podrejena premoženjska skupnost: Člen (1987:230) Zakonika o zakonski zvezi ÄktB

Opomba: Tabela je pripravila avtorica.

* Čeprav Združeno kraljestvo trenutno ni država članica, zakonska razmerja vendarle obstajajo, zato smo se v podporo tem družinam odločili, da ga vključimo v tabelo.

12. Kakšne možnosti vsaka država članica ponuja (bodočima) zakoncema glede izbire njunega premoženjskega režima poleg zakonitega režima iz prejšnjega vprašanja?

AVSTRIJA	BELGIJA	BOLGARIJA
Premoženjska skupnost: Je lahko <i>inter vivos</i> ali <i>mortis causa</i> §§ 1217 in naslednji, ABGB	- Ločitev premoženja: 1466. člen in nasl. Državlanskega zakonika - Univerzalna premoženjska skupnost – 1454. člen in nasl. Državlanskega zakonika	- Zakonito premoženje (skupnost): 18. člen FC, premoženjski režim med zakoncema - Zakoniti režim ločitve premoženja: 33. člen FC - Pogodbeni režim (od leta 2009): 38. člen FC
HRVAŠKA	CIPER	ČEŠKA
Velja svoboda izbire premoženjskega režima: 40. 42. člen Družinskega zakona	Dogovori med zakoncema v smislu predpogočnih pogodb med njima po ciprskem pravu niso veljavni ali vsaj ne zavezujoči: Razdelek 14 zakona 232/9	- Premoženjska skupnost: 709. člen in naslednji, Zakon št. 89/2012 - Pogodbeno urejanje: 729. člen in naslednji - Urejanje, utemeljeno na sodni odločbi: 724 in 728. člen

DANSKA	ESTONIJA	FINSKA
- Ločitev premoženja § 28 a) in b) ter 30 Zakona o pravnih učinkih zakonske zveze	- Režim skupnega povečanega premoženja PKS § 40–56 Zakona o družinskem pravu - Režim ločenega premoženja: PKS § 57–58 Zakona o družinskem pravu	Zakonca ali bodoča zakonca lahko izločita katero koli premoženje, ki ga kateri koli od njiju že ima ali pozneje pridobi: Razdelek 41 Zakona o zakonski zvezi
FRANCIJA	NEMČIJA	GRČIJA
- Konvencionalna skupnost: 1497. člen in nasl. Državljski zakonik - Ločitev premoženja: 1536. člen in nasl. Državljskega zakonika - Udeležba v pridobljenem premoženju: 1569. člen in nasl. Državljskega zakonika	- Ločitev premoženja: § 1414 BGB - Polna premoženjska skupnost: § 1415 in nasl. BGB - Francosko-nemški premoženjski režim kot izbirno skupno povečano premoženje, §§ 1519 in naslednji BGB	- Premoženjska skupnost: 1403. do 1415. člen Državljskega zakonika
MADŽARSKA	IRSKA	ITALIJA
- Režim v zakonu pridobljenega premoženja: Člen 4:34 (1) Zakona V iz leta 2013 Državljskega zakonika - Sistem ločitve premoženja, čl. 4:69-4:73 Državljskega zakonika OPOMBA: Vendar v pogodbi o skupnem premoženju ni obvezno izbrati enega od teh sistemov.	Načelo premoženjske skupnosti po irskem pravu in lastnini ne velja. Zakonca si ne moreta izbrati premoženjskega režima med njima. Vsi dogovori med zakoncema so sestavljeni glede na veljavne določbe in jih stranki ne moreta šteti kot popolnoma zavezujoče, saj so še vedno predmet sodne odobritve/spremembe – razdelek 16 (5) Zakona o družinskem pravu iz leta 1995 in razdelek 20 (5) Zakona o družinskem pravu (razveza) iz leta 1996 in vpliv odredbe o ločitvi/razvezi (razdelek 16 (2)(a)-(l) Zakona o družinskem pravu iz leta 1995 in razdelek 20 (2)(a)-(l) Zakona o družinskem pravu (razveza) iz leta 1996.	- Ločitev premoženja 215. člen in nasl. - Konvencionalna skupnost: 210. člen in nasl. Državljski zakonik - “Fondo patrimoniale”, sklad, ki ga sestavljajo sredstva, namenjena potrebam družine; 167. člen Državljskega zakonika
LATVIJA	LITVA	LUKSEMBURG
- Ločitev premoženja: 116. člen in nasl. Državljski zakonik - Konvencionalna skupnost: zakonca kupita premoženje s skupnimi sredstvi in to premoženje je nato skupno: 96. člen Državljskega zakonika	- Zakonski pravni režim: 89. člen in nasl. Državljski zakonik - Pogodbeni pravni režim: 114. člen in nasl.	- Premoženjska skupnost 1526. člen in nasl. Državljski zakonik - Režim ločenega premoženja: 1536. do 1541. člen Državljskega zakonika
MALTA	NIZOZEMSKA	POLJSKA
- Premoženjska skupnost: 1316. člen - Skupnost razpoložljivega dela v ločenem upravljanju: 1338. do 1345. člen Državljskega zakonika	Od leta 2012 zakon ne omogoča več izbire pravnih režimov: pogodbeno svoboda in možnost prirojitve lastnega režima	- Režim premoženjske skupnosti: 48. člen Državljskega zakonika - Pogodbeni premoženjski režim (z razširitvijo ali omejitvijo zakonitega režima): 49. člen Državljskega zakonika - Režim ločitve premoženja: 51. člen in nasl. Državljski zakonik - Režim ločitve premoženja z izravnavo pridobljenega premoženja: 51. člen Državljskega zakonika
PORTUGALSKA	ROMUNIJA	SLOVAŠKA
- Splošna premoženjska skupnost: - Ločitev premoženja 1767. člen - Svoboda sklepanja predporočnih pogodb omogoča oblikovanje netipičnih dogovornih premoženjskih režimov	- Premoženjska skupnost: 307. do 327. člen Državljskega zakonika - Ločitev premoženja: 360. člen in nasl. Državljski zakonik - Konvencionalna skupnost, 366. člen in nasl. Državljski zakonik	Zakon dogovore sicer omejuje, vendar dopušča - razširitev ali omejitev obsega ugotovljenega nerazdeljenega solastništva - spremembo pravil upravljanja premoženja - odložitev vzpostavitve nerazdeljenega solastništva do trenutka prenehanja zakonske zveze

SLOVENIJA	ŠPANIJA – (država z več pravnimi sistemi)	
<p>Pogodbena svoboda zakoncev, da uredijo svoja premoženjska razmerja.</p> <p>Zakoniti premoženjski režim je določen v 66. členu Družinskega zakonika. To je režim premoženjske skupnosti za skupno premoženje zakoncev in režim ločenega premoženja za posebno premoženje vsakega od zakoncev. Posebno premoženje je urejeno v 77. členu Družinskega zakonika.</p>	<p>Andaluzija, Kanarski otoki, Cantabria, La Rioja, Castilla-La Mancha, Castilla in León, Valenciana, Extremadura, Madrid, Murcia, Asturias in Valencia.</p> <p>Dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema – 1315. člen španskega Državlanskega zakonika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Premoženjska skupnost: 1316. člen in nasl. španskega Državlanskega zakonika - Ločitev premoženja: 1435. člen in nasl. Državlanskega zakonika - Sistem udeležbe 1411. člen in nasl. Državlanskega zakonika <p style="text-align: center;">Aragón</p> <p>Premoženjska skupnost: Zakonodajni odlok 1/2011 z dne 22. marca, 203. člen in nasl.</p> <p style="text-align: center;">Balearski otoki</p> <p>Ločitev premoženja: Zakonodajni odlok 79/1990 z dne 6. septembra, 3. člen.</p> <p style="text-align: center;">Katalonija</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sistem udeležbe: 232.13 do 232.17 člen, Druga knjiga Državlanskega zakonika <p>Premoženjska skupnost: 232.30. člen in nasl.</p> <p>Drugi režim: Skupnost nabav in izboljšav (v Tarragoni) člen 232-25 in nasl.; <i>agermanament</i> ali dogovor polovica za polovico (v Tortosi) člen 232-28; dogovor polovice pridobitve (v Valle de Arán): 232. do 239. člen</p> <p style="text-align: center;">Galicija</p> <p>Določbe glede družinskega premoženjskega in dednega režima: 174. člen Zakona 2/2006 z dne 14. junija, Državlanski zakonik Galicije</p> <p style="text-align: center;">Navarra</p> <p>Univerzalno skupno premoženje: Zakon 101 in nasl. Zbirka Navarre</p> <p>Ločitev premoženja: Zakon 103 in nasl. Zbirka Navarre</p> <p style="text-align: center;">Baskija</p> <p>Ločitev premoženja: španskega Državlanskega zakonika</p> <p>Udeležba: španskega Državlanskega zakonika</p>	
ZK (država z več pravnimi sistemi)*		ŠVEDSKA
<p style="text-align: center;">Anglija in Wales/Severna Irska</p> <p style="text-align: center;">Premoženjski režim kot tak ni predpisan</p> <p style="text-align: center;">Škotska</p> <p>Spremenjen sistem ločitve premoženja. Splošno pravilo je, da zakonska zveza ne vpliva na lastništvo premoženja (24. člen Zakona o družinskem pravu (Škotska) iz leta 1985)</p>		<p>Alternativni režim ne obstaja, vendar je mogoče spremeniti vrsto skupnega premoženja ali posebnega premoženja (7. poglavje ÄktB)</p> <ul style="list-style-type: none"> - glede daril med zakoncema (poglavje 8 ÄktB in (1936:83)) - glede delitve premoženja med zakonsko zvezo (ÄktB 9:1 in 9:2) - z dogovorom o delitvi premoženja ob skorajšnji razvezi zakonske zveze (ÄktB 9:13).

Opomba: Tabela je pripravil avtor.

* Čeprav Združeno kraljestvo trenutno ni država članica, zakonska razmerja vendarle obstajajo, zato smo se v podporo tem družinam odločili, da ga vključimo v tabelo.

IV. VZORČNI DOGOVORI

- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA, SKLENJEN PRED NOTARJEM/ODVETNIKOM
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA V POGODBI O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ (VZOREC SPORAZUMA O PREMOŽENJSKIH RAZMERJIH ZAKONCEV ALI BODOČIH ZAKONCEV)
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI OBIČAJNEGA PREBIVALIŠČA V DRŽAVI ČLANICI OB SKLENITVI DOGOVORA O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA ZA POSTOPEK PRENEHANJA ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI RAZVEZE ZAKONSKE ZVEZE (PRISTOJNOST ZA ODLOČANJE

O PREMOŽENJSKOPRAVNIH REŽIMIH MED ZAKONCEMA, KI SE VZPOSTAVI S TOŽBO: ZAKONSKE ZVEZE, SKLENJENE PRED 29. JANUARJEM 2019)

- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA ZA ZAKONSKE ZVEZE, SKLENJENE PRED 29. JANUARJEM 2019
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA GLEDE SKUPNEGA PREMOŽENJA V POSTOPKU ZA PRENEHANJE ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI ZA RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE

2. POGLAVJE

DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 2016/1104

FILIP DOUGAN IN JERCA KRAMBERGER ŠKERL

Univerza v Ljubljani, Slovenija

I. UVOD

Dne 24. junija 2016 je Svet Evropske unije sprejel Uredbo (EU) 2016/1104 o izpajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopравnih posledic registriranih partnerskih skupnosti (v nadaljevanju Uredba (EU) 2016/1104).¹⁸

Uredba velja za premoženjskopравne posledice registrirane partnerske skupnosti, in sicer za celoto pravil, ki veljajo za premoženjska razmerja med partnerjema (med seboj in do tretjih oseb), ki nastanejo z registracijo ali s prenehanjem njune partnerske skupnosti (1. člen in točka (b) prvega odstavka 3. člena Uredbe (EU) 2016/1104).

Treba je opozoriti, da se Uredba (EU) 2016/1104 uporablja samo za premoženjske posledice partnerskih skupnosti (bodisi raznospolnih ali istospolnih), ki so **registrirane**. Tako se ne uporablja za premoženjske posledice partnerskih skupnosti, ki niso bile registrirane (t. i. *de facto* partnerske skupnosti), niti za premoženjske posledice zakonske zveze.¹⁹

Področje uporabe *ratione materiae* izključuje tudi vprašanja v zvezi z obstojem, veljavnostjo ali priznavanjem registriranih partnerskih skupnosti ter vprašanja glede preživitinskih obveznosti, dedovanja, socialne varnosti itd.

Uporaba Uredbe (EU) 2016/1104 je dodatno omejena s tem, da je bila sprejeta le v okviru okrepljenega sodelovanja med 18 državami članicami: Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Češko, Finsko, Grčijo, Francijo, Hrvaško, Italijo, Ciprom, Luksemburgom, Malto, Nemčijo, Nizozemsko, Portugalsko, Slovenijo, Španijo in Švedsko (v nadaljevanju sodelujoče države članice). Vse druge države članice še naprej uporabljajo svoje nacionalne predpise mednarodnega zasebnega prava.

Uredba (EU) 2016/1104 se uporablja za vsa tri osrednja vprašanja mednarodnega zasebnega prava. Vključuje pravila o mednarodni pristojnosti, pravila o pravu, ki se uporablja, in pravila o priznavanju ter izvrševanju odločb drugih sodelujočih držav članic. Poleg tega registriranim partnerjem omogoča tudi uveljavljanje svobodne volje pri sklepanju določenih dogovorov o premoženjskih posledicah njihovega razmerja. Tako lahko registrirana partnerja skleneta (1) *dogovor o izbiri sodišča*, (2) *dogovor o izbiri prava* in/ali (3) *dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema*.

¹⁸ UL L 183, 8. julij 2016, str. 30.

¹⁹ Glej tudi: Dougan, F.: *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. V: Galič, A., in Kramberger Škerl, J. (ur.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019, str. 236–237.

Registrirana partnerja pa morata biti pri tovrstnih dogovorih posebej pozorna na časovni vidik uporabe Uredbe (EU) 2016/1104. Njena pravila o pristojnosti se namreč uporabljajo samo za sodne postopke, začete **29. januarja 2019 ali pozneje**. Če je bil *dogovor o izbiri sodišča* sklenjen pred tem datumom, se bo njegova veljavnost presojala v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104.

Poleg tega pravila o pravu, ki se uporablja (vključno s pravili o *dogovorih o izbiri prava* in *dogovorih o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema*), veljajo samo za partnerja, ki sta registrirala svojo partnersko skupnost ali določila pravo, ki se uporablja, **29. januarja 2019 ali pozneje**. V skladu s tem pravilom so možne štiri dejanske situacije:

- (1) partnerska skupnost je bila registrirana in *dogovor o izbiri prava* je bil sklenjen **pred 29. januarjem 2019**: uporabiti je treba pravila nacionalnega mednarodnega zasebnega prava;
- (2) partnerska skupnost je bila registrirana **pred 29. januarjem 2019**, toda *dogovor o izbiri prava* je bil sklenjen **29. januarja 2019 ali pozneje**: sodišča morajo upoštevati *dogovor o izbiri prava*, ki je bil veljavno sklenjen v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104. Če pa *dogovor o izbiri prava* ni veljaven, morajo sodišča uporabiti nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava, ki se uporablja za premoženjske posledice registriranih partnerskih skupnosti;
- (3) partnerska skupnost je bila registrirana **29. januarja 2019 ali pozneje**, toda *dogovor o izbiri prava* je bil sklenjen **pred 29. januarjem 2019**: sodišča morajo uporabiti Uredbo (EU) 2016/1104 in upoštevati *dogovor o izbiri prava*, ki izpolnjuje vse zahteve iz Uredbe; ali
- (4) partnerska skupnost je bila registrirana in *dogovor o izbiri prava* je bil sklenjen **29. januarja 2019 ali pozneje**: Uporablja se Uredba (EU) 2016/1104.²⁰

II. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA

1. Ali Uredba (EU) 2016/1104 omogoča izbiro sodišča?

Da, 7. člen Uredbe (EU) 2016/1104 strankam omogoča sklenitev **dogovora o določitvi sodišč države članice, ki bodo izključno pristojna za odločanje v zadevah glede premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti**.

2. Ali lahko stranki izbereta sodišča katere koli države?

Ne, izbira po Uredbi je omejena le na 18 držav članic EU, ki sodelujejo v okrepljenem sodelovanju. Če naj se *dogovor o izbiri sodišča* presoja po pravilih Uredbe, je mogoče izbrati zgolj sodelujoče države članice.

Poleg tega 7. člen Uredbe (EU) 2016/1104 določa, da lahko stranki izbereta samo sodišča države članice

- (1) katere pravo se uporablja na podlagi veljavnega *dogovora o izbiri prava* po 22. členu Uredbe (EU) 2016/1104 ali
- (2) katere pravo se uporablja v skladu s prvim odstavkom 26. člena Uredbe (EU) 2016/1104 (*Pravo, ki se uporablja, če stranki ne izbereta prava*), tj. pravo države, po pravu katere je bila partnerska skupnost registrirana.²¹

²⁰ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 286.

²¹ Treba je opozoriti, da 7. člen iz neznanih razlogov določa tretjo možnost, ki pa je enaka drugi možnosti, tj. pravo države, v kateri je bila partnerska skupnost registrirana. Prvi odstavek 26. člena Uredbe 2016/1104 namreč odkazuje na pravo države, po katere pravu je bila registrirana partnerska skupnost.

3. Kaj se zgodi, če se stranki odločita za sodišča države, ki ne sodeluje?

V takih primerih Uredba ne bo zagotavljala učinkov njune izbire. Vendar je taka izbira morda še vedno veljavno sklenjena v skladu z nacionalnimi predpisi mednarodnega zasebnega prava te države in jo tako izbrana sodišča lahko spoštujejo.

4. Kdaj lahko stranki skleneta dogovor o izbiri sodišča?

Dogovor o izbiri sodišča lahko skleneta **pred nastankom spora ali po njem** ali celo **pred registracijo partnerske skupnosti**.

Dogovori o izbiri sodišča, sklenjeni pred začetkom veljavnosti Uredbe 29. januarja 2019, se bodo v skladu z Uredbo presojali, če se bodo sodni postopki začeli po tem datumu.

Dogovor je mogoče na začetku pravnega postopka skleniti tudi »tiho«, in sicer s **spustitvijo toženca** v postopek (8. člen), pod pogojem, da bi bilo lahko to sodišče izbrano tudi z izrecnim dogovorom o izbiri sodišča (7. člen).

5. Ali obstajajo kakšne zahteve glede obličnosti dogovora o izbiri sodišča?

Dogovor o izbiri sodišča se lahko sklene kot **ločen dokument** ali kot **določba v dogovoru o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema**.

Člen 7 Uredbe (EU) 2016/1104 določa posebne zahteve za formalno veljavnost. *Dogovor o izbiri sodišča* mora biti **sklenjen v pisni obliki in datiran, podpisati pa ga morata obe stranki**.

Šteje se, da je dogovor o izbiri sodišča sklenjen pisno tudi takrat, ko je sklenjen s komunikacijo **po elektronskih sredstvih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora**. Tudi dogovori, sklenjeni z elektronskimi sredstvi, pa morajo biti datirani in podpisani (ročno ali s kvalificiranim elektronskim podpisom).²²

Zahteve glede formalne veljavnosti so določene izčrpno, kar pomeni, da **v skladu z *lex fori* ni dopustno postavljati dodatnih formalnih zahtev**.²³

Sodišče je mogoče izbrati tudi s spustitvijo toženca v postopek (***prorogatio tacita, submitio***) (8. člen). To v praksi pomeni, da tožnik vloži tožbo pred nepristojnim sodiščem, toženec pa na tožbo odgovori, ne da bi izpodbijal pristojnost (potem ko je bil obveščen o tej možnosti). Pristojnost lahko temelji na nastopu toženca samo, če bi lahko stranki to sodišče izbrali tudi z izrecnim *dogovorom o izbiri sodišča*.

6. Ali bodo sodišča vedno spoštovala izbiro strank?

Ne. V primeru (razmeroma pogostih) povezanih postopkov sicer pravilno sklenjen *dogovor o izbiri sodišča* morda ne bo veljal.

Treba pa je opozoriti, da se posebno pravilo iz 4. in 5. člena uporablja samo, če so bili taki povezani postopki sproženi v eni od sodelujočih držav članic. V nasprotnem primeru *dogovor o izbiri sodišča* ne bo neučinkovit: še vedno bo zavezoval stranki in sodišča sodelujočih držav članic.

6.1. Smrt enega od partnerjev – prevlada pristojnosti po Uredbi o dedovanju

Sodišča dogovora o izbiri sodišča ne bodo upoštevala v primerih, zajetih v 4. členu Uredbe (EU) 2016/1104 (*Pristojnost v primeru smrti enega od partnerjev*).

²² Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Bergquist, U., Damascelli, D., in drugi: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, str. 65 in 66.

²³ Prav tam, str. 65.

V takih primerih ima prednost uskladitev pristojnosti v povezanih postopkih. Za odločanje o premoženjskih posledicah registriranih partnerskih skupnosti bodo pristojna sodišča države članice, ki ima jurisdikcijo v povezanih zadevah dedovanja, in sicer v skladu z Uredbo (EU) 650/2012 (in kljub obstoju veljavnega dogovora o izbiri prava po 7. členu Uredbe (EU) 2016/1104).²⁴

6.2. *Prenehanje ali razveljavitev registrirane partnerske skupnosti – možnost priznanja pristojnosti sodišča, ki je pristojno za odločanje o prenehanju ali razveljavitvi partnerske skupnosti*

Omejitve učinkovanja dogovora o izbiri sodišča so predvidene tudi v zvezi s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1104 (*Pristojnost v primeru prenehanja ali razveljavitve*).

Če sodišče države članice začne postopek, da bi odločilo o prenehanju ali razveljavitvi registrirane partnerske skupnosti, so sodišča te države članice pristojna tudi za odločanje o premoženjskopravnih posledicah registrirane partnerske skupnosti, povezanih s prenehanjem ali razveljavitvijo. Vendar pa morata stranki v to **privoliti**, če želita doseči tako usklajevanje pristojnosti med povezanimi zadevami.

Tako privolitev je mogoče doseči bodisi če je sodišče že začelo postopek o prenehanju ali razveljavitvi partnerske zveze ali pred tem. V slednjem primeru in v skladu z drugim odstavkom 5. člena Uredbe (EU) 2016/1104 mora ta dogovor izpolnjevati (obličnostne) zahteve²⁵ 7. člena Uredbe (EU) 2016/1104. Če se stranki ne moreta sporazumeti, stranki in sodišča zavezuje predhodno veljavno sklenjen *dogovor o izbiri sodišča*.²⁶

7. **Kakšno je razmerje med pravom, ki se uporablja, in mednarodno pristojnostjo, če tako razmerje sploh obstaja?**

Načeloma gre pri vprašanih prava, ki se uporablja, in mednarodno pristojnostjo za dve različni vprašanji. Sodišča ene države lahko v postopku uporabljajo pravo druge države. Vendar pa je pogosto zaželeno ureditev, ki omogoča, da pristojno sodišče odloča na podlagi svojega nacionalnega prava (enotnost *forum* in *lex*, nem. *Gleichlauf*), saj to poenostavi postopek in lahko zmanjša njegove stroške ter trajanje.

Namen Uredbe (EU) 2016/1104 je doseči prav tako usklajenost med mednarodno pristojnostjo in pravom, ki se uporablja.²⁷ Uredba zato spodbuja avtonomijo strank, ki naj pristojnim sodiščem omogoči uporabo svojega nacionalnega prava.

Vseeno pa takšna usklajenost v Uredbi ni vedno zagotovljena. Če stranki v skladu z 22. členom Uredbe (EU) 2016/1104 določita pravo, ki se uporablja, lahko še vedno skleneta *dogovor o izbiri sodišča*, s katerim se odločita za izključno pristojnost sodišč države članice, po pravu katere je bilo partnerstvo registrirano. To lahko privede do prekinitve povezave med *forum* in *lex*, ker 22. člen Uredbe (EU) 2016/1104 predvideva različne navezne okoliščine.²⁸ Takšna izbira je omogočena, ker lahko v nekaterih primerih bolje služi interesom strank.

24 Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Dougan, F.: *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. V: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., in Viterbo, F. (ur.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. University of Camerino. Camerino. 2019, str. 79–80.

25 Drugi odstavek 5. člena se nanaša na zahteve iz 7. člena na splošno. Vendar je nelogično in v nasprotju z vzporedno določbo Uredbe (EU) 2016/1103, da je treba poleg obličnostnih zahtev iz drugega odstavka 7. člena spoštovati tudi zahteve iz prvega odstavka 7. člena. Zato avtorji menijo, da morajo biti dogovori iz drugega odstavka 5. člena (samo) v skladu z obličnostno zahtevo iz drugega odstavka 7. člena.

26 Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 279.

27 Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Pogorelčnik Vogrinc, N.: *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. V: *Podjetje in delo*. let. 46 (2020). št. 1, str. 198.

28 Avtorji menijo, da lahko partnerja izbereta sodišča države članice, v kateri je bila partnerska skupnost registrirana (tudi če sta partnerja sklenila dogovor o izbiri prava). Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Bergquist, U., Damascelli, D., in drugi:

Poleg tega se lahko zaradi načela univerzalne uporabe (20. člen Uredbe (EU) 2016/1104) partnerja odločita tudi za pravo tretje države.²⁹ V takih primerih ni nujno, da bodo sodišča te države veljavno določena kot pristojna v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104, saj Uredba teh države ne zavezuje. Vendar je dogovor o izbiri sodišča morda še vedno veljavno sklenjen v skladu z nacionalnimi predpisi mednarodnega zasebnega prava te države.

8. Ali je mogoče izbrati točno določeno sodišče v eni od držav ali le sodišča države na splošno?

Člen 7 Uredbe (EU) 2016/1104 se nanaša le na mednarodno pristojnost. Tako strankam omogoča, da se veljavno dogovorita o pristojnosti sodišč ene države na splošno, ne pa tudi o krajevni pristojnosti posameznega sodišča te države.³⁰ Krajevna pristojnost je določena z nacionalnimi pravili procesnega prava. Nacionalno pravo pa bo vseeno pogosto omogočilo tudi izbiro konkretnega sodišča v državi.

9. Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o izbiri prava?

Deloma. Kot je bilo že omenjeno, Uredba določa navezne okoliščine, v skladu s katerimi lahko stranki izbereta pristojno sodišče. Uredba pa ne obravnava vprašanj razlage, pomanjkanja soglasja in drugih vsebinskih vprašanj. V nasprotju z dogovori o izbiri prava, glede katerih Uredba določa kolizijsko pravilo glede materialne veljavnosti (24. člen), Uredba žal ne določa takega pravila glede materialne veljavnosti dogovorov o izbiri sodišča. V zvezi z rešitvijo tega vprašanja je pravna doktrina razdeljena: nekateri menijo, da bi moralo materialno veljavnost urejati pravo, ki se v skladu z Uredbo uporablja za odločanje o premoženjskih razmerjih med partnerjema,³¹ drugi pa menijo, da bi to moralo biti pravo države pristojnega sodišča (vključno z upoštevanjem nacionalnih kolizijskih pravil).³² Avtorji menijo, da je drugo mnenje prepričljivejše v luči skladne razlage pravil mednarodnega zasebnega prava EU.

III. VZORČNI DOGOVORI

☞ DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

☞ DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

IV. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA

1. Ali je izbira prava po Uredbi (EU) 2016/1104 mogoča?

Da. V skladu z **22. členom Uredbe (EU) 2016/1104** lahko partnerja skleneta dogovor, s katerim izbereta pravo, ki bo veljalo za premoženjske posledice njune registrirane partnerske skupnosti. Možnost sklenitve *dogovora o izbiri prava* ni omejena na partnerje, ki registrirajo svoje partnerske skupnosti v sodelujočih državah članicah.

Če prava ne izbereta, se pravo, ki se uporablja, ugotavlja v skladu s 26. členom Uredbe (EU) 2016/1104.

The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, str. 279.

²⁹ V zvezi z Uredbo (EU) 2016/1104 so tretje države tudi države članice, ki ne sodelujejo v okrepljenem sodelovanju, pa tudi države nečlanice EU.

³⁰ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Bergquist, U., Damascelli, D., in drugi: The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, str. 65.

³¹ Prav tam.

³² Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 278.

2. Ali lahko stranki izbereta pravo katere koli države? Kaj se zgodi, če se stranki odločita za pravo države, ki ne sodeluje v okrepljenem sodelovanju?

Na splošno, **20. člen Uredbe (EU) 2016/1104** sodiščem omogoča **uporabljati pravo katere koli države**, ki je bilo izbrano kot pravo, ki se uporablja, ne glede na to, ali gre za pravo sodelujoče države članice ali ne (*načelo univerzalne uporabe*).

Kljub temu pa **22. člen Uredbe (EU) 2016/1104** določa nekatere dodatne omejitve.

Prvič, partnerja lahko izbereta samo pravo države, ki registriranim partnerskim skupnostim pripisuje premoženjskopravne posledice. To je nujno, saj prava nekaterih držav ne urejajo registriranih partnerskih skupnosti in zato za take zveze ne predvidevajo premoženjskih posledic. Stranki morata biti še posebej pozorni pri izbiri prava, ki se uporablja, saj prava nekaterih držav urejajo le istospolne registrirane partnerske skupnosti, zaradi česar za raznospolne partnerske skupnosti ne bodo predvidene nobene premoženjske posledice (in obratno).

Drugič, stranki lahko izbirata zgolj med naslednjimi pravi (pod pogojem, da prava teh držav urejajo premoženjske posledice registriranih partnerskih skupnosti):

1. pravo države, v kateri imata partnerja (ali bodoča partnerja) ali eden od njiju v času sklenitve dogovora običajno prebivališče;
2. pravo države, katere državljanstvo ima eden od partnerjev (ali bodočih partnerjev) v času sklenitve dogovora; ali
3. pravo države, po katerem je bila **partnerska skupnost registrirana**.

Partnerja sta tako omejena na prava držav, s katerimi sta tesno povezana. To je lahko pravo sodelujoče države članice ali pravo katere koli druge države (dokler so izpolnjena zgoraj navedena merila).

3. Ali vsa sodišča držav članic zavezuje dogovor o izbiri prava v skladu z Uredbo 2016/1104?

Ne, *dogovor o izbiri prava*, sklenjen v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104, zavezuje le sodišča sodelujočih držav članic. Za učinkovanje takega *dogovora o izbiri prava* mora eno od sodišč v sodelujoči državi članici najprej ugotoviti svojo mednarodno pristojnost v skladu s pravili Uredbe (EU) 2016/1104.

Če so (mednarodno) pristojna sodišča držav, ki ne sodelujejo, učinkovanje *dogovora o izbiri prava*, sklenjenega v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104, ni zajamčeno. Vendar pa lahko tak dogovor še vedno učinkuje, če izpolnjuje zahteve mednarodnega zasebnega prava države, katere sodišča so pristojna.

4. Kdaj lahko stranki skleneta dogovor o izbiri prava? Ali lahko stranki svoj dogovor pozneje spremenita?

Stranki lahko *dogovor o izbiri prava skleneta* bodisi **pred** registracijo partnerske skupnosti bodisi **po** njej. Če partnerja skleneta *dogovor o izbiri prava* po registraciji partnerske skupnosti, se izbrano pravo uporablja le za naprej (razen če se partnerja izrecno dogovorita za retroaktivne učinke).³³

Stranki lahko svoj dogovor kasneje tudi spremenita in izbereta drugo pravo, ki se uporablja. Taka sprememba prava, ki se uporablja, bo imela učinke za naprej, če se partnerja ne dogovorita drugače.³⁴

³³ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 295.

³⁴ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 glej tudi: Pogorelčnik Vogrinc, N.: Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes. V: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. let. 40 (2019). Št. 3, str. 1092.

Če partnerja spremenita svojo izbiro prava, z retroaktivnim učinkom, taka sprememba prava, ki se uporablja, ne sme negativno vplivati na pravice tretjih oseb (tretji odstavek 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104). Za več informacij o pravicah tretjih oseb glej odgovor na vprašanje 8.

5. Ali Uredba vsebuje zahteve glede obličnosti dogovora o izbiri prava?

Dogovor o izbiri prava se lahko sklene kot **ločen dokument** ali kot **določba v dogovoru o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema**.

Člen 23 Uredbe (EU) 2016/1104 določa, da mora biti dogovor sklenjen **v pisni obliki in datiran, podpisati pa ga morata obe stranki**. Šteje se, da je dogovor o izbiri prava sklenjen v pisni obliki tudi, ko je sklenjen s komunikacijo **po elektronskih sredstvih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora**. Vendar morajo biti tudi dogovori, sklenjeni z elektronskimi sredstvi, datirani in podpisani (ročno ali s kvalificiranim elektronskim podpisom).

Poleg tega 23. člen Uredbe (EU) 2016/1104 določa dodatne zahteve za njegovo formalno veljavnost, ki so lahko odvisne od nacionalnih prav sodelujočih držav članic. Možne so štiri dejanske situacije:

- (1) če ob sklenitvi dogovora **oba partnerja običajno prebivata v isti sodelujoči državi članici**, mora dogovor izpolnjevati tudi vse dodatne obličnostne zahteve, ki jih pravo te države članice določa za dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema;
- (2) če ob sklenitvi dogovora **partnerja običajno prebivata v različnih sodelujočih državah članicah** in nacionalna zakonodaja teh držav članic določa različne (dodatne) obličnostne zahteve za dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema, mora dogovor izpolnjevati obličnostne zahteve *ene ali druge* države članice;
- (3) če ob sklenitvi dogovora **le en partner običajno prebiva v sodelujoči državi članici**, mora dogovor izpolnjevati tudi vse dodatne obličnostne zahteve, ki jih pravo te države članice določa za dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema; in
- (4) če ob sklenitvi dogovora **nobeden od partnerjev običajno ne prebiva v sodelujoči državi članici**, ni treba, da dogovor izpolnjuje kakršne koli dodatne obličnostne zahteve.³⁵

Take dodatne obličnostne zahteve, kot so omenjene v točkah (1) do (3), lahko na primer obsegajo pogoj, da je dogovor o izbiri prava sklenjen v obliki notarskega zapisa, sicer se šteje za ničnega. Zato je vzorec *dogovora o izbiri prava*, ki je predlagan spodaj, polno zavezujoč le, če pravo sodelujoče države članice, v kateri ima eden ali oba partnerja stalno prebivališče, ne predvideva dodatnih obličnostnih zahtev za dogovore o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema. Sicer bo treba sporazum dopolniti z zgoraj omenjenimi elementi in/ali formalnostmi.

Za več informacij o možnih dodatnih obličnostnih zahtevah glej *Atlas nacionalne zakonodaje držav članic EU*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

6. Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o izbiri prava?

Da. V skladu s 24. členom Uredbe (EU) 2016/1104 obstoj in veljavnost *dogovora o izbiri prava* ureja pravo, ki sta ga partnerja izbrala v dogovoru.

Kljub temu se lahko **pomanjkanje soglasja** ugotovi tudi po pravu države, v kateri ima eden od partnerjev običajno prebivališče v času začetka sodnega postopka. Vendar pa je to mogoče le, če iz okoliščin konkretnega primera izhaja, da obstoja privolitve ne bi bilo ustrezno ugotavljati v skladu s pravom, ki sta ga partnerja izbrala.

³⁵ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 290.

7. Kakšni so učinki dogovora o izbiri prava in katera vprašanja ureja pravo, ki se uporablja in ki sta ga izbrala partnerja?

Uredba (EU) 2016/1104 izrecno ne določa učinkov dogovora o izbiri prava. Splošno sprejeto je, da sta partnerja z izbiro prava, ki se uporablja, izbrala zakoniti premoženjski režim izbranega prava.³⁶ Vendar pa lahko partnerja tudi podrobneje določita, kateri premoženjskopравни režim v skladu z izbranim pravom, naj se uporabi.³⁷

Pravo, ki se uporablja v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104, ureja različne vidike premoženjskih posledic registriranih partnerskih skupnosti. Člen 27 določa, da med drugim ureja:

- (a) razvrstitev premoženja enega ali obeh partnerjev v različne kategorije med trajanjem registrirane partnerske skupnosti in po njenem koncu,
- (b) prehod premoženja iz ene kategorije v drugo,
- (c) odgovornost enega partnerja za obveznosti in dolgove drugega partnerja,
- (d) pooblastila, pravice in obveznosti enega ali obeh partnerjev v zvezi s premoženjem,
- (e) razdelitev ali likvidacijo premoženja po prenehanju registrirane partnerske skupnosti;
- (f) učinke premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti na pravno razmerje med partnerjem in tretjimi osebami (pod pogoji, predstavljenimi v odgovoru na 8. vprašanje) ter
- (g) materialno veljavnost dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema.

Ta seznam ni izčrpen. Poleg tega je treba poudariti enotnost prava, ki se uporablja. V skladu z 21. členom Uredbe (EU) 2016/1104 se pravo, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice registrirane partnerske skupnosti, uporablja za vse premoženje, ki ga te posledice zadevajo, ne glede na to, kje je. Iz tega sledi, da partnerja ne moreta skleniti delnega *dogovora o izbiri prava* (t. j. odločiti se za pravo, ki bi se uporabljalo samo za določene premoženjskopravne posledice njune partnerske skupnosti).³⁸

Po drugi strani pa pravo, izbrano v skladu z Uredbo (EU) 2016/1104, ne bo urejalo ugotavljanja obstoja ali veljavnosti registrirane partnerske skupnosti, priznanja registrirane partnerske skupnosti, razlogov za njeno prenehanje ali ničnosti, vprašanj o pravni sposobnosti partnerjev, njihovih preživninskih obveznosti, dedovanja itd.

8. Kako dogovor o izbiri prava vpliva na pravice tretjih strank?

Učinek dogovora o izbiri prava na tretje osebe je odvisen od njihovega (domnevnega) **poznavanja** izbranega prava.

Čeprav v skladu s točko (f) 27. člena pravo, ki sta ga partnerja izbrala, ureja učinke premoženjskih posledic registriranih partnerskih skupnosti na pravno razmerje med partnerjema in tretjimi osebami (*glej zgoraj*), 28. člen Uredbe (EU) 2016/1104 določa, da lahko partner uporabi pravo, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice registrirane partnerske skupnosti, proti tretji osebi (v sporu med enim ali obema partnerjema in tretjo osebo) **le**, če je tretja oseba **vedela** ali bi ob ustrezni skrbnosti **morala vedeti** za to pravo.

Šteje se, da tretja oseba pozna pravo, ki se uporablja za premoženjske posledice registrirane partnerske skupnosti, če

³⁶ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Bergquist, U., Damascelli, D., in drugi: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019, str. 100.

³⁷ Prav tam.

³⁸ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 288.

- (a) je to pravo pravo
 - (i) države, ki se uporablja za pravni posel med partnerjem in tretjo osebo, ali
 - (ii) države, v kateri imata partner, ki sklene pravni posel, in tretja oseba običajno prebivališče, ali
 - (iii) v zadevah, povezanih z nepremičnim premoženjem, pravo države, v kateri je premoženje.
- ali
- (b) je eden od partnerjev izpolnil veljavne zahteve za javno objavo ali registracijo premoženjskopравnih posledic partnerske skupnosti, ki jih določa pravo
 - (i) države, ki se uporablja za pravni posel med partnerjem in tretjo osebo, ali
 - (ii) države, v kateri imata partner, ki sklene pravni posel, in tretja oseba običajno prebivališče, ali
 - (iii) v zadevah, povezanih z nepremičnim premoženjem, države, v kateri je premoženje.

V primerih, ko prava, ki se uporablja, **ni mogoče uporabiti** proti tretji osebi, se premoženjskopравne posledice registrirane partnerske skupnosti v razmerju do tretje osebe presojujejo **po pravu države, katere pravo se uporablja za pravni posel med partnerjem in tretjo osebo**, ali v primerih, ko gre za nepremično ali registrirano premoženje ali pravice, **po pravu države, v kateri se nepremičnina nahaja, ali v kateri so registrirani premoženje ali pravice**.

V. VZORČNI DOGOVORI

- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA
- ☞ DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA
- ☞ SPREMEMBA DOGOVORA O IZBIRI PRAVA

VI. SMERNICE GLEDE DOGOVORA O UREDITVI PREMOŽENJSKIH RAZMERIJ MED PARTNERJEMA

1. Kaj je dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema? Kakšno je razmerje med *dogovorom o izbiri prava* in *dogovorom o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema*?

Dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema je vsak dogovor med partnerjema ali bodočima partnerjema, s katerim uredita premoženjskopравne posledice svoje registrirane partnerske skupnosti (točka c prvega odstavka 2. člena Uredbe (EU) 2016/1104). Sestavljen je iz določb o pravicah in obveznostih partnerjev glede njunega premoženja.

Dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema lahko vključuje tudi dogovor o pravu, ki se uporablja. Vendar to ni nujno. V slednjem primeru se pravo, ki se uporablja, določi v skladu s 26. členom Uredbe (EU) 2016/1104, veljavnost dogovora pa ureja to pravo (*glej spodaj*).

2. Ali obstajajo kakšne zahteve za obliko dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema?

Da. Člen 25 Uredbe (EU) 2016/1104 določa več zahtev za njegovo formalno veljavnost.

Prvič, *dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema* mora biti sklenjen v **pisni obliki in datiran, podpisati pa ga morata obe stranki**. Šteje se, da so taki dogovori sklenjeni pisno tudi takrat, ko so sklenjeni s komunikacijo z **elektronskimi sredstvi, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora**. Vendar

morajo biti tudi dogovori, sklenjeni z elektronskimi sredstvi, datirani in podpisani (ročno ali s kvalificiranim elektronskim podpisom).

Drugič, 25. člen Uredbe (EU) 2016/1104 določa dodatne zahteve za njegovo formalno veljavnost, ki so lahko odvisne **od nacionalnega prava sodelujočih držav članic**.

1. če ob sklenitvi dogovora **oba partnerja običajno prebivata v isti sodelujoči državi članici**, mora dogovor izpolnjevati tudi vse dodatne obličnostne zahteve, ki jih pravo te države članice določa za dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema;
2. če ob sklenitvi dogovora **partnerja običajno prebivata v različnih sodelujočih državah članicah** in nacionalna zakonodaja teh držav članic določa različne (dodatne) obličnostne zahteve za veljavnost dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema, mora dogovor izpolnjevati obličnostne zahteve *ene ali druge* države članice;
3. če ob sklenitvi dogovora **le en partner običajno prebiva v sodelujoči državi članici**, mora dogovor izpolnjevati tudi vse dodatne obličnostne zahteve, ki jih pravo te države članice določa za dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema; in
4. če ob sklenitvi dogovora **nobeden od partnerjev nima običajnega prebivališča v sodelujoči državi članici**, ni treba, da dogovor izpolnjuje kakršne koli dodatne obličnostne zahteve.³⁹

Čeprav je 25. člen Uredbe (EU) 2016/1104 zelo podoben 23. členu, določa še eno dodatno zahtevo. Če **pravo, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice registrirane partnerske skupnosti**, predvideva dodatne obličnostne zahteve, mora *dogovor o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema* izpolnjevati tudi te zahteve.

Pravo, ki se uporablja, je lahko bodisi pravo, ki ga partnerja določita v *dogovoru o izbiri prava* ali; če take določitve ni, pravo, ki je določeno v skladu s 26. členom Uredbe 2016/1104.⁴⁰ Ker 25. člen omogoča kopicenje formalnih zahtev, se poveča tveganje za neveljavnost dogovora.⁴¹

Za več informacij o možnih dodatnih obličnostnih zahtevah pravnih sistemov posameznih držav članic glej *Atlas nacionalne zakonodaje držav članic EU*: <https://www.euro-family.eu/atlas>.

3. Ali Uredba (EU) 2016/1104 ureja materialno veljavnost dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med partnerjema?

Ne. Za materialno veljavnost (kot tudi veljavnost soglasja partnerjev) veljajo pravila prava, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice registrirane partnerske skupnosti.⁴²

³⁹ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 300.

⁴⁰ Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Bergquist, U., Damascelli, D., in drugi: The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property. Oxford University Press. Oxford. 2019, str. 109.

⁴¹ Prav tam, str. 110.

⁴² Glede Uredbe (EU) št. 2016/1103 primerjaj: Andrae, M.: Internationales Familienrecht. Nomos. Baden Baden. 2019, str. 301.

3. POGLAVJE

DOGOVORI O IZBIRI SODIŠČA IN PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI UREDBE (EU) 650/2012

IVANA KUNDA IN DANIJELA VRBLJANAC,
Univerza na Reki, Pravna fakulteta

I. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI SODIŠČA

1. Ali je dovoljena izbira sodišča po Uredbi o dedovanju?

Da, prvi odstavek 5. člena Uredbe (EU) 650/2012⁴³ strankam omogoča, da se dogovorijo o pristojnem sodišču (*professio fori*). Vendar pa glede **svobode izbire strank obstaja pomembna omejitev**: stranke lahko to storijo le, če je zapustnik izbral pravo, ki se uporablja, v skladu z 22. členom. V tem primeru se lahko stranke strinjajo, da je sodišče (ali sodišča) tiste države članice izključno pristojno za odločanje v dednih zadevah. V skladu z 22. členom Uredbe o dedovanju lahko oseba za pravo, ki se uporablja, izbere pravo države svojega državljanstva v času odločitve ali ob smrti.⁴⁴ Logika te omejitve je, da lahko stranke, ki izberejo pristojno sodišče, izberejo samo sodišče države članice, katere pravo se uporablja za dedovanje, s čimer se zagotovi poenotenje med mednarodno pristojnostjo in pravom, ki se uporablja, kar je vodilna zamisel Uredbe o dedovanju.⁴⁵

Poleg tega se prvi odstavek 5. člena izrecno nanaša na sodišča „države članice“; zato dogovor o izbiri sodišča v skladu z Uredbo ne more določiti sodišča tretje države kot pristojnega sodišča. Veljavnost Uredbe o dedovanju pa je ozemeljsko omejena tudi znotraj območja Evropske unije. Irska in Danska namreč te Uredbe ne uporabljata. Zato se za namene Uredbe o dedovanju ti dve državi štejeta za tretji državi.⁴⁶

2. Ali lahko stranke izberejo le sodišča države članice na splošno ali pa se lahko odločijo tudi za točno določeno sodišče, ki naj bo v njihovi zadevi pristojno?

V skladu z Uredbo o dedovanju se lahko stranke odločijo za pristojnost »sodišča ali sodišč te države članice«, kot je določeno v prvem odstavku 5. člena Uredbe o dedovanju. To pomeni, da je možno, da je dogovor o izbiri sodišča izražen **na enega od obeh načinov**, torej da se izbere določeno sodišče v državi članici ali na splošno sodišča države članice.

⁴³ Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, UL L 201, 27. julij 2012, str. 107–134.

⁴⁴ Glej to poglavje, razdelek III.

⁴⁵ Glej uvodni izjavi 27 in 28 Uredbe o dedovanju. Glej tudi Marongiu Buonaiuti, Fabrizio, v: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel in Heinz-Peter (ur.): *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, str. 150.

⁴⁶ Fuchs, Angelika: *The new EU Succession Regulation in a nutshell*, ERA Forum, let. 16, 2015, str. 122.

Ker Uredba o dedovanju obravnava samo mednarodno pristojnost, ob čemer krajevno in stvarno pristojnost določa nacionalno pravo države članice,⁴⁷ ima vsaka od obeh možnosti za stranke prednosti in slabosti. Izbira je v večini primerov odvisna od okoliščin primera, na primer, ali je krajevno pristojno le eno samo sodišče v državi članici ali je pristojnih več sodišč; v prvem primeru se postavi vprašanje, ali stranke poznajo točno določeno pristojno sodišče v izbrani državi članici, ali je verjetno, da bi se taka pristojnost lahko spremenila v času med sklenitvijo dogovora o izbiri sodišča in postopkom dedovanja in ali izbrano državo članico sestavlja več ozemeljskih enot, od katerih ima vsaka svoja dednopravna pravila.

3. Ali stranke lahko izberejo več kot eno pristojno sodišče?

Stranke lahko izberejo **samo eno sodišče** kot pristojno za dedne zadeve ali pa lahko izberejo sodišča **samo ene države članice**, ob čemer bo določitev konkretnega sodišča odvisna od krajevne pristojnosti v skladu z nacionalno zakonodajo te države članice, kot je pojasnjeno zgoraj.⁴⁸ V obeh primerih bo imelo izbrano sodišče oziroma bodo imela izbrana sodišča **izključno pristojnost**. To pomeni, da se morajo vsa druga sodišča, pred katerimi je bil sprožen spor, izreči za nepristojna.⁴⁹

4. Ali mora biti dogovor o izbiri sodišča sklenjen v pisni obliki?

Da, drugi odstavek 5. člena določa, da mora biti dogovor o izbiri sodišča v **pisni obliki**. Poleg tega mora biti **datiran in podpisan** s strani zadevnih strank. V skladu z drugimi evropskimi uredbami s področja mednarodnega zasebnega prava se šteje, da je vsaka komunikacija po elektronskih sredstvih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, sklenjena v pisni obliki. Ko je dogovor sklenjen v elektronski obliki, ima običajno datum, ki je zabeležen kot del elektronske komunikacije (v vsakem primeru bi morali stranki zagotoviti, da je shranjen), podpis pa mora biti elektronski podpis ali drugo tehnično sredstvo, ki identificira zadevno osebo, kot opozarja večina komentatorjev.^{50, 51}

5. Ali lahko stranke kadar koli sklenejo dogovor o izbiri sodišča?

Da, prvi odstavek 5. člena Uredbe o dedovanju ne določa trenutka, v katerem lahko zadevne stranke sklenejo dogovor o izbiri sodišča. Vendar pa mora, kot je bilo že navedeno, izbrano sodišče sovpadati s pravom, ki ga je izbral zapustnik. Zapustnik lahko izbere samo pravo države svojega državljanstva, izbira pa lahko tudi med državljanstvom, ki ga ima v času odločitve, ali tistim v času smrti. Iz tega sledi, da se lahko stranke sporazumejo glede pristojnega sodišča v času zapustnikovega življenja ali ob njegovi smrti. Če pa se stranke dogovorijo v času zapustnikovega življenja, obstaja tveganje, da lahko postane državljan druge države članice in se posledično odloči, da bo svojo izbiro prava ustrezno spremenil. Verjetnejši scenarij bi lahko vključeval zapustnika z dvojnimi državljanstvom, ki bi se potem, ko je sprva izbral pravo enega državljanstva, odločil za pravo, ki ustreza drugemu državljanstvu. V teh okoliščinah dogovor o izbiri sodišča, usklajen s predhodno izbranim pravom, postane neveljaven.

6. Kdo so nujne stranke dogovora o izbiri sodišča?

To je pomembno vprašanje, saj se lahko izkaže, da je težko vnaprej naštet vse osebe, ki so zainteresirane za dedovanje po umrlem. Nekatere zainteresirane stranke se pojavijo šele po sklenitvi dogovora o izbiri

⁴⁷ O krajevni pristojnosti glej Poretti, P.: Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, let. 37, št. 1, 2016, str. 571.

⁴⁸ Glej ta razdelek, 2. vprašanje.

⁴⁹ Glej 6. člen Uredbe o dedovanju.

⁵⁰ Marongiu Buoniuti, nav. delo, str. 158.

⁵¹ Glej na primer drugi odstavek 25. člena Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, UL L 351, 20. december 2012, str. 1–32.

sodišča. Pravzaprav so **vse zainteresirane osebe nujne stranke dogovora o izbiri sodišča**, vendar se odsotnost katerega koli od njih lahko naknadno odpravi pod strogim pogojem, da ta sprejme pristojnost, ki je bila dogovorjena. Člen 9 določa, da bo izbrano sodišče ostalo še naprej pristojno v skladu z dogovorom le, če se stranke, ki dogovora niso sklenile, spustijo v postopek, ne da bi ugovarjale pristojnosti sodišča. Če stranke, ki dogovora niso sklenile, v postopku ugovarjajo pristojnosti sodišča, se sodišče izreče za nepristojno.

7. Ali je izbrano sodišče pristojno za vse ali le za del premoženja?

Načeloma je sodišče, ki je izbrano z dogovorom o izbiri sodišča, **pristojno za odločanje o vsem zapustnikovem premoženju** ne glede na lokacijo premoženja v skladu s splošnim načelom Uredbe o enotnosti premoženja (glej 4. člen). Vendar pa lahko v skladu s prvim odstavkom 12. člena, če zapuščina obsega premoženje, ki se nahaja v tretji državi, sodišče države članice, ki je začelo postopek, da bi odločilo o dedovanju, na zahtevo ene od strank odloči, da ne bo odločalo o enem ali več delih tega premoženja, če je mogoče pričakovati, da njegova odločitev o tem premoženju ne bo priznana in razglašena za izvršljivo v tej tretji državi. Poleg tega se lahko stranke strinjajo, da se lahko za vsako vprašanje dedovanja obseg postopka omeji v skladu s pravom države članice, v kateri je sodišče, ki je začelo postopek.

8. V kakšnih okoliščinah je priporočljivo, da stranke sklenejo dogovor o izbiri sodišča?

Temelj pravil Uredbe o dedovanju glede pristojnosti je **običajno prebivališče zapustnika**. V skladu s splošnim pravilom o pristojnosti iz 4. člena je pristojno sodišče, pri katerem ima zapustnik ob smrti običajno prebivališče, in to je povezano s pravom, ki se uporablja in ki ga določa ista navezna okoliščina. Če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici, so v skladu z 10. členom za odločanje o celotnem dedovanju vendarle pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice ali pa je imel prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let.

Iz tega sledi, da če dogovora o izbiri sodišča ni, je pristojnost povezana z zapustnikovim običajnim prebivališčem ali krajem njegovega premoženja. Če je zapustnik v letih pred njegovo smrtjo živel v več kot eni državi članici ali čez leto občasno živel v različnih državah članicah, je lahko vprašljivo, ali ima običajno prebivališče v eni ali več teh držav članic.⁵² Če ima zapustnik premoženje v več državah, je lahko ugotavljanje premoženja težko in dolgotrajno opravilo.⁵³ V takih okoliščinah lahko strankam koristi dogovor o pristojnem sodišču, pod pogojem, da je zapustnik izbral pravo, ki se uporablja, v skladu z 22. členom Uredbe o dedovanju, pri čemer je iz istih razlogov smiselna tudi izbira prava.

II. VZORČNI DOGOVORI

☞ DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA

⁵² Glej uvodni izjavi 23 in 24 o določitvi običajnega prebivališča za namene Uredbe o dedovanju. Glej tudi Knol Radoja, Katarina: Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju, Pravni vjesnik, let. 35, št. 2, 2019, str. 54–55.

⁵³ Wautelet, Patrick, Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation, Fifteen questions and some answers, dostopno na: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4. 5. 2020), str. 1.

III. SMERNICE ZA DOGOVORE O IZBIRI PRAVA

1. Ali je dovoljena izbira prava po Uredbi o dedovanju?

Da, kot je bilo že omenjeno, lahko oseba v skladu s prvim odstavkom 22. člena Uredbe izbere pravo, ki se uporablja za dedovanje njenega premoženja (*professio iuris*). Možnost **izbire prava, ki se uporablja**, velja za prednost Uredbe o dedovanju pri zagotavljanju pravne varnosti glede prava, ki se uporablja za dedovanje,⁵⁴ kot tudi možnost, da oseba vnaprej in učinkoviteje organizira dedovanje svojega premoženja.⁵⁵

2. Kako se izbira izrazi?

Izbira prava, ki se uporablja, je lahko **izrecna ali tiha**. Drugi odstavek 22. člena Uredbe določa, da bi se izbira prava morala izrecno navesti v izjavi, ki ima obliko razpolaganja za primer smrti. Poleg tega lahko zapustnikova izbira prava konkludentno izhaja iz določil takega razpolaganja. Uvodna izjava 39 pojasnjuje, da bi se lahko štelo, da je izbira prava izražena, če je na primer zapustnik v razpolaganju navedel točno določene določbe iz prava države, katere državljan je, ali je kako drugače omenil to pravo. Vendar če oseba želi, da za dedovanje po njej velja pravo države njenega državljanstva, je priporočljivo, da se izrecno odloči in se ne zanaša na ugotavljanje njegove tihe izbire prava iz določil razpolaganja.

3. Ali je mogoče izbrati pravo katere koli države?

Ne, **lahko se izbere samo pravo države državljanstva zapustnika**, kar pomeni da je upoštevno bodisi njegovo državljanstvo v času odločitve bodisi njegovo državljanstvo v času njegove smrti. Če ima oseba v času odločitve ali v času smrti več državljanstev, lahko izbere pravo katere koli od teh držav. Državljanstvo je izbrano kot edina možna podlaga za izbiro prava zato, da bi zagotovili povezavo med zapustnikom in izbranim pravom ter preprečili, da bi bilo pravo izbrano zato, da se ne bi uresničila legitimna pričakovanja oseb, ki so upravičene do nujnega deleža.⁵⁶

Dejstvo, da je oseba izbrala pravo, ki se uporablja za dedovanje, strankam daje možnost izbire pristojnega sodišča v državi članici, katere pravo je bilo izbrano.⁵⁷ Če zadevne stranke uporabijo to možnost, se pristojno sodišče in pravo, ki se uporablja, uskladita, kar je običajno v primerih, ko ni bilo izbrano nobeno pravo in nobeno sodišče.⁵⁸

4. Ali je mogoče izbrati pravo tretje države?

Da, 20. člen določa **univerzalno uporabo** Uredbe o dedovanju. Tako se lahko uporabi vsako pravo, na katerega napotuje Uredba o dedovanju, ne glede na to, ali gre za pravo ene od držav članic. Poleg tega prvi odstavek 22. člena omogoča osebi, da izbere »pravo države«, s čimer izbire ne omejuje na pravo držav članic. Vendar če je oseba državljan tretje države, se zadevne osebe ne bodo mogle dogovoriti o pristojnem sodišču.⁵⁹

⁵⁴ Rodríguez-Uría Suárez, Isabel: La ley aplicable a las sucesiones *mortis causa* en el Reglamento (UE) 650/2012, InDret, let. 2, 2013., InDret, let. 2, 2013, str. 11, dostopno na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2266493> (5. 5. 2020).

⁵⁵ Uvodna izjava 38 Uredbe o dedovanju.

⁵⁶ Uvodna izjava 38 Uredbe o dedovanju.

⁵⁷ Glej razdelek I.

⁵⁸ Damascelli, Domenico: Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte, Giuffrè, 2013, str. 59 in nasl.

⁵⁹ Glej ta del, razdelek I.

5. Ali je mogoče izbrati več prav?

Ne, Uredba o dedovanju za eno dedovanje ne dovoljuje izbire več prav, niti vertikalno niti vodoravno.⁶⁰ Razlog za to je, da Uredba temelji na načelu enotnosti premoženja (glej 4. in 21. člen).

6. Ali je mogoče izbiro spremeniti ali preklicati?

Glede na to, da ima oseba pravico izbrati pravo, ki se uporablja za pričakovano dedovanje, lahko to **izbiro spremeni ali prekliče**, ne da bi namesto tega morala izbrati drugo pravo.⁶¹ Vendar se ob tem pojavijo vprašanja veljavnosti, povezana s tako spremembo in preklicem, ki so omenjena v nadaljevanju.⁶²

V zvezi s tem se je pojavilo vprašanje, ali sprememba ali preklic akta o razpolaganju za primer smrti povzroči spremembo in preklic izbire prava, saj to vprašanje v Uredbi o dedovanju ostaja nerešeno.⁶³ Zato je za osebo, ki ureja dedovanje z izbiro prava, ki se uporablja, pomembno, da pri spreminjanju ali preklicu prejšnjih razpolaganj, ki vsebujejo klavzulo o izbiri prava, vedno izrecno navede, kaj to pomeni za izbiro prava.

7. Kdo lahko izbere pravo, ki se uporablja?

Samo oseba, za katere dedovanje gre, ima pravico izbrati pravo, ki se uporablja za dedovanje po njej. Uredba o dedovanju take izbire ne dovoljuje nobeni drugi osebi, vključno z dediči, pred ali po smrti osebe ali uvedbi postopka dedovanja.⁶⁴

8. Ali mora biti izbira prava v pisni obliki?

Ni nujno, da je izbira prava v pisni obliki. Vendar pa je vprašanje formalne veljavnosti ustnih **razpolaganj za primer smrti izključeno iz področja uporabe** Uredbe o dedovanju. Torej, ali je ustno izražena izbira prava veljavna, se odloči po pravu, ki se uporablja v skladu z nacionalnimi kolizijskimi pravili države članice, pred katere sodiščem je bila sprožena obravnava.

Če je razpolaganje v obliki oporoke, formalno veljavnost oporoke in izbire prava, ki je v njej, določa Haaška konvencija o koliziji zakonov glede oblike oporočnih razpolaganj iz leta 1961, pod pogojem, da je država članica sodišča, pred katerim je bil sprožen postopek, pogodbenica te konvencije. Ko je postopek sprožen pred sodiščem države članice, ki ni pogodbenica te konvencije, se formalna veljavnost volje in izbire prava presojata po Uredbi o dedovanju, zlasti po prvem odstavku njenega 27. člena. Isti člen ureja tudi vprašanje formalne veljavnosti izbire prava, ki je vsebovano v razpolaganju za primer smrti, pred sodišči države članice, v kateri se uporablja Uredba o dedovanju.⁶⁵

Prvi odstavek 27. člena določa, da je pisno razpolaganje za primer smrti veljavno glede oblike, če je njegova oblika skladna vsaj z enim pravom, omenjenim v tem odstavku. Ta določba je zasnovana v prid formalni veljavnosti in je skladna z Haaško konvencijo iz leta 1961.⁶⁶ Zato bi moral biti rezultat – kljub

60 Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rechtszeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, let. 74, 2010, str. 609–613.

61 Glej tudi četrti odstavek 22. člena Uredbe o dedovanju.

62 Glej ta razdelek, vprašanje 8.

63 Castelanoz Ruiz, Esperanza: in Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davi, Angelo/Mansel in Heinz-Peter (ur.): *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016, str. 340 in nasl.

64 Damascelli, Domenico, *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013, str. 56.

65 Glej ta del, razdelek I.

66 Uvodna izjava 52 Uredbe o dedovanju.

zgoraj omenjenemu razlikovanju med oporokami in državami članicami pogodbenicami Haaške konvencije iz leta 1961 – enak.

Pri presojanju o tem, ali je konkretno razpolaganje za primer smrti formalno veljavno po tej Uredbi, pristojni organ ne bi smel upoštevati mednarodnega elementa, ki je bil ustvarjen z goljufivim namenom izogniti se pravilom o formalni veljavnosti.

Če želi oseba spremeniti ali preklicati izbiro prava, mora v skladu s četrtem odstavkom 22. člena sprememba ali razveljavitev izpolnjevati obličnostne zahteve za spremembo ali preklic razpolaganja za primer smrti.

9. Katero pravo ureja materialno veljavnost izbire prava?

Tretji odstavek 22. člena določa, da se **materialna veljavnost izbire prava, ki se uporablja, presoja po izbranem pravu**; ali se torej za osebo, ki izbira pravo, lahko domneva, da razume, kaj dela, in s tem soglaša. Enako bi moralo veljati za dejanje, s katerim se izbira prava spremeni ali prekliče. Na izbiro prava ne vpliva dejstvo, da izbrano pravo ne omogoča izbire prava v dednih zadevah.⁶⁷ Nadalje, ker *professio iuris* pomeni neodvisno dejanje, nanj ne vpliva neveljavnost oporoke ali dogovora o dedovanju, katerega del je.⁶⁸

10. V kakšnih okoliščinah je priporočljivo, da oseba izbere pravo, ki se uporablja?

Splošno pravilo, ki se uporablja v večini primerov, ko oseba prava ni izbrala, je 21. člen, v skladu s katerim se uporablja pravo države, v kateri ima pokojnik običajno prebivališče ob smrti. Vendar pa je v nekaterih okoliščinah, na primer tistih, v katerih si posameznik med letom razdeli svoj čas med dvema državama ali pričakuje, da bo svoje prebivališče spremenil, običajno prebivališče težko določiti. Zaradi predvidljivosti rezultata bi bilo koristno izbrati pravo, ki se uporablja za dedovanje. Izbira prava je priporočljiva še zlasti za osebe, ki so se nastanile v tujini, vendar so še vedno tesno povezane s svojo državo izvora in želijo, da bi dedovanje potekalo v skladu s pravom te države.⁶⁹

V nasprotju s tem pa, če oseba ugotovi, da je pravo njenega državljanstva za načrtovanje dedovanja neugodno, ne more »potrditi« uporabe prava države, v kateri ima običajno prebivališče. To bi lahko postalo pomembno zaradi odstopne klavzule po drugem odstavku 21. člena in, kar je še pomembneje, tihe izbire prava po drugem odstavku 22. člena, če bi se okoliščine razlagale tako, da bi sprožile njuno uporabo. Zato je priporočljivo, da oseba »razveljavi« izbiro prava z izjavo, v kateri navede, da nikakor ne želi, da dedovanje poteka po pravu države njenega državljanstva (ali katerem koli drugem pravu), s čimer odpravi kakršen koli potencialni dvom v njene namene.⁷⁰

IV. VZORČNI DOGOVORI

☞ IZBIRA PRAVA

☞ ODSTOP OD IZBIRE PRAVA

⁶⁷ Uvodna izjava 40 Uredbe o dedovanju.

⁶⁸ Rodríguez-Uría Suárez, nav. delo, str. 13.

⁶⁹ Damascelli, Domenico, I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte, v: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (ur.), Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni *mortis causa*, Giuffrè, 2013, str. 99.

⁷⁰ Wautelet, nav. delo, str. 11.

BIBLIOGRAFIJA

- Andrae, M.:** *Internationales Familienrecht*. Nomos. Baden Baden. 2019.
- Bergquist, U., Damascelli, D.** [et al.]: *The EU Regulations on Matrimonial and Patrimonial Property*. Oxford University Press. Oxford. 2019.
- Castelanoz Ruiz, E.:** Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (ur.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.
- Cazorla González, M.J.:** *Ley aplicable al régimen económico matrimonial después de la disolución del matrimonio tras la entrada en vigor del Reglamento UE 2016/1104*. Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia, št. 21, december 2019.
- Damascelli, D.:** *Diritto internazionale privato delle successioni a causa di morte*, Giuffrè, 2013.
- Damascelli, D.:** *I criteri di collegamento impiegati dal regolamento n. 650/2012 per la designazione della legge regolatrice della successione a causa di morte*, v: Franzina, Pietro/Leandro, Antonio (ur.), *Il diritto internazionale privato Europeo delle successioni mortis causa*, Giuffrè, 2013.
- Dougan, F.:** *Matrimonial Property and Succession – The Interplay of Matrimonial Property Regimes Regulation and Succession Regulation*. V: Kramberger Škerl, J., Ruggeri, L., Viterbo, F. (ur.): *Case Studies and Best Practices Analysis to Enhance EU Family and Succession Law*. Working paper. Univerza v Camerinu. Camerino. 2019.
- Dougan, F.:** *Nova evropska pravila o pristojnosti, pravu, ki se uporablja ter priznavanju in izvrševanju odločb na področju premoženjskih razmerij mednarodnih parov*. V: Galič, A., Kramberger Škerl, J. (ur.): *Liber Amicorum Dragica Wedam Lukić*. Pravna fakulteta. Ljubljana. 2019.
- Giobbi, M.:** *The law applicable to matrimonial property regimes after the Regulation (EU) No. 2016/1103. The impact upon the Italian law*, 6th SWS International Scientific Conference on Arts and Humanities 2019 Conference Proceedings, let. 6, št. 1.
- Gray, J. and Quinzá Redondo, P.:** *Stress-Testing the EU Proposal on Matrimonial Property Regimes: Co-operation between EU private international law instruments on family matters and succession*. *Journal Family and Law*. November. 2013.
- Iglesias Buigues, J.L. and Palao Moreno, G.:** *Régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas en la Unión Europea*. Ur. Tirant lo Blanch. 2019. <http://www.reei.org/index.php/revista/num37/recensiones/iglesias-buigues-jl-palao-moreno-g-dirs-regimen-economico-matrimonial-efectos-patrimoniales-uniones-registradas-union-europea-comentario-reglamentos-ue-n-20161103-20161104-valencia-tirant-lo-blanch-2019-583-pp>
- Knol Radoja, K.:** *Odstupanja od načela jedinstva nasljeđivanja u Uredbi EU-a o nasljeđivanju*, *Pravni vjesnik*, let. 35, št. 2, 2019.
- Ruggeri, L., Kunda, I. Winkler, S.** (ur.): *Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data*. Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet. 2019 Hrvatska. ISBN 978-953-8034-25-1.
- Marongiu Buonaiuti, F.,** in: Calvo Caravaca, Alfonso-Luis/Davì, Angelo/Mansel, Heinz-Peter (ur.) *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge University Press, 2016.
- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law,** *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition*

and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, let. 74, 2010.

- Mota, H.:** *Regímenes matrimoniales y sucesión después de la disolución por muerte de un matrimonio transfronterizo: un caso de estudio*. Št. 21 (2019). *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Mota, H.:** *La armonización de la ley aplicable a los regímenes matrimoniales en la Unión Europea. The long and winding road.*, in *Mónica Guzmán Zapater/Carlos Esplugues Mota (Dirs.) *Persona y familia en el nuevo modelo español de derecho internacional privado*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2017 (a).
- Mota, H.:** *La protección de terceros en el Reglamento (UE) 2016/1103 (Protection of Third Parties in the Regulation (UE) 1103/2016)*, in *Anuario Español De Derecho Internacional Privado*, let. XVIII, 2018.
- Palao Moreno, G.:** *La determinación de la ley aplicable en los reglamentos en materia de régimen económico matrimonial y efectos patrimoniales de las uniones registradas 2016/1103 y 2016/1104*. *Revista española de derecho internacional*, ISSN 0034-9380, let. 71, št. 1, 2019.
- Pérez Vallejo, A.M.:** *Notas sobre la aplicación del Reglamento (UE) 2016/1103 a los pactos prematrimoniales en previsión de la ruptura matrimonial*. *Revista Internacional de Doctrina y Jurisprudencia*.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime*. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, let. 40, 2019, št. 3, str. 1075-1100.
- Rademacher, L.:** *Changing the past: retroactive choice of law and the protection of third parties in the European regulations on patrimonial consequences of marriages and registered partnerships*, Madrid, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, let. 10, 1/2018.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Mednarodna pristojnost v sporih glede premoženjskih razmerij med zakoncema*. V: *Podjetje in delo*. Let. 46 (2020). Št. 1, str. 198.
- Pogorelčnik Vogrinc, N.:** *Applicable Law in Matrimonial Property Regime Disputes*. V: *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Let. 40 (2019). Št. 3.
- Poretti, P.:** *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, let. 37, št. 1, 2016.
- Rodríguez-Uría Suárez, I.:** *La ley aplicable a las sucesiones mortis causa en el Reglamento (UE) 650/2012*, *InDret*, let. 2, 2013, *InDret*, str. 11, dostopno na SSRN: <https://www.ssrn.com/abstract=2266493> (5.5.2020).
- Wautelet, P.:** *Drafting choice of law and choice of court provisions under the EU Succession Regulation*, Fifteen questions and some answers, dostopno na: <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/207471/1/Wautelet%20Succession%20Regulation%20Choice%20of%20court%20choice%20of%20law.pdf> (4.5.2020).

SODBE SODIŠČA EU (SEU)

SODBA SODIŠČA EU (šesti senat) 13 julij 2000. - Group Josi Reinsurance Company SA proti Universal General Insurance Company (UGIC). Zadeva C-412/98, Oznaka ECLI: ECLI:EU:C:2000:399.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61998CJ0412&from=ES>

SODBA SODIŠČA EU (šesti senat) 1 marec 2005. Zadeva C-281/02. ECLI:EU:C:2005:120 in sklep ECLI:EU:C:2004:798. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=sl&num=C-281/02>

SODBA SODIŠČA EU (tretji senat) 2 april 2009. Zadeva C-523/07). ECLI:EU:C:2009:225 in sklep ECLI:EU:C:2009:39. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=sl&num=C-523/07>

SODBA SODIŠČA EU (tretji senat) 16 julij 2009. Zadeva C-168/08. Zbirka odločb 2009 I-06871. Oznaka ECLI: ECLI:EU:C:2009:474. Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Kokotta: 12 marec 2009. Oznaka: ECLI:EU:C:2009:152. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX-%3A62008CJ0168>

SODBA SODIŠČA EU (prvi senat) 23 maj 2019. Zadeva C-658/17. Sodba: ECLI:EU:C:2019:444 in sklep ECLI:EU:C: 2019:166. Številka CELEX: 62017CC0. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=sl&num=C-658/17&td=ALL>

**PRILOGA I,
VZORČNE DOLOČBE V FORMATU PDF**

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]**, državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**

in

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, po poklicu **[POKLIC]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]**, državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**,

dne **[DATUM]** v/na **[KRAJ]**.

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 se v primerih iz 6. člena stranki lahko dogovorita, da so sodišča države članice, katere pravo se uporablja v skladu s točkama a in b prvega odstavka 26. člena, ali sodišča države članice, v kateri je bila zakonska zveza sklenjena, izključno pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med njima. Opozoriti je treba, da mora biti dogovor izražen v pisni obliki, datiran in podpisan s strani obeh strank.

Stranki se dogovorita:

da bodo sodišča **[VSTAVITE DRŽAVO]** izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah zakonske zveze zakoncev/bodočih zakoncev, ki je bila/bo sklenjena v/na **[KRAJ IN DATUM SKLENITVE ZAKONSKE ZVEZE]**.

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA GLEDE PREMOŽENJSKIH RAZMERIJ MED
ZAKONCEMA V POVEZAVI Z RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE, PRENEHANJEM
ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI RAZVELJAVITVIJO ZAKONSKE ZVEZE (PRVI
ODSTAVEK 5. ČLENA UREDBE (EU) 2016/1103)**

Zakonca se v skladu s prvim odstavkom 5. člena Uredbe (EU) 2016/1103 dogovorita o sodišču, ki bo pristojno za odločanje o njihovih premoženjskih razmerjih v povezavi s postopkom za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze.

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]**, državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**

in

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]**, državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**,

dne **[DATUM]** v/na **[KRAJ]**.

V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Stranki se dogovorita:

da bodo sodišča **[VSTAVITE DRŽAVO]** izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah bodočih zakoncev, ki bosta sklenila zakonsko zvezo v/na **[KRAJ IN DATUM NAČRTOVANE SKLENITVE ZAKONSKE ZVEZE]**.

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA,
SKLENJEN PRED NOTARJEM/ODVETNIKOM**

Dogovor o izbiri prava pred menoj, gospodom/gospo [IME IN PRIIMEK NOTARJA/
ODVETNIKA], notarjem notarske zbornice/odvetnikom odvetniške zbornice [IME ZBORNICE]

skleneta

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], rojen/a [DATUM ROJSTVA], državljan/ka
[DRŽAVLJANSTVO], stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE
IZKAZNICE]

in

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], rojen/a [DATUM ROJSTVA], državljan/ka
[DRŽAVLJANSTVO], stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE
IZKAZNICE],

dne [DATUM] v/na [KRAJ].

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema,

se stranki dogovorita:

da se za premoženjska razmerja zakonske zveze, ki sta jo/jo bosta stranki sklenili [DATUM SKLENITVE
ZAKONSKE ZVEZE] v/na [KRAJ], uporablja pravo [VSTAVITE DRŽAVO].

Izberite:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej, z drugimi besedami v prihodnosti.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje retroaktivno, vendar nima škodljivih učinkov na tretje osebe, ki izhajajo iz tega prava.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA V POGODBI O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ (VZOREC SPORAZUMA O PREMOŽENJSKIH RAZMERIJH ZAKONCEV ALI BODOČIH ZAKONCEV)

Uredba (EU) 2016/1103 zakoncema daje možnost izbire prava, ki se uporablja za vsebino premoženjskih posledic zakonske zveze. V ta namen so določena pravila iz prvega odstavka 22. člena, ki strankam ne zagotavljajo popolne svobode izbire. Stopnja te svobode je omejena s pogojem, da je izbrano pravo z njima tesno povezano zaradi običajnega prebivališča ali državljanstva.

Zato mora biti to pravo države, v kateri imata eden ali oba običajno prebivališče ali katere državljanstvo ima eden od zakoncev. V obeh primerih se upošteva čas sklenitve dogovora.

Pri teh vzorcih moramo upoštevati, da je dogovor veljaven ob sočasnem izpolnjevanju materialnih zahtev (24. člen) in obličnostnih zahtev (23. člen). Poleg tega mora biti pripravljen v pisni obliki, datiran in podpisan. Šteje se, da vsaka komunikacija po elektronskih sredstvih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, ustreza pisni obliki. V 23. členu je določeno tudi, da če pravo države običajnega prebivališča ob sklenitvi dogovora zanj določa dodatne obličnostne zahteve, je treba te upoštevati tudi te zahteve. Če imata stranki ob sklenitvi dogovora običajno prebivališče v različnih državah članicah in prava obeh držav predvidevata različne obličnostne zahteve za sklenitev dogovora, je ta formalno veljaven, če izpolnjuje zahteve enega od obeh prav. Če ima v času sklenitve dogovora le eden od zakoncev običajno prebivališče v državi članici in zakon te države določa dodatne obličnostne zahteve za sklenitev dogovora, je treba izpolnjevati te zahteve.

POGODBA O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ MED ZAKONCEMA

V pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema se lahko vključijo različni dogovori glede organiziranja premoženja para. Materialno veljavnost sporazumov ali dogovorov, vključenih v pogodbe, bodo urejale določbe nacionalnega prava, ki se uporablja za premoženjski režim zakoncev. Nujne sestavine za formalno veljavnost so: pisna oblika, datum in podpis obeh strank. Komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, so enakovredne pisni obliki (prvi odstavek 25. člena).

Naslednji vzorec je mogoče prilagoditi zahtevam specifičnih predpisov vsake države, vendar le, če država dovoljuje take pogodbe in omogoča, da bodoča zakonca ali partnerja pred sklenitvijo zakonske zveze ali po njej vzpostavita želeni premoženjski režim med njima in skleneta dogovore, ki vplivajo na premoženje in upravljanje sredstev, ki sestavljajo skupno premoženje, ter določita odgovornost za dolgove ali obveznosti, pridobljene posamezno ali skupaj.

VZOREC DOGOVORA O PREMOŽENJSKIH RAZMERJIH MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA

V/na [KRAJ] dne [DATUM]

pred menoj, gospodom/gospo [IME IN PRIIMEK NOTARJA/ODVETNIKA], notarske zbornice / odvetniške zbornice [IME ZBORNICE]

se

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], polnoleten/na, številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE], z državljanstvom [DRŽAVLJANSTVO] in običajnim prebivališčem [KRAJ], ulica [ULICA] hišna številka [HIŠNA ŠT.]

in

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], polnoleten/na, številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE], z državljanstvom [DRŽAVLJANSTVO] in običajnim prebivališčem [KRAJ], ulica [ULICA] hišna številka [HIŠNA ŠT.],

Izberi:

- ki sta sklenila zakonsko zvezo dne [DATUM], v/na [KRAJ];
- ki bosta zakonsko zvezo sklenila [DATUM NAČRTOVANE SKLENITVE], v/na [KRAJ NAČRTOVANE SKLENITVE],

DOGOVORITA:

Izberite in določite dogovor glede premoženjskih režimov v skladu z interesom in voljo strank.¹

PRVIČ: Za zakonsko zvezo bo veljal premoženjski režim [VNESITE REŽIM], ki ga ureja pravo [VSTAVITE DRŽAVO].

INFORMACIJE:

- a. Za zakonske režime posameznih držav glej tabelo pri vprašanju 11.
- b. Izberite režim, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema:

Na podlagi svobode sklepanja pogodb, kar sprejemajo tudi prava nekaterih držav, glej tabelo pri vprašanju 12.

Premoženjska skupnost: Premoženje, ki ga je pridobil eden od zakoncev, načeloma postane last obeh, oba zakonca pa bosta morda morala plačati dolgove posameznega zakonca, ne glede na to, kdo jih je prevzel. V primeru prenehanja premoženjske skupnosti se premoženje razdeli med zakonca ali med preživelega zakonca in zapuščino drugega zakonca.

Podrejeno skupno premoženje: V času zakonske zveze je vse premoženje last zakonca, ki ga je pridobil, vse dolgove pa mora plačati tisti zakonec, ki jih je prevzel. Vendar pa se po smrti ali razvezi neto vrednost obstoječega premoženja obeh zakoncev običajno razdeli med zakonca ali med preživelega zakonca in zapuščino drugega zakonca.

Skupnost povečanega premoženja: Vse premoženje je last zakonca, ki ga je pridobil, vse dolgove pa mora poravnati tisti zakonec, ki jih je prevzel. Po prenehanju režima se izračuna povečanje premoženja vsakega zakonca med zakonsko zvezo, zakonec z večjim povečanjem premoženja pa mora drugemu plačati razliko. Pravo, ki se uporablja, lahko določa fiksne, prožne ali poenostavljene rešitve, na primer pavšalni znesek, zlasti v primeru prenehanja zakonske zveze zaradi smrti.

Ločitev premoženja: Sklenitev zakonske zveze v ničemer ne vpliva na premoženje in dolgove vsakega zakonca. V primeru razveze zakonske zveze in/ali smrti se premoženje ne deli, prav tako ne bo izenačena nobena vrednost.

Drugo _____.

DRUGIČ: Če bosta zakonca skupaj pridobila katero koli premoženje, se bo lastništvo določilo _____ (odločite se, ali bo vključeno samo premoženje, pridobljeno med sklenitvijo zakonske zveze, ali tudi premoženje ali njegov del, ki je bilo pridobljeno pred sklenitvijo zakonske zveze).

TRETJIČ: Premoženje enega od zakoncev ne bo odgovarjalo dolgovom, obveznostim in odgovornostim, ki jih je prevzel drugi zakonec _____.

ČETRTIČ: V času sklenitve tega dogovora imata zakonca premoženje, sredstva in dolgove v državah, naštetih v Prilogi: _____.

PETIČ V primeru razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske skupnosti se obe stranki sporazumeta _____.

ŠESTIČ: V zvezi z zakonsko zvezo obstajajo naslednji dogovori, ki so priloženi v Prilogi _____.

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI OBIČAJNEGA
PREBIVALIŠČA V DRŽAVI ČLANICI OB SKLENITVI DOGOVORA O UREDITVI
PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ**

Dogovor o izbiri prava skleneta:

v/na [KRAJ] dne [DATUM]

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], po poklicu [POKLIC], rojen/a [DATUM ROJSTVA], državljan/ka [DRŽAVLJANSTVO] stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]

in

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], po poklicu [POKLIC], rojen/a [DATUM ROJSTVA], državljan/ka [DRŽAVLJANSTVO] stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE].

Dogovor mora biti sklenjen v skladu z zahtevami iz 23. in 24. člena Uredbe (EU) 2016/1103 o dogovorih glede izbire prava in 25. člena o dogovorih o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema. Tako dogovor prava, ki se uporablja, kot tudi dogovor o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema morata biti v pisni obliki, datirana in podpisana, pri čemer velja, da so komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, enakovredne pisni obliki v skladu s prvim odstavkom 23. člena in prvim odstavkom 25. člena Uredbe (EU) 2016/1103.

Zakonca lahko izbereta nacionalno pravo katere koli države članice, če je to pravo običajnega prebivališča obeh ali enega od njiju (točka a prvega odstavka 22. člena in prvi odstavek 33. člena Uredbe 2016/1103) ob sklenitvi dogovora. Ob tem je treba upoštevati obličnostne zahteve iz 23. in 25. člena Uredbe 2016/1103:

a) Kadar pravo države članice, v kateri imata oba zakonca v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče, za take dogovore določa dodatne obličnostne zahteve, se uporabljajo te zahteve.

Klavzula: Oba zakonca izjavljata/potrujeta, da imata v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med njima običajno prebivališče v/na: _____.

b) Kadar imata zakonca ob sklenitvi dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče v različnih državah članicah in prava obeh držav predvidevajo različne obličnostne zahteve za sklenitev takega dogovora, je ta formalno veljaven, če izpolnjuje zahteve enega od obeh prav.

Klavzula: Zakonca imata v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče v različnih državah članicah. Eden od njih prebiva v _____, drugi pa v _____.

Obstajata dve možnosti:

– Dogovor izpolnjuje zahteve samo ene od obeh držav. Ta država je: _____.

– Dogovor izpolnjuje zahteve obeh držav. Stranki se lahko nato odločita uporabiti pravo naslednje države: _____.

c) Kadar ima na dan sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema le eden od njiju običajno prebivališče v državi članici in pravo te države določa dodatne obličnostne zahteve za take dogovore med zakoncema, veljajo te zahteve.

Klavzula: Oba zakonca izjavljata/potrjujejo, da imata v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med njima običajno prebivališče v državi članici: _____.

Treba je pripraviti ustrezno klavzulo za konkretni primer in jo vključiti v dogovore, ki jih stranki lahko skleneta, v predlog za likvidacijo medsebojnih premoženjskih razmerij ali v tožbo pred pristojnim sodiščem.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA ZA POSTOPEK PRENEHANJA ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI RAZVEZE ZAKONSKE ZVEZE

**(pristojnost za odločanje o premoženjskopравnih režimih med zakoncema, ki se vzpostavi s
tožbo: zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019)**

Dogovor o izbiri prava skleneta

v/na **[KRAJ]** dne **[DATUM]**

pred menoj, gospodom/gospo **[IME IN PRIIMEK NOTARJA]**, notarjem notarske zbornice **[IME ZBORNICE]**

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, po poklicu **[POKLIC]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]** državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**

in

Gospod/Gospa **[IME IN PRIIMEK]**, po poklicu **[POKLIC]**, rojen/a **[DATUM ROJSTVA]** državljan/ka **[DRŽAVLJANSTVO]**, stanujoč/a na naslovu **[NASLOV]**, številka osebne izkaznice: **[ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]**.

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

– Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.

– V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Prav tako je treba spomniti, da Uredba (EU) 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

– Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003. Glede prenehanja življenjske skupnosti in razveze zakonske zveze točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in

prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, ki je v našem primeru država članica EU.

Stranki se sporazumeta glede prava, ki se uporablja za urejanje premoženjskih razmerij med njima:

Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu: V skladu s/z [ŠT. ČLENA] členom Državlanskega zakonika [DRŽAVE], se uporablja pravo [DRŽAVE] kot države običajnega prebivališča takoj po sklenitvi zakonske zveze.

Izberite člen glede na državo: Poiščite ustrezen člen v tabelah v odgovoru na vprašanje 11 (zakoniti premoženjski režim v vsaki državi). Izberite ustreznega.

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA ZA ZAKONSKE ZVEZE, SKLENJENE PRED 29. JANUARJEM 2019

Dogovor o izbiri prava skleneta

v/na [KRAJ] dne [DATUM]

pred menoj, gospodom/gospo [IME IN PRIIMEK NOTARJA], notarjem notarske zbornice [IME ZBORNICE]

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], po poklicu [POKLIC], rojen/a [DATUM ROJSTVA] državljan/ka [DRŽAVLJANSTVO], stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE]

in

Gospod/Gospa [IME IN PRIIMEK], po poklicu [POKLIC], rojen/a [DATUM ROJSTVA] državljan/ka [DRŽAVLJANSTVO], stanujoč/a na naslovu [NASLOV], številka osebne izkaznice: [ŠT. OSEBNE IZKAZNICE].

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

– Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.

– V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Prav tako se je treba zavedati, da Uredba 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

– Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) št. 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003. Poleg tega glede prenehanja življenjske skupnosti in razveze zakonske zveze točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske

zveze in prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, ki je v našem primeru država članica EU.

Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019:

– Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez poznejšega dogovora o izbiri prava: V skladu s/z [ŠT. ČLENA] členom [ZAKONA, KI VSEBUJE DOLOČBE MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA] države, v kateri prebivata zakonca, se uporablja pravo države zakoncev ob sklenitvi zakonske zveze.

Stranki se sporazumeta glede prava, ki se uporablja za urejanje premoženjskopravnega režima med njima:

– Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019, v katerih sta zakonca po tem datumu izbrala pravo, ki se uporablja, ali zakonske zveze, sklenjene po tem datumu in v katerih sta zakonca izbrala pravo, ki se uporablja: pravo države članice EU, ki sta ga stranki izbrali in svojo odločitev uradno potrdili dne [DATUM], se uporablja v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, 22. člen in nasl.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA GLEDE SKUPNEGA PREMOŽENJA V POSTOPKU ZA PRENEHANJE ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI ZA RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE

Pravo, ki se uporablja za premoženjskopравни režim med zakoncema, je treba pogosto določiti v času, ko teče postopek za prenehanje življenjske skupnosti ali za razvezo zakonske zveze (5. člen) ali ob smrti enega od zakoncev (4. člen).

Ker je razveza zakonske zveze najpogostejši postopek, povezan z delitvijo skupnega premoženja, se pri določanju prava, ki se uporablja, lahko v te postopke vključijo naslednje določbe.

Pravo, ki se uporablja za postopek razveze zakonske zveze, določa Uredba Sveta (EU) 1259/2010, ki v 8. členu določa, da se med drugim lahko uporabi pravo zadnjega običajnega prebivališča zakoncev, pod pogojem, da več kot eno leto pred začetkom postopka pred sodiščem tam nista nehala prebivati in če eden od njiju ob začetku sodnega postopka tam še vedno prebiva. Če bi med vložitvijo tožbe in prenehanjem življenjske skupnosti preteklo več kot eno leto, se uporablja pravo države, katere državljana sta oba zakonca v trenutku vložitve tožbe. Če prava ni mogoče določiti po drugih naveznih okoliščinah se uporabi pravo sodišča.

PRAVO, KI SE UPORABLJA.

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

– Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Cipru, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.

– Uredba (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema v 5. členu določa, da je sodišče države članice pristojno za sprejem vloge za razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze na podlagi te Uredbe. Člen 5 določa, da je sodišče države članice pristojno za sprejem vloge za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, ki določa sodišča, ki so v tej državi pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema v zvezi s tako vlogo, brez poseganja v prvi odstavek 2. člena, in ki bo spremenjena od 22. avgusta 2022, ko se bo za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok, saj bo njeno področje uporabe med drugim vplivalo na civilne zadeve v zvezi z razvezo zakonske zveze, prenehanjem življenjske skupnosti in razveljavitvijo zakonske zveze.

Prav tako se je treba zavedati, da Uredba 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

– Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) št. 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003.

PRAVO, KI SE UPORABLJA PRI PRENEHANJU ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI OZIROMA RAZVEZI ZAKONSKE ZVEZE

Točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev, ko se je pred sodiščem začel postopek.

Ta Uredba se uporablja v šestnajstih državah EU, ki sodelujejo pri okrepljenem sodelovanju na tem področju. To so: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Francija, Grčija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Portugalska, Romunija, Slovenija in Španija.

Klavzula: V skladu s 5. členom Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, sta se zakonca dogovorila, da bosta določila pravo **[DRŽAVA]** kot pravo, ki se uporablja.

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA ZA PREMOŽENJSKA RAZMERJA MED ZAKONCEMA

Izberite ustrezno možnost.

1. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu:

a. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu, ko zakonca nimata istega državljanstva: Uporablja se **[ŠT. ČLENA]** člen Državlanskega zakonika **[DRŽAVE]** in pravo **[DRŽAVE]**, saj gre za državo prebivališča zakoncev takoj po sklenitvi zakonske zveze.

b. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu, ko sta imela zakonca ob sklenitvi zakonske zveze isto državljanstvo: Za zakonsko zvezo se uporablja skupno osebno pravo zakoncev.

2. Zakonske zveze, sklenjene po 29. januarju 2019: V skladu z Uredbo Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, točko a prvega odstavka 26. člena, se uporablja pravo **[DRŽAVA]** kot države, v kateri sta imela zakonca običajno prebivališče po sklenitvi zakonske zveze.

3. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019, v katerih sta zakonca po tem datumu določila pravo, ki se uporablja, ali zakonske zveze, ki so bile sklenjene in v katerih sta zakonca določila pravo, ki se uporablja: Pravo **[DRŽAVE]**, o katerem sta se stranki sporazumeli in svoj dogovor uradno potrdili dne **[DATUM]**, se uporablja v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, 22. člen in nasl.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta

1. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

in

2. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

dne [DATUM] v/na [KRAJ].

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti,

se stranki dogovorita,

da so sodišča v [VSTAVI DRŽAVO ČLANICO] izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah partnerske skupnosti, ki je bila registrirana dne [DATUM REGISTRACIJE] v/na [KRAJ REGISTRACIJE].

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta

1. **[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]**

in

2. **[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]**

dne **[DATUM]** v/na **[KRAJ]**.

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskoopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti,

se stranki dogovorita,

da so sodišča v **[VSTAVI DRŽAVO ČLANICO]** izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah partnerske skupnosti, ki jo stranki nameravata registrirati **[VSTAVITE DATUM IN KRAJ REGISTRACIJE PARTNERSKE SKUPNOSTI, ČE STA TA PODATKA ZNANA]**.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri prava skleneta

1. **[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]**

in

2. **[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]**

dne **[DATUM]** v/na **[KRAJ]**.

V skladu z 22. členom *Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti,*

se stranki dogovorita,

da se za premoženjske posledice njune partnerske skupnosti, ki sta jo stranki registrirali **[DATUM REGISTRACIJE]** v/na **[KRAJ REGISTRACIJE]** uporablja pravo **[VSTAVITE DRŽAVO]**.

IZBERITE:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje za nazaj.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri prava skleneta

1. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

in

2. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

dne [DATUM] v/na [KRAJ].

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti,

se stranki dogovorita,

da se za premoženjske posledice njune partnerske skupnosti, ki jo stranki nameravata registrirati **[VSTAVITE DATUM IN KRAJ REGISTRACIJE, ČE STA ZNANA]** uporablja pravo **[VSTAVITE DRŽAVO]**.

Podpis:

Podpis:

SPREMEMBA DOGOVORA O IZBIRI PRAVA

To spremembo dogovora o izbiri prava skleneta

1. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

in

2. [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

dne [DATUM] v/na [KRAJ].

Stranki sta sklenili dogovor o izbiri prava dne [DATUM] v/na [KRAJ], s katerim sta določili, da pravo [VSTAVITE DRŽAVO] ureja premoženjskopravne posledice njune registrirane partnerske skupnosti.

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti (v nadaljevanju Uredba (EU) 2016/1104),

se stranki dogovorita

za spremembo prava, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice njune partnerske skupnosti, ki sta jo stranki registrirali [DATUM REGISTRACIJE] v/na [KRAJ REGISTRACIJE], in kot merodajno pravo določita pravo [VSTAVITE DRŽAVO].

IZBERITE:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 sprememba izbire prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 sprememba izbire prava, ki se uporablja, učinkuje za nazaj.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA

Dogovor o izbiri sodišča sklenejo

[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

in

[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

in

[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]

....

dne [DATUM] v/na [KRAJ].

V skladu s prvim odstavkom 5. člena *Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju,*

se stranke dogovorijo,

da so sodišča **[VSTAVI DRŽAVO ČLANICO]**, kot države članice, katere pravo je izbrano kot pravo, ki se uporablja, izključno pristojna za odločanje o dedovanju premoženja, ki pripada **[IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [DRŽAVLJANSTVO], [NASLOV]**.

Podpis:

Podpis:

Podpis:

IZBIRA PRAVA, KI SE UPORABLJA

dne [DATUM] v/na [KRAJ]

Spodaj podpisani [IME IN PRIIMEK], [DATUM ROJSTVA], [NASLOV], državljan [VSTAVITE DRŽAVO], v skladu s prvim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, izbiram pravo [VSTAVITE DRŽAVO] kot pravo, ki se uporablja za dedovanje mojega premoženja.

Podpis:

ODSTOP OD IZBIRE PRAVA

dne **[DATUM]** v/na **[KRAJ]**

Spodaj podpisani **[IME IN PRIIMEK]**, **[DATUM ROJSTVA]**, **[NASLOV]**, državljan **[VSTAVITE DRŽAVO]**, izjavljam, da nikakor ne želim, da se pravo **[VSTAVITE DRŽAVO]** kot pravo države mojega državljanstva uporablja pri dedovanju mojega premoženja v skladu z 22. členom Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.

Podpis:

**PRILOGA II,
VZORČNE DOLOČBE V FORMATU PDF,
KI OMOGOČA VNOS SPREMEMB¹**

¹ Prosimo, upoštevajte, da obrazci vsebujejo menije s seznamami, v katerem so navedene vse države Evropske unije, da bi omogočili hitrejšo pripravo modela.

Bralec pa ima tudi možnost, da vnese druge države, ki niso države članice Evropske unije, in sicer tako, da ime države vpiše v posebno prazno polje.

Ta tehnološka rešitev olajša pripravo osnutka z največjo mero prilagodljivosti konkretnemu primeru. Pri vnašanju držav naj bralec obvezno upošteva omejitve glede izbire pristojnih sodišč in merodajnega prava, ki so pojasnjene v smernicah za sklepanje dogovorov o izbiri sodišč in dogovorov o izbiri prava.

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 se v primerih iz 6. člena stranki lahko dogovorita, da so sodišča države članice, katere pravo se uporablja v skladu s točkama a in b prvega odstavka 26. člena, ali sodišča države članice, v kateri je bila zakonska zveza sklenjena, izključno pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med njima. Opozoriti je treba, da mora biti dogovor izražen v pisni obliki, datiran in podpisan s strani obeh strank.

Stranki se dogovorita:

da bodo sodišča v/na izključno pristojna za odločanje o
premoženjskih posledicah,
v/na

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA GLEDE PREMOŽENJSKIH RAZMERIJ MED
ZAKONCEMA V POVEZAVI Z RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE, PRENEHANJEM
ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI RAZVELJAVITVIJO ZAKONSKE ZVEZE
(PRVI ODSTAVEK 5. ČLENA UREDBE (EU) 2016/1103)**

Zakonca se v skladu s prvim odstavkom 5. člena Uredbe (EU) 2016/1103 dogovorita o sodišču, ki bo pristojno za odločanje o njunih premoženjskih razmerjih v povezavi s postopkom za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze.

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Stranki se dogovorita:

da bodo sodišča v/na izključno pristojna za odločanje o
premoženjskih posledicah,
v/na

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA,
SKLENJEN PRED NOTARJEM/ODVETNIKOM**

Dogovor o izbiri prava:

Pred menoj,,
.....,

skleneta:

.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice

dne v/na

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema.

Se stranki dogovorita:

da bodo sodišča v/na izključno pristojna za odločanje o
premoženjskih posledicah,
v/na

Izberite:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej, z drugimi besedami v prihodnosti.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje retroaktivno, vendar nima škodljivih učinkov na tretje osebe, ki izhajajo iz tega prava.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA V POGODBI O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ (VZOREC SPORAZUMA O PREMOŽENJSKIH RAZMERJIH ZAKONCEV ALI BODOČIH ZAKONCEV)

Uredba (EU) 2016/1103 zakoncema daje možnost izbire prava, ki se uporablja za vsebino premoženjskih posledic zakonske zveze. V ta namen so določena pravila iz prvega odstavka 22. člena, ki strankam ne zagotavljajo popolne svobode izbire. Stopnja te svobode je omejena s pogojem, da je izbrano pravo z njima tesno povezano zaradi običajnega prebivališča ali državljanstva.

Zato mora biti to pravo države, v kateri imata eden ali oba običajno prebivališče ali katere državljanstvo ima eden od zakoncev. V obeh primerih se upošteva čas sklenitve dogovora.

Pri teh vzorcih moramo upoštevati, da je dogovor veljaven ob sočasnem izpolnjevanju materialnih zahtev (24. člen) in obličnostnih zahtev (23. člen). Poleg tega mora biti pripravljen v pisni obliki, datiran in podpisan. Šteje se, da vsaka komunikacija po elektronskih sredstvih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, ustreza pisni obliki. V 23. členu je določeno tudi, da če pravo države običajnega prebivališča ob sklenitvi dogovora zanj določa dodatne obličnostne zahteve, je treba te upoštevati tudi te zahteve. Če imata stranki ob sklenitvi dogovora običajno prebivališče v različnih državah članicah in prava obeh držav predvidevata različne obličnostne zahteve za sklenitev dogovora, je ta formalno veljaven, če izpolnjuje zahteve enega od obeh prav. Če ima v času sklenitve dogovora le eden od zakoncev običajno prebivališče v državi članici in zakon te države določa dodatne obličnostne zahteve za sklenitev dogovora, je treba izpolnjevati te zahteve.

POGODBA O UREDITVI PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ MED ZAKONCEMA

V pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema se lahko vključijo različni dogovori glede organiziranja premoženja para. Materialno veljavnost sporazumov ali dogovorov, vključenih v pogodbe, bodo urejale določbe nacionalnega prava, ki se uporablja za premoženjski režim zakoncev. Nujne sestavine za formalno veljavnost so: pisna oblika, datum in podpisa obeh strank. Komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, so enakovredne pisni obliki (prvi odstavek 25. člena).

Naslednji vzorec je mogoče prilagoditi zahtevam specifičnih predpisov vsake države, vendar le, če država dovoljuje take pogodbe in omogoča, da bodoča zakonca ali partnerja pred sklenitvijo zakonske zveze ali po njej vzpostavita želeni premoženjski režim med njima in skleneta dogovore, ki vplivajo na premoženje in upravljanje sredstev, ki sestavljajo skupno premoženje, ter določita odgovornost za dolgove ali obveznosti, pridobljene posamezno ali skupaj.

VZOREC DOGOVORA O PREMOŽENJSKIH RAZMERJIH MED ZAKONCEMA ALI BODOČIMA ZAKONCEMA

Pred menoj,, ,
.....,

.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
....., številka osebne izkaznice

dne v/na

Izberi:

Ki sta sklenila zakonsko zvezo dne v/na,
registrirano v z registrsko številko

Ki bosta zakonsko zvezo sklenila dne v/na

Dogovorita:

Izberite in določite dogovor glede premoženjskih režimov v skladu z interesom in voljo strank.

PRVIČ: Za zakonsko zvezo bo veljal premoženjski režim,
ki ga ureja pravo

Informacije:

- a) Za zakonske režime posameznih držav.
- b) Izberite režim, ki ureja premoženjska razmerja med zakoncema:

Premoženjska skupnost: Premoženje, ki ga je pridobil eden od zakoncev, načeloma postane last obeh, oba zakonca pa bosta morda morala plačati dolgove posameznega zakonca, ne glede na to, kdo jih je prevzel. V primeru prenehanja premoženjske skupnosti se premoženje razdeli med zakonca ali med preživelega zakonca in zapuščino drugega zakonca.

Podrejeno skupno premoženje: V času zakonske zveze je vse premoženje last zakonca, ki ga je pridobil, vse dolgove pa mora plačati tisti zakonec, ki jih je prevzel. Vendar pa se po smrti ali razvezi neto vrednost obstoječega premoženja obeh zakoncev običajno razdeli med zakonca ali med preživelega zakonca in zapuščino drugega zakonca.

Skupnost povečanega premoženja: Vse premoženje je last zakonca, ki ga je pridobil, vse dolgove pa mora poravnati tisti zakonec, ki jih je prevzel. Po prenehanju režima se izračuna povečanje premoženja vsakega zakonca med zakonsko zvezo, zakonec z večjim povečanjem premoženja pa mora drugemu plačati razliko. Pravo, ki se uporablja, lahko določa fiksne, prožne ali poenostavljene rešitve, na primer pavšalni znesek, zlasti v primeru prenehanja zakonske zveze zaradi smrti.

Ločitev premoženja: Sklenitev zakonske zveze v ničemer ne vpliva na premoženje in dolgove vsakega zakonca. V primeru razveze zakonske zveze in/ali smrti se premoženje ne deli, prav tako ne bo izenačena nobena vrednost.

Drugo

DRUGIČ: Če bosta zakonca skupaj pridobila katero koli premoženje, se bo lastništvo določilo (odločite se, ali bo vključeno samo premoženje, pridobljeno med sklenitvijo zakonske zveze, ali tudi premoženje ali njegov del, ki je bilo pridobljeno pred sklenitvijo zakonske zveze)

TRETIČ: Premoženje enega od zakoncev ne bo odgovarjalo dolgovom, obveznostim in odgovornostim, ki jih je prevzel drugi zakonec

ČETRTIČ: V času sklenitve tega dogovora imata zakonca premoženje, sredstva in dolgove v državah, naštetih v Prilogi

PETIČ: V primeru razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske skupnosti se obe stranki sporazumeta

ŠESTIČ: V zvezi z zakonsko zvezo obstajajo naslednji dogovori, ki so priloženi v Prilogi

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA, NA PODLAGI OBIČAJNEGA
PREBIVALIŠČA V DRŽAVI ČLANICI OB SKLENITVI DOGOVORA O UREDITVI
PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIJ**

Dogovor o izbiri prava skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

Dogovor mora biti sklenjen v skladu z zahtevami iz 23. in 24. člena Uredbe (EU) 2016/1103 o dogovorih glede izbire prava in 25. člena o dogovorih o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema. Tako dogovor prava, ki se uporablja, kot tudi dogovor o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema morata biti v pisni obliki, datirana in podpisana, pri čemer velja, da so komunikacije po elektronskih medijih, ki zagotavljajo trajen zapis dogovora, enakovredne pisni obliki v skladu s prvim odstavkom 23. člena in prvim odstavkom 25. člena Uredbe (EU) 2016/1103.

Zakonca lahko izbereta nacionalno pravo katere koli države članice, če je to pravo običajnega prebivališča obeh ali enega od njiju (točka a prvega odstavka 22. člena in prvi odstavek 33. člena Uredbe 2016/1103) ob sklenitvi dogovora. Ob tem je treba upoštevati obličnostne zahteve iz 23. in 25. člena Uredbe 2016/1103:

- a) Kadar pravo države članice, v kateri imata oba zakonca v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče, za take dogovore določa dodatne obličnostne zahteve, se uporabljajo te zahteve.

Klavzula: Oba zakonca izjavljata, da imata v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med njima običajno prebivališče v/na

- b) Kadar imata zakonca ob sklenitvi dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče v različnih državah članicah in prava obeh držav predvidevajo različne obličnostne zahteve za sklenitev takega dogovora, je ta formalno veljaven, če izpolnjuje zahteve enega od obeh prav.

Klavzula: Zakonca imata v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij običajno prebivališče v različnih državah članicah. Eden od njih prebiva v, drugi pa v

- Dogovor izpolnjuje zahteve samo ene od obeh držav. Ta država je:
 - Dogovor izpolnjuje zahteve obeh držav. Stranki se lahko nato odločita uporabiti pravo naslednje države:
- c) Kadar ima na dan sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema le eden od njiju običajno prebivališče v državi članici in pravo te države določa dodatne obličnostne zahteve za take dogovore med zakoncema, veljajo te zahteve.

Klavzula: Zakonec izjavlja, da ima v času sklenitve dogovora o ureditvi premoženjskih razmerij med zakoncema običajno prebivališče v državi članici:

Treba je pripraviti ustrezno klavzulo za konkretni primer in jo vključiti v dogovore, ki jih stranki lahko skleneta, v predlog za likvidacijo medsebojnih premoženjskih razmerij ali v tožbo pred pristojnim sodiščem.

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA ZA POSTOPEK PRENEHANJA ŽIVLJENJSKE
SKUPNOSTI ALI RAZVEZE ZAKONSKE ZVEZE**

(pristojnost za odločanje o premoženjskopравnih režimih med zakoncema, ki se
vzpostavi s tožbo: zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019)

Dogovor o izbiri prava skleneta:

Pred menoj,,
.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice

dne v/na

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

- Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.
- V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Prav tako je treba spomniti, da Uredba (EU) 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

- Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003. Glede prenehanja življenjske skupnosti in razveze zakonske zveze točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, ki je v našem primeru država članica EU.

Stranki se sporazumeta glede prava, ki se uporablja za urejanje premoženjskih razmerij med njima:

Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu, ko zakonca nimata istega državljanstva: uporablje se pravo, v skladu s členom Državlanskega zakonika kot državeobičajnega prebivališča takoj po sklenitvi zakonske zveze.

Podpis:

Podpis:

**DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA ZA ZAKONSKE ZVEZE,
SKLENJENE PRED 29. JANUARJEM 2019**

Dogovor o izbiri prava skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

- Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.
- V skladu s 5. členom Uredbe (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema je sodišče države članice, ki je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, lahko pristojno tudi odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki so povezana s takim postopkom. Opozoriti je treba, da se bo namesto Uredbe (ES) 2201/2003 od 22. avgusta 2022 za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok.

Prav tako se je treba zavedati, da Uredba 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

- Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) št. 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003.

Poleg tega glede prenehanja življenjske skupnosti in razveze zakonske zveze točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, ki je v našem primeru država članica EU.

Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019:

- Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez poznejšega dogovora o izbiri prava: V skladu z zakona države, v kateri prebivata zakonca, se uporablja pravo države zakoncev ob sklenitvi zakonske zveze, to je pravo

Stranki se sporazumeta glede prava, ki se uporablja za urejanje premoženjskopравnega režima med njima:

- Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019, v katerih sta zakonca po tem datumu izbrala pravo, ki se uporablja, ali zakonske zveze, sklenjene po tem datumu in v katerih sta zakonca izbrala pravo, ki se uporablja: to je pravo države članice EU, ki sta ga stranki izbrali in svojo odločitev uradno potrdili dne, se uporablja v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, 22. člen in nasl.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA GLEDE SKUPNEGA PREMOŽENJA V POSTOPKU ZA PRENEHANJE ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI ALI ZA RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE

Pravo, ki se uporablja za premoženjskopравни režim med zakoncema, je treba pogosto določiti v času, ko teče postopek za prenehanje življenjske skupnosti ali za razvezo zakonske zveze (5. člen) ali ob smrti enega od zakoncev (4. člen).

Ker je razveza zakonske zveze najpogostejši postopek, povezan z delitvijo skupnega premoženja, se pri določanju prava, ki se uporablja, lahko v te postopke vključijo naslednje določbe.

Pravo, ki se uporablja za postopek razveze zakonske zveze, določa Uredba Sveta (EU) 1259/2010, ki v 8. členu določa, da se med drugim lahko uporabi pravo zadnjega običajnega prebivališča zakoncev, pod pogojem, da več kot eno leto pred začetkom postopka pred sodiščem tam nista nehala prebivati in če eden od njiju ob začetku sodnega postopka tam še vedno prebiva. Če bi med vložitvijo tožbe in prenehanjem življenjske skupnosti preteklo več kot eno leto, se uporablja pravo države, katere državljana sta oba zakonca v trenutku vložitve tožbe. Če prava ni mogoče določiti po drugih naveznih okoliščinah se uporabi pravo sodišča.

PRAVO, KI SE UPORABLJA

Najprej je treba razjasniti nekaj vprašanj:

- Uredba (EU) 2016/1103 se uporablja v Belgiji, Bolgariji, na Cipru, na Češkem, v Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, na Nizozemskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji, na Finskem in na Švedskem.
- Uredba (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema v 5. členu določa, da je sodišče države članice pristojno za sprejem vloge za razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze na podlagi te Uredbe. Člen 5 določa, da je sodišče države članice pristojno za sprejem vloge za razvezo zakonske zveze, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) 2201/2003, ki določa sodišča, ki so v tej državi pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema v zvezi s tako vlogo, brez poseganja v prvi odstavek 2. člena, in ki bo spremenjena od 22. avgusta 2022, ko se bo za družinske spore začela uporabljati nova Uredba (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok, saj bo njeno področje uporabe med drugim vplivalo na civilne zadeve v zvezi z razvezo zakonske zveze, prenehanjem življenjske skupnosti in razveljavitvijo zakonske zveze.

Prav tako se je treba zavedati, da Uredba 1259/2010 svoje področje uporabe v skladu s 1. členom omejuje na primere kolizije zakonov pri razvezi zakonske zveze in prenehanju življenjske skupnosti ter izključuje predhodna vprašanja, kot je denimo razveljavitev zakonske zveze v okviru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti.

- Glede na uvodne izjave 32, 33 in 34, bi morala Uredba (EU) št. 2016/1103 težiti h koncentraciji pristojnosti za premoženjska razmerja med zakoncema v državi članici, katere sodišča obravnavajo dedovanje po zakoncu v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, ali razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2201/2003.

.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,
.....,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

PRAVO, KI SE UPORABLJA PRI PRENEHANJU ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI OZIROMA RAZVEZI ZAKONSKE ZVEZE

Točka a 8. člena Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, določa, da se uporabi pravo običajnega prebivališča zakoncev, ko se je pred sodiščem začel postopek.

Ta Uredba se uporablja v šestnajstih državah EU, ki sodelujejo pri okrepljenem sodelovanju na tem področju. To so: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Francija, Grčija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Portugalska, Romunija, Slovenija in Španija.

Klavzula:

V skladu s 5. členom Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti, sta se zakonca dogovorila, da bosta določila pravo kot pravo, ki se uporablja.

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA, KI SE UPORABLJA ZA PREMOŽENJSKA RAZMERJA MED ZAKONCEMA

1. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu:
 - a) Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu, ko zakonca nimata istega državljanstva: uporablja se, člen Državlanskega zakonika, saj gre za državo prebivališča zakoncev takoj po sklenitvi zakonske zveze.
 - b) Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019 in brez dogovora o izbiri prava po tem datumu, ko sta imela zakonca ob sklenitvi zakonske zveze isto državljanstvo: Za zakonsko zvezo se uporablja skupno osebno pravo zakoncev:
2. Zakonske zveze, sklenjene po 29. januarju 2019: V skladu z Uredbo Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, točko a prvega odstavka 26. člena, se uporablja pravo, kot države, v kateri sta imela zakonca običajno prebivališče po sklenitvi zakonske zveze.
3. Zakonske zveze, sklenjene pred 29. januarjem 2019, v katerih sta zakonca po tem datumu določila pravo, ki se uporablja, ali zakonske zveze, ki so bile sklenjene in v katerih sta zakonca določila pravo, ki se uporablja: Pravo, o katerem sta se stranki sporazumeli in svoj dogovor uradno potrdili dne, se uporablja v skladu z Uredbo (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, 22. člen in nasl.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskoopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti.

Stranki se dogovorita:

da so sodišča v/na izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah partnerske skupnosti, ki je bila registrirana dne v/na

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri sodišča skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu s 7. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskoopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti,

Stranki se dogovorita:

da so sodišča v/na izključno pristojna za odločanje o premoženjskih posledicah partnerske skupnosti, ki jo stranki nameravata registrirati
v/na

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri prava skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice

dne v/na

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti.

Se stranki dogovorita:

da se za premoženjske posledice njune partnerske skupnosti, ki sta jo stranki registrirali,
v/na uporablja pravo

Izberite:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej, z drugimi besedami v prihodnosti.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1103 izbira prava, ki se uporablja, učinkuje retroaktivno, vendar nima škodljivih učinkov na tretje osebe, ki izhajajo iz tega prava.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI PRAVA MED BODOČIMA REGISTRIRANIMA PARTNERJEMA

Dogovor o izbiri prava skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti.

Stranki se dogovorita:

da se za premoženjske posledice njune partnerske skupnosti, ki jo stranki nameravata registrirati v/na uporablja pravo

Podpis:

Podpis:

SPREMEMBA DOGOVORA O IZBIRI PRAVA

To spremembo dogovora o izbiri prava skleneta:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

Stranki sta sklenili dogovor o izbiri prava dne, v/na, s katerim sta določili, da pravo ureja premoženjskopravne posledice njune registrirane partnerske skupnosti.

V skladu z 22. členom Uredbe Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopравnih posledic registriranih partnerskih skupnosti (v nadaljevanju Uredba (EU) 2016/1104),

Se stranki dogovorita:

za spremembo prava, ki se uporablja za premoženjskopravne posledice njune partnerske skupnosti, ki sta jo stranki registrirali, v/na in kot merodajno pravo določita pravo

Izberite:

- a) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 sprememba izbire prava, ki se uporablja, učinkuje samo za naprej.
- b) V skladu z drugim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) 2016/1104 sprememba izbire prava, ki se uporablja, učinkuje za nazaj.

Podpis:

Podpis:

DOGOVOR O IZBIRI SODIŠČA

Dogovor o izbiri sodišča sklenejo:

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

in

.....,,
.....,,
....., številka osebne izkaznice,

dne v/na

V skladu s prvim odstavkom 5. člena Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju,

Se stranke dogovorijo:

da so sodišča kot države članice, katere pravo je izbrano kot pravo, ki se uporablja, izključno pristojna za odločanje o dedovanju premoženja, ki pripada,
....., naslov stalnega bivališča

Podpis:

Podpis:

Podpis:

IZBIRA PRAVA, KI SE UPORABLJA

Spodaj podpisani, , številka osebne izkaznice
..... ,
v , v skladu s prvim odstavkom 22. člena Uredbe (EU) št. 650/2012
Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in
izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega
potrdila o dedovanju, izbiram pravo kot pravo, ki se uporablja
za dedovanje mojega premoženja.

dne v/na

Podpis:

ODSTOP OD IZBIRE PRAVA

Spodaj podpisani,, številka osebne izkaznice

,
v, izjavljam, da nikakor ne želim, da se pravo
kot pravo države mojega državljanstva uporablja pri
dedovanju mojega premoženja v skladu z 22. členom Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in
Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in
sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju.

dne v/na

Podpis:

